

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

ENGLISH
LIBRARY
UNIVERSITY
OF OXFORD

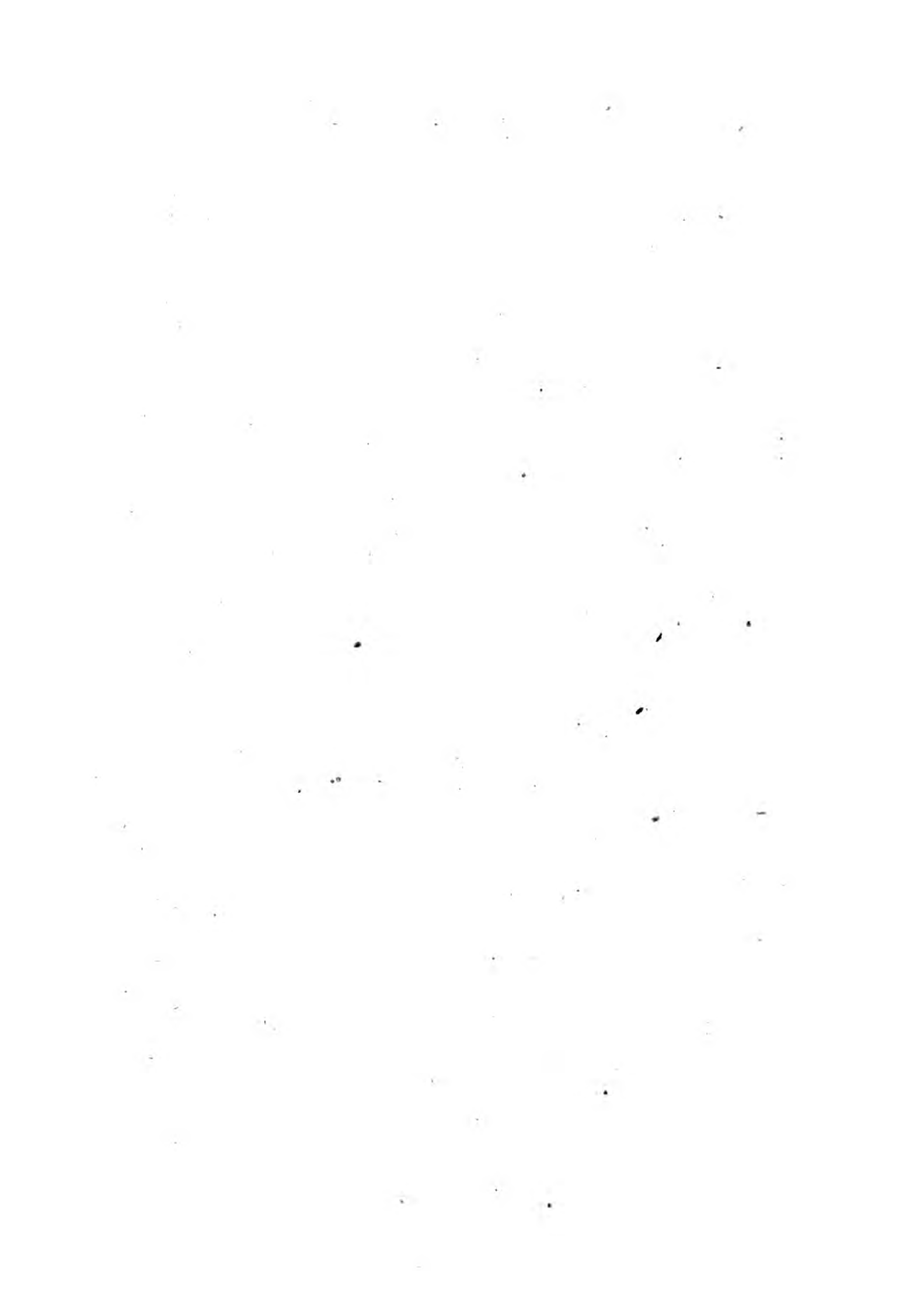

D. WYON, SC. EST. REGENT-ST.

J. A. D. BRIDGER
BOOKSELLER, NEW & SECOND-HAND
MARKET JEW ST., PENZANCE

Ex Libris
Seymour Redmayne
Schofield

43900
27487

XG 51.1 [Col]

S. F. Schapiro

Letant,

1944

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is crucial for ensuring the integrity of the financial statements and for providing a clear audit trail. The text notes that any discrepancies or errors in the records can lead to significant complications during an audit and may result in the disallowance of certain expenses.

2. The second part of the document addresses the issue of proper documentation. It states that all receipts, invoices, and other supporting documents must be retained for a minimum of three years. This requirement is intended to ensure that all necessary evidence is available to substantiate the reported amounts. The document also mentions that digital copies of these documents should be stored in a secure and accessible format.

3. The third part of the document focuses on the importance of timely reporting. It highlights that all financial information should be reported to the appropriate authorities in a timely and accurate manner. This is essential for maintaining the trust of stakeholders and for ensuring compliance with applicable laws and regulations. The text notes that failure to report information accurately or on time can result in penalties and legal consequences.

4. The fourth part of the document discusses the role of internal controls. It explains that a strong system of internal controls is necessary to prevent and detect errors and fraud. This includes the implementation of segregation of duties, regular reconciliations, and the use of automated systems where appropriate. The document stresses that internal controls should be designed to provide reasonable assurance of the reliability of financial reporting.

5. The fifth part of the document covers the importance of transparency and communication. It states that all parties involved in the financial process should be kept informed of their responsibilities and the progress of the reporting process. This includes regular communication with management, the board of directors, and external auditors. The document notes that transparency is key to building trust and ensuring the accuracy of the financial statements.

JOANNIS LELANDI

ANTIQUARIII

DE REBUS BRITANNICIS

COLLECTANEA.

C V M

THOMÆ HEARNII Præfatione Notis et
Indice ad Editionem primam.

EDITIO ALTERA.

VOL. III.

Accedunt DE REBUS ANGLICANIS OPUSCULA
VARIA è diversis Codd. MSS. descripta et nunc
primum in Lucem edita.

L O N D I N I.

IMPENSIS GVL. ET JO. RICHARDSON.

M. DCC. LXX.

JOANNIS LELANDI
ANTIQUARIII
De Rebus BRITANNICIS
COLLECTANEORUM
TOMUS SECUNDUS.

Tom. II.

A

JOANNIS LELANDI

ANTIQUARIII

De Rebus BRITANNICIS

COLLECTANEA.

☞ Numeri, quos in margine collocavimus, Autographi
paginas denotant.

Page 1. *How England should have Homage and Feaulty of Scotlande.*

THES E Remembraunces folowing be founde
in olde Chronicles autorisid, remayning in di-
verse Monasteries booth in England an yn Scot-
land, by the which it is openly knowen and
shewid, that the Kinges of England have had,
and now owt to have, the upper Domination and Subjection
of the Reaulme of Scotland, and Homage and Feaultie of the
Kinges of the sayde Reaulme.

Brute, the first Kinge of the Britaines, had 3. Sunnes,
Lochrine, Albanac, and Camber : among whom he devidid
his Lande, and gave that Part to Albanac, that now is caul-
lid Scotland, that tyme caullid Albanie.

It happenid that, 2. Yeres after the Deth of Brute, a
King, caullid Humbre, enterid in to Albanie, and slew Al-
banaet, Brother to Lochrine. Lochrine knowing of that, cam
in to Albany, and chasid Humbre, which fled, and was
drownid in a River, which now is caullid Humbre for that
cause : and the said Lochrin enterid in to the Land of Albany,
and toke it on to hym self.

Also Dunwallo, King of Britaine, slew Satern. King of Scot-
land, for his Rebellion, and put his Land in his Subjection.

Also Beline and Brenne, Sunnes to the said Dunwallo,
after the Death of their Father, departid this Reaulme be-
twene them. So that Belin shuld have the Crowne of Leo-
gre, Cambre, and Cornewalle, and Bren, to reigne under
hym,

cede hym, might have a certayn Token, and Knowlege, that the King of Scotlande, and the Rebellious of the same Land owt to be Subjectes to the Reaulme of England, and, after his devoute Prayers, he saw Rokkes beside a Place, caullid Dunbar, and he drew out his Swerd, and smote in to the Stone, which gave Place on to the Swerde, made holow be Goddes Mighte, and Vertue, by the Stroke of the Swerde, to the Lenghte of an Elne. And the said Evidence, and Profe, endureth on to this Day, and ys rehercid in the Legend of S. John of Beverley for a Miracle.

¶ In the Yere of our Lord a 947. Edrede, King of England, and Brother to King Athelstane, toke Homage, and Feaultie, of Irice, King of Scottes.

Pag. 4. In the Yere of our Lord 977. Kinald, King of Scottes, and Malcolin, King of Cumbreland, did Homage to King Edgar, and the said Edgar had Subjectes on to hym Kinald, King of Scotland, Malkin, King of the Isles, Malcoline, King of Cumbreland, and other v. Kinges, that is to say, Dunwald, Siferth, Howel, Jacok, and Inkhill. The said King Edgar sitting in a Barge, and stering the same upon the Water of Dee, made the saide Kinges to row the sayde Barge. Then he said, his Successors might be joyful to have the Prerogative of so great Worshippe, and to have yn Subjection the Poure of so many Kinges.

In the Yere of our Lorde 1017. Knute, King of England, vanquishid, and subduid, in Batail, Malcoline, King of Scottes, and tooke of hym Homage, and Feaultie.

In the Yere of our Lorde 1056. S. Edwarde tooke from Malcoline, King of Scottes, his Life, and his Kingdom, and made Malcoline, Sunne to the King of Northumbreland, Kinge of Scottis.

In the Yere of our Lord 1069. William Conquerour, King of Englande, vanquishid in Bataile at Albruche Malcolin, King of Scottes, and toke of hym Homage.

Malcoline, King of Scottes, did Homage, and Feaultie, to Wilhelme Rufus, King of England. And the same King William deposid, and put from the Kindom, Dunwald, King of Scottes, for divers Causes reasonable and rightful, and made Dunecan, Sun to Malcolline, King of Scottes, and toke of hym dew Homage in the Yere of our Lorde 1093. And after that that the said Dunecan was slayn, the saide Dunewald usurpid the Kingedom agayne. The same King Rufus put hym out, and made Edgar, Sunne to Malcoline, King of Scottes, which did to hym his due Service.

In the Yere of our Lorde 1100. after the Deth of King William Rufus, succedid hym King Henry his Brother: and in the 7. Yere the faide Edgar, King of Scottes, died, and Pag. 5. after hym reignid Alexander, Brother to the faide Edgare, by Graunt and Sufferaunce of the faide King Henry.

David, King of Scottes, did Homage firste of al Temporal Men of England to Matilde themperesse, Doughter and Heire to the sayde King Henry.

In the Yere of our 1136. in the firste Yere of the Reigne 1°. Stephani Regis 1136. of Kinge Stephan, the said Davy, King of Scottes, required to do his Homage, refusid to do it, for as much as he had done Homage to Matilde themperesse before tyme. Not withstanding Henry, Sunne of the sayde Davy, did Homage to King Stephane.

In the Yere of our Lord 1150. William, King of Scottes, and Davy his Brother, and al therles, and Barons, of the Reaulme of Scotlande becam Liege Menne to Henry King of England, Sunne to King Henry the 2. and did hym Homage, and Feaultie, savyng the Feaultie that they owte to his Father then lyving.

In the Yere of our Lorde 1175. and in the 21. Yere of 21. H. 2. 1175. the Reigne of King Henry the secunde, the said Willyam, King of Scotland, rebellid, and cam to Northumbreland, and made great Warre and Slaughter: and Knighttes, Gentilmenne, and Ycomen assembled of the Countes of Yorkshir and Northumbreland toke the same Kinge William at Alnewike, and broute hym to King Henry in to Normandie; and thither went Richard Bishop of S. Andrew, and other Bischopes, and Lordes, for his Delyveraunce, to whom he was delyverid. And after that there was made a Composition, and Accorde, betwene the sayde Kinges, the which Composition was sealid with the great Seale of Scotteland, and with the Seales of al the Nobles, and Lordes, of the Pag. 6. same Reaulme, that from thens forthe they should holde the Reaulme of Scotland of the King of England, and ther to did Homage and Feaultie.

In the Yere of our Lorde 1185. in the Moneth of August, at Cairluel Rouland Taluaten, Lord of Galway, did Homage and Fealtie to the said King Henry withe al that held of hym.

In the 22. Yere of the Reigne of King Henry the 2. Gilbert, Sunne of Ferguse, Prince of Galway, did Homage, and Fealtie to the sayde King Henry, and layde Dunecan his Sunne yn Hostage for Conservation of Peace.

After the Discesse of King Henry the 2. the sayde Wyllyam, King of Scottes, cam to Cantewarbyri, and, yn the
 Prefens

Prefens of the old Bishop of Cantewarbury, he did Homage to King Richard.

In the Yere of our Lord 1199. John, King of England, sent to William, King of Scottes, to cum and do his Homage, which Wyllyam cam to Lincoln, in the Moneth of Decembre, the same Yere, and did his Homage ther apon an Hille, in the Prefence of Huberte, Archebifshop of Cantewarbury, and of al the People ther affembled: and ther he was fworen apon the Croffe of the fayde Huberte. And also he grauntid, and his Charter confirmed, that he should marie Alexandre his ^a Sunne * as his Liegman always to hold of the Kinges of England, promitting also that he, the same King William, and his Sonne Alexander should kepe and holde Feith and Aligeaunce to Henry, Sunne of the faide King John, as to their chief Lorde, agayne al maner of Menne:

Pag. 7. In the Yere of our Lord 1251. yn the 35. Yere of the Reigne of King Henry, Sonne to King John, the same King Henry and the Quene were at York, at the Feast of Christemas, for the Solemnization of a Mariage, made in the Feaste of S. Stephane the Martyr, the same Yere, betwen Alexandre King of Scottes, and Margarete the Kinges Doughter. And ther the said Alexander did Homage to Henry King of England.

In Bulles of diverse Popys were Monitions made to the King of Scottes, that they should observe and trewly kepe such Apointmentes, as had be made betwene the Kinges of England and Scotland. And that the Kinges of Scotland should hold the Reaulme of Scotland of the Kinges of England, apon Payne of Curse and Interditing.

Also ther as William, King of Scottes, had put John, Bifshop of S. Andrewe, owt of his Bifshop rike, Pope Clement wrote to Henry, King of England, should move, and induce, the same William, and, if nede were, requier, and by his Royal Poure compelle, hym to leave his Rancor againste the fayde Bifshop, and suffre hym to have, and occupie, his said Bifshoprik.

In the Yere of our Lord 1274. Edward, King of England, the first, after the Conquest, was crounid at Westminstre, at the Fest of thassumption of our Lady. At which Solemnite was Alexander, King of Scottes, which did Homage then to the fayde King Edwarde.

Pag. 8. In the Yere of our Lord 1282. and yn the 21. Yere of the Reign of Edward the first, John Baliol was chosen King of Scottes at Norham by al the Lordes of Scotland, Spiritual

a Sic, cum asterisco.

and

and Temporal, and Commons, and, by thassent and the Sufferance of the sayd King of England, he was crownid at Scone, and did his Homage at Newcastle, yn the Feast of S. Stephane the Martyr : and al the Lordes of Scotland sware Feaultie to the King of Englande, and everich of them sette to a Composition, made yn writing, to kepe trew Faith, and Obedience, to the sayd King Edwarde, and to his Heires, Kinges of England, for ever more, as their chief Lord of Scotland.

In the Yere of our Lord 1295. the same John, King of Scottes, contrary to his Feith and Aliegeaunce, rebellid agayne King Edward, and cam in to England, and brent, and flew. Wherapon King Edward with a great Host went to Newcastle apon Tyne, and passid the Water of Twede, and besiegid Berwik, and gat it. And also he gat the Castelle of Dunbar, and ther were slayne xv. M. and vii. C. Scottes. And so procedid forth, and gat the Castelle of Rokesburgh, and the Castelles of Shremborough, Stryvelin, and Gedworth, and his People foured al the Lande.

The same John, King of Scottes, considering that he was not of Powre to withstand the sayde King Edwarde, sent his Lettres, and besought hym of Treatice, and Peace, the which the said King Edward benignly grauntid, and sent to hym agayn, that he should cum to the Town of Brethin, and bring thither the great Lordes of Scotland. The King of England sent thither Antony Bek, Bishop of Durham, with his Royal Poure to conclud the sayde Treatice. And ther it was agreed, that the said John, and al the Scottes, shulde clerely, and barely, submitte them self to the Kinges Wylle, and to that Submission to be performid the same King of Scottes layd his Sonne yn Hostage, and Pledge, and ther apon he made his Letters sealid with the commune Seale of Scotland, by the which he knowlegid his Simplenes, and great Offence doone to his Lorde, King Edward, of England, by his fol Poure, and fre Wyl, yeldid up al the Land of Scotland, with al the People, and Homage, of the same. Then the sayd King Edward went forth to se the Mountaines, and he understandin, that al was in Quiet, and Pece, turnid to thabbay of Scone of Chanons Regular, wher he toke the Stone, caullid the Regale of Scotland (apon the which the Kinges of Scotland were wont to sette, the tyme of their Coronation, for a Throne) and sent it to thabbay of Westminster, commaunding to make a Chair therof for Prestes singing Masses at the High Altare : which Chair was made, and standith yet there at this Day.

[Sic Chronicon Tincmutense.]

In the Yere of our Lord 1296. the King held his Parliament at Berwik, and there he tooke Homage singularly of al the Lordes and Nobles of Scotland. And, for a perpetual Memorie of the same, they made theyr Letters Patentes sealid with their Seales, and then the King of England made Wyllyam Wareine, Erle of Surrey and Southfax, Wardeyn of Scotland, Hugh of Cressingham Treasorer, and William Ormesby Justice of Scotlande, and sent John, King of Scottes, to the Tour of London. And he sent John Comyn, and therse of Badenauth, therle of Bohan, and other Lordes, in to England to dyverse Places on this Sides Trent.

And after that, in the Yere of our Lord 1297, at the Feast of Christmas, the King caullid before hym the sayde John, King of Scottes, although that he had committid hym to Ward: and sayde, that he wold nother brenne, nor destroy, their Castelles, Tounes, nor Landes, but he wold be recompensid for his Costes, and Damages. And the sayd King John, and al the other that were in Warde, answerid, and sayde, that they had nothing; for their Lyves, their Dethe, and Goodes were in his Handes. The King, apou that Answer, movid with Pity, grauntid them their Lyves, so that they should do theyr Homage, and make theyr Othe solemnly, at the High Altare, yn the Chirch of thabbay of Westminstre, apou the holy Sacrament of our Lordes Body, that they, and every of them, should hold, and kepe, trew Feith, and Obedience, and Aliegaunce, to the said King Edward. and to his Heires Kingges of England: and wher the sayd King of Scottes saw the Kinges Banner of England displayed, he, and al his, should draw ther on to. And that he, nor any of his, from thensforth, should bere Armes agayn the King of Englande, or any of his Bloode. And the King rewardid with Giftes the sayd King John, and his Lordes, and suffrid them to depart, and they went in to Scotland, always imagining how they might oppresse King Edward, and to destroy his Reaulme. And the Scottes sent to the King of Fraunce for his Socour, and Help, which sent them Shippes to Berwik, stuffid with Men of Armes, the King of England then beyng in Flaunders.

In the Yere of our Lord 1298. the King went in to Scotland with a great Hoste, and the Scottes assemblid in great Numbre, and the Kinge faught with them at Fawkirke on S. Marie Magdalene Day, and ther wer slayne LX. M. Scottes, and William Waleys, that was their Capitayne, fled, which was taken afterward, hangid, drawen, and quarterid at London.

And after this the Scottes rebellid again, and al the Lordes of Scotland chose Robert Bruys to be King, except only
John

John Comyn, Erle of Carryke, which wold not consent, by cause of his Othe made to the King of England. Wherefore Robert Bruys slew hym at Dumfrise, and the same Robert Bruys was coronid at S. Johns Toun. And the King of England assembled a great Host, and rode thorough al Scotland, and discomfitid Robert Bruys, and slew viii. M. Scottes, and toke the moste part of al the Lordes of Scotland, and put al the temporal Lordes to Deth, because they wer forsuoren.

In the Yere of our Lord 1319. King Edwarde the 2. with ^[13. E. 2.] Thomas Erle of Lancaster, and many other Lordes, with a great Host, went in to Scotland, at the Feste of Mary Magd: to war on the Scottes, then denouncid acurste thorough England, by Commaundement of the Pope, for breking of Truce, that he had ordeinid betwixt them.

In the Yere of our Lorde 1326. Edwarde the 3. King of ^{pag. 12.} Englande, was crownid at Westminstre. And yn the 5. Yere of his Reign Edward Bailiol, right Heire to the Kingdom of Scotland, cam, and claymid it. Then drew to hym diverse Lordes, and Gentilmen, the which had Title to dyvers Landes there, other by them selves, or by theyr Wyves: and the said Bailiol, and they, went to Scotland by Se, and landid at Kinghorn with 3. M. Englisch Men. And ther they discomfited x. M. Scottes, and slew xii. C. and they went forth to Dūfermeline, and the Scottes assembled agayn them xl. M. Scottes, and in the Fest of S. Laurence, at a Place caullid Gastimore (other wise caullid Gladmore) were slayn v. Erles, xiii. Barons, a clx. Knightes, ii. M. Men of Armes, and many other; yn al xl. M. and there were slayne, on the Englisch Part, but xiii. Persones.

In the vii. Yere of the Reigne of King Edwarde, he assembled a great Host, and cam to Berwike upon Tweede, and layde Siege ther to: and to hym cam Edward Bailiol, King of Scottes, with a great Powre to strenght and hyde hym. The Scottes cam owt of Scotland in foure Batailles, wel armed and araid.

Edward, King of England, an Edward, King of Scottes, appareilid theyr People yn other iii. Batailles, and, upon Halydun Hille be side the Towne of Berwik, mette these 2. Hostes, and there were discomfited of the Scottes xxv. M. and vii. C. wher of wer slayne viii. Erles, a M. and iii. C. Knightes and Gentilmen. This Victorie done, the King returnid to the ^{pag. 13.} Towne of Berwik, and the Town and the Castelle were yeldid up to hym.

In the viii. Yere of the Reigne of King Edwarde of England, Edward Bailiol, King of Scottes, cam to Newcastle upon Tine, and did his Homage.

In the Yere of our Lord 1346. David Bruys, by Exhortation of the King of Fraunce, rebellid, and cam yn to England with a great Hoste on to Nevilles Crosse, and tharchbishop of York, with diverse temporal Men, faught with hym, and the sayd King of Scottes was taken, and William Erle Douglas, and the Erle of Morrif were brought to London, and many other Lordes slayne, which Davy did Homage to Edward King of Englande.

And in the 30. Yere of the Kinges Reigne, and the Yere of our Lord 1355. the Scottes wan the Towne of Berwik, but not the Castelle.

The King cam thither with a great Hoste, and anon the Town was yelden with out any Defence.

Edward Bailliol, considering that God did so many marvelous and gratius Thinges for King Edward of England, at his own Wylle he gave up the Croune, and the Reaulm, of Scotland to King Edward of England at Rokefborough bys Letters Patentes.

And anon after the King of England, in Presence of al his Lordes Spiritual and Temporal, let croun hym self King there of the Reaulme of Scotland, and ordenid al thinges to his Entent, and cam to England.

James Steward, King of Scottes, was aiding and attending apou King Henry the V. in his Warres in Fraunce to the Day of his Deceffe: and the same James with divers other Lordes brought his Bones to Weltminster.

And in the Monith of Januaie, in the Yere of our Lord 1420. King James did Homage to King Henry the VI. at Windesore. And yn the Moneth of Februarie, in the Yere of our Lord 1423. the saide James weddid Dame Jane, Doughter to the Erle John of Somersset, yn the Chirch of the Priorie of S. Marie Overey yn Sou hewarke.

Ex prima distinctione libri Sylvestri Giraldi de institutione principis.

Proinde & Ro. pontificibus imperatoribus Græcis scribentibus, eosque ad obedientiam, ut solent, & ecclesiæ unitatem invitare volentibus, sic rescribere & respondere consueverant: "Subtraxistis vos nobis, & nos subtraximus nos vobis."

Alexander Wallensis, Bangorensis archidiaconus, fuit unus clericorum Thomæ Beket exulantis.

Lelandus.

Apparet ex multis locis in hac Distinctione Giraldum non alio usum fuisse exemplari Gildæ, quam eo quod nunc publice legitur.

Sicut

Sicut autem à Bruto duce Britones nomen traxerunt, sic Hibernici ab Hebræo duce, vel, secundum alios, ab Hiberno, Hispaniæ flu: unde provenerant. Dicti sunt & Gaideli à duce sic dicto: sicut ab uxore Gaideli illius, quæ vocata est Scota, dicti sunt Scoti. Quidam tamen autumant à Vandalis, de quibus originalem lineam duxere, sicut originem, sic & nuncupationem Gaidelos traxisse.

Patriarcha & Primus idem.

Corepiscopus, qui de choro solum est prælatus. Hic tantum minores ordines conferebat.

Saxones

Unde, Paganismi nimirum spurcitia totam regni fere superficiem contaminante, reliquæ Britonum, quæ in occiduis insulæ finibus se, propter locorum munitiones, susceperant, fidem Christi susceptam & documenta catholica continue semper & inconcussa servaverunt. Unde & ecclesiæ nonnullæ intra Cambriæ spatium, quæ hodie adulterino vo-

sup: Fugatii & Damiani.

cabulo Wallia dicitur, nomine prædictorum fundatæ inveniuntur.

Arthuri quoque, Britonum regis inclyti, memoria non est Arturius, suppressenda: quoniam ^a monaster: Glasconiensis egregii, cuius & ipse patronus suis diebus fuerat præcipuus, & largitor ac sublevator magnificus, historiæ multum extollunt. Præ ^{Pag. 14.} cunctis enim ecclesiis regni sui S. Dei genetricis Mariæ Glascon: ecclesiam plus dilexit, & præ ceteris longe majori devotione promovit. Unde, cum bellator extiterit, in anteriori parte clypei sui beatæ virginis imaginem interius, ut eam in conflictu præ oculis semper haberet, depingi fecerat: cuius & pedes, quotiens positus in congressionis articulo fuerat, deosculari cum plurima devotione consueverat. Hujus autem corpus, quod quasi fantasticum in fine, & tanquam per spiritus ad longinqua translatum, neque morti obnoxium fabulæ ^b confinxerunt. His nostris diebus, apud Glasconiam, inter ^c lapides pyramides duas, in cæmiterio sacro quondam erectas, profundius in terra quercu concava reconditum, & signatum miris ^d inditiis, & quasi miraculosis, est inventum, & in eccl: cum honore translatum, marmoreoque decenter tumulo commendatum. Unde & crux plumbea lapide ^e supposito, non superius, ut solet, sed inferiori potius ex parte, infixa, quam nos quoque vidimus (namque tractavimus) litteras has insculptas, & non eminentes aut extantes, sed magis interius

^a F. monaster: Glasconiese egregium, cuius &c. ^b Ita distinguitur in Cód. M.S. Commate tamen utitur Lelandus in Assertionem Arturii. Et rectius forsitan. Ibi etiam confinxerant habet. ^c Væst lapides in Assertionem Arturii. ^d Sic. ^e Superposito in Assertionem Arturii.

* Silvester hic aliquid inscriptioni de suo capite addidit.

Pag. 15.

ad lapidem versas, continebat: "Hic jacet sepultus inclitus rex ^a Arturius, cum Wennevera, uxore sua secunda, in insula Avallonia." Occurrunt hic autem notabilia plurima. Habuerat enim uxores duas, quarum ultima ^b simul cum ipso sepulta fuerat; & ossa ipsius cum ossibus viri simul inventa, sic distincta tamen, ut duæ partes sepulchri versus caput S. ossibus viri continendis deputatæ fuissent, tertia vero versus pedes ossa muliebria seorsum contineret, ubi & trica comæ muliebris flava cum integritate pristina & colore reperta fuit: quam ut monachus quidam avide manu arripuit, & sublevavit, tota statim in pulverem decidit. Cum autem aliqua indicia corporis ibi inveniendi ex scripturis suis, aliqua ex ^c litteris pyramidibus impressis, quanquam nimia ^d plurimum antiquitate deletis, aliqua quoque per visiones & relationes, bonis viris & religiosis factas, maxime tamen & evidentissime rex Angl: Henricus 2^s. sicut ab historico cantore Britone audierat antiquo, totum monachis indicavit; quod profunde scilicet in terra, per sexdecim pedes ad minus, corpus invenirent, & non lapideo tumulo, sed in quercu cavata. Ideoque tam profunde situm corpus, & quasi absconditum fuerat, ne à Saxonibus, post necem ipsius insulam occupantibus, quos tantopere vivens debellaverat, & fere ex toto deleverat, posset ^e nullatenus inveniri. Et ^f ab hoc literæ, veritatis indices, cruci impressæ interius ad lapidem versæ fuerunt; ut & tunc temporis, quod continerent, occultarent, & quandoque tamen pro locis & temporibus id propalarent.

Quæ nunc autem Glasconia dicitur, antiquitus insula Avalonia dicebatur. Est enim quasi insula tota paludibus obsita, unde dicta est Britannice Inis-Avalon, id est, insula pomifera. Pomis enim, quæ Aval lingua Britannica dicuntur, locus ille quondam abundabat. Unde & Morganis, nobilis matrona, & partium illarum dominatrix & patrona, necnon & Arturo regi sanguine propinqua, post bellum de Kemelen Arturum ad fanandum ejus vulnera in insulam, quæ nunc Glasconia dicitur, deportavit. Dicta quoque quondam Britan: Inis vitrin fuerat, hoc est, insula vitrea. Ex quo vocabulo supervenientes inde Saxones locum illum Glastingebyri vocitabant. Glas enim lingua eorum vitrum significat, & Bury castrum vel civitas appellatur. Sciendum etiam, quod ossa reperta corporis Arturii tam grandia fuerunt, ut & illud poetæ completum in his videri possit:

"Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris."

* Inde Lelandus in Assertionem Arturii voces, cum Wennevera, uxore sua secunda, penitus omisit. ^a Sic, cum duobus punctis sub i. ^b Hæc vox hic occurrit. ^c Decem litteris in Ass. Art. ^d Ut plurimum in Ass. Art. ^e L. ulla-tenus ex Ass. Art. ^f Ob hoc in Ass. Art.

Os enim tibiæ ipsius appositum longissimi viri : ^a quoniam & nobis abbas ostendit, & juxta pedem illius terræ adfixum large tribus digitis trans genu ipsius se porrexit. Os etiam capitis tanquam ad prodigium, vel ostentum, capax erat, & ^b spatium grossum adeo, ut, inter cilium & inter oculos, ^b spatium palmalem amplitudinem large contineret. Apparebant enim in hoc vulnera decem, aut plura, quæ cuncta præter unum, majus ceteris, quod hiatum grandem fecerat, quodque solum lætale fuisse videbatur, in solidam ^c convenerant cicatricem. Pag. 16.

Theobaldus Blefensis comes Campaniæ, Henrici primi ex sorore nepos.

Epit: Theobaldi comitis Campaniæ.

Ille comes, comes ille pius Theobaldus erat, quem

Gaudet habere polus : terra carere dolet.

Non hominem possum, non audeo dicere numen.

Mors probat hunc hominem, vita fuisse deum.

Trans hominem, citraque deum, plus hoc, minus illud :

Nescio quis neuter inter utrumque fuit.

Proinde totum regni sui decus, quod apud Annewicense castrum simul cum oppidis electis hostili conflictu captus olim amiserat (Scotia quidem à tempore Claudii Cæsaris usque tunc regno Britannico non existente subiecta) ab Anglorum rege tunc regnante Richardo, divina & iustitia utriusque principis uno in facto merita pensante, pretio pecuniæ dato prætereunte felici sibi que suisque commercio (quoniam in Christiano non tam initium, quam finis spectari solet) rem impretiabilem ^d * viro magnanimo recuperavit. Honorem suum & regni sui, quem perditum ante à rege Richardo recuperaverat, per fratris ejusdem & proximi successoris impetum Scotia denuo subacta, & Anglis in subjectionem data, in senio jam constitutus amisit : & jugum, quod excusserat, iterum cum pudore, dedecore, pariter ac dolore, resumpsit.

Gulielmus, rex Scottorum, dato pretio Anglo libertatem regni sui recuperavit.

Ex secunda Distinctione libri de Institutione Principis. Pag. 17.

Stephanus rex, Henrici primi regis ex sorore nepos.

^e * Stephanus, Stephani regis filius.

filius Stephani

Eustachius, sororius Ludovici regis Francorum.

Gulielmus, unicus heres Henrici primi regis Angl: naufragio periit.

^a Quem pro quoniam in *Aff. Art.* ^b Deest spatium in *Aff. Art.* ^c Concreverant in *Aff. Art.* ^d Illic asteriscus à manu Lelandi. ^e Asteriscus est à Lelando.

Laus Hen-
rici 2ⁱ.

Adeo siquidem per universum orbem nominis ejus fama celebris extiterat, ut ipsa, præ cunctis terræ regibus, ac principibus, & fidelibus, ad gloriam fuerit, & gentilibus ad terrorem.

Philippus comes Flandriæ, Henrici regis ex amita consobrinius.

[H. 2. filia 3.]

Tres filias suas, quas de nobili Alenora regina susceperat, ad tres Europæ partes oppositas destinavit. Saxoniam primam Henrico duci Saxonie, Hispaniam secundam regi Toletani & Castelli Alphonso; Siciliam tertiam Gulielmo Siculorum regi. Ex eadem Alenora sex quoque filios inclytos suscepit, quorum duobus in teneris annis præmature sublatis, quatuor adultis plus pater in flore quam in fructu, plus in herba quam in spica, plus in pueris quam in proventis gavisus est.

6. filii Hen-
rici 2.

Henricus 2. distraxit Alenoram uxorem suam à Ludovico Franc: rege.

Petrus de Curtenei frater Ludovici regis Franc:

Tria monasteria, quæ in peregrinationis compensationem facere debuerat, sic fecit:

Canonicos apud Waltham, ab antiquo singulariter & sancte Deo servientes, in conventualem communemque vitam, & regulam, regali potestate redegit. Moniales de Ambresbyri, hoc est, de Ambrosii curia, antiquitus plantatas, extirpavit, & alias, id est, transmarinas, de Fonte Ebrardi violenter intrusit. Tertium vero vel nullum vel simile prioribus sibi que profus inutile fecit. Nisi forte domum conventualem tantum ord: Cartusienfis de Witham scilicet modicis sumptibus & exilem ad hoc fecisse dicatur.

Pag. 18. Obiit apud Martellum Henricus 3. rex, filius Henr: 2ⁱ regis, ætatis suæ a trieteria 9. reg: vero 14. Domini 1182.

Galfredus, comes Britannie, filius Henrici 2. regis Angl: transfugit ad partes Philippi regis, à quo seneschallus Francie creatus est.

Comes Galfredus eodem quo & frater ante morbo acutissimo, & febrili calore, letaliter correptus infra pauciss: dies, cum Francie totius regisque præcipue dolore permaximo, Parisiis circa Cal: Aug: rebus humanis exemptus est: &c. ut Parisiis in cathedr: eccl: S. Mariæ sepultus sit, utque Philippus rex, ejus funus curans, voluerit se una cum illo in locum sepulture præcipitare, nisi à suis violenter distractus fuisset.

Henricus 2. rex Angl: admonitus apud Cairtap in Wallia à quodam peregrino, ut diem dominicam tanquam sacrosanctam religiose celebraret.

a Id est, anno ætatis 27.

Rogerus

Rogerus de Estreby miles Lincoln: provincie.

Ex testamento Henr: 2ⁱ.

Gaufredus cancellar: Angl: filius Henr: 2ⁱ.

Hugo de Morwic.

Radulphus filius Stephani camerarius Henrici 2ⁱ. regis Angl: Gul: Rufus.

Testes te-
stamenti
Henr: 2ⁱ. re-
gis Angl:

Denarii S. Petri in Hibernia.

Cassiliense concilium in Hibernia tempore Henrici 2ⁱ.
" in Hibernia" celebratum.

Audacter, inquit, vos clerici ad arma & pericula provo-
care possunt. Quoniam ipsi ictus in discrimine nullos susci-
pient; nec ulla, quæ vitare poterunt, onerosa subibunt.

Salte di-
ctum ab
Henrico 2°.
in clericos.

Henricus rex apud Clarendune, id est, clarum montem,
feras exagitabat cum duce Saxonie genero suo: quo tempore
venit ad eum Heraclitus, patriarcha Hierosolymit:

Heraclitus Joannem, Henr: 2ⁱ. filium, in ducem Hiero-
solymit: petit.

Citra animi turbationes & iracundie motus princeps elo-
quentiss: &, quod his temporibus conspicuum est, in literis
eruditus.

Henricus 2-
rex lite-
ratus.

Castrum Burgense super Sabrinam obsessum ab Henrico 2°. Pag. 19.

Hugo de Mortuo Mari, egregius miles, terribili cunctis
exemplo ad deditionem compulsus.

Coleshul, id est, Mons carbonarius, in Venedotia.

Pencader, id est, cathedrae caput, in finibus australis Cam-
briae, ubi Rhesus princeps se dedit consilio Oenei avun-
culi sui.

Expedio Henrici 2ⁱ. ad Album monasterium, & damna
ibi illata Henrico inundatione pluviae. Et ibidem de obsidi-
bus interemptis.

Ludovicus, rex Franc: Thomæ Beketi sepulchrum invisens,
Cantuar: cœnobio centum modios vini annuatim impendit.

Ex 3. Distinctione libri de Institutione Principis.

Henricus meditabatur apud se quo pacto Alenoram uxorem
suam repudiaret, & filios, ex ea genitos, exheredaret.

Henricus rex nimium familiaris sponsae, Richardo filio
suo designatae.

Henricus 2. meditabatur regni hereditatem Joanni, filio
natu minimo, relinquere. Hinc intestinum Richardi erga
Henricum patrem odium.

Gualterus Danmartine capellanus Richardi regis.

Margareta de Bohun, nobilis matrona, convenit Henricum
2um. apud Portesmoth.

* Redundant.

Templarij,

Richardus de Reduers. Templarii, Hospitalarii, Fratres de Grandimonte.
Richardus de Riduariis, regis Henrici 2ⁱ. consobrinus, febre graviss: correptus, in urbe Cenomanensi obiit. Gul: Vace-
linus medicus Richardi.

Castellum à rege Richardo firmatum apud Andeley.

Sylvester Giraldus juvenis 20. annorum studuit Lutetiæ Parisiorum.

Henrici 2ⁱ. mortem acceleravit Joannis ejus filii ingratitude.

Henricus rex obiit apud Chinonense castrum.

Pag. 20. Pater reginæ Alenoræ comes Pictavensis, qui uxorem vicecomitis de castello Haroldi, hominis sui, quæ Mauberium dicta fuit, vi rapuit, & abduxit, & de facto sibi in conjugem duxit.

Alenoræ reginæ proles infauſta.

Comes Andegavensis Gaufredus, quando erat senescallus Franciæ, Alenora regina abusus est.

Richardi dictum. Nunquid igitur hoc nobis naturale, proprium, & quasi jure hereditario ab avis & atavis insitum, & insertum, ut nullus ex nobis alterum diligat?

Henricus 2^s. Curt Mantel dictus à veste.

Henr: 2. rex Angl: Alenoram reginam in monaster: fatagebat detrudere.

Mauritius, vir literatus, frater Clementis abbatis de Nethe.

Joannes, filius Henr: regis, causa metus, audiens dictis Ro: pont: erat.

Godricus Anglus heremita in boreal: finibus Angl.

Pag. 21. *Ex libro Galfredi, quem de vita Merlini Sylvestris scripsit, vel potius è Britannico sermone in carmen Latinum tranſtulit.*

Fatidici vatis rabiem, musamque jocosam,
Merlini cantare paro. Tu corrige carmen,
Gloria pontificum, calamos monerando, Roberte.
Scimus enim quia te perfudit nectare facio
Philosophia suo, fecitque per omnia doctum.

Robertus
episcopus
Lincoln.

De Avallonia.

Insula pomorum, quæ fortunata vocatur,
Ex re nomen habet, quia per se singula profert.
Non opus est illi sulcantibus arva colonis.
Omnis abest cultus, nisi quem natura ministrat.
Ultro fœcundas tegetes producit, & uvas;
Nataque poma suis prætonso germine fylvis.

Peroratio operis.

Duximus ad metam carmen; vos ergo, Britanni,
Laurea ferta date Galfredo de Monumeta.
Est etenim vester. Nam quondam præcella vestra

Vestro

Vestrorumque ducum cecinit, scripsitque libellum,
 Quem nunc gesta vocant Britonum celebrata per orbem.
 Lelandus.

Mihi quidem videtur Galfredus hunc librum historice potius scripsisse de vita Merlini Sylvestris, quam ejus prophetias Latinitate donavisse. Rursus, quanquam liber historię fidem plerunque sequitur, subinde tamen, Cambrorum more, vanissimas nugas interferit Galfredus, secutus forsitan exemplar ejusmodi vanitatibus aspersum.

Ex 7°. cap^o. primi libri Galfredi Monumetensis ad Robertum filium nothum Henrici 1. & Claudię comitem. Pag. 22.

Diva potens nemorum, terror sylvestribus apris,
 Cui licet anfractus ire per æthereos,
 Infernaeque domos, terrestria jura resolve,
 Et dic quas terras nos habitare velis.
 Dic certam sedem, qua te venerabor in ævum;
 Qua tibi virgineis templa dicabo choris.

Precatio
 Bruti.

Responsio Diana.

Brute, sub occasum solis, trans Gallica regna,
 Insula in Oceano est, undique clausa mari:
 Insula in Oceano est, habitata gygantibus olim,
 Nunc deserta quidem, gentibus apta tuis.
 Hanc pete, namque tibi sedes fiet illa perhennis:
 Hęc fiet natis altera Troja tuis.
 Hic de prole tua reges nascentur, & ipsis
 Totius terrę subditus orbis erit.

Ex cap^o. 8°.

Veniunt ergo ad Aquitaniam, & ostium Ligeris ingressi, anchoras fixerunt, &c. Ibidem de victoriis Bruti & Corineii in Aquitania.

Totonnesum.

Prosperis quoque ventis promissam ins: perens, in Totonnesum applicuit.

Ex cap^o. 9°.

Erat tunc nomen insulę Albion, quę à nemine, exceptis paucis gigantibus, inhabitabatur.

Ibidem.

Denique Brutus de nomine suo insulam Britanniam appellat, sociosque Britones.

At Corineus portionem insulę, quę forti suę cesserat, ab appellatione sui nominis Corineiam vocat. Et paulo post: Quę nunc, vel à cornu Britannię, vel per corruptionem prædicti nominis, Cornubia appellatur.

Cornu Britannię.
 Alias Lamogmagog,
 i. e. saltus
 Gogmagog.

Locus autem ille, à præcipitatione gigantis nomen adeptus, saltus Gogmagog, usque in præsentem diem, vocatur.

Ex cap. 10.

Perveniens tandem ad Tamensem flu: locumque nactus proposito suo perspicuum, condidit civitatem ibidem, eamque Trojam Novam vocavit, & hoc nomine multis postmodum temporibus appellata est, tandem per corruptionem vocabuli Trinovantum dicta fuit. At postquam Lud, Cassibellani frater, qui cum Julio Cæsare dimicavit, regni gubernaculum adeptus est, cinxit eam nobilissimis muris, & turribus, mira arte fabricatis, de nomine quoque suo eam Caerlud dici jussit, id est, civitas Lud. Unde postea inter ipsum & Nevium fratrem contentio orta, qui graviter ferebat illum nomen Trojæ in patria sua velle delere. Quam contentionem quia Gildas historiographus satis prolixè tractavit, eam præterire præelegi.

Ex cap. 11.

Brutus Trinovanti sepultus,

Sepelierunt eum intra urbem, quam condiderat.

Ibidem.

Quo pacto Locrinus, Camber, & Albapactus, mortuo Bruto patre, Britanniam inter se dividerunt.

Pag. 23.

Ex cap. 12.

[Anno post mortem Bruti 2.]
Locrini de Humbro, Hunnorum rege, victoria.
Humber flu:

Inito ergo congressu compulit Humbrum in fugam, qui usque ad flumen diffugiens est submersus intra fluctus, & nomen suum flumini reliquit.

Ibidem.

Duxit itaque Locrinus filiam Corinei, Guendoloenam nomine, nec tamen Estrildis, amoris oblitus est.

Interea gravida facta est Estrildis, ediditque filiam miræ pulchritudinis, quam Habren vocavit, &c. De partu Guendoloenæ, de morte Corinei, de repudio Guendoloenæ, & Estrilde in reginam assumpta, de cæde Locrini juxta Sturam flu. per Guendoloenam, & Estrilde cum Habren filia in flu. præcipitatis.

Galfredus.

Usque in hunc diem appellatum est flumen, Britonum lingua, Habren, quod, per corruptionem nominis, alia lingua Sabrina vocatur.

Ex cap. 13.

Ebrancus, filius Mempricii, Eboracum condidit.

Deinde trans Humbrum condidit civitatem, quam de nomine suo vocavit Caerebranc, i. e. urbem Ebranci. Condidit etiam Ebrancus urbem Alclud, Albaniam versus, & oppidum montis Agnedi, & montem dolorosum.

Ex

Ex cap. 14°.

Qui, ut prosperitate regni usus est, Leil, alias Luel, filius Bruti, in aquilonari parte Britanniae civitatem cog: viridis scuti, condidit ædificavit, quam de nomine ejus a Caerleil. Caerleil. "Caerleir" vocant.

Ibidem.

Condidit Caerkeint, i. e. Cantuariam. Condidit etiam Caer- Civitates à Rudhudi-
gwent, i. e. Gultoniam. atque oppidum montis Paladur, bras con-
quod Sophonia dicitur. Ibi tunc aquila locuta est, dum mu- ditæ.
rus ædificaretur.

Ibidem.

Hic ædificavit Caer Badun, fecitque in illa calida balnea Bladud. ad usus mortalium apta, quibus præfecit numen, in cujus æde inextinguibiles posuit ignes. Hic admodum ingeniosus homo fuit, docuitque necromantiam per regnum Britanniae, nec præstigia facere desit, donec paratis sibi alis ire per summum tatem aëris tentavit, ceciditque super templum Apollinis intra urbem Trinovantum, & in multa frustra contritus est.

Ex cap. 15°.

Ædificavit autem super Soram flu. civitatem, quæ Brito- Leir; Bli-
num lingua Caerleir, Saxonice vero Leircester, nuncupatur. dudi filius.

Ibidem.

Cordeilla, regni gubernaculum ad- Hæc Cordeilla nupserat A-
pta, sepelivit patrem in quodam sub- ganippo, Gallorum regulo;
terraneo, quod sub Sora flu. intra Le-
gecestriam fieri præcepit. Erat autem
subterraneum illud conditum in hono-
rem bifrontis Jani. Sepultura Leyri.
Templum Jani.

Ibidem.

De Cordeilla, à nepotibus suis Morgano & Cunedagio;
i. e. Morganus
quorum alter erat filius Maglauni, ducis Albaniae, ex Geno-
rilla, alter filius Henuini, ducis Cornubiæ, ex Ragana, regno
expulsa, & de bello inter Morganum & Cunedagium orto.

Galfredus.

Tandem interfecit eum in pago Cambriæ, qui post inter- Morgan,
fectionem Margani Morgan huc usque à Pagensibus appel- pagus Cam-
latus est. briæ, unde

^a Asteriscus quidam ponitur sub posteriore v. Et quidam, ut videtur, à manu Lelandi.

Ex cap^o. 16°.

Dumuallo Molmutius, Clotii, sive Clotenis, reguli Cornub: filius, monarcha.

Mulmutinæ leges. Hinc conjectura est, Gildam transfulisse in Latinam linguam le-

ges Mulmutinas.

Sepultura Dumwallonis
Molmutii.

Templum Concordiæ.

Et cum totam insulam omnino subjugasset, fecit sibi diadema ex auro. Hic leges quæ Mulmutinæ inter Britones dicebantur ^a statuit, quæ usque ad hoc tempus inter Anglos celebrantur. Statuit autem inter cetera, quæ multo tempore post beatus Gildas scripsit &c. De impunitate concessa fugientibus ad templum.

Et in urbe Trinovanto prope templum Concordiæ sepultus, Pag. 24.
quod ipse ad confirmationem legum construxerat.

Ex cap^o. 17°.

Bellum apud Calaterium nenus inter Bellinum & Brennum.

Ivit obviam illi in nemore quod vocatur Calaterium, ut cum eo congrederetur.

Ibidem.

Brenni in Galliam fuga.

At Brennus, vix unam navem nactus, (ut fortuna conduxerat) Gallicana littora petivit.

Ex cap^o. 18°. de discordia orta propter pub. vias.

Rex ergo, omne ambiguum legi suæ auferre volens, convocavit omnes operarios totius insulæ, jussitque viam ex cemento & lapidibus fabricari, quæ insulam in longitudinem à

Cornubio mari usque ad Cathanesium littus secaret, & ad civitates, quæ intra eam erant, recto limite duceret. Jussit etiam aliam fieri in latitudinem regni, quæ à Menevia urbe, quæ super Demeticum mare sita est, usque ad portum Ham-

Portus Ammonis. monis extensa, ad urbes intra ducatum ostenderet".
Alias, "a. u. infra positas tum constructas dirigeretur. Alias quoque duas ab obliquo insulæ, quæ ad ceteras civitates aditum præstarent. Si quis autem scire voluerit omnia, quæ de eis statuerit, legat Mulmutinas leges, quas Gildas historiographus de Britannico in Latinum, rex vero Aluredus in Anglicum, sermonem transfudit.

Ibidem. Lelandus.

De reditu Brenni in Britanniam, & quo pacto à Conuenna matre pax facta inter Bellinum & Brennum.

Ex cap^o. 19°. Lelandus.

Ut Bellinus & Brennus Gallias petierint, Romamque ipsam

a Desit in Autogr.

ipsam vi ceperint, utque Bellinus victor Britanniam reversus sit.

Galfredus.

Renovavit urbes ubicunque collapsæ fuerant, & multas ellinus. novas ædificavit. Inter ceteras composuit unam super Oscam flu: prope Sabrinum mare, quæ multis temporibus Caeroske appellata metropolis Demetiæ fuerat. Postquam autem Romani venerunt, præfato nomine deleta vocata est urbs Legionum, nomen nata à Romanis legionibus, quæ ibidem hyemare solebant. Fecit & in urbe Trinovanto januam miræ fabricæ super ripam Tamenis flu: quam de nomine suo cives temporibus istis Belinesgate vocant. Desuper vero ædificavit turrim miræ magnitudinis, portumque subtus ad pedem applicantibus navibus idoneum. Demum cum suprema dies ipsum ex hac vita rapuisset, combustum est ejus corpus, & pulvis in aureo cado reconditus, quem in urbe Trinovantina in summitate prædictæ turris mira arte locaverunt.

Ex cap. 20º. Lelandus.

Scribit de quodam Partholoim, qui comitatus 30^a. navibus, & ex Hispania veniens, novas sedes petebat à Gurguinto Barbruc, qui cum eo Britones misit qui illum Hiberniam perducerent.

Gurguintus vero Barbrucus, cum dies vitæ cum pace ex-
super Oscam
plevisset, sepultus est in urbe Legionum, quam, post obitum patris, ædificiis & muris decorare studuerat.

Ibidem.

Erat ei nobilis mulier Martia nomine, omnibus artibus erudita. Hæc, inter multa & inaudita quæ proprio ingenio invenerat, invenit legem, quam Martianam Britones vocaverunt. Hanc etiam rex Aluredus, inter ceteras, transtulit, quam Saxonica lingua Marchenlage vocavit.

Martia,
Guithelinæ
regis uxor.
Pag. 25.

Ex capº. xxiº.

tum
Et in urbe Trinovanto sepultus est.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Archigallo, regno privatus, apud Alcluit receptus sit à fratre Eliduro, cog. Pio, & Eboraci coronæ sit restitutus.

Galfredus.

Denique, superveniente algore, defunctus, & in urbe Caerleir sepultus.

Ibidem.

Ut Vigenius & Peredurus fratres Elidarum, majorem natum fratrem,

Gorboniani,
Morindi
filii, sepul-
tura.

fratrem, cog. Pium, regno privaverint, quod postea in duas partes dividerunt, quarum quæ supra Humbrum Pereduro cessit; utque, Vigenio & Pereduro mortuis, jam tertio regali honore potitus sit.

Ex cap^o. 22°.

S. Heli rex.

[In Ely insula sepultus erat, teste Johan: Harding.]

Impressus codex habet "urbem Trinovantum."

Hic tres generavit filios, Lud, Cassibellanus, Nennium.

Renovavit muros urbis Trinobantum, & turribus eam cinxit.

Hanc præ omnibus amavit, & in illa majori parte totius anni commanebat, unde nominata fuit postea Caerlud.

Corpus ejus reconditum fuit in prædicta civitate, juxta portam illam, quæ ad huc nomine ejus Porthlud Britanice, Saxonice Ludesgate, nuncupatur.

Nati fuerunt ei duo filii, Androgeus & Tenantius, qui cum, propter ætatem, regnum tractare nequiverint, Cassibellanus, eorum patruus, loco illorum in regem sublimatur.

Cassibellanus tamen, pietati indulgens, noluit juvenes esse regni expertes. Urbem etenim Trinobantum, cum ducatur Cantia, largitus est Androgeo, ducatum vero Cornubiæ Tenantio.

Ex cap^o. 23°.

De adventu Cæsaris in Britanniam, & quo pacto Cassibellanus ei occurrerat ad Dorobellum (sic enim vocat) op. Utque Nennius cum Cæsare dimicaverit, Labienumque interfecerit, ipse paulo post moriens ex vulnere à Julio Cæsare accepto.

Galfredus.

Sepultura
Nennii, filii
Heli regis.

In Trinovanto urbe juxta aquilonarem portam sepultus.

Ex cap^o. 24°. Lelandus.

Scena Androgei filius, cum 30^a. nobilibus ad Cæsarem missi.

Pugna commissa apud Barendune inter Cæsarem & Androgeum.

Quo pacto, orta inimicitia inter Cassibellanus & Androgeum, Androgeus Cæsarem in auxilium revocaverit.

Datis ergo obsidibus securus factus est Cæsar, revocatisque catervis cum instante vento in Rutupinum portum applicuit.

Ut ergo vallem prope Doroberniam intravit, aspexit in eadem Romanorum exercitum, castra & tentoria ponentem, &c.

Ex 25°.

Defunctus est Cassibellanus, & in Eboraco sepultus.

Cui successit Tenantius, dux Cornubiæ, frater Androgei. Nam Androgeus Romam cum Cæsare profectus fuerat.

Post

Post illum promotus est ad culmen regale Kimbelinus, filius ejus, miles strenuus, quem Augustus Cæsar nutriverat.

In diebus illis natus est dominus Jesus Christus.

Hic itaque, ut in civitatem Portcestriam applicuit, cœpit portas ejus muro præcludere, exitumque civibus abnegare, &c. Quo modo Guiderius, frater major natu Arviragi, à Lelio sit interfectus.

Claudii adventus in Britan:
Lelius Hamo, princeps militiæ Claudii.

Lelandus.

Pag. 26.

Supervenit ex improvise Arviragus, ipsumque subito interfecit.

Guiderius & Arviragus filii erant Cimbellini.

Portus autem ille ab illo tempore usque in hodiernum diem Hamonis portus appellatur. [Hampton.]

Claudius, refociliatis sociis, oppugnabat prædictam civitatem, quæ tunc Caerperis, nunc autem Portcestria vocatur. Nec mora, mœnia ejus diruit, civibusque subactis infecutus est Arviragum, jam in Wintoniam ingressum. Postmodum obsedit civitatem &c. De pace facta ibidem inter Claudium & Arviragum.

Auxilio Arviragi usus Orcades, & provinciales insulas, potestati ejus submitit.

S. Genissa

Unde locum, quo ei primum nupserat, celebrem esse volens, suggestit Claudio, ut ædificaret in illo civitatem.

Paruit ergo Claudius, præcepitque fieri urbem, quæ de nomine ejus Caerglou nuncupata est. [Glocestre, Claudiocestria.]

Ex cap. 26.

Cum igitur in Rutupi portum applicare incepisset Vespasianus, obviavit ei Arviragus, prohibuitque ne portum ingrederetur.

Retraxit itaque se Vespasianus à portu illo, retortisque velis Totonesium littus applicuit.

Alias, "in Totonesio litto.e."

Nactus deinde tellurem, Caerpenhevelgoit, quæ Exonia vocatur, obsessurus tandem adivit.

Sepultus est Claudiocestriæ in quodam templo, quod in honorem Claudii dedicaverat, & construxerat.

S. Mario, Arviragi filio

Regnante postmodum illo, quidam rex Pictorum, voca-

alias Londric

bulo Sodric, ex Scythia cum magna classe veniens, applicuit in aquilonarem partem Britanniae, quæ Albania vocatur, cœpitque provinciam suam vastare. Collecto igitur populo suo petivit illum Marius, illatque præliis ipsum interfecit, & victoria potitus est. Deinde erexit lapidem in signum triumphæ

[Westmer-
land à
Mario.]

phi sui in provincia, quæ postea de nomine suo Westmæria dicta fuit, in quo inscriptus titulus memoriam ejus usque in hodiernum diem testatur.

Devicto populo, qui cum eo venerat, partem Albaniam ad inhabitandum dedit, quæ Catanesia nuncupatur. Erat autem deserta, nullo habitatore multis diebus inculta.

Picti, à Bri-
tannis con-
tempti,
conjuges à
Scottis pe-
tunt.
Coillus Ma-
rii filius.

At illi, ut passi fuerunt repulsam, transfretaverunt in Hiberniam, duxeruntque ex patria illa mulieres, ex quibus creata sobole multitudinem auxerunt.

Coillus regni gubernacula suscepit. Hic ab infantia Romæ nutritus fuerat, moresque Romanorum, edoctus in maximam ipsorum amicitiam inciderat.

*Ex 1°. cap^o. 2°. libri. Lelandus. Quanquam exemplar
manuscriptum non habebat librorum divisiones.*

Natus est autem Coillo unicus filius, cui nomen Lucius. Epistolas Eleutherio papæ direxit, petens, ut ab eo Christianismum reciperet.

Duos religiosissimos doctores, Faganum & Dunianum, ad illum misit.

Templa, quæ in honorem plurimorum deorum fundata fuerant, uni deo, ejusque sanctis, dedicaverunt.

Pag. 27. Fuerunt tunc in Britannia octo & viginti flamines, nec non & tres archiflamines.

Ubi erant flamines episcopos, ubi erant archiflamines archiepiscopos posuerunt. Sedes autem archiflaminum in tribus nobilioribus civitatibus fuerant, Londoniis videlicet, atque Eboraci, & in urbe Legionum, quam super Oscam flu. veteres muri, & ædificia sitam fuisse testantur. Metropolitano Eboracensi Deira, & Albania; Londoniensi vero Metropolitano submissa est Loëgia, & Cornubia: Cambria urbi Legionum.

Denique, restauratis omnibus, redierunt antistites Romam.

Fugatii &
Damiani in
Britanniam
reditus.

Confirmatione vero facta reversi sunt in Britanniam, pluribus aliis comitati.

Eorum nomina & actus reperiuntur in libro, quem Gildas de victoria Aurelii Ambrosii inscripsit.

Ex cap^o. 2°.

In urbe Claudiocestriæ ab hac migravit vita, & in ecclesia primæ sedis honorifice sepultus est anno Domini 156.

Adventus
Severi in
Britanniam

Mox, ut appulsus fuit, prælium commisit cum Britonibus, partemque submisit, partem vero illam, quam subjugare nequibat, diris debellationibus infestare laboravit, ita ut eam

trans Deiram in Albaniam fugaret, At illa, duce Fulgenio,

a Partemque sibi submisit in impressis.

omni

omni nisu resistebat, sæpiusque stragem maximam & concivibus & Romanis inferebat.

Irruptionem ergo graviter ferens imperator, jussit construi vallum inter Deiram & Albaniam, ut impetum ejus propius accedere prohiberet. Communicato ergo sumptu fecerunt illud à mari usque ad mare, quod multo tempore hostium insultus distinuit.

Sul

At Fulgenius, cum diutius resistere nequivisset, transfretavit in Scythiam.

Cumque ibi omnem juventutem patriæ collegisset, reversus est cum maximo navigio in Britanniam, atque Eboracum obsedit &c. Quo pacto Britanni à Severo desclverint, utque, commissa pugna, Severus occisus sit, & Fulgenius lætaliter vulneratus.

Ibidem. Lelandus.

Quo modo Carausius, accepta potestate defendendi maritima loca Britanniae, tyrannide usus sit, regiumque nomen in Britannia occupaverit.

Legavit senatus Alectum cum tribus legionibus ut tyrannum interficeret, regnumque Britanniae potestati Ro. restitueret.

Nec mora, postquam appulsus est præliavit cum Carausio, ipsoque interfecto solium regni suscepit, &c. De ejusdem in Britannos crudelitate.

Britones ergo, id graviter tolerantes, erexerunt in regem Asclepiodotum, ducem Cornubiæ, &c. De cæde Alecti, & postea de cæde Livii Galli, focii Alecti, sociorumque Ro. Londini juxta torrentem, cui nomen Britannice Nant Gallon, Saxonice Gallebroke.

Ex capo. 3º.

Insurrexit in Asclepiodotum Coël dux a Caercolun, i. e. Coelcestræ, & prælio conferto, eum peremit, regni que diademate sese insignivit. [Coelcestræ.]

Ut igitur intra insulam Constantinus applicuit, direxit Coël legatos ad illum, petivitque pacem, & subjectionem promisit.

S. Coëlo

Quo defuncto insignivit se Constantinus regni diademate, duxitque filiam Coël, cui nomen erat Helena.

Constantius genuit ex ea filium, vocavitque eum Constantinum.

Exinde, cum xi. anni præterissent, ipse apud Eboracum Pag. 29. morti subjacuit, regnumque filio donavit

Constantinus adivit Romam, eamque sibi subjugavit.

a Caercoli in impressis.

Conduxerat secum Helenæ tres avunculos, Loëlinum videlicet, Trahern, & Marium, ipsosque in senatorium ordinem promovit.

Interea insurrexit Octavius, dux Geuvissorum, in proconsoles Romanæ dignitatis, quibus insulæ regimen permissum fuerat, & regni solio, ipsis interfectis, potitus est.

Trahern à
Constanti-
no missus.
[* Nunc
Portes-
mouth.]

Appulsus itaque Trahern in littore juxta urbem, quæ Britannice * Caerperis nuncupatur, impetumque fecit in ipsam, atque infra duos dies cepit.

Octavius omnem armatam manum totius insulæ collegit, venitque sibi in obviam non longe à Guintonia, in campo, qui Britannice Maifurian appellatur, cœpitque præliari, & victoria potitus est.

Trahern itaque naves laceratis militibus adivit, ingressus eas petivit Albaniam æquoreo itinere, & provincias vastare vacavit: &c. Quo modo Octavius in Westmaria à Trahern victus sit, fugeritque in Norwegiam, & de insidiis Octavii in Trahern.

Leyl. forsan Verolamii. S. Octavium

Comes ergo oppidi municipii, qui ipsum præ ceteris diligebat, præceptis illius parère non distulit. Nam dum Trahern ex urbe Londoniarum quadam die recederet, delituit cum centum militibus in quadam convalle nemoris, qua ille transiturus erat, atque in ipsum prætereuntem inopinum impetum fecit, ac inter commilitones interfecit. Quod cum nuntiatum esset Octavio reversus est in Britanniam, atque, Romanis dissipatis, folium recuperavit: &c. Ut senio con-

S. Octavio

fecto quidam suaferint Conanum Meriadocum nepotem heredem designandum; sed ^a Caradocus, dux Cornubiæ, Maximianum Ro. Conano prætulisse, unde orta postea bella.

Lelandus.
Maximianum corrupte ponit
Galfredus pro Maximo.

Ex cap^o. 4°.

Maximus duxit filiam Octavii.

Regnum Britannia cum filia sua illi

Lelandus.

Maximi genus.
Mauricius, Carodoci filius.

donavit, &c. Hic (si credere dignum) filius fuit Leolini, avunculi Helenæ, matre tamen Romana natus, & in spem regni certam à Caradoco vocatus, Mauricio filio Romam in hanc causam missus.

Ibidem. Lelandus.

De Armorica, à Maximo, opera Britannorum, devicta, & Conano Meriadoco, Octavii regis nepote, regioni eidem cum multitudine Britannorum præfecto.

^a An Caradocum ducem?

Dionotus

Dionotus igitur, viso Conani nuntio, volens mandatis suis parere, collegit per diversas provincias suas nobilium filias xi. M. de ceteris vero ex infima gente creatis xl. M. & omnes infra urbem Londoniæ convenire præcepit. Naves quoque ex diversis littoribus jussit adduci, quibus ad prædictos conjuges transfretarent.

Dionotus, dux Cornubiæ, frater Caradoci, & pater Ursulæ, præfuit Britanniæ absente Maximo.

Undecim milia virginum.

alias Guaninus

Tum nefandi Pictorum & Hunorum duces Wanius & Melga, qui partibus Gratiani & Valentiniani favebant, cum insulam Britanniam didicissent ab omni armato milite vacuam, iter festinatum versus illam direxerunt, associatisque collateralibus insulis in Albania applicuerunt. Agmine igitur facto invaserunt regnum, quod rectore & defensore carebat, vulgus irrationabile cædentes. Cum igitur tanta calamitas Maximiano nuntiata fuisset, misit Gratianum municipem cum duabus legionibus ut auxilium subvectaret, qui, ut in insulam venerunt, præliati sunt cum præfatis hostibus, & acerrima nece adfectos ipsos in Hiberniam fugaverunt.

Ibidem. Lelandus.

Ut Gratianus municeps regnum Britanniam occupaverit, occupatamque tyrannide oppresserit, & de impetu Scottorum & Pictorum, adversum quos de integro murus restauratur.

Ex cap. 5.

Transfretavit Guithelinus, archiepiscopus Londoniensis, in Minorem Britanniam, quæ tunc Armorica, sive Letania, dicebatur, ut auxilium à confratribus suis postularet. Regnabat tunc in illa Aldroenus, quartus a Conano, cui Maximianus regnum illud donaverat.

Trado tibi Constantinum fratrem, & duo milia militum.

Ingressi sunt mare, atque in Totonesio portu applicuerunt. Exinde confluerunt undique Britones prius dispersi, & facta intra Silcestriam contione, erexerunt Constantinum in regem.

Constantinus ab Aldroeno in Britanniam missus.

Genuit ex illa tres filios, quorum nomina fuerunt, Constantius, Aurelius Ambrosius, & Uther Pendragon. Constantem vero primogenitum tradidit in ecclesiam Amphibali intra Guintoniam, ut monachalem ordinem susciperet. Ceteros autem duos, Aurelium videlicet & Uther, Guithelino nutriendos commisit.

Ex cap. 6.

Accessit Vortegirnus, consul Geuiffiorum, qui omni nisi in regnum anhelabat, & adivit Constantem monachum.

Cepit itaque eum Vortegirnus, duxitque, regis ornamentis

indutum, Londonias, atque vix annuente populo in regem erexit.

Vortegirnus, vice episcopi functus, manibus suis capiti
f. coronam
suo imposuit.

Ibidem.

De necē Constantis, autore Vortegirno, sed per Pictos perpetrata; utque ipse Vortegirnus regnum invaserit.

Nutritores duorum fratrum, Aurelii Ambrosii & Utheri Pendragonis, diffugerunt cum eis in Minorem Britanniam.

Ex cap^o. 1°. 3¹. libri,

alias celoces

Interea applicuerunt tres chiliæ, quas longas naves dicimus, in partes Cantiae, armatis militibus plenae, quibus duo fratres, Horsus & Hengistus, ducatum praestabant. Fuerat tunc Vortegirnus Doroberniae, quae nunc Cantuaria dicitur.

Cepit Hengistus corium tauri, atque ipsum in unam redegit corrigiam. Exinde saxosum locum, quem maxima cautela elegerat, circumvit corrigia, & intra spatium metatum castellum aedificare coepit. Dictum namque fuit postmodum Britannice Caercarrei, Saxonice Thauncastre, quod Latino sermone castrum corrigiae appellamus.

Pag. 30.

Nec mora, data fuit puella Vortegirni filia, Renwen, Hengisti filia, girno, & provincia Cantiae Hengisto, nupsit Vortegirno.

Cantia data Hengisto.
Vortegirni filii.

Nesciente Gorangano comite qui in eadem regnabat.

f. ex priori conjugē, vel ex pellice, ut impressus habet codex.

Generaverat namque tres filios primitus, quibus erant nomina
* Vortimer", Katigern, Paschent.

Ex 2°. cap^o.

Missis itaque legatis venerunt Octa, & Ebissa, & Cherdric.

i. e. Saxonum ingentes turbas.

Quod cum vidissent Britones, deseruerunt illico Vortegirnum, & unanimiter irati Vortimer, filium suum, in regem crexerunt.

S. Vortimer. S. Sax.

Tria bella gessit cum eis, & in omnibus superavit: primum super flu. Dargwent, secundum super vadum Epiford, ubi convenerunt Horsus & Katigernus, alter filius Vortegirni, congressuque facto ceciderunt ambo, alter alterum lætaliter aggressus, tertium bellum super ripam maris, quo naves muliebriter ingressi diffugerunt hostes, & insulam Thanet pro refugio adiverunt, &c. Ut Saxones Germaniam ad tempus

* *Littera un supra im ponuntur.*

repeti.

repetierint, utque Vortimer à Renwen noverca intoxicatus fuerit.

Galfredus.

In urbe Trinovantina corpus ejus sepelierunt.

Ex cap. 3°.

Vortimerus
Trinovanti
sepultus.

Hengistus vero, audita morte Vortimeri, ccc. M. armatorum sibi associavit, paratoque navigio in Britanniam reversus est.

Ut igitur horam proditionis suæ idoneam inspexisset Hengistus, vociferatus est, *Dimittite nos*, & ilico Vortegirnum accepit, & per pallium detinuit. Audito ergo ejus signo abstraxerunt Saxones cultros suos, & astantes principes invaserunt ipsos, nihilque tale præmeditantes jugulaverunt circiter quadringentos sexaginta barones, & consules, quorum corpora beatus Eldadus sepelivit, atque Christiano more humavit haud longe à Caercaradoc, quæ nunc Salesbiria dicitur,

in cœmiterio, quod juxta cœnobium Ambrii, qui olim fundator ipsius extiterat.

Non impune tamen egerunt hoc pagani, quia multi eorum perempti fuerunt, dum neci ceterorum imminerent. Eripiebant enim Britones ex tellure lapides, & fustes, atque sese defendere volentes proditores illidebant. Aderat ibi Claudiocestriæ consul, vocabulo Eldol, qui, visa proditione, palum sustulit, quem forte invenerat, & defensionem vacavit.

Nec prius ab illo loco abcessit quam septuaginta viros consumpto palo interfecit, &c. Quo pacto multas urbes extorserunt Vortigerno, quem, donec votis satisfaceret, in vinculis detinebant.

Cum ergo tantam cladem inspexisset Vortegirnus, secessit in partes Cambriæ, &c. Quo modo in montibus Eleri castelli fundamenta, sed frustra, posuerit.

Mater vero fuerat filia regis Demetiæ, quæ in ecclesia sancti

de Caermerduin

Petri in eadem urbe inter monachos degebat.

¶

Merlinus.

Rex jussit Magantium ad se vocari.

Quartus liber historiæ Galfredi est de prophetiis Merlini, quem privatim Alexandro, episcopo Lincolnensi, dedicavit, versum à se ex lingua Britannica in Latinam.

Magantius celebris philosophus tempore Vortegirni.

Ex 1°. cap. 5ⁱ. libri.

Pag. 31.

Convocato igitur clero inunxerunt Aurelius Ambrosius, ab Armorica reversus, unctus est suo subdiderunt. in regem.

Convertit

Convertit exercitum suum in Cambriam, oppidum Genoren petivit. Diffugerat enim eo Vortegirnus, ut tutum refugium haberet. Erat autem oppidum illud in natione^a Hergigii super flu: Guaiæ in monte qui Cloartius nuncupatur.

Postremo, cum cetera defecissent, ignem adhibuerunt, qui cum alimentum repperisset, non acquievit adjunctus, donec turrim & Vortegirnum exarsit.

Ex cap^o. 2°.

Timuerunt ergo eum Saxones, & sese trans Humbrum receperunt, in partibus illis muniverunt civitates, & oppida. Nam patria illa semper refugio illis patuerat. Viciinitas etenim Scotiæ adhibebat tutelam.

Aurelius. Versus aquilonares partes iter arripuit.

Ex 3°. cap^o.

Pugna inter Hengistum & Aurel: in Maïsbeli campo.

Caerconan.

Cunungeburch, alias Chungeburch.

Hengistus

Ivit obviam Aurelio in campo qui dicebatur Maïsbeli, quo ipse Aurelius transiturus erat.

Hengistus, ut vidit suos succumbere, Britones nutu dei prævalere, confestim

diffugit, petivitque oppidum Caerconan, quod nunc Cunungeburg appellatur.

Cum ergo vidisset Hengistus quod insequeretur se Aurelius, noluit oppidum introire, sed, convocato in turmas populo, iterum præliare disposuit.

Ex 4°. cap^o.

S. Hengistum

Quem cum aspexisset Eldol, securior effectus cepit Hengistum per nasale cassidis, atque totis utens viribus ipsum inter cives extraxit.

At Octa, filius Hengisti, cum majori multitudine Eboracum adivit. Cosa vero, cognatus ejus, urbem Alcluith: atque eas innumeris armatis muniverunt.

At ita triumphavit Aurelius, & cepit urbem Conani, & ibidem tribus diebus moratus est.

S. ducis Claud:

Aderat Eldadus, Claudiocestrensis episcopus, frater Eldolis, vir summæ prudentiæ & religionis, &c. Quo modo suaferit Hengistum capite puniendum,

Accepit ergo Eldol gladium, & eum duxit extra urbem, & amputato capite ad tartara direxit.

At Aurelius, ut erat in cunctis rebus modestus, iussit eum sepeliri, & cumulum terræ super corpus ejus pagano more apponi.

^a Hergin habent alia exemplaria. Et de voce dubitavit Lelandus. Hinc in Codice suo lincolam sub ea duxit.

Ibidem.

Ibidem.

Ut Octa ex urbe Ebor: progrediens se suosque Aurelio sub-
miserit, quibus, consilio Eldadi episcopi, vita data.

Galfredus.

Exemplo etiam Octæ motus venit Cosa, ceterique qui dif-
fugerant, & misericordiam impetraverunt. Dedit ergo eis
coloniam juxta Scotiam, & foedus cum eis confirmavit.

Ibidem.

Ut Aurelius Eboracum, Londinum, Ventam, reparaverit.

Galfredus.

Monitu Eldadi episcopi ivit ad monasterium prope Caerca-
radoc, quæ nunc Salesbiria dicitur, ubi consules & principes
jacebant, quos nefandus Hengistus prodiderat. Erat ibi cœ- Pag. 32.
nobium trecentorum fratrum in monte Ambrii, qui, ut fe-
runt, fundator ejusdem olim extiterat.

Deliberavit apud se qualiter locum memorabilem faceret.

Ex cap. 5.

Cre

Accessit Tremorinus, urbis Legionum archiepiscopus, ad
regem, & ait, " Si uspiam est qui præceptum aggredi valuerit,
" Merlinus vates Vortegirni aggredietur. Quippe non æstimo
" alterum esse in regno tuo cui sit clarius ingenium, sive in fu-
" turis dicendis, sive in operationibus machinandis. Jube eum
" venire, atque ingenio suo uti, ut opus quod affectas constet."

Qui, peragratis provinciis, in natione Gewissorum eum in-

h

venerunt ad fontem Galaes, quem fuerat solitus frequentare

Lelandus

&c. Fabulosa fere omnia de lapidibus ex Hibernia adductis.
Nam nemini, vel mediocriter prudenti, hoc ignotum esse
debet, Merlinum saxa illa ingentia, & nostra ætate, qui est
ingeniorum torpor, non movenda, de aliqua vicina lathomia,
miro artificio & Dedaleis machinis transtulisse in locum, ubi
nunc, non sine admiratione, a viatoribus conspiciuntur. Illud
certe supra ingenium Ro: fuisset tantas moles ex Hibernia
Ambrosiam transferre, cum littus Avoniæ proximum ab hoc
loco viginti fere passuum millibus absit.

Ex cap. 5. Lelandus.

Maxima fuit pompa, qua usus est Ambrosius, in hoc prin-
cipum funere.

Evacuatae erant duæ metropolitanæ sedes, Eboraci vide- Sampson &
Dubricius
electi in ar-
chiepisco-
pos Ambro-
siaz.
licet atque urbis Legionum, à pastoribus suis.

Concessit Eboracum Sampsoni, illustri viro, summaque re-
ligione famoso, urbem vero Legionum Dubricio.

Præcepit

Præcepit Merlino lapides circa sepulturam erigere.

In 6°. cap^o.

Galfredus scribit de Pascentii, filii Vortegirni, reditu una cum Gillimamo, Hibernorum regulo, utque Ambrosius rex, Ventæ ægrotans, toxicum ab Eopa, Saxone, & fictitio medico, acceperit, ex quo periit.

Ex cap^o. 1°. 6. libri.

Uther

Advenerat namque prope Meneviam, ita ut iter medietatis diei restaret.

Prævaluit Uther, interfecitque Gillomamo & Pascentio triumpho potitus est.

Mors Aurelii.
Sepultura Aurelii.

Advenerant namque nuntii, qui regis casum indicaverant, ipsumque jam ab episcopis patriæ sepultum esse prope cœnobium Ambrii intra choream Gigantum.

Ex 2°. cap^o.

At Uther, frater ejus, convocato regni clero cepit diademata insulæ.

Octæ rebellio.

Britanni victi à Saxonibus Eboraci.

Nec sævitæ indulgere quievit, donec urbes, & promontoria, ab Albania usque Eboracum destruxit.

Victoria autem potiti, insecuti sunt eos cædentes usque

alias Damen

ad montem Dauen, dum sol diem stare permittebat.

Dauen mons, alias mons Damenis.

Erat autem mons ille arduus in cacumine coriletum habens, in medio vero saxa prærupta latebris ferarum

habilia. Occupaverant enim eum Britones, totaque nocte intra saxa & corileta remanserunt.

Pag. 33.
Irrumpunt Britones in castra Octæ.

Porro Britones acriter irruere contendunt, trucidare conantur, & Paganos ad millia interficiunt. Denique capti sunt Octa & Cosa, & Saxones penitus dissipati.

Post illam vero victoriam petivit urbem Aleluith, provinciæque illi disposuit.

Denique, pacificatis aquilonaribus provinciis, ivit Londonias, jussitque ibidem Octam atque Cosam in carcere servari.

Ibidem de celebri triumpho Utheri.

Aderat, inter ceteros, Gorlois, dux Cornubiæ, cum Igerna conjugæ sua, cujus pulchritudo mulieres omnes totius Britannicæ superabat, & cetera. Quo pacto amore illius Utherus arserit, unde Gorlois, iratus cum conjugæ, Cornubiam petiit, oppidaque sua contra Utherum, illum insequentem, firmaverit.

Galfredus.

Galfredus.

Posuit eam in oppido Tintagol, in littore maris, quod pro tutiori refugio habebat. Ipse vero ^a ingressus est' castellum Diulioc, ne, si infortunium interveniret, ambo infimul periclitarentur.

Etenim situm est in mari, & undique circumclusum ab ipso. ^{Tindagii situs.} Nec est introitus alter, nisi quem angusta rupes præbeat: ipsum tres armati milites prohibere queunt, &c. Ut dolo Utherus Tindagium intraverit, & cum Igerna concubuerit.

Galfredus.

Conceptit itaque eadem nocte celeberrimum illum Arturum.

Ex 3°. cap^o.

Pugnantes ergo hinc & inde, inter primos interfectus est Gorlois, & focii ejus dissipati. Captum est oppidum quoque ^{Diulioc captum.} quod obsederant.

Reversus itaque ad oppidum Tintagoil cepit illud, cepitque Igernam, & voto suo potitus est. Commanferunt deinde pariter non minimo amore ligati, progenueruntque filium & filiam. Fuit filii nomen Arthurus, filia vero Anna.

Interim vero custodes carceris, in quo Octa atque Cofa, quos supra memoravi, tædiosam vitam ducebant, diffugerant cum eis in Germaniam, terroremque per regnum intulerunt.

Redierunt enim cum maxima classe fociiisque innumerabilibus, & partes Albanæ ingressi civitates atque cives igne accendere affectant. Committitur itaque exercitui Britannia Loth de Londonesia, ut hostes longius arceret. Erat autem

^{alias Leis}

consul ille Leir eques strenuissimus, sapientia & ætate maturus. Probitate ergo ipsius acclamante dederat ei filiam suam Annam, regniq; sui curam, dum infirmitati subjaceret, &c. De pugnis dubiis inter Loth & Saxones.

Intra posito itaque rege Verolamium perrexerunt, ubi prædicti Saxones universum populum affligebant. ^{Verolamium ab Octa & Cofa occupatum.}

Cumque edocti essent Octa & Cofa adventum Britonum, regemque in feretro adductum, dedignati sunt cum eo præliari, quia in vehiculo advenerat. Aiebant ^b enim' ipsum semimortuum esse, nec tantos viros cum illo homine pugnare ^{Verolamium.} decere. Receperunt itaque sese intra urbem, & valvas quasi nihil timentes deseruerunt apertas.

At Saxones cum inspexissent superbiam suam sibi nocuisse, ^{Pag. 34.} Britones vero fere triumphasse, proposuerunt cum diluculo egredi, inimicosque suos ad campestre prælium provocare.

Postremo, cum multum præterisset diei, cessit victoria regi

^a Adjeci ex impressis.

^b Ex impressis.

TOM. II.

E

Brito-

Britonum, interfectisque Oſta & Coſa, terga dedere Saxones, &c. De fonte, à Saxonibus prope Verolamium intoxicato, ex cujus aqua cum Utherus bibiſſet Verolamii periit.

Tuleruntque corpus ejus ad cœnobium Ambrii, & intra choream gigantum juxta Aurelijum Ambroſium regio more humaverunt.

Ex 1º. capº. 7º. libri.

Convenerunt ex diverſis provinciis proceres Britonum in
alias Sileceſtriæ
 civitatem Cilceſtriæ, Dubricio, urbis Legionum archiepiſcopo, ſuggerentes, ut Arthurum, filium ejus, in regem conſecraret.

Erat Arthurus quindecim annorum juvenis, inauditæ virtutis.

Collecta deinde ſibi ſubdita juventute Eboracum petivit.

Cum id Colgrino compertum eſſet, collegit Saxones, Scotos, & Pictos, venitque ei obviam cum maxima multitudine juxta flu. Duglas, ubi factò congreſſu utriuſque exercitus in majori parte periclitatus eſt. Victoria tamen potitus Arthurus, Colgrinum fugientem inſecutus eſt, ingreſſumque intra Eboracum obſedit, &c. Quo pacto Baldulphus, Colgrini frater, veniens ut obſeſſo opem ferret, à Cadore, duce Cornubiæ, victus & fugatus ſit, & Arturius Eboraci obſeſſionem dimiſerit propter metum Cheldrici ducis, è Germania ſupervenientis.

Communi tandem aſſenſu illato mittuntur Armoricam nuntii ad regem Hoëlum, qui ei calamitatem Britannię notificarent.

Erat autem Hoëlus filius ſororis Arturi, ex Budicio, rege Armoricanorum Britonum, generatus, &c. Ut Hoëlus cum quindecim millibus militum Arturo auxilium laturus in portu Hammonis appulerit.

Ex 2º. capº.

[nunc Lincolne.]

Emenſis poſtmodum paucis diebus, urbem Caerlindcoit petivit, à Paganis, quos ſupra memoravi, obſeſſam.

Hæc autem in Lindiſienſi provincia inter duo flu: ſuper montem locata alio nomine Lindocollinum appellatur, &c. De Saxonibus fuſis & fugatis, qui urbem obſidebant.

Badonis urbs.

Inde arrepto itinere pagum Badonis verſus urbem obſident. Poſtremo Sumerſetenſem provinciam ingreſſus, viſa cominus obſidione in hæc verba locutus eſt.

Vergente tandem ſole ad occaſum proximum occupant montem, pro caſtris eum habituri.

Aſcendit Arthurus cum exercitu ſuo cacumen; ſed in aſcendendo multos ſuorum amiſit.

Quod

i. e. virtutem Arturii.

Quod Britones videntes densatis tur-
mis illum sequuntur, stragem undique
facientes. Ceciderunt ilico Colgrinus,
& Baldulphus frater ejus, & multa milia
armatorum. At, viso lociorum periculo,
Cheldricus continuo in fugam ver-
sus est.

Pag. 35.
Arturii victoria in monte
Badonico.
Colgrini } cædes.
Baldulphi }
Cheldrici fuga.

Ex cap^o. 3°.

Denuntiatum namque illi fuerat, Scottos atque Pictos ob-
fedis Hoëlum in urbe Alcluith, in qua ipsum, ut supra dixi,
infirmate gravatum dimiserat. Quocirca properavit ei in
auxilium, ne à barbaris occuparetur.

Postremo, cum nihil eis tutaminis esset, insulam Thanet
lacero agmine ingrediuntur. Insequitur eos eodem dux Cor-
nubiæ solitam cædem inferens. Nec requievit, donec inter-
fecto Childerico, cunctos ditioni compulit, receptis obsidibus,
&c. De victoria Arturii & Hoëli contra Scottos & Pictos in
Mureithensi, Albanix, provincia. Childericus
à Cadore in-
terfectus.

Galfredus in eodem cap^o.

Adjecit etiam, aliud stagnum in partibus Gualliarum esse
prope Sabrinam, quod Pagenes Linligunam appellant, quod
cum in ipsum mare fluctuat, in modum voraginis excipitur,
forbendoque fluctus nullatenus repletur, ut riparum marginem
operiatur. At dum mare decrefcit, instar montis eructat ab-
sorptas aquas, quibus demum ripas tegit & aspergit.

Cumque urbem intrasset, visa sacrarum ecclesiarum desola-
tione, condoluit. Expulso namque beato Sampson archi-
episcopo, cunctis [^a que] sanctæ religionis viris, templa semi-
usta ab officio Dei cessabant. Desolatio
ecclesiarum
Eboracen-
sum.

Exinde convocato clero & populo Pyramum capellanum
suum metropolitanæ ^b fedi destinavit, ecclesias, usque ad solum
destructas, renovat, atque religiosis coetibus virorum ac mu-
lierum exornat.

Reddidit Augufelo regiam potesta-
tem Scottorum, fratremque ejus Uria-
num scepro Murefrensum insignivit.
Loth autem, qui tempore Aurelii Am-
brosii sororem ipsius duxerat, ex qua Galgânus & Modre-
n

Fratres
Augufelus, } restituti he-
Urianus, } reditati suæ.
Loth, }

dum genuerat, ad consulatum Lodonesiæ, ceterarumque com-
provinciarum, quæ ad eum pertinebant, reduxit. Denique,
cum totius patriæ statum in pristinam dignitatem reduxisset,
duxit uxorem Guennaram, ex nobili genere Romanorum edi-

^a Ex impressis.

^b Cædi MS.

Cornub:

tam, quæ in thalamo Cadoris ducis educata totius insulæ mu-
lieres pulchritudine superabat, &c. De Gillomano, Hiberniæ
rege, ab Arturio vectigali facto, & Islandia debellata.

Galfredus.

Doldanius, rex Gotlandiæ, & Gymnadius, rex Orcadum,
ultra venerunt, promissoque vectigali subjectionem fecerunt,
&c. Ibidem de Norwegia, & Dacia, ab Arturio subjugata,
deque Frollonis cæde, qui pro Leone imperatore prætorem
in Gallia agebat, unde Gallia subiecta Arturio.

Ex cap. 4. ubi scribit de laudibus civitatis Legionum.

Præterea gymnadium ducentorum philosophorum, qui, astro-
nomia, atque ceteris artibus, eruditi, cursus stellarum diligen-
ter observabant, & prodigia eo tempore ventura regi Ar-
thuro veris argumentis prædicebant.

Fig. 36. *Ibidem ex catalogo illustrium virorum, qui ad civitatem
Legionum veniebant, ut pompis Arturii interessent.*

Curfalemus ex Caicestria.

Jonatal Dorocestrensis. Lelandus. Impressus Codex habet
Chorecestrensis.

Boso Ridocensis, i. e. Oxenfordiæ.

Quatuor quoque prædictorum regum reginæ quatuor albas
columbas de more præferebant.

Ex quinto capite.

Beatus igitur Dubricius, in heremiticam vitam anhelans,
sefe ab archiepiscopali sede deposuit, in cujus loco sacatur
David, regis avunculus, cujus vita totius bonitatis erat his,
quos doctrina imbuerat. In loco vero S. Sampsonis, Dolensis
archipræfulis, destinatur Teliaus, illustris presbyter Landa-
viæ, annuente Hoëlo Armoricanorum Britonum rege, cujus
vita & boni mores virum commendaverant. Episcopatus
vero Silecestriæ Manganino, Guintoniæ Duviano, [a decerni-
tur.] Decernitur pontificalis insula Alcluith Eledeimo, &c.
Ut Lucius Tiberius, procurator reipub. Ro. repetierit tribu-
tum ab Arturio per litteras, & restitutionem multarum pro-
vinciarum, quas vi à ditione Ro. eripuisset.

Damianus
episcopus
Ventanus.

Arturius exercitum ducens
in L. Tiberium, Britan: com-
misit Modredo & Guennoræ.
[Southampton.]

Arthurus, Modredo, nepote suo, at-
que Guenhumare reginæ, Britanniam
conservandam permittens, cum exercitu
suo portum Ammonis adivit.

a *Ex impressis.*

Rubente

Rubente tandem post cursum noctis aurora in portu Barbæ flu: applicuerunt.

Interea nunciatur Arturio, quendam miræ magnitudinis gigantem ex partibus Britanniarum advenisse, & Helenam, neptem ducis Hoëli, custodibus ejusdem eripuisse, & in cacumen montis, qui nunc Michaëlis dicitur, cum illa diffugisse, &c. De eodem gygante ab Arturio interfecto.

At Hoëlus, ob casum suæ neptis, tristis, præcepit ædificare basilicam super corpus ipsius in monte quo jacebat, qui nomen ex tumulo puellæ nactus Tumba Helenæ usque in hodiernum diem vocatur.

Ex capº. 6º. in quo describitur pugna inter Arturium, & Lucium Tiberium.

Inito itaque congressu debilitantur Britones. Chimmarhogus siquidem, consul Trigeriæ, nec non & duo millia cum eo corruerunt.

Tunc & Lucius imperator, intra turmas occupatus, cujusdam lancea confossus interiit, &c. De fœda Ro. fuga & strage.

L. Tiberii,
imperatoris
exercitus
Ro. cædes.

[Tiberius Maritium imperatorem fecit, parumque post moriens bona pace quievit anno Di. 584.]

Nuntiatur ei Modredum, nepotem suum, cujus tutelæ commiserat Britanniam, ejusdem diademate, per tyrannidem & proditorem, insignitum esse, & reginam Guenhumeram, violato jure priorum nuptiarum, eidem nefanda Venere copulatam esse.

Prædictus autem sceleratissimus proditor ille Modredus Chelricum, Saxonum ducem, in Germaniam direxerat, ut in illa quoscunque posset associaret sibi, & associatis quibuscunque iterum citissimis velis rediret.

At ille, peracto ipsius præcepto, octingentis navibus armatis Paganis plenis applicuerat.

Affociaverat quoque sibi Scottos, Pictos, & quoscunque callebat habuisse suum avunculum odio. Erant autem numero octuoginta millia, tam Paganorum, quam Christianorum, quorum auxilio fretus, & quorum multitudine comitatus, Arthuro, in Rutupi portum applicanti, obviam venit, & commisso prælio, maximam stragem dedit applicantibus. Augufelus etenim, rex Albanæ, & Galganus, nepos regis, cum innumerabilibus aliis in die illa ceciderunt, &c. Quo pacto Arturius littore nacto Modredum cum suis fugaverit.

Pag. 37.

[Sandwich.]

Periurus ergo ille, revocatis undique suis, sequenti nocte Guintoniam ingressus est. Quod ut Guenhumeræ reginæ nuntiatum est, confestim sibi desperans ab Eboraco ad urbem Legionum diffugit, atque in templo Julii martyris inter monachas

chas

chas ejusdem caste vivere disposuit, & vitam monachalem suscepit, &c. Ut Modredus, Ventam fugiens, & cum Arturio secundo congregiendi, fugatus sit, Cornubiamque classe petierit.

Arturius
Modredum
insequitur.

Confestim prosequutus est eum in prædictam patriam usque ad flu: Camblam, ubi ille adventum ejus expectabat. Porro Modredus, ut erat omnium audacissimus, & semper ad invadendum celerrimus, confestim milites suos per catervas distribuit, affectans vincere vel mori potius, quam prædicto modo diutius fugere.

Modredi
caedes.

Concidit namque proditor ille nefandus, & multa millia cum eo. Sed inclytus ille Arturus rex lætaliter vulneratus est, qui illinc ad sananda vulnera sua in insulam Avallonis advectus, cognato suo Constantino, & filio Cadoris ducis Cornubiæ, diadema Britannicæ concessit.

Ex cap. 1.º. 8.º. libri.

Constantino igitur diademate insignito insurrexerunt Saxones, & duo filii Modredi, nec in eum prævalere quiverunt, sed post plurima bella diffugiendo unus Londonias, alter vero Guintoniam ingressus, eas obtinere cœperunt. Tunc defunctus est S. Daniel, Bangornensis ecclesiæ religiosissimus antistes, & Theonus Gloucestrensis episcopus in archiepiscopatum Londoniarum eligitur. Tunc obiit sanctiss: urbis Legionum archiepiscopus David in Menevia civitate intra abbatiæ suam, quam præ ceteris diœcesis suæ monasteriis dilexerat, quia beatus Patritius, qui nativitatem ejus prophetaverat, ipsam fundavit. Dum enim ibi apud confratres suos moram faceret, subito languore gravatus mortuus est, & jubente Mailgone Venedotorum rege, in eadem ecclesia sepul-

tus. Pro eo ponitur in metropolitana sede Kinocus, Lanpaternensis ecclesiæ antistes.

At Constantinus infecutus est filios Modredi, & Saxones, quos potestati suæ subjugavit, & prædictas civitates cepit, & alterum juvenem Guintoniæ, in ecclesiam S. Amphibali fugientem, ante altare trucidavit. Alterum vero Londoniis, in quorundam fratrum cœnobio absconditum, atque tandem juxta altare inventum, crudeli morte adfecit. Exinde 3.º. anno interfectus est à Conano sententia dei percussus, & juxta Uther Pendragonem intra lapidum structuram sepultus fuit.

Pag. 38.

Cui successit Aurelius Conanus, miræ probitatis juvenis, & ipsius nepos, qui monarchiam totius insulæ tenens ejusdem diademate dignus esset, si non foret civilis belli amator. Avunculum etenim suum, qui post Constantinum regnare debuit, inquietavit, & in carcerem posuit, ejusque duobus filiis

interfectis

interfectis regnum obtinuit, secundoque regni sui anno defunctus est.

Cui successit Vortiporius, in quem insurrexerunt Saxones conducentes concives suos ex Germania maximo navigio. Sed ipse praelium cum ipsis inivit, & superavit, & monarchiam totius regni adeptus populum quatuor annis gubernavit cum diligentia & pace.

Cui successit Mailgo, omnium fere Britanniae pulcherrimus, multorum tyrannorum depulsor, robustus armis, largior ceteris, & ultra modum probitate praeclarus, nisi Sodomitana peste volutatus sese deo invisum exhibuisset. Hic etiam totam insulam obtinuit, & sex comprovinciales Oceani insulas. Hiberniam videlicet, atque Islandiam, Gotlandiam, Orcades, Norwegiam, Daciam adjecit durissimis bellis suae potestati.

Ex 2°. cap^o.

Mailgoni successit Kareticus, amator civilium bellorum, deo invisus & Britonibus, cujus inconstantiam comperientes Saxones miserunt propter Gormundum, Africanorum regem, in Hiberniam, in quam maximis navigiis advectus gentem patriae subjugaverat, &c. De adventu ejus in Britanniam.

Inito ergo foedere cum Saxonibus oppugnavit Kareticum regem, & post plurima praelia fugavit eum à civitate in civitatem, donec eum trusit in Cirecestriam, & obsedit. Capta tandem praedicta civitate, & succensa, commisit praelium cum Karetico, & eum fugavit ultra Sabrinam in Guallias.

Mox depopulans agros ignem cumulavit in finitimas quasque civitates, qui non quievit accensus, donec cunctam pene superficiem insulae à mari usque ad mare exussit.

Secesserunt itaque Britonum reliquiae in occidentales insulae partes, Cornubiam videlicet & Guallias, unde crebras, & ferales irruptiones incessanter hostibus faciebant.

Tunc igitur archipraesules, videlicet Theonus Londoniensis, & Tadiocus Ebor: cum omnes ecclesias sibi subditas usque ad humum destructas vidissent, cum omnibus ordinatis, qui in tanto discrimine superfuerant, diffugerunt ad tutamina nemorum in Guallias cum reliquiis sanctorum, timentes ne barbarorum eruptione delerentur.

Plures etiam Armoricam Britanniam magno navigio petiverunt, ita ut ecclesia duarum provinciarum, Loëgriae videlicet & Northumbriae, à conventibus suis desolaretur. Sed haec alias referam cum librum de exultatione eorum transulerò.

Lelandus.

Gormundum facilius crediderim Hibernorum, Pictorum, Scottorum, aut Germaniae aliquem regulum, quam Aphrorum, quanquam circa ea tempora barbari erant in Africa & Hisp:

f. abbatia

Inter ceteras, erat in civitate Bangor quædam nobilissima, in qua tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi prioribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos monachos haberet, qui omnes labore manuum suarum vivebant. Abbas autem eorum Dinooth vocabatur, miro modo artibus liberalibus eruditus.

Brochmail, capitaneus urbis Legionum super Deam flumen.

Collectis igitur undique exercitibus Edelfridus, rex Northanhumbrorum, prælium inivit cum Brochmail, qui pauciori numero militum resistens ad ultimum relicta civitate, sed prius maxima strage hostibus illata, diffugit.

At Edelfridus, civitate capta, & cet. De strage monachorum.

Edelfridus

Deinde cum prædictus Saxonum tyrannus Bangornensium urbem peteret, audita ipsius insania, venerunt undique obviam illi duces Britonum, Bledericus videlicet dux Cornubiæ, & Margadud rex Demetarum, Caduuanus Venedotorum, & conferto prælio, ipsum vulneratum in fugam propulerunt. Sed & tantum numerum exercitus ejus peremerunt, ita quod decem millia circiter & sexaginta sex corruerunt. In parte etiam Britonum cecidit Bledericus, dux Cornubiæ, qui ducatum in eisdem præliis præstabat.

Ex cap^o. 1°. 9ⁱ. libri.

Exinde convenerunt omnes principes Britonum in civitate Legecestriæ, communemque assensum habuerunt, ut Cadwanum sibi facerent regem, ipsoque duce Edelfridum ultra Humbrum sequerentur, &c. Ut, Britannis Humbrum trans-euntibus, pax sit facta inter Cadwanum & Edelfridum. Et postea Cadwallo, Cadwani filius, & Eduinus, Edelfridi filius, missi fuerint in Armoricam ad Salomonem regem, educandi, qui, mortuis parentibus, in illorum regna successerunt, salva semper amicitia, donec Eduinus in regem Northumbriæ coronari à Cadwallone posceret.

Conveniunt ambo ultra Humbrum, factoque congressu amittit Caduuallo multa millia, & in fugam conversus est, &c. De crudelitate Edwini victoris, quam exercuit in Britannorum provincias; utque Cadwallo, hinc & inde fugiens, tandem Armoricam petierit, sed prius tempestate in Garnareiam insulam pulsus. Deque humanitate Salomonis Armoricani erga Cadwallonem,

Ex cap^o. 2°.

Nec hoc quidem per suam potestatem Romani fecerunt sed

sed per dissidium inter nobiles dictæ insulæ ortum. Romani, licet ad tempus eam subditam habuissent, amissis rectoribus suis ac interfectis cum dedecore expulsi abscesserunt.

Ex cap. 3.º.

Mailgo namque, summus ille rex Britanniae, qui post Ar-
 turum 4us. regnavit, duos generavit filios, quorum unus En-
 nianus, alter vero Run vocabatur. Ennianus genuit Belin,
 Beli Jagonem, Jago Cadwanum, patrem meum.

Run autem, qui post obitum fratris sui expulsus fuit in-
 quietatione Saxonum, hanc provinciam adivit, deditque
 filiam suam Hoëlo duci, filio magni Hoëli, qui cum Arturo
 patrias subjugaverat. Ex illa natus est Alanus. Ex Alano
 Hoëlus pater tuus.

Ex 4.º. cap. de Briano, Cadwallonis milite.

Pag. 40.

Ivitque Exoniam, ubi convocatis Britonibus ea quæ fecerat
 notificavit. Missis postea ad Cadwallonem legatis munivit ur-
 bem illam, mandavitque universis Britonum proceribus, ut
 oppida sua & civitates defensare insisterent, lætique Cad-
 wallonis adventum expectarent, qui in brevi, Salomonis
 auxilio fretus, eis præsidio veniret. Hoc itaque per totam
 insulam divulgato, Peanda, rex Merciorum, cum maxima
 multitudine Saxonum venit Exoniam, Briannumque obsedit.

i. e. eadem
 Peiliti ma-
 gi Edwini
 regis.

Ex cap. 5.º.

Interea applicuit Cadwallo cum decem millibus militum,
 quos Salomon rex ei commiserat, petivitque celeriter obsi-
 dionem. Conferto deinde prælio captus est Peanda conti-
 nuo, & exercitus ejus peremptus. Cumque ipse alium aditum
 salutis non haberet, subdidit se Cadwalloni, deditque obsides,
 promittens sese cum illo Saxones inquietaturum, &c. Ut
 Northumbriam petierit.

rex Northumbr:

Illato a otius prælio Edwinus interficitur, & totus fere po-
 pulus quem habebat, necnon & filius ejus Offridus, cum Cad-
 boldo rege Orcadum, qui eis in auxilium venerat.

Ex cap. 6.º.

Deinde commisit prælium cum Offrico, qui Edwino suc-
 cesserat, atque illum interemit, & duos nepotes ejus qui post
 eum regnare debuerunt, sed & Aidanum, regem Scottorum,
 qui eis auxilio venerat.

Postea misit Peandam, regem Merciorum, & maximam

i. e. ad vallum Severi

partem sui exercitus ad eum locum, ut cum eo bellum con-
 fereret, &c. De victoria Osuualdi, Northumbr: regis, in He-
 venfeld contra Peandam.

a Sic.

Quod ut Cadwalloni nuntiatum fuit, acri ira ignescens collegit exercitum suum, & sanctum regem Oswaldum infectus est, & collato prælio in loco, qui Burne vocatur, irruit in eum Peanda, atque interfecit.

Successit ei in regnum Northumbriæ frater ejus Osuinus, qui multa donaria auri, & argenti, Cadwalloni, toti jam Britanniae imperanti, donans, pacem ejus adeptus est, & se ei submitit, &c. Ut Pendæ licentiam dederit congregandi cum Edwino, Northumbr: rege, à quo postea interfectus est.

Completis tandem 48. annis nobilissimus ille, atque potentissimus, Cadwallo Britonum rex, senio & infirmitate gravatus, x. Kal. Decemb. ab hoc seculo migravit, cujus corpus Britones, balsamo & aromatibus conditum, in quadam ænea imagine, ad mensuram staturæ ejus fusa mira arte, posuerunt. Imaginem autem illam super æneum equum miræ pulchritudinis armatam, & super occidentalem portam Londoniarum erectam, in signum prædictæ victoriæ, & in terrorem Saxonibus, statuerunt; sed & ecclesiam subtus in honorem S. Martini ædificaverunt, in qua pro ipso, & fidelibus defunctis, divina celebrantur obsequia.

Pag. 41. Successit itaque in regni gubernaculum Cadwaladrus filius ejus, quem Beda Ceduallam juvenem vocat, & in initio viriliter & pacifice tractavit. At cum duodecim annos post sumptum diadema præterisset, in infirmitatem cecidit, & civile dissidium inter Britones ortum. Mater ejus fuerat soror Peandæ, patre tantum: matre vero diversa ex nobili genere Genuiseorum edita fuerat. Eam memoratus rex Cadwallo post factam cum fratre concordiam in societatem thori accepit, & ex ea Cadualadrum genuit.

Accessit & aliud infortunium, quia fames dira ac famosissima insipienti populo adhæsit.

Quam vero famem pestifera mortis lues consecuta est, quæ in brevi tantam populi multitudinem stravit, quantam non poterant vivi humare. Unde miseræ reliquæ patriam, factis agminibus, diffugientes transmarinas petebant regiones.

Ipse etiam rex Cadwaladrus cum navigio miserabili petens, &c. De Cadualadri querela.

Ut igitur inter hos & alios gemitus in Armoriano littore appulsus fuit, venit cum tota multitudine sua ad regem Alanum, Salomonis nepotem, & ab illo digne susceptus est.

Britannia ergo cunctis civibus, exceptis paucis, quibus in Gualliarum partibus mors pepercerat, desolata per novem annos Britonibus horrenda fuit.

i. e. Britan. habitatore fere vacuum.

Quod cum ipsis indicatum fuisset, nefandus populus ille, collecta innumerabili multitudine virorum & mulierum, applicuit

placuit in partibus Northumbriæ, & desolatæ provincias ab Albania usque Cornubiam inhabitavit.

Ab illo tempore potestas Britonum in insula cessavit.

Recordatus Cadualadrus regni sui, jam à supradicta contagione purificati, auxilium ab Alano petivit, ut pristinae dignitati restitueretur, &c. Ut in somnis admonitus fuerit ne Britanniam repeteret.

Tunc Alanus, sumptis diversis libris Aquilæ qui Sophoniæ, prophetavit.

Tunc Cadualadrus abjectis mundialibus propter dominum Romam venit.

Cum autem Ivor & Im naves sibi collegissent, quos poterunt associaverunt sibi, & applicuerunt in insulam, atque quadraginta novem annis gentem Anglorum sævissima inquietatione adfecerunt.

Reges autem illorum, qui ab illo tempore in Guallis successerunt, Karadoco Lancarbanensi, contemporaneo meo, in hac materia scribendos permitto :

Reges vero Saxonum Gulielmo Malmesbiriensi, & Henrico Huntendonensi.

Ex quodam Chronico incerti auctoris, sed qui videtur scripsisse Pag. 42.
Gulfredi epitomen, ita tamen, ut frequenter multa interserat, nescio an vera, quæ nusquam in Gulfredo leguntur.

De Ebranco rege.

Condidit & montem dolorosum, quod nunc Notingham.

Iste Bellinus 41°. annis regnavit, & fecit Northampton, Cantabrigiam, & Caerdoil.

f. Lud

Post hunc successit in regnum Cassibellanus, frater suus, qui fecit civitates; f. Excestriam, Colcestriam, Oxenfordiam, & Norvicum.

Iste Lucius fieri fecit quatuor villas, Notyngham, Erford, Salesbiry, & Huntingdun.

Hujus mater Helena, quæ sancta dicitur, Britannia nobilis alumna, Londonias muro, qui adhuc superest, cinxisse fertur, & Colcestriam mœnibus adornasse. Sed inter alia multa Hierusalem * instauravit, mundatamque idolis, basilicis plurimis adornavit.

S. Vortegirrus

Dedit Hengisto, duci Saxonum & Anglorum, terram in Lindeseia, ubi ipse Hengistus construxit castellum, quod lingua Anglorum Twangaster vocabatur.

Anno Domini 51°. Port & duo filii sui cum duabus navibus in Britanniam venerunt in loco qui modo dicitur Portes-

* Instauravit MS.

muthe, & juvenem quendam Britonem nobiliff. cum multis aliis occiderunt.

Anno Dⁿi. a CLVI^o. Lucius, Britannorum rex, ad Eleutherium papam legatos misit, f. Eluanum & Meduinum, ut juxta ejus admonitiones Christianus fieret. Qui eisdem legatos baptizavit, & catholica fide suscepta ordinavit Eluanum in episcopum, Meduinum autem in doctorem. Et propter eloquentiam & scientiam, quam habebant in scripturis sacris, prædicatores ad Lucium in Britanniam reversi sunt.

De S. Germano & Lupo.

Qui cum hæresin illam extirpassent, episcopos in pluribus locis Britanniae consecrarunt, beatum Dubricium summum doctorem in archiepiscopum statuerunt, & Landavensem ecclesiam, in honore beati Petri fundatam, sedem cathedralem collocarunt. Dubricius vero discipulos per ecclesias divisit, quasdam novas fundavit, Daniele in episcopum Bangorensis, & sanctum Ilutum in locum, ab illo Laniltut, i. e. ecclesia Iluti, vocatum, ordinavit.

Pelagius Brito abbas famosi illius monasterii de Bangor extitit.

[Anno Dⁿi. 415. hic incepit, & ultra mare etiam 432.]

Quos Hengistus, Saxonesque ejus complices, nefanda proditione in monte Ambrosii, qui nunc Stanhenges dicitur, trucidaverat.

f. Saxones

Urbemque Badonis vallant, quæ nunc Bathonia.

Pag. 43. Anno Domini DXII. Dubricius migravit ad dominum. Et anno Domini 1120°. Nonis Maii ab insula Enthle ab Urbano Landavensi episcopo translatum fuit corpus S. Dubricii, & 4°. Cal. Junii in ecclesia Landavensi honorifice reconditum.

De Ida, primo Northumbrorum rege.

Flamburch. Ida venit cum 40^a. navibus ad Flamburgh juxta Scarburch,

Quando
Britannia
primum
Anglia vo-
cata.

Et sic descendendo per reges Westsaxonum, usque ad Ecgbertum, qui apud Wintoniam coronatus est, ubi edictum fecit, ut Britannia ab illo die Anglia, & habitantes Angli vocarentur.

Sequuntur nomina regum & principum Walliæ
à morte Cadualadri.

a 180. supra lin. ab alia manu.

Ex

Ex chronico incerti auctoris, sed antiqui, de rebus Britannicis, quod reperi in Burnensi monasterio Lindensis provinciae.

De Britone.

Et postea ad istam venit insulam, quæ à suo nomine nomen accepit, i. e. Britannia.

Post intervallum multorum annorum, non minus DCCCC. Picti venerunt ad insulas, quæ Orchades vocantur, & postea finitimas insulas vastaverunt, & multas regiones, occupaveruntque eas in sinistrali parte Britanniae, ubi manent usque hodie.

Novissime autem venerunt Scotti à partibus Hispaniae ad Hiberniam. Primus autem venit Barptolemæus cum mille hominibus, tam viris quam mulieribus, & creverunt usque ad quatuor millia hominum, & venit super eos mortalitas, & in una septimana omnes perierunt.

Secundus ad Hiberniam venit Mineth quidam, filius agnominis, qui fertur navigasse super mare annum & dimidium, & postea tenuit portum in Hibernia fractis navibus, mansitque ibidem per multos annos, & iterum navigavit cum suis, reversusque est ad Hispaniam.

Et postea venerunt tres filii cujusdam militis Hispaniae cum triginta ciulis, cum 302. mulieribus in unaquaque ciula, &c. Ut postea omnes ciulae præter unam submersæ sint tempestate.

De familia vero illius ciulae, quæ relicta est, ut diximus, propter confractionem, tota Hibernia repleta est usque in hodiernum diem.

Novissime venit quidam Hoctor, & inhabitavit cum omni gente sua.

In Britannia quoque Istoreth, Istorini filius, tenuit Dalrieta cum suis.

Buil autem cum suis tenuit Euboniam, & alias circiter.

Filii autem Liethan obtinuerunt regionem Dunectorum, & in aliis regionibus se dilataverunt, id est, in Guir, &

Kidweli

Cetgueli, donec expulsi sunt à Cuneda, & à filiis ejus, ab omnibus regionibus Britannicis.

Britones venerunt in 3^a. ætate mundi ad Britanniam, Scithæ autem in 4^a. obtinuerunt Hiberniam. Scithæ autem, qui sunt in occidente, & Picti de aquilone pugnabant unanimiter contra Britones indefinenter.

Pag. 44.

Ninnius, sive Nennius, Bri-

Elbodi

tannus, Eluodugi discipulus, auctor fuit Chronici, cujus copiam mihi fecit Thomas Sulmo. Nam ille habebat exemplar non mutilum, & sine præfatione, ut meum erat.

De muro à Severo factio.

Et vocatur Britannico sermone Gual.

Constantius Constantini Magni filius fuit, & ibi moritur, & sepulchrum ipsius monstratur juxta urbem quæ Caerlegeint, ut literæ, quæ sunt in lapide tumuli, ostendunt, & urbs vocatur alio nomine Mirmantum.

Britones autem dejecerunt regnum Romanorum, neque censum illis dederunt, neque reges eorum acceperunt, ut regnarent super eos. Neque Romani ausi sunt venire in Britanniam amplius ad regnandum, quia duces eorum Britones occiderant.

Pag. 45. *Tyrannis Ro: Legionum, quas Britanni in auxilium contra Pictos & Scottos vocabant.*

Romani autem ad imperium auxiliumque, & ad vindicandum, veniebant, & spoliata Britannia auro argentoque, & ære, & omni pretiosa veste, & melle, cum magno triumpho revertebantur.

S. Sax:

Vortegirnus autem suscepit eos benigne, & tradidit illis insulam, quæ lingua illorum vocatur Teneth, Britannico sermone Ruoichun, regnante Marchiano secundo.

S. Vortegirnus.

Ipsè solus captus est, ac catenatus, ac regiones plurimas pro redemptione animæ suæ tribuit illis, i. e. Estfaxe, Southfaxe, ut ab illicita conjunctione se separaret.

At ille usque ad regionem, quæ à nomine suo acceperat nomen, scilicet Vortigirmanum, miserabiliter aufugit, ut ibi cum mulieribus suis lateret.

Et iterum Vortegirnus usque ad arcem quam ædificaverat, & nomen suum imposuerat, atque in regionem Demetorum juxta flu. Teivi, &c. Quo modo cum suis in arce, orante Germano, flammis consumptus sit.

Tertius Pascent, qui regnavit in duabus provinciis, i. e. Buelte & Vortegirmanum, post mortem patris sui, largiente Ambrosio qui fuerat rex in omnes reges Britannicæ gentis. Quartus Faustus, qui illi de filia sua natus est. Quem sanctus Germanus baptizavit, enutrivit, edocuit.

De S. Patritio in episcopum consecrato.

Nomenque, quod est Patritius, sumpsit, quia Manuum prius vocabatur.

Auxilius, Iserpinus, & ceteri inferiori gradu simul cum eo ordinati sunt.

S. Patritius.

Scriptis^a abgetorica cccclxv^e. & eo amplius numero.

^a Abietoria apud Galeum, Tom. II. Hist. Vett. p. 113. Abgetoria est *Wara* de Scriptorib. His. p. 103. ubi monet nihil aliud significare quam alphabetum, sive clementa quæ scripsit & docuit S. Patricius.

Vidi librum Synodi, ab ipsis celebratæ, in bibliotheca Wigorn.

Sepulchrum non invenitur, sed in occulto humatus est ne-
mine sciente. Sepultura
Patricii.

S. Sax.

Artur pugnavit contra illos in illis diebus, cum regulis Britonum, sed ipse dux erat bellorum. Primum bellum fuit in ostio flu: quod dicitur Glevi. Secundum, tertium, quartum, & quintum super aliud flu: Duglas, quod est in regione Linnvis. Sextum super flu: quod vocatur Bassas. Septimum bellum fuit in sylva Caledonis, i. e. Catcoit Celidon. Octavum fuit in castello Guinon. Nonum gestum est in urbe Legionis. Decimum gestum est in littore flu: quod vocatur Ribroit. Undecimum bellum fuit in monte, qui dicitur Agned Cathregonnon. Duodecimum fuit bellum in monte Badonis, in quo corruerunt uno die DCCC. & XL. viri de uno impetu Arturi.

Ex catalogo urbium Britannicarum ibidem.

Caer Legion Guarauic.

Caer Guortegirn.

Caer Caradauc.

Caer Britto.

Caer Muncip.

Caer Pensfaelcoit.

Caer Manchguid.

Ex Annotationibus quæ inscriptæ erant margine antiqui Codicis Nennii, quem à Thoma Sulmone mutuo accepi. Pag. 46.

Vel à Britone, filio Isoconis, qui fuit filius Alani de genere Japhedi, dicta est. Britannia
unde.

sup vocabant

Quam Britones insulam Gueid, vel Guithe, quod Latine Vecta unde divortium dici potest.

Ab incarnatione domini anni sunt DCCC. usque ad tricesimum annum Anarauht, regis Moniæ, id est, Mone, qui regit modo regnum Venedotiæ regionis, id est, Guenet. Fiunt igitur anni ab exordio mundi usque in annum præsentem sex M. C. & viii^o. Anarauht
rex Monæ.

A mari usque ad mare, id est, à Totenes usque ad Catenes. Sic inveni, ut tibi Samuel, i. e. infans magistri mei Beulani, in ista pagina scripsi. Leland. Ex his verbis conjectura est, Samuelem autorem fuisse annotationum, quæ erant in margine Chronici Nennii. Tota Brit-
tannia à
Britannis
inhabita.
Samuel,
Bolani dis-
cipulus.

ubi de Scottis loquitur.

Iste gener Pharaonis erat mas Scottæ filiæ.

Nulla tamen certa historia originis Scottorum reperitur.

Schytæ, id est, Scotti.

Lucius agnomine Levir maur, id est, magni splendoris, propter

propter fidem quæ ejus tempore venit in Britanniam.

Per centum vero & xxx. millia P. id est, à Pengual, quæ

villa ^a Scottice Cenail, Angl. Penelton dicitur, usque ad ostium Cluth flu. & Cair Pentaloch, quo murus ille finitur, rustico opere Severus ille prædictus construxit, sed nihil profuit.

Carutius postea imperator reædificavit, & septem castellis munivit inter utraque ostia, domumque rotundam politis lapidibus super ripam flu. Carun, quod à suo nomine nomen accepit, fornicem, in victoriæ memoriam, erigens construxit.

sup. Britannos Armoricanos.

Unde & nos illos vocamus in nostra lingua Letewicio, id est, semitacentes, quoniam confuse loquuntur.

Guasnoric juxta Lugubaliam ibi ædificavit urbem, quæ An-

Palmecastre ubi.

glice ^b Palmecastre dicitur. Leland. Hæc annotata erant eo loco, quo Nennius de Cairuorthigirn præsidio, à Vortegirno constructo, loquebatur.

Iste Vortemir, filius Vortegirni, in synodo habita apud

sup. Vortegirnus.

Guartherniaun postquam nefandus rex ob incestum, quem cum filia commiserat, à facie Germani & clericorum Britanniae in fugam iret, patris nequitiae consentire noluit, sed rediens ad S. Germanum ad pedes ejus cecidit veniam postulans. Atque pro illata à patre suo & sorore sancto Germano calumnia terram ipsam, in qua prædictus episcopus obprobrium tale sustinuit, in æternum suam fieri sanxivit. Unde & in memoriam S. Germani Guarenniaun nomen, quod Latine sonat calumnia juste retorta, quoniam cum episcopum vituperare putaverat, semetipsum vituperio adfecit.

In Lincolnia enim sepultus est.

Pag. 47.
Vortimerus
sepultus
Lindi.

^c Mabut, i. e. filius horribilis, quoniam à pueritia sua crudelis fuit.

Arturius
unde.

Arctur Latine translatum sonat ursum horribilem, vel malleum ferreum, quo confringuntur ^d molæ leonum.

Ida, filius ^e Eubba, tenuit regiones in sinistrali parte Humbri maris xii. annis, & junxit arcem id

Verba sic signata ++ corrupte scripta sunt.

++
dingueirin & Gurdbirneth, quæ duæ re-

++ ++

^a Sic, cum tribus asteriscis. ^b Sic, cum duobus punctis sub P, & cum W supra lin. ^c Sic, cum duob. punctis, & e supra lin. ^d Duo puncta sub æ. ^e Sic, cum duobus punctis.

ANTIQUARII COLLECTANEA.

giones fuerunt in una regione, i. e. Deur ab-
 erneth, Anglice Deira & Bernicia. Deiria & } unde.
 Bernicia }

Elfred, filia Edwini, xii^o. die post Pentecosten baptismum accepit cum innumerabilibus viris & mulieribus cum ea, & hæc prima baptizata est.

Edwinus vero postea in sequenti pascha baptismum suscepit, & xii. m. hominum in uno die baptizati sunt cum eo. Si quis scire voluerit quis baptizavit eos, sic RENCHIDUS episcopus, & Elbodus episcoporum sanctissimus mihi tradiderunt; Run

Renchidus }
 Elbodus } episcopi.

Mapur Beghen, i. e. Paulinus, Eboracensis archiepiscopus eos baptizavit, & per quadraginta dies non cessavit baptizare omne genus Ambronum, i. e. Aldfaxonum, & per prædicationem illius multi in Christo crediderunt. Sed cum inutiles magistro meo, i. e. Beulano presbytero, visæ sunt genealogiæ Saxonum, & aliarum genealogiæ gentium, nolui eas scribere, sed de civitatibus & mirabilibus Britanniæ insulæ, ut alii scriptores ante me scripsere, scripsi.

Ambrones }
 Ealdfaxones }

Lelandus. Ex verbis, quæ superius scripta sunt, conjectura mihi animum subit, partem aliquam earum rerum, quæ in marginibus antiqui exemplaris exarantur, autorem ipsum Nennium agnoscere, cum Elbodi, qui & alias Elbogudus dicitur, mentionem faciat, & diligentem aliquem lectorem collatis exemplaribus ea in marginibus scripsisse, quæ in codice Salleiensis monasterii sensuit deesse. At quid rursus, quod Beulani meminerit, cujus discipulum fuisse Samuelem in principio annotationum constat, nisi aliquis putaverit Samuelem prænomen esse Nennii, atque itidem præceptores habuisse & Elbodum, & Beulanum?

Nam Arthur Hierosolymam perrexit, & ibi crucem ad Arturius. quantitatem salutiferæ crucis fecit, & ibi consecrata est, & per tres continuos dies jejunavit, & vigilavit, & oravit coram cruce dominica, ut ei dominus victoriam donaret per hoc signum de Paganis; quod & factum est, atque secum imaginem sanctæ Mariæ detulit, cujus fracturæ adhuc apud Wedale servantur in magna veneratione. Leland. Quæ hic secuntur de Wedale scripta fuerunt literis paulo & recentioribus, & majoribus: "Wedale Anglice, Vallis doloris Latine. Wedale "villa est in provintia Lodonesiæ, nunc vero juris episcopi "S. Andreæ Scotiæ, sex milliaria ab occidentali parte ab illo "quondam nobili monasterio de Melros."

Ex Chronico Dovarensis monasterii.

Pag. 50.

De Julio Cæsare qualiter venerit in Britanniam patet ad plenum in libro Britonum. Qualiter autem fugatus fuerit à Cassibellano patet ibidem, & etiam in libro Lucani, ubi dicit, de eodem Cæsare loquens, "Territa quæsitis ostendit terga
"Britannis." Quod autem habuerit bellum dictus Cæsar cum rege Cassivallano super Berhamdone, patet ad oculum per acervos super eundem montem, ubi corpora occisorum cumulatim sepeliebantur non longe à villa quæ vocatur Bregge.

De Arvirago rege quod probus fuerit, prudens, & bellicofus testatur liber Britonum. Quam autem formidabilis fuerit Romanis testatur Juvenalis poëta, ubi loquitur de quodam adulate loquente ad Neronem Cæsarem verba consolatoria, dicente: "Regem aliquem capies, aut de temone Britanno

Ex

"Decidet Arviragus." Quod vero hic rex firmaverit castrum Dover, per hoc verissime colligi potest, quod, quando cœpit rebellare Romanis, muniverit terram suam multis castris, & munitionibus, & præcipue super maritima. Hinc veraciter conjiciendum est, quod illa loca, quæ facilius patebant hostibus, firmaverit diligentius, scilicet Richeburg, Walemerè, Dover, & Hasting.

De rege Lucio primitus Christiano quod fecerit ecclesiam in dicto castro fidenter dicendum est: quod, etsi novam ecclesiam non fundaverit, quod est incertum, sine dubio antiquum templum idolorum, ibidem existens, in ecclesiam Christi convertit. Hoc enim legitur in libro Britonum, & etiam in Chronica Ro: pont. quod idem rex ad doctrinam Damiani & Faganii sacerdotum, qui eum docuissent fidem Christi, omnia templa Idolorum in regno suo converterat in ecclesias Christi, & pro flaminibus constituerat episcopos, & pro archiflaminibus archiepiscopos. Flamines vocabantur eo tempore principes sacerdotum Ydolorum.

De rege Artur & regina Guennara satis celebria sunt gesta. Sed de promotione castri per eos nihil restat memorabile, præter nomina Aulæ & Camerae, & ad huc existentium, & nomina habentium ab eis. Et quædam ossa Walwani, militis sui fortiss: qui occisus fuit prope Dover in bello habito inter Arturum & Modrerum proditorem. Ad huc servantur ossa in castro.

Pag. 51.

De rege Eadbaldo, filio Ethelberti, qui post baptismum rediit ad idola, & fugavit episcopos & sacerdotes, multa possunt inveniri in vita beatæ Mildreth: & qualiter revocatus sit ad

ad fidem per Laurentium archiepiscopum; qui Laurentius injunxit ei, in remissionem peccatorum, ut ecclesias dicaret sicut prius destruxerat, & clericos foveret, quos persecutus fuerat. Quod hic ordinaverit statum canonicorum in castro liquido colligi potest ex hoc, quod, antiqua fama referente, canonici resederint in castro centum annis & amplius. Computet qui voluerit, tantum temporis fluxit à tempore regis hujus usque ad Withredum regem, qui transtulit canonicos ad ecclesiam beati Martini in villa Dovar; & quia diu hic rex regnavit post pœnitentiam susceptam, semper vacans ecclesiis reparandis & ædificandis, credibile satis est, quod capellam suam in castro inter ceteras dicaverit & dotaverit.

De Withredo rege quod ædificaverit veterem ecclesiam in villa Dovar testantur veteres chronicæ, nec quicquam inde manet dubitabile.

Quod canonici, qui remoti fuerunt de castro, manserunt in ecclesia veteri beati Mart. 400. & amplius patet per annos regum, qui regnaverunt post Uithredum usque ad Henricum filium Gul: Conquestoris. A tempore vero ipsius Henrici usque nunc omnia liquida sunt.

Ex Prologo Chronici Gulielmi Thorn, monachi Augustiniani, de gestis abbatum Augustinianorum. Pag. 52.

Thomas Spot monachus scripsit res gestas abbatum S. Augustini usque ad annum Domini 1272.

Ex Chronico.

S. Augustinus primam habuit habitationem Doroberniæ in loco, qui appellatur Stablegate.

Ethelbertus ab Augustino in die Pentecostes baptizatus.

Ethelbertus dedit Augustino palatium suum infra muros, ut ibidem Christo ecclesiam erigeret.

Fanum Idolorum Ethelberti extra muros conversum in ecclesiolam S. Pancratii.

Et paulo post, instigante Augustino, ibidem templum Petro & Paulo dedicavit.

^a Missuri argenteum, ^b Stapton aureum, iterum cellam cum freno aureo & gemmis exornatam, speculum argenteum, armigasia, oloferica, camisiam ornatam, quæ mihi de domino Gregorio directæ fuerant.

Ecclesia Petri & Pauli consecrata sepulturæ regum & episcoporum.

^a L. missurium è decem Scriptoribus, col. 1762. Est vasis genus (Frebero patina ingens) ex eo vocatum, quod dono missum, notante Somnero. ^b Scapton apud X. Script. loc. cit. Mendose, censente Somnero, pro sceptrum.

JOANNIS LELANDI

Privilegium Augustini pro immunitate monasterii Petri & Pauli confirmatum plumbeo sigillo.

Circa hæc tempora quidam civis Londinensis, ad instigationem regis Ethelbriti, construxit ecclesiam, in honorem S. Petri apostoli, in occidentali parte ejusdem urbis in loco, qui Thorney tunc dicebatur.

Anno domini 664. rex Cant: Ercombertus obiit.

Anno 687.

Circiter hæc tempora quidam Swebard rex, qui regnum Cantuar. violenter obtinuerat, dedit Eabbæ, abbatissæ de Minstre, quæ præcessit beatam Mildredam, terram, quæ continet XLIII. manentes, in loco qui dicitur Sudaney juxta insulam de Thanet.

Ofwinus rex dedit Adriano abbati terram unius aratri, quæ tunc pertinebat ad curiam de Livinge, in qua terra solebat esse mina ferri.

Bricwaldus, abbas tunc monasterii de Reyculver, electus est in archiepiscopum Cantuar:

Anno Domini 721. Ethelbertus, filius Withredi, regis Cant: dedit terram unius aratri circa flu: de Limene, Mildredæ, tunc abbatissæ de Minstre.

i. e. monast. S. August.

Rex Canutus dedit nobis manerium de Minstre.

Anno Domini 1480. insula de Thanet à Danis piratis devastatur, monasterium de Menstre comburitur cum clericis & populo qui illhuc confluerant.

Canonici
expulsi è
metropoli-
tana Cant:
ecclesia.

Anno Domini 1000. industria Alfrici archiepiscopi & Wulfrici abbatis, expulsi sunt canonici ab ecclesia S. Trinitatis Cantuar:

Lelandus.

Principio monachi erant in ecclesia Trinitatis, deinde canonici, 3°. monachi.

Quo tempore Dani Cantuar: depopulabantur monachi Augustiniani thesauros abscondebant, qui nec dum inventi sunt.

Pag. 53. Anno Domini 1207. Canutus rex dedit S. Augustino, & fratribus hujus monasterii, corpus beatæ Mildredæ cum tota terra sua.

Anno Domini 1030. Elstanus abbas corpus S. Mildredæ xv. Cal. Ju. de Thaneto ad monasterium suum transtulit.

Stigandus, archiepiscopus Cantuar: & Egelsinus, abbas S. Auguf: Cantios armatos contra Gul. Nothum producerunt, ut sic saltem libertatem ab illo extorquerent.

Egelsinus abbas, Gul. tyrannidem veritus, cum magnis sui cœnobii thesauris in Daciam profugit.

Inscriptio

Inscriptio recondita in tumba D. Augustini.

Inclutus Anglorum præsul, pius, & decus altum,
Hic Augustinus requiescit corpore sanctus.

Lelandus. Addita erant hæc carmina barbaro seculo, quo translatus fuit.

Anno Domini 1110. rex Henricus primus concessit abbati, & suis successoribus, ut mercatum haberent apud Minstre in insula de Thanet.

Hugo, abbas 2us. ejus nominis, fundavit hospitale S. Laurentii extra muros Cantuar. anno Domini 1148.

Anno Domini 1168. die decollationis S. Joannis Baptistæ Ecclesia Augustinianorum conflagravit. combusta fuit ista ecclesia pro maxima parte, in qua combustione multi codicilli antiqui perierunt.

Abbas S. Augustini antiquitus regnante Henrico 2°. montem habuit argenteam.

Anno Domini 1174. fuit ecclesia Christi Cantuar: combusta die S. Bertini abbatis.

Anno Domini 1220. Reginaldus de Manhelle vendidit Roberto, abbati S. Aug. hospitium prope cœmiterium S. Olavi.

Ethelberga, quæ Edwino Northumbrano nupsit, alio nomine Tate dicta est.

Ipse vero Edbald dedit ei villam de Liminge, quæ fecit ibi Duplex structura monasterii in Thaneto. monasterium, & ibidem sepulta est.

Quæ ecclesia immediate conjuncta est capellæ beatæ Mariæ virginis, quam beata Domneva fieri procuravit.

Sige

Successit Sexburga, consecrata à Cuthberto archiepiscopo.

Tempore hujus Dani singulis annis advenientes Thanati insulam devastabant, & moniales paucæ factæ nimium vexatæ sunt.

Post obitum Sigeburgæ abbas Seledritha à rege Cudredo Seledritha abbas Monasterianus. surrogatur.

Anno 1011. Swanus, rex Danorum, pater Canuti, cum magno exercitu veniens destruxit totam insulam Taneti, & dictum monasterium S. Mariæ, à Domneva constructum, cum monialibus, sacerdotibus, clericis, & aliis populis inclusis, funditus delevit, & concremavit.

Circa annum Domini 1282. dominus rex Edwardus diligenter fecit inquiri ubique in chronicis, & in annalibus, tam domorum religiosorum, quam alibi, de jure, & dominio, quod reges Angliæ solebant habere super regnum Scottiæ, & de homagio, & servitio, quod reges Scottiæ facere consueverunt regibus Angliæ. Et, ne illa oblivionis nebula in posterum deleterentur, jussit in chronicis nostris specialiter annotari. Pag. 54.

Tempo-

Thomas Pontius doctor
Theologiæ & abbas S. Au-
gust: fuit Ro: Thomas Wal-
leys Dominicanus.

Temporibus quibus idem Thomas
stetit in curia Ro: eratque ibi quæstio
agitata inter papam Joannem xxii^m.
& quendam fratrem, ordine Prædica-
torum, nomine Thomam Waleys, &
est quæstio, "Utrum animæ beatorum videbunt Deum facie
"ad faciem ante diem judicii, &c." Quo pacto contra sen-
tentiam papæ partem adfirmativam defenderit, utque Tho-
mas Pontius abbas subscribens, edito libello, sententiæ Thomæ
Walensis magnam ibidem laudem meruerit.

Chronicon Gulielmi Thornei definit in anno Domini 1375.

Ex libello de vita Myldrithæ.

Monasterium Mildrithæ in Thanato devastatum per piratas.
Ædburga abbas in Thanato, opera Ethelburgæ reginæ, con-
didit cœnobium de Limingis, quo transtulit Mildrythæ cor-
pus. Leyland. Postea cessavit monasterium de Limingis, &
venit in potestatem archiepiscoporum Cantia, qui ecclesiam
Ley. utcunque restauraverunt.

Lanfrancus presbyteros in-
duxit in ecclesiam S. Grego-
rii. Postea Gulielmus, archie-
piscopus Cant: professione ca-
nonicus S. Ufithæ canonicos
induxit.

Tandem Lanfrancus archiepiscopus
Mildritham & Ædburgam ad eccle-
siam S. Gregorii, quæ est in Cantuaria,
transtulit.

Mildrida trineptis Ethelberti magni.

Pag. 55.

Ex libro Donationum ecclesie Christi & S. Augustini.

Ex Donatione Lotharii regis Cant.

Anno Domini 679.

Concedo terram in insula Thanatos in loco, qui appellatur
Westanea, tibi Birthwolde abba, tuoque monasterio, cui no-
men Raculf. Et ibidem in fine: Exceptis istis tribus, expedi-
tione, pontis & arcis constructione. Lelandus. In omnibus
antiquis Saxonum donationibus, quæ bene multæ in hoc li-
bello erant, semper addita illa clausula erat. Sed Donationes
solam spectabant Cantiam; unde adducor ut credam, Expe-
ditionem homines ad bellum aptos spectare, Pontem neces-
sariam pontium constructionem, Arcem autem castellorum
constructionem.

Anno 680.

Ex Donatione Ceadwallæ ad Wilfridum episcopum.

Insuper addidimus terram, quæ nominatur Tagmere, fra-
tribus Deo fervientibus in ecclesia S. Andreæ apostoli, posita
super ripam, quæ dicitur Wedringmuthe.

Ex

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

Ex quadam Ceadwallæ Donatione.

Ego Ceadwala cum conjuge mea Kendritha.

Donatio Withredi, Cantiorum regis.

Anno Dominicæ incarnationis 694. ego Withredus, rex Cantia, concedo terram quatuor aratorum pro amore Dei, & Brightwaldi archiepiscopi, ecclesiæ beatæ Mariæ, quæ sita est apud Liminges, quæ terra vocatur Wihelmeftun, cum omnibus, ad eam rite pertinentibus, campis, fylvis, pratis, pascuis, liberam ab omnibus servitiis, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Pag. 56. vacat.

Ex Donatione Eadbrighti. Anno D. 741.

Pag. 57.

Ego Eadbright reg: cog. Eating, pro salute animæ meæ, concedo ecclesiæ Christi in Dorobernia capturam piscium, quæ habetur in ostio flu: quæ dicitur Limenea, & partem agri, in qua situm est oratorium S. Martini, cum domibus piscatorum, &c.

Opus Cutheberti archiepiscopi.

Construxit basilicam juxta ecclesiam Christi, quam S. Jo-
anni Baptistæ consecravit, ubi ipse & successores sui hono-
rifice sepelirentur.

Est hæc ba-
silica in
cryptis.

Donatio Ealhmundi, regis Cant.

Anno D. 784. Ego Ealhmundus, rex Cantia, do tibi Wehtrede honorabili abbati, tuæque familiæ degenti in loco, qui dicitur Raculfcestre, terram xii. aratorum, quæ dicitur Scyldwic, cum universis ad eam rite pertinentibus, liberam ab omni seculari servitio, & ab omni regali tributo, exceptis expeditione, pontis & arcis constructione.

Ex Donatione Eadberti, regis Cantia, Anno 747.

Concedo ecclesiæ, quæ est apud Raculf, & tibi Deneheah
abba, tuæque familiæ, pro salute animæ meæ, vectigal, & tri-
butum, unius navis in portu, ac villa, quæ dicitur Fordwic,
ad opus, ut præfatus sum, S. Mariæ, quæ jam in nominata
ecclesia Deo servit.

*Ex Synodo, celebratur apud Baccanceld, præsidente Ceneulfo
rege, & Athelardo archiepiscopo Cant:*

Anno D. 798.

Ego Eadulf, Siddenensis episcopus, subscripsi.

Ego Tydfridus, Dammocæ episcopus, subscripsi.

Ego Wernbrightus Legorensis subscripsi.

Ex

*Ex Donatione Ceneulfi, regis Merciorum, & Cuthredi,
regis Cant: Anno D. 804.*

In loco, qui dicitur Liminge, ubi jacet corpus sanctæ
Eadburgæ.

Anno D. 811.

Wluredus, archiepiscopus Cant. emit. à Ceneulfo rege
Graveneam.

Ex Donatione Cenuifi ad ecclesiam Christi.

Et duo prata, in orientali parte flu: Sture sita.

*Ex Donatione Wulfredi archiepiscopi facta
ecclesie Christi anno D. 824.*

Item dedi eisdem monachis villam, quæ dicitur East-stur.
Et paulo post, intra ripam flu: Sture.

Ex Donatione Atulfi & Ethelstani.

Præfente Tatnotho presbytero tunc quidem electo ad epif-
copatum Dorobrevi, id est, civitatis Rosæ.

Ex quadam Donatione Pleimundi archiepiscopi.

Concedo ecclesie Christi terram, quæ vocatur Wefing-
merfc, juxta flu. quod vocatur Rumenea.

Donatio Eadulfi ducis.

Ego Athelstanus, rex totius Britannie, hanc donationem
confirmavi.

In alia Donatione.

Ego Athelstanus rex signo crucis confirmavi.

Lelandus.

Saxonum reges omnes donationes suas signo crucis con-
firmabant.

Pag. 58.

Donatio Egelredi.

Anno Domini 979. ego Egelredus rex concedo ecclesie
Christi in Dorobernia terras juris mei, scilicet Sandwic &
Estreia, liberas ab omni seculari tributo, exceptis expeditione,
pontis & arcis constructione.

Cnut, rex Anglorum, dedit ecclesie Christi brachium
sancti Barptolemæi.

[^a Anno ab incarnatione domini DCXCIII^o. Withredus,
gloriosus rex Cant. cum reverentissimo archiepiscopo Brith-
ualdo, præcepit congregari concilium in loco, qui nomi-
natur Baccancelde, præfidente eidem concilio jam nominato
clementissimo rege Cant. Withredo, & eodem venerando
patre & primate totius Britannie, simulque Tobia episcopo

^a Nescio à cujusnam manu sint inclusa. Nec magis liquet è quonam codice fuerint traducta. Id tamen scimus, eadem etiam exstare, sed magna cum discrepantia, in Tom. I. Spelmani Conciliorum, p. 189.

Rofensis ecclesiæ, cum abbatibus, abbatissis, presbyteris, diaconibus, ducibus, satrapis, pariter tractantes de statu ecclesiarum Dei in Anglia, & de his, quæ à fidelibus regibus, prædecessoribus ejus & propinquis, Æthelberto videlicet posterisque ejus, Deo omnipotenti in propriam hereditatem data fuerunt, qualiter secundum veram justitiam stare & permanere valeant, vel quomodo ea servare oporteat amodo & usque in finem sæculi, constituentes. “ Ego, ^a inquit, Withredus rex terrenus, à rege regum compunctus, zelo rectitudinis accensus, ex antiqua traditione sanctorum patrum didici, non esse licitum alicui homini, in laïco habitu constituto, usurpare sibi, quasi propriam possessionem, quod ante fuerat domino concessum, & cruce Christi firmatum. Scimus enim, & veraciter constat, quia, quod semel accepit homo donatione alterius in propriam potestatem, nullatenus sine injuria illud iterum dimittet. Horrendum est itaque hominibus deum vivum expoliare, tunicamque ejus, & hereditatem, scindere. Cum ergo Deo aliquid oblatum fuerit de terrenis substantiis, ad hoc, ut facilius promereri valeant, offerentes, æternam retributionem percipere in cælis, manifeste declaratur, quod, quanto incautius homo secularis applicuerit se in hereditatem regis æterni, tanto districtius à Deo punietur. Pro qua re firmiter decrevimus, & in nomine omnipotentis Dei, omniumque sanctorum, præcepimus omnibus successoribus nostris, regibus, principibus, & omnibus in laïco habitu constitutis, ut nulli unquam liceat alicujus ecclesiæ, vel monasterii, dominium habere, quæ à me, vel antecessoribus meis prædecessoribus Deo tradita sunt in perpetuam hereditatem, & sanctis ejus. Pag. 524 Magis autem, sicut in canonibus præcipitur, observandum est, ut, quando aliquis de prælatis defungitur episcopus, abbas, vel abbatissa, intumetur archiepiscopo propriæ parochiæ, & cum ejus consilio & consensu, vita ac munditia ejus examinata, qui dignus invenitur eligatur, & nullo modo sine consensu & consultu archiepiscopi promoveatur. Neque de hac re aliquid pertinet ad decretum, vel imperium, regis. Illius autem est comites, duces, optimates, principes, ^b præfectos, judices seculares statuere; Metropolitanis vero archiepiscopi ecclesias Dei replere, gubernare, episcopos, abbates, abbatissas, ceterosque prælatos eligere, statuere, firmare, admonere, ne quis de ovibus Christi, scilicet æterni pastoris, aberraret. Hæc lex per ævum in regno nostro in perpetuum [^c permaneat] omnibus ecclesiis Dei, pro salute animæ

^a Hæc omnia, quæ commatibus signavimus, expuncta sunt; sed à quonam non constat. Attramentum autem est paullo diversum. ^b Præfectos MS.

^c E. Spelmanno.

“meæ, meorumque prædecessorum, proque spe cœlestis
 “regni. Igitur ex hac die, & deinceps, concedimus, & do-
 “namus, ecclesiis regni nostri liberas esse perpetua libertate
 “ab omnibus secularibus servitiis, ab omni debito, vel pul-
 “sione, regalium tributorum, ut possint pro nobis deo omni-
 “potenti hostias dignas offerre, nostraque peccata abluere in-
 “maculatis muneribus.”]

Pag. 60, 61. vacant.

Pag. 62. *Ex primo [libro] Henrici Bradshaw, monachi Cestrensis, de vita
 S. Werburgæ, quam vernaculo sermone scripsit.*

Colchestre princeps civitas regni Eastfaxonici.

Limites regni Merciorum.

Chestre & Deva flu. A Chestre usque ad Brightstow. Mare
 orientale limes erat regni ab oriente. Ab australi parte Ta-
 mesis flu. Londinum usque. Ab aquilone Humbre flu. &
 Mersey flu.

A Mersio flu. reges Merciorum nomen sumpsere.

Crida, rex Merciorum, Wibbæ & ^{mas.} ^{femina.} Quadriburgæ pater.
 Wibba Pendæ pater.

Penda genuit ex Kineswitha regina ^{Peadam} Pendam, Wulfherum,
^{Marcelline} Ethelredum, Sanctum Marcellum, & S. Merwaldum; item
 filias Kineburgam & Kineswidam.

Merwald genuit ex Ermenberga, regis Cantiorum filia,
 Myldredam, Milburgam, & Milgidam filias; filium etiam no-
 mine Merwinum.

Penda genuit ex Ermenilda, Cantiorum regis filia, Sanctam
 Werburgam, Sanctum Kenredum, Sanctum Wulfadum, &
 Sanctum Rufinum.

Edwin, rex Northumbrorum, ex ^{prncipis} Quadriburga, filia Cridæ,
 regis Merc: genuit Eadfridum, & Offridum.

^{Herericum}
 Eadfride genuit Hericum, regem Deirorum.
 Herericus ex Beorfwida genuit Hildam abbatissam.
 Herericus etiam genuit ex Herefwitha Sexburgam, & tres
 alias filias.

^{filia Annæ}
 Sexburga nupsit Ercomberto, regi Cantiorum, ex qua orta
^{mater S. Werburgæ}
 est Ermenilda, quæ nupsit Wulfero, regi Merc:
 Titilus, rex Eastanglorum, genuit Redwaldum.
 Redwaldus genuit Kenuherum & Eorpwaldum.

Titilus

Titilus genuit etiam Egnitium, ex quo orti sunt Ethelwoldus, Adelherus, & Aana.

Eliefem

Anna ex Herefwitha genuit Sexburgam, Etheredam, Ethelburgam, Withburgam, Jurwinum martyrem, & Aldulphum regem.

Ermenricus regnavit in Cantia circa annum D. 535. & filiam habuit nomine Riculam, quæ nupsit Sleddæ, Eitfaxoniæ & Mediofaxoniæ regi.

Ermenric genuit etiam Ethelbertum Magnum. Ethelberto nupsit Berta, ex qua ortæ sunt S. Eadburga & S. Ethelburga. Ethelburga ex Edwino, rege aquilonis, genuit 4. filios, & 3. filias.

Eadbald successit Ethelberto Magno, cui nupsit Emma Franc: ex qua orta est Eanfwida filia, & Ermenredus Eadbaldi secundogenitus. Ermenredus duxit Oslavam, ex qua orti sunt Ethelbertus & Etheldredus.

Ercombertus, primogenitus Eadbaldi ex Emma Regina, duxit in uxorem Sexburgam, filiam regis Eastanglorum, & filios Ecbritum & Lotharium habuit.

alias 24.

Ercombertus 30. annis regnavit, Ecbritus 10, ^a Latharius 12.

Ercombertus genuit duas filias, Ermenildam & Erkengotam.

Streoneshale distat 30. m. p. ab Eboraco.

Wulferus cum Ermenilda habitaverunt non longe à Stone, opp. Stafordensis provinciæ.

Werbodus, vir mag. nominis apud Wultherum regem Merc: amiebat Werburgam in uxorem.

Werbodus in causa fuit quod Wultherus Wulfadum & Rufinum filios suos interfecerit.

Monasterium fundatum apud Stone in honore Wulfadi & Rufini.

S. Audry

accipere

Coldingham

Ethelreda optavit velum in cœnobio de Camwood, ubi Ebba fuit abbatissa.

Ethelreda condidit monasterium in insula Heliensi, uno milliari à loco ubi S. Augustinus monasterium vetus condidit.

Wulther, rex Merc. regnavit annis 17. & sepultus est apud Lichefeld.

Werbungam, annuente fratre suo rege Ethelredo, condidit monasterium de Trentam & Hamburg ^b.

Transfuit etiam ædes Æthelredi apud Wedon in usum monasterii.

movente Wulfrico episcopo

Ethelredus rex condidit collegium S. Joannis apud Chestre anno D. 639. teste Giraldo Cambrensi.

^a Sic. ^b Hodie Hanbury in Com: Staff.

H 2

Ethel-

Pag. 63.

Byri hille:
Wolpheri
castellum.

Ethelredus dedit locum de Eovesham in usum monasterii.
Ethelredus ex Ostrida, ^a filia Oswii regis Aquilonis, genuit Colredum principem.

Ethelredus rex factus monachus apud Bardeney, & postea abbas ibidem.

Kenredus fundator monasterii de Evesham procurante Egwino episcopo.

Werbunga primum sacerdos apud Hely.

Alnotus, ex servo Werbungæ Anachorita factus, à latronibus martyrium pertulit, & sepultus est apud Stow prope Bukbridg.

Werbunga obiit apud Trentam, & sepulta est apud Hamburg.

Translatio
Werbungæ
ad Cestriam
anno D.
875.

Werbungæ reliquiæ translatae per Hamburgenses ad Cestriam.

Ex 2°. libro vitæ S. Werbungæ.

Leon Guaur conditor Cestriæ, ut testatur Ranulfus.

Cathedralis ecclesia S. Petri & Pauli Cestriæ ædificata fuit circa tempora Lucii regis.

Bannochorensis monasterium xii. millibus passuum à Cestria.

Elfeda, filia Alfredi Magni, egit de reparando & ampliando collegio Petri & Pauli Cestriæ.

Sed tabella quædam, quæ est in collegio S. Joannis Cestriæ, docet Edmundum, filium Edwardi primi, sive Senioris, fuisse secundum reparatorem collegii Petri & Pauli Cestriæ.

Ethelfleda.

[Non in cœnobio, sed in ecclesia S. Petri Glocestriæ honorifice humata est, teste Hovendune.]

& dedicavit S. Werbungæ

Ethelfleda, Merc. princeps, condidit cœnobium apud Glocestre, ubi & sepulta fuit.

Leofricus, comes Cestriæ, reparavit monaster. Eoveshamense.

Leofricus fundator monasterii de Coventre.

Leofricus reparavit collegium S. Joannis Cestriæ.

Leofricus reparavit monasterium S. Werbungæ Cestriæ.

Hugo Lupus, filius ducis Britannia, & nepos Gulielmi Magni ex sorore, factus est comes Cestriæ, & postea, vocato Anselmo, mutavit collegium S. Werbungæ, ubi erant Canonici, i. e. Præbendarii, in collegium monachorum, ubi primus abbas erat Richardus, Beccensis monachus, per Anselmum designatus.

Richardus, filius Hugonis Lupi, patri successit.

Wilhelmus, filius Nigelli, constabularius Cestriæ.

Richardus, filius Hugonis Lupi, duxit in uxorem Matildem, neptem Henrici primi ex sorore.

Richardus Lupus periit naufragio, eratque monachis Cestriæ, consilio Matildis, inimicus.

^a Filii Mg.

Anno

Anno D. 1180. tempore quadragesimali magna pars Cestriæ. conflagravit.

Pag. 64. Ex libello Gildæ cog:
sapiētis.

Britannia insula, in extremo ferme orbis limite, Circium^{Britanniæ situs.} occidentemque versus, divinâ, ut dicitur, statera, terræ totius ponderatrice, librata, ab Africo boreali propensius tensa axi, octingentorum in longitudinem millium, ducentorum in latitudinem, spatium, exceptis diversorum prolixioribus promonteriorum tractibus, quæ arcuatis Oceani finibus ambiuntur, tenens; cujus diffusiore, &, ut ita dicam, intransmeabili undique circulo, absque meridianæ freto plagæ, (quo ad Galliam Belgicam navigatur) vallata, duorum ostiis nobilium fluminum, Tamesis ac Sabrinæ, veluti brachiis (per quæ eidem olim transmarinæ delitiæ ratibus

Polydorus in epistola sua colligit Gildam floruisse tempore Pelagii secundi pontificis Romæ circiter annum Domini 580.

Gallia Belgica.

Tamesis flu.

Sabrina flu.

Viginti octo civitates in

f. flu.

vehebantur) aliorumque minorum, munita: bis denis, bisque quaternis civitatibus, ac non nullis castellis, murorum, turrium, portarum, domorum (quarum culmina, minaci proceritate porrecta, in edito forti compage pangebantur) munitionibus, non improbabiliiter instructis, decorata, campis, late panfis, collibusque, amœno situ locatis, præpotenti culturæ aptis, montibus, alternandis animalium partibus maxime convenientibus, &c. Ibidem de fertilitate atque amœnitate insulæ.

Britann:

Fertilitas & amœnitas

Britan:

f. Britannia

Hæc, erecta cervice & mente, ex quo inhabitata est, nunc deo, interdum civibus, non nunquam etiam transmarinis regibus, & subjectis, ingrata confurgit.

Erecta cervix Britann: & contumacia.

Et tacens vetustos immanium tyrannorum annos, qui in aliis, longe positis, regionibus vulgati sunt, ita ut Porphyrius, rabidus orientalis adversus ecclesiam canis, dementiæ suæ ac vanitatis stylo, hoc etiam adnecteret: "Britannia," inquit, "fertilis provincia tyrannorum." [Falsum est.]

Porphyrii elogium de Britan:

Britannia fertilis provincia tyrannorum.

Illa tantum proferre conabor in medium, quæ temporibus Romanorum imperatorum & passa est, & aliis intulit civibus, & longe positis, mala. "Quantum tamen potuero non tam ex scriptis

Non præstat Gildas, quod pollicetur.

a Quam MS.

patriæ,

Libri combusti.
 Libri de rebus Britan. in
 Armoricam abducti.

Romani Britan: sibi sub-
 jugant.

Inopia stipendii fecit, ut
 multi Romani Britan. relin-
 querent.

Romanorum cædes.
 Gildas plenus est hujusmodi
 nugarum. An dolus erat oc-
 cidere violentos fures Ro-
 manos?

Falsa sunt hæc, quæ scribit
 de Britannis, qui sæpe Ro-
 manorum violentum exculse-
 runt imperium, testibus etiam
 ipsis Romanis.

Honestum Gildæ testim:
 Britanni non sunt in bello
 fortes, nec in pace fideles.

Britannia vini & olei ex-
 pers.

Non Britannia, sed Roma-
 na, Supple, terra censeretur.

patriæ, scriptorumve monumentis (quip-
 pe quæ vel, si qua fuerint, aut ignibus
 hostium exusta, aut civium exulum
 classe longius deportata, non compa-
 reant) quam transmarina relatione, quæ
 crebris irrupta intercapedinibus non
 satis claret.

f. exercitus Ro:

Sed transfretans, infulæ parendi le-
 ges, nullo obsistente, advexit, imbel-
 lemque populum, sed infidelem, non tam ferro, igni, ma-
 chinis, ut alias gentes, quam solis minis, vel judiciorum con-
 cussibus, in superficie tantum vultus, presso in altum cordis
 dolore, sui obedientiam proferentem, edictis subjugavit. Qui-

bus statim Romam, ob inopiam, ut aje-
 bant, stipendii repedantibus, & nihil
 de rebellione suspicantibus, rectores,
 sibi relictos, ad enuncianda plenius, vel
 confirmanda Romani regni molimina,
 læna trucidavit dolosa. Quibus ita
 gestis, cum talia senatui nuntiarentur,
 & propero exercitu vulpeculas subdolas
 ulcisci festinaret, non militaris classis
 (parata fortiter dimicare pro patria)
 nec quadratum agmen, neque dextrum
 cornu, aliive belli apparatus in littore
 conspiciuntur; sed terga pro scuto fu-
 gantibus dantur, & colla gladiis gelido
 per ossa tremore currente, manusque
 vincientiæ muliebriter protenduntur,
 ita ut in proverbium, & derisum, longe
 lateque ^a effertur, "Britanni non sunt
 in bello fortes, nec in pace fideles."
 Itaque Romani, multis perfidorum cæ-
 sis, nonnullis ad servitutem (ne terra
 penitus in solitudinem redigeretur)
 mancipatis, patria vini oleique
 experte relicta, Italiam petunt,

Pag. 65.

suorum quosdam relinquentes præposi-
 tos, indigenarum dorsis mastigias, cervicibus jugum, solo no-
 mine Romanæ servitutis honorem facturos, ac non tam
 militari manu, quam flagris, callidam gentem maceratos,

& si res sic postulasset, enses, ut dici-
 tur, vagina vacuum, lateri ejus accom-
 modaturos; ita ut non Britannia, sed
 Romana, censeretur, & quicquid haberi
 potuisset

^a Potius, efferatur,

potuisset æris, argenti, vel auri imagine Cæsaris notaretur. [Videtur verum hoc.] Omne æs, argentum, & aurum notatum Cæsaris imagine.

Quæ licet ab incolis tepide suscepta sint, apud quosdam

tamen integre, & alios minus usque ad persecutionem Dioclesiani tyranni novennem, in qua submersæ per totum mundum sunt ecclesiæ, & cunctæ sacræ scripturæ, quæ inveniri potuerant, in plateis exultæ, & electi sacerdotes gregis domini cum innocentibus ovibus trucidati; ita ut ne vestigium quidem, si ita fieri potuisset, in nonnullis provinciæ locis Christianæ religionis appareret.

↳ Persecutio Dioclesiani.

Libri sacri combusti.

Ne penitus crassa atræ noctis caligine Britannia obscuraretur, a clarissimos lampades sanctorum martyrum nobis accendit, quorum nunc corporum sepul-

turæ, & passionum loca, si non lugubri divortio Barbarorum, quam plurima ob scelera nostra, civibus adimerentur, non minimum intuentium mentibus ardorem divinæ charitatis incuterent. S. Albanum Verulamensem, Aaron & Julianum Legionum urbis cives, ceterosque utriusque sexus diversis in locis summa magnanimitate in acie Christi perstantes, dico. Quorum prior postquam, charitatis gratia, confessorem, persecutoribus infectatum, & jam jamque comprehendendum (imitans & in hoc Christum, animam pro ovibus ponentem)

Sepulturæ martyrum in Britannia incurfione Barbarorum multis locis obscuratæ.

Albanus.

Aaron.

Julianus.

domo primum, ac mutatis demum mutuo vestibus, occuluit, & se discrimini in fratris supradicti vestimentis libenter persequendum dedit; ita deo placens, inter sacram confessionem cruoremque, coram impiis, Romana tum stigmata, cum horribili fantasia, præferentibus, signorum miraculis mirabiliter adornatus est, ut oratione ferventi, instar Israheliticæ arentis viæ, minusque tritæ, (stante diu arca, prope glareas, testamenti, in medio Jordanis canali) iter ignotum, trans Thamesis nobilif: flu. alveum, cum mille viris, sicco ingrediens pede, (suspensis utrinque more præruptorum fluvialibus montium gurgitibus) aperiret, & priorem carnificem, tanta prodigia videntem, in agnum ex lupo mutaret, & una secum triumphalem marty: palmam sitire vehementius, excipere fortius, faceret. Et c.

Amphibalus de nomine Gildæ ignotus.

Error Gildæ.

Tamesis corrupte pro Muro flu. qui Verolamium præterlabitur.

Carnifex fidem Christi agnoscit.

a Sic, genere masculino.

Christiani
se occultant.

Nam qui superfuerant sylvis ac desertis, abditisque speluncis, se occultavere.

Christiani
in Britannia
ecclesias
renovant.
Dies festi.

Igitur bilustro supra dicti turbinis nec dum ad integrum expleto, emarcescentibusque necis auctorum nephariæ edictis, lætis luminibus omnes Christi ^a tyronibus, quasi post hyemalem ac prolixam noctem, temperiem lucemque serenam auræ cœlestis excipiunt; renovant ecclesias, ad solum usque destructas; basilicas sanctorum martyrum fundant, construunt, perficiunt; ac velut victricia signa passim propalant; dies festos celebrant; sacra mundo corde oreque conficiunt; omnes exultant filii, gremio ac si matris ecclesiæ confoti.

Pag. 66.
Arriana hæresis
in Britannia.

Mansit nanque hæc Christi capitis membrorum consonantia suavis, donec Arriana perfidia, atrox ^b ceu anguis, transmarina nobis evomens venena, fratres in unum habitantes exitiabiliter faceret ^c sejugi, ac sic quasi via facta trans oceanum omnes omnino bestię feræ, mortiferum cujuslibet hæreseos virus horrido ore vibrantes, lætalia dentium vulnera patriæ, novi ^d semper^{''} aliquid audire volenti, & nihil certe stabiliter obtinenti, infigebant. Itemque tandem tyr: virgultis crescentibus, & in immanem sylvam jam jamque erumpentibus, insula Romanum nomen, nec tamen morem legemque, tenens, quin potius abiciens, germen suæ plantationis ama-

Britannia
novarum
rerum cupida.
Sylva tyrannorum.

Maximi expeditio in Galliam cum flore juventutis & robore militum Britan:

riissimæ ad Gallias, magna comitante satellitum caterva, Maximum imperatoris insignibus, quæ nec decenter usquam gessit, non legitime sed ritu tyrannico initatum, mittit. Ille, callida

Cædes imperatorum
& fuga.

primum arte potius quam virtute, finitimos quosque pagos, vel provincias, contra Romanum statum, retia ^e perjuriam mendacique sui facinoroso regno adnectens, & ^f unam alarum ad Hispaniam, alteram ad Italiam extendens, & thronum iniquissimi imperii apud Treveros statuens, tanta insaniâ in domos debacchatus est, ut duos imperatores legitimos, unum Roma, alterum religiosissima vita pelleret.

Britannia
milite spoliata.

Exin Britannia omni armato milite, militaribus copiis, rectoribus, licet immanibus, ingenti juventute, spoliata, (quæ comitata vestigia suprascripti tyranni domum nusquam ultra rediit) & omnis belli usu ignara, duabus primum gentibus transmarinis vehementer sævis, Scottorum à Circio, Pictorum ab Aquilone calcabilis multos stupet gemitque annos. Ob quarum infestationem, dirissimamque depressionem, legatos Romanam cum epistolis mittit, militarem manum ad se vindicandam lachrimosis postulationibus poscens, & subjectionem sui Romano imperio continue tota animi virtute (si hostis longius

Scotti.
Picti.

Legati à
Britan:
Romam
missi.

^a L. tyrones. ^b Sic. ^c Sic. Et veteres sæpe omittēbant litteram n. ^d Bis occurrit. ^e L. perjurii. ^f Una MS.

arceretur)

arceretur) vovens. Cui mox destina-
tur legio, præteriti mali immemor, suf-
ficienter armis instructa. Quæ ratibus

Legio à Romanis in Bri-
tanniam missa.

trans oceanum in patriam advecta, & cominus cum gravibus
hostibus congressa, magnamque ex eis multitudinem ster-
nens, & omnes è finibus depulit, & subjectos cives tam a-
troci dilaceratione ex imminente captivitate liberavit; quos
iussit construere inter duo maria, trans insulam, murum, ut
esset arcendis hostibus à turba instructus terrori, civibusque
tutamini: qui à vulgo irrationabili absque rectore factus non
tam lapidibus quam cespitibus non profuit. Legione autem
domum cum triumpho magno, & gaudio, repedante, priores
inimici, ac si ambrones lupi profunda fame rabidi, siccis fau-
cibus ovile circumfilientes, non comparente pastore, alis re-
morum remigumque brachiis, ac velis, ventorum plenis,
vesti, terminos rumpunt, caduntque omnia, & quæque
obvia, maturam ceu segetem, metunt, calcant, transeunt.
Iterumque mittuntur queruli legati, scissis (ut dicitur) vesti-
bus, opertisque sablone capitibus, impetrantes à Romanis auxi-
lia, ac, veluti timidi pulli, matrum fidissimis alis succum-
bentes, ne penitus misera patria deleteretur, nomenque Ro-
manum, quod verbis tantum apud eos auribus resultabat, vel
exterarum gentium opprobrio obrosam vilesceret.

Picti &
Scotti fu-
gati.

Murus ex
cespitibus
lapide
mixtis.

Ambrones.
Reditus
Scottorum
& Picto-
rum.

Britanni se-
cundo à Ro-
manis auxi-
lia petunt.

At illi, quantum humanæ naturæ possibile est, commoti
tantæ historia tragediæ, volatus ceu aquilarum, equitum in
terra, nautarum in mari, cursus accelerantes, inopinatos pri-
mam, tandem terribiles, inimicorum a cervicibus mucro-
nem unguis infigunt, b casibusque foliorum tempore certo
assimilandam hisdem peragunt stragem, ac ut montanus tor-
rens, crebris tempestatum rivalis auctus, sonoroque meatu
alveos exundans; uno objectas sibi evincit gurgite moles; ita
æmulorum agmina auxiliares egregii (si qua tamen evadere
potuerant) præpropere trans maria fugaverunt, quia anni-
versarias avide prædas nullo obsistente trans maria exaggera-
bant. Igitur Romani patriæ denuntiantes, nequaquam se tam
laboriosis expeditionibus posse frequentius vexari, & ob
imbelles erraticosque latrunculos, Ro-
mana signa, tantum talemque exerci-
tum, terra ac mari fatigari; sed ut po-
tius sola, armis confuescendo, ac vii-
liter dimicando, terram, substantiolam,
conjugem, liberos, & quod his majus est, libertatem vitam-
que totis viribus vindicaret, & gentibus, nequaquam se for-
tioribus, (nisi segnitia & torpore dissolveretur) inermes nullo

Fig. 67.

Legio Ro-
manorum
Ericanniam
repetit.
Similitudo.

Scotti &
Picti trans
maria fu-
gati.

Scottos, & Pictos, imbel-
les & erraticos latrunculos
appellat.

Hortatio ad
militiam.

a Hæc vox max post unguis occurrit etiam in MS. b Casibus quæ fol. MS.

modo vinculis vincendas, sed instructas peltis, ensibus, hastis, & ad eadem promptas protenderent manus, suadentes (^a & quia hoc putabant aliquid derelinquendo populo adcrefcere)

Hic murus, ut Beda scribit, de solido lapide factus est per intervalla urbium.

Turres in meridiana oceani plagâ positæ.

murum, ^b non alterum, sumptu publico, privatoque, adjunctis secum miserabilibus indigenis, solito structuræ more, tramite à mari usque ad mare inter urbes, quæ ibidem forte ob metum hostium collocatæ fuerant, directo ædificant, fortia formidoloso populo monita tradunt, exemplaria instituendorum armorum relinquunt, in littore quoque oceani ad meridianam plagam, quo naves eorum habebantur (quia & inde barbaricæ feræ bestię timebantur) turres per intervalla ad prospectum maris collocant, valedicunt, tanquam non ultra reversuri.

Revertuntur Scotti & Picti ad solitas prædas.

Similitudo.

Diffimilitudo morum in Scottis & Pictis.

Scotti & Picti nudo fere corpore, id quod etiam Herodianus, Græcus autor, in Severo scribit.

Picti in aquilonari parte Britannię sedes ponunt.

Statuitur ad hæc in edito arcis acies segnis ad pugnam, inhabilis ac trementibus præcordiis inepta, quæ diebus ac noctibus stupido sedili marcebat.

Impetus Scottorum & Pictorum in Britannos murum defendentes.

Pag. 68. fratrum pignorumque suorum miserandas imminentes poenas cito exitu devitabant. Quid phura? Relictis civitatibus muroque celso, iterum illis fugæ, iterum dispersiones solito desperant iliores. Item ab hoste insectationes, item strages accerantur crudeliores; & sicut agni à lanionibus, ita defendi

Britanno-
rum cædes.
similitudo.

Itaque illis ad sua remeantibus, emergunt certatim de ^c carruchis, quibus

ch
sunt trans Styticam vallem evecti (quasi in alto Titane, incalescenteque caumate, de arctissimis foraminum caverniculis fusci vermiculorum cunei) tetri Scottorum Pictorumque greges, moribus ex parte dissidentes, & una eademque sanguinis fundendi aviditate concordēs, furciferosque magis vultus pilis, quam corporum pudenda, pudendisque proxima, vestibus, tegentes; cognitaque condebitorum reversione, & reditus denegatione, solito confidentiores omnem aquilonalem, extremamque terræ partem pro indigenis muro tenuis capeffunt.

Interea non cessant uncinata nudorum tela, quibus miserrimi cives de muris tracti solo allidebantur. Hoc scilicet eis proderat immaturæ mortis supplicium, quod, qui tali funere rapiebantur,

^a Quia & al. ^b L. non ut alterum, & c. ^c Pro carruchis.

cives ab inimicis discernuntur, ut ^a commoratio eorum ferarum assimilaretur agrestium. ^b Nam & ipsis mutuo nec, pro exigui victus brevi sustentaculo, miserimi cives latrocinando temperabant, & augebantur externæ cladis domesticis motibus, quod ejuscemodi tam crebris direptionibus vacuaretur omnis regio totius cibi baculo, excepto venatoriæ artis solatio. Igitur rursus miseræ mittentes epistolas reliquæ ad Ætium, Romanæ potestatis virum, hoc modo loquentes: " Ætio ter consuli " gemitus Britannorum." Et post pauca querentes, inquit: " Repellunt nos " Barbari ad mare, repellit mare ad Barbaros. Inter hæc oriuntur duo genera funerum, aut jugulamur aut mergimur, nec " pro eis quidquam adjutorii habentes."

Britannorum
mutua
latrocinia.

Fames.

Spes sola cibi in venatione.
Fragmentum epistolæ Britannorum ad Ætium consulem.

Interea fames dira ac famosissima vagis ac nutabundis hæret, quæ multos eorum cruentis compulit prædonibus sine dilatione victas dare manus, ut paucillum ad refocillandam animam cibi caperent; alios vero nusquam, quin potius de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus, dum conferti continuo rebellabant.

Fames dira.

Et tum primum inimicis, per multos annos prædas agentibus, strages dabant, non fidentes in homine, sed in deo.

Vestigium virtutis in Britan: reliquiis.

Strages Scottorum & Pictorum.

Quievit parumper inimicorum audacia, nec tamen nostrorum malitia. Recesserant hostes à civibus; nec cives à suis sceleribus. Moris namque continui gentis erat, sicut & nunc est, ut infirma esset ad retundenda hostium tela, & fortis esset ad civilia bella, & peccatorum onera sustinenda; infirma, inquam, ad exequenda pacis ac veritatis insignia, & fortis ad scelera, & mendacia.

Pax data
Britannis.
Civilis discordia.

Revertuntur ergo impudenter graffatores Hyberni domum, non longo post tempore reversuri.

Hiberni graffatores, id est, Scotti.

Picti in extrema parte insulæ tunc primum, & deinceps, requieverunt, prædas & contentiones nonnunquam facientes.

Picti extrema insulæ inhabitant.

In talibus itaque induciis desolato populo sæva cicatrix obducitur famis, alio virulentiore tacite pullulante. Quiescente autem vastitate, tantis abundantiarum copiis insula adfluebat,

Fertilitas
inviolata.

^a Commemoratio apud Galeum. Non adeo recte. ^b Lege ipsos pro ipsis. Ita enim in Jeseclini, aliisque vet. Edd. nam & ipsos mutuo, nec per exigui victus brevi sustentaculo miserimorum civium latrocinando temperabant, & augebantur &c. E codice autem suo MS. malit cl. Galeus, Nam laniant seipsos mutuo, nec pro exigui victus brevi sustentaculo miserimorum civium latrocinando: & augebantur &c. ^c Dumis confertis alii.

ut nulla habere tales retro ætas meminisset, cum quibus omnibus luxuria crevit. Crevit enim germine præpollenti, ita ut competenter eodem tempore diceretur: "Omnino talis Fornicatio. "auditur fornicatio, qualis nec inter gentes." Non solum vero hoc vitium, sed & omnia, quæ humanæ naturæ accidere solent, & cætera. Ibidem de Britannorum viciis.

Reges uncti. Ungebantur autem reges non per dominum, sed qui ceteris crudeliores existerent, & paulo post ab unctoribus, non pro veri examinatione, trucidabantur.

Pag. 69. Interea volente deo purgare familiam suam, & tanta malorum labe infectam, auditu tantum tribulationis, emendare, non ignoti rumoris penniger ceu volatus arrectas omnium penetrat aures, jam jamque adventus veterum hostium volentium penitus delere, & inhabitare solito more, à fine usque ad terminum, regionem.

Fama de eruptione Pictorum & Scottorum. Pictorum consilium de Britannis impetendis irritum.

Pictorum consilium de Britannis impetendis irritum. Nequaquam tamen ad hoc proficiunt.

Pestis ingens. Pesticifera namque lues feraliter insipienti populo incumbit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem, remoto mucrone, sternit, quantam ne possint vivi humare.

Hyperbolice hoc. Consilium de repellendis hostibus. Initur namque consilium, quid optimum quidve saluberimum, ad repellendas tam feræ, & tam crebras, supradictarum gentium irruptiones prædasque, decerni deberet.

Imprudencia Britan: Saxones à Vortigero in auxilium vocati. Tum omnes consilarii una cum superbo tyranno cæcantur, adinvenientes tale præsidium, immo excidium, patriæ, ut ferocissimi illi nefandi nominis Saxones, deo hominibusque invisi, quasi in caulas lupi, in insulam, ad retundendas aquilonares gentes, intromitterentur. Quo utique nihil ei usquam perniciosius, nihilque amarius factum est.

Adventus Sax: in Britan: }
 { Cyulæ
 { Longæ naves.
 Augurium de imperio Saxonum in Britannia. Tum erumpens grex catulorum de cubili lænæ barbariæ, tribus, ut lingua ejus exprimitur, cyulis, nostrâ, longis navibus, secundis velis, omine, augurisque, (quibus per vates canebatur, certo apud eum præfagio, quod ter centum annos patriam, cui præras librabat, insideret, c. vero L. hoc est, dimidio temporis, sæpius vastaret) ejectus primo in orientali parte insulæ, jubente infausto tyranno, terribiles infixit ungues, quasi pro patria pugnaturus, sed eam certius impugnaturus. Cui supradicta genitrix (comperiens primo agmini fuisse prosperatum) item mittit satellitum canumque prolixiorem catervam, quæ ratibus ad-

Saxones sedem in orientali plaga Britanniae dono accipiunt. tyranno, terribiles infixit ungues, quasi pro patria pugnaturus, sed eam certius impugnaturus. Cui supradicta genitrix (comperiens primo agmini fuisse prosperatum) item mittit satellitum canumque prolixiorem catervam, quæ ratibus ad-

Saxonia novos milites ad Britannos mittit. vecta adunatur cum manipularibus spuris.

Igitur

Igitur intromissi in insulam Barbari, veluti milites, magna, ut mentiebantur, discrimina pro bonis hospitibus subituri, impetrant sibi annonas dari, quæ multo tempore impartitæ clauserunt, ut dicitur, canis faucem.

Saxones simulatores.
Proverb:
Claudere canis faucem.

Item ^a quærentur non adfluenter sibi ^b epimonia contri-
bui, occasiones de industria colorantes, &, ni profusior eis
magnificentia cumularetur, testantur, se cuncta insulæ rupto
fœdere depopulatos.

Calumniæ
Saxonum.

Nec mora minas effectibus ^c profecuntur. Confovebatur
namque, ultionis justæ præcedentium scelerum causâ, de mari
usque ad mare, ignis orientali sacrilegorum manu exaggeratus,
^d finitimas quasque civitates agrosque populans, non quievit
accensus, donec, cunctam pene exurens insulæ superficiem,
ruba occidentalem trucique oceanum lingua delamberet.

Vis aperta
Saxonum.
Conflagratio
Britan:

Ita ut cunctæ colonix crebris arietibus, omnesque coloni,
cum præpositis ecclesiæ, cum sacerdotibus ac populo; mucro-
nibus undique micantibus, ac flammis crepitantibus, simul
solo sternerentur, & miserabili visu in medio platearum, una
turrium cardine avulso, murorumque cellorum faxa, sacra al-
taria, cadaverum frustra, crustis purpurei cruoris tecta, velut
in quodam horrendo torculari mista viderentur, & nulla esset
omnimodis, præter domorum ruinas, bestiarum volucriumque
ventres, in medio sepultura, salva sanctarum animarum re-
verentia, si tamen multæ inventæ sint,
quæ ad ardua cœli id temporis à sanctis
angelis veherentur.

Ecclesiæ vi-
olata cum
sacerdoti-
bus.
Pag. 70.
Demolitio-
nes ædifi-
ciorum.

Cadavera
insepulta.

Nimium libere, ne dicant
stulte, à Gilda dictum.

Itaque nonnulli miserarum reliquiarum in montibus depre-
hensi acervatim jugulabantur: alii fame confecti accedentes,
manus hostibus dabant in ævum servituri, si tamen non con-
tinuo trucidarentur, quod altissimæ gratiæ stabat loco.

Britanno-
rum servi-
tus.

Alii transmarinas petebant regiones,
cum ululatu magno.

Britannorum in Armori-
cam commigratio.

Alii montanis collibus, minacibus,
præruptis, vallatis & densissimis saltibus, marinisque rupibus
vitam, suspecta semper mente; credentes, in patria licet tre-
pidi perstabant.

Latibula
Britan:

Tempore igitur interveniente ^e aliquanto, cum recessif-
sent domum crudelissimi prædones, roboratæ à Deo reliquiæ
(quibus se conjungunt undique de diversis locis miserrimi ci-
ves, tam avide quam apes alveariis procella imminente) si-

^a Potius queruntur ex Edit. Gal. ^b Epimonia sunt expense, vel exennia, vel tributa, quæ dantur per singulos menses post defectum luna, i. e. post novilunium. Hoc liquet tam ex Isidoro, quam ex aliis scriptoribus, ut videre est apud Dufresnium. ^c Sic. ^d Et finitimas al. ^e Ita distinxit Lelandus. Atqui alii non post aliquanto, sed mox post interveniente comma ponunt.

Hemistichium.

mul deprecantes *a* cum" toto corde, & ut dicitur, " innume-
" ris onerantes æthera votis," ne ad internationem usque de-

Ambrosius Aurelianus, vir
Romanæ gentis, purpuram in-
duit.

lerentur, duce Ambrosio Aureliano, viro
modesto (qui solus forte Romanæ gen-
tis tantæ tempestatis collisioni, occisis
in eadem parentibus, purpura nimirum

b indutus superfuerat) cujus nunc temporibus nostris soboles
magnopere avita bonitate degeneravit.

Britanni
victores.

Vires capeffunt, victores provocantes ad prælium, quibus
victoria, domino annuente, ex voto cessit.

Mars du-
bius.

Ex eo tempore nunc cives, nunc hostes vincebant, ut in
ista gente experiretur dominus solito more præsentem Israë-
lem, utrum diligat *c* eum, an non, usque annum obfessionis

Badonicus
mons.

Badonici montis, novissimæque ferme de furciferis non mi-
nimæ stragis, qui & meæ navitatis est.

Strages max. Saxo.

Sed ne nunc quidem, ut ante, civitates
patriæ inhabitantur, sed desertæ diru-
tæque hætenus squalent, cessantibus li-
cet externis bellis, sed non civilibus.

Gildas nascitur.

Civitates partim desertæ,
partim semirutæ.

tæque hætenus squalent, cessantibus li-
cet externis bellis, sed non civilibus.

Hæsit etenim tam desperati insulæ ex-

cidii, insperatique mentio auxilii memoriæ eorum, qui utri-
usque miraculi testes extitere; & ob hoc *d* res, publici,
privati, sacerdotes, ecclesiastici suum quique ordinem serva-

Britanni
castius vi-
vunt.

Britanni ad
pristinam vi-
tia reci-
dunt.

runt. At illis decedentibus, cum successisset ætas, illius tem-
pestatis nescia, & præsentis tantum serenitatis *e* non experts",
ita cuncta veritatis ac justiciæ moderamina concussa ac sub-
versa sunt, ut earum, non dicam vestigium, sed ne monimen-

tum quidem in supradictis propemodum ordinibus appareat,
exceptis paucis, & valde paucis, qui, ob amissionem tantæ
multitudinis, quæ quotidie prona ruit ad tartara, tam brevis

numeri habentur, ut eos quodammodo venerabilis mater ec-
clesia in sinu suo recumbentes non videat, quos solos veros
filios habet. Quippe quid celabunt cives, quod non solum

Pag. 71.

Exprobra-
tiones in
vitia Bri-
tannorum.

norunt, sed exprobrant jam in circuitu nationes? Reges ha-
bet Britannia, sed tyrannos; judices habet, sed impios, sæpe
prædantes, *f* & concutientes" innocentes; vindicantes & pro-
tegentes, sed reos & latrones; quam plurimas conjuges ha-
bentes, sed scortantes, &c. Ibidem de Britannorum vitiis.

Damnonia.
Constanti-
nus rex.

Cujus tam nefandi piaculi non ignarus est immundæ lænæ
Damnoniæ tyrannicus catulus Constantinus, qui hoc anno,
post horribile juramenti sacramentum, quo se devinxit, ne-

a Eum pro cum habent Galeus aliique. *b* Indutis al. *c* Eum Dominus an non Gal. *d* Reges, publici privati que sacerdotes ecclesiastici suum ordinem servarunt Gal. *e* Experta pro non experts in Gal. alii que. *f* Hæ voces bis occurrunt.

quaquam

quaquam dolos civibus (deo primum, jureque jurando, sanctorum demum choris & genitrice ^a comitantibus) facturum, in duarum venerandis matrum sinibus, ecclesiæque carnalis sub S. abbate Amphibalo, latera regionum tenerrima puorum, vel præcordia crudeliter dum totidemque nutritorum, inter ipsa (ut dixi) sacrosancta altaria nefando ense, hastaque pro dentibus laceravit, quorum brachia nequaquam armis (quæ nullus pene hominum fortius hoc eis tempore tractabat) sed deo altarique protenta, in die judicii, ad tuæ civitatis portas, Christe, veneranda patientiæ ac fidei suæ vexilla suspendent.

Perjurium
Constant.
Amphibalus
abbas.
Cædes regi-
orum pue-
rorum.

Et hoc ne post laudanda quidem merita egit. Nam multis ante annis, crebris alternatisque foetoribus adulteriorum victus, legitima uxore, contra Christi magistrisque gentium interdictum, depulsa.

Constantini
adulterium.
Divortium.

Quid tu quoque pardo similis moribus, & nequitiis discolor, canescente jam capite, in throno, dolis pleno, & ab imis vertice tenus diversis parricidiis, & adulteriis ^b constuprato, boni regis nequam fili, ut Ezechiæ Manasses, Demetarum tyranne Vortipori stupide riges? Quid te tam violenti peccatorum gurgites, quos, ut vinum optimum, forbes, imo tu ab eis voraris, appropinquante sensim vitæ limite, non fatiant? Quid quasi culminis malorum omnium stupro, propria tua amota conjuge, ejusdemque honesta morte impudentis filia, quodam ineluctabili pondere miseram animam oneras?

Vortiporius
Demetarum
tyrannus.

Vortiporius
uxorem
repudiat.

Ut quid in nequitia tuæ voveris vetusta fece, & tu ab adolescentiæ annis, urse multorum fessor, aurigaque currus receptaculi urfi, dei contemptor fortisque ejus depressor, Cuneglasæ, Romana lingua, lanio fulve? Quare tantum certamen tam hominibus quam deo præstas? hominibus civibus scilicet armis specialibus, deo infinitis sceleribus. Quid præter innumerabiles casus propria uxore pulsa furciferam germanam ejus perpetuam deo viduitatis castimoniam promittentem, ut poëta ait, summam ^c ceu teneritudinem coelicolarum nympharum (tota animi veneratione, vel potius hebetudine) contra interdictum apostoli, denegantis posse adulteros regni cœlestis esse municipes, suspicis? Quid tu etiam infularis draco, multorum depulsor tam regno, quam etiam vita, supradictorum novissime in nostro stylo, prime in malo, major multis potentia, simulque malitia, largior in dando, profusior in peccato, robuste armis, sed animæ fortior excidiis Maglocune, in tam vetusto scelerum atramento, veluti madidus vino, de Sodomitana vite expresso, volutaris? Quare tantas

Cuneglasæ.

Divortium.

Poëta.

Pag. 72.

Maglocu-
nus rex.
Maglocu-
nus Sodo-
mit:

^a Mox post comitantibus alii addunt fretis. ^b Constuprata MS. ^c Seu al.

Maglocuni potentia. peccaminum regiae cervici ^a sponte (ut ita dicam) ineluctabiles celsorum ceu montium innectis moles? Quid te non ei regum omnium regi (à quo cunctis pene Britanniae ducibus tam regno factus es, quam status liniamento, editior) ^b exhibes ceteris moribus meliorem, sed versa vice detergiorem.

Maglocunus avunculum suum oppressit. Nonne in primis adolescentiae tuae annis avunculum regem, cum fortissimis propemodum militibus (quorum vultus non catulorum leonis in acie magnopere dispares visebantur) acerrime ense, hasta, igne oppressisti?

Maglocunus sit monachus, & quantum conjectura affequetur, Bancorensis. Nonne postquam tibi ex voto violenti regni fantasia cessit, cupiditate invecata ad viam revertendi rectam, diebus ac noctibus id temporis (conscientia forte peccaminum remordente) de deifico tenore monachorumque decretis, sub dente primum multa ruminans, dein popularis aurae cognitioni proferens, monachum, sine ullo infidelitatis (ut aiebas) respectu, perpetuo vovisti?

Maglocunus monachum exiit. Proverb. Canis ad vomitum. O quanta ecclesiae matri laetitia (si non te cunctorum mortalium hostis de sinu quodammodo ejus lugubriter abstraxisset) foret? Ne multa, tantum gaudii ac ^c suavitatis tam caelo terraeque tua ad bonam frugem conversio, quantum nunc mœroris ac luctus ministravit ad horribilem, more molossi aegri, vomitum nefanda reversio.

Repudium. Spernuntur namque primae (post monachi votum irritum) illicitae licet, ^d tamen propriae conjugis praesumptivae nuptiae, alia viri viventis, non externi, sed fratris filii, ad-amata. Ob quae dura cervix illa, multis jam peccaminum fascibus onerata, bino parricidali ausu, occidendo supradictum, uxoremque tuam, aliquamdiu à te habitam, velut summo sacrilegii tui culmine, de imis ad inferiora curvatur. Dehinc illam, cujus dudum colludicatio ac suggestione tantae sunt peccatorum subitae moles (ut etiam publicae fallaces parasitorum tuorum linguae conclamant, summis tamen labiis, non ex intimo cordis) legitimo utpote viduatam thoro, sceleratissimo adscivisti connubio.

Regis vitium populo commune. Praeceptor Maglocuni. Rege audiente verbum iniquum, omnes, qui sub illo sunt, scelesti sunt. Nimirum rex, ut propheta ait, justus suscitatur regionem. Sed monita tibi profecto non defunt, cum habueris praeceptorem pene totius Britanniae magistrum elegantem.

Lelandus.

^{cepta}
Haec tenus haec ex Gildae epistola, sive historiola, descripta sunt. Cetera, quae in eodem libello multa sequuntur, conti-

^a Sponte (ut ita dicam ineluctabiles celsorum seu montium) innectis moles? ^b Exhibis MS. ^c Suavitatis MS. ^d Tam MS.

neat

nent pias admonitiones & liberas in malos episcopos & sacerdotes. Ita enim Gildas libellum divisit, ut pars una reges suæ conditionis acerrime admoneat, altera episcopos sui officii. Sed posteriora Britannicæ antiquitatis nihil proflus habent, sacræ vero scripturæ quam plurimum. Denique in toto opere plus pietatis quam Britannicæ antiquitatis ostendit, in qua ne mediocriter quidem se eruditum probat.

Ex libellulo quodam incerti auctoris, quem mutuo sumpsi à Domino Monjoio, & erat de origine Scottorum. Pag. 73.

Berengus, interfecto Rodrico domino suo, obtinuit locum habitandi in Britannia à Mario, & postea ædificavit villam de Berwic.

Ex libro Giraldi Cambrensis de descriptione Cambriæ ad Hugonem episcopum Lincolniensem. Pag. 74.

Cambria ducenta milia passuum in longum, circiter vero centum milia in latum habet. Longitudo namque a portu Hoiger in Monia usque ad portum Eskewin in Winta quasi per octo dietas extenditur. Latitudo à porth Mawr Meneviæ, i. e. à portu magno, usque ad Rid helic, quod Britanice vadum salicis, Anglice vero nunc Williford, dicitur, quasi per quatuor dietas expanditur. Montibus excelsis, vallibus imis, sylvis immensis, aquis, & paludibus, terra munitissima. Adeo ut à tempore, quo Saxones primum insulam occupaverant, reliquæ Britonum, qui in has partes secesserunt, nec ab Anglis olim, nec à Normannis postmodum, expugnari ad plenum prævaluissent. Illi vero qui ad australem angulum, qui à ducis Corinei nomine nomen acceperunt, quia terra munita non est, adeo rebelles esse non valuerunt. Tertia namque Britonum extantium pars, quæ Armoricum australis Galliarum sinum obtinuit, non post Britannicum excidium, sed longe ante à Maximo tyranno translata est, & post multos, & graves, quos Britannica juvenus cum ipso sustinuit, bellicos sudores, ultimis his Galliarum sinibus imperiali munificentia est remunerata.

Hic primus liber Cambriæ laudes continet, secundus vitia.

Divisa est antiquitus Wallia totalis in tres partes tanquam æquales, plus æquivalentiæ, quam justæ quantitatis, & proportionis, habita consideratione. Venedotiam scilicet, quæ nunc Nortwallia, i. e. borealis Wallia, dicitur. Sudwalliam, i. e. australem Walliam, quæ Cambrice Deheubarth, i. e. dextralis pars, dicitur: cujus etiam portio septem cantaredis est conferta Demetia. Et Powisiam, quasi mediam & orientalem. Divisionis autem hujus hæc causa fuerat: Rodericus mag: qui Britanice Roderic Maur dicebatur, totique Walliæ præsi-

• Præsidebant MS.

debat, tres filios habuerat; Meruinum, Anaraut, & Cadelh. Hi tres totam inter se Walliam dividerunt.

Meruino cessit Nortwallia, Anaraut Powisia, Cadelh Sudwallia. Ipsa nimirum, quanquam quantitate longe major, propter nobiles tamen, qui Cambrice Huchelwir, quasi superiores viri, vocantur, quibus abundabat, qui & dominis rebelles esse solebant, dominumque fere detrectabant, deterior esse videbatur.

Cadelh tamen, præmortuis fratribus, totius Walliæ monarchiam obtinuit, & successores sui similiter usque ad Theodorum. Descendentes autem à Theodoro tantum Sudwalliam obtinuerunt, sicut pater eorum. Hi scilicet, Refus filius Theodori, Griphinus filius Refi, & Refus filius Griphini, qui hodie præest.

Hæc itaque est generatio principum Sudwalliæ: Refus filius Griphini, Griphinus filius Refi, Refus filius Theodori, Theodorus filius Cadeli, Cadelus filius Æneæ, Æneas filius Oenei, Oeneus filius Howeli Da (id est, Howeli boni) Howelus filius Cadeli, Cadelus filius Roderici magni. De Cadelo igitur, filio Roderici Magni, descendunt principes Sudwalliæ: de Meruino principes Nordwalliæ: de Anaraut principes Powisiæ.

Pag. 75.
Quot cen-
turæ in
Cambria.

Continet autem Sudwallia cantaredos **xxix^m**. Nordwallia **xii**. Poisia sex, quorum tamen hodie tres ab Anglis & Francis occupati sunt. Terra namque, quæ Salopesbiria dicitur, olim pars Powisiæ fuerat, unde & locus, ubi nunc castrum Salopesburiae situm est, olim Penguern, i. e. caput alneti, vocabatur.

Lelandus.
Præter illas
tres, quæ ab
Anglis &
Francis oc-
cupantur.

Tres enim fuerant Walliæ totius curiæ principales, Dineuur in Sudwallia, Aberfrau in Nordwallia, Penguern in Poisia. Est itaque numerus cantaredorum totius Walliæ, ^a quadraginta quatuor^r.

Sunt autem in Wallia sedes cathedrales quatuor. In Sudwallia Menevensis super mare Hibernicum, David archiepiscopo patrocinate. Hæc antiquitus Metropolitana fuerat, & cantaredos obtinebat **xxiiii^{or}**: cum tamen hodie viginti tantum tribus contenta sit. Ergenglel etenim, quæ & Anglice Urchenfelt dicitur, inter diocesium Menevensis olim continebatur. Habuerat sedes Menevensis archiepiscopi successive ^b **xxiiii^{or}**. Sublato vero pallio episcopi usque in hodiernum diem ^c **xxiiii^{or}**, quorum nomina & ordinem causamque pallii sublati si scire volueris itinerarium quæras.

In eadem quoque Australi Wallia sedes Landavensis super mare Sabrinum juxta nobile castrum de Caerdif, præfule Te-

liao præfidente, quinque continens cantaredos, & quartam partem unius, f. Seingeint.

In Nordwallia inter Monam & montes Hereri fedes Bangornensis, Danielis abbatis patrocínio gaudens, cantaredos continet circiter novem. In eadem paupercula cathedra LLaeluensis, cui & Powisia subest, Afaph episcopo præfidente, cantaredos continens quasi sex.

Scinditur autem & distinguitur aquis Wallia nobilibus, quæ ex montanis duobus originem habent, Elennith f. in Sudwal-

lia, quæ Angli vocant Moruge, quasi paludum cacumina. Ereri quoque in Norduallia, quæ Anglice Snadune vocantur, i. e. nivium montes. Hæc tantæ quantitatis, & capacitatis esse perhibentur, quod si cuncta^a totius Walliæ in unum coacta fuerint, eis ad pascua multo tempore sufficere possent. In hiis vero & lacus illi esse perhibentur, quorum alterum insulam erraticam, alterum autem pisces omnes monoculos, certum est continere.

De montanis igitur Hælenith nobilis emanat Sabrinæ flu.

castrum Slopesburix complectens, per nobile Brugense, per urbem quoque Wigornix, per Gloverniam, ferream atque fabrilem; sub qua paucis passuum milibus in mare descendit, quod & ab ejus nomine Sabritium mare nomen accepit. Hæc aqua multis olim temporibus inter Cambriam & Loëgriam, hoc est, inter Walliam & Angliam, marchia fuit. Hæc Britannice Haueren, à nomine puellæ, filiæ f. Locrini, ibi à noverca submersæ, vocata est. Unde & Latine, mutatione aspirationis in S, ut in distortis à Græco in Latinum fieri Pag. 76. [^b solet,] dicta est Sabrina; sicut pro hal sal, hemi semi, hepta septem.

Vaga flu. ab eisdem quoque montanis Elennith per Haiæ castrum, & Clifordix, per urbem Herefordix, per castellum de Wiltuna, & castellum Godricii discurrens, sylvam quoque Danubiæ, ferro fertilem atque ferina, transpenetrando usque ad Strigulense castrum, sub quo & in mare dilabatur, & Angliam ibidem à Wallia separans modernis diebus marchiam facit.

Oscæ vero non ab Elennith, sed à montanis de Canter bochan, originem trahens per principale castrum de Brecheoniauc, quod Aber Hodeni, i. casum Hodheni, f. in Oscam, (Aber enim Britannice dicitur locus omnis, ubi aqua in aquam Quid Aber Britan: cadit) per castrum de Abergeveni, per Oscæ castrum, per antiquam & autenticam Legionum urbem descendens, procul à novo Burgo in Sabritium mare dimergitur.

^a Toties MS. ^b Ex impressis.

Remsi flu: de montanis de Brecheniauc per castellum & pontem in mare descendit.

Et ab eisdem montanis Taph per sedem cathedralem de Llandaph, cui & nomen dedit, usque ad castrum de Caerdis, ubi se mari immiscet, impetuose transcurrit.

De montibus eisdem, inter egregia Cisterciensis ordinis cœnobio, de Margan f. & Neth, Avenne flu. & Neth vivo fabulo & absorbente terribiles in mare deproperant, Neth fluvio juxta castellum de Neth profluente.

De montanis de Canterbochan Tau flu. per castrum de Abertau, quod Anglice Sueinesia dicitur.

Vendraith
Vaur.
Vendraith
Vchan.

^e Lochor per castellum de Lohout, & Wandres per Kidwel^{chor} in profundum dilabuntur.

Ab Elennith iterum nobile flu: Tevi Cantermaur & Canterbochan ab invicem separans per castrum Lananeueri, per castrum Dineur, sylvis & situ munitissimum (ubi & principalis Sudwalliæ curia fuerat) per nobile castrum de Caermerdhu (ubi & Merlinus inventus fuerat, à quo & nomen accepit) usque ad castellum de LLandestephan in mare transfertur.

^{Raffelli}

De montanis de Preiscien [^a Taf flu:], non procul ab Albæ domus monasterio, per castellum de S. Claro, non procul ab Abercorran & Talachar, in mare devolvitur.

^G

De montanis eisdem duo Cledu, provinciam dugledu complectentes, eique de suo nomine nomen donantes, alter per castellum de Lanwadeni, alter per Haverfordiam, in mare decurrunt, & dicuntur Britannie quasi duo gladii.

A montibus autem Elennith aqua Teivi nobilis emanat à superiori parte Cantermaur & Caerdigan, non procul ab armentis, ^b opimo de Stratflur monasterio, inferius autem Demetiam & Caerdigan usque in Hibernicum mare longe determinans. Hæc aqua sola in Cambria castores habet, quorum miracula si scire volueris, itinerarium quæras. Salmone quoque præpingui præ cunctis Cambriæ flu. abundat.

Pag. 77. A montibus eisdem Estuth erumpit, & superiores Kereticæ regionis partes transpenetrando sub Aberustuth in mare descendit.

A niveis autem Eleri montibus nobilis Devi flu. originem trahens, Sudwalliam à Norduallia longe decernit & distinguit.

Ab eisdem quoque montibus Mau flu: magnus emanans, Traitmaur & Traitbochan, i. e. tractus maris major & tractus

minor, per Merioneth & terram Canani dilabuntur.

^a Ex impressi:

^b Et optimo de Stratflur monasterio al.

Cunewe

: Cunewe vero de sub Eleri pede boreali montis emergens, sub nobili castello Dugannu se marinis undis immiscet.

A latere montis ejusdem per castellum Rudheland, & sic usque in mare, Cloit dilabitur.

De lacu Pemmelesmere Deudue, quam Angli Deie vocant, originem ducens, & per Cestriam currens, longe à latere dextro sylvam de Coleshulle, Basingeworke, & divitem non procul inde argenti venam relinquens, vivum & absorbens mare influendo sabulum facit, & inter Angliam & Walliam à parte boreali, sicut & Vaga ab australi, moderno tempore marchiam facit.

Nulla mentio castri de Flinte.

Totius autem Walliæ sicut australis pars circa regionem Kereticam, & præcipue Demetiam, campestri planicie maritimoque littore longe amœnior; sic borealis Venedotia & situ terrarum munitior, & robustis virorum corporibus fœcundior, uberique gleba fertilior, esse dinoscitur. Sicut enim montes Eleri cunctis Walliæ totius armentis in unum coactis ad pascua, sic insula Monæ triticeæ germinis fertilitate totæ Walliæ fertur aliquamdiu sufficere posse. Unde & Moniam Kemre dici solet. Merioneth autem & terra Canani, præ aliis omnibus, hispida nimis est, & inaccessibilis. Pars ista Walliæ lanceis longis præstat, sicut australis, & præcipue circa Wintæ fines, arcu solet prævalere. Notandum etiam quia ^a & Nort Walliæ lingua Britannica delicatior, ornatior, & laudabilior, quanto alienigenis terra illa impermixtior esse perhibetur. Kereticam tamen in Sudwallia regionem, tanquam in medio Cambriæ ac meditullio sitam, lingua præcipua uti & laudatissima plerique testantur. Cornubia vero & Armorica Britannia lingua utuntur fere persimili, Cambri tamen, propter originalem convenientiam in multis, adhuc intelligibili. Quæ quanto delicata minus & incomposita, tanto antiquæ linguæ Britannici idiomati magis, ut arbitror, appropriata.

Dicta est Cambria à Cambro duce, Bruti filio. Brutus enim ab Ænea, mediantibus avo Ascanio & patre Sylvio, descendens, & Trojanorum reliquias, qui in Græcia detenti fuerant, in hanc occidentalem insulam ducens, cum annis jam non paucis feliciter regnasset, & tam terræ quam genti nomen dedisset, in extremo tandem positus articulo tribus filiis suis regnum Britannicæ totale divisit. Primo & primævo, s. Locrino, medium illud & meditullium, inter Humbrum & Sabrinam, quod & ab ejus nomine Loëgria vocatur. Juniori vero Albano totam trans Humbrum insulæ partem, quæ

Pag. 87.

^a In pro & habent alii. ex impress.

^b L. antiquo linguæ Britannicæ Idiomati &c.

& ab ejus nomine Albania dicitur. Medio vero, s. Cambro, totam Tranfabrinam regionem, quæ similiter & ab ejus nomine Cambria nomen accepit. Hinc igitur proprie, & vere, Cambria patria, hinc patriæ Cambri dicuntur, vel Cambrenses. Eorum autem, qui Kembraic, linguam Cambricam, à Cam Græco, hoc est, distorto Græco, propter affinitatem linguarum, quæ, ob diutinam in Græcia moram, contracta est, dici volunt, probabilis quidem & verisimilis est, minus tamen vera, relatio. Wallia vero non ab Walkone, vel Wendo-loëna regina, sicut fabulosa Galfridi Arturi mentitur historia (quia vero neutrum istorum apud Cambros invenies) sed à barbara potius nuncupatione nomen istud inolevit. Saxones enim occupato regno Britannico quoniam lingua sua extraneum omne Wallicum vocant, & gentes sibi extraneas Wallenses vocabant, & inde usque in hodiernum barbara nuncupatione & homines Wallenses, & terra Wallia vocatur.

Mendax
Galfridi
historia.

Walli
unde dicti.

Gens igitur gens levis & agilis, gens aspera magis quam robusta, gens armis dedita tota. ^a Non enim hinc solum, sed totus populus ad arma paratus.

Non etenim hic, ut alibi, redit "agricolis labor actus in orbem." Solum quippe Martio & Aprili solum semel aperiant ad avenas. Totus propemodum populus armentis pas-

^b * citur & avenis, lacte, caseo, & butyro. Carne plenius, pane parcius vesci solent. Non mercemoniis, non navigiis, non mechanicis artibus, nec ullo proffus, nisi Martio labore, vexantur. Patriæ tantum tutelæ student & libertatis: pro patria pugnant, pro libertate laborant. Pro quibus non solum ferro dimicare, verum & ^c "vitam" dulce videtur. In bello mori decus reputant. Nec mirum si non degenerant. Quorum etenim hii reliquæ Æneadæ in bellum pro libertate ruebant. De hii hoc spectabile, quod nudi multoties cum ferro vestitis & intermes cum armatis congregari non verentur. In quo plerumque conflictu sola fiunt agilitate & animositate victores.

Armis tamen utuntur levibus, agilitatem non impediuntibus, lorice minoribus, sagittarum manipulis, & lanceis longis, galeis & clypeis, ocreisque ferreis rarius.

Equis autem cursoribus & generosis, quos patria gignit, nobiliores ad bella feruntur. Pars autem populi major, propter terras palustres pariter & inæquales, ad prælia pedestres incedunt. Equites autem pro locorum & temporum opportunitate, sed fugiendo, seu fugando, facile pedites fiunt. Nudis autem pedibus ambulant, vel, corio crudo confutis, barbaris pro calciamento peronibus utentes.

^a L. non enim nobiles hinc solum, &c. ex impr. in marg. ^c Vitam dare al.

^b Hic asteriscus ponitur.

Pacis quoque & juventutis tempore sylvas & saltus transpenetrare, montium alta transcurre, dies huic labori noctibus continuare ex industria prædiscunt, & quasi sub pace prælia dum cogitant, nunc lanceando, nunc sagittando bella præludunt.

Hoc autem in hoc loco notandum videtur, quod Anglorum rex Henricus secundus nostris diebus imperatori Constantinopolitano Emanueli, super insulæ Britannicæ situ ac natura, magisque notabilibus, eidem litteris & nunciis inquirenti, inter cetera, hoc ei, quasi præcipue notabile, rescripsit: "In quâdam insulæ parte sunt gentes, quæ Walenses dicuntur, tantæ audaciæ & ferocitatis, ut nudi cum armatis congregari non vereantur."

Præterea nec crapulæ dediti, nec temulentia, quibus nec cœnæ, nec vestium, ulla sumptuositas; sed in equis solum, & armis, eorumque apparatus, tota versatur intentio: quibus ad patriæ prædæque tuitionem mens semper erecta. A mane ad vesperam jejuni, totum rebus agendis animum, totum consiliis & prudentiæ diem dant. Vespere vero cœna sobria, & si forte nulla, vel minima fuerit, vesperam alteram patienter expectant. Et tamen nec fame, nec frigore, tardati, ad hostiles irrogandum invasiones noctes tenebras diligunt & procellas.

Nemo in hac gente mendicus. Omnium enim hospitia omnibus sunt communia. Largitatem quippe, & præcipue dapsilitatem, cunctis virtutibus anteponunt. Adeo nempe hospitalitatis hic gratia communionem lætatur, quod itinerantibus ea nec^a offertur, nec petatur. Tantum enim domum intrantes protinus arma custodiæ tradunt. Deinde statim aquam offerentibus, si pedes ablui permiserint, hospitio suscepti sunt. Aquæ nimirum pedibus oblatio hospitalis apud hanc gentem invitatio. Obsequium si forte oblatum recusant, matutinas recreationes & non hospitia volunt.

Per turbas igitur & familias capite sibi præfecto gentis hujus juvenus incedit, solum armis & otio data patriæque defensionem promptissima. Unde & tecta cujuslibet, veluti propria, secure subintran. Qui matutinis autem horis adveniunt, puellarum affatibus & cythararum modulibus usque ad vesperam delectantur. Domus enim hic quælibet puellas habet, & citharas ad hoc deputatas. Unde & duo notabilia hic reperies, quia zelotypiæ vitio sicut nulla magis quam Hibernica, sic nulla minus quam Cambrica gens laborat.

^b * Naturæ magis student quam nitore. Unde cœnantibus nec binis, ut alibi, sed tenuis, sispis, & herbæ viridi scutellis, Pag. 80.

^a Rectius, offeratur, ut in impress. ^b Asteriscus à manu recentiori esse videtur.

& latis & amplis, fercula cuncta simul apponunt. ^a Pane quoque tenui & lato, quotidiano labore decocto, interdum pulmentaria superponunt. Talibus olim mensis usus est puer ille nobilis, de cujus & hii se genere jactant, & cujus ad huc ex parte mores observant.

Demum autem hora soporis instante, publico strato per latera domus in longum, junctis juncis solum tenuiter insertis, panno quoque duro & aspero, quam patria parit, supposito, communiter accumbunt, nec ^b alius eis nocte cultus quam die. Pallio namque tenui & interula solum omni tempore frigora pellunt. Igne tamen sicut die, sic & nocte tota, ad pedes accenso, propinquoque pariter concubantium calore multum adjuti. Cum autem vel latus inferius thori duritia lassari, vel etiam nimio superius algore frigescere, cœperit, illico ad ignem prosiliunt. De cujus beneficio promptissima utriusque mali remedia quærunt. Et sic ad strata revertentes, seque, urgente gravamine, crebro vertentes, alternis vicibus latus unum frigori, alterum vero duricie, donant.

Tam mulieribus autem in hac gente, quam etiam maribus, ad aures & oculos tonsura rotunda. Mulieres autem peplo candido & amp'lo, more Parthico, in coronam per gradus erecto capita velant.

Dentes vero in utroque sexu præ omni, quam vidimus, natione propensius curant, quos assidua coryli viridis confricatione, laneique panni purgatione, tanquam eburneos reddunt. Eorundem etiam culturæ gratia alimentis abstinent calidis. Frigidis autem, tepidis, & temperatis semper utuntur.

Barbam viri præter ^c gernobada solum radere solent, & hanc non de novo, sed ab antiquo longisque retro seculis, consuetudinem tenent, sicut ex libro de gestis Julii Cæsaris, ab ipso conscripto, perpendi potest.

Solent enim ut agiliores fiant & comis capita nudare.

Unde & usque in hodiernum gens hæc inferiorem quoque præ gentibus aliis pilositatem magis abradit.

Item ingenii gens subtilis & acuti. Cuicumque studio animum applicuerint venæ divitis dote præcellunt.

In musicis instrumentis tanta sonoritatis dulcedine aures deliniunt & demulcent, tanta modulorum celeritate pariter & subtilitate feruntur, tanta discrepantium sub tam præcipiti digitorum rapacitate consonantia præstant, quantum, ut breviter transeam, in tribus nationibus, titulo de musicis instrumentis, Hibernica topographia declarat, &c.

Tribus autem utuntur instrumentis tantum, cithara, tibiis, & choro.

^a Pani al. ^b Aliis MS. ^c Potius genobarda.

In caussis, actionibus, & foro civili captando, insinuando, Pag. 814
& inveniando, & disponendo, refutando, & confirmando nullas penitus naturalis Rhetoricæ partes omittunt.

In cantilenis, rithmicis, & dictamine tam subtiles inveniuntur, ut miræ & exquisitæ inventionis lingua, propria tam verborum quam sententiarum præferant exornationes.

Unde & poëtas (quos Bardos vocant) ad hoc deputatos in hac natione multos invenies. Juxta illud: "Plurima creti fuderunt carmina Bardii." Præ cunctis rhetoricis exornationibus annominatione magis utuntur.

Ex cap^o. de verborum facetiâ & urbanitate.

Tegengel nomen est provinciæ apud Venedotiam, cui dominaabatur David, Oenei filius.

Loquendi audaciam, & respondendi fiduciam, coram principibus & magnatibus cunctis communiter, etiam minimis in plebe, sicut majoribus, in omni negotio natura dedit.

Inter has autem gentes, quæ Trojani reliquiæ sunt excidii, soli Britones, qui multis forte, post everisionem patriæ; annorum curriculis in Græcia detenti, tardius in occidentuos hos Europæ fines advecti sunt, & primæva gentis suæ vocabula; & originalis linguæ proprietatem, abundantius retinuerunt. Invenies enim in his hæc nomina, Oeneus, Refus, Æneas, Hector, Achilles, Heliodorus, Theodorus, Ajax, Evander, Ulißes, Helena, Elissa, Wendoloëna, & alia multa, in hunc modum antiquitatem redolentia.

Notandum etiam, quod verba linguæ Britannicæ omnia fere vel Græco conveniunt, vel Latino. Græci ydor

aquam vocant, Britones Dur; falem hal, Britones halein. Mys, tys pro ego & tu, Britones My Ty. Onoma, eno, penta, deca, pinp, dec. Item Latini dicunt, frenum, tripedem, gladium, & loricam, Britones, frum, trephedh, gledhiph, & lhuric; unico, unie; cane, can; bellua, belu.

Sunt & in hoc Cambriæ populo, quod alibi non reperies, viri non nulli, quos Avennithion dicunt, quasi mente ductos. Hi super aliquo consulti ambiguo, statim frementes spiritu, quasi extra se rapiuntur, & tanquam arreptitii fiunt, nec in continenti, quod desideratur, edisserunt, sed per ambages multas inter varios, quibus effluunt, sermones nugatorios, magis & vanos quam sibi cohærentes, sed omnes tamen ornatos, in aliquo demum verbi diverticulo, qui responsum folter observat, quod petit accipiet enucleatum. Et sic denique de hac extasi, tanquam à somno gravi, ab aliis excitantur, & quasi per violentiam quandam ad se reverti compelluntur. Ubi & duo notanda reperies, quia post respon-

fum nisi violenter excitati & revocati ab hujusmodi quasi furore reverti non solent, & quod in se reversi nihil horum omnium, quæ ab his interim prolata sunt, ad memoriam revocabunt.

Pag. 82. Sicut & olim, extante adhuc Britonum regno, gentis excidium, & tam Saxonum quam & Normannorum adventum, Merlinus uterque, tam Celdonius quam Ambrosius, vaticinando declaravit.

¶ Generositatem vero, & generis nobilitatem præ rebus omnibus magis appetunt. Unde & generosa conjugia plus longe cupiunt, quam sumptuosa, vel opima. Genealogiam quoque generis sui etiam de populo quilibet observat, & non avos solum, attavos, & tritavos, sed usque ad sextam, vel septimam, & ultra procul generationem memoriter, & prompte, genus enarrat. Genus itaque super omnia diligunt, & damna sanguinis & dedecoris acriter ulciscuntur. Vindicis enim animi sunt, & iræ cruentæ.

Non urbe, non vico, non castris cohabitant, sed quasi solitarii, sylvis inhærent.

Tecta viminea, usibus annis sufficientia, modico tam labore quam sumptu connectere mos est.

Non pomariis utuntur, non hortis, utrorumque tamen fructibus, eis aliunde porrectis, libenter vesci solent.

Agris igitur utuntur plurimum pascuis, parum cultis. Floridis parce, consitis parcissime.

Boves autem ad aratra, vel plaustra, non binos jungunt, sed quaternos, stimulatore præambulo, sed retrogrado.

¶ Falcibus quoque minus utuntur ad metendum, plus autem, & expeditius, ferro quodam modico, in cultelli modum formato, baculis binis ad capita laxè & flexibiliter cathenato.

De quolibet pane apposito primum fractionis angulum pauperibus dant.

Viro cuilibet religioso, monacho, vel clerico, vel cuicunque habitum religionis præferenti, cum obviam veniunt, statim, projectis armis, benedictionem cernuo capite petunt. Episcopalem vero confirmationem, & crismatis, qua gratia datur spiritus, inunctionem præ alia gente totus populus magnopere petit.

Ecclesiæ vero majores, quibus majorem antiquitas exhibuit reverentiam, " quantum " armenta mane ad pascua exire, & vespere redire possunt, pacem præbent.

Heremitas autem & anachoretas abstinentiæ majoris, magisque spirituales, non videas.

Conclusio primi libri.

Laus
Cambriæ.

Felix itaque gens, & fortunata, gens vere utraque forte
a Quatenus al. beata,

beata, si praelatos haberent bonos, & pastores, unoque gauderent principe, & illo bono.

Ex 2º. libro Giraldi Cambr. qui est de illaudabilibus rebus Cambrorum.

Pag. 83.

Gens igitur hæc gens tenerrimæ fidei, nec minus animo levis quam corpore. Gens ad facinus quodlibet sicut facillime impellitur, sic à proposito, ^a ceu jam incepto, eadem facilitate revocatur.

Ad hæc & rapinis insistere, raptoque vivere, furto, & latrocinio, non solum ad externos & hostiles populos, verum etiam inter se, proprium habent.

Pacis quoque & amicitiae fœdera, visa nocendi oportunitate, non respiciunt.

Quod & Gildas olim, in libro de excidio Britonum, more Contra Gildæ, honestum, scilicet, de Britannis testimonium. historico suæ gentis vitia veritatis amore non suppressens, his verbis declaravit: "Britanni nec in bello fortes, nec in pace ^{da, honestum, scilicet, de Britannis testimonium.} "fideles." Sed quando Julius Cæsar, qui tantus erat quantus & orbis, sub Cassibellano duce "Territa quæsitis ostendit terga ^{monium.} "Britannis," numquid non fortes fuere? Quid etiam quando Belinus & Brennus Romanorum imperium suis addidere victoriis? Quid Helenæ nostræ filii imperatoris tempore Constantini? Quid Aurelii Ambrosii regno, quem & laudibus Eutropius effert? Et Arturi nostri famosi, ne dicam fabulosi, tempore quanti fuere? Arturius.

Sup. Utrum Britanni nec in bello fortes, nec in

Hujus autem solutionem, deo duce, vitæ comite, in Giraldus Britannicam topographiam pollicetur, pace fideles? Britannica promittimus topographia.

In bellico conflictu primo impetu acrimoniâ, voce, vultu pollicetur, terribiles effecti.

sup. acrimonia.

Porro, si suscepta viriliter passa fuerit primo repulsam, confusio facillime data statim ut terga dederint, solum fugæ præsidio, nullique penitus rebellionis, confidunt.

Veruntamen hodie confecta, & cruentam in fugam turpiter conversa, cras nihillominus expeditionem parat, nec damno, nec dedecore retardata.

Ad hæc etiam quod fratres inter se pro herili terras por- Gavelkind. tione dividunt & distinguunt, antiquus in hac gente mos obtinuit.

Accessit & aliud incommodum grave, quod principes filios suos generosis de terra sua viris diversis diversos alendos tradunt, quorum quilibet alumnum suum post patris obitum extollere, aliisque præferre, toto conamine nititur & machinatur.

a See in Wharton's Angl. S. T. II. p. 447.

Per quod graves totiens terris eorum, nec sine cædibus mul-
t'is, & fratricidiis, ^a ceu fratrum exoculationibus crebris, vi-
rium quoque omnium & successuum experientiâ, non facile
sedabiles emergere solent turbationes.

¶ Sunt igitur in penuria parci, in copia superflui.
Pag. 84. Crimen autem incestus adeo apud omnes, tam minores in
populo, quam etiam majores, enormiter invaluit, quod in
4°. gradu, & quinto passim, in 3°. quoque plerumque (quia
non est timor Dei ante oculos eorum) consanguineas ducere
nec verecundantur nec verentur.

¶¶ Ob generositatis etiam amorem, quam tantopere cupiunt
& adfectant, suæ genti se jungentes, alienis omnibus, tanquam
sanguine & origine longe disparibus, modis omnibus copu-
lari recusant.

Matrimoniorum autem onera, nisi expertis antea cohabita-
tione, commixtione morum, morum qualitate, & præcipue
fœcunditate, subire non solent. Deinde & puellas sub certo
parentibus pecuniæ numero, & respiscendi pœnâ statutâ, non
* ducere quidem imprimis, sed quasi * conducere antiquus in
hac gente mos obtinuit.

Ecclesiæ vero istorum omnes fere tot personas, & parti-
cipes, habent, quot capitalium virorum in parochia genera
fuerint.

Successive quoque & post patres filii ecclesias obtinent,
non elective.

De duobus his excessibus, incestus videlicet & successionis,
radicatis olim in Armorica Britannia, necdum eradictis, scri-
bit in quadam epistola sua Hildebertus, Cenoman: episcopus.
Verum tamen multo jam tempore adeo à Britonibus enormitas
illa profus evanuit, ut ejus etiam memoria jam apud eos
vix habeatur.

Sicut rex Offa suo tempore, qui & fossa finali in longum
extensâ Britones ab Anglis exclusit.

Et helfridus quoque, qui nobilem Legionum urbem destruxit,
& egregii illius Bangornensis monasterii monachos in auxilium
orando vocatos gladiis interemit.

Et sicut longe plenius Haroldus ultimus, qui pedes ipse
cunque pedestri exercitu, & levibus armis, victuque, patriæ
conformi, tam valide totam Cambriam & circumvit, & trans-
penetravit, ut in eadem mingentem fere ad parietem non
reliquerit. In cujus victoriæ signum, perpetuamque memo-
riam, lapides in Wallia, more antiquo in titulum erectos
locis, in quibus victor extiterat, literas hujusmodi insculptas

^a Seu apud Whartonum. ^b Non tantum in margine, verum etiam ad voces
ducere & conducere creditur asteriscus, quem tamen à manu aliena esse puto;
eâdem scilicet quâ & in ora Coâuis e regione hujus lineæ Giraldus scripsit.

habentes [^a plurimos invenies:] "Hic fuit victor Haroldus."

Ob has igitur tam cruentas, tamque recentes, Anglorum de hac gente victorias, primi tres Nortmannorum reges in tanta subjectione, tamque ^b pacifica suis diebus Walliam tenere. Quorum temporibus gens hæc, in numero plurimum adaucta, ^c armis & equis à Nortmannis & Anglis, quos & curiam sequendo, & obsides dando, jam frequentaverant, edocta paulatim, & assueta, trium sequentium tempore propter majores, ut diximus, quibus transmarinas ad partes tenebantur, curas, cervicem erigentes, & terras occupantes, pristinum ferre jugum omnino respueunt.

Sicut autem utraque ex gente originem duximus.

Unde & Anglorum rege Henrico 2°, in australem Walliam apud Pencader, quod caput cathedræ sonat, nostris diebus expeditionem agente, &c.

Giraldi
Cambrensis
gc:
Pencader.

Ex itinerario Giraldi Cambrensis ad Hugonem episcopum Lincol. secundum alios codices, ad Stephanum archiepiscopum Cantuar.

Giraldus comes fuit Balduini archiepiscopi Cant. per Cambriam, dum suaderet plebi, cruciferam expeditionem suscipiendam.

Describit Balduinum & ejus vitam in prologo.

Anno Domini MCLXXXVIII^o. Cantuariorum archipræsul Baldewinus, in salutiferæ crucis obsequium, ab Anglia in Guallias missus, apud Herefordiæ fines Cambriam intravit. Accedens itaque Radenouram circa caput jejunii, &c.

¶
Balduini
vita.

Primus omnium aliis exemplum præbens, ad pedes sancti viri provolutus, crucis signaculum devote suscepit.

Rhefus, Griphini filius, princeps Demetiæ.

Deinde Æneas, Æneæ Claudi filius, Eleuiniæ princeps.

Æneas, Æneæ Claudi filius, Eleuiniæ princeps.

Cum ad castrum Gruderi, quod quasi duobus à Radenoura milibus distat, proficisceremur, juvenis quidam robustus, & validus, cui nomen Hæctor, crucem accepit.

Castrum Gruderi.

Mailgo, Catwalani filius, princeps Meleniæ, cruce insignitus est.

In provincia quoque de Warthreniaun, quæ paucis ab hinc ^d milibus distat, res accidit nostris diebus non indigna memoratu, &c. De cerva contra naturam cornuta.

In hac eadem provincia de Warthreniaun, in ecclesia S. Germani, baculus, ^e S. Ciricii dicitur, invenitur, &c. De superstitione ejusdem.

^a Ex Whartono. ^b Pacificam apud Whartonum. ^c Armis etiam & Whart. ^d Stadius al. ^e L. qui S. Ciricii &c. ex impress.

^c
Raidgoit
castrum.

In castello de Raidgoit juxta Warthrenian, quod Rhesus, filius Griphini, nostris diebus construxerat.

Contigit autem in eadem provincia de Eluein, quam solum ab Haja flu. Vagense disternat.

Haja ca-
strum.

Transeuntes inde versus Brecheniauc, flu. Vagenfi transcurso, statim apud Hayam sacro sermone, &c.

Mane vero versus Aberhotheni iter arripuimus, &, verbo domini apud Landu seminato, ibidem pernoctavimus. Dicitur autem Aberhotheni castrum, & provinciæ caput, ibi situm, ubi rivus Otheni in aquam Oscæ devolvitur. Aber enim lingua Britannica dicitur locus omnis, ubi fluvius in fluvium cadit. Landu vero ecclesia dei sonat. Archidiaconus quoque loci ejusdem opus suum non ignobile Hibernicam ibidem topographiam archiepiscopo præsentavit.

Brachania devastata per filios Gestini circa tempora Henrici 2ⁱ.

Accidit itaque parum ante guerram illam grandem, qua tota fere provincia

illa per filios Gestini in exter-

Pag. 86.

minium data fuerat, ut lacus

ille magnus, qui flu: Leueni ex se transmittit, simul cum ipso flu. in Vagæ flumen a Glesburiam ab ipso descendente, viridissimi coloris inveniretur.

Gulielmus de Breufa abstulit huic sacello S. Nicolai prædiola, in elemosynam data.

Capella S. Nicolai in castello de Brechenauc.

Lelandus.

Sequuntur superstitiona multa de torque S. Cananti, & æneo cornu Sancti Patritii.

Monstrum.

Vitulus à milite editus in Brachania, tempore Henrici 2ⁱ.

Miles cui nomen Gilbertus Hagenellus, post diutinos continuosque fere labores, & gravissimas, tanquam parturientis, angustias, demum videntibus multis per egestionis fenestram vitulum edidit.

Ilwitus heremita Brachaniæ provinc.

Cervi coïtus cum equa.

Tempore, quo S. Ilwitus heremiticam apud Lanhamelath vitam exegit, jumentum ejusdem ex cervo emissario prægnans effectum est.

Mahel filius
Bernardi
de Novo
Mercato.

Primus Normannorum hanc provinciam, ^b quæ tribus cantaredis distincta conferitur, Bernardus de Novo Mercatu nova contra Cambriæ cives conquestione possedit. Hic filiam Nestæ, filiæ Griphini, filii Luwelini, cujus tyrannis totam aliquandiu Walliam oppresserat, materno Nestam nomine, quam & Angli vertendo Anneis vocavere, sibi matrimonio copulavit; ex qua & prolem suscepit, in qua miles egregius Mahel hac ^c paternam injuria conquestionem amisit

^a Contra Glesbyriam *al.* ^b Qui *M.S.* ^c Paternum injuria, conquestum *al.*

&c.

&c. Ibidem quo pacto Nesta filium, quia amatorem adulterum ejus flagellaverat, exheredaverit, dato prius juramento, Mahelum non fuisse ex Barnardo, sed ex adultero quodam, genitum, & hac ratione hereditas Brachaniae devenit ad filiam Bernardi, quæ postea nupsit Miloni, filio Gualterii, constabularii Glovernæ; qui postea à Matilde imperatrice factus fuit comes Herefordiæ, qui filium Gulielmum nomine heredem genuit, qui postea apud Gulielmum de Clifford in castello de

Milo fit dominus Brachaniae.

Milo creatus comes Herefordiæ.

ⁿ
Breulais tecti ruinis oppressus est.

Erat autem antiquitus regionis illius, quæ dicitur Brecheniauc, dominator vir potens & nobilis, cui nomen Erachaniauc,

^c ^c
nus, à quo & terra Brachaniauc denominata est. De quo mihi notabile videtur, quod ipsum viginti quatuor habuisse filias historiæ Britannicæ testantur, omnes à pueritia divinis deditas obsequiis, & in sanctitatis assumptæ proposito vitam feliciter terminasse. Extant autem basilicæ ad huc per Cambriam multæ, earum nominibus illustratæ. Quarum una in provincia de Brecheniauc, non procul à castro principali de Aberthoeni, in collis cujusdam vertice sita, quæ sanctæ Eilinethe ecclesia dicitur: hoc etenim virginis sanctæ nomen extiterat. Quæ & ibidem terreni regis nuptias respuens, æterno nubens regi, felici martyrio triumphavit.

Est igitur hæc terra satis abundans grano: & si quis est defectus innato, ex Anglicanæ vicinitatis copia affatim suppletur allato, pascuis & sylvis, feris & armentis terra fœcunda. Flu. quoque piscibus abundat, quos hinc Osca, inde Vaga ministrat. Salmonibus enim & ^a Turtris utraque, sed plus illis Vaga, plus istis Osca, fœcunda est. Hyemali quoque tempore Vagæ salmones, æstivo vero Oscæ tempestivi reperiuntur. Egregiis vero, quos & umbras vocant, sola timallis Vaga fœcunda est, in quorum laudem, quoniam & Mediolani abundant, in Ambrosio reperitur. “ Quid, inquit, “ aspectu pulchris, quid odore suavius, quid gustu jucundius”? Lucii quoque, & perchiis, turtrisque peroptimis, & tenchis, anguillisque lutosis, lacus ille magnus de Brecheniauc & famosus (^b quoniam & clamosum dicunt) patriam replet, de quo, quod parum ante hæc nostra tempora contigerat, prætereundum non putavi. Tempore namque, Anglorum regis, Henrici primi, Grifhino, filio Rhæsi, ^c filii Theodori, quantum unius Kemmoti solum, id est, quartæ partis Cantaredi, de Kaoc scilicet, in Cantermaur tunc domino, nomine tamen

Pag. 85.

^a *Reffius, trutis, vel truttis.* Turtris tamen, & turtræ, *paillô inferius.*
^b *Quem pro quoniam habent alii,* ^c *Filio. MS.*

& nobilitate tenus in Sudwallia, quam Cambri de Henbarth, i. e. dextralem Walliæ partem, vocant, sub rege principante, &c. Ibidem de avibus lacus Brachaniensis, quæ tantum cantant jubente vero, & naturali, Demetiæ principe, id quod fecerunt jubente Griphino filio Rhesi, præfente Milcne, domino Brachaniæ, & Pagano, domino de Ewias. Plura quoque ibidem de mirabilibus hujus lacus Giraldus narrat.

Præterea montibus excelsis, præterquam à borea, hæc undique terra concluditur. A Zephiro montana de Canterbochan, ab Austro montes habens Meridionales, quorum principalis Caer Arthur dicitur, i. e. castrum Arturi, propter gemina promontorii cacumina in castrum modum se præferentia. Et quoniam in alto cathedra & arduo sita est, summo & maximo Britonum regi Arturo vulgari nuncupatione est assignata. In excelsis montis hujus vertice fontis ebullit scaturigo. Est autem fons in putei modum altus, sed quadratus, nullum ex se rivulum faciens, in quo tamen & turtræ quandoque, ut fertur, sunt repertæ. His igitur obstaculis ad meridiem oppositis, à Phœbeio patriam fervore frigidior aura defendit, & insita quadam aëris salubritate temperatissimam reddit. Ab Euro vero de Thalgar & Ewias montana prætendit.

Stat autem in valle de Ewias profundissima, quantum sagittæ est jactus ^a arcu ter missæ, montibus æthereis orbiculariter undique conclusa, ecclesia S. Joannis Baptistæ, plumbeis laminis operta, lapideoque tabulatu, pro loci natura, non indecenter extructa, in loco, videlicet, ubi paupercula prius S. David archiepiscopi capella steterat, musco sylvestri solum, & hederæ nexibus, adornata. Veræ religioni locus idoneus, & canonicæ disciplinæ, præ cunctis insulæ Britannicæ cœnobiis, competentissimus, à duobus heremitis, in honorem s. heremitæ, primo fundatus, ab omni populari strepitu in solitudine quadam longe remotus, super fluvium per vallis ima lambentem situs. Unde & ab Hodeni Lanhodeni dictus. Lan enim ecclesia, locus facies dicitur. Exquisitius tamen dici potest, quod propria loci illius nuncupatio Cambrice est Nanthodeni. Nant etenim dicitur rivus aquæ decurrentis. Unde & usque hodie ab accolis locus iste lingua Cambrica Landewi nant hodeni, hoc est, ecclesia David super Hode-num flu. Corrupte igitur Angli Lanhodheni dicunt.

¶ Pag. 89. Veræ locus contemplationi idoneus, locus felix, & amœnus, locus à primæva institutione sibi sufficiens, & fœcundus, nisi, ob Anglicani luxus opulentiam, & lautæ mensæ gloriam, ambitiosa quadam intemperantia, vitio quoque ingrati tudinis, invalescente, in servitutem, quæ libera fuerat, præla-

^a Arcu emissæ al,

torum

torum negligentia, jam redacta, non minus inuide, quam in-
vise, matrem filia facta privigna supplantasset.

Miles autem, cui nomen Gulielmus (qui primus loci in-
ventor fuit & autor) nec non & Ervisius presbyter (qui se
socium ei statim adjunxit) quotiens in primis, ^a ceu domini
& patroni sui Hugonis de Laci primi & primævi, ceu alio- Laci.
rum fidelium, largitione tam teris, quam beneficiis ecclesi-
asticis cœpit locus locupletari, dolentes. Unde & effectum
est, ut, quam cito in immensum ditari cœperant, & dotari,
statim per Herefordiæ comitem Milonem, hostilitatis tamen
tempore occasionem præstante, filia apud Gloverniam æmula
matris emerfit.

Hic virtutis alumna mediocritatis aurea suppetat & mo- Mediocritas
virtutis æ
lumna.
derantia.

Utrinque tamen hic quam ibi, quæ aliis hodie cunctis e-
minet ordinibus, ab Augustino instituta canonica servatur
disciplina.

De Prioribus Lanhodenæ Claudianæ, qui veterem Lan-
hodenam possessionibus & ornamentis spoliaverunt,
mala morte pereuntibus.

Clemens vero, qui, quanquam locum, lectionis & orationis ¶
gratia, diligere & frequentare videretur, tamen, ad exemplum Mors Cle-
mentis, se-
cundi Prio-
ris Lanho-
denæ Clau-
dianæ.
Heli sacerdotis, quoniam diripientium, & delinquentium, fra-
trum errorem nec reprehendit nec repressit, paralytica pas-
sione percussus interiit.

Lelandus.

Præscriptis Brachaniæ finibus, Giraldus aperte declarat se
archidiaconum Brachaniæ fuisse. Hinc facile crediderim, tam
propensum fuisse in provinciæ illius descriptione & laudibus,
Quod si in ceteris Cambriæ provinciis describendis pari in-
dustria & cura usus fuisset, magnum & immortale quiddam
præstitisset.

Transivimus inde versus Abergeveni per arctum illud
sylvestre, quod malum passum de Coit wornen, i. e. de sylva
wornen, vocant, nobile cœnobium de Landodeni, montibus
suis inclusum, à latere sinistro relinquentes. Dicitur autem
Abergeveni castrum eo loco situm, ubi flu. Geveni cadit
in Olfam.

Lelandus.

Hic Giraldus scribit de cæde Ricardi Clarenfis, domini Ce- Cædes Ri-
cardi Cla-
renfis, reg-
nante Hen-
rico primo
reticæ regionis, in Coit wornen per Jereuerdum, fratrem Mor-
gani de civitate Legionum.

^a L. seu, utroque loco.

Ibidem.

De castro Gevenni à vicinis Cambris per dolum capto & spoliato tempore Henrici 2.

Apud Oschæ castrum multitudo virorum cruce signatur.

Pag. 90.
[Chester.]

Dicitur autem Caerleon urbs Legionum. Caer enim Britannice urbs, vel castrum, dicitur. Solebant quippe legiones, à Romanis in insulam transmissæ, ibi hyemare, & inde urbs Legionum dicta est. Erat autem hæc urbs antiqua, & à Romanis olim cottilibus muris circumdata, & egregie constructa. Videas hîc multa pristinæ nobilitatis adhuc vestigia: palatia immensa, aureis olim tectorum fastigiis Romanos fastus imitantia, eo quod à Romanis principibus primo constructa, & ædificiis egregiis illustrata ^a fuisset; turrim giganteam; thermas insignes; templorum reliquias, & loca theatralia, muris egregiis partim adhuc extantibus omnia clausa. Reperies ubique, tam intra murorum ambitum quam extra, ædificia subterranea, aquarum ductus, hypogæosque meatus. Et quod, inter alia, notabile censui, stuphas undique videas miro artificio confertas, lateralibus quibusdam & præangustis spiraculi viis occulte calorem exhalantibus. Jacent hîc duo nobiles, & post Albanum & Amphibalum, præcipui Britannicæ Majoris, prothomartyres, & ibidem martyrio coronati, Julius scilicet & Aaron, quorum uterque insignem in urbe ecclesiam habebat suo nomine decoratam. Tres enim egregiæ in hac urbe antiquis temporibus fuerant ecclesiæ. Una Julii ^b marty. virgineo deo dicatura, choro venustata. Altera vero beati Aaron, focii ejusdem, nomine fundata, & canonicorum ordine præclaro nobilitata. Tertia vero Metropolitana sede Cambriæ totius insignita fuit, & Amphibalus hinc oriundus, beati Albani doctor, & fidelis ad fidem informator. Situs urbis egregius super Oschæ flumen, navigio mari interfluente idoneum. Sylvis & pratis urbs illustrata. Hîc magni illius Arturi famosam curiam legati adiere Romani. Ubi ^c & "Dubricius archiepiscopus David Menevensi cessit honorem, ab hinc Meneviam Metropolitana sede translata, juxta illud ^d Merlini Ambrosii: "Menevia pallio urbis Legionum induetur, &c." Non procul inde stat rupes marina, Sabinis supereminens fluctibus, quæ Anglorum lingua Goltclive vocatur, hoc est, rupes aurea, eo quod aurei coloris saxa præferat, sole repercussa miro fulgore rutilantia.

"Nec mihi de facili fieri persuasio posset,

"Quod frustra tantum dederit natura nitorem

"Saxis, quodque suo fuerit flos hic sine fructu,"

^a Fuissent *al*, ^b *L.* martyris, virgineo deo dicata, regularium choro venustata *ex impress.* ^c *Voculam istam bis habemus in MS.* ^d *Asteriscus hicce arginatis ab aliena manu fuisse videtur.*

si foret qui venas ibidem, & penitima terræ viscera, arte prævia transpenetraret.

Notandum autem quod in his urbis Legionum partibus fuit diebus nostris vir quidam Cambrensis, cui nomen Mailerus; futurorum pariter & occultorum scientiam habens.

Lelandus.

Mira sunt, immo incredibilia, quæ Giraldus refert de hoc Meilero.

De prodicione quoque castelli de Oscha, quod Hoëlus oc-

f. Meilerus

cupatum detinebat, longe ante prædixit, & dominum suum, Hoëlum scilicet, inde præmunivit, se etiam ibidem vulnerandum, sed non letaliter.

Apud Novum itaque Burgum, ubi Oschæ flu: ab originali de Canterbochan fonte descendens in mare dilabitur, ad crucis obsequia multis allectis, flu. Renni^a transcurso, ad nobile super aquam Taph de Caerdif castrum pervenimus. Serpit autem in Novi burgi finibus, terra scilicet de Wenleoch, ri-

Pag. 91.

vulus, cui nomen Nant pentarn, non tam aquarum profunditate, quam alvei concavitate, pulstrique limositate, non nisi per certa loca vadaque trammeabilis. Habuerat autem antiquitus vadum, cui nomen Rithpencarn, ad quod publica strata ducebat. Sonat autem Latine vadum sub capite rupis. Rith enim

f. vado

Britannice vadum, Pen caput, Carn rupis. De quo Merlinus Sylvester mentionem faciens, in hæc verba prorupit: "Cum fortem lentiginosum in dextrales Britones irruere videris, si Rithpencarn transferit, Cambriæ vires noveris enervari."

Lelandus.

Giraldus ibidem scribit Henricum 2^m. per hoc vadum transiisse, cum bellum moveret contra Rhesium, Griphini filium.

In castro quoque de Caerdif contigit his nostris diebus res memoratu non indigna. Claudicestræ namque Gulielmus comes, Roberti comitis filius, qui cum castro prædicto totam provinciam de Walat Morgan jure hereditario possidebat, cum quodam homine suo, cui nomen Yvorus, cog. Modicus, forte guerram habuerat. Erat enim vir staturæ modicæ, sed animositatis immensæ, Gualensium more, montana quædam, & sylvestria, possidens, quæ tamen illi comes vel auferre prorsus, vel mutilare, contendebat. Nocte igitur quadam, quanquam castrum de Caerdif, murorum ambitu munitissimum, excubiarum multitudine personaret, quanquam militibus c. & xx^{ti}, nec non & archariis multis, stipendiaria quoque plurima urbs redundaret, inter tot tamen præsidia, & secu-

a Antea Remni.

M 2

ritatis

ritatis argumenta, prædictus Ivorus, scalis allatis, clam muros irrepens, comitem & comitissam cum parvo, quem unicum habebant, filio secum educens, ad sylvestria perduxit, nec remisit, donec, quicquid injuste ablatum fuerat, & ampliora, recuperasset.

Lelandus.

Giraldus hîc etiam scribit, quo pacto quidam recte admonerit Henricum 2^m. in S. Pirani facello, quod est in castello de Caerdis, ut juberet diem dominicam religiosius per Angliam observari, alias futurum, ut res adversas pateretur; sed monitor a rege postea multum quæsitus nusquam comparuit.

Giraldus.

Distat autem non magnis ab hinc spatiis insula modica, in Sabrini maris littore sita, quam accolæ Barri vocant à nomine S. Barroci, loci ejusdem cultoris. Cujus & reliquæ in capella, ibidem sita, hederæ nexibus amplexata, in feretrum translatae continentur; ab cujus etiam insulæ nomine viri nobiles maritimarum australis Cambriæ partium, qui eidem insulæ cum terris dominari solent, sunt denominati, à Barri f. primo agnomen, postea cognomen de Barri, suscipientes. Pag. 92. Est autem hoc notabile, quod in ipso insulæ introitu in rupe marina apparet rima permodica, ad quam si aurem apponas, audies operæ strepitum quasi fabrilis, nunc folium flatus, nunc marculorum ictus, &c.

Sonat autem Landaph, ecclesia sita super Taph flu. quæ & ecclesia S. Teliu, ejusdem sedis olim episcopi, nunc dicitur.

Statim versus nobile Cistertiensis ordinis monasterium de Margan per cellulam de Ewenit iter in civitatem arripuimus.

Erat autem monasterium de Margan, præ aliis cunctis ordinis illius per Cambriam locis, præsidente viro litterato & discreto abbate Cunano, charitativa largitione ^a laudabile.

Profecti ab inde, non procul à Morgano, ubi fabulosi litoris & maris influentis alternæ incipiunt vicissitudines, Aveninæ flu. sub plurimo tamen reflui maris moramine, transvadavimus, & inde versus Neth flu. via maritima festinantes.

Sed quoniam quolibet menstruo maris incremento amnis illius vada mutantur, quolibet nubigero imbrium argumento non reperiuntur, pluvialibus inundationibus exuberantibus undis, navigio, non vado, transvecti sumus, monasterio de Neth à dextra relicto. Item Meneviæ partibus ^b appropinquantes, & Landavensis ecclesiæ diœcesin (quam apud Abergeveni intravimus) à tergo relinquentes.

Intrantes itaque provinciam, quæ Gohcr dicitur, in castro

^a Laudabilis MS. ^b Approp'antes MS.

de Sweinesei, quod & "Cambrice" Abertau vocatur, i. e. casus
Tau flu. pernoctavimus.

Lelandus.

Hic multa scribit de Heliodoro presbytero Cambro, qui
puer duodecim annorum spectra Pigmeorum familiaria ha-
bebat.

Transivimus inde versus aquam de Locher per Campestria,
in quibus Hoelus, Mereducii fil: de Brecheinauc, post obitum
regis Henrici primi Anglos de finibus illis, & milites multos
publico bello confectos interemit. Fluvio vero de Locher
transcurso, vel transvadato, & aquis postea, quæ Wandret di-
cuntur, transmeatis, ad castrum de Kidweli via duce perveni-
mus. In partibus istis Anglorum [^b rege] Henrico primo
"rebus" humanis exempto, dum Griphinus, Rhesi filius, Sud-
walliæ tunc princeps, in Nortwalliam, auxilium corrogaturus,
ivisset, uxor ejus Guenliana (tanquam Amazonum regina, &
Penthesilea secunda) in partes illas exercitum ducens, à
Mauritio Londoniensi tunc domino, & viro egregio Gaufrido
præfule constabulario, bellico certamine confecta, ^d interem-
pto ibidem filio ejus Morgano, & altero capto, scilicet Mail-
gone, quos pueros secum in expeditionem arroganter ad-
duxerat" cum aliis multis, ipsa demum ferro contossa caput
amisit.

Transeuntes inde navigio flumen Tewiense, & versus Caer
Merddhin iter arripientes, Landestephan & Talachar marinis
in scopulis "aliena reliquimus. Erant enim hæc duo castra,
quæ Rhesus, filius Griphini, post obitum Anglorum regis
Henrici 2ⁱ. citra insultum occupavit. Deinde, provinciis de
Penbroc & Ros cædibus, incendiis, & deprædationibus fere Pag. 93.
exterminio datis, frustrato conamine Caermerddhin obsedit.
Sonat autem Caermerddhin urbs Merlini, eo quod, juxta histo-
riam Britannicam, ibi ex incubo genitus inventus fuerat Mer-
linus. Est igitur hæc urbs antiqua, costilibus muris, partim
adhuc extantibus, egregie clausa, super nobilem Tewie flu-
vium sita, sylvis & pratis abundans. Habet Cantermaur, i. e.
Cantaredum magnum, ab oriente, copiosa sylvarum conden-
sitate australis Cambriæ civibus tutissimum necessitate refu-
gium, ubi & castrum Dinevor in collis excelsi vertice super
flu. Tewie situm, quod & principalis Sudwalliæ curia dicitur.
Fuerant antiquitus tres principales in Gualia curiæ; Dinevor
in Sudwallia, Aberfraw in Nortwallia, (scilicet apud Moniam)
in Powisia apud Pengwern, quod nunc Slopesburia dicitur.
Sonat autem Pengwern caput alneti.

^a Cambri MS. ^b Ex impress. ^c Bis occurrit. ^d Voces istas, interempto
ibidem &c. adduxerat parenthesi inclusit Pouelus. ^e L., à læva reliquimus
ex impress.

Juxta

Juxta Dinevor trans flu. Tewie in Canterbachan, i. e. in Cantaredo brevi, est fons, qui die naturali bis undis deficiens, & totiens exuberans, marinas imitari solet instabilitates.

Non procul à Caermerdhin ex parte boreali, scilicet apud Pencader, i. e. Cathedræ caput, Refo, Griphini filio, nostris diebus ad deditionem dolose magis, quam virtuose, compulso, & in Angliam ducto.

Progressis inde nobis versus Cistertiense monasterium, quod Alba domus &c.

Igitur in crastino sagittariis duodecim de S. Clari castello propinquo, qui juvenem prædictum jugulaverant, apud Albam domum in pœnam criminis cruce signatis, tribusque flu. primo Taph, deinde Cledu sub Lanwahdein, alteroque sub Haverford, transmeatis, demum Haverfordiam pervenimus. Sortita est autem inde provincia nomen, inter duos hos fluvios sita, Dugledu, eo quod duobus hiis fluvii, quasi duobus gladiis, terminetur. Cledu namque Britannice gladius Latine.

Genus Haverfordensium.

Erat autem gens hæc originem à Flandria ducens, ab Anglorum rege Henrico primo ad hos fines inhabitandum transmissa gens fortis & robusta, continuoque belli conflictu gens Cambrensibus inimicissima: gens, inquam, lanificiis, gens mercemoniis usitatissima. Quocunque labore sive periculo terra marique lucrum quærere, &c.

Ibidem.

De scelerato quodam, in castro Haverfordiæ vinculis detento, qui, captata occasione, tres pueros nobiles, quorum unus erat filius comitis, secum in castro quodam prærupto loco, obferatis hostiis omnibus, inclusit, & elevata securi, mortem pueris comminatus est, nisi dominus castelli eum, data fide & obsidibus, vinculis liberaret.

Giraldus.

Ricardus, Hoc autem mihi notabile videtur, quod ad prædicti loci Castellani Richardum, scilicet Tancardi filium, cum tancardi filius, domini junior extiterit, præmortuis aliis, universa est hereditas devoluta.

Pag. 94. Ricardus

re
*Tancardus familiaris Carodoco heremita.

Contigit autem, prædicto Ricardo pueriles annos agente, virum sanctum, cui nomen Caradocus, apud sanctum Ismaëlem in Rosensi provincia heremiticam & sanctissimam vitam ducere, ad quem puer sæpius tam à patre, quam à matre, transmissus, cibaria exenniaque ferre consueverat.

f. Carodoci

Cum corpus versus Meneviam per fabulum de Newegal deferretur, &c.

* Sic, cum re supra lin.

Meneviam

gens, non procul à castro distante subintrat Australi scopulo, si paulo in boream se plus protenderet, aptum navium receptioni portum faciente. Naves igitur quascunque fere à Britannia Majori in Hiberniam Eurus impellit, ab hoc prospectu tam formidandam ventorum inconstantiam, quam furibundam, & cæcam fretorum rabiem, videas audacter attemptare. Terra triticea, marinis piscibus vinoque venali copiose referta, &, quod omnibus præstat, ex Hiberniæ confinio aëris salubritate temperata. Terrarum igitur Cambriæ totius, septem Cantaredis conferta, Demetia tam pulcherrima est quam potissima. Demetiæ vero Penbrochia, Penbrochiæ quidem terra præscripta. Restat igitur, ut Cambriæ totius locus sit hic amœnissimus. Non itaque mirandum, non venia indignum, si natale solum, genialeque territorium, profusioribus laudum titulis autor extulerit.

Lelandus.

Giraldus hic etiam describit impetum, & animositatem, falconum, qui in Penbrochianis rupibus ædificant, quorum etiam olim studiosissimus erat Henricus secundus;

Iter igitur ab Haverfordia versus Meneviam, quasi XII. miliaribus inde distantem, aggredientes, ubi, pro juvenis egregii Giraldi, filii Gulielmi, nece, multorum cædibus cruentam nimis & gravem, tempore Stephani regis, propinqui & necessarii sui, "quanquam" in hoc minus necessarii, vindictam in Rosenses exercuerant, &c. Ibidem quo pacto sabulum de Niwegal impetuoso vento & procella solo tenus nudatum fuerit, apparentibus arbutis, & arborum truncis, post hominum memoriam harena obrutis.

Ex libro 2º. itinerarii Giraldi Cambrensis.

Sicut Britannicæ referunt historiæ, apud urbem Legionum in curia illa magna, quam prætaxavimus, beatus Dubricius, loci ejusdem tunc temporis archiepiscopus, Davidi, [^b qui] regis Arturi, ut dicitur, avunculus extiterat, propter ætatis defectum, & quoniam contemplationi potius indulgere voluerat, cessit honorem. Et ex tunc, procurante Davide, usque Meneviam sedis facta est translatio. Quanquam prior ille locus, sicut in priori libro descripsimus, longe Metropolitanæ sedi plus congruerit. Hic etenim angulus est supra mare Hibernicum remotissimus, terra saxosa sterilis & infœcunda, nec silvis vestita, nec fluminibus distincta, nec pratis ornata, ventis solum & procellis semper exposita, inter hostiles hodie populos, hinc Flandrensem, inde Cambrensem, frequenter attrita. Ex industria namque viri sancti talia sibi

ⁱ delegerunt habitacula, ut populares strepitus subterfugiendo,

* Quam MS. b Ex impress.

vitamque

vitamque heremiticam longe pastoralis præferendo; &c.

Sederunt autem à tempore David successivis temporum
curculis archiepiscopi ibidem **XXIII.** quorum hæc sunt no- alias a 25.
mina : Kenanc, Eliud (qui & Teliau vocatur) Keneu, Morwal, Pag. 96.

Haerunen, Elwaid, Garneu, Lhendiuord, Gorwist, Gugaun,

Eledanc, Amuian, * Eluoed, Ethelemun, Elauc, † Maifcoit, * alias E-
ludged.

r Sadenuen, Norwal, Asser, Arthwail, Idwalaun, Sampson. † alias
Mailswid.

Tempore autem Sampsonis hujus pallium in hunc modum est
translatum. Ingruente per Cambriam (isto præside) peste
quadam, qua catervatim plebs occubuit, quam flavam pestem
vocabant, quam & phyci icteriticam passionem dicunt,
præsul (quanquam sanctus, & ad mortem intrepidus, tamen)
ad fuorum instantiam, navem scandens, flante Circio, cum
suis indemnem in Armorica Britannia se suscepit. Ubi &
vacante tunc forte sede Dolensi, statim ibidem in episcopum
est assumptus. Unde contigit, ut, ob pallii gratiam, quod
Sampson secum hinc illuc attulerat, succedentes ibi episcopi
usque ad hæc nostra fere tempora (quibus, prævalente Tu-
ronorum archiepiscopo, adventicia dignitas evanuit) pallia
semper obtinuerunt. Nostri vero, vel propter ignaviam, vel
paupertatem, ea occasione pristina caruerunt dignitate. Sem-
per tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem Hen-
ricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi
Gualliæ à Menevensi antistite sunt consecrati. Et ipse simi-
liter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus, nulla pe-
nitus alii ecclesiæ facta professione, vel subjectione. Sede-
runt autem à Sampsonis ibidem [^b tempore] usque ad præ-
dicti Henrici primi tempora ^c **XXI.** quorum hæc nomina :

G Ruelin, Retherc, Elguin, Morbiu, Lunuerd, Nexgu, Sulhidir,

r
alias Arwistal.

Eneuris, Morgennu, Nathan, Joannes, Augustil, ^h Morgenueth, Morgennu,
primus e-

Blethuth, Eruin, Trameri, Joseph. Blethuth, Sulgen, Abra- h
ham, Wilfridus. Post hos vero, subjecta jam Wallia, usque Menuens:
carnes com-
edit, & à
piratis oc-
cibus est.
hodie tres : Tempore Henrici regis primi Bernardus ; tempore
Stephani David secundus ; tempore Henrici regis secundi

† Hic una
sola nocte
vixit epis-
copus.
Prior, aut abbas de Wennelok

Petrus Cluniacensis monachus : qui tres, regio urgente man-

a 25. etiam in impressis Codicibus, qui & nomina recensent. At in Codice
nostro 22. nomina tantummodo à Davide occurrunt. b Ex impressis. c XIX.
solummodo in Codd. impressis. Nec plura recensent nomina. Omittunt nimirum
Morbiu, & Blethuth primum.

dato, Cantuariæ consecrationem susceperunt. De nullo vero Balduinus. Cantuariensi legitur, vel post subjectionem istam, vel ante, Cambriæ fines intrasse, præter hunc solum.

Dicitur autem locus, ubi ecclesia Menevensis sita est, & in honore beati Andreae apostoli fundata, vallis Rosina; quæ tamen marmorea potius quam Rosea dici possit, quoniam rosas minime, marmore vero plurimum abundat. Labitur autem hic Aluni flu. aqua turbida & infœcunda cimiterium lateraliter à borea determinans, sub lapide Lechlauar^a marmorea transeuntium perpolito, de cujus qualitate, quantitate, & nominis ratione, in vaticinali historia disseruimus.

Pisteldewi, i. e. fistula Davidis, quia quasi per fistulam quandam in cimiterium ab oriente fons dilabitur.

Pyramis stat in foro Mene- Ab hinc autem sereno tempore viæ, unde sereno die Hibern- montes Hiberniæ prospici possunt. niam prospicere possunt.

Giraldus Cambrensis archidiaconus Menevensis.

Cum igitur archiepiscopus in ecclesia S. Davidis, & ara principali, missam summo diluculo celebrasset, relicto ibidem Menevensi archidiacono prætaxato, eique ad populum officio sermonis injuncto, obviam

Rheso principi per Kemeis versus Aberteivi properavit.

Ibidem de Seisillo Esker hir, i. e. tibia longa.

Ita à ranunculis impetito, ut, interfectis myriadibus, novæ supervenirent, usque adeo, ut miserum non reliquerint nisi ad mortem exesum.

Pag. 97. Quod autem in principali de Kemmeis castro, scilicet apud

Laneuer principale castrum de Kemmeis.

Laneuer dos erat filiæ Rhesi, quæ nupsit Martino.

^b Martinus Turonensis, vulgo de Turribus."

Mailgo. ↵

Griphini frater, omnium mortalium tamen maxime invisus illi fuit.

Apud cœnobium itaque S. Dogmaëlis pernoctantes, tam ibi in crastino, quam versus Aberteivi, i. e. casum Teivi fluminis

^a Marmoreo pedibus transeuntium in impress. ^b Hæc verba sunt plane Lelandi; atramento tamen paullo pallidiori scripta.

in mare, ubi à Rheso principe ea nocte decenter exhibiti fuimus : ex latere tamen Kemmeifensi, non procul à ponte, convocato partium illarum populo, & tam Rheso, quam duobus filiis suis, Mailgone f. & Grifphino, præsentibus, verbo domini tam ab archiepiscopo, quam Menevensi archidiacono, persuasore prolato, ad crucis obsequium multos alleximus.

In loco vero prædicationis, juxta caput pontis, tanquam tanti ^a convictus memoriale, locum capellæ in viridi planitie statim plebs devota signavit ; ubi vestigia loquendo ad populum archiepiscopus fixerat, altare designantes.

Labitur autem hic flu. egregius, cui nomen Teivi, præ cunctis Cambriæ fluviis salmone præpingui fœcundissimus. Habet & piscariam copiosam juxta Gilkarram in summitate

sti

rupis cujusdam, Sn Lheudoti manibus exculptam, in loco, qui dicitur Canart Maur, per quam aqua prædicta transcurrens ab alto (ut affolet) cum strepitu magno ad ima descendit, ubi & salmones ab imis ad ^b summam rupis concavitatem quantum hastæ longissimæ est altitudo saltu mirabili transferuntur, & nisi piscis proprietates hoc exigeret, miraculose. Hoc etenim piscium genus saltum appetit ex natura ; unde & à saltu salmo nomen accepit.

[Salmones
saltantes.]

Sicut enim avibus contra flatus, sic & piscibus mos est contra fluctus eniti. Cum obstaculum inveniunt præruptum, caudam ad os replicant : interdum etiam, ad majorem saltus ^c efficaciam, caudam ipsam ore comprimunt, dumque à circulo hujuscemodi se subito resolvunt, cum impetu quodam, tanquam virgæ circulatæ explicatione, se ab imis ad alta, cum intuituum admiratione, transmittunt.

Habet autem & flu. iste sua specialitate notabile. Inter universos namque Cambriæ, seu etiam Loëgriæ, fluviis, solus hic castores habet. In Albania quippe, ut fertur, flu. similiter unico, habentur, sed rari, &c. Ibidem de castris, quæ in ripis muniunt, & eorum natura, pulcherrima juxta ac doctissima sunt quæ Giraldus scribit.

Castorum
Dedalea
castra.

Transivimus autem à castro prædicto versus pontem Stephani, Cruc Maur, i. e. colle magno, juxta Aberteivi à sinistro latere relicto ; ubi Grifphinus, filius Rhesi, filii Theodori, post obitum, regis Anglorum, Henrici primi, in bello publico de Anglorum populo, per necem nobilis viri Ricardi Clarenensis (juxta Abergeveni, ut dictum est paulo ante, inter-

^a Conventus *al.* ^b Summa *MS.* ^c *Sic.*

empti) sine capite relicto, & ob hoc in impetu primo statim confecto, stragem non modicam fecit.

Fag. 98. Apud Stephani vero pontem sermone in crastino facto, tam ab archiepiscopo, quam à Menevensi archid. nec non & abbatibus Cisterciensis ordinis duobus, de Alba domo s. Joanne, & Stratflur Seisillo, qui nobis in partibus istis, & usque in ^a Norwallia fideliter assiterunt, plurimis quoque ad crucem allectis, ea nocte apud Strateflur moram fecimus. Progressis inde parum, montanis de Moruge magnis & immensis, quæ Cambrice dicuntur Elennith, à latere dextro relictis, &c.

Transivimus inde per Landewi breui, i. e. ecclesiam Davidis de breui, quæ sita est in collis vertice, qui sub pedibus ejusdem Davidis prædicantis olim excreverat: in illa scilicet synodo magna episcoporum, & abbatum, omnium totius Cambriæ, nec non & cleri universi, ibidem cum populo collecta propter Pelagianam hæresin, quanquam olim à beato Germano, Autifiodorensi episcopo, ab insula Britannica ^b deleta, his denuo tamen in partibus, recidivo morbo redivivaque peste, jam tum emerfam; ubi & unanimi totius conventus tam electione quam acclamatione, ob tanti miraculi signum, quam invitus & renitens David in archiepiscopum est sublimatus, præsertim cum beatus quoque Dubricius in memorata urbis Legionum curia eidem David paulo ante sua tam destinatione quam nuncupatione cessit honorem, sede Metropolitana ab urbe Legionum usque Meneviam ab hinc translata.

Ea igitur nocte apud Lanpader, i. e. ecclesiam Paterni Magni, mora facta, &c. Quo modo laici, quemadmodum & alibi in Cambria, monasterii S. Paterni possessiones invadunt, primum œconomi, aut defensoris, deinde, si diis placet, etiam abbatis nomine, decimas & oblationes tantum clero relinquentes.

Edhenc-
wein, filius
Wittot, laicus
abbas S.
Paterni.

Giraldus.

Tempore tamen regis Henrici primi Anglorum, potestate per Cambriam vigente, cœnobium S. Petri Gloverniæ prædictam ecclesiam quiete possedit. Sed post obitum regis ejusdem Anglis expulsis, monachi quoque sunt ejecti, & more præfato tam clerici interius, quam laici exterius, violenter intrusi.

Jactat autem hæc gens & generatio prava episcopum quandam ecclesiæ istius (quia cathedralis aliquando fuerat) à prædecessoribus suis interemptum, & hac præcipue allegatione in loco eodem jus sibi vendicant & proprietatem.

Accedentes igitur ad aquam Devi, quæ Nordwalliam fecernit à Sudwallia, reversis jam Menevensi episcopo, & Rheso,

^a Norwalliam *al.* ^b Deleta *MS.*

Griphini filio, qui nos de castro Aberteivi per Kereticam regionem usque ad istam laudabili in principe liberalitate deduxit: transcurso navigio flumine, & Menevensi diœcesi jam post terga relicta, terram filiorum Canani, s. Merionith, & primam ex parte Venedotiæ provinciam, & episcopatum Bangornensem, intravimus, apud Townen pernoctantes.

Mawe

Transivimus eodem die navigio bifurcum Mame fluvium.

Ea nocte jacuimus apud Lanmair, i. e. ecclesiam Mariæ, in provincia de Ardudi.

Hæc autem terra Canani, & præcipue de Merionith, omnium totius Cambriæ terrarum hispida magis, & terribilis, vel horribilis. Habet enim montes altissimos, arctos tamen, & in arcis modum acutissimos, nec raros quidem, sed creberrimos, & tanta inæqualitate confertos, &c. Pag. 99,

In crastino ^a obviabit nobis filius Canani junior, cui nomen Mereducius, in transitu pontis cujusdam cum plebe provinciæ illius, &c.

e

Transivimus inde Traithmaur, & Traith bochan, i. e. tractum maris majorem, & tractum minorem, ubi duo castra lapidea de novo sita fuerant, unum Evionith versus montana borealia, quod erat filiorum Canani, cui nomen Deutraith, alterum vero ex alia flu. parte versus mare in capite Lhein, quod erat filiorum Oenei, cui nomen Caer Maderun. Dicitur autem Traith lingua Cambrica fabulum mari refluyente longius, & se retrahente nudatum. Ea nocte jacuimus apud Newem, vigilia videlicet Paschæ floridæ, ubi Merlinum Sylvestrem, diu quæsitum desideratumque, archid: Menevensis invenit. Jacet autem extra Lhein insula modica, quam monachi habitant religiosissimi, quos cœlibes, vel ^b colideros, vocant. Hæc autem insula vel ab aëris salubritate, quam ex Hiberniæ confinio sortitur, vel potius aliquo ex miraculo, & sanctorum meritis, hoc mirandum habet, quod semper in ea seniores præmoriuntur, quia morbi in ea rarissimi: & raro, vel nunquam, hic quisquam moritur, nisi longa senectute confectus. Hæc insula Enlthi Cambrice vocatur, & lingua Saxonica Berdesey, & in ea, ut fertur, infinita sanctorum sepulta sunt corpora. Ibique jacere testantur corpus beati Danielis Bangornensis episcopi. Plurimis in crastino ad archipræfulis sermonem cruce signatis, versus Bangor iter arripientes transivimus per Caerarvon, i. e. castrum de Arvon. Dicitur autem Arvon provincia contra Mon, eo quod sit sita contra Moniam insulam.

^a Obviavit in impress. ^b Colideos in impress. ^c Asteriscus est à manu aliena.

Ea igitur nocte moram fecimus apud Bangor, cathedralem videlicet Venedotiæ sedem.

His ita peractis, transivimus in Moniam insulam, quasi miliaribus duobus inde distantem, brevi maris brachio transnavigato, ubi & junior Oenei filius Rothericus, &c. occurrit.

Habet autem insula Moniæ CCCXLIII^{es}. villas, & pro tribus cantaredis tamen reputatur. Dicitur autem cantaredus, composito nomine, vel vocabulo, tam Britannica quam Hibernica lingua, tanta terræ portio, quanta centum villas continere solet. Adjacent autem insulæ Britannicæ tres lateraliter diversis ex partibus insulæ, quæ ejusdem fere quantitatis esse perhibentur. Ab Austro Vecta, à Zephyro Monia. Sed duæ priores propinquius adjacent, modicis distinctæ variis interstitiis. ^a Tertia vero medio inter Hibernicam Ultoniam & Scoticas Galwedias libramine jacens, remotius extenditur.

Lelandus.
Ista de insulis male
cohærent.

pag. 100.

Est autem Monia arida tellus & saxosa, deformis aspectu & inamœna, terræ de Pebidiauc, quæ adjacet Meneviæ, exteriori qualitate simillima, veruntamen interiori naturæ dote longe dissimilis. Hæc etenim insula præ cunctis Cambriæ finibus triticeo gramine incomparabiliter fœcunda, adeo ut proverbialiter dici soleat lingua Britannica, Mon mam Kemer, i. e. Mona mater Cambriæ. Quoniam, aliis undique terris deficientibus, hæc sola gleba ^b propinqui^{us} uberique frugum proventu Cambriam totam sustentare consuevit. Est igitur & in eadem insula collis saxosus, non magnus, & parum altus, cujus ex una parte si clamaveris, ex altera nequaquam audieris, & vocatur ab incolis per antiphrasim, rupis audientium.

Est & in hac insula ecclesia S. Teuredauci confessoris, in qua comes Hugo Castrensis, quoniam & ipse fines hos Cambriæ suo in tempore subjugaverat, cum canes nocte posuisset rabidos omnes mane recepit, & ipse infra mensem miserabiliter occubuit. Accesserant enim ad insulæ portum ab Orcadum insulis piratæ in navibus longis, quorum adventum ubi comes audivit, statim eis usque in ipsum mare forte residens equo animose nimis occurrit. Et ecce navium princeps, cui nomen Magnus, primæ navis in prora cum arcu perstans, sagittam direxit; & quanquam comes à vertice capitis usque in talum pedum, præter oculos solum, ferro fideliter esset indutus, tamen dextro percussus in lumine, perforato cerebro, in mare corruit moribundus. Quem cum sic corruentem victor ab alto prospiceret, superbe in victum & insolenter invectus, dixisse memoratur lingua Danica *Let lu pe*, quod sonat Latine, sine falire, & ab hac in posterum hora potestas Anglorum in Monia cessavit. Nostris quoque temporibus

^a Hæc Monia est. ^b Præpingui in impress.

Anglorum

Anglorum rege Henrico 2°. in Venedótiam exercitum ducente, ubi & in arcto sylvestri apud Coleshulle bellicam aleam expertus est, classe in Moniam tranmissa, cum prædictæ ecclesiæ, aliisque Sanctorum per insulam locis, spoliando, prædando, minime deferrent, divina ^a secuta^g vindicta, accolæ tandem in advenas, pauci in multos, inermes contra armatos, subito irruentes, multis interemptis, multis [^b que captis] & in vincula datis, victoria potiti sunt cruentissima.

Fuerant autem duo nobiles viri, & ejus qui scripsit hæc avunculi, cum aliis huc à rege transmissi. H. s. regis Henrici primi filius, & ^c secundi^g avunculus, ex nobili Nesta, Rhesi filia, in australi Cambria Demetiæ finibus oriundus, & Robertus, Stephani filius, Henrici frater non germanus, sed uterinus, vir quidem, qui nostro primus tempore, aliis viam præbens, Hibernicam non longe post aggressus est expugnationem. Henricus igitur nimia fretus audacia, bonaque omnino destitutus sequela, cum magno suorum dolore inter primos lanceis confossus occubuit. Robertus vero defensionem diffidens, vix ad naves graviter vulneratus evasit.

Est & insula modica collateralis Moniæ, & fere continua,^g quam solum heremiti, labore manuum viventes, & deo fervientes, inhabitant.

Dicitur autem insula prædicta Enislenach Cambrice, i. e. insula ecclesiastica, propter copiam sanctorum, quorum ibi corpora jacent. Et hanc insulam feminæ non intrant.

Reversis à Monia Bangor iterum ostensum est nobis, principis Oenei sepulchrum, qui in presbyterio coram altare cum fratre juniore Cadwaladro in spelunca duplici jacebant. Pag. 101.

Versus Cunewe flumen marinis undis non impermixtum iter incunctanter arripuimus. Non procul ab ortu Cunewe in capite montis Eleri, quod ex hac parte in boream extenditur, stat Dinas Emeris, id est, promontorium Ambrosii, ubi Merlinus prophetizavit, sedente super ripam Vortigerno, Erant enim Merlini duo. Iste, qui & Ambrosius dictus est,

quia ^d binomius fuerat, & sub rege Vortigerno prophetizavit, ab incubo genitus, & apud Caermerdthin inventus. Alter vero de Albania oriundus, qui & Celidonus à Celidonia &c. Hic autem tempore Arturi fuit, & longe plenius, & apertius quam alter prophetizavit, sicut vaticinalis historia manifeste depromit.

^a Secum MS. ^b Ex impress. ^c Sicut MS. cum asterisco. ^d Asteriscus supra lin. est à manu recentiori.

Montana vero, quæ à Cambris Ereri, ab Anglis vero Snawdune, i. e. nivium montes, dicuntur, quæ à terra filiorum Canani paulatim incrementa suscipiunt, & prope Dugannu in boream se protendunt, contra Moniam vero turribus aëreis nimis enormiter adcrefcunt, sub silentio non sunt prætereunda. In summis autem montium istorum verticibus duo lacus reperiuntur, sua admiratione non indigni. Alter vero infulam habet erraticam, vi ventorum, impellentium ad oppositas plurimum lacus partes, errabundam.

Alter vero miro & inaudito miraculo pollet, quia cum trium generum piscibus abundet, anguillis, turtris, & perchiis, omnes in eo pisces monoculi reperiuntur, oculum dextrum habentes, & sinistro carentes.

Dugannu monasterium.

Cunewe flu:

Rudheland.

Oeneus, filius Griphini, princeps Sudwalliæ.

Hic David duxerat in uxorem filiam Henrici regis 2ⁱ.

Transnavigato deinde flu. vel maris brachio, sub Dugannu monasterio Cisterciensis ordinis super Cunewe ab occidua fluvii parte à dextra relicto, usque ad Rutheland, nobile similiter castrum primævi Oenei filii Davidis super Cloit flu: via duce pervenimus.

Est fons non procul à Rudheland in provincia de Tegengel, quem nobis tantum die naturali, more marino, sed vicissim, & crebro, diebus & noctibus nunc undis deficere, nunc exuberare, certum est.

Ad pauperulam Laneluensem ecclesiam, parum inde distantem, transivimus, ubi & missa ab archipræsule celebrata iter incontinenter aggressi sumus, & per divitem venam fructuosumque argenti scrutinium, ubi ^a penitima^{''} scrutando itum est in viscera terræ, transeuntes in cellula Basingworc pernoctavimus.

In crastino vero longum vivumque per loca sabulum non absque formidine permeantes, sylvestria de Coleshulle, i. e. Carbonis colle, à dextra reliquimus, &c. Quo pacto Henricus 2°. in hoc arcto sylvestri pugnaverit non sine magno suorum detrimento.

Henr: 25.

Pag. 102. Ter enim prædictus rex in manu forti Gualliam intravit. Primo Norwalliam prænotato in loco. Secundo Sudwalliam per maritima de Walthmorgan, & Guher, viam versus Caermerdhin, & Pencader, intrando, & per Elenith, & Melenith, revertendo. Tertio vero Powisiam apud Oswaldestreat.

Transvadato tandem Deixæ flu. sub Cestria, quem Cambri Deuerdoen dicunt, feria 3^a. ante pascha, die videlicet ^b Abfolonis, Cestriam venimus. Sicut enim Vaga ab austro ^c Stri-

^a Pecuniam al. ^b Sic, cum A majuscula, in Cod. nostro. Atqui absolutionis potius legend. ex impress. ^c Sub castro Strigulensi, in impress.

gulensi,

gulenſi, ſic Deie à borea ſub Ceſtrenſi Gualliam ab Anglia ſecernit, & ſeparat. Item, ut aſſerunt accolæ, aqua iſta ſingulis menſibus vada permutat. Fluvius iſte de lacu quodam, cui nomen Pemeleſmere, originem ducit, & cum Salmonibus flu. abundet, nunquam tamen in lacu piſcis huiusmodi reperitur. Hoc etiam de eodem flu. notabile reperies, quod pluviis nunquam, frequenter autem & fere ſemper ventis exuberat.

Vidimus, quod & in oculis noſtris novum apparuit, caſeos cervinos. Comitiffa nanque, & comitis mater, cervas habens domesticas, ex earundem lacte coagulato tres caſeos expreſſos, & fiſcella formatos, archiepiſcopo præſentavit.

Viſa eſt etiam in urbe Ceſtrenſi noſtris diebus mulier manca manibusque carens à nativitate. Cui tamen contra defectum iſtum tale remedium dederat, ut pedes tam flexibiles, tam delicaciter articulatos, haberet, quod articulorum proceritate pariter ac flexibilitate non minus ſubtiliter quam aliæ mulieres acu ſuere conſueverit, & quicquid à forſice manibus fieri ſolet, citra defectum omnem, cum intuentium admiratione pedibus iſta compleret.

f. à Ceſtria

Verſus Album monaſterium iter aggreſſi ſumus, & inde verſus Oſwaldſtret, ubi, tanquam in ipſa regionis Powiſienſis ora, occurrerunt nobis Powiſiæ principes Griphinus (Madoci filius) Eliſſet, & alii.

Apud Oſwaldſtreat pernoctavimus, à Gulielmo, Alani filio, juvene nobili ac liberali, ad importunam ejuſdem inſtantiam, Anglicanæ ſumptuoſitatis more ſplendide nimis & laute procurati.

Verba militis, crucem recuſantis.

Priusquam, inquit, domini mei mortem hæc lincea, quam manu geſto, vindicavero, monitis non adqueſcam; Oeneum ſignificans, Madoci filium, virum egregium, ab Oeneo de Keueilanc, conſobrino ſuo, dolose nuper, & ſcleroſe peremptum.

Oenei
caſes.
Oeneus de
liauc

* Keueilanc
valde fami-
liaris Hen-
rico 2°. fuit.

In hac Walliæ 3^a. portione ſunt equitia peroptima, & equiſſarii laudatiſſimi.

Progreſſi ſumus inde verſus Slopeſbiriam, à Sabrina flu. complexam.

Pag. 103.

Proſecti ſumus inde verſus Gueneloch per arctata viam & præruptam, quam malam plateam vocant.

Tranſivimus à Gueneloch per cellulam de Bramfeld, per nobile caſtrum de Ludelaue, per Leonis monaſterium uſque Hereford, Melenith & Elenith a dextra relictis, à puncto, quo per Gualliam laborioſum hoc iter arripuimus, tanquam in circino circuendo, ad punctum denuo jam reverſi.

* Sic, cum lauc ſupra lin.

E libro Sylvestri Giraldi, cui titulus Speculum ecclesiæ.

De inven-
tione reli-
quiarum
Arturii.

Sylvester Giraldus in libro de speculo ecclesiæ scribit duo integra capita de inventione & translatione corporis Arturii, & de cruce plumbea, inscripta, in quibus plane adfirmat, Morganen illustrem feminam Arturii funus curasse, sed reliquias inventas fuisse regnante Henrico secundo per Henricum abbatem, postea Wigorniensem episcopum. Sed ego in libro alio ibidem legi translationem factam fuisse principio regni Richardi primi. Nec tamen Giraldus ibi adfirmat, se interfuisse translationi reliquiarum, sed Henricum abbatem ostendisse sibi crucem cum ossibus paulo ante in Arturii sepulchro inventis. Adfertque hanc crucis inscriptionem: "Hic jacet sepultus inclytus rex Arturius in insula Avalloniæ cum Wennereia, uxore sua secunda"; cum tamen in cruce, quam nunc ostentant, nulla mentio ejus conjugis. Est nihilominus qui scribat, Lancelotum, Arturii in militia socium, comportasse Wenoræ corpus Avalloniam in sacro tumulandum cœmiterio.

Lelandi
verba.

Lancelotus.

Ibidem.

Mentionem facit cujusdam cœnobioli sacrarum virginum, sed sine nomine, à Rheso, Griphini filio, fundati.

Verba Giraldi.

Erat & domus Cistertiensis ordinis opima sub montanis de Ellennith, à nobili viro Roberto, Stephani filio, fundata.

Symbolum
electorum.
Enoc abbas
vestalem
vitiavit.
Fanum Bri-
gidæ mo-
nasterium
virginum.
Versus stal-
lo Giraldi
supra scri-
pti.

In libello nostro, symbolo, scilicet, electorum intitulo.

Enoc quidam abbas ordinis Cistertiensis apud Lansanfrait in Powisia congregavit cœtum virginum, ex quibus unam postea vitiavit, ante re vera homo multæ continentiæ.

*In fine libri varia epigrammata & epistola Giraldi,
carmine scripta, adsuta erant.*

Vive deo, tibi mors requies, tibi vita labori:

Vive deo, mors est vivere, vita mori.

Pag. 104.

Versus in bibliotheca, quam Giraldus posteritati consecravit.

Carmina Giraldi si mens studiosa requirat,

Quæ legat & laudet hic reperire valet.

A sacro tamen ipsa loco, sine pignore, nemo

Tollat, ut accepti mens memor esse queat.

¶
Simon de
Fraxino.
{Alhe.}

Inveni ibidem in fine veteris exemplaris varia carmina cujusdam Simonis de Fraxino, canonici secularis Herefordensis ecclesiæ, inter quæ argutum illud, quo Giraldum invitavit, ut Herefordiam revisat. Erant etiam ibidem Giraldi ad Simonem carmina.

E vita S. Davidis, à Giraldo scripta.

Dewi vulgo dictus Latine David.

David filius Xanti, principis Kereticæ provincæ, & (ut fertur) avunculi Arturii. Arturius.

Xanti pater erat Kereticus, à quo provincia Keretica nomen sumpsit.

i. e. Ceretica.

Tota provincia de Cairdigan vocatur Cairdigeon.

David, propter abstinenciam, dictus Dewi Doveror, i. e. David aquaticus.

Pebidiauc regio. Et paulo infra: Angularis terra de Pebidiauc.

Cair Morua, i. e. castrum, vel urbs maritima. Lelandus. Quingentis à Menevia millibus passuum in ipso olim littore sita, cujus nunc pauca, & ea multis incognita, vestigia extant.

Gildas floruit circa tempora Davidis episcopi.

Novita mater Davidis. Lelandus. Fuit, ut alicui affirmant, filia comitis Coriniæ.

Elveus, Menevensium episcopus, Davida baptizavit.

David nutritus in loco, qui vetus rubus dicitur, & Cambridge Henemenew, id est, vetus Menevia.

David profectus in Vectam insulam, literas à Paulino, S. Germani discipulo, didicit.

David autor 12. cœnobiolorum apud Glasconiam, Baias, Crowland & Repton, Colnam & Glascum, Leonis monasterium, Raglan, Wintan, Lankeuelac & Goher.

Gistilianus episcopus Menevensis Davidis avunculus.

Vallis Rosina, ubi hodie sacrum Davidis Meneviæ cœmeterium.

Eliud, qui postea Telyaus, Davidis discipulus.

Madocus

Aidanus, qui Hibernice Maydauc dicitur, & Ismael Davidis discipuli.

Boias tyrannus hostis Davidis. Lelandus. Castrum nomine Cairboias olim fuit quarta parte miliaris à fano Davidis; extantque ejus tenuia vestigia. Pag. 105.

portus ibi nunc eodem nomine.

Sylva Saelwath nomine duobus à monasterio miliaribus, Lelandus

cujus nunc nulla quidem extant a inditia. Nam tota regio, quam nunc appellant terram S. Davidis, proffus caret arboribus.

Swithinus, qui & Scolanus.

David peregre profectus est Hierosolymam.

Synodus episcoporum & abbatum, propter hæresim Pelagianam, celebrata in Keretica regione apud Llandewibreui,

in qua David à populo electus in episcopum. Lelandus. Est hic locus per duodecim milia passuum ab Abreustwith disparatus, ubi etiam nunc collegium Canonorum, vulgo Præbendariorum.

Postea alia synodus de eadem re congregata, cui nomen victoria. Decreta hujus synodi David scripsit, & alia plurima, quæ vis piratarum, ecclesiam Menevensem infestantium, igne delevit.

David vixit annos 147.

Ex libro Giraldi, cui titulus est, Dialogus, interlocutoribus querente & solvente, quo declarat suos labores, quos domi forisque, dum ter Romam peteret, passus est, postquam à Canonicis Menevensis ecclesiæ in episcopum electus esset. Dialogus autem in sex distinctiones, tanquam in sex libellos, dividitur.

Ex prima Distinctione.

¶ ¶ ¶
Urbani in
Balduinum
archiepisco-
pum Cant:
dictorium.

Urbanus episcopus, servus servorum Dei, monacho ferventissimo, abbati calido, episcopo tepido, archiepiscopo remisso salutem.

Landegof, }
Terra de Trallan, } pertinent ad episcopatum Menevensem.

Ex 2. Distinctione.

Archiepiscopi viginti & quinque successive fuerunt in Cambria.

Episcopi 24. fuerunt in Menevensi ecclesia à tempore pallii, per Sampsonem in Armoricam translatis, usque in hodiernum diem.

Sampson propter ictericam pestem è Britannia fugiebat.

Semper tamen usque ad plenam, quæ per Anglorum regem

Henricum primum facta est, Cambriæ subjectionem, episcopi

Walliæ à Menevensi antistite sunt consecrati, & ipse similiter ab aliis, tanquam suffraganeis, est consecratus.

Henrici primi regno sedit apud Meneviam episcopus, nomine Wifridus, qui hostiles advenarum acies & arma pertimescens, terras eccle-

S. Reanus.
Lanrian hodie præbenda, dignitati archidiaconi de Cairmerdin annexa. Distat 3. passuum millibus à S. David.

sia suæ plurimas, veluti Canarthmaur apud Emelin, Lanrian, Lenuteni, Ucce-

tunam, & alias plerasque, quarum quaedam timore compulsus, alienavit, & terrore; alias quidem illicito (ut fertur) amore illectus, & fervore.

Mene-

Menevensem enim ecclesiam rudem hic prorsus & inordinatam invenit. Clerici namque illius loci, qui Glaswir, i. e. viri ecclesiastici, vocabantur, barbaris ritibus, absque ordine & regula, ecclesiae bonis enormiter incumbabant. Canonicos hic igitur primus instituit.

Glaswir, i. e. viri ecclesiastici.

Institutio prima Canonico-
rum per Barnardum episcopum in ecclesia Menevensi.

Totum cantaredum de Pebidiauc, quem Menevensi ecclesiae Pag. 106. devota principum Sudwalliae largitione collatum invenit, sicut & alias terras plurimas comitibus, baronibus, nobilibusque patriae viris, quatenus magnum sibi, per magnatum hominia, dominationis nomen & famam compararent, minima praebendis terrarum portiuncula data, modicaque mensae pontificali portione a reta, indiscrete divisit.

Tempore quoque Barnardi istius terra de Fissigart provinciae de Pebidiauc fuit abjurata. Terrae quoque per Wilfri-

dum alienatae, maneriaque de Lanstehewal & S. Ismaele super Milverdici maris brachium non inamoena, per advenas

^a
sup. Bernardum

& alienigenas occupata, minime per ipsum, aut etiam haecenus alium sunt revocata.

Successit Bernardo David, canonicus Menevensis, & archidiaconus de Cairdigan.

Terras quasdam alienavit, veluti Trallan apud Brecheniauc, & alias apud Dugledu, vel Pebidiauc, nonnullas. Terram quoque de Oisterlaf, a viris magnis & magnatibus occupatam, diebus istius nec revocatam ecclesia Menevensis haecenus amisit.

Circiter extremos ejusdem annos Canonici Menevenses coram Hugutio, Cardinale tituli S. Angeli, in Anglia legatione fungente, Cantuar. archiepiscopo Richardo super jure ecclesiae suae Metropolitano controversiam moverunt.

Giraldum, quanquam tunc temporis adolescentulum, nominandum duxerunt, &c. ut rex Henricus electionem non probaverit.

Sylvester Giraldus electus in episcopum Menevensem.

Petrum monachum, Priorem de Wenloc, timore compulsi elegerunt.

Petrus episcopus Menevensis.

Landu,
Lancadauc,
Lanwadein,
Lantefei,

} sup. Petrus episcopus Menevensis.
propter argentum male mutilavit.

Defuncto praesule Petro cum xxvii. aut pluribus annis sedisset, Canonici Giraldum archidiaconum suum in ecclesia

a F. relicta.

sua,

sua, & cap^o. suo, concorditer elegerunt, ipsumque protinus ad curiam Ro. transmiserunt.

Ecclesia Menevensis à piratis, ab Orcadam insulis venientibus, sæpe spoliata.

Faganus scilicet & Duvianus, qui fidem Christi per universam insulam à mari usque ad mare plantaverunt, & juxta provinciarum numerum, quas tempore gentilitatis habuerat

¶ insula, quinque metropoles, singulas duodecim urbes, sicut olim habuerant, & suffraganeas ecclesias totidem subjectas habentes, ordine & numero competenti ^a distinxerunt. Juxta tomum enim Anacleti Papæ, sicut in pontificalibus Romanorum gestis & imperialibus continetur, directum Galliarum episcopis, juxta statum gentilium ante Christi adventum, Britannia provincias habuit numero quinque; Britanniam primam, Britanniam secundam, Flaviam, Maximiam, Valen-

Giraldi insignis error in interpretatione provinciarum.

tiam. Prima dicta est occidentalis pars insulæ, quia primum in illa Britones, Bruto & Corineo ducibus, applicuerunt, eaque primo à Corineo, & suis occupata est, & inhabitata. Britannia secunda Cantia, quia secundo à Bruto & suis inhabitata fuit. Tertia Flavia, hoc est, flava, quæ dicitur &

^c Mersia, quasi mercibus abundans, caput cujus est London. Quarta Maximia, id est, Eboraca, ab imperatore Maximo sic dicta. Quinta Valentia, ab imperatore Valente nuncupata; Albania scilicet, quæ nunc abusive Scotia dicitur.

sup. Fagano & Duviano.

Pag. 107. Sicque ordinatum à viris sanctis prædictis duobus fuerat, ut in occidentali insulæ parte, quæ nunc adulterino vocabulo Wallia dicitur, proprie vero Cambria, à Cambro, Bruti filio, dicta, urbs Legionum metropolis esset, XII. suffraganeos habens: Dorobernia, quæ nunc Cantuaria dicitur, à Dur Britannico, quod est aqua, quoniam aquis abundat, sic nuncupata, metropolis ab australi Thamisi flu. parte XII. suffraganeos habens: Lundonia metropolis, duodecim suffraganeos habens; Eboraca, quæ nunc dicitur Eboracum, metropolis, 12. suffraganeos habens. Set urbs, quæ nunc forsitan S. Andreæ dicitur, totidem suffraganeos habens, olim Alba dicta, unde & Albania provintia, vel potius ab Albanacto, Bruti filio, nuncupata.

Anglia unde? sed corrupte.

Angliam postea vocaverunt à natali suo Saxoniarum solo, quod lingua eorum Engelont vocabatur, id est, angularis terra. Habuimus autem apud Meneviam archiepiscopos successive XXV. quorum primus fuit S. David, ultimus vero S. Sampson.

In eadem autem epistola scribunt Laurentius, Mellitus, & Justus

a Sic.

Justus episcopi, quod Daganus, episcopus Hiberniæ, ad ipsos veniens, non solum cibum cum ipsis sumere, sed nec in eodem hospitio, quo vescebantur, sumere voluit. Unde notandum, quod literas commonitorias Britonibus, sicut & Hibernicis, qui nihil ad eos pertinebant, miserunt.

Hoc autem vocant magnam decimam, quando decimant omnia animalia sua, tam pecora, quam armenta, & equitia, omnemque suam substantiam mobilem.

Liber In-
vectionum
Giraldi.

Sicut in libro Invectionum plene continetur.

Giraldus egit cum pont: Ro. ut Carodocus in sanctorum numerum redigeretur.

Ex tertia Distinctione.

In libro de gestis Giraldi continentur.

Liber Gi-
raldi de re-
bus à se
gestis.

Abbas S. Dogmaëlis competitor Giraldi in episcopatu Menevensi.

Monasterium de Aberconew in Venedotia.

Laurentius Prior de insula Sanctorum.

Insula San-
ctorum
Presthelm,
ut arbitror,
vel Berdesey.

Per hispidas de Stratewi terras versus Angliam iter agendo in montanis de Canterbochan: &c.

Apud Luel quoque nuntium alium, sibi cum festinatione missum, suscepit.

Quasi per milliare de Landu inter Abereschir & Trallan &c.

Ex 4. Distinctione.

Abbas de Wigmor. Abbas de Kemmeis.	} Cestrensis, Herefordensis, Wigornien- sis, Bathoniensis, & Exoniensis episcopus, olim suffraganei Mene- venensis archiepiscopi.
---------------------------------------	--

{ Brachelia. } Leland. Bracheley in provincia Northampton.
 { Brachelega. }

Martru præbenda Sylvestri Giraldi sex m. p. distans à Menevia.

Quem de Scholarum olim in Francia societate notum habuerat & delectum.

Giraldus
studuit in
Gallia.

Per Eleuein & Melenith, per Keri & Kedeweni, versus Venedotiam iter arripuit, penetranque Poissiam, & terram Wenonwein, sylvis hispida, & munitissimam, &c.

Abbatia de Hageman.

Lanwndaph ecclesia, sacerdotium Galfredi.

Lewelinus, filius Joruert, princeps Northwalliæ.

Wenunwen & Madocus principes Powisiæ.

Grifinus & Mailgo, Refus ac Mareducus, filii Refi, principes Sudwalliæ. Lelandus. Hi scripsere pro tutela Menevensis ecclesiæ ad pont: Romanum.

E Distinctione quinta.

Innocentii
episcopi Ro:
verba ad Gi-
raldum, ab
urbe rece-
dentem.

Frater, provisum est tibi à Deo magis, ut credimus, in hoc facto, quam speres, qui ab inquietudine tanta te clementer eripiens, forsan ad longe ampliora reservavit.

E Distinctione sexta.

Priores de Lanthotheni & Aberthotheni.

Haverfordia.

Per provinciam de Buelth usque Brecheniauc descendit.

Quod enim olim de jure Menevensis ecclesiæ Metropolitico dici solet, fabulosum omnino fuerat, & non historicum. Unde & inter fabulas de Arturo connumerandum.

Sup. topographiam Hiberniæ, vaticinalem historiam, Itinerarium Wal-Præter hæc & historica volumina quatuor, mundi topogra-

liæ, & descriptionem ejusdem.

phiam, metricè scriptam, & symbolum edidit electorum, ad varia complendum diversorum desideria, sicut ex prohemio libri ejusdem patet, compaginatum; nec non & legendas sanctorum multas, inter quas vitam S. Davidis, & vitam S. Caradoci, egregie tractavit, & ad S. Caradocum canonicandum, sanctorumque catalogo connumerandum, apud curiam Ro: laudabili devotione laboravit. Item & libellum Investitionum Romæ in Giraldum acriter inchoatum, & ibidem ab ipso respondente, & papa monente completum. Item & speculum duorum, opus commonitorium & consolatorium, & quod sola peperit indignatio, quasi querulum carmen emissum. ¶ Item & librum de cleri ecclesiastici circa sacramenta majora magisque necessaria instructione perutili & persuasibili, per exempla pariter & præcepta, tam philosophica quam theologica, sive canonica, cui Gemma ecclesiastica titulus nomen imposuit, exaratum. Item & librum de fidei orthodoxæ fructu, fideique defectu, quanta ferventem præmia, quanta fugientem supplicia, maneant, succincta dilucidaque brevitate declarantem. Item & librum de principis instructione, toties promissum, fere inter primos inchoatum, inter ultimos autem propalatum; diu nempe clausum, & quasi sopitum, quando tute in publicum prodire posset tempora longa præstolatum. Item &, præter hos libros, etiam plurimos edidit, in hoc catalogo non expressos, veluti de magni viri cujusdam promotionibus & persecutionibus, opusculum non inutiliter elaboratum. Item & librum de gestis propriis, nec non & dialogum, inter ultimos fere labores ipsomet autore conscriptos.

laudator topographiæ Hiberniæ.

Pag. 109.

Balduinus archiepiscopus Cantuar:

Robertus de Bellofago Canonicus Saresburiensis.

Gualterus Mapus archidiaconus Oxoniensis.

Gemma

Gemma ecclesiastica Giraldi auribus Innocentii Ro. summe placuit. sup: Sylvestro Giraldo.

Oblati nempe sunt ei episcopatus in Wallia duo, & ambo recusati, & in Hibernia tres episcopatus, & archiepiscopatus unus, quos similiter omnes recusavit, sicut in libro, qui de Invectionibus intitulatus est, plenius continetur.

Episcopale manerium de Landewi apud Goer.

Ecclesia de Thinebech possessio Giraldi.

Prior de Penbroche patronus ecclesiæ de Thinebeche.

Leland. Adscriptum erat in margine, "Jus patronatus de Thinebeche hodie spectat ad abbatiam S. Albani."

Laudes frugalitatis, & elemosinæ, in Henrico sene, episcopo Wintoniensi.

Qui muliebria capitum velamina, croco fucata, tantopere persequi solent.

Giraldus vocatus adfuit in Turonensi consilio.

Galfridus ex monacho Cisterciensi factus Canonicus Regularis, & postea Prior Lanthotheney apud Gloverniam (castata electione Giraldi) factus est episcopus Menevensis, procurante Huberto archiepiscopo Cantuar: cui à medicinis erat.

Canonicus quidam pauperis cœnobii, defuncto Galfrido, electus fuit in episcopum Meneven:

Sciendum hoc autem, & finaliter hîc etiam adjiciendum, quod metrica cosmographia nostra, juvenilibus annis edita, prodiit anno ætatis nostræ quasi vicesimo: Hibernica vero topographia, & vaticinalis expugnationis historia, anno quasi tricesimo: Itinerarium autem nostrum, & viri S. Cantuar. archiepiscopi Balduini per hispida Walliæ loca, & de Cambriæ descriptione libellus, anno quasi quadragesimo: Symbolum autem electorum, & de gestis Giraldi liber, simul cum Invectionum libello, & duorum speculo, vindicis animi digestis studio, anno quasi quinquagesimo. Legendæ vero sanctorum variis temporibus variæ, sed ultimæ duæ, de duobus scilicet episcopis Lincolnensibus, signis & miraculis, & vitæ sanctitate, conspicuis, simul cum gemma ecclesiastica, doctrina perutili, pariter & præclara, anno quasi sexagesimo. Dialogus autem præfens, una cum libro de principis instructione, diu nimirum valde diligenter, atque latenter hyemalibus lucubrationibus, elaborato, ideoque tam sero prodire in publicum, & proferre caput denique vix auso, tanquam anno ætatis nostræ septuagesimo. Et circiter id ipsum temporis liber de ecclesiasticis ordinibus, & variis nostri temporis religionibus, emanavit. Ab hinc autem, & annis etiam antea plurimis, potius operibus bonis, quam opusculis, mensque manutque totis per dei gratiam nisibus invigilare ^a propentius & indulgere curavit.

In fine veteris codicis erant pauca epigrammata Giraldi.

est

Non ergo exigua non est exilis habenda
Infula, tam claris irradians titulis.

Jocatur Giraldus in censuras Ro: pont:
Mirum, quæ Romæ modicos sententia Papæ
Non movet, hic subito sceptrâ movere parat.
Quæ minimos minime censura coerces in urbe,

mit

Sævit in orbe fremens, celsaque colla premens
Cui male sublatus Romæ non cederet hortus,
Nititur ad nutum flectere regna suum.

Pag. 111.

Ex antiquiss: codice epigrammaton.

Ex 1°. libri epigrammate.

Hunc proprie librum Milredus possidet Anti-
Stes sanctus, magno qui dignus honore.
Est etenim dapibus scripturæ plenus & actu.

Versus Bedæ de tractatu Hieronymi in Esaiam.

Hieronymus referat dum mystica claustra videntum,
Hebræas Latio pandit in orbe gazas.
Isaiæ clavibus ter sex arcana subintrat,
Atque evangelicum protulit inde jubar.
Discutiens prisca nam carmina celsa prophetæ,
Cernit apostolicis a æquiperata tubis.

Epit. Poëtæ.

Vivere post obitum vates vis nosse viator?
Quid legis? ecce loquor; vox tua nempe mea est.

Ænigmata Bedæ ibidem.

Versus Aldhelmi ibidem de ecclesia Petri & Pauli.

Epigrammata Bedæ ad S. Michaëlem. Ad S. Mariam de
consecratione eccl: in ejus honorem.

Versus ejusdem in porticu eccl: S. Mariæ, ab Wilfrido episcopo constructa; in quibus mentionem facit Accæ episcopi.

Versus b Bedæ in oratorio S. Patricii.

Istam Patricius sanctus sibi vindicat aulam,
Quem merito nostri summo venerantur honore.
Iste medeliferi monstravit dona lavachri:
Hic nobis Christum, dominumque deumque, colendum
Jussit, & ignaram docuit bene credere gentem.
Calpurnus genuit, istum alma Britannia misit,
Gallia nutrit, tenet ossaque Scottia felix.

a Sic. b Asteriscus iste est à manu Lelandi.

Versus

Versus decerpti ex epigrammate Bedæ.

Obsecro, quisque legis, Cynebertum supplice voto
Commendes domino, cujus hic ductus amore
A fundamentis sacra condidit alta.
Hac & in urbe sibi, seseque sequentibus, almam
Fecit præfulibus sedem, qua turba piorum
Sumeret æternæ cœlestia præmia vitæ.

Liber Geneleos metricus ibidem.

Epitaphium Widsiði abbatis.

a * *Epitaphium Ceolfridi abbatis.*

Corpus ad eximii merito venerabile Petri
Dedicat *b* ecclesiæ, *c* quem capit alta fides,

Ceolfridus. Extremis Anglorum finibus abbas,
Devoti aspectus pignora mitto mei:
Meque meosque optans, tanti inter gaudia patris,
In cœlis memorem semper habere locum.

Versus Sybillini de die iudicii.

In velo quod à Cintilane rege d Romæ directum est.

Discipulis cunctis domini prælatus amore,
Dignus apostolico primus honore coli,
Sancte tuis Petre meritis hæc munera supplex
Cintila rex offert: pande salutis opem.
Ultima concludens præsentis munera vitæ
Victor, in hoc positus tumulo, per secla quiescit,
Gratus in officiis, atque omni strenuus actu.

Epitaphium Berthwaldi archiepiscopi.

Egregii patris Berthwaldi corpus humatum
Tumba tenet præsens, more sacrum solito.
Hanc in carne manens proprio pius ore jubendo
Artificum manibus fecerat ipse sibi:
Quem deus ecclesiis, quas ampla Britannia late
Diffusas retinet, censuit esse patrem.
Atque adeo ingentis magno auxit munere doni,
Præcipui decorans nobilitate gradus.
c * Solus ut illum *f* pontificii præibat honore,
Regmine qui fruitur sedis apostolicæ.
Ecclesiamque suam ter denos rexerat annos,
Octonosque simul, semper amore pio.
Perfekte, ut decuit, postquam jam cuncta peregit
Ordinis injuncti munera sacra sibi,

a Sic, cum asterisco. *b* Sic, cum duobus punctis sub æ. *c* Sic, cum duobus punctis sub e. *d* Sic, cum punctis sub æ. *e* Hic etiam asteriscus. *f* Pontificis.

Pag. 113.

Terque quaterque decem transactis ac tribus annis
 Extremum ætatis clauserat ipse diem.
 * Cujus mox anima credenda est ut soluet alto
 Gaudia namque deo summa petisse polo,
 Æternæque frui per secula lumine vitæ,
 Ac facie ad faciem cernere læta deum.
 Dictanti titulum mihi te sancte oro sacerdos
 Succurras precibus semper ubique piis.

Epit: Cæ & Sigberti.

Paufantes uno pariter cubile tenentur
 Cæ & Sigbertus, dominumque deumque colentes
 Laudibus æthereis cœli super astra locati,
 Qua simul æternis donentur in axe coronis,
 Angelicosque inter cœtus sine fine manentes,
 Perpetuam Christo laudem, regique, deoque,
 Dulcisonis jugiter modulentur vocibus una.

Epit: Tatwini, archiepiscopi Cantuar:

Hoc tegitur corpus venerandi præfulis antro,
 Tatwine qui dictus nomine vivus erat.
 Nam tribus huic fedi perfecte ubi præfuit annis,
 Corporis in fragili desinit esse domo.
 Hunc deus omnipotens præfenti rector ut esset
 Ecclesiæ dederat, sed cito raptus abiit.
 Naturæ sed enim mortali accessit & ætas
 Fessa, gravisque nimis pondere jam senii.
 Terræ igitur propriam summo moderamine jussus
 Partem restituens, spiritus exit ovans;
 Æternumque, ut credo, domino dante omnipotente,
 Protinus intravit ætheris arce domum,
 Cunctorumque bono fruitur sine fine bonorum,
 Jam illic perpetuo pastus amore dei.

Hæc veneranda crucis Christi vexilla sacratæ
 Cœperat antistes venerandus, nomine Walhstod
 Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.

^{tempore}
 Sed quia cuncta cadunt mortalia pectore certo,
 Ipse opere in medio moriens è carne recessit:
 Linqvit & infectum, quod vult existere factum.
 Ast ego successor præfati præfulis ipse
 Pontificis, tribuente Deo, qui munere fungor,
 Quique gero certum Cudbright de luce vocamen,
 Ocyus implevi omissum hoc opus ordine cœpto.

a Et hic item.

Qui

Qui quondam extiterant famosi late per orbem,

Pag. 114.

sena tenet

Corpora fenet horum hic marmor adumbrans,
Tumbaque mirifico præfens fabricata decore
Desuper exsculpto cohibet cum culmine tecta.
Hos ego Cudbertus sacri successor honoris
Inclusi tumulis, exornavique sepulchris.
Pontifices ex his ternos sacra infula cinxit,

h

Torthere, Walstode, & Tyrhtil sunt nomina; quorum

Regulus est quartus Milfrith

Quartus erat regulus Milfrith, cum conjugè digna
Quenbarga, existit è senis hæc ordine quinta.
Sextus præterea est Oshelmi filius Osfrith.

* En quorum claudit tumba hic corpora sena.

Aurificum manibus vas hoc ego Cumma jubendo
Abbas, divini nutus moderamine, supplex
Argenti atque auri perfecti pondere multo.

* Cunneah abbas, qui venit huc de transmarina Scottia
Hos Colmanno civi tuo quondam versus diximus.

Epit: Buggæ.

* Hic Christi vernæ corpus sub marmore jacet.
Supremus mundi concludit terminus isthic
Quam famulam prisca vocant de nomine Buggæ.
Illius nam gregem sociavit denique Christo.
Plurima basilicis nutrit *d* pignora puella.

Artibus est multis edocens, & semina ferens,
Sancta suffulta prorsus virtute tonantis.
Ast hoc nam templum construxit arte perita,
Qua nunc Christicolæ laudant simul ore Tonantem:

Turba fratrum geminis adstant & turba sororum
* Classibus, concinent præconia regi polorum.
Cœntuuni hæc etiam fuit en pia filia regis
Dapsilis & clemens, Christi pro nomine felix.

Et paulo post in Buggæ epit:

Pag. 115.

* Ter denis egrégium servansque ovile decenter,
* Quattuor & simul annos pia rite regebat.

Ex barbaro carmine de consecratione cujusdam basilicæ.

In honorem almissimi—Ac doctoris dulcissimi

a Sic, cum asterisco, & cum duobus punctis sub a in tumba, & totidem sub
ic in hic. *b* Hic habemas asteriscum. *c* Uti etiam hic loci. *d* Sic, cum
e i. b. punctis sub a, & totidem sub u. *e* Huic quoque voci præfigitur asteriscus.
f Et utrique huic versu.

Hedda pontifex.

Sancti Pauli solenniter—Ac vocati feliciter
Hedde pontifex petitus,—Ac cum amore accitus,
Dedicavit deicola,—Atque clarus cœlicola,

Balthunus sacerdos.

Quarto Id: Octebrium,—Tertio dono dierum :
Cujus sub cœlo ^a conditor—Balthunus, atque orditur,
Sacerdotis in seculo—Functus felix officio.
Fuisse fertur florido—Dei cum auxilio.

Eloquium domini quæcunque volumina fundunt,
Spiritus hoc sancto fudit ab ore deus.
Esaias domini cecinit miracula vates,
Atque evangelicis concinit ore tubis.

Hos, Albine, tibi merito venerabilis abba
Versiculos scripsit verbi cœlestis amator
Beda, dei famulus, mira quos carminis arte
Composuit doctor, nostro qui clarus in orbe
Exitit : ingenii cujus monimenta refulgent
Plurima temporibus nullis abolenda per ævum.

Epit. Bedæ.

Presbyter hinc Beda requiescit, carne sepultus.
Dona, Christe, animam in cœlis gaudere per ævum,
Daque illi Sophiæ debriari fonte, cui tam
Suspiravit ovans intento semper amore.

Pag. 116.

¶
Albinus abbas.

Ex Prefatione Bedæ ad Ceolwulphum.

Autor ante omnes, atque adjutor, opusculi hujus Albinus,
abba reverentissimus, vir per omnia doctissimus, exitit, qui
in ecclesia Cantuariorum à beatæ memoriæ Theodoro archi-
episcopo, & Hadriano abbate, viris venerabilibus atque do-
ctissimis institutus.

Ibidem de Nothelino Londin: ecclesiæ presbytero.

¶
Nothelinus, Londinensis ec-
clesiæ presbyter, quem ferunt
postea factum, mortuo Tat-
uino, archiepiscopum Can-
tuar: Gulielmus Meld: libro
de pontif. 1°.

¶
Qui videlicet Nothelinus postea Ro-
mam veniens, nonnullas ibi beati Gre-
gorii papæ, simul & aliorum pontifi-
cum, epistolas, perscrutato ejusdem S.
Romanæ ecclesiæ scrinio, permissu ejus,
qui nunc ecclesiæ præest, Gregorii pon-
tificis, invenit; reversusque, nobis no-
stræ historiæ ^b inferendas, cum consilio

præfati Albini reverentissimi patris, attulit. A principio ita-
que voluminis hujus, usque ad tempus, quo gens Anglorum
fidem Christi percepit, ex priorum maxime scriptis, hinc
inde collectis, ea, quæ promissus, didicimus.

^a Sic. ^b Inferendas al.

Ibidem.

Ibidem.

Denique hortatu præcipue ipsius Albini ut hoc opus ag- Beda, hor-
gredi auderem provocatus sum. Sed & Daniel, reverentif- tante Albi-
simus occidentalium Saxonum episcopus, qui nunc usque fu- no, histori-
perest, nonnulla mihi de historia ecclesiastica provinciæ illius, am scripsit.
simul & proxima ^a illi Australium Saxonum, necnon & Vectæ Daniel e-
insulæ, literis mandata declaravit. piscopus
Ventanus.

Ibidem.

At vero in provincia Lindisig quæ sunt gesta erga fidem ¶
Christi, quæve successio sacerdotalis extiterit, vel literis reve- Cyneberh-
rentiss: antistitis Cyneberhti, vel aliorum fidelium virorum, tus episco-
viva voce didicimus. pus Lin-
densium.

Ex 1°. cap. 1ⁱ. libri Bedæ de ecclesiastica historia Anglorum.

Britannia oceani insula, cui quondam Albion nomen fuit, Albion in-
inter Septentrionem & Occidentem locata est, Germaniæ, fula, & ejus
Galliæ, Hispaniæ, maximis Europæ partibus, multo inter- fitus.
vallo adversa. Quæ per milia passuum DCCC. in boream Britanniæ
longa, latitudinis habet milia ducenta, exceptis duntaxat pro- dimensio.
lixioribus diverforum promonteriorum tractibus, quibus effici-
tur, ut circuitus ejus quadragies octies LXXV. miliaria com-
pleant. Habet ad meridiem Galliam Belgicam, cujus proxi- Portus Ru-
mum littus transmeantibus aperit civitas, quæ dicitur Rutupi- tupti. Rep-
portus, à gente Anglorum nunc corrupte Reptacester voca- tacestre.
cata, interposito mari à Gessoriaci Morinorum gentis littore Gessoria-
proximo, trajectu miliarium quinquaginta, sive, ut quidam cum.
scripsere, stadiorum 450. A tergo, unde Oceano infinito pa-
tet, Horcadas insulas habet. Orcades.

Et ibidem de fertilitate Britannia loquens.

Vineas etiam quibusdam in locis germinans.

Ibidem.

Et quidem præcipue isicio abundat, & anguilla.

Ibidem.

Pag. 117.

Exceptis variorum generibus conchiliorum: in quibus
sunt & musculæ, quibus inclusam sæpe margaritam omnis
quidem coloris optimam inveniunt, i. e. & rubicundi, &
purpurei, & hiacynthini, & prassini, sed maxime candidi; &
cocleæ, satis superque abundantes, quibus tinctura coccinei
coloris conficitur. Cujus rubor purpureus nullo unquam solis
ardore, nulla pluviarum injuria pallescere, sed, quo vetustior,
eo solet esse venustior. Habet fontes salinarum, habet &
fontes calidos, & ex eis fluvios balnearum calidarum, omni

^a Illius al.

ætati & sexui per distincta loca, juxta suum cuique modum,
 a accommodos. Aqua enim, ut S. Basilius dicit, fervidam
 qualitatem recipit, cum per certa quædam metalla transcurrit,

S. Britan:

& fit non solum calida, sed & ardens. Quæ etiam metallo-
 rum, æris, ferri, plumbi, & argenti est fœcunda. Gignit &
 gagatem lapidem plurimum optimumque.

Ibidem.

Erat autem & civitatibus quondam nobilissimis xx. & octo
 insignita, præter castella innumera, quæ & ipsa muris, tur-
 ribus, portis, ac feris erant instructa firmissimis; & quia
 prope sub ipso septentrionali vertice mundi jacet, lucidas æ-
 state noctes habet.

Ibidem.

Hæc in præfenti, juxta numerum librorum, quibus lex di-
 vina scripta est, quinque gentium linguis, unam eandemque
 summæ veritatis, & veræ sublimitatis, scientiam scrutatur, &
 confitetur, Anglorum videlicet, Britonum, Scotorum, Pictor-
 um, & Latinorum, quæ meditatione scripturarum omnibus
 est facta communis. In primis autem insula Britones solum,
 à quibus nomen accepit, incolas habuit, qui de tractu Armo-
 ricano (ut fertur) Britanniam advecti, australes sibi partes
 illius vendicaverunt. Et cum plurimam insulæ partem, inci-
 pientes ab austro, possedissent, contigit, gentem Pictorum,
 de Scythia (ut perhibent) longis navibus non multis Ocea-
 num ingressam, circumagente flatu ventorum, extra fines
 omnis Britannicæ Hiberniam pervenisse, ejusque septentrio-
 nales partes intrasse, atque, inventa ibi gente Scotorum sibi
 quoque in partibus illius fedes petisse, nec impetrare potuisse.

Ibidem.

Respondabant Scoti, “ quia non ambos eos caperet insula,
 “ sed possumus, inquit, salubre vobis dare consilium, quid
 “ agere valeatis. Novimus insulam esse aliam non procul à
 “ nostra, contra ortum solis, quam sæpe lucidioribus diebus
 “ aspicere solemus. Hanc adire si vultis habitabilem vobis fa-
 “ cere valeatis; vel, si qui resisterint vobis, nobis auxiliariis
 “ utimini.” Itaque petentes Britanniam Picti, habitare per
 septentrionales insulæ partes cœperunt. Nam austrina Bri-
 tones occupaverant. Cumque uxores non habentes Picti pe-
 tierunt à Scottis, ea solum conditione dare consenserunt, ubi
 res veniret in dubium, magis de feminea regum profapia,
 quam de masculina, regem sibi eligerent; quod usque hodie
 apud Pictos constat esse servatum. Procedente autem tem-
 pore Britannia, post Britones & Pictos, tertiam Scottorum

Fig. 118.

a Accommodas MS.

nationem in Pictorum parte recepit; qui, duce Reuda, de Hibernia progressi, vel amicitia, vel ferro, sibimet inter eos sedes, quas hæcenus habent, vendicarunt. A quo videlicet duce Dalreudini vocantur. Nam lingua eorum Dal partem significat.

Ibidem.

S. Hibernia.

Hæc autem proprie patria Scottorum est.

Ibidem.

Est autem sinus maris permaximus, qui antiquitus gentem Britonum à Pictis secernebat, qui ab occidente in terras longo spatio erumpit, ubi est civitas Britonum munitissima usque hodie, quæ vocatur Alcluith. Ad cujus videlicet sinus septentrionalem partem Scotti, quos diximus, advenientes, sibi locum patriæ fecerunt.

Ex secundo cap.

S. Tamesis

Ripamque fluminis, ac pene totum sub aqua vadum, acutissimis fudibus præstruxerat; quarum vestigia fudium ibidem usque hodie visuntur, & videtur inspectantibus, quod singulæ earum ad modum humani femoris grossæ, & circumfusæ a plumbo, immobiliter erant in profundum fluminis infixæ.

Ex tertio cap.

Vectam insulam Britannia proxima à meridie, Roma-

S. Vespasianus

norum ditioni subjugavit; quæ habet ab oriente in occasum xxx. circiter milia passuum, ab austro in boream xii. in orientalibus suis partibus mare sex milium, in occidentalibus trium, à meridiano Britannia littore distans.

Ex cap. 4.

↳ Anno ab incarnatione domini ^[180] CLVI. [A. D. 180. incepit, & Antonium Commodum filium consortem regni fecit.]
^[regni 17.]
 Marcus Antonius Verus 14us. ab Augusto, regnum cum [Lucio] Aurelio Commodo fratre suscepit: quorum temporibus cum Eleutherius, vir sanctus, pontificatus Romanæ ecclesiæ præesset, misit ad eum Lucius, Britannorum rex, epistolam, obsecrans, ut, per ejus mandatum, Christianus efficeretur: & mox effectum piæ postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britannia usque in tempora Dioclesiani principis inviolatam integramque quietam pace servabant.

^a Plumbo immobiliter hæcant, in prof. flu: infixæ alii.

Ex 5°. cap.

Victor ergo civilium bellorum, quæ ei gravissima occurrerunt, in Britannias defectu pene omnium sociorum trahitur, ubi magnis gravibusque præliis sæpe gestis, receptam partem insulæ à ceteris indomitis gentibus non muro (ut quidam æstimant) sed vallo distinguendam putavit. Murus etenim de lapidibus, vallum vero, quo ad repellendam vim hostium castra muniuntur, fit de cespitibus, quibus circumcisus, ^a terra velut murus extruitur altus supra terram, ita ut ^b inante sit fossa, de qua levati sunt cespites, supra quam fudes de lignis fortissimis præfiguntur. Itaque Severus magnam fossam, firmissimumque vallum, crebris insuper turribus communitum, à mari ad mare duxit: ibique apud Eboracum morbo obiit.

Pag. 119.

Ex cap. 6°.

Interea Dioclesianus in oriente, Maximianus Herculius in occidente vastari ecclesias, affligi interficique Christianos, decimo post Neronem loco præceperunt.

Ibidem.

Denique etiam Britanniam ^c tum plurimâ confessionis deo devotæ gloria ^d sublimavit.

Ex vii. cap^o.

Siquidem in ea passus est S. Albanus.

Et paulo inferius.

Albanus [prothomartyr.] Amphibalus [martyr] de nomine (ut videtur) Bedæ ignotus. Qui videlicet Albanus paganus adhuc, cum perfidorum principum mandata adversum Christianos sævirent, clericum quendam, persecutores fugientem, hospitio recepit: quem dum orationibus continuis, ac vigiliis, die noctuque studere conspiceret, subito divina gratia respectus, exemplum fidei, ac pietatis illius, cœpit æmulari, ac salutaribus ejus exhortationibus paulatim edoctus, relictis idolatriæ tenebris, Christianus integro ex corde factus est, &c. Ibidem multa de ejus martyrio.

Ibidem.

Murus flu. Pervenit ad flumen Murum, quod harenam, ubi feriendus erat dividebat.

Ibidem.

Verolamium. [S. Albans.] Passus est autem S. Albanus die decimo Cal. Jul. juxta civitatem Verolamium, quæ nunc à gente Anglorum Yeramcestre appellatur. Ubi postea, redeunte temporum Christianorum ferentate, ecclesia est mirandi operis, atque ejus martyrio condigna, extructa.

^a E terra *al.* ^b Ante sit *al.* ^c Complurimâ *al.* ^d *Sup.* persecutio.

Ibidem.

Ibidem.

Passi sunt ea tempestate Aaron & Julius, Legionum urbis Civitas Legionum.
cives, aliique utriusque sexus diversis in locis plures.

Lelandus.

Beda hic sub nomine Clerici Amphibalum significat, qui per nomen fortasse ignotus fuit; de cujus etiam martyrio nihil prorsus scribit.

Ex cap^o. VIII°.

Mansitque hæc in ecclesiis Christi, quæ erant in Britannia, Arriana hæresis Britannos infecit.
pax usque ad tempora Arrianæ vesaniæ, quæ, corrupto orbe toto, hanc etiam insulam, extra orbem tam longe remotam, veneno sui infecit erroris, & hac quasi via pestilentiæ trans oceanum patefacta, (non mora) omnis se lues hæreseos^a hujusque insulæ, novi semper aliquid audire gaudenti, & nihil certi firmiter obtinenti, infudit.

Ibidem.

Hic Constantinum filium, ex concubina Helena creatum, imperatorem Galliarum reliquit.

Ex cap^o. 10°.

Pag. 120.

S. Arcadii.

Cujus temporibus Pelagius Britto, contra auxilium gratiæ Pelagius [hæreticus.]
supernæ, venena suæ perfidiæ longe lateque dispersit, utens cooperatore Juliano de Campania, quem dudum amissi episcopatus intemperans cupido exagitabat.

Ex cap^o. 11°.

S. Roma capta à Gothis.

Post annos ferme 470. ex quo C. Julius Cæsar eandem insulam adiit.

Ibidem de Romanis (ni fallor) Britanniam incolentibus, aut olim per legiones eam defendentibus.

Habitabant autem intra vallum, quod Severum trans insulam fecisse commemoravimus, ad plagam meridianam, quod civitates, pharus, pontes, & stratæ ibidem factæ, usque hodie testantur. Ceterum posteriores Britannicæ partes, vel eas etiam, quæ ultra Britanniam sunt, insulas, jure dominandi possidebant.

Ex 12°. cap.

Exin Britannia, omni armato milite, militaribus copiis universis, tota floridæ juventutis alacritate, spoliata, quæ, tyrannorum temeritate^b obducta, nusquam ultra domum rediit, prædæ tantum patuit, utpote omnis bellici usus prorsus ignara; denique subito duabus gentibus transmarinis vehementer sævis,

a L. cujusque, ex impress. b Abducta MS. c Signum hoc marginale est ab ipso Lelando.

Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, multos stupet gemitque per annos. Transmarinas autem dicimus has gentes, non quod extra Britanniam essent positæ, sed quia à parte Britonum erant remotæ duobus sinibus maris interjacentibus, quorum unus ab orientali [^a mari, alter ab occidentali,] Britannicæ terras longe lateque inrumpit, quamvis ad se invicem

Alias Guidi. Vide num legi possit Twidi, ut intelligat urbem positam super Twidum flu. ubi nunc Berovicum.

{ Cluta urbs unde.
{ Alcluit, i. e. petra.

pertingere non possunt. Orientalis habet in medio sui urbem Yidi; occidentalis supra se, hoc est, ad dexteram sui, habet urbem Alcluit, quod lingua eorum significat petram cluit. Est enim juxta flu. nominis illius. Ob harum ergo infestationem gentium, Brittones, legatos Romam cum epistolis mittentes,

lachrymosis precibus auxilia flagitabant, subjectionemque continuam, dummodo hostis imminens longius arceretur, promittebant. Quibus mox legio destinatur armata, quæ ubi insulam advecta, & congressa est cum hostibus, magnam eorum multitudinem sternens, ceteros sociorum sinibus expulit; eosque interim, à dirissima depressione liberatos, hortata est, instruere inter duo maria trans insulam murum, qui arcendis hostibus possit esse præsidio: sicque domum cum triumpho magno reversa est. At insulani murum, * quem jussi fuerant, non tam lapidibus quam cespitibus construentes, utpote nullum tanti operis artificem habentes, ad nihil utilem statuunt. Fecerunt autem eum inter duo freta, vel sinus, de quibus diximus, maris, per millia passuum plurima; ut ubi aquarum munitio deerat, ibi præsidio valli fines suos ab hostium irruptione defenderent. Cujus operis ibidem facti, id est, valli latissimi, & altissimi, usque hodie certissima vestigia cernere licet. Incipit autem duorum ferme milli[ari]um

* Lege regius, quem admodum.

Pag. 121.
Penuahle.
Pennelton.

ⁿ
spatio à monasterio Ebbercurnig, ad occidentem, in loco, qui sermone Pictorum Peanuael, lingua autem Anglorum Pennelton, appellatur; & tendens contra occidentem terminatur juxta urbem Alcluit. Verum priores inimici ubi Romanorum militem abiisse conspexerant, mox advecti navibus inrumpunt terminos, cæduntque omnia, &, quasi maturam segetem, obvia quæque metunt, calcant, transeunt. Unde rursus mittuntur Romam legati, flebili voce auxilium implorantes, ne penitus misera patria deleteretur, ne nomen Romanæ provinciæ, quod apud eos tam diu claruerat, exterarum gentium improbitate obrutum vilesceret. Rursum mittitur legio, quæ inopinata tempore autumnii adveniens, magnas hostium strages dedit, eosque, qui evadere poterant, omnes trans maria fugavit, qui prius anniversarias

^a Ex impress.

prædas

prædas trans maria milite nullo obsistente cogere solebant. Tum Romani denuntiavere Britonibus, non se ultra ob eorum defensionem tam laboriosis expeditionibus posse fatigari. Ipsos potius monent arma corripere, & certandi cum hostibus studium subire, qui non aliam ob causam, quam si ipsi inertia solverentur, eis possent esse fortiores. Quin etiam, quia & hoc fociis, quos derelinquere cogebantur, aliquid commodi adlaturum putabant, murum à mari ad mare recto tramite inter urbes, quæ ibidem, ob metum hostium, factæ fuerunt, ubi & Severus quondam vallum fecerat, firmo de lapide locarunt. Quem videlicet murum hætenus famosum, atque conspicuum, sumptu pub: privatoque, adjuncta secum Britannorum manu, construebant, octo pedes latum, & 12. altum, recta ab oriente in occasum linea, ut usque hodie intuentibus clarum est. Quo mox condito dant fortia segni populo monita, præbent instruendorum exemplaria armorum. Sed & in littore oceani ad meridiem, quo naves eorum habebantur, quia & inde barbarorum irruptio timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris collocant, & vale dicunt

fociis, tanquam ultra non reverfuri. Quibus ad sua remeantibus, cognita Scotti Pictique reditus denegatione redeunt confestim ipsi, & solito confidentiores facti, omnem ^a aquilonalem extremamque insulæ partem pro indigenis ad murum usque capeffunt. Statuitur ad hæc in edito arcis acies ^b segnis, ubi trementi corde stupida die noctuque marcebat. At contra non cessant uncinata hostium tela. Ignavi propugnatores, miserrime de muris tracti, solo adlidebantur. Quid plura? relictis civitatibus, ac muro, fugiunt, disperguntur, insequitur hostis, accelerantur strages cunctis crudeliores prioribus. Sicut enim agni à feris, ita miseri cives ^c disperduntur ab hostibus. Unde à mansionibus ac possessiunculis suis ejecti, imminens sibi famis periculum latrocinio, ac rapacitate mutua, temperabant, augentes externas domesticis motibus clades, donec omnis regio totius cibi sustentaculo, excepto venandi solatio, vacuaretur.

Ex cap. XIII°.

S. Theodosii Junioris.

Cujus anno imperii 8°. Palladius ad Scottos, in Christum credentes, à pontifice ecclesiæ Cœlestino primus mittitur episcopus.

Ibidem.

Pag. 122.

S. Theodosii.

Anno regni ejus XXIII°. Ætius, vir inlustis, qui & patricius fuit, 3^m. cum Symmacho gessit consulatum. Ad hunc pau-

^a Sic. ^b Signis MS. ^c Discerpuntur MS.

perculæ

Epistola
Britanno-
rum ad
Ætium.

periculæ Britonum reliquiæ mittunt epistolam, cujus hoc principium est: "Ætio ter confuli gemitus Britannorum." Et in processu epistolæ ita suas calamitates explicant: "Repellunt barbari ad mare, repellit mare ad barbaros. Inter hæc oriuntur duo genera funerum; aut jugulamur, aut mergimur." Neque hæc tamen agentes quicquam ab eo auxilii impetrare quiverunt, utpote qui gravissimis eo tempore bellis cum Bledda & Attila, regibus Hunorum, erat occupatus.

Ex cap. XIII°.

Interea Britones famæ illa præfata magis magisque adficiens, ac famam suæ malitiæ posteris diuturnam relinquens, multos eorum coëgit victas infestis prædonibus dare manus; alios vero nunquam, quin potius confidentes in divinum, ubi humanum cessavit, auxilium, de ipsis montibus, speluncis, ac saltibus continue rebellabant: & tum primum inimicis, qui per multos annos prædas in terra agebant, strages dare cœperunt. Revertuntur ergo ^a impudentes grassatores Hiberni ^b domum, post non longum tempus reversuri. Picti in extrema parte insulæ tunc primum, & deinceps, quieverunt; prædas tamen nonnunquam exinde & ^c contritiones de Britonum gente agere non cessarunt. Cessante autem vastatione hostili, tantis frugum copiis insula, ^d quantis nulla retro ætas meminit, adfluere cœpit. Cum quibus & luxuria crescere, & hanc continuo omnium lues scelerum comitari acceleravit; crudelitas præcipue, & odium veritatis, amorque mendacii, ita ut, si quis eorum mitior, & veritati aliquatenus propior, videretur, in hunc, quasi Britannia subverforem, omnium odia telaque sine respectu contorquerentur. Et non solum hæc seculares viri, sed etiam ipse grex domini, ejusque pastores, egerunt; ebrietati, animositati, litigio, contentioni, invidia, cæterisque hujusmodi facinoribus, sua colla, abjecto levi jugo Christi, subdentes. Interea subito corruptæ mentis homines acerba pestis corripuit, quæ in brevi tantam ejus multitudinem stravit, ut ne sepeliendis quidem mortuis vivi sufficerent. Sed ne morte quidem suorum, nec timore mortis, hi, qui supererant, à morte animæ, qua peccando sternerantur, revocari poterant. Unde non multo post acrior gentem peccatricem ultio diri sceleris secuta est. Ininitum namque est consilium, quid agendum, ubi quærendum esset præsidium, ad evitandas, vel repellendas, tam feras, tamque creberrimas, gentium ^e aquilonalium irruptiones: placuitque omnibus cum suo rege Vortigerno, ut Saxonum gentem de transmarinis partibus in auxilium vocarent. Quod domini

^a Imprudentes *al.* ^b Domus *al.* ^c Contritione *MS.* ^d Quantas *MS.* ^e Sic.

nutu dispositum esse constat, ut veniret contra improbos malum, sicut evidentius rerum exitus probavit.

Ex cap. 15°.

Pag. 123.

Tunc Anglorum, sive Saxonum, gens, invitata à rege præfato, Britanniam tribus longis navibus advehitur, & in orientali parte insulæ, jubente eodem rege, locum manendi, quasi pro patria pugnatura, re autem vera hanc expugnatura, suscepit. Inito ergo certamine cum hostibus, qui ab aquilone ad aciem venerant, victoriam sumpsere Saxones. Quod ubi domi nuntiatum est, simul & insulæ fertilitas, ac segnitia Britonum; mittitur confestim illo classis prolixior, armatorum ferens manum fortiolem, quæ præmissæ adjuncta cohorti invincibilem fecit exercitum. Susceperunt ergo qui advenerant, donantibus Britannis, locum habitationis inter eos, ea conditione, ut hi pro patriæ pace & salute contra adversarios militarent, illi militantibus debita stipendia ferrent. Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, & Vitis. De Vitarum origine sunt Cantuarii; & Wictuarii, hoc est, ea gens quæ Vectam tenet insulam, & ea quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum, Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Vectam. De Saxonibus, i. e. ea regione quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere Orientales Saxones, Meridiani Saxones, Occidui Saxones. Porro de Anglis, hoc est, de illa patria quæ ^a Angulus dicitur, & ab eo

tempore usque hodie manere desertus inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur, Orientales Angli, Mediterranei Angli, Mercii, tota Northanumbrorum progenies, i. e. illarum gentium, quæ ad boream Humbri flu. inhabitabant, ceterique Anglorum populi sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum primi Hengist & Horfa; è quibus Horfa postea occisus in bello à Britonibus, hæctenus in Orientalibus Cantiaë partibus monumentum habet suo nomine insigne. Erant autem filii Wictgilli, cujus pater Wicta, cujus pater Wecta, cujus pater Woden, de cujus stirpe multarum provinciarum ^b regium genus originem duxit. Non mora ergo, confluentibus certatim in insulam gentium memoratarum catervis, grandescere populus cœpit advenarum, ita ut ipsis quoque, qui eos advocaverant, indigenis essent terrori. Tum subito inito ad tempus fœdere cum Pictis, quos longius jam bellando propulerant, in socios arma vertere incipiunt. Et primum quidem annonas sibi eos adfluentius ministrare cogunt, quærentesque occa-

^a Lineola ducitur sub hac voce, & asteriscus in margine collocatur. Utrumque est à manu Lelandi. ^b Regnum MS.

sionem divortii, protestantur, nisi profusior sibi alimentorum
 copia daretur, se cuncta insulæ loca, rupto fœdere, vastaturos.
 Neque aliquanto segnius minas effectibus ^a profecuntur.
 Siquidem, ut breviter dicam, accensus manibus Paganorum
 ignis justas de sceleribus populi dei ultiones expetiit, non il-
 lius impar, qui quondam à Chaldæis succensus Hierosolymæ
 mœnia, immo ædificia, cuncta consumpsit. Sic enim & hic,
 agente impio victore, imo disponente justo iudice, proximas
 quasque civitates, agrosque depopulans, ab orientali mare
 usque ad occidentale, nullo prohibente, suum continuavit in-
 cendium, totamque prope insulæ pereuntis superficiem ob-
 textit. Ruebant ædificia publica, simul & privata; passim sa-
 cerdotes intra altaria trucidabantur; præfules cum populis,
 sine ullo respectu honoris, ferro pariter & flammis absume-
 bantur: nec erat qui crudeliter interemptos sepulturæ tra-
 detet. Itaque non nulli de miserandis reliquiis in montibus
 comprehensi acervatim jugulabantur: alii fame confecti pro-
 cedentes manus hostibus dabant, pro accipiendis alimento-
 rum subsidiis æternum subituri servitium; si tamen non con-
 tinuo trucidarentur: alii perstantes in patria trepidi pauperem
 vitam in montibus, sylvis, vel rupibus arduis, suspecta sem-
 per mente agebant.

Cap. 16^m.

At ubi hostilis exercitus, exterminatis dispersisque insulæ
 indigenis, domum reversus est, cœperunt & illi paulatim
 vires animosque resumere, emergentes de latibulis, quibus ab-
 diti fuerant, & unanimi consensu auxilium cœleste precantes,
 ne usque ad internecionem usquequaque delerentur. Ute-
 bantur eo tempore duce Ambrosio Aureliano, viro modesto,
 qui solus forte Romanæ gentis præfatæ tempestate super-
 fuerat, occisis in eadem parentibus, regium nomen & insigne
 ferentibus. Hoc ergo duce vires capessunt Britones, & victo-
 res provocantes ad prælium, victoriam ipsi, deo favente,
 suscipiunt. Et eo tempore nunc cives, nunc hostes, vince-
 bant, usque ad annum obsessionis Badonici montis, quando
 non minimas eisdem hostibus strages dabant, quadragesimo
 circiter & 4°. anno adventus eorum in Britanniam. Sed hæc
 postmodum.

Ex cap. 17°.

Ante paucos sane adventus eorum annos hæresis Pelagiana,
 per Agricolam inlata, Severiani episcopi Pelagiani filium, fi-
 dem Britannorum fœda peste commaculaverat. Verum
 Britanni cum neque suscipere dogma perversum, gratiam
 Christi blasphemando, ullatenus vellent, neque versutiam ne-
 phariæ persuasionis reſutare verbis certando sufficerent, in-

^a Sic.

veniunt

veniunt salubre consilium, ut à Gallicanis ^a antestitibus auxilium belli spiritualis inquirant.

Lelandus.

Ex hoc capite, & aliquot subsequentibus, apparet, Eiri- S. Germani- cum usum fuisse sola Bedæ autoritate in vita S. Germani, nus. quam ad Carolum Mag. carmine scripsit.

Ex cap. 20.

Interea Saxones Pictique bellum adversus Britones junctis viribus susceperunt, quos eadem necessitas in castra contraxerat: & cum trepidi partes suas pene impares judicarent, sanctorum antistitum auxilium petierunt.

Ex cap. XXI. de reditu S. Germani in Britan:

Namque, adjuncto sibi Severo, totius sanctitatis viro, (qui erat discipulus patris Lupi, Trecafenorum episcopi, & tunc Treveris ordinatus episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum prædicabat) mare conscendit.

Cap. 22^m.

Pag. 125.

Interea ^b Britannia cessatum quidem est parumper ab externis, sed non à civilibus, bellis. Manebant exterminia civitatum ab hoste dirutarum ac desertarum. Pugnabant contra invicem qui hostem evaserant cives. Attamen recente adhuc memoria calamitatis & cladis inflictæ, servabant ut cunque reges, sacerdotes, privati, & optimates suum quique ordinem. At illis ^c decedentibus, cum successisset ætas tempestatis illius nescia, & præsentis solum serenitatis statum experta, ita cuncta veritatis ac justiciæ moderamina concussa

ac subversa sunt, ut earum non dicam vestigium, sed ne memoria quidem, præter in paucis, & valde paucis, ulla appareret. ^d Qui, inter alia inenarrabilium scelerum facta, quæ historicus eorum Gildas flebili ^e sermone describit, & hoc addebant, ut nunquam genti Saxonum, sive Anglorum, secum Britanniam incolenti, verbum fidei prædicando committerent. Sed non tamen divina pietas plebem suam, quam præscivit, deseruit, ^f qui multo digniores genti memoratæ præcones veritatis, per quos crederet, destinavit.

Ex cap. 23°.

S. Gregorius [A^o. 7°. alii A^o. 10.] [alii 17. Mauricii A^o. D. 600.] [Mahometes nascitur 14. Mauricii A. 597. D^l.]

Qui divino admonitus instinctu, anno decimo 4. [597.] Mauricii Aug. ejusdem principis, adventus vero Anglorum in Britanniam

^a Sic in MS. Convenitque hæc ratio scribendi cum Etymologia regalis. Infra tamen antistitum. ^b Britannia MS. ^c Decedentibus al. ^d Quin al. ^e Ex impress. ^f Quin al.

TOM. II.

R

anno

anno circiter CL^o. misit, servum dei, Augustinum, & alios plures cum eo monachos, timentes deum, prædicare verbum dei genti Anglorum.

Ex cap. 25°.

Thanatos
insula.

Erat eodem tempore rex Ethelberht in Cantia potentissimus, qui ad confinium usque Humbri flu. maximi, quo meridiani & septentrionales Anglorum populi dirimuntur, fines imperii tendenderat. Est autem ad orientalem Cantiaë plagam Thanatos insula non modica, i. e. magnitudinis, juxta consuetudinem æstimationis Anglorum, familiarum sexcentarum, quam à continenti terra secernit flu: Wantsinu, qui est latitudinis circiter trium stadiorum, & duobus tantum in locis est transmeabilis. Utrumque enim caput in mare protendit. In hac ergo applicuit servus domini Augustinus, & focii ejus viri, ut ferunt, ferme quadraginta.

Ibidem.

Nam & antea fama ad eum Christianæ Religionis pervenerat, utpote qui & uxorem habebat Christianam de gente Francorum ^a regia, vocabulo Berctham; quam ea conditione à parentibus acceperat, ut ritum fidei ac religionis suæ cum episcopo, quem ei adiutorem fidei dederant, nomine Liudhardo, ^b inviolatum servare licentiam haberet.

Pag. 126.

Ibidem.

Dedit ergo eis ^c mansionem in civitate Dorubernensi, quæ imperii sui totius erat metropolis.

Ex cap. 26°.

Erat autem prope ipsam civitatem ad orientem ecclesia, in honorem S. Martini antiquitus facta, dum adhuc Romani Britanniam incolerent, in qua regina, quam Christianam fuisse prædiximus, orare consueverat. In hac ergo & ipsi primo convenire, & psallere, orare, missas facere, prædicare, & baptizare cœperunt.

Ibidem.

Nec distulit, quin etiam ipsis doctoribus suis locum sedis, eorum gradui congruum, in Doruvernensi metropoli sua donaret, simul & necessarias in diversis speciebus possessiones conferret.

Ex cap. 29°.

Misit cum præfatis legatariis suis plures cooperatores, ac verbi ministros; in quibus præcipui, & primi, erant, Mellitus, Justus, Paulinus, Rufinianus.

^a Regiam MS. cum asterisco sub m. ^b Inviolatam al. ^c Sic.

Ex xxx. cap^o. quod tantum continet epistolam Gregorii ad Mellitum.

Quia fana idolorum destrui in eadem gente minime debeant; sed ipsa, quæ in eis sunt, idola destruantur.

Fana idolorum in ecclesias consecrata.

Ibidem.

Et quia boves solent in sacrificio demonum multos occidere, debet etiam eis hac de re aliqua solennitas immutari; ut die dedicationis, vel ^a nataliciis Sanctorum martyrum, quorum illic reliquæ ponuntur, tabernacula sibi circa easdem ecclesias, quæ ex fanis commutatæ sunt, de ramis arborum faciant, & religiosi convivii solempnitatem celebrent. Nec diabolo jam animalia occidant; & dominatori omnium de factitate sua gratias referant.

Ex 33°. cap.

^b At Augustinus in regia sedem episcopalem, ut prædiximus, accepit, recuperavit in ea, regio fultus adminiculo, ecclesiam, quam inibi ^c antiquorum Romanorum fidelium opera factam fuisse didicerat, & eam in nomine S. Salvatoris dei & domini nostri Jesu Christi sacrauit, atque ibidem sibi habitationem statuit, & cunctis successoribus suis. Fecit autem & monasterium non longe ab ipsa civitate ad orientem, in quo, ejus hortatu, Ethelberht ecclesiam beatorum apostolorum Petri & Pauli à fundamentis construxit, ac diversis donis ditavit, in qua ipsius Augustini, & omnium episcoporum Dorobernensium, simul & regum Cantix, poni corpora possent. Quam tamen ecclesiam non ipse Augustinus, sed successor ejus Laurentius, consecravit. Primus autem ejusdem monasterii abbas Petrus presbyter fuit.

Ex cap. 34°.

Hisdem temporibus regno Northanumbrorum præfuit rex fortiss: & gloriæ cupidiss: Ethelfrid, qui plus omnibus Anglorum primatibus gentem vastabat Britonum.

Lelandus; Hic Aidanum, regem Scottorum, bello vicit.

Pag. 127.

Ex 2°. cap. 2ⁱ. libri.

Interea Augustinus, adjutorio usus Edelberhti regis, convocavit ad suum colloquium episcopos, sive doctores, maximæ & proximæ Britonum provinciæ, in loco ^d ubi usque hodie lingua Anglorum **Augustines oke**, id est, robur Augustini, in confinio Wicciorum & occidentalium Saxonum, appellatur. Cœpitque eis fraterna admonitione suadere, ut, pace catholica secum habita, communem evangelizandi gentibus pro domino laborem susciperent.

Prima synodus Augustini & Britannorum.

^a Natalicii MS. ^b At Augustinus, ubi in regia civitate sedem episcopalem, al. ^c Antiquo MS. cum asterisco sub o. ^d Qui usque al.

Ibidem.

Secunda
synodus.
[A. Di.
600. &
plus.]

Quod cum esset statutum, venerunt, ut perhibent, VII. Britonum episcopi, & plures viri doctissimi, maxime de nobilissimo eorum monasterio, quod vocatur lingua Anglorum Bencornaburg, cui tempore illo Dinoth abbas præfuisse narratur.

Ibidem.

Rex Anglorum fortissimus Ethelfrid, collecto grandi exercitu ad civitatem Legionum, quæ à gente Anglorum Legacetre, à Britonibus autem rectius Caerlegion appellatur, maximam perfidæ gentis stragem dedit. Cumque bellum acturus videret sacerdotes eorum, qui ad exorandum deum pro milite bellum agente convenerunt, seorsum in tutiore loco consistere, sciscitabatur qui essent hii, quidve acturi con-

venissent? Erant autem plurimi eorum de monasterio Bancor, in quo tantus fertur fuisse numerus monachorum, ut, cum in septem portiones esset cum præpositis sibi rectoribus monasterium divisum, nulla harum portio minus quam trecentos homines haberet, qui omnes de labore manuum suarum vivere solebant.

Ibidem.

Itaque in hos primum arma verti jubet, & sic ceteras nefandæ militiæ copias, non sine magno exercitus sui damno, delevit. Extinctos in ea pugna ^a feruntur de his, qui ad orandum venerunt, viros circiter mille ducentos, & solum quinquaginta fuga esse lapsos. Brocmail ad primum hostium adventum cum suis terga vertens, eos, quos defendere debuerat, inermes ac nudos ferientibus gladiis reliquit.

Ex cap. 3.º de Mellito & Justo, in episcopos ordinatis.

Mellitum ^b quidem ad prædicandum provinciæ Orientalium Saxonum, qui Tamenfi flu: dirimuntur à Cantia, & ipsi orientali mari contigui, quorum metropolis Londonia civitas est, supra ripam præfati flu: posita, & ipsa multorum emporium populorum terra marique venientium est: in qua videlicet gente tunc temporis Seberht, nepos Ethelbercti ex sorore Ricula, regnabat, quamvis sub potestate ejusdem positus Ethelbercti.

Ibidem.

Ubi vero & hæc provincia verbum veritatis, prædicante Mellito, accepit, fecit rex Ethelberct in civitate Lundoniæ ecclesiam S. Pauli apostoli, in qua locum sedis episcopalis

^a Ferunt al. ^b S. ordinavit.

& ipse & successores ejus haberent. Justum vero in ipsa Cantia Augustinus episcopum ordinavit in civitate, quam gens Anglorum à primario quodam illius, qui dicebatur Hrof, Hrofescester cognominat. Distat autem à Duroverni milibus passuum fere 24^{or} ad occidentem, in qua rex Ethelberct ecclesiam S. Andreæ apostolici fecit. Pag. 1284

Ex cap^o. 5°.

Ethelberct, rex Cant: post regnum temporale, quod 56^a. annis gloriosissime tenuerat, æterna regni cœlestis gaudia subiit.

Ibidem de Edwino rege Northumbrorum loquens :

Nec non & Mevanias, Britonum insulas, quæ inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Anglorum subjecit imperio.

Ibidem.

Qui inter cetera bona, quæ genti suæ consulendo conferebat, etiam decreta illi judiciorum, juxta exemplum Romanorum, cum consilio sapientum constituit; quæ conscripta Anglo-

rum sermone hæctenus habentur, & observantur ab ^o ea. [Edwini leges.]

Ibidem.

Erat autem Ethelberct filius Ermenrici, cujus pater Octa, cujus pater Oerit, cog: Oisc, invitatus à Vortigerno Britanniam primus intravit.

Ex cap. 7°. Quomodo flamma cesserit precibus Melliti,

London:

archiepiscopi Cantuar:

Tempore quodam civitas Doruvernensis, per culpam incuriæ, igni correpta, crebrescentibus cœpit flammis consumi; quibus cum nullo aquarum injectu posset aliquis obsistere, jamque civitatis pars esset vastata non minima, atque ad episcopium furens se flamma dilataret, confidens episcopus in divinum, ubi humanum deerat, auxilium, ^b jussit, sævientibus huc illucque volantibus ignium globis, efferri &c.

Ex cap. nono. Successus Eadwini, Northumbrorum regis, post acceptam à Paulino fidem.

Quin & Mevanias insulas (sicut & supra docuimus) im- Mevaniæ insulæ.
perio subjugavit Anglorum; quarum prior, quæ ad ^c austrum, & situ amplior, & frugum proventu atque ubertate felicior, nongentarum sexaginta familiarum mensuram, juxta æstimationem Anglorum, secunda trecentarum & ultra spatium tenet.

^a Sic in Cod. nostro. Ea tamen est vera lectio. ^b Jussit se obviam sævientibus, & huc &c. al. ^c Austrum est, & al.

Ex eodem cap^o. de Eumero sicario.

Pervenit autem ad regem primo die juxta amnem Doruentionem, ubi tunc erat villa regalis.

Ex cap. 12. de cæde Edelfridi regis per Edwinum regem Northum:

Occidit in finibus gentis Merciorum ad orientalem plagam amnis qui vocatur Idle, in quo certamine & filius Readwaldi, vocabulo Regenhere, occisus est.

Ex cap^o. 13. de Cephi paganorum pontifice, & fano idolorum ab eodem destructo.

Ostenditur autem ille locus quondam idolorum non longe ab Eboraco ad orientem, ultra amnem Doruentionem, & vocatur Godmundingham, ubi pontifex ipse, inspirante deo vero, polluit ac destruxit eas quas ipse sacraverat aras.

[Nunc Godmanham.]

Pag. 129.

Ex cap^o. 14°.

Baptizatus est autem ^a Eburaci die sancto Paschæ, pridie Iduum Aprilium, in ecclesia S. Petri apostoli, quam ibidem ipse de ligno cum catechizaretur, atque ad percipiendum baptismum imbueretur, citato opere construxit.

[Catechizatio ante baptismum.]

Ibidem.

Curavit, docente eodem Paulino, majorem ipso in loco & augustiorem de lapide fabricare basilicam, in cujus medio ipsum, quod prius fecerat, oratorium includeretur. Præparatis ergo fundamentis in giro prioris oratorii, per quadrum incepit ædificare basilicam. Sed priusquam altitudo parietis esset consummata rex ipse impia nece occisus ^b est, opus idem successori suo Oswaldo perficiendum reliquit.

Ibidem.

Quodam tempore Paulinus veniens cum rege & regina in villam regiam, quæ vocatur ^c ad Gefrin, 30^a. diebus ibidem cum eis catechizandi & baptizandi officio deditus moraretur: quibus diebus cunctis à mane ad vesperam nihil aliud ageret, quam confluentem eo de cunctis viculis ac locis plebem Christi verbo salutis instruere, atque instructam in flu. Glein, qui proximus erat, lavachro remissionis abluere. Hæc villa tempore sequentium regum deserta, & alia pro illa est facta in loco qui dicitur Melmin. Hæc quidem in provincia Berniciorum, sed & in provincia Deirorum, ubi sæpius manere cum rege solebat, baptizabat in flu: Suala, qui vicum ^d Cataractam præterfluit. Non dum enim oratoria,

^a Eaduinus sc. ^b Omittunt alii. ^c Sic in MS. Adgefrin al. ^d Juxta Cataractam al. Et sic infra cap. 19. l. 2.

vel baptisteria, in ipso exordio nascentis ibi ecclesiæ poterant ædificari. Attamen in Campodono, ubi tunc etiam villa regia erat, fecit basilicam, quam postmodum pagani, à quibus Eadwine rex occisus est, cum tota villa eadem succenderunt; pro qua reges posteriores fecere sibi villam in regione, quæ vocatur Loidis. Evasit autem ignem altare quia lapideum erat, & servatur in monasterio reverentissimi abbatis, & presbyteri, Triduulphi, quod est in sylva Elmete.

Ibidem.

Erat autem præfatus rex Redwald natu nobilis, quamlibet actu * ignobilis, filius Tytili, cujus pater fuit Uuffa, à quo reges Orientalium Anglorum Wffingas appellant.

* Quia recesserat à fide.

Ibidem laus Sigberhti, regis orientalium Anglorum, & fratris Eorþuualdi, regis ejusdem provincie.

Sigebricht, vir per omnia Christianiss: ac doctiss: qui vivente ad huc fratre, cum exularet in Gallia fidei sacramentis imbutus est.

Lelandus.

Felix Burgundus, annuente Sigebrichto, Orientalibus Anglis fidem prædicavit.

Ibidem de Felice.

Accepitque sedem episcopatus in civitate Dommoc.

Ex capº. 15º.

Pag. 1304

Prædicabat autem Paulinus verbum etiam provincie Lindissi, quæ est prima ad meridianam Humbre flu: ripam, pertingens usque ad mare, præfectumque Lindocolinæ civitatis, cui nomen erat Blecca, primum cum domo sua convertit ad dominum. In qua videlicet civitate & ecclesiam operis egregii de lapide fecit, cujus tecto, vel longa incuria, vel hostili manu, dejecto, parietes hætenus stare videntur.

Ibidem.

De hujus fide provincie narravit mihi presbyter & abbas vir quidam veraciss: de monasterio Pearteneig, vocabulo Deda, retulisse sibi quendam a Seniorum, baptizatum se fuisse die media à Paulino episcopo, præfente rege Eadwino, & multam populi turbam, in flu: Treantæ, juxta civitatem, quæ lingua Anglorum Tiouulgingacestre vocatur.

Ibidem de Edwino rege.

Nec non & incedente illo ubilibet per plateas, illud genus vexilli, quod Romani Tufam, Angli vero appellant Thuuf, ante eum ferri solebat.

a Seniore al.

Ex

Ex cap. 19º. de cade Edwini facta per Ceaduallam regem Britonum, & Pendam regem Merciorum.

Et conferto gravi prælio in campo qui vocatur Hedefeld, occifus est Edwine die 4º. Id. Octob. anno dominicæ incarnat: 633º. cum eſſet annorum quadraginta & ^a VII.

Ibidem.

At vero Ceadualla, quamvis nomen & profeſſionem haberet Chriſtiani, adeo tamen erat animo ac moribus barbarus, ut ne ſexui quidem muliebri, vel innocuæ parvulorum parceret ætati.

Ibidem.

Allatum eſt autem caput Edwini regis Eboracum, & inlatum poſtea in eccleſiam beati apoſtoli Petri quam ipſe cœpit.

Ibidem de Jacobo Diacono, cantore perito.

Cujus nomine vicus, in quo maxime ſolebat habitare, Juxta Cataractam, uſque hodie cognominatur.

Ex 1. capº. 3º. libri de loco, in quo Ofwaldus rex de Ceadwala triumphavit.

Vocatur autem locus ille lingua Anglorum Hevenfeld, quod dici poteſt Latine cœleſtis campus.

Ibidem.

Eſt autem locus juxta murum illum, ad aquilonem, quo Romani quondam, ob arcendos barbarorum impetus, totam à mari ad mare præcinxere Britanniam.

Lelandus.

Non longe abeſt hic locus ab Haguſtalduno, ut ibidem Beda refert.

Ex cap. 2º.

Aidano Ofwaldus

Venienti igitur ad ſe epiſcopo rex locum ſedis epiſcopalis in inſula Lindiſfarnenſi, ubi ipſe petebat, tribuit; qui videlicet locus, accedente & recedente reumate, bis quotidie inſtar inſulæ maris circumluitur undis, bis, renudato littore, contiguus terræ creditur.

Ex capº. 3º.

Namque ipſi australes Picti, qui intra eodem montes habent ſedes multo ante tempore, ut perhibent, relicto errore idolatriæ, fidem veritatis acceperunt, prædicante eis verbum Ninia epiſcopo reverentiſſimo & ſanctiſſ: viro de natione Britonum, qui erat Romæ regulariter fide & myſterio veritatis edoctus.

Pag. 131.
Ninianus
epiſcopus
Candidæ
caſæ in
dictione
regni
Bernicio-
rum.

^a VIII, al.

Ibidem.

Ibidem.

Unde & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterii faciendi accepit: neque enim magna est, sed quasi familiarum quinque, juxta æstimationem Anglorum.

Hi insula à septentrionalibus Pictis Columbae data.

Ibidem.

In quibus omnibus idem monasterium Insulanum, in quo S. Columba ipse requiescit corpore, principatum tenet.

Ibidem.

At tunc veniente ad eos reverentissimo & sanctissimo patre & sacerdote Egberto, de natione Anglorum, qui in Hybernia diutius exulaverat pro Christo, eratque & doctissimus in scripturis, & longæva vitæ perfectione eximius, correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati.

Egbertus corrector Paschalis erroris.

Ex cap. 4°.

S. Osualdo.

Nam cum, interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cetero essent corpore refecatae, contigit ut hætenus incorruptæ perdurent. Denique in urbe regia, quæ à regina^a quadam^a vocabulo Bebbæ cognominatur, loculo inclusæ argenteo in ecclesia S. Petri servantur.

Ex cap. 5°.

Eo tempore gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitus Geuiffæ vocabantur, regnante Cynegilfo, fidem Christi susceperunt, prædicante illis verbum Birino episcopo.

Ibidem.

Donaverunt autem ambo reges eidem episcopo civitatem, quæ vocatur Dorcinga, ad faciendam inibi sedem episcopalem; ubi factis ecclesiis dedicatisque, multis ad dominum pio ejus labore populis advocatis, migravit ad dominum, sepultusque est in eadem civitate, & post multos annos, Hedda episcopatum agente, translatus inde in Ventam civitatem.

Oswaldus, rex Northumbrorum, aderat ibi id temporis.

Ibidem.

Cynegilfus

quia

Tandem rex, qui Saxonum tantum linguam noverat, per non intellexit linguam Birini. tæsus barbaræ loquelæ, subintroduxit in provinciam aliam suæ linguæ episcopum vocabulo Wyne, & ipsum in Gallia ordinatum; dividensque in duas parochias provinciam, huic in civitate Venta, quæ à gente Saxonum Wintancestre appellatur, sedem episcopalem tribuit.

a Quondam al.

Ex cap. 6º.

Farconberhtus rex Cantii.

Hic primus regum Anglorum in toto regno suo idola relinqui ac destrui, simul & jejunium quadraginta dierum observari principali autoritate præcepit.

Ex capº. 8.

Oswaldi
ex'es per
Pendam.

Occisus est commisso gravi prælio ab eadem pagana gente paganoque rege Merciorum, à quo & prædecessor ejus Edwine peremptus fuerat, in loco qui lingua Anglorum nuncupatur Maserfeld,

Pag. 132. *Ex capº. 10º. de Translatione corporis S. Oswaldi per Ostritham reg; Merc:*

Est monasterium nobile in provincia Lindissi nomine Bearteneig,
Ostritha
daneg, quod eadem regina cum viro suo Edelredo multum diligebat, venerabatur, excolebat, in quo desiderabat honoranda patru sui ossa recondere.

Ibidem.

Ostritha

Denique tempore sequente, cum præfata regina in eodem monasterio moraretur, venit ad salutandam eam abbatissa quædam venerabilis, quæ usque hodie superest, vocabulo Edelhild, soror virorum sanctorum Edelwini & Aldwini, quorum prior episcopus in Lindissi provincia, secundus erat ab-

d
Bearteneig
conobium.

bas in monasterio quod vocatur Bearteneig, à quo non longe & illa monasterium habebat.

Ex cap. 11º.

& manus

cum

a

Porro caput, cum manibus & brachiis à corpore præcis, jussit rex, qui occiderat, in stipitibus suspendi. Quo post annum deveniens cum exercitu successor regni ejus Oswin, abstulit ea, & caput quidem in cimiterio Lindisfarnensis ecclesiæ, in regia vero civitate manus cum brachiis condidit,

Ibidem.

Acca Ro-
mam petiit.

Denique reverentissimus antistes Acca solet referre, quia cum Romam vadens apud Sanctiss: Fresonum gentis archiepiscopum Wilbrordum cum suo antestite Wilfrido moraretur,

Ex cap. 13º.

S. Paulini.

Ithamar
episcopus
Rofensis.

In cujus locum Honorius archiepiscopus ordinavit Ithamar, oriundum quidem de gente Cantuariorum, sed vita & eruditione antecessoribus suis æquandum.

Ibidem.

Ibidem.

Remisit ergo exercitum quem congregavit, ac singulos domum redire præcepit à loco qui vocatur Wilfarefdune, i. e. mons Wilfari, & est à vico Cataractone decem ferme milibus passuum contra solstitialem occasum secretus.

Ex capº. 15º.

Nam tempore episcopatus ejus hostilis Merciorum exercitus, Penda duce, Norddanhumborum regiones impia clade longe lateque devastans, pervenit ad urbem usque regiam, quæ ex Bebbæ quondam reginæ vocabulo cognominatur, eamque, ^a quam neque armis, neque obsidione capere poterat, flammis absumere conatus est. Descissisque viculis, quos in vicinia urbis invenit, advexit illo plurimam congeriem trabium, tignorum, parietum, virgeorum, & tecti fenei, & his urbem in magna altitudine circumdedit à parte ^b qua terræ est contigua: & dum ventum oportunum cerneret, inlato igne urbem comburere ^c visum est. Quo tempore reverentiss: ^d antestes Aidan in insula Farne, quæ duobus ferme milibus passuum ab urbe procul abest, morabatur. Illo enim sæpius, secretæ orationis & silentii causa, secedere consueverat. Denique usque hodie locum sedis illius solitariæ in eadem insula solent ostendere. Qui cum ventis ferentibus

globos ignis, ac fumum supra muros urbis exaltari conspiceret, fertur, ad cælum elevatis oculis manibusque, cum lacrimis dixisse: “Vide, domine, quanta mala facit Penda.” Quo dicto, statim mutati ab urbe venti in eos, qui accenderant, flammarum incendia retorserunt. Ita ut aliquot læsi, omnes territi impugnare ultra urbem cessarent.

Ex capº. decimo 7º.

Mox ea, quæ in Galliis bene disposita vidit, imitari cupiens, instituit scholam in qua pueri litteris erudirentur, juvante se episcopo Felice, quem de Cantia acceperat, eisque prædagogos, ac magistros, juxta morem Cantuariorum, præbente.

Ex capº. 18º. de monasterio Fursei Scotti Hiberniensis apud Orientales Anglos fundato tempore Sigeberhti regis.

Erat autem monasterium, sylvarum & maris vicinitate amœnum, constructum in castro quodam quod lingua Anglorum Cnobheresburg, i. e. urbs Cnobheri, vocatur. Quod de inde rex provinciæ illius Anna, ac nobiles quique augustioribus ædificiis ac donariis adornarunt.

Pag. 133.
Schola à
Sigeberth
instituta a-
pud Orientales An-
glos.
[Q? si Cantabrig: scola?]

[Nunc Burgh-castel.]

^a Quia pro quam habent alii. ^b Quæ al. ^c Nisus est al. ^d Vid. sup. p. 134.

Ibidem.

Reliquit monasterium & animarum curam fratri suo Fulano, & presbyteris Golbano & Dicullo.

Ex cap^o. 2°.

His temporibus Middlengle, i. e. Mediterranei Angli, sub principe Peada, filio Pendan regis, fidem & sacramenta veritatis perceperunt.

Ibidem.

Baptizatus ^a est à Finano episcopo, cum omnibus qui secum venerunt comitibus ac militibus, eorumque famulis universis,

f. Oswig Northumbr.

in vico regis inlustri, qui vocatur ^b Ad murum. Et acceptis quatuor presbyteris, qui ad docendam baptizandamque gentem illius & eruditione & ^c [vita] videbantur idonei, multo cum gaudio reversus est. Erant autem presbyteri Cedd, & Adda, & Betti, & Diuma, quorum ultimus natione Scottus, ceteri fuere de Anglis. Adda autem erat frater Uttan, ^d presbyteri inlustri, & abbatis monasterii quod vocatur Ad Capræ caput.

Fit mentio
de Utta
quodam
cap^o. 14°.
Capræ ca-
put.
[Gatshhead.]

Ibidem de Diuma Scotto, episcopo Mediter: Anglorum.

Defunctus est apud Mediterraneos Anglos in regione quæ
D
vocatur In Feppingum.

*Ibidem de Sigeberhti, Orient: Saxonum regis, baptismo,
qui successit Sigeberhto cog: Parvo.*

Baptizatus est cum eis à Finano episcopo in villa regia, cujus supra meminimus, qui vocatur Ad murum. Est enim juxta murum, quo olim Romani Britanniam insulam præcinxere, duodecim milibus passuum à mari orientali secreta.

Ibidem de Cedo electo Orient: Saxonum episcopo.

Qui, accepto gradu episcopatus, rediit ad provinciam, & majori autoritate cœptum opus explens, fecit per loca ecclesias, presbyteros & diaconos ordinavit, qui se in verbo fidei & ministerio baptizandi adjuvarent, maxime in civitate, quæ lingua Saxonum Ithamcester appellatur; sed & in illa, quæ Tilaburg cognominatur: quorum prior locus est in ripa Pentæ amnis, secunda in ripa Tamensis.

[Nunc, ut nonnulli existimant, Froshwel vocatur.]
[Nunc Tilbury.]

^a Scilicet, Peada. ^b Æt palle in versione Anglo-Saxonica Ælfrediana. Ad murum retinet in versione sua Anglica cl. Stapletonus. At in ora libri hujus Warancæ habet, prope Berovicum fuisse subindicans. Eadem item verba paullo inferius repetit. ^c Ex impressis. ^d Presbyteris MS.

Ibidem.

Ibidem.

Successit autem Sigeberhto in regnum Sydhelme, filius Sexbaldi, qui baptizatus est ab ipso Cedde in provincia Orient: Anglorum, in vico regio, qui dicitur Rendelesham, i. e. mansio Rendeli. Rendelesham a 2. or 3. Miles from Wilebrige versus Dunwich.

Ibidem ex capo. 22. de Ceddo, episcopo Orient: Saxonum. Pag. 134.

Cui cum ille libenter adquiesceret, expleto studio jejuniorum & orationis, fecit ibi monasterium, quod nunc Lestingei vocatur, & religiosis moribus, juxta ritum Lindisfarnensium, ubi educatus erat, instituit. Lestingei monasterium in regno Deirorum constructum favore Ædeluualdi regis, filii Ofwaldi.

Ibidem de morte Ceddi, & sava per totum cœnobium peste.

Casu contigit, ut ad ipsum monasterium tempore mortalitatis adveniens, tactus ibidem infirmitate corporis, obiret. Qui primo quidem foris sepultus est; tempore autem procedente in eodem monasterio ecclesia est ^a in honore dei & beatæ genitricis de lapide facta, & in illa corpus ipsius ad dexteram altaris reconditum. Pectis.

Ibidem.

Quatuor siquidem hii, quos diximus, germani fratres, Ceddi, Cymbil, Ceulm, & Ceadda, quod raro invenitur, omnes sacerdotes domini fuerunt præclari, & duo ex eis etiam summi sacerdotii gradu ^b functi sunt.

Ex capo. xxiii^o. de clara victoria Ofwig regis Northumb: contra Pendam, regem Merciorum.

Inito ergo certamine fugati & cæsi sunt pagani duces regis triginta, ^c [&] qui ad auxilium venerant pene omnes interfecti: in quibus Ædelhere, frater Annæ, regis Orientalium Anglorum, qui post eum regnavit, autor ipse belli, perditis militibus sive auxiliis, interemptus est. Et quia prope flu. Uinwed pugnatum est, qui tunc, præ inundantia pluviarum, Uinwed flu: late alveum suum, immo omnes ripas suas, transierat, contigit, ut multo plures aqua fugientes, quam bellantes perderet ensis.

Ibidem de Ælflela virgine deo dicata.

Intravit autem præfata regis Ofwig filia, deo dicata, monasterium, quod nuncupatur Hæortei, i. e. insula cervi, cui tunc

^a In honorem beatæ Dei Genitricis al. ^b Facti MS. ^c Ex impress.

Hild abbatissa præfuit. Quæ post biennium comparata possessione decem familiarum in loco qui dicitur Streoneshalc, ibi construxit monasterium; in quo memorata regis filia primo discipula vitæ regularis, deinde etiam magistra extitit.

Ibidem.

In quo monasterio & ipsa, & pater ejus Oswig, & mater ejus Æanfled, & pater matris ejus Ædwine, & multi alii nobiles in ecclesia S. Petri apostoli sepulti sunt.

Ibidem de victoria Oswig contra exercitum Penda.

Ledis regio.

Hoc autem bellum rex Oswig in regione Loidis, 13°. regni ejus anno, 17^a. die Cal. Decemb. cum magna utriusque populi utilitate confecit.

Ibidem.

Idem autem rex Oswig tribus annis post occisionem Pendan regis Merc: a genti, necnon & ceteris australium provinciarum populis præfuit: qui etiam gentem Pictorum maxima ex parte regno Anglorum subjecit.

Ex cap^o. 24°. de ecclesia per Finanum episcopum Scotta facta.

Finanus
aus. episcopus
Lindisfar:

Qui in insula Lindisfar: fecit ecclesiam episcopali sedi congruam; quam tamen more Scottorum, non de lapide, sed de robore secto totam composuit, atque arundine contextit, quam tempore sequenti reverentiss: archiepiscopus Theodorus in honore beati Petri apostoli dedicavit. Sed & episcopus loci Eadberth, ablata arundine, plumbi laminis eam totam, hoc est, & tectum, & ipsos quoque parietes ejus, cooperire curavit.

Ibidem de Alchfridi, filii Oswigis, munificentia in præceptorem suum Wilfridum.

Wilfridus
abbas Ripensis.

Unde etiam ei donaverat monasterium quadraginta familiarum in loco qui dicitur In Rhipū; quem videlicet locum paulo ante eis, qui Scottos sequebantur, in possessionem monasterii dederat. Sed quia illi postmodum, data sibi optione, ei magis loco cedere, quam suam mutare consuetudinem volebant, dedit eum illi, qui dignam loco & doctrinam haberet, & vitam.

Pag. 135.

Ibidem de Synodo pro observatione Paschali.

De observatione Paschali.

Mota ergo ibi quæstione de Pascha, vel tonsura, vel aliis rebus ecclesiasticis, dispositum est, ut in monasterio, quod dicitur Streoneshalc, sinus phari quod & interpretatur, cui tunc abbatissa Hild deo devota femina præfuit, Synodus fieri, & hæc quæstio terminari deberet. Veneruntque reges ambo

3us. Lindisfar:
 illuc, pater scilicet & filius: episcopus Colman cum clericis Ofwig.
Alchfred.
 occident: Sax: episcopus.

fuis de Scottia, Agilberhtus cum Agathone & Wilfrido presbyteris. Jacobus & Romanus in horum parte erant: Hild abbatissa cum suis in parte Scottorum, in qua etiam erat venerabilis episcopus Cedd, jam dudum ordinatus à Scottis, ut supra docuimus, qui & interpres in eo consilio vigilantiss: utriusque partis extitit.

Disputatio Wilfridi ibidem de observatione Paschæ, quæ sic incipit, "Pascha quod facimus", &c.

Ex cap. 25°.

Facta est autem hæc quæstio anno dominicæ incarnationis 664°. qui fuit annus Oswig regis vigesimus 2us. episcopatus autem Scottorum, ^a quem gesserunt in provincia Anglorum, annus 30us. Siquidem Aidan 17. annis, Finan 10. Colman tribus episcopatum tenuere.

Ibidem.

Porro fratribus, qui in Lindisfarnensi ecclesia, Scottis abeuntibus, remanere maluerunt, præpositus est abbas jure reverentiss: ac mansuetiss: Eata, qui erat abbas in monasterio quod vocatur Mailros: quod aiunt Colmannum abiturum petisse & impetrasse à rege Oswige, eo quod esset idem Eata unus ex duodecim ^b pueris Aidani, quos primo episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo accepit.

Ibidem.

Ipse est Eata, qui non multo post eidem ecclesiæ Lindisfarnensi episcopus factus est.

Ex cap. 26°.

Quo etiam anno subita pestilentia lues, depopulatis prius australibus Britannia plagis, Nordanhumborum quoque provinciam corripuit, atque acerba clade diutius longe lateque defæviens, magnam hominum multitudinem stravit. Quæ Tudæ epif-
copi Lindif-
far: memi-
nit Beda
cap°. hujus
libri 25°. plaga præfatus sacerdos domini Tuda raptus est de mundo, & in monasterio, quod vocatur ^c Vegnalech, honorifice sepultus. Hæc autem plaga Hiberniam quoque insulam pari clade premebat.

Ibidem de Anglis studendi gratia ad Scottos profectis.

Erant inter hos duo juvenes magnæ indolis, de nobilibus Anglorum, Edelhun & Ecgberht, quorum prior frater fuit Edelwini, viri æque deo dilecti.

^a Quam MS. ^b Ex impress. ^c Pegnalech, vel Pegnaeth, alii. Et Pegnalech quidem in versione Anglo-Sax. Ælfrediana.

Ibidem.

Hi ergo cum essent in monasterio, quod Scottorum lingua Rithmellige ^a appellatur, & omnes socii ipsorum vel mortalitate de seculo rapti, vel per alia loca essent dispersi, correpti sunt ambo morbo ejusdem mortalitatis, & gravissime afflicti.

Ibidem.

Quid multa? ipse Edelhun proxima nocte defunctus est. At vero Ecgberht, decussa molestia ægritudinis, convaluit.

Ex cap. 27°.

S. Fadhedus, presbyter Alchfridi regis.

Qui postea, regnante Ecgfrido, Hripensis ecclesiæ præful factus est.

Pag. 136. *Ex cap. 20. 4ⁱ. libri, ubi loquitur de Thesoro Cilice archiepiscopo Cant. & Adriano abbate S. Augustini Cantii.*

Et quia litteris sacris simul & secularibus, ut diximus, habundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterva, scientiæ salutaris quotidie flumina in rigandis eorum cordibus emanabant; ita ut etiam ^b metricæ artis, ^c Astronomiæ, & ^d Arithmeticæ ecclesiæ inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod hodie supersunt de eorum discipulis qui Latinam Græcamque linguam, æque ut propriam in qua nati sunt, norunt. Nec unquam profus, ex quo Angli Britanniam petierunt, feliciora fuerunt tempora; dum & fortiss. Christianosque habentes reges cunctis barbaris nationibus essent terrori, & omnium vota ad nuper audita cœlestis regni gaudiâ penderent, & quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent magistros in promptu qui docerent.

Ex cap. 3°.

Susceptum itaque episcopatum gentis Merciorum, simul & Lindisfarorum, Ceadda, juxta exempla patrum antiquorum, in magna vitæ perfectione administrare curavit. Cui etiam Merciorum rex Wulphere donavit terram L. familiarum ad construendum monasterium in loco qui dicitur ^e At Barne, i. e. Ad nemus,

^a Ex impress. ^b Musicæ artis in nonnullis exemplarib. si sequamur Stapletoni versionem Anglicam. ^c Astronomicæ & Arithmeticæ ecclesiasticæ al. ^d Pro Arithmeticæ, sive, ut in nostro offertur Codice, Arithmeticæ, in nonnullis vet. Codd. Grammaticæ legitur. Sic enim in versione Anglo-Sax. Ælfrediana: 7 hi berþyh halige bec. 7 cýpelicne ðcodreipe on Wæter cræfte. 7 on Tungol cræfte. 7 on Gramatife cræfte tydan 7 lærdan: ^e Adbearue, vel Adbarue, al. Et quidam Ærbeapre in vers. Anglo-Sax. Ælfr. Nec absurde. Bearpfe enim, vel Beapfe, est nemus. Vide Somneri Lex.

in

in provincia Lindissi, in quo usque hodie instituta ab ipso regularis vitæ vestigia permanent. Habuit autem sedem episcopalem in loco qui dicitur Licestfeld, in quo & defunctus, & sepultus est.

Ibidem.

Obiit autem Ceadda 6^a. die No. Mart. & sepultus est primo quidem juxta ecclesiam S. Mariæ; sed postmodum constructa ibidem ecclesia beatiss: apostolorum principis Petri, in eandem sunt ossa translata.

Ibidem de Uinfrido, Ceaddæ successore.

Qui, sicut prædecessores ejus, provinciis Merciorum, & Mediterraneorum Anglorum, & Lindisfarorum episcopatus officio præellet.

Ex 4°. cap^o. de Colmanno, qui fuerat episcopus Lindisfarum: & sedem reliquerat.

Deinde secessit ad insulam quandam parvam, quæ ad occidentalem plagam ab Hibernia procul secreta, sermone Scot-

tico ^f Inisbouinde, i. e. insula vitulæ albæ, nuncupatur. In hanc ergo perveniens, construxit monast: & monachos inibi, quos de utraque natione collectos adduxerat, collocavit. Qui cum invicem concordare non possent, eo quod Scotti tempore æstatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monasterio, per nota sibi loca dispersi vagarentur; at vero succedente hyeme redirent, & his, quæ Angli præparaverant, communiter uti ^b desiderabant.

Ibidem de monachis Anglis translatis de insula vitulæ albæ per Colmannum.

Invenit locum in Hibernia insula aptum monasterio construendo, qui lingua Scottorum Mageo nominatur.

Ibidem.

Quod videlicet monast: usque hodie ab Anglis tenetur in-
colis. Ipsum namque est quod nunc grande de modico ef-
fectum ^c Mageo consuete vocatur. Alias, in jus-
geo, & ju-
geto.

Ibidem de synodo congregata per Theodorum archiepiscopum Cant:

Anno regni regis Ecgfridi 3°.

Convenimus autem die 24°. mensis Septembris, Indictione prima, in loco qui dicitur Heorutford.

Ibidem.

Putta episcopus castelli Cantuariorum, quod dicitur Hrofescestre.

^a Inis bouinde *Verf. Ang. Sax. Ælf. recte, ut è MS. Cott. nctat cl. Whelocus.* ^b Desiderarent *al.* ^c Mageo in aliq. *Codd. antiq. quos consului. At è prima manu Muigeo, vel Maigeo, ut è vestigiis veteris scriptura constat.*

Pag. 137. *Ibidem quo modo provincia Orientalium Anglorum, Bisi episcopo agrotante, in duas parochias fuit divisa à Theodoro archiepiscopo.*

Duo sunt pro illo Æcci & Baduine electi & consecrati episcopi, ex quo usque hodie provincia illa duos habere solet episcopos.

Ex cap. 6.

Hic a sane, priusquam episcopus factus esset, duo præclara monasteria, unum sibi, alterum sorori suæ Ædelburgæ construxit, quod utrumque regularibus disciplinis optime instituerat. Sibi quidem in regione Sudriona, juxta flu: Tamensem, in loco qui dicitur Cerotesei, i. e. Ceroti insula; sorori autem in Orient: Sax: provincia, b in loco qui dicitur In Berecingum.

Ibidem cap. 6. de Uinfrido episcopo Mer: deposito.

Et in loco ejus ordinavit Sexuulphum, qui erat constructor & abbas monasterii quod dicitur Medehamsted. Valdhere episcopus successit in regione Girviorum Erconwaldo.

Ex cap. 11. de Sebbi, rege Orient: Sax: monacho facto per Ualdherum episcopum Lond:

Et per ejus benedictionem habitum religionis, quem dñi desiderabat, accepit.

Ibidem de sepultura Sebbæ Londini.

Conditus est autem in ecclesia beati doctoris gentium.

Ex cap. 12.

Civitatem quoque Hrofi, in qua erat Putta episcopus, quamvis eo tempore absens, communi clade absumpsit.

Ex cap. 13. de Wilfrido episcopatu pulso per Ecgbertum regem Northumbr: anno Domini 678.

Et duo in loco ejus substituti episcopi, qui Northanhumborum genti præessent, Bosa videlicet, qui Deirorum, & Eata, qui Berniciorum provinciam gubernaret: hic in civitate Eboraci, ille in Haugustaldensi, sive in Lindisfarnensi, ecclesia cathedram habens episcopalem. Cum quibus & Headhed in provinciam Lindisfarorum, quam nuperr: rex Ecgfrid, superato in bello, & fugato Wulpher, obtinuerat, ordinatur episcopus.

Ibidem.

S. Theodorus.

Horum numero duos addidit antistites, Trumberctum ad

a Erconwaldus sc. Orientalium Saxonum episcopus. b Et t' e place that is called Berching in versione Angl. Stapletoniana. Quin & in margine Be. king in Essex habet Stapletonus.

ecclesiam Haugustaldensem, remanente Eata ad Lindisfar-nensem, & Trumwine ad provinciam Pictorum, quæ tunc temporis Anglorum erat imperio subjecta. Eadhedum de Lindissi reversum, eo quod Edelred provinciam recepisset, Hripensi ecclesiæ præfecit.

Ex cap. 14°. de adventu Wilfridi ad Australes Saxones.

Erat autem rex gentis ipsius Edelwalch, non multo ante baptizatus in provincia Merc: præsentē ac suggerente rege Wulphere, à quo etiam egressus de fonte loco filii susceptus est: in cujus signum adoptionis duas illi provincias donavit, Vectam insulam, & Meanuarorum provinciam, in gente Occidentalium Saxonum. Itaque episcopus, concedente, imo multum gaudente, rege, primos provinciæ duces ac milites sacrosancto fonte ablucbat.

Ibidem.

Erat autem ibi monachus quidam de natione Scottorum, vocabulo Dicul, habens monasteriolum permodicum in loco qui vocatur Bosenham, sylvis & mari circumdatum, & in eo fratres quinque, aut sex, & humili & paupere vita deo famulantes. Sed provincialium nullus eorum vel vitam æmulari, vel prædicationem curabat audire.

Ibidem.

Quo tempore rex Edelwalch donavit reverentiss: antistiti

Wilfrido terram octuaginta septem familiarum, ubi * suos ho- mines, qui exules vagabantur, recipere posset, vocabulo Seolesey, quod dicitur Latine Insula vituli marini. Est etenim locus undique mari circumdatus, præter ab occidente, unde habet ingressum amplitudinis quasi fundæ jactus: qualis locus à Latinis Peninsula, à Græcis solet Cherfonesus vocari. Hunc ergo locum cum accepisset episcopus Wilfrid, fundavit ibi monasterium, ac regulari vita instituit, maxime ex his quos secum adduxerat fratribus.

*Scoleſei.
* Nam Wil-
fridus cum
suis exul
erat.*

Ibidem de feste in monasterium Selesense saviente.

Pag. 138.

Quæ cum præfatum quoque monasterium, cui tunc regendo religiosissimus Christi sacerdos, vocabulo Eappa, præfuit, nutu divinæ dispensationis attingeret, &c.

Cap. 15^m.

i. e. Occident: Saxonum.

Postquam ergo Ceadualla regno potitus est Geuiforum, cepit & insulam Vectam quæ eatenus erat tota idolatrie dedita ac tragica cæde omnes indigenas exterminare, ac suæ provinciæ homines pro his substituere contendit, vobis se ob-

*Cedwallæ
victoriæ.*

ligans

ligans, quamvis nec dum regeneratus (ut ferunt) in Christo, quia, si cepisset insulam, quartam partem ejus simul & prædæ domino daret. Quod ita solvit, ut hanc Wilfrido episcopo, qui tunc forte de gente sua superveniens aderat, utendam pro domino offerret. Est autem mensura ejusdem insulæ, juxta æstimationem Anglorum, mille ducentarum familiarum; unde data est episcopo possessio terræ trecentarum familiarum. At ipse partem, quam acceperat, commendavit cuidam de clericis, cui erat nomen Beornuine, (& erat filius sororis ejus) dans illi presbyterum nomine Hildila, qui omnibus, qui salvari vellent, verbum ac lavacrum vitæ ministraret. Ubi silentio prætereundum esse non reor, quod, in primitias eorum qui de eadem insula credendo salvati sunt, duo regii pueri, fratres videlicet Arualdi regis insulæ, speciali sunt Dei gratia coronati. Siquidem, imminentibus insulæ hostibus, fuga lapsi sunt de insula, & ^a proximam ^b Vitorum provinciam translati. Ubi cum delati in locum qui vocatur ^c Ad lapidem occultandos se à facie regis victoris credidissent, proditi sunt, atque ^d occisi jussi. Quod cum audisset abbas quidam & presbyter, vocabulo Cineberth, habens non longe ab inde monaster: in loco, qui vocatur Reodforde, i. e. va-

Vectæ magnitudo.

Arualdus rex Vectæ inf: Vita.

Reodforde.

Ceduallam

dum arundinis, venit ad regem, qui tunc eisdem in partibus occultus curabatur à vulneribus, quæ ei inflicta fuerunt prælianti in insula Vecta; postulavitque ab eo, ut, si necesse esset pueros interfici, prius eos liceret fidei Christianæ sacramentis imbui. Concessit rex, & ipse instructos eos verbo veritatis, ac fonte salvatoris ablutos, de ingressu regni æterni certos reddidit. Moxque illi instante carnifice mortem læti subiere temporalem, per quam se ad vitam animæ perpetuam non dubitant esse transituros. Hoc ergo ordine postquam omnes Britanniarum provinciæ fidem susceperant, suscepit & insula Vecta. In qua tamen, ob ærumnam externæ subjectionis, nemo gaudium ministerii ac sedis episcopalis ante Danielelem, qui nunc Occid: Saxonum est episcopus, accepit. Sita est

[Purgatory to seke in thofe Daies.]

Vectæ situs.

Hamaleastn. Hamelrisc, brachium aut sinus portus Avonæ.

autem hæc insula contra medium Australium Sax: & Geuiforum, interposito pelago latitudinis trium milium, quod vocatur Solente. In quo videlicet pelago bini æstus oceani, qui circum Britanniam ex infinito oceano Septentrionali erumpunt, sibimet invicem quotidie compugnantes occurrunt, ultra hostium flu: Hamelea, quod per terras Vitarum, quæ ad regionem Geuiforum pertinent, præfatum pelagus ^e intrat, finitoque conflictu, in oceanum refusi, unde venerant, redeunt.

^a In proximam *al.* ^b The Vites inhabited Hampshire, as the Saxon Geuer inquit Stapletonus in margine versionis. ^c Æstus per. A. Sax. Ælf. ^d Occidi *al.* ^e Intrant MS.

Ex cap. 17.

Cum enim idem Benedictus construxisset monasterium Britanniae, in honore beatiss: apostolorum principis, juxta hostium flu: Wiri, venit Romam cum cooperatore ac socio ejusdem operis Ceolfrido, qui post ipsum ejusdem monasterii abbas fuit.

Biscop, cog: Benedictus, conditor Wirenfis monast:

Ex cap. 18°. de Etheldrida, filia Annae, & uxore Ecgfridi regis.

Intravit monasterium Ebbæ abbatissæ, quæ erat amita regis Ecgfridi, positum in loco quem Coludi urbem nominant, accepto velamine sanctimonialis habitus à præfato antistite Wilfrido. Post annum vero ipsa facta est abbatissa in regione quæ vocatur Elge; ubi constructo monasterio virginum, deo devotarum, perplurium mater virgo, & exemplis vitæ cœlestis esse cœpit, & monitis.

Coludi urbs. Pag. 139.

Ibidem de obitu Etheldridæ ex peste, & quo modo Sexburga, soror ejus, olim uxor Earcomberhti regis Cant. facta sit abbas ibidem.

Ibidem de translatione Ethelfridæ per Sexburgam.

Jussitque quosdam è fratribus quærere lapidem, de quo locellum in hoc facere possent. Qui ascensa navi (ipsa enim regio Elge^a undique aquis ac paludibus circumdata, neque lapides majores habet) venerunt ad civitatulam quandam desolatam, non procul inde sitam, quæ lingua Anglorum Grantacestre vocatur: & mox invenerunt juxta muros civitatis locellum de marmore albo pulcherrime factum, operculo quoque similis lapidis aptissime tectum.

[ElgeElie.] Grantacestre.

Ibidem.

Est autem Elge in provincia Anglorum Orientalium regio familiarum circiter sexcentarum, in similitudinem insulæ, vel paludibus (ut diximus) circumdata, vel aquis: unde & à copia anguillarum, quæ in eisdem paludibus capiuntur, nomen accepit.

Anguillararia.

Ex 20°. de Imma milite, qui vinculis detineri non potuit.

Nec tamen vinciri potuit. Nam mox ut abire cœperunt, qui vincierant, eadem ejus sunt vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat Tunna, presbyterum & abbatem monasterii in civitate, quæ hæcenus ab ejus nomine Tunnacester cognominatur.

Imma miles fratris Ecgfridi, regis Northumb.

Tunnacester unde. Vide num Cunacestre legi possit. Est enim Cunacestre inter Durnelmum & Novum castrum.

^a Undique est aquis al,

*Caput vicesimum 1^m. continet genus & vitam Hildæ abba:
quæ fuit filia Hererici & Birthsuidæ.*

Ibidem.

Lelandus.
* A Cale,
monasterio
Galliæ.
Monasteri-
um Hildæ
juxta Wi-
rum.
Heorutei.
Bega.

Deinde ab Aidano episcopo patriam * revocata, accepit locum unius familiæ ad septentrionalem plagam Wiri flu: ubi æque uno anno monasticam cum perpaucis sociis vitam agebat. Post hæc facta est abbatissa in monasterio, quod vocatur Heorutei; quod videlicet monasterium factum erat non multo ante à religiosa Christi famula Bega, ^a quæ prima fertur in provincia Northumbrorum propositum vestemque sanctimonialis habitus, consecrante Aidano episcopo, suscepisse. Sed illa, post non multum tempus facti monasterii, secessit in civitatem Calcariam, quæ a gente Anglorum ^b Cæl-cacestre appellatur, ibique sibi mansionem instituit.

Calcaria.

Ibidem.

Cum ergo aliquot annos huic monasterio, regularis vitæ institutioni multum intenta, præcesset, contigit eam suscipere etiam construendum, sive ordinandum, monasterium in loco qui vocatur Streoneshalch.

¶
Streone-
shalch.

Ibidem de literatis & illustribus viris in Streoneshalch.

Exercitium
literarum
in Streone-
shalch.

Denique quinque ex eodem monasterio postea episcopos vidimus, & hos omnes singularis meriti, ac sanctitatis viros, quorum hæc sunt nomina: Bosa, Esla, Ostfor, Joannes, & Wilfrid. De primo supra diximus, quod Eboraci fuerit consecratus antistes. De secundo breviter intimandum, quod in episcopatum Dorcestre ordinatus. De ultimis infra dicendum est, quod eorum primus Hagustaldensis, secundus Eboracensis ecclesiæ sit ordinatus episcopus. De * medio nunc dicamus, &c.

¶ * Osto-
phorum sig-
nificat, cu-
jus vitam
ibidem bre-
viter per-
stringit.

*Ibidem de Tatfrido de Streoneshalch, viro eruditissimo,
electo in episcopum Wicciorum.*

Ibidem de obitu Hildæ.

Qua videlicet nocte dominus omnipotens obitum ipsius in alio longius posito monasterio, quod ipsa eodem anno construxerat, & app: Hacanos, manifesta revelatione, vel visione, revelare dignatus est.

Hacanos.
[Hack-
neys.]

Ibidem de Streoneshalch & Hacanos.

Distant autem inter se monasteria hæc tredecim ferme milibus passuum.

¶
Cedmon
poëta.

Caput 22^m. continet vitam Cedmonis poëta.

Ex cap. 23°.

Colding-
ham.

His temporibus monasterium virginum, quod Coludi urbem

^a Quæ prima feminarum fertur *al.* ^b Colchester in marg. *vers. Stapletoniana.*

^a cognominant", cujus supra meminimus, per culpam incuriæ flammis absumptum est.

Ex cap. 24. cades Ecgfridi regis Northumb. per Pictos. Pag. 140.

Simulantibus fugam hostibus in angustias inaccessorum montium ^b introductus", cum maxima parte copiarum, quas secum adduxerat, extinctus est.

Lelandus. Cum Ecgberhto cœperunt res Anglorum retro fluere.

Ibidem de fuga Trumwini Angli, episcopi Candidæ Casæ.

Recessit cum suis, qui erant in monasterio Ebbercurnig, posito quidem in regione Anglorum, sed in vicinia freti quod Anglorum terras Pictorumque disternat; ^c eosque, ubicunque poterat, amicis per monasteria commendans, ipse in prædicto famulorum famularumque dei monasterio, quod vocatur Streoneshale, locum mansionis elegit. *Ibidem.* Ubi etiam defunctus, in ecclesia beati Petri apost: juxta honorem, & vita, & gradu ejus condignum conditus est. Præerat quidem tunc eidem monasterio regio virgo Ælfled, una cum matre Eanfleda.

Ibidem.

Successit autem Ecgfrido in regnum Aldfrid vir in scripturis doctiss: qui frater ejus, & filius Oswiges regis esse dicebatur; destructumque regni statim, quamvis intra fines angustiores, nobiliter recuperavit.

Caput 25^m. & 26^m. continent vitam Cuthberti episcopi.

Ex cap. 25.

Cuthbertus

Qui in insula permodica, quæ appellatur Farne, & ab ^{Farne.} eadem ecclesia Lindis: eadem ecclesia novem ferme milibus passuum in oceano procul abest, vitam solitariam per annos plures &c. duxerat.

Ibidem.

Siquidem à temporibus antiquis ibidem & episcopus cum clero, & abbas solebat manere cum monachis; qui tamen & ipsi ad curam episcopi familiariter pertinerent.

Clerici & monachi in Lindisfarne.

Ex cap. 26.

Erat autem locus & aquæ prorsus, & frugis, & arboris inops; sed & spirituum malignorum frequentia humanæ habitationi minus accommodus.

Ibidem de fontis eruptione.

Erat autem tellus durissima, & saxosa, cui nulla omnino spes venæ fontanæ videretur inesse: &c.

Fons in Farne per preces Cuthberti.

^a Ex impress. ^b Ex impress. ^c Eoque MS.

Ibidem

*Ibidem quo modo Guthbertus in synodo electus in episcopum
Hagust: sed Eata reverso ad Hagust: Lindis: factus est.*

Contigit autem, ut, congregata synodo non parva sub præsentia regis Ecgfridi, juxta flu: Alne, in loco qui dicitur At Twiford, quod sig: ad duplex vadum, cui beatæ memoriæ Theodorus archiepiscopus præsidebat, &c.

Ex cap°. 27°. de Hereberhto heremita, & amico Cuthberti.

Doruentiono
flu:

Qui in insula stagni illius prægrandis, de qua Doruentionis flu: primordia erumpunt, vitam ducens solitariam, annis singulis eum visitare, &c. solebat.

Ibidem de eodem Hereberhto.

Cuthbertum

Lugubalia.

Hic cum audiret eum ad civitatem Lugubaliam devenisse, venit ex more cupiens salutaribus ejus exhortationibus ad superna desideria magis magisque accendi.

Obiit Cuthbertus in Farne, sed sepultus in Lindisf:

Ex cap°. 30°.

Dacore flu:

Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem Dacore constructum ab eo cog: accepit, cui tunc vir religiosus Sudeberht abbatis jure præfuit.

Ex 1°. cap°. 5. libri, de Edelwado presbytero Hriþensf.

Successit autem viro dei Cuthberto in exercenda vita solitaria, quam in insula Ferne ante episcopatus sui tempora gerebat, vir venerabilis Ædelwald.

Ibidem de Edelwaldo.

Manfit autem idem vir dei in insula Farne duodecim annis, ibidemque defunctus est. Sed in insula Lindisfarnensi &c. sepultus est.

Caput 2^m. 3. 4. & 5. vitam Joannis, qui primo erat episcopus Hagustaldensis, postea archiepiscopus Eboræ: a complectuntur.

Ex 2. cap.

Berthun quondam diaconus ejus, nunc autem abbas monasterii quod vocatur ^b In Derwalde, i. e. sylva Deirorum. Deirosylva, Beverle.

Ibidem.

Est mansio quædam secretior, nemore raro & vallo circumdata, non longe ab Hagustaldensi ecclesia, i. e. unius ferme miliarii & dimidii spatio, interfluente Tino amne, separata, habens cœmeterium S. Michaëlis archangeli, in qua vir dei sæpius, ubi oportunitas arridebat temporis, & maxime in Quadragesima, manere cum paucis, atque orationibus & lectiōni quietus operam dare consueverat.

^a Hanc vocem adjeci. ^b Inderavuda, vel Indeirawada, al. & quidem Onþyraruda in vers. Angl. S. Ælfr.

Ex

Ex cap. 3°.

Ipse ^a tempore quodam [^b venit] ad monasterium virginum in loco qui vocatur Vetadune, cui tunc Hereburh abbatissa præfuit.

Mors Joannis archiepiscopi ex cap. vi°.

Mansit in episcopatu annis 33bis, & sic cœlestia conscendens regna, sepultus est in silva Deirorum.

Ex cap. 7°.

Pag. 141.

Anno autem regni Alfridi 3°. Cedualla, rex Occident: Saxonum, cum genti suæ duobus annis strenuissime præesset, relicto imperio propter dominum, regnumque perpetuum, venit Romam, hoc sibi gloriæ singularis desiderans adipisci, ut ad limina apostolorum fonte baptismatis ablueretur, &c.

Ex cap. 8°.

Successit autem Theodoro in episcopatum Berthwald, qui erat abbas in monasterio, quod juxta ostium flu: ¹ Genglade positum, ² Raculfe nominatur, vir & ipse scientia scripturarum imbutus, sed & ecclesiasticis disciplinis, simul ac monasterialibus, summe instructus, tametsi prædecessori suo minime comparandus.

¶ Berthwaldus archiepiscopus Cantix electus regnante ibidem Witredo.

¹ Glin flu:

² Raculf cœnobium.

Ibidem de Tobia episcopo Rosensi, qui Gebmundo successit.

Tobiam pro illo consecravit, virum Latina, Græca, & Saxonica lingua atque eruditione multipliciter instructum.

Ex fine 9ⁱ. capi. de Vihberto Anglo, qui, relicta Scotia, in qua peregrinus fuit, Fresiam adiit.

Ascendit navem, & Fresiam perveniens, duobus annis continuis genti illi, ac regi ejus Rathbedo, verbum salutis prædicabat, neque aliquem tanti laboris fructum apud barbaros invenit auditores. Tum reversus ad dilectæ peregrinationis locum, &c.

i. e. in Scottiam.

nationis locum, &c.

Ex cap. 10°. de Ecgberhto Scotto.

Ut autem vir domini vidit Ecgberht, quia nec ipse ad prædicandum gentibus venire permittebatur, (retentus ob aliam sanctæ ecclesiæ utilitatem, de qua oraculo fuerat præmonitus) nec Vihberht illas deveniens in partes quicquam proficiebat; tentavit ad huc in opus verbi mittere viros sanctos, & industrios, in quibus eximius Wilbrord presbyterii gradu & merito præfulgebat. Qui cum illo advenissent, (erant autem numero 12^m.) divertentes ad Pipinum, ducem Francorum, gratanter ab illo suscepti sunt: & quia nuper citeriorem

¶ Vihbertus primus apostolus Saxonum.

¶ Wilbrordus 2us. Fresorum apostolus.

^a St. Joannes.

^b Adjeci.

TOM. II.

U

Fresiam,

Fressiam, expulso inde Rathbedo rege, ceperat, illo eos ad prædicandum misit; ipse quoque imperiali autoritate juvans, ne quis prædicantibus quidquam molestiæ inferret, multisque eos, qui fidem suscipere vellent, beneficiis attollens. Unde factum est, opitulante gratia divina, ut multos in brevi ab idolatria ad fidem converterent Christi.

Ibidem.

Heuualdi. Horum secuti exempla duo ^a quidam presbyteri ^b de natione Anglorum, qui in Hibernia multo tempore pro æterna patria exulaverant, venerunt ad provinciam antiquorum Saxonum, si forte aliquos ibidem prædicando Christo acquirere possent. Erant autem unius ambo sicut devotionis, sic etiam vocabuli. Namque ^c uterque eorum appellabatur Heuuald; ea tamen distinctione, ut, pro diversa capillorum specie, unus niger Heuuald, alter albus Heuuald diceretur, quorum uterque pietate religionis imbutus erat. Sed niger Heuuald magis sacrarum litterarum scientia erat institutus, &c. *Ibidem* de eorum martyrio.

Ibidem.

Denique gloriosiss: dux Francorum Pippin, ubi hæc comperit, misit, & adducta ad se eorum corpora condidit cum multa gloria in ecclesia Colonia civitatis.

Wilbrordus
à Sergio
dictus Cle-
mens.

Caput 11^m. monstrat quo modo Wilbrordus Romæ à Sergio Pontifice factus sit Fresonum episcopus, dictusque Clemens.

Ibidem.

Donavit ei Pippin locum cathedræ episcopalis in castello suo inlustri, quod antiquo gentium illarum verbo Wiltaburg, i. e. oppidum Wiltorum, lingua autem Gallica Trajectum ^d vocatur."

Ibidem.

Ipse autem Wilbrord, cog: Clemens, ad huc superest, longa jam venerabilis ætate, utpote 36^m. in episcopatu habens annum.

Pag. 142. *Caput duodecimum continet visiones Drithelmi vitæ restituti.*

Cunenin-
gum.

Erat pater-familias in regione Nordanhumborum, quæ vocatur ^e In Cuneningum.

Ibidem, quo modo Drithelmus factus monachus.

Mailros.

Nec multo post seculi curis absolutus, ad monasterium Mailros, quod Tuidi flu: circumflexu maxima ex parte clauditur, pervenit.

^a Quidem MS. ^b Ne MS. ^c Uter MS. ^d Ex impress: ^e Incuneningum al. Sed on Cununingum, vel on Cunungum, in vers. Ang. Sax. Ælf. Et divisim in opt: Codd. MS.

Ibidem.

Narrabat visiones suas Aldfrido regi, viro undecunque doctissimo.

Ex cap. 16. de libro Adamnani abbatis Huenfis de locis sanctis.

Porrexit autem librum hunc Adamnan Aldfrido regi, ac per ejus largitionem etiam minoribus ad legendum contraditus. Adamnani Scotti liber de locis sanctis. Scriptor quoque ipse multis ab eo muneribus donatus, a patriam remissus est.

Ex cap. 17.

Plura voluminis illius si quis scire delectat, vel in ipso illo volumine, vel in eo, quod de illo dudum strictim excerptimus, epitomate requirat. Bedæ epitome de locis sanctis.

Ex cap. 18.

Anno dominicæ incarnat: septingentesimo quinto Alfridus, Alfridi rex Nordaahumbrorum, defunctus est, anno regni sui 20. Alfridi regis mors. nec dum completo; cui succedens in imperium filius suus Osred, puer circiter octo annorum, regnavit annis 11.

Ibidem.

S. Hedda episcopo Occid: Sax:

Quo defuncto, episcopatus provinciæ illius ^b in duas partes parochiæ divisus est. Una data est Danieli, quam usque hodie regit; altera Aldhelmo, cui quatuor annis strenuissime præfuit; ambo & in rebus ecclesiasticis, & in scientia scripturarum sufficienter instructi. Denique Aldhelm, cum ad huc esset presbyter, & abbas monasterii quod Maldubi urbem nuncupant, scripsit, jubente synodo, suæ gentis librum egregium adversus errorem Britonum, quo vel Pascha non suo tempore celebrant, vel alia perplura ecclesiasticæ castitati & paci contraria gerunt, multosque eorum, qui occidentalibus Sax: subditi erant, Britones ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem hujus lectione perduxit. Scripsit & de virginitate librum eximium, quem in exemplum Sedulii geminato opere, & versibus hexametris, & prosa composuit. Scripsit & alia nonnulla, utpote vir undecunque doctiss. Nam & sermone nitidus, & scripturarum (ut dixi) tam liberalium quam ecclesiasticarum erat eruditione mirandus. Quo defuncto pontificatum pro eo suscepit Fordhere, qui usque hodie superest, vir & ipse in scripturis sanctis multum eruditus. Quibus episcopatum administrantibus statutum est synodali decreto, ut provincia Australium Sax: quæ eatenus ad civitatis Ventanæ, cui tunc Daniel præerat, parochiam pertinebat, & ipsa sedem episcopalem, & proprium haberet episcopum: consecratusque est eis primus antistes Eadberct, qui erat abbas monasterii beatæ memoriæ Wilfridi episcopi, quod dicitur

^a In patriam al. ^b In duas parochias div. e. al.

Seolesige. Quo defuncto, ^a Eolla suscepit officium pontificatus. Ipso autem ante aliquot annos ex hac luce substracto, episcopatus usque hodie cessavit.

Ex cap^o. XIX°. anno 4°. Osredi regis Northumbr:

Undale. Antistes eximius Wilfride, post quadraginta & quinque annos accepti episcopatus, diem clausit extremum in provincia, quæ vocatur ^b In Undalum; corpusque ejus loculo inditum, perlatum est in monasterium ipsius, quod dicitur In Hripum, &c.

Vita Wilfridi. Ibidem Beda universam vitam Wilfridi recenset.

*Pag. 143. *Ibidem de munificentia Alchfridi regis in Wilfridum.

Unde & ^c illi, quia catholicum eum esse comperiit, mox donavit terram decem familiarum in loco, qui dicitur Stanford, & non multo post monasterium triginta familiarum in loco, qui dicitur In Hripum.

In provinc: Ebor: Stanford. Ibidem apparet Accam presbyterum, qui postea fuit Hagustaldensis episcopus, fuisse Romæ cum Wilfrido.

Ripun.

Ibidem.

S. Alfridi.

Nid flu: Unde factum est, ut, regnante Osredo, filio ejus, mox synodo facta juxta flu: Nidd, post aliquantum utriusque partis conflictum, tandem, cunctis faventibus, in præsulatum sit

I. e. in sedem Hagustal. Wilfridus suæ receptus ^d provinciae.

Ex cap^o. 20°.

S. Adriari.

Lus Albi. Cujus doctrinæ simul & Theodori, inter alia, testimonium perhibet, quod Albinus discipulus ejus, qui monasterio ipsius in regimine successit, in tantum studiis scripturarum institutus est, ut Græcam quidem linguam non parva ex parte, Latinam vero non minus quam Anglorum, quæ sibi naturalis est, noverit.

Ibidem per totum caput vita Accæ episcopi Hagustal.

Ecclesiæ Hagustaldensis magnificentiâ. Qui & ipsius ecclesiæ suæ, quæ in beati Andrei apostoli honorem consecrata est, ædificium multifario decore, ac magnificentis ampliat operibus.

Bibliotheca Hagustaldensis. Sed & historias passionis eorum, una cum ceteris ecclesiasticis voluminibus, summa industria ^e congregatis, amplissimam ibi ac nobilissimam bibliothecam fecit.

Ex cap^o. 21°. de Naitano, rege Piſtorum.

Ceolfrius abbas. Siquidem misit legatarios ad virum venerabilem Ceolfri-

Monasterium Petri. dum, abbatem monasterii beatiss: apostolorum Petri & Pauli,

Monasterium Pauli. ^a Ceolla al. ^b Inundalum, & mox infra Inhrypum, al. ^c Ille MS. ^d Ecclesiæ al. ^e Potius congregans, ut in impressis.

quod

quod est ad ostium Wiri amnis, & juxta amnem Tinam in loco, qui vocatur In Girvum, cui ipse post Benedictum, de quo supra diximus, gloriosissime præfuit.

Ibidem Ceolfridi literæ ad Naitanum, regem Pictorum, de observatione Paschali, & ecclesiastica tonsura, libelli instar, quæ sic incipiunt:] Catholicam sanctæ Paschæ &c.

Doctissima
epistola,
sive libellus,
Ceolfridi.

Ibidem in fine cap. ejusdem, quod, Ceolfrido autore, Picti canonicum tandem Pascha, & tonsuram acceperint.

Ex cap. 23. de * morte Withredi regis Cant. & morte
Tobia Rosensis episcopi.

* Anno
Dni 7250.

Anno post quem proximo Tobias, Rosensis ecclesiæ præful, defunctus est, vir, ut supra meminimus, doctiss: Erat enim discipulus beatæ memoriæ magistrorum, Theodori archiepiscopi, & Adriani abbatis; unde (ut dictum est) cum eruditione literarum vel ecclesiasticarum, vel generalium, ita Græcam quoque cum Latina didicit linguam, ut tam notas ac familiares sibi eas, quam nativitatibus suæ loquelam haberet, &c. Ibidem de sepultura ejus.

Ibidem.

Anno dominicæ incarnat. 731. Berchthuald archiepiscopus, longa^a consumptus ætate, defunctus est die 5. Id. Januar: qui sedit annos 37. menses sex, dies quatuordecim.

Cantuar:

Ex Bedæ libello de vita S. Cuthberti ad Eadfridum episcopum. Pag. 144.

Ex 3. cap.

Est denique monasterium non longe ab ostio Tini flu: ad meridiem situm, tunc quidem virorum, nunc autem mutato, ut solet, per tempora rerum statu, virginum, Christo servantium, nobili examine pollens.

Ex 7. cap.

Cumque post aliquot annos regi Alhfrido placeret pro redemptione animæ suæ locum quendam regni sui, qui vocatur In Hripum, ad construendum ibidem monasterium Eatan abbati donare; tollens idem abbas quosdam è fratribus secum, in quibus & Cuthbertum, condidit ibi, quod petebatur, monasterium.

Ripæ.

Eata monachus Mailrosensis, Cuthbertus præpositus hospitum in Ripensi monasterio.

Ex cap. 8.

Morbo pestilentie, quo tunc plurimi per Britanniam longe lateque deficiebant, correptus est.

Cuthbertus
famosa peste
tactus.

Ibidem.

Ut Boisil presbyter, vir sanctus & integer, peste eadem occubuerit.

^a Consummatus MS.

Ex

Ex cap^o. 15°.

Erat præfectus Ecgfridi regis Hildemer, vir religiosus cum omni domo sua deditus operibus, ideoque à beato Cuthberto specialiter dilectus.

Ex cap^o. 16°.

Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindifarnea, cum permodica sit, & supra episcopi, & nunc abbatis & monachorum ^a esse locum^o dixerimus. Re vera enim ita est. Namque una eademque fervorum dei habitatio utrosque simul tenet, &c. Quo modo episcopi Lindisfarnen: monachi erant, & monachicam cum diaconibus & clericis suis vitam ducebant.

Farne dicitur insula medio in mari posita, quæ non, sicut Lindisfarnensium incolarum regio, bis quotidie, accedente æstu oceani, quem reuma vocant Græci, fit insula, bis renudatis, abeunte reumate, littoribus contigua terræ redditur, sed aliquot milibus passuum ab hac semiinsula distans, quæ & hinc altissimo, & inde infinito clauditur oceano.

Ibidem.

Qui videlicet miles Christi, ut, devicta tyrannorum acie, monarchus terræ, quam adierat, factus est, condidit civitatem suo aptam imperio, & domos in hac æque civitati congruas erexit. Est autem ædificium situ pene rotundum, à muro usque ad murum mensura 4^{or}. ferme, sive quinque, perticarum distentum, murus ipse deforis altior longitudine stantis hominis. Nam intrinsecus^b imam cædendo rupem multo illum fecit altiorem, quatenus ad cohibendam oculorum simul & cogitationum lasciviam, ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incola nil de sua mansione præter cælum posset intueri. Quem videlicet murum non ^c secto lapide, vel latere, & cæmento, sed impolitis prorsus lapidibus & cespite, quem de medio loci fodiendo tulerat, composuit.

Pag. 145. Duas in mansione habebat domos, oratorium scilicet, & aliud ad communes usus aptum habitaculum; quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisque circumfodiendo sive cedendo confecit. Culmina vero de lignis informibus & fœno superposuit. Porro ad portum insulæ major erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi & quiescere possent. Nec longe ab ea fons eorundem usibus accommodus.

Ex cap^o. 24°.

Cuthbertus Coquedam venit, ubi Ælstedam, Ecgfridi regis sororem, convenit.

Qui, ascensa cum fratribus navi, venit ad insulam, quæ Coquedi flu: ostio præjacens, ab eodem accepit cognomen, & ipsa monachorum cœtibus insignis.

a Ex impress. b Vivam al. c De secto al.

Ibidem.

Ibidem.

S. Elfreda.

Inteliexit ergo, quia de Alfrido diceret, qui ferebatur filius
fuisse patris illius, & tunc in insulis Scottorum ob studium
literarum exulabat. Sciebat autem, quia proponeret Ecgfridus
eum constituere episcopum.

Prophetia
Cuthberti
de regno
Alfridi.

Ibidem.

Ecgfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, & Alfridus frater ejus nothus substituitur.

Ex cap^o. 27°. de Ecgfrido.

Venit ad Lugubaliam civitatem, quæ à populis Anglorum corrupte Luel vocatur, ut alloqueretur reginam, quæ ibidem in monasterio suæ sororis eventum belli expectare disposuit. Postera autem die deducentibus eum civibus, ut videret mœnia civitatis, fontemque in ea miro quondam Romanorum opere extructum.

Ex cap^o. 33°.

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus gravissima nece incubuit, ita ut a magnis quondam refertisque habitatoribus villis ac possessionibus vix parvæ raræque reliquæ, & interdum nullæ, residerent.

Ex cap^o. XLV.

Unde abbas ipse, sciens in monasterio Lindisfarnensium medicos esse peritissimos, misit eum illo, rogans ut si quid possent curationis conferrent.

Est autem factum in monasterio, quod juxta amnem Dacor constructum ab eo cognomen accepit, cui tunc vir religiosus Cuthbert abbatibus jure præfuit.

Dacor fin:
Dacor monasterium.
Cuthbertus abbas alius à S. Cuthberto.

Ex Bedæ libello carmine scripto de vita S. Cuthberti ad Joannem presbyterum.

Est locus insignis flu: super ostia Tini,
Eximio jam tunc monachorum examine pollens.

Cuthbertus sit focius monachorum.

Fit monachis focius, quos Lindisfarnea glauci
Insula clara maris refluxis circumluit undis.

Tandem Farne petit senior, cupitisque potitus
Sedibus, indigenas patria fugat impiger atros.

i. e. spiritibus

Illa prius nam horrens larvalibus insula flabris
Arcebat humana minis consortia cæcis.

f. ut

Quam domini mox servus adit, cruce territus atrox
Turbo fugit, vagi quasi per mare portio fumi.

Pag. 146.
Cuthbertus
Farne petit.

• In magnis al.

Ille

Ille serena tenens pereunte tyrannide regna
Terrestri ætheream facer aggere condidit urbem,
Atque humiles celsis statuit sub mœnibus ædes.

*E Bedæ libello de vitis Benedicti, Ceolfridi, Easterwini,
Sigfridi, ac Huberti abbatum.*

Terram octo familiarum juxta flu: Fresca ab Alfrido rege,
in scripturis doctiss: in possessionem monasterii S. Pauli apo-
stoli comparavit.

Verum pro hac terra postmodum, regnante Ofredo, Ceol-
frido addito pretio digno, terram viginti familiarum in loco,
qui incolarum lingua Ad villam Sambuce vocatur, quia hæc
vicinior eidem monasterio videbatur, accepit.

E libello de vita Bedæ, ab incerto autore edito.

Beda natus 7. anno Ecfridi, regis Northumbrorum.

Tunbertus unus ex præceptoribus Bedæ in sacris literis.

Pag. 147. *E libro Bedæ de natura rerum, in quo, veluti in his sequen-
tibus, de ratione temporum tractat.*

Cæsar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, qui-
bus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitum fu-
erat, victos obsidibus acceptis * stipendiarios fecit.

* Quarto Claudii anno.

Eodem anno ipse Britanniam adiens, quam neque ante
Julium Cæsarem, neque post eum, quisquam attingere ausus
fuerat, sine ullo prælio, ac sanguine, intra paucissimos dies
plurimam insulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam
insulas Ro. adjecit imperio, ac sexto quam profectus erat
mense Ro. rediit.

Vespasianus, inter alia magnorum operum, in privata ad-
huc vita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio
missus tricies & bis cum hoste confixit, duas validiss. gentes,
xx. oppida, insulam Vectam, Britannia proxima, imperio
Ro. adjecit.

Tempore Antonini Commodi.

✚ Lucius Britan: rex, missa ad Eleutherium, Ro. episcopum,
epistola, ut Christianus efficeretur impetrat.

Severus in Britan: bellum transfert, ubi, ut receptas pro-
vincias ab incursione barbarica faceret securiores, mag. fos-
sam, firmiss.que vallum, crebris insuper turribus communi-
tum, per cxxxii. millia pass. à mari ad mare duxit, & Ebo-
raci obiit.

Tempore Diocletiani.

Carausius sumpta purpura Britannias occupat.

Post decem annos per Asclepiodotum præfectum prætorio
Britannia receptæ.

Constantius

Constantius 16. imperii anno, summæ mansuetudinis & civilitatis vir, in Britannia diem obiit Eboraci.

Maximus (vir quidem strenuus & probus, atque Augusto dignus, nisi, contra sacramenti fidem, per tyrannidem emerisset in Britanniam) invitus propemodum ab exercitu imperator creatus in Galliam transit, ibique Gratianum, dolis circumventum, apud Lugdunum occidit, fratremque ejus Valentinianum Italia expulit.

In Theodosio.

Qui ^a quoniam Britanniam omni pene armata ^b juventute spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, nunquam ultra domum rediere. Videntes transmarinæ gentes sæviss: Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone, destitutam milite ac defensore insulam adveniunt, & vastatam direptamque eam multos per annos opprimunt.

Tempore Arcadii.

Pelagius Brito dei gratiam impugnat.

Tempore Honorii & Theodosii Minoris.

Britanni, Scotorum Pictorumque infestationem non ferentes, Ro. mittunt, & sui subjectione promissa, contra hostem auxilia flagitant, quibus statim missa legio magnam barbarorum multitudinem sternit, ceteros Britannæ finibus pellit, ac domum reversura præcepit fociis ad arcendos hostes murum trans insulam inter duo maria statuere, qui absque artifice magistro magis cespite quam lapide factus nil operantibus profuit. Nam mox ut discessere Romani, advectus navibus prior hostis, quasi maturam segetem obvia quæque sibi cædit, calcatur, devorat. Iterum petiti auxilia Romani advolant, & cæsum hostem trans maria fugant, conjunctisque sibi Britannis murum, non terra ut ante pulvereum, sed faxo solidum inter civitates, quæ ibidem ob hostium metum fuerant factæ, à mari usque ad mare collocant. Sed & in littore meridiano maris, quia & inde hostis timebatur, turres per intervalla ad prospectum maris statuunt. Sic valedicunt fociis, tanquam ultra non reversuri.

Ad Scottos, in Christum credentes, ordinatus à Papa Celestino Palladius primus episcopus mittitur.

Anno Theodosii octavo, recedente à Britan: Ro: exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denegatione, redeunt ipsi, & totam ab Aquilone insulam pro indigenis muro tenus capefunt. Nec mora, cæsis, captis, fugatis custodibus muri, & ipso interrupto ^c jam'' intra illum crudelis prædo grassatur. Mittitur epistola, lachrymis ærumnisque referta, ad Ro: po-

^a Id est, Maximus tyrannus. ^b Juventute, copiisque militaribus spoliaverat, quæ tyrannidis ejus vestigia secuta in Gallias, & c. al. ^c Etiam al.

testatis virum Aëtium ter consulem 23. Theodosii principis anno, petens auxilium, nec ^a imperat. Interea fames dira ac famosiss. profugos infestat, qua coacti quidam hostibus dedere manus. Alii de montibus, speluncis, ac saltibus strenue repugnabant, ac strages hostibus dabant. Revertuntur Scoti domum, post non multum tempus reversuri. Picti extremam insulæ partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent. Famem præfatam mag. siugum opulentia, opulentiam luxuria & negligentia, negligentiam lues acerr: & acrior mox hostium novorum, id est, Anglorum, plaga secuta est, quos illi unanimi consilio cum rege suo Vertegerno quasi defensores patriæ ad se invitandos elegerunt; sed exceptos mox impugnatores atque expugnatores miserunt.

Tempore Martiani & Valentiniani.

Gens Anglorum sive Saxonum Britanniam tribus longis navibus advehitur, quibus dum iter prosperatum domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui junctus prioribus, primo hostes, quos petebat, abegit; deinde in socios arma vertens, totam prope insulam ab orientali ejus plaga usque ad occidentalem igni vel ense subegit, conficta occasione, quod pro se militantibus Britones minus sufficienter stipendia darent.

Hæresis Pelagiana Britannorum turbat fidem, qui à Gallianis episcopis auxilia quærentes, Germanum, Altisiodorensis ecclesiæ episcopum, & Lupum Trecafenum æque apostolicæ gratiæ antistitem, fidei defensores, accipiunt. Confirmant antistites fidem verbo veritatis simul & miraculorum signis.

Pag. 149.

Sed & bellum Saxonum Pictorumque adversus Britones eo tempore junctis viribus susceptum divina virtute retundunt. Cum Germanus ipse dux belli factus, non tubæ clangore ^b alleuiæ totius exercitus voce ad sidera levato, hostes in fugam vertit immanes.

Tempore Zenonis.

Britones, duce Ambrosio Aureliano, viro modesto, qui solus forte Ro. gentis Saxonum cædi superfuerat, occisis in eadem parentibus purpura indutis, victricem eorum gentem provocantes ad prælium, vincunt, & ex eo tempore nunc hi, nunc illi palmam habuere, donec advena potentior tota per longum potiretur insula.

Tempore Mauritiî imper.

Idem, missis Britanniam Melito, Augustino, & Joanne, & aliis pluribus cum eis monachis, timentibus deum, ad Christum Anglos convertit. Et quidem Ethelbertus mox ad Christi gratiam conversus cum gente Cantuariorum, cui præerat, proximisque provinciis, etiam episcopum doctoremque

^a Impetrat *al.* ^b Alleluia *al.*

suum Augustinum, sed & ceteros sacros antistites episcopali sede donabat. Porro gentes Anglorum, ab aquilone Umbri fluminis sub regibus Aelle & Aëdilfrido sitæ, nec dum verbum vitæ audierant. Gregorius 18. anno Mauriti, Indictione 4^a. scribens Augustino, Londini quoque & Eboraci episcopis, accepto à sede apostolica pallio Metropolitanos esse [Metropolitani 11. 1791.] debere decernit.

Anno regni Heraclii XVI. Indictione XV. Aeduuius excellentiss. rex Anglorum in Britannia transumbranæ gentis ad aquilonem, prædicante Paulino episcopo, quem miserat de Cantia venerabilis archiepiscopus Justus, verbum salutis cum sua gente suscepit, anno regni sui 110. adventus autem Anglorum in Britanniam plus minus an: 180. eique Paulino sedem episcopatus Eboraci * donavit; cui profecto rei, in auspitium venturæ fidei & regni cœlestis, potestas quoque terreni ^a creaverat regni, ita ut universos Britanniaë fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua vel ipsorum vel Britonum gentes habitabant, sub ditioe ^b acciperent. * Alias, tradidit.

Theodorus archiepiscopus, & Adrianus abbas, vir æque doctiss. à Vitaliano missi Britanniam plurimas ecclesias Anglorum doctrinæ ecclesiasticæ fruge fœcundaverunt.

^c Sancta, perpetua virgo Christi Edilthruda, filia Annæ, regis Anglorum, & primo alteri viro permagnifico, & post Ecfrido regi conjux data, postquam 12. annos thorum incorrupta ^d servavit maritalem, post reginam sumpto velamine sacro virgo sanctimonialis efficitur. Nec mora etiam virginum mater & nutrix pia sanctarum, accepto in construendum monasterium loco, quem Eylege vocant; cujus merita vivacia testatur etiam mortua caro, quæ, post 17. annos sepulturæ, cum veste, qua involuta est, incorrupta reperitur.

Papa Sergius ordinavit venerabilem virum Uuilibrordum, cognomine Clementem, Fresonum genti episcopum, in qua usque hodie pro æterna patria peregrinus (est enim de Britannia gentis Anglorum) innumera quotidie diabolo detrimenta & Christianæ fidei facit augmenta.

Ecberchtus, vir sanctus de gente Anglorum, & sacerdotium monachica vita etiam pro cœlesti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis provincias ad canonicam paschalis temporis observantiam, à qua aberraverant, pia prædicatione convertit anno D. 716.

His temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, viri & feminæ, duces & privati, divini amoris instinctu, de Britannia Romam venire consueverant. Inter Pag. 1501

^a Sic, cum duob. punctis sub a. ^b Acciperet al. ^c Sancta & perpetua al.
^d Sic, cum duob. punctis sub it.

quos etiam reverendiss. abba meus Ceolfridus, annos natus 74. cum esset presbyter annis 47. abbas annis 35. ubi Lingonas pervenit, ibi defunctus, atque in ecclesia beatorum geminorum martyrum sepultus est; qui, inter alia donaria, quæ adferre disposuerat, misit ecclesiæ S. Petri Pandectam, à beato Hieronymo in Latinum ex Hebræo, vel Græco fonte translatum.

Pag. 151.

*a Ibidem.*Tatuinus
episcopus.
Briodun
monast.

Pro quo *b* anno eodem factus est archiepiscopus vocabulo Tatwine, de provincia Merciorum, cum fuisset presbyter in monasterio, quod vocatur Briodun.

Ex cap^o. 24°. quod est tanquam epitome historiae Bedæ.

Ingens pe-
stis per to-
tam Britan:

Anno domini DCLXIII^o. pestilentia venit.

Caput 25^m. continet educationem Bedæ, & catalogum librorum ejus.

Pag. 152.

Ex vita Sexburgæ, filia Annæ regis, cujus esse autor videtur Gotcelinus.

Ercomber-
tus.

Nupsit Ercomberto, Cantuar: regi.

Primusque solenne qua Iragesimalis observantiæ jejunium inter omnes Anglorum reges generali sanxivit edicto.

[Lent
Faste.]

Anno ab incarnatione Domini 667. sui autem imperii 24. pridie Id. Jul. Ercombertus obiit.

Midleton.

A Cantia meditullio Middeltona sortitur vocabulum, ad cu-
sup. Sexburga.

jus ecclesiæ portum de mundi hujus naufragio nuda evasit.

Wihardus
pre.byter.

Ibidem de Wihardo presbytero, ab Egberto, Cant. rege, ad Vitalianum misso, ut in archiepiscopum Cant: inungeretur, utque Romæ *c* obierit.

Vicina prædicto Middeltonæ oppido insula suberat, cujus Anglice etymologia à balantum nomine Scæpeia est sortita vocabulum. Illuc virago domini votum suum dirigit novum sanctis virginibus construere habitaculum.

Hæc etenim insula, ab occidentali plaga Cantuariæ sita, septem miliarium protrahit longitudinem, tribusque miliaribus in latum extenditur. Fluvius autem ille, qui vulgo Tamesia

*Qua sequitur usque ad Fragmenta vite Sexburgæ sunt ex Histor. Eccles.
b Berdualdo scilicet. c Sic.*

dicitur, duo flu^a. ex se divisa in oceanum porrigit, & eandem insulam, undis hinc inde alluentibus, cingit. Hic sibi paradisum, hic novam ædificat Hierusalem, quia & a curis seculi erat remotior, & secretiorem orationi situm eundem natura reddiderat.

Filiam meam præterea Ermenildam vobis matrem constituo.

Ego vero Orientalem Angliam invisere gloriosæ sororis meæ Etheldrithæ magisterio informanda, & regularibus ejusdem ^a iniicienda doctrinis.

^{sup.} Etheldrithæ.

Cui in monasterii regimine pretiosa virago Sexburga successit.

Ex libro de vita S. Fredisuidæ.

Didanus pater Fredisuidæ.

Algeva Fredisuidæ in litteris magistra.

Algarus importunus Fredisuidæ amator.

Mansit autem 3. fere annis in præfati nemoris solitudine, sed non incolis ignota.

Fuit, ut videtur, illud nemus in provincia Oxon:

Ex vita Edburgæ virginis.

Thunor, jubente vel connivente Ecbrichto, Cantiorum rege, Ethelredum atque Ethelbrightum regios juvenes, & veros Cantix heredes, interfecit apud Estriam. Lelandus. Estria, meo iudicio, sonat * Eststure.

* Twaites, vir ex nobilitate Cant: habitat apud Eststure, locum hereditatis suæ, distatque à Cantuar: quinque passuum millibus, vergitque ad South-West.

Ut Ecbertus rex Domnevam, interfectis ejus fratribus, placare studuerit.

Hujus ergo rei gratia tradidit illi ruris regii apud Tanetam insulam octoginta aratorum jugera, ut plenius mœstæ germanæ mœrorem mitigaret.

Basilicam in præfato condidit agro, regio etiam bene adjuta suffragio, quam etiam dei genitrici Mariæ consecravit.

Domneva Milthrudem filiam suam in Gallias erudiendam misit, posteaque domum rediens à Theodoro archiepiscopo sacrum velamen accepit una cum aliis septuaginta virginibus. Pag. 153.

Post discessum vero venerandæ matris beata virgo Milthrudis in ovile dominici gregis pastorali cura successit.

Post S. Milthrudis obitum beata virgo Eadburgis familiam causa regiminis accepit.

Ethelbertus Anglorum vocabulo iuterpretatur nobile lumen.

Bertha vero interpretatur clara, vel serena.

Fuit autem Eadburgis, beatæ Milthrudis proavia, filia quidem Ethelberti & Berthæ.

Eadburgis beata civitas interpretatur.

a Sic.

Eadburga

Eadburga novam ecclesiam & monasterium apud Limege in gratiam Mildruthæ construxit, in quo & neptis suæ, beatæ videlicet Milthrudæ, sacratæ virginis, decenter exanimis re-conderet artus.

Olim paganorum infesta sævitia totam ferme Cantiam, exigentibus populorum peccatis, populata est, excepto hujus sanctæ præscriptæ virginis loco, quem deus sponsæ suæ meritis ab omni furentium infestatione tutavit, quousque omnes Limbiensis ecclesiæ clerici, congregata suorum phalange, egressi sunt, ultro se paganis objicientes, viriliterque egisse cupientes, ut postmodum rei probavit eventus. Occurrentes ergo hostibus valida manu, peremerunt ex eis mille ducentos quadraginta, sed & ipsi omnes interempti perierunt, excepto prædicti loci presbytero.

Ex vita S. Botulphi.

Sancti fratres Adulfus & Botulfus nobilibus orti natalibus. Profecti sunt in Germaniam studendi gratia.

Adulphus factus episcopus Trajectensis.

Botulfus domum reversus petiit ab Ethelmundo rege locum condendo monasterio aptum.

Tandem Ikanno placuit, & locus ei datus est.

Sepultus fuit à fratribus suis in Ikanno 15. Cal. Jul.

Ex Odonis vita.

Francorum prosapia extitit oriundus.

Ufus est Parisiis præceptore Remigio.

Tandem factus erat abbas Cluniacensis.

Redegit moralia Gregorii in compendium.

Excerptum epistolæ domini Osberni Prioris in vitam S. Edouardi Conf: ad Albericum legatum Innocentii pontif:

Vita & miracula S. Edouardi Conf: abbreviata ex tractatu domini Osberni Prioris.

Pag. 154. *Ex vita Withburgæ, filie Annæ, regis Orientalium Anglorum.*

Est in provincia Nordfolca villa, quæ dicitur Dereham, ubi sylva & flu: loci habitationem fecit apricam.

Hic monasterium condere satagebat.

^a Sepelitur in cœmiterio ecclesiæ Dirhamensis.

Illud virginale monasterium in Derham irruptione paganorum, ac tempestate bellorum, fugato choro sacrarum virginum in ^b vulgarem" parochiam, est destitutum.

Ut Edewoldus, episcopus Ventanus, curaverit Withburgæ corpus transferendum ad monasterium Eliense.

Inter alia vero magna expetitum à rege Ædgaro monasterium Dereham, cum pretiosissimo thesauro suo, With-

^a Sepelitur MS. ^b Omittunt alii.

burga adjecit; cui nimirum in omnibus his gratia transfere-
 rendi parabatur.

sup. à Derham.

Excursus ergo xx. miliaris per undam usque ad Tidbrighte-
 sege, hoc est, ad Tidbrighti insulam.

Nam hic colliculus, qui dicitur Roueshil, paululum emi-
 nentior cetera campi planicie, quantum ipsius feretrum occu-
 pabat æterno ac viridiori gramine vernat. Roueshil prope Hcly.

Elegantissimus & liberalissimus pater Eligenis familiæ novo
 monasterio à fronte consummato, & cet:

sup: interfuit translationi.

Nicolaus archidiaconus Lincolnix inter eruditos præclarus.

Anno D. 798. corpus S. Withburgæ sine corruptione in-
 ventum est post annos fere 55. in Dereham.

*Ex libello de vita S. Wulfildæ, quem Gocelinus mo-
 nachus S. Bertini scripsit.*

Quem rex catholice baptizatum appellavit patria lingua à
 nido Nestingum. Puellus va-
 giens ab Al-
 fredo Mag.
 in nido in-
 ventus, à
 quo S. Wul-
 filda origi-
 nem duxit.

Lelandus.

fororis S. Erkenwaldi t

Gocelinus scripsit de translatione Ethelburgæ, Wulfildæ, &
 Hildelithæ. quo S. Wul-
 filda origi-
 nem duxit.

Ex libro de vita S. Werburgæ, autore, ut arbitror, Gotcelino.

Werbunga in civitate Legecestra requiescit.

Ethelbrightus ex Berta regina, filia regis Francorum, Ead-
 baldum cum Ethelburga filia procreavit, quem suæ pietatis
 & regni heredem reliquit. Ethelburga vero regina, post pii
 regis Northumbrorum Eadwini interfectionem, reversa ad
 Eadbaldum fratrem, in villa Liminga monasterium ædificavit,
 in quo cum S. Eadburga requiescit. Eadbaldus quoque ex
 alterius Francorum regis filia Emma Ermenredum atque Er-
 kenbertum principes, S. que virginem Eanwitham, quæ a-
 pud Folchestan deposita veneratur, propagavit. Ermenredo
 autem ex inelyta conjuge Oslava nati sunt Ethelredus atque
 Ethelbrichtus, quos innocenter jugulatos splendida lucis co-
 lumna de cælo prodidit Christi martyres. Quatuor quoque
 ibi. filix, sanctæ Domneva, Ermenberga, Ermenberga, & Er-
 mengitha velut paradisiaci fontis quadrifariam emicere flu-
 mina. Fratri vero ejus Erkemberto regi Annæ regis filia Sex-
 burga, soror perpetuæ virginis Etheldrithæ, legaliter con-
 juncta, peperit Ecbrightum ac Lotharium reges, cæloque di-
 gnas Ermenhildam atque Ermengodam reginas. Ermenhilda
 Wulfhero, regi Merciorum, Pendæ regis filio, tradita, splen-
 didissimam Werbungam, cui hæc parentalis purpura infloratur,
 generavit. Beatissima vero matertera ejus Ercongoda, amore
 sacræ

sacrae religionis peregrinata trans mare requiescit, ubi se à Domino susceptam tanquam advenam suam multis virtutibus ostendit. At beata & regia Domneva, regio Wulferi germano Merwale conjugata, ad Summæ Trinitatis gloriam triplicem virginitatis protulit lauream, sanctissimas scilicet sorores Mildburgam, Mildretham, ac Mildgytham, quæ distinctis monasteriorum suorum lampadibus irradiant patriam. Natus est ei & Merwin filius, qui ad sanctos innocentes à baptisinate raptus est parvulus. Almisuæ quoque Werburgæ generositatem ac sanctimoniam proximius exornant sanctissimæ amitæ suæ Pendæ regis filiæ, Kineburga & Kineswitha, quæ cum propinqua sua beatiss: Tibba Burgensem^a supernæ janitoris Petri illustrant ecclesiam.

sup. Werburga.

Cum in ipsius Wedunæ mansione moraretur virgo.

In Weduna autem regio patrimonio suo, quod est in Hamptuna provincia, & septem fere leugis distat ab Hamtuno oppido.

Alnothus
Werburgæ
armenta-
rius.

Vir autem domini memoratus jacet ad Stouam, una leugia à Bucchesburch, quem in sylva anachoriticam vitam ducentem latrunculi martyrizaverunt.

Elegit tamen divina præscientia & voluntate Heanburgæ monasterio quiescere corpore.

Werburga
obiit Tri-
kinghami,
& statim
Hambur-
gum trans-
lata est.

Deposita itaque in cœnobio, quod Triccengeham appellatur, per languorem & mortem corporis ad immortalia solennia ab angelicis choris assumitur.

Post novem siquidem annos ejus sepulturæ, suggerentibus Eanburgenisibus, placuit regi Ceolredo, qui tunc regnabat

ipsum

Merciis, quatenus sacrosancta ejus glebâ de tumulo levaretur.

H b

Ex vita S. Ermenildæ, à Gotcelino, ut conjectura ducor, edita.

Extemplo ad præcellentissimum Ely cœnobium confugit, ubi genitrix sua sanctissima choris virginum, ut luna inter sydera, præluxit; ubi filia ipsius Werburga ut monile aureum virginitatis emicuit.

Pag. 156.

*Ex libro Gotcelini de vita S. Eadgithæ^b filiæ Wulstrudis.
Apostrophe ad Edouardum martyrem, fratrem Eadgithæ.*

Prior æthre puer ortus
Puerum te facrat^c astris.
Tua regna perimunt te,
Sua regna refovent te:
Tibi sceptrum braviumque
Meliori vice reddit.

^a Superni al. ^b Filia MS. ^c Supra hanc vocem asteriscus ponitur in Cod. MS.
Puer

Puer ibas, seniorum
 Procerumque moderator,
 Amor & flos populorum.
 Magis acta nece regnas.
 Cruor haustus lavat, ornat,
 Cui luna rosa vernat,
 Soror almis sacra nymphis
 Comitata paradisi
 Tibi flores & odores,
 Violasque casiasque,
 Tibi nardos, & amomum
 Calathis fert in eburnis,
 Animasque choreasque
 Speciosas tibi ducit.
 Niveus grex utriusque
 Duce juncto domus una est.
 Soror & tu comitantes
 Agitote super astra.

Ex libro Gotcelini de vita S. Milburgæ.

Inclytus rex Ethelbright virginis Milburgæ fuit abavus, Ermenredus, i. e. lingua scilicet Anglica, miserorum consilium. Domneva quidem, sanctæ posteritatis spes & specula, traditur in matrimonium Merwale, regi Westhanorum, hesperiarum partis Merciorum. Conregnabant autem ipse natu tertius & frater ejus Wulferus natu secundus. Fuerant enim filii Pendæ, strenuiss: regis, cui successerant, quasi ^a Diarchæ regni natalis, quibus erant duo germani fratres, quorum alter primogenitus, alter erat ultimus, Peada scilicet & Edelredus, Peada, deo charus & angelis, rex extitit Mediterraneis Anglis. Ethelredus vero, vir summæ devotionis, successor fuit fratris sui Wulferi regis, qui, transactis in regno 29. annis, de rege fit monachus, spreto fastu pompæ regalis. Quorum eximiæ sorores, Kineburga & Kineswitha, meritis spectabiles, fulgent, tanquam sydus geminum, in Burgensi ecclesia, cum beatissima sua parentali proxima.

Eadfridus è Northumbria apostolus missus ad Merwalam, regem Merc:

Ubi ergo regis conversio per leonem, ut dictum est, viro dei divinitus prælagitur, locus fundandæ domus regio liberatori, regni cœlestis janitori, eligitur. Unde locus ipse postea vertitur in leonis monasterium.

Lelandus.

Apparuerat leo Eadfrido apud Mercios cœnanti, cui cum panem manu porrexisset, mitis accepit. Leo autem ad Mer-

walam alludit, qui paganus ferox, adveniente Eadfrido, mitis per fidem factus est.

Pag. 157. **Monasterium Leonis.** Domus autem fundata regaliter ^a foliatur, rebusque & opibus regiis opulenter ditatur. Cui beatus præficitur Eadfridus, cujus doctrina veræ lucis gratia primo refulsit.

Merwalam Domnevam

Ferunt autem utrumque regem & regiam comitem glorioso regi, & martyri, Oswaldo Glawcestre construxisse monasterium, quod ab utroque non solum magnis possessionibus dilatatur, sed & tantis ornatibus decoratur, ut præ abundantia ornatuum à vulgo vocetur aureum.

A conjugio soluta Domneva, venit in Cantiam ad Egbrichtum regem, patrualem suum.

Suscipit ergo Domneva venerabilis à prædicto rege locum amœnæ mansionis. Distat non eminus ab urbe Cantuaria grandis, quæ Tanetum appellatur, insula, arridens bona rerum copia, regni flos & thalamus, amœnitatis gratia, in qua, tanquam in quodam elysio, datur ei duodecies quatuor aratorum possessio, &c. Ut ibidem monasterium virginum condiderit, & D. Mariæ virgini dedicaverit per Theodorum archiepiscopum.

Mildritha, Domnevæ filia.

Cui soboles egregia, Christi virgo, Myldritha cum 70. virginibus, Deo consecratis à memorato primate Dorobernenfi antistite, feliciter vice materna successit.

Inclya quoque virgo Milgitha junior, beatæ matris Domnevæ filia, sanctæ conversationis vitam duxit in terminis Northumbrorum.

Merualæ, regis Merciorum sepultura.

Corpore pausans (ut fertur) Reopedune, ^b monasterium olim fatis nobile conversationibus virorum insignium, & sanctimonialium feminarum. Qui locus secundum ejus etymologiam non tacere videtur regis excellentiam. Sonat enim manipulus montis.

Milburga abbas Ventolocenſis.

Loco, qui Wimnicas antiquitus nuncupatur, cœlesti conversatione feliciter illustratur, beata dormitione, & perpetua mansionem glorificatur.

Ubi constructo venerabili monasterio præfuit ipsa mater angelica.

Corf flu: non procul à Ventoloco.

Erat quidam amnis obivus, Corf ab incolis nominatus, vado meabilis, alveo mediocri.

Quatuor enim regum Merciorum, sibi per ordinem in regno succedentium, tempora transegit. Quorum primus rex Wulferus 17. annis, secundus, frater ejus, rex Etheredus bis tribus lustris, tertius Kirredus quinque annis, quartus Ceolredus septem annis nobiliter imperavit. Circiter ergo duo-

^a Sic in MS. An solidatur? ^b Sic.

decim annorum lustris decursis in vitæ stadio transeuntis &c.
De morte Milburgæ.

Gleba vero virginei corporis cultu celebri reconditur ante majus altare in ecclesia S. Trinitatis.

Florent autem in Wallia gloriosæ virginis Milburgæ miracula loco, qui ejus nomine, eo quod sui juris aliquando fuerat, Landmylien Wallice dicitur, quod in terram Milburgæ Latino sermone vertitur.

Lanmylien,
i. e. locus
Milburgæ.

*Ex Historia Rogeri Hoveduni, qui
opus suum inchoavit ubi Bèda
finem historię fecit.*

Pag. 158.

Hovedunus in historia sua maxime secutus est Symeonem monachum Dunelmensem.

Anno Domini DCCXL.

Reverendæ memoriæ Acca episcopus sublevatus in regionem viventium, peractis in episcopatu Angustaldensis ecclesiæ annis 24^{or}. ad cujus ecclesiæ partem orientalem corpus ejus honorifice conditum est. Ac deinde, peractis à depositione sua plus quam ccc. annis, à quodam presbytero divina revelatione translatus est, ac in ecclesia intra feretrum condigno honore positus.

Accæ mors.

Numeri annorum per exemplaria multis in locis discrepant.

Accæ translatio.

DCCXLI^o.

Monasterium in Eboraca civitate succensum est.

Monasterium Eboracense correptum igne.

DCCLIII.

Bonifacius archiepiscopus, qui & Winfridus, Francorum martyrio coronatus est cum L. tribus.

Winfridi, cognomine Bonifacii, martyris.

Anno DCCLVI^o.

De Eadberto rege North: qui successit Ceoluulpho.

Eadbert rex 15°. anno regni sui, & Unnuft rex Pictorum

duxerunt exercitum ad Alcluit, ibique Britones tamen conditionem receperunt prima die mens. Aug. Decima autem die mensis ejusdem interiit exercitus pene omnis, quem duxit

de Onoma ad Niwamburg, i. e. ad novam civitatem.

Anno DCCLVIII^o.

De urbibus repentino igne correptis.

Stresterburg, Venta, Homuic, Londonia, Eboraca, Donacestre, aliaque multa loca illa plaga concussit.

DCCLXII°.

qui & Moll:

Ethelwald rex præfatus accepit reginam Etheldritam Cataracta. lendis Novembris in Cataracta.

Eodem anno.

Ceolwulphus rex, & postea monachus, Ubæ sepultus. Libertas bibendi vinum. Ceolwulphus olim rex, postea in Lindisfarnensi ecclesia monachus, cœlesti regno militavit. Cujus corpus postea delatum in ecclesiam Northam multis ibidem, ut fertur ab habitatoribus, miraculis claruit. Hoc rege, jam monacho facto, efficiente, data est Lindisfarnensis ecclesiæ monachis ^a licentia" bibendi vinum vel cerevisiam. Ante enim non nisi lac & aquam bibere solebant.

DCCLXIX°.

Cataracta conflagravit. Cataracta à Bearnredo tyranno succensa est. Et ipse infelix eodem anno incendio periit dei judicio.

Anno DCCLXXIII.

Bebbæ urbis descriptio & situs. Bebbæ vero civitas urbs est munitissima, non admodum magna, sed quasi duorum, vel trium, agrorum spatium, habens unum introitum cavatum, & gradibus miro modo exaltatum. Habet in summitate montis ecclesiam perpulchre factam, in qua est scrinium pretiosum, in quo involuta pallio jacet dextera manus S. Oswaldi regis incorrupta, sicut docet Beda, historiographus hujus gentis. Est in occidente, & in summitate ipsius civitatis fons miro cavatus opere, dulcis ad potandum, & purissimus ad videndum.

DCCLXXXVIII°.

A

Elwaldi cædes. Elwaldus rex, conjuratione facta, ab ejus patritio, Sigga nomine, miserabili occisus est morte IX°. Cal. Octob. in loco, qui dicitur Scyltecester, juxta murum. Corpus vero eximii regis ad Haugustaldensem ecclesiam cum magnis monachorum cuneis & cantilenis perlatum est, & in ecclesia S. Andrei apostoli honorifice sepultum est.

{ Scy e-
cestre.
Scyltece-
stre ubi.

DCCXCII°.

Albini epistola de adorandis imaginibus.

Lelandus.

* Quem Carolus Magnus, ad se missum à Constantinopoli, ad Britannos misit. Et erat de non adorandis imaginibus.

Contra quod scripsit Albinus epistolam, ex autoritate divinarum scripturarum mirabiliter adfirmatam, illamque cum eodem * libro ex persona episcoporum & principum nostrorum regi Francorum attulit.

Eodem anno de Ofredo, rege Northumbrorum, regno privato, & postea

I boraci detonso.

Ofredus de exilio, sacramentis & fide quorundam princi-

^a Ex im. reff.

pum

pum, clam de Eufania venit, ibique deficientibus ab eo suis militibus, captus est à rege præfato Ethelred, atque, eo jubente, occisus in loco, qui dicitur Dingburch, 18°. Cal. Octob. corpus vero ejus ad ostium Tini flu. perlatum est, & in basilica ejusdem eximii cœnobii sepultum.

Ofredi cædes & sepultura.
Dinburg:
Symeon legit Aynburg.
Pag. 159.
Cataracta.

* Eodem anno Ethelred rex accepit reginam Elfredam, filiam Offæ, regis Merciorum, iii^o. Cal. Octob. apud Cataractam.

DCCXCIII^o. Hæc eadem fere ad verbum in historia Symeonis.

Sigga dux, qui interfecit Elfwaldum regem, interiit propria nece, cujus corpus ad insulam Lindisfarnen: perlatum est 1X^o. Cal. Maii. Lindisfarnensis insula magna est, per ambitum, verbi gratia, octo, vel amplius, milliariis se extendens: in qua est nobile monasterium, quo eximius Cuthbertus antistes positus erat, cum aliis presulibus, qui ejus successores dignissimi extiterant, de quibus convenienter dici potest, quod canitur, " Corpora sanctorum ^a in p. f. f." Lindis dicitur flumen, quod in mare excurrit, duorum pedum latitudinem habens, quando Ledon fuerit, id est, minor æstus, & videri potest. Quando vero Malina fuerit, id est, major æstus maris, tum nequit Lindis videri. Farnen autem insula est, in qua beatissimus Cuthbertus heremiticam vitam duxit. Non tanta est ^b Lindisfarnen, sed est posita in mare, magnis exturbata fluctibus diebus & noctibus. Eodem sane anno pagani ab aquilonali climate navali exercitu, ut aculeati crabrones, Britanniam venientes, hac illacque, ut dirissimi lupi, currentes, prædantes, mordentes, interficientes non solum jumenta, boves & oves, verum etiam sacerdotes, Levitas, choros monachorum, atque sanctimonialium. Veniunt, ut præfati sumus, ad Lindisfarnensem ecclesiam, miserabili prædatione, vastant cuncta, calcant sancta pollutis vestigiis, altaria suffodiunt, & omnia thesauraria sanctæ ecclesiæ rapiunt. Quosdam è fratribus interficiunt, nonnullos secum vinctos assument, per plurimos, ^c oprobriis vexatos, nudos projiciunt, aliquos in mare demergunt, quibus illud recte aptari potest:

Siggæ paricidæ mors.

Lindisfarnæ ambitus.
Leilandus.

Lindisfarnen Britannice, ut est in codice Ventano, dicebatur Medcaut, nisi mavis legere Medcant.

Lindis flu:

Farnæ ins. situs.

Dacorum vis.
Lindisfarnen à Dacis depopulata.

" Lubrica versat

" Fortuna vices, premit infontes

" Debita sceleri noxia pœna.

" At perversi resident celfo

" ^d Mores folio, sanctaque calcant

^a Id est, in pace sepulta sunt. ^b Ut Lindisfarnen al. ^c Sic. ^d More al.

" Injusta

“ Injusta vice colla nocentes.

“ Latet obscuris condita virtus

“ Clara tenebris, a justusque tulit

“ Crimen iniqui.”

Hovedune de 4^a. plaga Britanniae per Dacos illata.

Hæc siquidem longe immanior, longe crudelior ceteris fuit. Romani siquidem Britanniam brevi sibi subjugaverunt, & lege dominantium splendide rexerunt. Picti vero & Scotti crebras irruptiones ex boreali parte Britanniae faciebant. Sed nec eam ex omni parte aggrediebantur, & nonnunquam pernicione repulsi, tempore non parvo ab invasione cessabant. Saxones autem pro viribus paulatim terram bello capefcentes, captam obtinebant, obtentam ædificabant, ædificatam legibus regebant. Nec non & Nortmanni, cito & breviter terram subdentes sibi, victis vitam, & libertatem legesque antiquas regni jure concesserunt. Dani in terram undique creberrime ac diutissime affilientes, eam non obtinere, sed prædari & perdere studebant, omnia destruere, non dominari cupiebant. Quod si quando vincerentur, nihil proficiebant, cum alibi classis & exercitus prior ex improvise insurgeret: &c.

DCCXCIII.

¹ Portus Ecgfridi, forsan sinus de Garaw, ubi monaster: Bedæ.

² Id est, Tini, quemadmodum est in exemplari Ventano.

Prædicti Pagani ¹ portum Ecgfridi ^{Donus flu.} regis vastantes, monasterium ² Doni qui per Garaw, vel potius per Dancafter, in annis prædaverunt. ^{Tinam descendit.}

DCCXCVI^o.

forfan Corbrige.

Cobre. Ethelred rex occisus est apud Cobre.

Eodem anno.

Anbaldus archiepiscopus Ebor: obiit in monasterio, quod

Æt Læte. Edete monasterium.

Symconi Æt Læte. dicitur Edete.

Ibidem Lelandus.

Hovedune videtur Sowtburg pro Sowthwel ponere.

DCCXCVIII^o.

Londonia igne consumpta.

Londonia igne repentino, cum magna hominum multitudine, consumpta est, Hathuberto existente episcopo.

DCCC.

Heardred Hagustald: præsul anno 3°. episcopatus sui obiit. Cui Panbricht successit. Lelandus. Hic fuit, quantum adhuc colligere possum, episcoporum Hagustaldensium ultimus. Gul. Meld. post hunc Tidfridum ponit, cujus tempore, Hagustalduno à Danis depopulato, sedes episcopalis cessavit.

* Justosque al.

DCCCII^o.

DCCCII^o.

Briethric, Occidentalium Saxonum rex, qui eidem genti xvii. annis nobilissime præfuit, obiit.

Ibidem.

Briethric acceperat sibi in matrimonium Eadburgam, quæ erat filia regis Merciorum nomine Offa, qui magnum vallum inter Britanniam & Merciam, id est, de mari ad mare, fieri jussit.

Lelandus.

Pag. 160.

Hovedune ibidem scribit Eadburgam, mortuo ex potione marito, fugisse ad Carolum Magnum cum maximis thesauris, & tandem, post multa flagitia incontinentis vitæ designata, eo penuriæ pervenisse, ut stipem passim per vicos peteret, misereque Paviæ periret.

Eadburgæ, filiæ Offæ, & uxoris Briethrici, regis Occid. Sax. fuga ad Carolum Mag.

Hovedune in genealogia Ælfredi regis.

Cuthredus West Sax: 1

Occurrit * ei cum regionibus vexillatis apud Beresford. E-
thelbaldus hoc prælio devictus.

Beresford.
* Ethelbal-
do regi Mer-
ciorum.

Hovedune in Sigeberto, rege Westfax:

Sigebertus vero impius fugatus à suis, & debitam nequitia suæ mortem metuens, in sylvam magnam, quæ vocatur Andredeswald, fugiens, se abscondit. Ubi quidam porcarius Cumbri comitis, nequiter, ut diximus, interfecti, regem absconditum invenit, inventum cognovit, cognitum domini sui vindex occidit.

Sigeberti
caedes.
Andredes-
wald.

Chinewulp, rex Westfax: à Kineard, fratre Sigeberti, occisus, sepultus est Wincestriæ. Juvenis vero, id est, Kineard, apud Acsenminstre.] Vide num Acleminstre legi possit, vel Axminstre?

Hovedune in 14°. anno Briethrici regis Westfax:

Hoc in tempore fuit magnum prælium in Northumbre apud Welhare, in quo periit Alricus, filius Herberti, & alii multi cum eo.

Reges Westfax:

Cerdic quindecim annis.

Cen

Kinricus, filius ejus, xxvi.

Cheulingus xxxi.

Cel

(1) Chelricus sex annis.

Ceol

Chelwulphus xiiii. alias Quichelmus.

Ceanlin.

(1) Cerol

Polyd: scribit Celricum & Ceoluolphum regnum Westfax: inter se divisisse, & pari lance gubernasse.

Chiniglis

- gils Cynegillus
Chinigils Christianus, & baptizatus à S. Birino.
- Cenoualchius
Coinwalc. Chenwallinus, filius ejus, xxxi.
Sexburga regina uno anno.
- Census, vel Eswinus.
Polyd: teste Beda, adfirmat,
Escuinum & Centuinum non
junctim, sed diviso inter se
imperio, regnasse.
- Elcwinus Polydoro:
Eswine duobus annis.
Chentwine ix.
Cedwalla duobus annis, & Romæ
obiit in albis.
nas
Ine xxxvi, & Romæ obiit.
- Ethelardus
Edelhardus. Adelardus xiii.
Cuthredus xvi.
- ber
Sigebritus crudelis uno anno, & expulsus est.
Chinewulphus xxvi. annis, & postea occisus est.
Brietricus xvi. Dani primi venerunt.
- Leland. Athelstanus, ut Alu-
redus bene colligit, fuit pri-
mus monarcha.
- Egbertus xxxv. Hic fuit monarcha
totius Angliæ.
- Alias Atul- Adelwulphus xviii. Huntingdunensis plures annos numerat,
fus. Hic misit Wulfradam consulem cum parte exercitus ad
debellandum Dacos, qui cum xxxiii. navibus apud Ham-
tonam appulerant. Ibi, magna strage hostium patrata,
clarissime triumphavit.
- Hic Adelbaldus sepultus fuit
apud Shirburne.
- Ethel
Adelbaldus quinque annis.
- Ethelbertus quinque
Adelbrichtus sex annis. — In diebus Adelbrichti venit
navalis exercitus, & ingredienti destruxerunt Win-
cestriam. Sic "urbs antiqua ruit multos dominata
"per annos."
- Venta à
Danis de-
populata.
- Alias Ethelredus
Adelredus, frater ejus, quinque annis.
Aluredus litteratus xxix.
Edwardus viginti quatuor annis,
- Lelandus.
Hic à qui-
busdam El-
fredus, &
Alfredus
vocatur.
- filius
Adelstanus, frater ejus, 16. annis,
Edmundus sex annis, & dim:
Edredus 9. annis, & dim:
Edwinus tribus annis, & 9. mens:
Edgarus Justus xvi,
Edwardus martyr iiii.
- Edwius.

Ethelredus,

Ethelredus, frater ejus, xxxviii.
 Edmundus Irensyde novem mensibus.
 Cnut Danus xix. Huntendun 20.
 Haroldus, filius ejus, quinque annis. Huntendune 4. annis,
 & sexdecim hebdomadis.
 Hardecnut duobus annis.
 Edwardus Justus xxiii.
 Haroldus novem mensibus, diebus etiam totidem, teste
 Aluredo.
 Gulielmus Bastard xxi.
 Gulielmus Rufus xiii.
 Henricus leo justiciæ xxxv. & tribus mens:
 Lelandus.

Agelredus.

Miror quod sit in caussa, quod Stephani, Henrici patris,
 Ricardi regis, filii Henrici, nomina supprimat, cum exemplar
 historiæ, quod ego titulo Hoveduni habeo, contineat inte-
 gram historiã Ricardi, atque etiam Joannis primos tres
 annos attingat.

DCCCXLIX^o.

A

Angulsaxonum rex Elfredus in illa
 plaga, quæ dicitur Berokeshyre, nascitur.

Adelwulphus pater, Osburch
 mater Elfredi.

Bareokeshyre à Berroke syl-
 va, in qua buxus nascitur.

DCCCLI^o.

Quod audiens bellipotens Ethelwul-
 phus, congregato exercitu, cum filio suo
 Ethelbaldo in loco, qui dicitur Akelea,

Cheorl, Domnaniz comes,
 pugnavit contra Danos.
 Akelea.

Danos

conferto prælio, paganos superans, inaudita cæde mastravit.

DCCCLIII^o.

Alther comes cum Cantuariis & Wada cum Suthtis in in-
 sula Tenet contra paganos acriter pugnaverunt, & in primo
 congressu vincentes, tandem, plurimis utrinque cadentibus,
 utrique duces occubuerunt.

Thanatos.

DCCCLV^o.

Magnus paganorum exercitus tota hyeme in insula Scea-
 pege hyemaverunt.

Scea-
 pege.
 Ovinaria.

DCCCLXVII^o.

Paganorum exercitus de Orientalibus Anglis ad Eboracam
 civitatem migravit, omnia vastando usque ad Tinemutam.

Et ibidem.

Sed advenientibus paganis, pro com-
 muni utilitate aliquatenus sedata discor-
 dia, Osbricthus & Ella, viribus aduna-

Acta hæc sunt ix^o. Cal. A-
 prilis feria 6. ante Dominicam
 Palmarum.

Tom. II.

Z

tis.

Graviter
pugnarum
Eboraci.

tis, & exercitu congregato, Eboracum adeunt. Quibus ad-
venientibus mox pagani in urbem refugiunt, & intra mœnia
se defendere procurant. Quorum fugam & pavorem Chri-
stiani cernentes, ^a & intra urbis mœnia eos persequi & mu-
rum frangere cœperunt. Cumque jam, fracto muro, multi
Christianorum in civitatem simul cum paganis introissent,
pagani, dolore & necessitate percussi, super eos atrociter ir-
rumpunt, cœdunt, fugant, prosternunt intus & extra. Illic
maxima parte omnes Northumbrensiū cæsi, occisis duobus
* regibus, occubuerunt. Reliqui vero, qui evaserunt, pacem
cum Danis fecerunt.

* Osbrichto
& Ella.

DCCCLXVIII^o.

Snoting-
ham.

Paganorum exercitus Northumbros relinquens Snotingham
adiit, & in eodem loco hyemaverunt.

DCCCLXX^o.

Congregata sunt Danorum multa millia, quorum duces

alias Iwar

Angerus.
Utho
Teotford.
Eadmundi
marty;

fuerunt Inguar & Hubba, qui ad orientales Anglos veni-
entes, apud Teotford hyemaverunt. Ea tempestate rex Ead-
mundus super omnia regna orientalium regnabat, vir sanctus
& justus per omnia, quique eodem anno contra præfatum
exercitum atrociter & viriliter cum suis pugnavit. Sed quia
dominus eum martyrio coronandum præviderat, ibidem glo-
riose occubuit.

DCCCLXXI^o.

Radingum.

Prædictus paganorum exercitus Occidentales Saxones adi-
ens Radingum venit in meridiana Tamesis flu: ripa, in illa
plaga quæ dicitur Bearcshyre. tertioque adventus sui die duo
comites eorum cum magna multitudine in prædam equita-
verunt, aliis interim vallum facientibus inter duo flumina
Tamesin & Cinetam à dextra parte ejusdem regiæ villæ.
Quibus Ethelwulphus, Barocensis plagæ comes, cum suis in
lôco, qui dicitur Englafeld, i. e. campus Anglorum, obviavit.
Ubi animose pugnatum est ex utraque parte, quousque, altero
paganorum comite occiso, & maxima exercitus parte deleta,
ceterisque fuga lapsis, Christiani victoria potirentur. Post
4^{or}. vero dies Etheredus rex, & Elfredus frater ejus, con-
gregato exercitu, Radingum venerunt, cædendo & proster-
nendo usque ad portam arcis quoscunque de paganis invenire
extra arcem poterant. Tandem pagani totis portis erumpen-
tes totis viribus bellum perquirunt. Ibique diu & atrociter
ex utraque parte pugnatum est, ac demum, Christianis terga
vertentibus, victoria cessit paganis.

Cineta flu:
Pag. 162.
Englafeld.

Castellum
Radin-
gense.

* Etiam intra al.

DCCCLXXII,

DCCCLXXII.

Huic ^a germanus suus Elfredus in regnum successit. Hic [¶] Alfredus, poëtarum Saxonorum peritissimus, in Dei servitio vigilantissimus, & in exequendis judiciis erat discretissimus, cui regina sua Elfwida duos filios, Edwardum & Egelwardum, & tres filias, Egelfledam, Merciorum dominam, Ethelgevam sanctimonialem, & Etheldritam peperit. [¶] Elfwida regina. Egelwardus, Alfredi filius. ^b Expleto uno regnare cœpit in monte, qui dicitur Wilton, contra paganos cum paucis acerrimè pugnavit; sed, pro dolor! hostes victoria potiuntur. Nil enim mirandum, quod Christiani parvum in prælio numerum habebant. Erant enim in uno anno octies præliis contra paganos attriti. [¶] Vilodunum. Pugnatum contra Danos octies uno anno.

^c DCCCLXXII.

Defuncto Wicciorum episcopo Alchuno, sanctæ Wigornensis ecclesiæ nutritus, & in divinis scripturis doctissimus, [¶] Uuifridus episcopus Wicciorum. Wirefrithus 7°. Idus Jun: die Pentecostes ab Etheredo, Doroberniæ archiepiscopo, antistes est ordinatus, qui jussu regis Elfredi libros dialogorum beati Gregorii papæ de Latinitate in Saxoniam linguam transtulit.

DCCCLXXIII.

Paganorum exercitus hyemavit in ^{provincia} ^d pāga, quæ dicitur Linde-sege, apud Torkesey. [¶] Torkesey.

DCCCLXXIII^o.

Exercitus paganorum Lindisse deserens ^e Merciam adiit, & hyemavit in loco, qui dicitur Reopandun. [¶] Reopandun.

DCCCLXXV^o.

Paganorum exercitus Reopandun deserens, in duas se divisit turmas, cujus altera pars cum Alfdano in regionem Northumbrorum perrexit, & totam Northumbrorum regionem dominio suo subdidit. Tunc Erdulphus, episcopus Lindisfarnensis, & Edredus abbas, corpus Sancti Cuthberti de insula Lindisfarnensi tollentes, septem annos passim vagabantur. Altera autem pars exercitus cum Guderō, Oskitello, & Amundo tribus regibus apud Grantebrige hyemavit. [¶] Northumbria audiens Danos. [¶] Monachi vagantes cum reliquis Cuthberti.

DCCCLXXVI^o.

Præfatus exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Werham, intravit. Quorum subitum adventum rex Saxonum cognoscens, fœdus cum eis pepigit, ea conditione, ut ab ejus regno decederent acceptis obsidibus. [¶] Granta. Werham castel.

^a Scilicet, Ethelredo. ^b L. ex impress: expleto uno anno, quo regnare cœpit, in monte, &c. ^c Ita ex impress: Sed DCCCLXII. in Ms. ^d Plaga al. ^e Morrecciam, & in Orrerciam al.

Caer-
wisc.
Ifca Da-
monio-
rum.
Pag. 163.

Ipsi vero more solito obsides & juramenta non servantes, nocte quadam, foedere dirupto, ad Exancester diverterunt, quod Britannice dicitur Caerwisc.

DCCCLXXVII°.

Cyppan-
ham.

Exercitus prædictus Exancester derelinquens, Cyppannam, regiam villam, adiit, ibique hyemavit. Elfredus vero rex his diebus magnas sustinuit tribulationes, & inquietam vitam agebat. Eodem denique anno Inguar & Haldenus, cum viginti & tribus navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverant, egressi, ut lupi feroces, post multas ibi Christianorum strages patratas, post combustiones cœnobiorum, ad Domnoniam enavigaverunt, & ibi à ministris regis Elfredi fortissimis, cum mille ducentis viris, occisi sunt ante arcem Tynwith, in qua se prædicti regis ministri refugii causa concluserant.

DCCCLXXVIII°.

Angerus:
Haldenus.
Demetica
regio.

Tinwith
Castel.

Dacorum

Cirencestre. Exercitus de Chippanham, ut promiserat, Cirencestre adiit, ibique uno permansit anno.

Eodem vero anno immensus venit paganorum exercitus de transmarinis partibus in Tamesin flu: & prædicto se cuneo sociavit.

DCCCLXXIX°.

Daci Nort-
uolgiam
occupant.

Paganorum exercitus de Cirencestre egressus, ad orientales Anglos accessit, ipsamque regionem dividentes inhabitare cœperunt.

DCCCLXXXII°.

Guthredus Dacus, rex North-
umbrorum.

Uuttingham in Cukedale
apon Aile River 7. Miles a-
bove Alnewik.

S. Cuthbertus abbati Edredo per visionem assistens præcepit, ut episcopo, & omni exercitui Anglorum & Dacorum diceret, quatenus Guthredum, filium Hardecnut, quem Dani vendiderant in servum cuidam viduæ apud Wittingham, dato redemptionis pretio redimerent, & redemptum sibi in regem leverent. Quod factum est 13° anno Elfredi regis. Gutredo itaque in regem

Sedes epif-
copalis in
Cunecace-
stre.
Asylum.

Donatio
Guthredi
& Elfredi
regum.

promoto sedes episcopalis, quæ prius erat in Lindisfarnensi insula, instauratur in Cestre (quæ antiquitus dicebatur Cunecacestre) post septem annos transmigrationis ex insula Lindisfarnensi. Tunc & legem pacis, quam & ipse S. Cuthbertus per prædictum abbatem mandaverat, ut scilicet, quicumque ad corpus illius fugerit, pacem à nullo perfringendam per xxxvii. dies habeat, tam rex Guthredus quam Elfredus perpetuo conservandam censuerunt. Ad hoc, in augmentum prioris episcopatus, totam terram inter Teine & Teiseam

præfati

præfati duo reges, omnium consensu, S. Cuthberto perpetuo possidendam addiderunt. Jam enim multo ante defecerat episcopatus Hagustaldensis ecclesiæ. Sane ad episcopatum Lindisfarnensem pertinebant antiquitus Lugubalia, i. e. Luel, & Norham. Omnes quoque ecclesiæ ab aqua, quæ vocatur Tueda, usque ad Tinam Australem, & ultra desertum usque ad occidentem, pertinebant illo tempore ad præfatam ecclesiam. Et hæ mansiones Carnham & Culterham, & duæ

Luel, }
Lugubalia. }
Magnitudo }
provinciæ }
episcopi }
Lindisfarn: }
Carnham. }

alias Temet.

Gedwide ad australem plagam flu: Teyuete, quas Ecgreddus episcopus condidit, & Meilros, &

*Tygbre, & Tynningham, & Colyngham, & Bricgham, & Tyllemuth, & Northam supradictam, quæ antiquitus Ub-

Alias, Tigbrethingham. }
Meilros, nunc Meurus, super }
Tuesim. }

Ubbanford. }

Northam. }

Donatio Ceoluulphi regis.

banforde dicebatur Wercwrde quoque ipsius ecclesiæ possessio erat, donante rege Ceolwulpho, cum omnibus appendiciis suis. Hanc enim mansionem ipse rex abrenuntians seculo secum Lindisfarnensi ecclesiæ contulit, in qua monachus factus cœlesti regno militavit.

* Symeon monachus in sua historia, unde hæc desumpta, sic: "Tigbrethingham & Eoriercorn ad occidentalem partem Edwinesburch, & Defferham, & Aldham."

Et paulo inferius ibidem:

Pag. 164.

Præterea memoratus episcopus egregius ædificans ecclesiam in loco, qui dicitur Geinford, donavit (1) eam S. Cuthberto. Condidit etiam Billingham in Heorternesse, & duas alias villas, Vetclicf & Wigclif, ad australem partem flu: Teise, quas S. Cuthberto ad victum ei servientium dedit.

Erdulphus. }
(1) Villa ab }
Edulpho }
episcopo }
conditæ. }

Similiter & Wdecestre, & Shwitingham, & Edulphingham, & Egwlingham, donante rege Ceolwulpho, fuerant antiquitus S. Cuthberti.

Wude- }
cestre. }
Donatio }
Ceoluulphi. }

De Joanne Scotto, inter alia multa de ejus moribus, vita, & eruditione, hæc ibidem inserta sunt.

Propter hanc ergo infamiam tæduit eum Franciæ, venitque ad regem Elfredum, cujus munificentia illectus, & magisterio ejus (ut ex scriptis regis intelligitur) Melduni refedit. Ubi post aliquot annos à pueris, quos docebat, graphiis foratus, animam exiit tormento gravi, & acerbo, ut, dum iniquitas valida, & manus infirma, sæpe frustraretur, & sæpe inperteret, amaram mortem obiret. Jacuit aliquandiu inhonore sepultura in beati Laurentii ecclesia, quæ fuerat infandæ

Joannes }
Scottus. }
Meldunum. }
Joannes }
Scottus oc- }
cisus gra- }
phiis scho- }
lasticorum. }

cædis

Bullingerus cædis conscia. Sed ubi divinus favor multis noctibus super
 simile quid- eum lucem indulgit igneam, admoniti monachi in majorem
 dam citat eum transfulerunt ecclesiam, & ad sinistram altaris posuerunt.
 in libro.

DCCCLXXXIII^o.

Supradictus paganorum exercitus in duas se turmas divi-
 sit, una in orientalem Franciam secessit, altera rediens in
 Rofa obfes- Cantiam civitatem Roucestre obsedit. Sed viriliter repug-
 sa à Dacis. nantibus civibus, superveniens rex Elfredus cum exercitu pa-
 ganos ab obsidione compulit ad naves, relicta ibi arce, quam
 ante portas extruxerant prædictæ urbis, nec non & præda
 sua cum hominibus & equis, quos secum ex Francia addux-

A

erant, quo anno classis ab Elfredo rege directâ ad defensio-
 nem locorum circa Estangliam. Cum venissent ad ostium
 Stur flu: Stur, invenerunt ibi xvi. naves piratarum, quas omnes
 comprehenderunt, interfectis omnibus, qui in eis erant.

Et paulo inferius ibidem :

Londinum ab Alfredo restauratum. Elfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum,
 Londiniam honorifice restauravit, & habitalem fecit,
 quam & Ethelredo, Merciorum comiti, commendavit ser-
 vandam.

DCCCLXXXVII^o.

Inter innumera bona, quæ rex Elfredus gessit, duo nobi-
 lissima construxit monasteria; unum monachorum in loco,
 Ethelingei, qui dicitur Ethelingege, i. e. nobilium insula, ubi diversi ge-
 id est, insula nobilium. neris adunatis monachis primitus Joannem presbyterum, ge-
 Joannes presbyter. nere a Ealdfaxonum, abbatem constituit. Aliud quoque mo-
 nasterium juxta orientalem portam Scafrebrig habitationi
 Septonienſe Sanctimonialium nobile construxit, in quo propriam filiam
 monaste- Ethelgeofam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.
 rium.

Pag. 165.

DCCCXCIII^o.

Lugia flu: Paganæ naves suas per flu: Tamenſem, & postmodum per
 apud Strat- amnem Ligeam, sursum traxerunt, sibi que munitionem prope
 ford. ipsum amnem 20. miliaris à Lundonia ædificare cœperunt.

DCCCXCV.

Æstatis tempore magna pars civium Londonensium, & de
 vicinis locis quamplures, munitionem, quam sibi pagani con-
 struxerant, destruere moliebantur. Sed illis fortiter resistentibus,
 Christiani in fugam vertuntur, quatuorque de ministris
 Elfredi regis occiduntur.

DCCCXIII^o.

Marianum Religiosa Christi famula regina Elshwitha, mater regis Ed-
 monasterium wardi, vita decessit, quæ sanctimonialium monasterium Win-
 unum Ventæ. toniæ construxit.

a Ealdfaxonem al.

DCCCXCV^o.

DCCCCV^o.

Civitas, quæ Caerlegeon Britannice, & Legacestre dicitur Saxonice, jussu Ethelredi ducis, & Egelfledæ restaurata est.

{ Caerlegion.
Civitas legionum restau-
Cestres. [rata.

DCCCCVI^o.

Ossa S. Oswaldi translata de Bardenege in Merciam.

Translatio
Oswaldi in
Claudiam.

DCCCCVII^o.

In provincia Steffordensi in loco, qui dicitur Totenhale, Totenhale, inter Anglos & Danos insigne prælium actum est. Sed Angli potiti sunt victoria.

DCCCCVIII^o.

Ethelredus, subregulus Merciorum, vir magnæ probitatis, vita decessit. Post cujus mortem uxor illius Egelfleda, regis Elfredi filia, regnum Merciorum, exceptis Londonia & Oxenforda, quas suus germanus rex Edwardus sibi retinuit, non brevi tempore strenuissime rexit.

^d
Egelfleda
nunquam
fatis laudata
dux Merc:

DCCCCIX^o.

Egelfleda, Merciorum domina, ii^o. No. Maii cum exercitu in loco, qui Sceargete dicitur, venit, ibidemque arcem munitam construxit; dehinc in occidentali parte Sabrinæ fluminis in loco, qui dicitur Brige, aliam.

Castellum
positum apud
Sceargete.
Brigense
castellum.

DCCCCX^o.

Ætatis tempore in initio Ægelfleda, Merciorum domina, cum Mercensibus ad Tamneting perrexit, ipsamque urbem restauravit.

Tame-
worth urbs.

DCCCCXI^o.

Werefrithus, Wicciorum episcopus, vir magnæ scientiæ, obiit.

¶
Werefridi
episcopi
mors.

Eodem anno.

Egelfleda urbem condidit, ^d quæ ^a b Ealesbirig dicitur, & in fine autumnii alteram, quæ Waruic nominatur.

^d
Ealesbiri.
Gauro-
vicum.

DCCCCXII^o.

Rex invictissimus Edwardus ante festivitatem S. Martini Bedefordiam adiit, & eam cum habitatoribus ejus in ditionem accepit. Ibidemque per triginta dies moratus, urbem in australi plaga Usæ annis conditi præcepit,

Bedefordia
aucta.
Usa flu:

DCCCCXIII^o.

Pag. 166.

Ægelfleda, Merciorum domina, in terram Britonum ad expugnandam ^c arcem apud Bricenamere misit exercitum.

Bricena-
mere.

^a Ex impress. ^b Sic, cum duob. punctis sub l. ^c Ex impress.

Qui expugnata arce uxorem regis Britonum cum XXXIII. hominibus ^a quos captivos in Merciam adduxerunt.

DCCCCXIII^o.

Derby.
Doruenta
expugnata.

Ægelfleda, Merciorum domina, ante Cal. Aug. Dorbeiam infringendo expugnavit, ipsamque provinciam obtinuit. Cujus ministri quatuor de charioribus, in porta urbis fortiter pugnantes, occisi sunt.

DCCCCXV^o.

Ægelfleda
Claudiz
sepulta.

Ægelfleda, Merciorum domina insignis, & justiciæ virtutisque eximiæ femina, viii^o. anno, ex quo sola regnum Merciorum strenuo moderamine rexit, xix^o. Cal. ^b Jun. obiit, & unicam filiam suam Elfwinam, ex Ethelredo subregulo susceptam, heredem regni reliquit. Cujus corpus Glovornam delatum, in ecclesia S. Petri est honorifice tumulatum.

DCCCCXVI^o.

Mancestre.
Lelandus.

Mirror cur Mancestre ponat in Northumbria, cum sit oppidum Lunensis provinciæ.

Elfwinæ, Ægelfledæ filia, ab Eduardo Mercia spoliata.

Rex Edwardus misit in Northumbriam Merciorum exercitum, ut urbem Mamcestriæ instaurarent, & in ea fortes milites collocarent. Post hæc Elfwinæ nepti suæ potestatem regni Merciorum penitus ademit, & in Westsaxoniam duci præcepit.

DCCCCXIX^o.

Eduardus
Senior
Ventæ sepultus.

Edwardus Senior anno regni sui 24°. in regia villa de Fearndun ex hac ^c vita transiens, Athelstano, filio suo, regni gubernacula reliquit. Cujus corpus Wintoniam delatum in novo monasterio sepelitur.

Ibidem.

Regia Tamelina.

Athelstanus vero in Kingestun, i. e. in regia villa, in regem levatur.

Anno DCCCCXX^o.

Glademutha constructa.

Victoriæ
Athelstani
regis.

Rex Edwardus construxit Glademutham.

DCCCCXXI^o.

Omnes etiam reges totius Albionis, regem scilicet Occidentalium Britonum Huwaldum, dehinc regem Scottorum Constantinum, regemque Wentorum Wuer proelio vicit, & fugavit.

DCCCCXL^o.

Ethelstanus sepultus Melduni.

Æthelstanus anno 16. regni sui, 6°. Cal. Novemb. apud Glavorniam vita decessit, & ad Maildulphi urbem delatus honorifice est tumulatus. Cui frater suus Edmundus xviii^o. anno ætatis suæ in regnum successit.

^a Delend. ^b Et quidem deest in impress. ^c Julii al. ^e Ex impress.

DCCCCXLI^o.

DCCCCXLI^o.

Anlaph, vastata ecclesia S. Baltheri, & incensa Tinningham, mox periit. Inde Eboracenses Lindisfarnem insulam vastantes multos occiderunt.

Analaphus.
Lindisfarna
depopulata.

DCCCCXLII^o.

Rex Anglorum Edmundus quinque civitates, Lindicolniam, Snotingham, Deorbeiam, Leogrecestriam, & Stanfordiam, manibus Danorum penitus extorsit.

Pag. 167.
Civitates e
manibus
Dacorum
extortæ.

DCCCCXLVI^o.

alias Widechirche.

Edmundus rex apud Pulcrekirche occisus, v. annis & septem mensibus regni peractis, & Glasconiam delatus à beato Dunstano abbate sepelitur.

Edmundus
rex sepul-
tus Glessö-
burgi.

DCCCCXLVIII^o. alias DCCCCCL^o.

Pro infidelitate Northumbrensi-um e-
gregius rex Anglorum Edredus totam
Northumbriam devastat, in qua de-
vastatione monasterium, quod dici-
tur In Ripum, à S. Wilfrido quon-
dam episcopo constructum, igne est
combustum.

Eelandus.

Nam erexerant in regem
quendam Eiricum ex stirpe
Danica, qui ultimus fuit re-
gum Northumbren-
sium Ripæ conflagrabant.

DCCCCCLIII^o.

Wulstano, episcopo Eboracensi, à custodia soluto, episco-
pali honor apud Dorcacester restituitur.

Dorca-
strum.

Sequitur ibidem genealogia comitum Northumbren-
sium bellissime scripta.

Ibidem de Cospatricio, comite Northumbrensi.

Terminans vitam apud Ubbanford, quod est Norham, in ipso ecclesie exitu sepultus est.

Ubbanford.
Norham.

DCCCCCLV^o.

Edredus decimo anno regni sui obiit, & in veteri mona-
sterio Wintoniæ sepelitur. Cujus a fratrius Clito Edwinus,
regis scilicet Edmundi & sanctæ Elginæ reginæ filius, monar-
chiam imperii suscepit, & eodem anno in Kingestun ab
Odone archiepiscopo rex consecratus est.

Regia Ta-
melina, ubi
coronatus
Edwinus.

DCCCCCLIX^o.

Rex Westfaxonum Edwinus, quatuor annis regni sui per-
actis, defunctus in novo monasterio est sepultus.

Eduini se-
pultura.

In Eadgaro rege.

Monachorum & sanctimonialium catervas aggregavit, &
plus quam XL^a. monasteria tum eis constitui præcepit.

Restauratio
monasteri-
orum per
Edgarum.

a Fratruus al.

Novum
monaster:
Ventæ.
Mediodu-
nense mo-
naster:

Edgarus
Rex monachos in novo monasterio, & in Mideltun col-
locavit, & illis Ethelgarum, & istis Kinewardum abbates
constituit.

DCCCCLXVII^o.

Monaste-
rium Ra-
mesisæ.
Meruina
vestalis.

^u
Ædgarus in monasterio Ramesisæ, quod avus suus rex Ed-
wardus Senior construxerat, sanctimoniales collocavit, fan-
ctam ^a [que] Merwinam super eas ^b abbatissam constituit.

DCCCCLXVIII^o.

alias { Cunakecestre, &
Conkecestre.

Cunecacester 5°. à Dunelmo
miliaribus, 7. à Novocastro.

Aldredus episcopus apud Sanctum
Cuthbertum in Cunecacester obiit.

Pag. 168.

DCCCCLXIX^o.

Ædgarus S. Dunstano Dorobern: & beato Oswaldo Wi-
gorn: & Sancto Ethelwaldo Winton: ecclesiæ episcopis præ-
cepit, ut, expulsis clericis, in majoribus monasteriis, per Mer-
ciam constructis, monachos collocarent. Unde S. Oswaldus

Monachorum pietas in expel-
lendis clericis è suis ecclesiis.

Wincinus abbas Wiccensis
monast:

fui voti compos effectus, clericos Wi-
gorn: ecclesiæ, monachalem habitum
fufcipere renuentes, de monasterio ex-
pult; ^c consentientesque vero hoc anno
ipse monachizavit, eisque Winsinum,
magnæ religionis virum, loco Decani
præfecit.

DCCCCLXXI^o.

Clito Edmundus sepultus Ra-
mesisæ.

Orgarus dux Damoniæ.

decessit, & in Exancestre sepultus est.

DCCCCLXXII^o.

Dedicatio
novi mo-
nast: Ventæ.

Ædgarus novi monasterii ecclesiam, à patre suo rege Ed-
mundo inceptam, à se vero perfectam, honorifice dedicari
fecit.

DCCCCLXXIII^o.

Leyland. Ex historia Alu-
redi desumptum.

{ Aquæ calidæ.
{ Athamania.

Ædgarus anno ætatis suæ xxx. v. Id.
Maii, die Pentecostes, à præfulibus
Dunstano & Osualdo, & à ceteris to-
tius Angliæ antistitibus in civitate Atta-
manni benedicatur, & maximo honore
consecratur, & in regem inungitur. In-

^a Ex impress.^b Abbatissimam MS.^c Tò que delend.

terjecto

terjecto deinde tempore, ille cum ingenti classe, septentrio-
 nali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem ap-
 plicuit. Cui subreguli ejus octo, Riath scilicet rex Scotto-
 rum, Malcolmus rex Cumbrorum, Macchus plurimarum rex
 insularum, & alii quinque, scilicet Dufnal, & Sifrethus, Hue-
 waldus, Jacobus & Inchillus, ut mandarant, occurrerunt, &
 quod sibi fideles, & terra marique cooperatores esse vellent,
 juraverunt, cum quibus die quadam scapham conscendit, il-
 lisque ad remos locatis ipse clavum gubernaculi arripens,
 eam per cursum flu: perite gubernavit, omnique turba pro-
 cerum & ducum simili navigio comitante, à palatio ad mo-
 nasterium S. Joannis Baptistæ navigavit. Ubi, facta oratione,
 eadem pompa ad palatium remeavit. Quod dum intraret
 optimatibus fertur dixisse, " tunc demum quemque suorum
 " successorum se gloriari posse regem Anglorum fore, cum,
 " tot regibus sibi obsequentibus, potiretur pompa talium ho-
 " norum."

Classis Ed-
 gari.
 Ædgarus in
 urbe Legio-
 num.

Superba
 Ædgaris re-
 gis phae-
 lus.

Ibidem.

Totam insulam omni ætate a circumnavigare consueverat,
 viriliter hoc agens ad defensionem contra externos regni sui.

Edgari clas-
 sis maxima.

DCCCCLXXVIII^o.

Rex Anglorum Edwardus jussu novercæ Elfdriethæ reginæ
 in loco, qui dicitur Coruesgate, à suis injuste perimitur, &
 apud Werham non regio more sepelitur. Cujus frater Egel-
 redus Clito egregius, moribus elegans, pulcher vultu, deco-
 rus aspectu, VIII°. Cal. Maii. à sanctis archiepiscopis Dun-
 stano & Oswaldo, & decem episcopis, Kingestune ad regni
 fastigium est consecratus.

Cædes Edo-
 uardi regis
 apud Cor-
 uesgate.

Pag. 169.

Regia Ta-
 melina.

DCCCCLXXIX^o.

Dux Merciorum Flpherus cum multitudine populi Wer-
 ham venit, sanctumque corpus pretiosi regis & martyris Ed-
 wardi de tumulo sublevare præcepit, ubi miracula facta fue-
 rant: quod dum esset nudatum, sanum atque incolume ab
 omni clade & contagione inventum est. Lotum deinde, no-
 visque vestimentis indutum, ad Scaftesbirig est delatum, &
 honorifice tumulatum.

Transfertur
 Edwardi
 corpus So-
 phoniam.

DCCCCLXXX^o.

Suthampton à Danicis piratis devastatur, & ejus cives
 omnes fere vel occisi, vel capti abducti sunt. Nec multo
 Avona ma-
 ritima à
 Danicis de-
 vastata.

a Circumnavigare MS. b Obducti MS.

Thanatos insula deprædata. post Tenetlandiam insulam idem de-
Civitas Legionum à piratis vastavit exercitus. Quo & anno civi-
depopulata. tatis Legionum provincia à Norwegen-
sibus piratis devastatur.

DCCCCLXXXI^o.

Monasterium S. Petroci confessoris monasterium in Cornubia devastatum
est à piratis, qui anno præterito Suthamptoniam vastaverunt.
Qui deinde ^a de Domnonia, & in ipsa Cornubia circa ripas
maris frequenter prædas agebant.

DCCCCLXXXII^o.

Portland inf. Ad provincias ^b Dorsetensium tres naves piratarum appli-
Londinum conflagra- cuerunt, & Portland devastaverunt. Civitas Londonia igne
vit. cremata est.

DCCCCLXXXIII^o.

Deorhirst monast. S. Ethelwoldo, Winton: episcopo, successit Batonicus ab-
bas Ælphagus. Hic in monasterio, cui Deorhirst vocabulum
est, religionis habitum susceperat.

DCCCCLXXXVI^o.

Rosa ob- Rex Egelredus propter quasdam dissensiones civitatem Rosi
fessa. obsedit, & visa capiendi illam difficultate, iratus discessit, &
terras S. Andreae apostoli devastavit.

DCCCCLXXXVIII^o.

Wecederport. Wecederport à Danicis piratis deva-
Godæ, } statur, à quibus & satrapa Domnaniæ
Strenuoldi } cædes. Goda nomine, & miles fortissimus Stren-
woldus, cum aliis nonnullis perimuntur.

DCCCXCI^o.

Gippovium depræ- Gippeswic à Danis depopulatur. Horum duces fuerunt Jus-
datum. tinus, & Guthmundus, filius Steitani, cum quibus non multo
Justinus. post strenuus dux Orientalium Sax: Brichtnotus juxta Mel-
Guthmundus. dunum prælium commisit; sed, utrinque multitudine occisa,
ipse dux occubuit, Danica vero fortuna vicit.

DCCCXCIII^o.

Meldunum. Prædictus exercitus Danorum Bebbanburg infregit, & omnia,
Pag. 170. quæ in ea reperta sunt, secum asportavit.
Bebba spo- liata.

DCCCXCIII^o.

Anlaphus, rex Noreganorum, & Swanus, rex Danorum,

remi
Londinum die nativitatis S. Mariæ cum ^{remi} XCIII^{or}. trieribus Londoniam
à Dacis ob- advehuntur. Quam mox infringere, & incendere, conantur;
fessum. sed dei suæque genetricis Mariæ juvamine, non sine parvo sui
exercitus detrimento, à civibus repelluntur.

^a In Domnania al. ^b Sic, cum o supra se.

DCCCCXCVII^o.

Deinde Penwithsteort regirato in ostium flu: Tamaræ, Penwith-
streate. exercitus Tamare flu:
Domniam & Cornubiam sequestratis navibus devectus pro- Tamare flu:
limes Dan-
monia &
Cor:
Lideford.
Tavenfe
monast:
conflagra-
vit. filivit, nulloque prohibente usque ad Lidefordam suam con-
tinuavit incendium, & cædes hominum reiteravit. Ad hæc
etiam Ordulphi primatis monasterium, quod Tavestoke di-
citur, combussit, ingentique præda onustus ad naves re-
pedavit.

DCCCCXCVIII^o.

Memoratus exercitus paganorum hostium flu: quod di- From flu:
citur Frome, appulsus, Dorsetaniam repetiit, ac more solito
prædæ institit.

DCCCCXCIX^o.

Exercitus paganorum ostium flu: Tamenfis ingressus, per Medwege-
flu:
Rofa ob-
fessa. flu: Meodewege Rovecstre advehitur, eamque paucis die-
bus obsidione cinxit.

Anno Domini M.

Egelredus rex terram Cumbriorum depopulatus est. Hic
suxæ classi mandavit, ut, circumnavigata septentrionali Britan-
nia, in loco constituto sibi occurrerent. Sed vi ventorum
præpedita non potuit. Insulam tamen, quæ Monege dici-
tur, devastavit.

Anno MII^o.

Rex Ædelred uxorem duxit Emmam, Anglice Elgivam
vocatam.

MIII^o.

Rex Danorum Swein per incuriam & proditorem Nor-
mannici comitis Hugonis, quem regina Emma Domniam
præfecit, civitatem Excestriam infregit, spoliavit, murum ab
orientali usque ad occidentalem portam destruxit, & cum in-
genti præda naves repetiit.

Ibidem.

Swein autem videns Anglorum inconstantiam, ad civita- Vilodunum,
à Suenone
devastatum.
Severia de-
prædata. tem Wiltoniam suam duxit exercitum, eamque devastavit &
incendit. Simili quoque modo Serbiriæ consumpsit, & post
suas naves repetiit.

MIIII^o.

Rex Danorum Swein cum sua classe Norwic advectus, il- Nordovi-
cum. lam devastavit & incendit.

Ibidem.

Tertia post hæc hebdomada cum copiis suis latenter è na-
vibus profiliens Teotfordam invasit, devastavit, nocte una in Teotforda,
ea mansit, diluculo incendit.

MVI^o.

MVI°.

Portus Am- Mense Julio Danorum classis innumera Angliam adveſta,
monis. Sandwicum ſubiit, & cæde & incendio quæque conſumens,
modo in Cantia, modo in Sowthfaxoniam prædam egit.

Pag. 171.

Ibidem.

Dani

Quo ^a demum, imminente hyeme, domum redeunte, illi
Daci in cum enormi præda Vectam inſulam adiere, & ibidem uſque ad
Vecta inſ: nativitatem Domini manſere. Qua adveniente, quia rex tunc
temporis in Scrobefbiriensî provincia morabatur, per Sutham-
tunenſem provinciam ad Barerukeſhyre venerunt, & Ridin-
Waling- gum, & ^b Walingfordiam Ceoleſiam, vicofque quamplures
ford. combuſſerunt.
Ceoleſia.

MIX°.

Turkillus Danicus comes Turkillus cum ſua claſſe ad Angliam venit.
Danus. Exinde mense Aug: alia claſſis Danorum innumerabilis, cui
Hemmin- præerant duces Hemmingus & Ailaphus, ad Tenetlandiam
gus Ducus. inſulam applicuit, & prædictæ claſſi ſine dilatione ſe junxit.
Deinde ambæ Sandicum portum ſubeunt, & è navibus pro-
filientes civitatem Cantuariam hoſtiliter adeunt, eamque in-
fringere cœperunt. A quibus mox cives Cantuarienſes cum
Orientalibus Cantuariis dextras petentes acceperunt, & eis
tria librarum milia pro firma pace dederunt.

MX°.

Teotforda. Exinde Teotford & Grantebriſe devaſtantes cremaverunt.
Granta.

MXI°.

Miferabilis Danorum exercitus, vaſtata magna parte Angliæ, ad ulti-
Cantii ur- mum, inter nativitatem S. Mariæ & S. Michaëlis feſtivity-
bis depræ- tatem, Cantuariam circumvallantes obſederunt. Vicesimo au-
datio. tem obſidionis die, per inſidias Elmeri archidiaconi, quem S.
Elphegus, ne morti traderetur, prius eripuit, pars civitatis
incenditur, exercitus ingreditur, urbs capitur. Alii ^c vero
jugulantur, alii flammis conſumuntur, plures quoque de muris
præcipites dantur, nonnulli per verenda ſuſpenſi deficiunt,
matronæ crinibus per plateas civitatis diſtractæ demum flam-
mis injeçtæ moriuntur, parvuli à matrum uberibus avulſi aut
lanceis excipiuntur, aut ſuperacto carro minutatim conte-
runtur. Interea archiepiſcopus Elphegus capitur, vincitur,
tenetur, & variis modis adfligitur. Almarus, abbas monaſterii S.
Auguſtini, abire permittitur. Capiuntur Godwinus, Roſenſis e-
piſcopus, Leofrina, abbaſſa monaſterii S. Mildrithæ, Elfregus,
regis præpoſitus, monachi quoque & clerici, ^d populus ^e in-
numerabilis utriuſque ſexus ^e & in ^e eccleſia Chriſti ſpoliata

^a Id eſt, Egelredo rege. ^b Ita in MS. noſtro. Neque diſtinctionem aliquam
poſt Wallingfordiam habent impreſſ. ^c Ferro al. ^d Populusque al. ^e F. &
inde. Nam vice harum vocum exinde legitur in impreſſ.

comburiſ.

comburitur. Grex monachilis, & turba virilis, sed & muliebris, nec non infantilis, decimatur. ^a Decimus vitæ reservatur. Quatuor monachis & dccc. viris decimatorum numerus perficitur. Populo cæso, urbe spoliata, & tota cremata, archipræful Ælphagus vinctus extrahitur, ^b impellitur, graviter fauciatur, hinc ad classem ducitur, post in carcerem truditur, ibique septem mensibus adfigitur. Interim ira dei in homicidam populum desævians, ex eis duo milia ^c perditos tormentorum cruciatus prostravit. Ceteri quoque simili modo percussi, à fidelibus ^d commoventur, ut pontifici satisfaciant, sed differunt. Prævalebat interim clades, & nunc denos, nunc vicanos, nunc plures insimul absumebat.

Pag. 172.
Pestis.

Et paulo post :

Et quia prohibuerat ^e ne quis pro sua redemptione quidquam daret eis, proinde carcere educitur, & ad eorum consilium protrahitur. Quo viso, mox illi de sedibus profiliunt, ^f averfis securibus illum dejiciunt, lapidibus ^f ossibus bovinis caput obruunt. Ad ultimum quidam Trum nomine, quem eo firmarat pridie, impia motus pietate, securim capiti illius infixit, qui statim in domino, xiii^o. Cal. Maii, obdormivit; cujus corpus die sequenti Londoniam defertur, à civibus honorifice suscipitur, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

Ælphégi
marty:

MXIII^o.

Mense Julio rex Dacorum Swanus cum valida classe ad Sandwicum portum est appulsus, ibique paucis diebus moratus discessit, & Estanglia circumnavigata, ostium Humber flu: intravit, de quo, in Trentam ingressus, ad Gainesburg ^g navigavit, ubi & castra posuit. Cui sine cunctatione Uthredus comes, & Northumbrenses, & Lindinienses primitus, ^h deinde Fibburgenses, mox & omnis populus, qui habitabat ⁱ in septentrionali plaga Wathelingstreat, i. e. strata, quam filii ^j Wethle regis ab orientali mare usque ad occident. per Angliam straverunt, deditionem obtulerunt.

Gaines-
burg.
Fibbur-
genses.
Watheling-
streat, i. e.
stratum
Wethlæ.

Eodem anno.

Sueno s. à Londinensibus.

Qui repulsus, primo Walingfordam, deinde Batham, obviam ^k quæque more solito rapiendo & demoliendo, adiit, ibique ^l exercitum suum recreando constituit.

Aquæ ca-
lidæ.

MXV^o.

Canutus rex Danorum cum magna classe ad Sandwicum portum venit, & mox, Cantia circumnavigata, hostium Frome ^m flu:

Frome flu:

^a Novem trucidantur, decimus vitæ ref. *al.* ^b Vi impellitur *al.* ^c Per diros internorum cruciatus prostravit *in impressis, rectius.* ^d Commoventur *al.* ^e Ælphagus sc. archipræful. ^f Ossibus bovinis, capitibus obruunt *al.*

flu:

flu: introivit, & in Dorsetania, & Sumerfetania, Wintonie-
sique provincia magnam prædam egit.

Hæc, quæ sequuntur, acta sunt in principio regni
Edmundi Irenside.

Fossa à Danis facta Lon-
dini, in Suburbio, ut ego ar-
bitror, Egidiano.

Deinde urbem alta lataque fossa, &
obsidione cingentes, ingressum & egres-
sum cunctis interclusere, ac eam fre-
quenter expugnare moliti sunt, sed à
civibus, illis viriliter resistentibus, procul à mœnibus re-
pelluntur.

Ibidem.

Dani vero Londoniam repetunt, obsidione illam cingunt,
& omni ex parte expugnant, sed, Deo juvante, nil omnino
proficiunt. Ob quam rem cum sua classe recedentes, inde
Arew flu: amnem, quæ Arew dicitur, intrant, & navibus exilientes præ-
datum in Merciam pergunt.

Ibidem.

Ottanford. Ac juxta Ottanfordam cum Danis pugnam ^a iniit. At illi
non ferentes impetum ejus, terga verterunt, & cum suis equis
Scepege. in Scepege fugerunt.

Pag. 173.

Ibidem.

Quos rex Anglorum Eadmundus, cog: ferreum latus, cum
Lelandus. exercitu, quem de tota Anglia extrax-
erat, infecutus, in monte, qui Assen-
dun, id est, mons asini, nuncupatur, ab-
euntes consequutus est.

MXX°.

Consilium Rex Canutus Angliam rediit, & in Paschali festivitate apud
Cirence- Cirencester magnum consilium habuit.
stria.

MXXXV°.

Canutus se- Canutus rex obiit secund: Id Novemb. apud Scaftebu-
pultus. riam; sed Wintoniæ, in veteri monasterio, satis honorifice
Ventæ. tumulatur.

MXXXVI°.

Goduinus comes

Hic quidem Alfredum, cum versus Londoniam ad regis Ha-

Adventus filiorum Ædel-
redi regis & Emmæ ad Haral-
dum. Fuit hæc Emma etiam
Hardecanuti regis mater ex
Canuto, rege Angliæ.

raldi colloquium, ut ei mandarat, pro-
peraret, retinuit, & arctam in custodiam
posuit. Sociorum vero illius quosdam
disturbavit, quosdam catenavit & postea
cæcavit, nonnullos, cute capitis abstracta,
cruciavit, & manibus ac pedibus am-

^a Edmundus nempe Irenside.

putatis multavit. Multos etiam venundari fecit, & mortibus variis ac miserabilibus apud Geldefordam sexcentos viros occidit.

Gu'la. Geldeforde.

Ibidem.

Quo audito, regina Emma filium suum Edwardum, qui secum remanserat, cum magna festinatione a Normanniam remisit. Deinde Goduini, & quorundam aliorum jussione, ad insulam Elig Clito Elfridus strictissime vincetus ducitur. Sed ut ad terram navis applicuit, in ipsa mox abstraxerunt oculos ejus cruentissime, & sic ad monasterium ductus monachis traditur custodiendus, ubi brevi post tempore ex hac migravit luce. Et in australi porticu, in occidentali parte ecclesiae, corpus ejus sepelitur.

Alfredus, Edelreci filius, exoculatus in Anguillaria.

MXLI^o. ubi scribit de seditione orta Wigorniae ob exactionem tributi ab Hardecanuto.

Rom Magefetenium comes.

{ Magefetes, Heretordenses.

Ibidem.

Quinta igitur die civitate cremata unusquisque cum magna praeda rediit in sua, & sic ira quievit.

Civitas Wiciorum conflagravit.

Mors ^b Canuti cog: fortis.

Dum in convivio, in quo Osgodus Clapa, magnae vir potentiae, filiam suam Gytham Danico & praepotenti viro Tonio, Prudan cog: in loco, qui dicitur Lamuth, magna cum laetitia tradebat nuptui, laetus, sospes, & hylaris cum sponsa praedicta, & quibusdam viris, bibens stare, repente, inter bibendum, miserabili casu ad terram corruit, & sic mutus permanens VI. Id. Jul. expiravit, & Wintoniam delatus juxta patrem suum Canutum est tumulatus.

Canutus subita correptus apoplexia.

MLIII^o. De morte comitis Goduini.

Pag. 174.

Dum secunda Paschalis festivitatis celebraretur feria, Wintoniae Goduino comiti, c solito regem ad mensam assidenti, suprema calamitas evenit. Gravi etenim morbo ex improvise percussus, mutus in ipsa sede permansit, vel declinavit. Quod filii ejus comes Haraldus, Tosti, & Girth videntes, illum in cameram regis portaverunt, sperantes eum post modicum de infirmitate convalescere. Sed ille expers virium quinta post haec feria, xiiii^o. Cal. Maii, vita decessit, & in veteri monasterio sepultus est.

Goduinus correptus apoplexia.

Haraldus, Tostius, Girth.

MLV^o.

Non multo post rex Edwardus, habito Londoniae consilio, Algarum, Leofrici comitis filium, sine culpa exlegavit. Qui mox Hiberniam petiit, & decem & octo piraticis navibus

Algarus comes exulavit.

^a In Normanniam al. ^b Contigit anno 1042. ut in Codd. Hoveduni impressis legitur. ^c L. ex impress. ex solito regi ad &c.

adquisitis, rediit, & Griphinum, regem Walensium, adiit, eumque petivit, ut contra regem Edwardum sibi esset in auxilium. Ille autem statim de toto regno suo copiosum exercitum congregans, Algaro præcepit, ut loco constituto sibi & exercitui cum suis copiis occurreret. Quibus in unum convenientibus, fines Anglorum depopulaturi Herefordensem provinciam intraverunt; contra quos timidus dux Rodolphus, regis Edwardi fororis filius, exercitum congregans, & duobus miliaris à civitate Hereforda IX². Calen: Novem: illis ^a occurrens, Anglos contra morem in equis pugnare jussit. Sed cum prælium essent commissuri, comes cum suis Francis & Nortmannis fugam capessit. Quod videntes Angli, ducem suum fugiendo sequuntur. Quos adversarii fere omnes interfecuti, cccc, vel quingentos viros ex eis peremerunt, multos [que] vulneraverunt. Deinde victoria potiti, rex Griphinus & comes Algarus Herefordam intraverunt, & septem canonicis, qui valvas ecclesiæ principalis defenderant, occisis, ac monasterio, quod verus Christicola Athelstanus construxerat, cum omnibus ornamentis, & reliquiis Sancti Agelberhti regis, & martyris, aliorumque sanctorum combusto, & nonnullis è civibus necatis, multisque captivatis, civitate ^c & ^d spoliata & cremata, prædæ ubertate ^d ditati. Mox Anglia exercitum congregari jussit, cui Glavorniaæ congregato strenuum ducem Haraldum præfecit, qui eos persequitur, finesque Walanorum audacter ingressus, ultra Stradle castra ^e metatus. Sed illi, qui virum fortem & bellicosum ^f ipsum sciebant, cum eo committere bellum non audebant, in Sowthwalloniam fugerunt. Quo comperto, majorem exercitus partem ibi dimisit, mandans eis, ut suis adversariis, si res posceret, viriliter resisterent. Cum cetera vero multitudine Herefordam rediens, vallo alto illam cinxit, portis & feris munivit.

Ferulega deprædata à Griphino & Algaro.

Ecclesia Herefordensis opus Athelstani episcopi.

Haraldi profectio in Cambros.

Stradle, foris in Stretondale, in provincia Sallapiae.

Ferulega ab Haraldò reparata.

MLXI^o.

Scottorum rex Malcolinus sui conjurati fratris Tostii comitatum, i. e. Northumbriam, fortiter depopulatur, violata pace S. Cuthberti in Eiland.

Lindisfar-na.

Pag. 175.

MLXIII^o.

Strenuus dux Westfaxonum Haraldus, jussu regis Edwardi, post nativitatem Domini, equitatu non multo secum assumpto, de Glavorna, ubi tunc rex morabatur, ad Rudland multa cum festinatione profectus est, ut Griphinum, regem Walanorum, propter frequentes depopulationes, quas in Anglorum finibus agebat, ac verecundias, quas domino suo regi

Rudlandia.

^a Ex impress. ^b Ex impress. ^c Etiam al. ^d Sunt ditati al. ^e Metatus est al. ^f Imperatorem al.

Edwardo sæpe faciebat, occideret. At ille, ejus adventu præcognito, cum suis fugam iniit, navem conscendit, & vix evasit. Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium ejus incendit, & naves ejus cum armamentis combussit, eodemque die rediit. Sed circa Rogationes de Brightstow clasifica manu profectus, magna ex parte terram Walanorum circumnavigabat. Hæc fuit maxima depopulatio Cambriæ, ut apparet apud Giraldum Cambrensem. Cui frater suus Tostius comes cum equestri, ut rex mandarât, occurrit exercitu, & viribus simul junctis eam depopulari cœperunt. Unde Walani coacti, datis obsidibus, sese dederunt, & se tributum illi duros promiserunt, regemque suum Griphinum exlegantes abjecerunt. Griphinus rex exulat.

MLXIII.

Rex Walanorum Griphinus Nonis Augusti à suis interficitur, & caput ejus, caputque navis ipsius cum ornato comiti Haraldo mittitur. Cædes Griphini.

MLXV°.

Agelwinus, Dunelmensis episcopus, S. Oswini, regis quondam Berniciorum, ossa in monasterio, quod ad ostium Tini flu: situm est, è tumulo levavit, transactis à sepultura ejus cccc. & quindecim annis, & in scrinio cum magno honore locavit. Translatio S. Oswini.

De morte Edwardi regis.

In nativitate vero Domini curiam suam, ut potuit, tenuit, & ecclesiam, quam ipse à fundamentis construxerat, die Sanctorum Innocentium in honorem S. Petri dedicari fecit. Mors Edwardi.

Non multo post Tostius comes de Flandria rediens ad Vectam insulam applicuit, & postquam insulanos sibi tributum & stipendium solvere coëgerat, decessit. Hic fuit frater Harald. Vecta.

Ibidem.

Hovedunus ingentem Haraldî victoriam apud Stanfordbrige contra Noreganos, & Haraldum Haruager, & Tostium comitem, ^{alius locus à Stanford op:} ^{Haraldî victoria.} commemorat.

Gulielmi regis victoria contra Devonios.

Deinde in Domniam profectus, hostiliter civitatem Excestam, quam cives & non nulli Anglici ministri contra illum retinebant, obsedit, & cito infregit. Githa vero comitissa, mater Haroldi, regis Angliæ, ac soror Swani, regis Danorum, cum multis de civitate fugiens, Flandriam petiit. Cives autem, dextris acceptis, regi se dedebant. Polyd. Thira. Githa Haraldî mater.

Rex autem Gulielmus cum exercitu suo Snotingham venit, ubi castello firmato Eboracum perrexit, ibidemque duobus castris præsidium impositum castello Ebor.

^{a Adjeci.}

B b 2

stellis

stellis firmatis, quingentos milites in eis posuit. Et in civitate Lincolnia, aliisque locis, castella firmari præcepit.

Pag. 176.

MLXIX^o. Conjuratio Northumbrensiū in Robertum Comē, qui à Gulielmo Notho illis invitis comes datus fuit.

Northman-
norum cæ-
des facta
Duncl:

At Northumbri, tota nocte festinantes, Dunelmum summa vi diluculo per portas irrumpunt, & socios comitis imparatos ubique locorum interficiunt. Atrociter nimis res geritur. Prostratis per domos & plateas militibus, domum episcopi, in quam comes susceptus fuerat, aggrediuntur pugnantes. Sed cum non ferrent jacula defendentium, domum cum inhabitantibus concremarunt. Tanta fuit interfectorum multitudo, ut omnia pene urbis replerentur cruore. Nam de septingentis hominibus nemo præter unum evasit. Hæc cædes hominum facta est v^o. Cal: Febr.

Eodem anno de adventu Haraldi, filii Swani, regis Danorum in Angliam.

Classis Da-
norum.

Quo anno, ante nativitatem S. Mariæ, Swani, Danorum regis, ^a filius Haroldus, Canutus, & eorum patruus comes Olbernus, & episcopus eorum Christianus, comes quoque Türkillus CCXL. navibus de Danemarchia venientes, in ostio Umbre flui: applicuerunt; ubi eis Clito Edgarus, comes Waldewus, & Marleswine, multique alii cum classe, quam paraverant occurrerunt. Adfuit & Cospatricius comes cum totis viribus Northumbrorum, unanimiter omnes contra Normannos congregati.

Ibidem.

XIII°. Cal: ^b Septemb: sabbato Normanni, qui castella custodiebant, timentes, ne domus, quæ prope castella erant, adjumenta Danis ad implendas fossas castellorum essent, igne

☞ Ruina Eboraci.

Hæc clades deturpavit, aut potius penitus abrasit, quicquid erat monumentorum, aut antiquæ nobilitatis, à Romanis relictæ Eboraci.

eas succendere inceperunt, qui nimis excrescens totam civitatem invasit, & monasterium S. Petri cum ipsa combustit. Sed ultione divina citissime in eis vindicatum est gravissime. Nam priusquam tota civitas esset combusta, Danica classis supervenit feria 2^a. & hinc

Gulielmus
Mallet.

Dani, illinc Northumbrani castella eadem die infrégerunt, & (plus tribus milibus ex Normannis trucidatis) Gulielmo Malet, qui tunc vicecomitatum gerebat, cum sua conjuge, & duobus liberis, & Giliberto de Gant, aliisque perpaucis vitæ reservatis, naves Dani cum innumeris manibus, suasque sedes repetiere Northumbri.

^a F. lii al. ^b Octobr: al.

North-

Northumbria à Gulielmo rege tota depopulata.

&

Omnibus extinctis vel gladio vel fame, vel propter famem paternum solum relinquentibus. Ita, terra cultore destituta, lata ubique solitudo patebat per novem annos. Inter Eboracum & Dunelmum nusquam villa inhabitata, bestiarum tantum & latronum latibula magno itinerantibus fuere timori. Cum hæc Eboraci circumquaque ageret rex, Egelwinus Dunelmensis episcopus, & optimates populi, timentes ne, propter occisionem comitis Dunelmi, & Normannorum apud Eboracum, gladius regis innocentes æque, ut nocentes, pari clade involveret, unanimi consilio tollentes sacrum & incorruptum beati Cuthberti corpus, fugam ineunt iii. Id: Decemb: feria 6^a. Primam mansiorem habuerunt in Girwi, secundam in Bethlingtune, tertiam in Tuggehal, quartam in Ealand.

Cuthberti corpus in sacram insulam relatum.

Tughal 3. supra Alnewik miliaribus ad D. Percium spectabat.

Ibidem.

Interea regis exercitus, etiam per loca quæque inter Teifam & Tyne diffusus, vacuis ubique domibus, solam invenit solitudinem, indigenis fugæ præsidium quærentibus vel per sylvas, vel per abrupta montium latitantibus. Tunc etiam ecclesia S. Pauli apostoli in Girwi flammis consumpta. Dunelmensis ecclesia omni custodia & ecclesiastico officio destituta.

Girwicense monast: flammis consumptum.

Ibidem.

Instante namque verno tempore, redeunte ad Suthumbriam rege, Egelwinus episcopus cum omni populo, transactis in Ealand tribus mensibus & aliquot diebus, cum thesauro sacri corporis Dunelmum reversus est.

Cuthberti reliquæ Dunelmum reductæ.

Ibidem paulo post :

Ubi autem ventum est ad locum, qui Anglice dicitur ^a Hundredeskel, i. e. Latine, centum fontes. Est hic locus inter Maldunum & Shironodunum.

Lelandus.

Ibidem de crudelitate exercitus Guli: Aluredus Malcolino Scotto adscribit.

Tunc etiam ecclesiam Petri apostoli in Wiremuta flamma suorum, ipso inspectante, consumpsit.

Wirense monast: conflagravit.

Ibidem quo modo Cospatricius comes Northumb: ^b firmato præsidio arcis de Bebbanburg, de quo sæpius erumpens Malcolini Scotti vires debilitavit.

Comes Patritius Bebban obfirmat.

^a Hundredesfelde al. ^b F. firmavit præsidium arcis de Bebbanburg, de qua sæpius &c.

Ibidem

Ibidem de præda Malcolini regis.

Angli dati in prædam Scottis. Repleta est ergo Scottia servis & ancillis Anglici generis, ita ut etiam usque hodie nulla non dico villula, sed nec domuncula sine his valeat inveniri.

Anno Domini MLXXI°.

Rebelle Anguillarum occupant. Morkarus & Hereuardus vir strenuiss: cum multis aliis Ely insulam navigio petierunt, in ea hyemare volentes. Egelwinus quoque, Dunelmensis episcopus, & Siuardus, cogn: Barn, de Scotia renavigantes illo advenerant. Sed, hoc au-

Guli: plaga

Pons in Anguillarum a Gul elmo factus. dito, rex in orientali parte insulæ omnem illis exitum obstruxit, & pontem in occidentali plaga duum miliariorum longum fieri iussit. At illi, ubi se viderunt sic esse inclusos, repugnare destiterunt, & omnes, excepto Hereuardo, qui per paludes cum paucis evasit, regi se dederunt.

Anno domini MLXXII°.

Scottus Anglo fidem dat. [homag.] Sed ubi rex Anglorum Scotiam intraverat, rex Malcolinus occurrit ei in loco, qui dicitur Abernithi, & homo suus devenit.

Ibidem.

Castellum Dunelmi conditum a Gulielmo Notho. Eodem tempore, scilicet quo rex reversus de Scotia fuerat, in Dunelmo castellum condidit, ubi se episcopus cum suis tute ab incurfantibus habere posset.

Anno MLXXIII°. Hæc pene ad verbum ex Historia Symeonis monachi.

Monasteria in provincia Eboracensi & Northumbria reparata.

Pag. 178.

{ Munckestre:
{ Novum castellum.

Tres monachi pauperes spiritu de provincia Merciorum ^a Eovesham divinitus missi in provinciam Northumbro- rum venerunt Eboracum, petentes ab Hugone, filio Baldrici, qui tunc vicecomitatum gerebat, ut eis ducem itineris inveniret usque locum, qui Munckestre, i. e. monachorum civitas, ap-

pellatur, qui nunc Novum castellum nominatur. Quo perducti venientes, ad tempus ibidem morati, cum nullum antiquum servorum Christi ibi reperissent vestigium, diverterunt ad Girvum, ubi ruinis vix ostendentibus quid antiquitus ^b fuerint, monachorum cum semiruptis ecclesiis visebantur ædificia multa, episcopo Walkero summa congratulatione illos suscipiente, & necessaria præbente. Horum nomina fuerunt: prior eorum ætate & moribus erat Aldwinus; secundus vero Elfwinus; tertius Remifridus. Ex his tribus tria in regione Northumbro- rum instaurata sunt monasteria. unum Dunelmi apud patris Cuthberti sacrum corpus & incorruptum

Girovicum reparatum.

Monachi Dunelmi.

^a Id est, Hevesham al. ^b Fuerit al.

in honorem Sanctæ Mariæ virginis; aliud Eboraci in honorem ejusdem Dei genitricis Mariæ, (ubi factum nobile cœnobium primum habuit abbatem Stephanum, secundum Ricardum, tertium Gaufredum, quartum, qui & in præfenti, Severinum;) tertium autem in loco, qui quondam Streonehale, i. e. Sinus Phari, nunc Withby appellatur, hodie habet Benedictum abbatem.

Cœnobium Marianum.
Monast: Sinus Phari reparatum.

Anno MLXXX^o.

Walkerus, Dunelmensis episcopus, genere Lotharingus, moribus insignis, in loco, qui dicitur Geteshed, i. e. capræ caput, pridie Id: Maii, feria 5^a. à Northumbrensibus innocenter est occisus, in ultionem scilicet necis Liwulphi, nobilis generosique ministri.

Capræcaput vicus est, solo ponte Tineni à Novo Castello divisus.

Ibidem.

Quo anno idem rex Gulielmus Autumnali tempore Robertum filium suum Scotiam contra Malcolinum misit. Sed cum pervenisset ad Egelbereth, infecto negotio, reversus, Castellum Novum super flumen Tine condidit.

Castellum Novum super Tinam flu: à Roberto, Gulielmi filio, conditum.

Anno MLXXXIII^o.

Monachi in Dunelmum convenerunt, jubente rege Gulielmo majore, 7°. Cal: Jun: feria 6^a.

Ibidem.

Gulielmo interim, Dunelmense episcopo, de sede apostolica litteras Gregorii papæ 7ⁱ. ad Gulielmi regis consilium apud Westmonasterium deferente, canonicos de ecclesia sua amovere, & monachos substituere, omnium consensu, impetravit.

Monachi, expulsi canonicis, Dunelmensem ecclesiam occupant.

Anno Domini MLXXXVI^o.

Gulielmus rex fecit describi omnem Angliam.

Descriptio Angliæ.

Ibidem de sorore Edgari Clitonis.

Cujus germana virgo Christiana monasterium, quod Rumesei vocatur, intravit. Christiana, soror Edgari Clitonis, fit virgo vestalis.

Anno MLXXXVII^o.

Gulielmus Nothus obiit in Nortmannia.

Gulielmi mag: mors.

Anno MLXXXVIII^o. conspiratio nobilium Nortman: in Gulielmum Rufum, qui præferebant Robertum.

Godefridus, episcopus Constantiensis, & Robertus de Moubrai iverunt Bristow, ubi habebant castrum fortissimum.

Ibidem.

Rogerus Bigot intravit castrum de Norwic, & omnes vicit in malum.

Norwicense castr.

Anno

Anno M^{XC}I^o.Vincelo-
comum.

Idibus Octobris, feria 4^a. turrim Winchelcumbensis eccle-
siæ vehemens ictus fulminis concutiens, parietem juxta cul-
men ample perforavit, unam de trabibus descidit, &c.

Londinum
conflagra-
vit.Anno M^{XC}II°.

Civitas Londonia maxima ex parte incendio conflagravit,

Ibidem.

Ecclesia ab
Osmundo
Severiz
constructa,
Pag. 179.

Osmundus, Saresbiriensis episcopus, ecclesiam, quam Sa-
resbiriæ in castro construxerat, &c. dedicavit.

Eodem anno.

Lugubalia à
Gulielmo
Ruso repa-
rata.

His actis, rex in Northumbriam profectus civitatem, quæ
Britann: Caerluel, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, &
in ea castellum ædificavit. Hæc etenim civitas, ut illis in
partibus aliæ nonnullæ, à Danis paganis ante cc^o. annos di-
ruta, & usque ad id tempus mansit deserta.

Anno M^{XC}III°.Tinenfe
monasteri-
rium à mo-
nacho Alba-
nensi vi oc-
cupatum.
Basilica no-
va Dunel-
mensis.

Hoc anno Paulinus, abbas S. Albani, obiit, qui, contra in-
terdictum monachorum Dunelmens: ecclesiam de Tine-
muth, quam ipsi possederant, per violentiam comitis Roberti
nensi vi ingressus est.

Ecclesia nova Dunelmi est incepta 3°. a Cal: Augusti feria
quinta episcopo Gulielmo, Malcolino rege Scottorum, &
Turgoto priore, ipsa die ponentibus primos in fundamento
lapides.

Ibidem de cæde Malcolini, qui quinquies Northumb:
depopulaverat.

Cædes Mal-
colini regis
& Edouar-
di.

Rex Scottorum Malcolinus, & primogenitus filius ejus
Eadwardus cum exercitibus suis in Northumbria die festivi-
tatis Sancti Bricii à militibus Roberti comitis Northumbro-
rum occisi sunt.

Ibidem.

Morellus, a-
lias Morkel-
lus, miles.
Alne flu:

Sed juxta Alne flu: perimitur à Morello, milite strenuissimo,
cum primogenito suo Edwardo, quem heredem regni post se
disposuerat. Exercitus illius vel ^b gladio confoditur, vel, qui
gladios fugerunt, inundatione fluminum, quæ tunc pluviis
hyemalibus plus solito excreverant, absorpti sunt. Corpus
vero regis cruentissimi carnificis, cum nullus suorum rema-
neret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro im-
positum in Tinemuth sepelierunt.

Malcolinus
rex sepultus
in cænobio
Tinenfi.Anno M^{XC}III°.Cambro-
rum victo-
rie.

Ad hæc primitus Northwalani, ^c &'' Suthwalani servitutis

a Idus al. b Gladiis al. c Deinde al.

jugo,

jugo, quo diu premebantur, excusso, ^a cervice erecta, libertatem sibi vindicare laborabant. Unde collecta multitudine, castella, quæ in Westwalania firmata erant, fregerunt, & in Cestrensi, & Scrobesbiriensi, & Herefordensi provinciis frequenter villas cremabant, prædas agebant, & multos ex Anglis & Nortmannis interficiebant. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subiciebant.

Anno M^oXCVII^o.

Interea Hugo, comes Scrobesbiriensis, Mevaniam insulam, quæ consue-
tute dicitur Anglesege, & cum eo Hugo, comes de Cestria, cum exercitu adierunt, & multos Walanorum, quos in ea ceperant, occiderunt. Quosdam etiam manibus vel pedibus truncatis, testiculisque abscisis excæcaverunt. Quendam etiam provec-
tæ ætatis presbyterum, nomine Chenredum, à quo Walani in his, quæ agebant, consilium accipiebant, de ecclesia extraxerunt, & ejus testiculis ^b abscisis, & uno oculo eruto linguam illius absciderunt. Sed die 3^a. miseratione divina illi reddita est loquela. Eo tempore rex Noreganorum Magnus, filius regis Oslai, filii regis Haraldi Haruagri, Orcadas & Mevanias insulas cum suo adjecisset imperio, paucis navibus advectus illuc venit. At cum rates ad terram appellere vellet Hugo, comes Scrobesbiriensis, cum multis armatis militibus in ipsa maris ripa illi occurrit, & ut fertur, mox ab ipso rege Magno sagitta percussus die 7°. quo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit.

Hugo de Belesmo.

Hugo comes Scrobesbir: Mevaniam corrupte pro Mona ponit, secutus errorem Bedæ, qui Monam & Mevaniam eodem nomine appellat, nempe Mevanias insulas. De Monæ insulæ receptione aliquanto planius & fufius scribit in suo itineralio Giraldus Cambrensis.

Mors Hugonis comitis Shrobesbiriensis.

Anno Domini M^oC^o.

Rex Anglorum Gulielmus junior, dum in Nova Foresta, quæ lingua Anglorum Ytene dicitur, venatu esset occupatus, à quodam Waltero Franco, cognomento Tyrello, sagitta, incaute directâ, percussus obiit.

Anno M^oCI^o.

Pag. 180.

Ea tempestate Robertus de Belesmo, comes Scrobesbiriensis, filius Rogeri comitis, arcem (quam in occidentali Sabrine flu: plaga, in loco, qui dicitur Brige, Ægelfleda, quondam Merciorum domina, construxerat, fratre suo Edwardo seniore regnante) contra regem Henricum (ut rei probavit

Brigense castellum reparatum.

^a Et cervice al. Nec secus in Cod: nostro Lelandus primum scripserat; qui tamen postea ^{to} & expunxit. ^b Ex impressis.

exitus) muro lato & alto restaurare cœpit. Cœpit etiam ædificare in Walonia aliam in loco, qui Carrocoue dicitur.

Anno MCII^o.

Roberti de Belesmo conspiratio. Supradictus comes Robertus de Belesmo, qui comitatum etiam Pontinensis pagi rexit eo tempore, ac in Normannia castella possedit quam plurima, civitatem Scrobesbiriam, & castellum in ea situm, castella quoque Arundel & Tikil alimentis, machinis, armis, militibus, ac peditibus contra regem Henricum fortiter munivit. Muros quoque, ac turres, castellorum videlicet Brige, & Caroucœ, ^a diu noctuque operando, perficere modis omnibus festinavit. Walanos quoque suos homines, ut promptiores, sibi que fideiiores, atque paratiores essent, ad id faciendum, quod volebat, honoribus, terris, equis, armis incitavit, variisque muneribus donavit. Sed conatus illius, & opera nimis cito sunt impedita. &c.

Keresburg in Normannia. Henricus rex comitem Robertum de Belesmo in custodia posuit in Keresburg.

Anno MCIX^o.

Anguillaria facta sedes episcopalis. Rex Henricus abbatiam Eliensem ad episcopalem mutavit sedem, & Herveum, Bancornensem episcopum, eidem ecclesiæ præfecit. [regis 9.]

Anno MCX^o.

Treantæ cursus ad octo horas cessavit. Fluvius, qui Treanta dicitur, apud Notingham à mane usque ad horam diei 3^{am}. spatio unius miliarii exsiccatus est, ita ut homines sicco vestigio incederent per alveum. [regis x.]

Anno MCXI^o.

Flandrensium translatio in Cambriam. Rosina vallis. Translatio novi monasterii Ventani ad Hidam. Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota suppellectili sua in Waloniam transtulit, & terram, quæ nominatur Ros, incolere præcepit. Novum autem monasterium, quod infra murum Wintoniæ constructum erat, agente Gulielmo Wintoniensi episcopo, rex extra murum construi iussit. [regis XI.]

Anno MCXIII^o.

Civitas Wicciorum conflavit. [regis xiii.] Civitas Wigornia cum principali ecclesia, & omnibus aliis, nec non & ^c castella, xiii^o. Cal: Julii igne concremata sunt. De monachis unus utiliss: monasterio cum duobus servientibus, & quindecim de civibus igne conflaverunt.

Anno Domini MCXIII^o.

Cicestra conflavit. Civitas Cicestra cum principali monasterio per culpam incuriæ iii^o. Non: Maii feria 3^a. flammis consumpta est. [regis XIII.]

^a Dic al. ^b Castello al. Ibidem.

Ibidem.

Similem quoque aquarum defectum ipso die apud Gerne-
muth, &c. Garienum.
Gerne-
muth.

Anno MCXV^o.

Wilfridus episcopus de S. Davide in Walonia similiter, &
usque ad illum episcopi extitere Bri- f. obiit
tonici. Cui Bernardus, cancel: reginæ, Bernardus primus Anglicæ
ditionis episcopus in sede Me-
nevensi.
successit.

Anno MCXVII^o.

Apud Cirecestre, secundum regis Henrici Translatio Canonorum Se-
cularium ad Canonicos Regu-
lares Cirecestriæ.
præceptum, novum opus est inceptum.

Anno MCXXI^o.

Edmerus, Cantuariensis ecclesiæ monachus, præcedenti ¶ Edmerus
anno electus ad episcopatum S. Andree in Scotia, deposita electus in
episcopum
S. Andree.
intentione regendi episcopatum, revertitur ad locum suum.

Ibidem de Cambris Aquilonalibus per Henricum
regem repressis.

Unde rex Henricus indignatus, de tota Anglia producto
exercitu infinito, [^a ad devastandam Waloniam intendit.]
Sed cum ad Snowdune pervenisset, rex Walanorum, muneribus
& obsidibus oblatis, regi Anglorum placato reconciliatur.
[regis XXI.]

}

Cregeri:
Snou-
dune.

Ibidem.

Pag. 181.

Eadem tempestate rex Henricus, facto, longa terræ inci-
sione, fossato, à Torkefei usque Lincolniam per derivationem
Trentæ flu: fecit iter navium. Ranulphus quoque Dunel-
mensis episcopus castellum incepit apud Norham super ripam
Twedæ. At in vigilia natalis domini ventus insolitus non fo-
lum domos, sed & turres dejecit lapideas. [XXI. regis.]

Torkefei.
Derivatio
Trentæ flu:
Fossa nunc
appellatur.
Castellum
Norham.

Anno MCXXVI^o. de manu S. Jacobi apostoli allata ad
Henricum per Matildem imperatricem, filiam suam.

Rex vero Anglorum Henricus, præ gaudio manus beati
Jacobi apostoli, fundavit nobilem abbatiam de Redinges, &
eam bonis multis ditavit, & in ea manum beati Jacobi apostoli
posuit. [regis XXVI.]

Manus Ja-
cobi aposto-
li.
Radingensē
cœnobium
opus Hen-
rici I.
[Caerliel.]
Lugubalia
facta sedes
episcopalis.

Anno MCXXX.

Fecit & rex novum episcopatum apud Caerluil, & dedit
illud Aiulpho, priori S. Oswaldi. [regis XXX.]

Anno MCXXXVI^o.

Tandem reliquiæ regalis cadaveris allatæ sunt in Angliam,
& sepultæ sunt infra 12^m. dies natalis apud abbatiam de
Radinges. Sepultura
Henrici.

^a Ex impress.

C c 2

Anno

Anno MCXXXVII^o. de prodicione nobilium in Stephanurū.

Conspiratio
nobilium
in Step-
hanurū.
Slede.
Cari.

Quidam namque proditorum nomine Talebot tenuit contra regem Herefordiam in Walia, &c. Robertus consul, filius Henrici regis nothus, tenuit contra eum fortissimum castellum, quod dicitur Bristow, & aliud, quod vocatur Slede; Gulielmus Luuel tenuit castellum de Cari; Paganellus tenuit

Mohun

Ludelaue.

castellum de Ludelaue; Gulielmus de Moum tenuit castellum

Dunestor.

de Dunestor; Robertus de Nicol tenuit castellum de Waram;

Waram.
Ro: de Lin-
coln.

Eutachius, filius Joannis luscus, & proditor nequam, tenuit castellum de Maltona; Gulielmus, filius Alani, tenuit castel-

Malton.

lum de Salopesbiri, quod rex quidem cepit armis, captorumque nonnullos suspendit. Quod audiens Walkelinus, qui

Dovar Ma-
tildem re-
cipit.

tenebat castrum de Doure, reginæ, se obsidenti, reddidit illud.

Ibidem de eruptione Davidis, regis Scottorum, in Angliam.

Contra quem proceres ^a Angliæ, cum Gulielmo, insigni ^b comite Albemariæ, admonitione & jussu Trustini, archiepiscopi Ebor: restiterunt, fixo Standar, i. e. regio insigni,

Scotti caesi
& fugati
apud Al-
vertunc.

Coutonmore

apud Alvertun in Cutunemoore.

Anno MCXXXIX^o. de Rogero Saresbiriensi episcopo.

Violentia
Stéphani.
Veix for-
san.

Episcopum vero Saresbiriensem secum duxit ad castellum ejusdem, quod vocatur Divise, quo non erat aliud splendidius intra fines Europæ. Angariavit igitur eum jejunii tormento, & collum filii ejus, qui cancellarius fuerat regius, laqueo circumnectens ut suspenderetur. Tali modo castellum igitur extorsit.

Ibidem.

Shirebur-
nensē castel: cædebat. Similiter Syresburnam ^c cepit, quod parum Divisis decore

Ibidem.

Lincol:

Rex inde rediens Alexandrum episcopum, quem dimiserat in captione apud Oxenfordiam, duxit secum ad Newarcam. Ibi quidem construxerat idem episcopus castellum super flumen Trentæ fortissimum & florentissimum. Indixit rex episcopo jejunium non legitimum, astringens, fide data, eum omni cibo cariturum, donec redderetur castellum.

Castrum de
Neuwerk,
opus Alex-
andri epis-
copi Lin-
colniensis.

Ibidem.

Slefordense
castel: Similiter redditum est aliud castellum ejus quod vocatur Sleford, neque forma, neque situ à prædicto ^d secundum.

^a Borealis Angliæ *al.* ^b Comiti MS. ^c Ex impress: ^d Ex impress:

Ibidem

Ibidem de Matilde imperatrice, à Stephano obfessa.

Quam cum rex Stephanus obfedit apud Arundel, vel Aruntii
perfida credens confilia, vel quia castrum videbat inexpugna-
bile, ire permisit ad Bristow. vallis.

Anno MCXL.

Pag. 182.

Eodem anno rex Stephanus dedit Northumbriam Henrico,
filio Davidis, regis Scot:

Anno MCXLI^o. qui fuit 6. annus regni regis Stephani.

Rex obfedit infra natale civitatem Lincolnæ, cujus muni-
tiones Ranulphus, comes Cestrensis, fraudulentè ceperat. Lindense
castrum à
Stephano
obfessum.

Ibidem de Stephano capto.

Capto rege &c. civitas hostili lege direpta est, & rex in
eam miserabiliter introductus est. Lindum
direptum.

Ibidem.

Ducitur ad imperatricem, & in turri de Bristow captivus
ponitur. Stephanus
Oderæ in
vinculis.

Ibidem de fuga imperatricis Matildis.

Captus est & Robertus, frater imperatricis, in cujus turri
rex captivus erat, cujus sola captione rex liberari poterat.
Igitur absolutus est uterque. Robertus,
frater Ma-
tildæ im-
peratricis,
captus.
Castrum
Ventæ con-
structum.

Anno MCXLII.

Rex construxit castrum apud Wintoniam.

Eodem anno rex obfedit imperatricem apud Oxenfordam
post festum S. Michaëlis usque ad adventum Domini, & pa-
rum ante natale fugit imperatrix per Tamesim glaciata, cir-
cumamicta vestibus albis, reverberatione nivis & similitudine
fallendi oculos obsidentium. Fugit autem ad castellum de
Walingford, & sic tandem Oxenford regi reddita est. Strategemæ
Matildis
fugientis.

Anno MCXLV^o. de Ferundun castello à Stephano capto.

Robertus consul, & omnis inimicorum regalium cœtus
castellum construxerunt apud Ferundun, &c. Ferundun.

Ibidem de Alexandro episcopo Lincoln.

Ecclesiam Lincolnensem, quæ incendio deturpata fuerat,
miro artificio sic reformavit, ut pulchrior appareret, quam
cum primum nova facta fuerat. Basilica
Lindensis
restaurata.

Anno MCXLVI^o.

Qui erat annus II^{as}. Stephani, qui magnum congregans ex-
ercitum castellum construxit inexpugnabile, situm contra
Walingford, ubi Ranulphus comes Cestrensis, jam regi con-
cordia conjunctus, cum magnis interfuit a copiis. Dehinc
vero consul ipse cum ad regis curiam pacifice venisset, apud
Waling-
ford.

a Ex impressi:

North-

Ranulphus Northamptonam, nihil tale metuentem, rex cepit eum, & in
Castrensis carcerem intravit, donec redderet ei clarissimum Lincol:
comes in castrum, quod ab eo dolose ceperat, & cetera quæcunque
custodia. fuerant ditionis suæ castella.

Anno MCXLVII^o.

Ranulphus Post discessum vero regis venit consul Cestrensis Lincoln:
Castrensis cum militaribus copiis, ut affiliret eam. Dux igitur ejus, vir
comes à ca- fortiss: & invictiss: in introitu portæ borealis occisus est, &
stellanis ipse consul, pluribus ^a amissis, fugere compulsus est.
Lindensibus repulsus.

Anno MCXLVIII^o.

Henricus Henricus autem, filius Matildis imperatricis, jam sexdecim
donatus annorum juvenis, nutritus in curia Davidis, regis Scottorum,
cingulo avi matris suæ, factus est miles ab eodem rege Davide in ci-
militari. vitate Carleoli, prius dato sacramento, quod, si ipse rex
Angliæ fieret, redderet ei Novum Castellum, & totam North-
umbriam, & permetteret illum, & heredes suos in pace sine
Scotti vio- calumnia in perpetuum possidere totam terram, quæ est à flu:
lenta pe- Twedæ usque ad flu: Tine.
tutio.

Anno MCXLIX^o. de Henrico filio Matild: ^b duce Normann:

Moneta no- Et fecit monetam novam, quam vocabant monetam ducis ;
bilibium Au- & non tantum ipse, sed omnes potentes, tam episcopi, quam
glorum. comites & barones, suam faciebant monetam.
[Coynage.]

Anno MCLIII^o.

 Rex Stephanus multa obsedit castella, & obtinuit, &
^r Deax in E- multa ex illis prostravit, inter quæ fuit fere ultimum castel-
bor: pro- lum de Dreax, & paulo post obiit, sepultusque est in abbazia
vintia. de Feversham.
Farensham.
Pag. 184.

Anno MCLVIII^o.

Henricus ^{2us} Henricus secundo fecit se coronari apud Lincolniam extra
secundo muros civitatis in Wikeford.
coronatus Eodem anno iterum firmatum est castellum de Werk
Lindi. præcepto regis.
Werk ca-
stellum re-
paratum.

Anno MCLXVII^o.

Sepultura Obit Matildis quondam imperatrix, & sepulta est Rotho-
Matildis magi in abbazia S. Mariæ de pratis.
imperatri-
cis.

Anno MCLXX^o.

Comes Stri- Ricardus comes de Striguil, magno congregato exercitu,
gulæ inva- invasit Hiberniam, & maximam illius partem sibi subjugavit,
fit Hiber- auxiliante ei Milone de Cogham, viro bellicoso.
niam.

a Ex impress: b Ducis MS.

Anno MCLXXI^o. de interfeutoribus Thomæ Cant:

Alexandrum Romanum pontificem adierunt, & accepta ab eo pœnitentia, Hierosolymam profecti sunt, & ex præcepto papæ in monte nigro pœnitentiam agentes obierunt, & sunt Hierosolymis sepulti ante fores templi.

Percussores Thomæ Cantuar: Hierosolymis sepulti.

Anno MCLXXIII^o.

Interim Rogerus de Moubrai firmavit castellum apud Kinard-ferie in Axholme.

Kinard. Axholm.

Et Hugo Dunelmensis firmavit castellum apud Alverton.

Ibidem.

Deinde rex Scottorum misit David fratrem usque Leycestre ad succurrendum militibus comitis Leicestriæ; sed, antequam illuc veniret, Reginaldus comes Cornubiæ, & Ricardus de Luci, justiciarius Angliæ, combusserunt villam de Leicestre totam cum ecclesiis, & ædificiis, excepto castello.

Leicestre incendio consumptum.

Ibidem.

Robertus autem, comes de Ferers, una cum militibus Leicestriæ venit diluculo ad Notingham, villam regis, quam Reginaldus de Luci custodivit; quam cepit, combussit, & prædavit, & Burgenses captivos secum duxit. Eo tempore Gaufridus Lincoln: electus. Henrici regis filius cepit castellum de Kinard-feri, & subvertit.

Notingham igne deturpatum. Kinardense castell: dirutum.

Ibidem.

Item comes Hugo Bigot infregit civitatem de Norwic, & combussit.

Nordovicum fractum & incensum.

Item Galfredus Lincoln: electus una cum Rogero Ebor: archiepiscopo obsedit Malefart castellum Rogeri de Moubrai, & cepit, &c.

Malefart castell:

Et antequam recederet firmavit castellum apud Topclif, quod & tradidit Guli: de Stutevile in custodia.

Topclif.

Eodem anno.

Ricardus Luci obsedit castellum de Huntendune; milites vero castelli villam combusserunt. Et Ricardus de Luci novum castellum firmavit ante portas castelli supradicti, & tradidit illud comiti Simoni.

Venantodunum conflagravit.

Interea Gulielmus, rex Scottorum, obsedit Carleolum, quod Robertus de Wals in custodia habuit, & dimissa parte exercitus sui, perambulavit Northumbriam, terram regis & Baronum fuorum devastans, & cepit castellum de Lidel, & castellum de Burgo, de Applebi, de Wercword, & Yreboth,

Lugubalia à Scotto obfessa.

Lidel.

Burgus.

Applebi.

Wercworth.

quod Odonellus de Wimframvile tenuit, & postea rediit ad obsidionem Carleoli. &c. Rex vero procedens inde obsedit Prudehou, castellum Odonelli de Wimframvile, sed illud capere

Prudehou. Humfrevile.

Ala-
novicum
obfessum.

pere non potuit. &c. Quorum adventu cognito, rex Scotiæ
i. e. de Prudehou.
inde recedens obsedit Alnewic, castellum Gulielmi de Vesci, &c.

Ibidem.

Gulielmus, rex Scotorum, Captus est Gulielmus rex Scotorum
captus Alnovici. apud Alnewic.

Pag. 185.

Ibidem de Henrico Patre rege.

Castellum
Venantodunense.
Framlingham.

Profectus est Huntendoniam, & castellum obsedit, quod
traditum est ei die dominica proximo sequenti, &c.

Framlingham.

Et statim perrexit inde cum exercitu suo Fremingham,
castellum comitis Hugonis Bigot, ubi comes ipse cum magna
Flandrensium multitudine fuit. Et cum rex prope Freming-
ham venisset, fixit tentoria sua in loco, qui dicitur Seleham,
& ibi nocte illa mansit. In crastino venit ad eum comes
Hugo Bigot, & facta cum eo pace, reddidit ei castellum de
Fremingham, & castellum de Bungei.

Bungei.

Scottus in
vinculis.

Rex recessit de Selham, & perrexit Northamptoniam, quo
cum venisset, adductus est ei Gulielmus, rex Scotorum, sub
ventre equi compeditus.

* Tresk.

Duffeldense castellum positum erat
prope oppidum ejusdem nominis, dista-
batque à Doruenta, sive Darbeia, celebri
emporio, tribus passuum millibus, cujus
nunc ne ruinæ quidem cernuntur. adeo
fere præter monticulum & fossulam
sunt omnia complanata. Distat etiam
1500. passibus à ruinis castelli de Hor-
stone, in rupe positi, cujus muri ex la-
pide quadrato adhuc cernuntur. Mansit-
que ibi aliquando Aleonora regina.

(1) Leycestre. (2) Mountforel,
(3) Grobi.

Venit etiam ibidem ad re-
gem Rogerus de Mowbrai,
& reddidit ei castellum de
* Tresk. Et comes de Ferrers
reddidit ei castellum
de Tutefbiri, & de Tutefbiri.
Duffeld. Et Anketil-
Duffeld. Et Anketil-
lus Mallore, & Gulielmus de
Diue, constabularii comitis
Leycestriæ, reddiderunt ei
castellum de (1) Leycestria,
& de (2) Mountforel, & de
(3) Grobi.

Anno MCLXXVII^o.

Joannes Se-
verianus.

Magister Joannes Saresbiriensis quondam clericus, & fa-
miliaris Thomæ Cantuar: factus est episcopus Carnotensis.

Dedicatio
Cirence-
strensis ec-
clesiæ.

Eodem anno dedicata est ecclesia canonicorum regularium
Cirencestriæ in honore beatæ dei genitricis Mariæ à Barpto-
lemæo, Exoniensi episcopo, XVI°. Cal: Novembris die domi-
nica, præfente domino rege, qui eidem ecclesiæ magnos re-
ditus in dedicatione sua dedit.

Translatio
canonicor-
um in
Waltham.

Ibidem de consilio Northamptoniæ habito.

Eodem consilio Guido Decanus resignavit in manu Ri-
cardi, Cant: archiepiscopi, decanatum suum de Waltham, &
totum

totum jus, quod habuit in ecclesia de Waltham, quietum clamavit simpliciter, & absolute. Similiter fecerunt canonici seculares de Waltham.

Dein dominus rex, autoritate domini papæ, instituit in eadem ecclesia de Waltham canonicos regulares, de diversis domibus Angliæ sumptos, & constituit Walterum de Gaunt canonicum, sumptum de ecclesia de Osenei, abbatem primum super congregationem illam.

Eodem anno idem rex, expulsis sanctimonialibus de abbazia Ambresbiri, propter incontinentiam suam, & per alias domos religiosas in arctiori custodia distributis, ipsam abbaziam de Ambresbiri dedit abbati & domui de Fontebrardi in perpetuum possidendam, & misso ad Fontebrardi pro uno conventu sanctimonialium, Ricardus, Cantuar: archiepiscopus, introduxit eas in abbaziam de Ambresbiri xi^o. Cal: Jul: præfente domino rege patre &c.

Translatio
sacrum
virginum
de Fonte
ebrardi ad
Ambrosi-
am.

Eodem anno rex dedit licentiam Judæis terræ suæ habendi cœmiterium in unaquaque civitate extra muros in Anglia. Prius enim omnes Judæi, qui moriebantur in Anglia, Londoniis sepeliendi deferebantur.

Cœmiteri-
um Judæ-
orum.

Eodem anno rex Angliæ pater tradidit in custodia Rogero, archiepiscopo Eboracensi, castellum de Scartheburg.

Scarbur-
gus.

Eodem anno 13°. Cal: Julii pluit sanguineus imber in insula Vectæ per duas fere horas integras.

Imber sin-
guineus.

Eodem anno reliquiæ S. Amphibali, sociorumque ejus, divina revelatione inventæ sunt, & usque S. Albanum translatae VII. Cal: Jul: sabbato.

Reliquiæ
Amphibali.

Eodem anno Martinus, canonicus regularis ecclesiæ de Bodmine, furtive asportavit corpus S. Petroci, & fugiens secum detulit in Britanniam ad abbaziam S. Meuenni. Quo comperto Rogerus, prior ecclesiæ de Bodmine, cum saniori parte capituli sui adiit regem Angliæ patrem, & tantum effecit erga regem, ut præcipiendo mandaret abbati & conventui S. Meuenni, ut, sine dilatione, redderet corpus S. Petroci Rogero, priori de Bodmine, & nisi fecerint, præcepit rex Rolando de Dinant, justiciario Britannia, ut sanctum corpus attolleret, & prædicto priori de Bodmine traderet, &c. Ibidem de restitutione S. corporis.

Bosenna
Bodman.
Reliquiæ S.
Petroci ab-
ductæ in Ar-
moricam.

Anno MCLXXIX^o.

Pag. 186.

Eodem anno post Pascha Ricardus de Luci, justiciarius Angliæ, relicta justiciaria potestate, factus est canonicus regularis in abbazia sua de Lenis, quam ipse in fundo suo fecerat, & bonis multis ditaverat, qui paulo post ibidem obiit.

Mona-
stium de
Lifnes.

Eodem anno obiit Gulielmus, comes Albemariæ, & sepultus est in abbazia de Thorntune.

Spinodu-
nense mo-
nast.

TOM. II.

D d

Anno

Anno MCLXXXIII^o. qui erat 30us. annus regis Henrici patris, combusta est abbatia de Glastingbiri.

Gleffoburgus conflagravit.

Anno MCLXXXV^o.

Robertus de S. Albano duxit neptem Sultani Babylonii in uxorem,

Quidam frater templi, natione Anglicus, nomine Robertus de S. Albano, relicta lege Christiana, abiit ad Saladinum, regem Babiloniæ, & promisit ei traditurum civitatem Hierosolymam; &, facta inde securitate, Saladinus dedit ei neptem suam in uxorem, & tradidit ei exercitum magnum, & constituit eum principem & ducem exercitus sui, &c. Ibi de quo pacto Robertus à militibus Hierosolymitanis cum suo exercitu sit profligatus & fugatus.

Anno MCLXXXVII^o.

Cicestre conflagravit.

Combusta est fere tota civitas Cicestriæ cum ecclesia sedis pontificalis, & domibus episcopi & canonicorum,

Anno MCLXXXVIII^o.

In vigilia S. Matthæi apostoli & evangelistæ tota fere villa de Beverlaco, cum nobili ecclesia beati Joannis archiepiscopi, combusta est.

Gilibertus Sempringham.

Eodem anno Gilebertus de Sempringham obiit, & in ecclesia sua de Sempringham inter velatas sepultus est.

Anno MCLXXXIX^o.

Coronatio Ricardi.

Henricus rex, filius Matildis, obiit apud Chinonem. Eodem anno celeberrima fuit coronatio regis Richardi.

Lelandus.

Hanc Hovedunus belle admodum depingit, usque adeo, ut facile putes te interesse, atque etiam non sine magna voluptate videre.

Eodem anno.

Balduinus

Archiepiscopus interim construxit ecclesiam apud Lamhith ex opposito Westmonasterii, & a præbendas, quas assignaverat in capella, quam fecerat in Suburbio civitatis Cantuariæ, assignavit in illa ecclesia nova, quam construxit apud Lamhive.

Lelandus.

Postea cum Ricardo rege Massiliam navigavit, deinde cum aliquot nobilibus ad Acon, ubi anno Domini MCCC. mortuus est.

Anno MCCC^o. de insolenti & superbo imperio Gulielmi, episcopi Elyensis, peregrinante Ricardo rege.

Infolens & superbum Gulielmi, episcopi Elyensis, imperium.

Et rex misit in Angliam Gulielmum, Elyensem episcopum, cancellarium suum, ad præparandum sibi & itineri suo necessaria; & volens exaltare illum super omnes, tam clericos quam laicos, regni sui, misit nuntios suos ad Clementem

4 Præbendis MS.

papam,

papam, & efficit adversus eum, quod ille commisit præfato cancellario legatiam totius Angliæ & Scotiæ. Cumque cancellarius ille in Angliam veniret, fecit turrim Londoniarum circumdari fossato profundissimo, sperans quod Tamesis flu: perinde transfret &c. De ejus exactionibus.

Anno MCXCI^o.

Perfectis igitur omnibus, misit rex Angliæ imperatorem cum custodibus suis Tripolim, & tradidit insulam de Cypre Ricardo de Camvile, & Roberto de Thornham in custodia. i. e. regem Cypri. Cypros insula, devicta rege suo, Ricardi imperium agnovit.

Ibidem.

Ricardo Reuel castellum de Oxenford & de LLanstaventun, Gualtero filio Roberti castellum de Eia. { LLanstuphandunc, Stephanium.
{ Insula.
{ Eie.

Ibidem.

Hugo Conventrensis episcopus expulit monachos ejusdem ab ecclesia cathedrali, & instituit in ea monachos seculares. Monachi Conventuenses clauetro suo expulsi.
Pag. 187.

Anno MCXCVIII^o.

Gaufridus, filius Petri, justiciarius Angliæ, magno congregato exercitu, profectus est in Walliam ad succurrendum ho-

minibus Gulielmi de Branse, quos Wenumwin, frater Caduallani, obsederat in castello Matildis, &c. Castellum Matildis.

Anno MCXCIX^o.

Eodem die coronationis suæ rex accinxit Gulielmum Marefcallam gladio comitatus de Strigoil. Gulielmus Marefcallus, comes Strigulienfis.

Eodem anno extitit in Anglia & in finibus ejus tanta aquarum inundatio, quod pontes, & molendini, & domus asportabantur. Ponte autem de Berwic asportato, cum, ex præcepto Gulielmi, regis Scottorum, comes Patricius, custos de Berwic, & tunc temporis justitiarius totius regni Scottorum, pontem illum de Berwic reædificare vellet, prohibitum est ei ex parte Philippi, Dunelmensis episcopi, ne pontem illum in terra sua firmaret. Pons ille fieri non potuit, nisi firmaretur in terra Dunelmensis episcopi, sicut prius erat. Tandem vero episcopus, consilio Gulielmi de Sutevile, permisit pontem fieri. Pons Berovicensis.

Ibidem de Suffraganeis archiepiscopi Menevensis.

Et de S. Paterno in Caerdigan, quæ ^{Shyre} sedes, quia parochiani pastorem suum interfecerunt, obsolevit, & Menevensi diocæsi est adunata. { LLan Batern Vaur,
{ Paternum sedes episcopalis. ↵

Roraldus, princeps Gallo-
vidiæ, sepultus Avonæ Me-
diterranææ.

Eodem anno mense Decembri Ro-
raldus, princeps Galweizæ, obiit in Angl:
apud Northampton, & ibi sepultus in
abbatia S. Andreae.

Anno MCCIO. de Joanne rege.

Hagustal-
dunum.
Corbrige.
Vana spes
thesauri.

Cumque venisset ad Exildesham, & audisset, quod apud
Corbrige esset thesaurus absconditus, fecit ibi fodere, sed
nihil inventum est præter lapides, signatos ære, ferro, &
plumbo.

Lelandus.

Hactenus Hovedunus attingens 3um. annum Joannis regis,
nisi quis putet, quod in recensendis Westsaxonum regum
nominibus, ad quos monarchia Angliæ devenit, tantum ad
Henricum primum descendat, ideo historiam Stephani, Hen-
rici 2ⁱ. patris, & filii Ricardi, & Joannis regum ab eo non
esse scriptam, sed à recentiori quopiam annexam. Quod
nullo modo verisimile. Nam phrasia & dictio arguit esse
Hoveduni opus.

*Ex Annalibus incerti auctoris, sed conjunctis cuidam ab-
brevationi Hoveduni in Mailrosensi codice.*

Dunoca-
strum fun-
ditus igne
combustum.
Pag. 188.

Anno Domini MCCIII. Danecastria in vigilia Paschæ fun-
ditus combusta est.

Ex antiquo de legibus Saxonum libro.

Cirlus, id est, rusticus.

Folchemote, id est, populi placitum.

Wita, id est, forisfactura.

E consilio Alfredi & Guthormi Daci.

In primis de nostris Landimeris sursum in Tamisa, & tunc
superius in Lygan, & tunc in longum usque ad exortum ejus,
tunc in rectum ad Budefordium, tunc sursum in Usa ad
Yetelingastreat.

Gafulland, i. e. terra censa.

Geneat, id est, villanus.

Lahslite.

Cherisceat, jus in decimis ecclesiæ solvendis.

Æthelstani decretum plane severum de decimis solvendis.

Aliud ibidem capitulum de Æthelstani elemosinis.

Portreve.

Ex Decretis Æthelstani.

In Cantuaria septem ^a monetaria sint, regis quatuor, epis-
copi duo, abbatis unum. In Roucestria tres, regis duo,

^a Monetarii potius legendum. Ita enim in impressis. Quid quod & tres ha-
beamus mox infra?

episcopi

episcopi unum. In Lundonia octo. In Wintonia vi. In Lewes duo. In Hastingecestre i. In Cicestra i. In Hamtune ii. In Warham ii. In Dorcestre i. In Scaftesbiry ii. In Exonia ii. In aliis Burgis i.

Gemotum, id est, placitum.

Fliman, id est, fugitivus.

Notum est hoc institutum in magna synodo apud Grateleiam, cui archiepiscopus Wulfhelmes interfuit, & omnes sapientes quos Æthelstanus rex congregare potuit.

Est ibidem cap^m. de officio episcopi.

Cynedom, i. e. regia dignitas.

Cheorlman.

Æthelstanus rex conciliorum decreta sanxit Exoniæ, Fauresham, & Junresfeld.

Si libera mulier sit, præcipitetur de clivo, vel submergatur. Pœna furti.
Si servus homo sit, eant LXXX. servi & lapident eum.

Bocland, id est, terra testamentalis.

Ultimum cap: legum Æthelstani est de Ordalio.

Leyland.

Pœna Ordalii erat, ut calcando ferrum ignitum se purgarent.

Ex legibus Canuti Daci, Ang: regis.

Vadat ad iudicium, quod Anglice dicitur Corfued.

Pœna sacerdotis.

Cap^m. 16. est de solvendis decimis.

Mundbreche, id est, infractio pacis.

Hamfocna, id est, invasio mansionis.

Forestal, id est, prohibitio itineris.

Schiremote, id est, conventus totius comitatus.

Strecman, id est, potens, vel fortis vir.

Tihla, id est, accusatio.

Pag. 189.

Papa pro episcopo.

Et ipsa perdat etiam nasum & aures.

Pœna adulterii.

Cpydeleas, id est, intestatus.

Bonda, id est, pater-familias.

Leges Canuticæ postea ab Edouardo, eisdem confirmante, Edouardinæ dictæ.

Erant etiam in eodem codice leges Henricianæ.

Centuria.

Decania.

Alia enim est Westsexiæ, alia "enim" Merchena, alia Denelaga.

Triplex lex.

Intersint episcopi, comites, vicedomini, vicarii, centenarii, aldremanni, præfecti, præpositi, barones, vavasores, tungrevi.

Qui debeant publicis totius regni consiliis interesse.

• Delend.

• Chronicon

a Chronicon Fani Neoti incerto autore.

Anno CCCCLV^o. bellum apud Cantiam in loco, qui dicitur

^o Ægeletherp, contra Britones, & regem Britonum Vortegirnum, in quo cecidit Horfa, & frater ejus Hengistus regnum suscepit cum filio Ojse apud Cantuarios.

Baptizatus est apud Dorcestrem à S. Birino episcopo, suscepitque eum de sacro fonte S Osualdus, Northumbrorum rex.

Anno Domini DCLIII^o. S. Botolphus abbas fabricavit monasterium apud Icanno.

Anno DCCXXVI^o. Ine, rex Occidentalium Saxonum, XXVIII°. anno regni sui ^b post^r monasterium constructum atque dedicatum apud Glasconiam, regnum reliquit, Romam perrexit, & ibi vitam præsentem honorifice finiens, cœlestem patriam cum Christo regnaturus adiit.

Tempore Brelchrici, regis Westfax.

• Id est, Dacorum.

Anno DCCLXXXVI^o. primum tres naves * Normannorum applicuerunt in insula, quæ dicitur Portland.

Anno DCCCL^o. primum hyemaverunt pagani in insula, quæ vocatur Sæpeige.

Ibidem.

Et Landoniam civitatem, quæ est sita in aquilonali ripa Tamensis flu: in confinio Estfaxum & Middelfaxum, sed tamen ad Ea^o faxum illa civitas pertinet, ^c depopulati sunt^r.

Gens namque Occidentalium Saxonum reginam juxta regem sedere non patitur, nec etiam reginam appellare, ^d sed regis conjugem, permittit.

Quod à domino meo Ælfredo, Angulo-Saxonum ^e rege veridico, etiam sæpe mihi referente audivi.

Formidolosus rex, nomine Offa, qui vallum magnum inter Britanniam & Merciam de mari usque ad mare facere imperavit, &c. De Eadburga, Offæ filia, quæ nupsit Beorthrico, Westfax: regi, quæ cum nobilem quendam veneno interfecisset, quia conjugi ter charus erat, etiam maritum, qui casu

a Ita vocat ipse Lelandus. Primum autem scripserat, Ex libro annalium au-
Afferionis

toris incerti nominis, sed quem constat familiarem fuisse Alfredo, sive Aluredo, regi, litteratorum omnium Mecænat. Quas quidem voces postea expunxit. Quin & *Afferionis*, quam supra lineam locatam videmus, est atramenti paullo pallidioris, à propria tamen Lelandi manu. Atqui recte se habebat *Afferionis*. Nam *Fragmenta* hæc sunt re vera pars ejus *Annalium*, sicut nos alibi monuimus. Vide *Not: ad Ælfredi vitam Spelmannianam*, pag. 52. Neque aliter cl. Galeus, qui istos *Annales* edidit è MS. in nonnullis à Lelandiano discrepant. ^b Adjeci, cum cl. Galeo, in cujus etiam desiderabatur *Codice*. ^c Ex impressi: ^d De hac consuetudine vide, si lubet, quæ paullo fusius congestimus in *notis ad Ælfredi vitam Spelmannianam*, pag. 24. ^e Regem MS.

ex eodem poculo biberat, sustulit indigna morte. Hinc illa servitus & ignominia uxorū regū Westfaxonā. Hinc odiosum Westfax: reginā nomen. Hæc Eadburga postea ad Carolū Mag: cum maximo thesauro fugiens, profudit omnia; dehinc monacha facta, sed impudica; denique, abjecta religione, stipem passim cum amatore, aut servo, petens, Papiæ misere obiit.

Anno DCCCLVI^o. Humberchtus, Orientalium Anglorum episcopus, unxit oleo, consecravique in regem Eadmundum gloriosissimum, cum gaudio magno & honore maximo, in villa regia, quæ dicitur Burna, quia tunc temporis regalis sedes erat.

Anno DCCCLVII^o. Adelwulphus, rex Occidentalium Saxonum, quievit in pace, & sepultus est apud Stenigam.

Athelwulphus rex sepultus Steningi.

Regnavit filius ejus Adelbaldus post eum, sed, contra Deum & Christianorum dignitatem, nec non & omnium paganorum consuetudinem^a thorum patris sui ascendens, Juditham, Caroli, Francorum regis, filiam, cum magna ab omnibus audientibus infamia, in uxorem duxit.

Anno DCCCLX^o. Adelbaldus, Occidentalium Saxonum rex, defunctus est, & in Shireburna sepultus est.

Pag. 191.
Æthelbaldus rex sepultus in Shireburn.

Tempore Adelbrichti regis, fratris Adelbaldi.

Magnus paganorum exercitus de mari adveniēns, Wintaniam civitatem hostiliter invadens, depopulatus est.

Anno DCCCLXVI^o. Æthelbrichtus obiit, & in Shireburna juxta fratrem suum honorabiliter sepultus requiescit. Cui successit Adheredus, frater ejus.

De S. Ædmando martyre.

Qui morabatur eo tempore ab urbe longius in villa, quæ lingua eorum Hegilefdune dicitur, à qua & sylva vicina eodem nomine vocatur.

Alias Ægilfdun, quod Latine sonat Aquilædunum.

Anno DCCCLXXI^o. Adheredus, rex Occid: Sax: viam universitatis adiens, in Winburnan monasterio sepultus est.

De Alfredo, qui successit Adheredo fratri.

Cumque regnaret quasi invitus, uno mense non jam impleto, divino fultus auxilio, contra universum paganorum exercitum in loco, qui dicitur Wiltune (qui est in meridiana ripa Wili flu: de quo flu: tota illa paga nominatur) cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit, & cet. Ut paganos primum in fugam verterit, qui, contempta paucitate Alfredini exercitus, ipsum postea ad fugam egerint.

[Juxta Saleburie.]
[Wiltheir.]

Anno DCCCLXXVI^o. paganorum exercitus, nocte clam de Grantēbrig exiens, castellum, quod dicitur Waerham, intravit.

^a Thronum in Ed. Galçana,

Eodem

Eodem anno.

Equestris
exercitus
Dacorum
Iscam petit.

Nocte quadam, foedere dirupto, omnes equites, ^a quos habebat, occidentem versus in Domniam, ad locum, qui dicitur Anglice Exancestre (quæ civitas in orientali ripa fluvii Exæ sita est) prope mare meridianum, ibique hyemavit.

Anno DCCCLXXVII^o. exercitus paganorum Werham deferens, partim equitando, partim navigando, pervenerunt ad locum, qui dicitur ^b Snanauic.

Anno DCCCLXXVIII^o. magnus paganorum exercitus, post Theophaniam, latenter Cippanham, villam regiam, adiit, quæ est sita in sinistrali parte pagæ Wiltunensis, in orientali ripa fluvii Avon, & ibi hyemavit.

Eodem anno frater Inguari & Healfdene, cum 23^s. navibus, de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domniam enavigavit, & ibi à ministris regis cum mille ducentis perperam agens
alias Tinwith.

Tinwic.

occisus est ante arcem Cynuit, in qua arce multi ministri regis se concluderant confugii causa.

Diluculo super paganos ex improvise irrumpunt, & prima hora hostes hostiliter, cum rege suo, maxima ex parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosternunt, ibique acceperunt spolia non minima. In quo etiam acceperunt illud vexillum, quod Reaven nominant, &c. Ut sorores Hynguari hoc vexillum texuerunt.

Raven vexillum
Dacorum.

Pag. 192.

Anno eodem post Pascha Ælfredus rex cum paucis adiutoribus fecit arcem in loco, qui dicitur Ethelingæige, & de ipsa arce semper cum nobilibus vassalis Sumerfetenensis pagæ contra paganos infatigabiliter rebellavit. Iterumque in hebdomada 7^a. post Pascha ad petram Ecgberti, quæ est in ori-

entali parte saltus, qui dicitur Salwud, Latine autem Sylva magna, ^c equitavit, ibique obviaverunt illi omnes accolæ Hamptunensis pagi.

Exinde castra commovens, venit ad locum, qui dicitur Iglea, & ibi una nocte castra metatus est.

Nocte illa, cum se sopori dedisset, apparuit ei quædam effigies, spectie S. Neoti, quondam ejus familiaris amici, ac propinqui, admonuitque, ut omnem terrorem & metum barbarorum abjiceret.

Mane illucescente vexilla commovens inde, ad locum, qui dicitur Æthandune, &c. Quo modo paganorum exercitum

^a Quos rex habebat, occidit, indeque versus &c. in Ed: Gal: rectius. Profectus est tamen subintelligi debent. Ne plura hic loci dicam efficit nota nostra ad Ælfredi vitam Spelmannianam, pag. 49. quam videsis. ^b Vide notam nostram ad vitam prædictam pag. 52. ^c Ex Ed: Galeand.

fuderit,

fuderit, fugaveritque ad arcem; quam tamen non per nomen vocat, ita ut dubium sit an arx illa apud Ætandun fuerit; utque pagani obsessi in arce tales pacis condiciones Ælfredo obtulerint, quales ille optasset.

Nam post tres hebdomadas Guthran, paganorum rex, cum 30³. electiss: de suo exercitu viris ad Ælfredum regem prope Æthelingeie in loco, qui dicitur Alre, pervenit, quem Alfre-^{Alre.} dus rex in filium adoptionis sibi suscipiens de fonte sacro baptismatis elevavit. Cujus chrismatis solutio octavo die in villa regia, quæ dicitur Wedmore, fuit.

Eodem anno ^a præfatus paganorum exercitus de Cyppen-^{Cyppenham} ham, ut promiserat, confurgens, Cyrencestriam adiit, quæ est in meridiana parte Wicciorum sita.

Eodem anno mag: paganorum exercitus de ultra-marinis partibus venit navigans in Tamensem flu: & adunatus est superiori exercitui, sed hyemavit in loco qui dicitur Fullanham.

Anno DCCCLXXX^o. paganorum exercitus Cirencestre defrens, ad orientales Anglos perrexit, ipsamque regionem dividens cœpit inhabitare.

Anno DCCCLXXXVI^o. Alfredus rex, post incendia urbium, stragesque populorum, Londoniam honorifice restauravit, & ^b habitalem fecit, quam genero suo Adheredo, Merciorum comiti, commendavit servandam.

Anno DCCCXC^o. Guthran, rex paganorum, qui & Athelsta-^{Polyd: negat Guthran regnasse apud Orient: Anglos.} nus, nomen in baptismo suscepit. Qui primus apud Orientales Anglos regnavit post passionem S. Eadmundi, ipsamque regionem divisit, coluit, & primus inhabitavit. Mortuus est itaque anno 14°. postquam baptismum suscepit, mausoleatusque in villa regia, quæ vocatur Headlege, apud Orientales Anglos. ^{Guthran sepultus apud Headlege.}

Anno DCCCXCII^o. magnus paganorum exercitus venit de orientali regno Francorum usque ad Bononiam, indeque cum alias CCL.

CCCL. navibus in ostium Limene flu: & ibi non longe à flu: in loco, qui dicitur Apuldran, fecerunt castellum firmissimum.

Limene flumen currit de Sylva magna, quæ vocata est Andreadeswalde, quæ sylva habet spatium in longitudine ab ^{Limen flu: Andreadeswald sylva.} oriente in occidentem milliaria cxx. & eo amplius, in latitudine triginta.

Eodem anno Hastingus venit cum Lxxx. navibus in ostium Tamensis flu: fecitque sibi firmissimum oppidum apud Mid-^{Pag. 193. Hastingi adventus. Mediodunum.} deltunam, in australi ripa Tamensis flu: Non multo post fecit aliud in aquilonari parte Tamensis, in loco qui dicitur Beansfleet. ^{Beansfleet.}

^a Anno videlicet DCCCLXXIX^o. ^b Habitabilem in Ed. Gal.

i. e. Dacos

Hoc anno Alfredus rex pugnavit contra Nortmannos in Fearnham. loco qui dicitur Fearnham, qui eos occidit, & regem eorum faucivavit atque fugavit.

Interea, ex præcepto regis Alfredi, Adhered, comes Merciorum, una cum civibus Londoniæ, & aliis innumeris bellatoribus prudentissimis, venit usque Beanstetam, munitionemque paganorum obsedit, fregit, atque innumera ibidem spolia accepit. In quibus etiam uxor Hastingi cum duobus filiis ad Londoniam est adducta, & regi Alfredo præsentata.

Post autem Hastingus iterum veniens Beanstetam, reparavit ibidem castellum, quod fractum fuerat. Denique perrexit ad Scobrige, & ibi construxit munitionem validissimam, conjunctusque est ei exercitus ille, qui apud Apuldran sedit, &c. Quo pacto Dani prædas egerint usque ad ripam Sabrinæ.

Buttingo-
dunum. Ibi apud Buttingatunam munitissimum oppidum fecerunt.

Dani vero in fugam versi sunt. Nam fame coacti, relicto oppido, pugnant. Ad Estfexiam redierunt, unde venerunt.

Anno DCCCXCIII^o. præfatus exercitus paganorum hyemavit in insula, quæ vocata est Mersige.

Anno Domini DCCCC. Alfredus veridicus, vir in bello per omnia strenuissimus, rex occidentalium Saxonum nobilissimus, prudens vero & religiosus, atque sapientissimus, cum magno suorum dolore viam universitatis adiit die ^a septima Cal: Novembris, anno regni sui XXIX°, & dimidio; anno vero ætatis suæ LI°. Indictione 3^a. Qui apud Wintoniam, civitatem regalem, decenter & regali honore est sepultus, in ecclesia S. Petri, mausoleumque ipsius constat factum de marmore porphyretico pretiosissimo.

Duo monasteria construere imperavit, unum monachorum in loco, qui dicitur Ethelingei, in quo constituit Joannem abbatem, religiosum virum de genere antiquorum Saxonum.

Aliud quoque monasterium juxta orientalem portam Sceaphesburch, habitationi monialium habile, idem rex ædificare imperavit, in quo propriam filiam suam Æthelgevam, devotam deo virginem, abbatissam constituit.

Libros ante se die & nocte, quodocunque ullam haberet licentiam, Anglicos imperabat recitare, in quibus jussu regis præfati fuerunt scripta justa judicia inter potentes & impotentes, & alia multa utilia tam clero quam plebi.

Beanstetum
reparatum.
Scobrige.
din
Buttingo-
dunum.
Victoria
Adheredi,
comitis
Merciorum.
Mersige,
insula Of-
trofaxo-
num.
Alfredi
mois.
Alfredus fe-
pultus in
mausoleo
porphyre-
tico Venta.
Æthelin-
genſe mo-
naſterium.
Joannes ab-
bas.
Sceptoni-
enſe mo-
naſt: opus
Alfredi.
Æthelgeva,
filia Alfre-
di, abbas.
Alfredus
librorum
ſtudioſus.
Leges Al-
fredinæ.

^a Quinta al. De morte Ælfrædi vide notas nostras ad Spelmannianam vitam Ælfr. pag. 216.

Eodem

ANTIQUARIII COLLECTANEA.

Eodem anno filius ejus Eaduardus unctus est in regem. Eaduardus
Alfredi fi-
lius, rex.
Grimbal-
dus.

Anno DCCCCII^o. S. Grimbaldus sacerdos transit.

Anno DCCCCIII^o. Alchfuitha regina, mater regis Eaduardi, decessit. Alchfuui-
tha, Eduar-
di mater.

Anno DCCCCX^o. bellum apud Wodnesfeldam, in quo ceciderunt Eouuilfus & Healfdena, reges paganorum, & multi alii primates paganorum.

Anno DCCCCXII^o. Eaduardus rex jussit ædificare urbem aquilonarem apud Heorthfordam inter flumina, quæ nuncupata sunt Memeran, & Beneficiam, & Lygean, circa festivitatem S. Martini. Pag. 194.
Lygan flu:

Circa quoque festivitatem S. Joannis Baptistæ præcepit construere urbem apud Wittham. Item ipso anno apud Heorthfordam in australi parte Lugean flu:

Ex Chronico quodam Vilodunensi, Anglicis rithmis scripto, incerto tamen autore, hæc quæ sequuntur, me interprete, decerpta sunt.

Pag. 195.

Ecbertus, rex Westfaxonum, frequenter egit ^a Severiæ. S. Alburga, soror Ecberti regis, nata Viloduni.

Atwulphus rex, Ecberti filius secundus, fundator Vilodunensis monasterii.

Atwulphus rex, salutata Roma, per Galliam domum rediens, filiam Caroli in uxorem accepit.

Ethelbald, Atwulphi filius, Shiroburnæ sepultus.

Ethelbright rex sepultus apud Twinburne, & hic fuit 3° fundator Vilodunensis monasterii.

Wulstanus, comes Vilodunensis, contra Ethelmund, regem Merciorum, pugnians vicit, graviss: tamen vulneribus acceptis, ex quibus ante annum periit. Hic quandam antiquam ecclesiam S. Mariæ Viloduni reparavit, antea per Danos tantum non destructam, instituitque in ea collegium sacerdotum, qui preces & pro Alquimondo patre suo, crudeliter ab Ethel-mundo, Merciorum rege, interfecto, & pro se assidue funderent. Mortuo postea Wulstano comite, uxor ejus Alburga, soror Ecberti, ^b regis Visifaxonum, obtinuit à fratre, ut monasterium ibidem fieret sacrarum virginum, cujus primus fundator idem Ecbertus dictus. Prope hoc monasterium erant Wulstani comitis ædes, regioque civitatis, in qua monasterium conditum fuit, Kinggesbyri dicebatur, quod nomen vel hodie servat. Fundatum vero fuit monasterium anno D. 800. eranque duodecim sacræ virgines, præter præsidem.

^a Sic, cum inductionis nota, verbum unum aut alterum (vitam ferjan, aut quid simile) desiderari indicante. ^b Regi MS.

Alfredus vicit Danos cruentiff: pugna, quingentis à Viloduno passibus, in loco, vulgo Wascheorne dicto.

Ælfled, puellula trium annorum, temere a nutrice in balneo relicta, quæ fugerat propter metum & strepitum pugnantium, periit, & sepulta fuit in monasterio S. Mariæ Viloduni.

Alfredus rex, devictis Danis, motu uxoris suæ Egwinæ condidit novum monasterium Viloduni, eo loco, ubi ipse prius habitaverat, & duodecim sacras virgines curæ Radegundis abbatis tradidit, transtulitque tredecim virgines monasterii S. Mariæ in suum. Ita erant numero viginti & sex. Absolvit ecclesiam novam cum officinis duobus annis, quam dedicavit D. Mariæ, & Sancto Barptolemæo.

Alfredus condidit monasterium de Sceaftebyri in gratiam Ethelgaræ, filia suæ.

Edgarus rex nomine filia suæ Edithæ, ex Wultrilde concubina genitæ, auxit monasterium Vilodunense.

Hæc cum adolevisset, curante patre, gubernationem accepit trium monasteriorum, scilicet Vilodunensis, Berecingensis,

Simenorum

& Mariani quod est Ventæ Belgarum.

Fig. 196.

Ex primo libro Eadmeri, monachi Cantuar:

Hic ergo Lanfrancus, cum Cantuariam primo venisset, & ecclesiam Salvatoris, quam regere susceperat, incendio atque ruinis pene nihil factam invenisset, mente consternatus est. Sed cum magnitudo mali illum cogeret desperare, rediit in se, animique fortitudine fretus, sua commoditate posthabita, domos ad opus monachorum necessarias citato opere consummavit, quibus per plures annos usi sunt: ^a ad aucto eorum conventu, parvæ admodum visæ sunt. Destructis itaque illis, alias, decore & magnitudine prioribus multum præstantes, ædificavit. Ædificavit & curiam sibi; ecclesiam præterea, quam spatio septem annorum à fundamentis ferme totam perfectam reddidit.

Quid referam de abbatiâ S. Albani, quam, intus & extra ad nihilum fere devolutam, ipse, ut suam, instituto ei bonæ memoriæ Paulo abbate, à fundamentis reædificavit, & intus magna religione, foris multarum rerum donatione, auxit, honestavit, ditavit?

In episcopatu Rosensi non multo plures quam quattuor Canonicos, & ipsos ærumnosam vitam ageantes sub Siuordo episcopo, reperit, qui episcopus ubi cum Ernusto, quem ei successorem Lanfrancus statuerat, præsentis vitæ sublatus est, monachus piæ recordationis, Gundulphus nomine, ab eodem

^a An, at aucto?

ibi subrogatus episcopus est. Per hunc vetustam episcopatus ecclesiam cum fabrica adjacente subvertit, & nova quæque extruxit. Clericos, qui illhic, sicut diximus, agebant, aut in eodem loco ad religionis culmen erexit, aut, datis aliis rebus, de quibus abundantius solito victum & vestitum haberent, in alia loca mutavit. Sedem etenim episcopalem monachici ordinis cultu instituit, ac delegatis terris & aliis, quæ sustentationi illhic fervientium deo competeabant, divitem de paupere, sublimem de humili, sicut in præsentibus habetur, effecit.

Sed quod de pauperibus ^a foris muros civitatis Cantuariæ fecit, prætermittendum mihi in hoc opere fore non arbitror. Extra aquilonalem denique portam urbis illius lapideam domum decentem & amplam construxit, & ei pro diversis necessitudinibus hominum & commoditatibus ^b habitacula plurimum cum spatiosa curte adjecit. Hoc palatium in duo divisit; viros videlicet, variis infirmitatum qualitatibus pressos, uni, parti vero alteri feminas, se male habentes, instituens. Ordinavit etiam eis de suo vestitum & victum quotidianum, ministros quoque ac custodes.

Ex altera vero parte viæ ecclesiam in honorem beati Gregorii papæ composuit; in qua Canonicos posuit, qui regulariter viverent, & præfatis infirmis, quæ saluti animarum suarum congruerent, cum sepultura ministrarent.

Remotius vero quam à boreali ab occidentali porta civitatis Pag. 197. ligneas domus in devexo montis latere fabricans, eas ad opus leproforum delegavit.

i. e. ut privilegiorum chartas repararet.

Qui eo quidem magis in istis laboravit, quod antiqua ipsius ecclesiæ privilegia in ea conflagratione, quæ eandem ecclesiam ³ ante sui introitus annum consumpsit, pene omnia interierant.

Ecclesia S. Salvatoris ter ante tempore Lanfranci conflagravit. Conventus principum pro querelis, à Lanfranco de jure eccl: suæ adductis.

ne

Disposito itaque apud Pindene conventu principum, &c.

Nam mox, ut alia, quæ perperam gessit, ^c omittam, ipsam totius Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ, necne adjacentium insu-

sub: Gul: Rufus.

larum ^d matrem, ecclesiam scilicet Cantuar: invasit.

Quarto inter hæc anno Hugo, comes Cestrensis, volens in sua quadam ecclesia monachorum abbatiam instituere, missis Beccum nuntiis, rogavit abbatem Anselmum Angliam venire, locum inspicere, eumque per monachos suos regulari conversatione informare.

Anselmi adventus.

Profectus igitur mare transit, & Dofris appulsus est.

Dofris portus.

^a Foras al. ^b Ex Ed: Seldeniana. ^c Ex Ed: Seld. ^d Ex Ed: Seld.

E libro

E libro 2.

Samuel monachus in episcopum Dublin: collectus. Hic, defuncto bonæ memoriæ Donato, Dublinæ civitatis episcopo, à rege Hiberniæ, Murierdach nomine, necne à clero & populo in episcopum civitatis electus est, atque ad Anselmum, juxta morem antiquum, sacrandus cum communi decreto directus.

Pontifex Ro: Anselmi exulis opem contra Græcos petit. “Ascende usque ad nos, & pugnans pro matre tua & nostra adjuva nos, cui suam vides integritatem Græcos istos conari adimere, & nos in id ipsum nefas, si facultas eis tribuitur, præcipitare. Succurre igitur, quasi vere pro hoc à deo missus huc.”

Recordatus sum verborum, quæ puer à senioribus nostræ ecclesiæ, Eduuio scilicet magnifico viro, Blachemanno, atque Farmanno, aliisque non nullis olim audieram.

Pontifex Beneventanus brachium S. Barptolemæi apostoli in Britanniam adduxit. Veniens igitur Cantuariam, cum brachio ipso, prout Canutus Emma rex & regina dictaverant, decenter susceptus, i. e. 2^a. Aug. Siquidem illa die mane pransus in sylvam venatum a ivit, ibique sagitta in corde percusus.

E libro tertio.

Mathildis, filia Malcholmi, nobiliss: regis Scotorum, & Margaritæ, quæ scitur exorta de semine regum Anglorum, nupsit Henrico, regi Anglorum,

Verba Mathildis.

Mathildis coacta velum induit Viloduni. “Isto, nec alio modo, teste conscientia mea, velata fui.” Eodem anno venit in Angliam Guido, archiepiscopus Viennensis, functus, ut dicebat, legatione totius Britan: ex præcepto & autoritate, ut dicebat, apostolicæ sedis, quod per Angliam auditum omnibus in admirationem venit. Inauditum scilicet in Britan: cuncti scientes, quemlibet hominem super se vices apostolicas gerere, nisi solum archiepiscopum Cantuar:

Pag. 198. Quapropter sicut venit, ita reversus est, à nemine pro legato susceptus, nec in aliquo legati officio functus.

E libro 4.

In consilio Londoniensi societas mulierum, ut in superioribus diximus, omnibus presbyteris & canonicis Angliæ interdicta est.

Archiepiscopus Cantuar: primas est totius Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, & insularum adjacentium.

Lelandus.

Anselmus Henrico regi obstitit, ne nova sedes episcopalis fieret in Hely insula sine consensu episcopi Ro.

a Gulielmus nempe Rufus.

In

In majori ecclesia ad caput venerandæ memoriæ Lanfranci Sepultura Anselmi.
prædecessoris sui honorifice sepultus.

E libro 5.

Si Anglus erat, nulla virtus, ut honore aliquo dignus judicaretur, eum poterat adjuvare. Angli à Nortmannis contempti.

Lelandus.

Narrat de miro aquarum defectu in Tamesi prope Londinum, in Medeuuege prope Rosam, & in flu: de Gernemuth, & in aliis flu: per Angliam.

Defuncta siquidem est apud Westmonasterium Cal: Maii, & in ipso monasterio decenter sepulta. Obitus & sepultura Mathildis, Angl: reginæ.

E libro 6. quem vix ad numerum quinque pagellarum produxit.

Radulphus, archiepiscopus Cantuar: obiit 13. Cal: Novembr: & in medio aulæ majoris ecclesiæ decenter sepultus.

E prologo historiæ Aluredi, thesaurarii Beverlacensis ecclesiæ. Pag. 199.

Aggressus sum itaque laborem, mihi quidem difficilem, fastidiosus fortasse despicabilem, sed studioso, ut reor, non inutilem. Quia, quæ sparsim in plurimorum leguntur scriptis, à prima habitatione Britannicæ usque ad Normannorum tempora, per annos amplius quam duo millia, in hoc opusculo, quasi in brevi tabella, depicta, studiosus lector agnoscere, & diversorum temporum gesta, lectione capitulatim distincta, poterit invenire. Lelandus. Atque hîc quidem finis prologi erat.

Civitas apparet, quæ dicitur Portus Rutupi.

Man vero, vel Euboniam, sive Mevanias insulas, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sitæ sunt, Edwinus, primus Northumbrorum rex Christianus, Anglorum subjecit imperio. [Sandwich.]

Antiquitus in proverbio dicebatur, quando de regibus & iudicibus Britannicæ sermo fiebat: "Judicabat Britannia cum tribus insulis."

Hetichus philosophus gentem Britannicam imperitissimam appellavit, horroris nimii, sectantes artes multas ex ingenio maximo. Terrarum metalla ibi inveniri narrat, auri, argenti, aurichalci, stanni magnitudinem ac ferri, multasque alias ad inventiones, quæ investigabiles sunt aliis gentibus.

Lelandus.

Nomina civitatum, quæ Aluredus Britannicè citat, adeo conspirant cum catalogo Henrici Huntingdunensis, ut verisimile sit, Henricum ab Aluredo mutuo sumpsisse.

Additur his & nostro tempore sexta natio, id est, Flandrenses, qui de patria sua venientes, in regione Mailros, in confinio

confinio Gualliarum, jubente rege Henrico, habitationem acceperunt, qui hucusque in insulam catervatim confluentes, nec minus quam indigenæ armis & militia potentes, magnam sibi jam in ^a ea partem sub Normannis militantes acquisiverunt: quorum crebra in insulam confluentia, & inter Normannos habitatio, quousque procedat, sequens ætas videbit.

Lelandus.

Omnia, quæ fere scribit Aluredus de regibus Britan: usque ad Saxonum adventum, è Galfredi historia, suppresso tamen omnino ejus nomine, desumpta sunt.

In cap^o. de Dunuallone hæc de 4. viis pub: quæ in Galfredo non comparent, scribit.

Via publica.

Primus callis est ab oriente in occidentem, & vocatur Ycenild. Secundus est ab austro in aquilonem, & vocatur Ermingestreate. Tertius est ex transverso à Dorobernia in Cestrum, scilicet ab Euroaustro in Zephyrum septentrionalem, & vocatur Wadelingstreate. Quartus major ceteris incipit in Cateneffe, & definit in Toteneffe, scilicet à principio Cornwalix usque in finem Scotix; & hic callis vadit ex transverso à Zephyro australi in Eurum septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Pag. 200.

In peroratione historia regum Britan: sic scribit:

sup: regibus

Arturius.

De quibus non parva parvitatem meam meditatio vexat, quid causæ extiterit, quod de inclyto rege Arturo nihil Romana, nihil Anglorum historia meminerit.

Et post eum filius suus Oeric, cog: Oese, à quo reges Cantuar: Oeschingæ dicti sunt.

Ab Anglis Anglia nomen sumpsit.

Limene.

Et eorum filia fuit S. Ethelberga, S. Edwini, regis Northumbriæ, regina, quæ monasterium in loco, qui dicitur Ly-mene, construxit, & ibi requiescit.

sup: Edelbaldo

Emma, regis Francorum filia, genuit ei S. Enswidam, quæ in Folchestane requiescit; & regulum Eormenredum, patrem S. Eormenburgæ, reginæ Westanglorum; & S. Ermenburgam, S. Etheldridam, S. Ermengidam; & sanctos martyres Ethelredum atque Ethelbertum, quos Thunor præpositus martyrizavit.

sup: Ercomberti.

Shepege monaster:

Hujus regina S. Sexburga, Annæ, regis Orientalium Anglorum, filia, monasterium in Scepege construxit.

Cui frater suus Uuicthredus succedens ecclesiam S. Martini in Døvera construxit.

^a Eam MS. cum asterisco scilicet sub m.

Nomina

Nomina regum Cantianorum.

Edelbertus, Edelbaldus, Erconbertus, Ecbriktus, Lotherus, Edricus (a),
^{ber} ^{qui & Pren.}
 Uuiſthredus, Edelbriktus, Edbertus,
 Cuthredus, Baldredus. Polydorus ad-
 jecit Ethelwolpnum regem ultimum.
 (a) Huntendunus hic addit Aidredum
 & Wibehardum.

*De regibus Orientalium Anglorum
 proximis à Cantianis.*

Refert genus Reodwaldi ad Woden
 usque.
^{sup: Annas rex.}
 Qui de regina sua Erefwida, sorore S.
 Hildæ abbatissæ, duos filios genuit, A-
^a
 dulphum & Alfwoldum.

Nomina regum Orientalium Anglorum.

^{filiius Tricla} C Eruwaldus
 Reodwaldus, Eorpwaldus, Sigbertus,
^{nas} ^a
 Egricus, Anna, Adelherus, Adelwoldus,
^{Poly: Elwoldus} ^{nas}
 Adulphus, Alfwoldus, Beorna, (1) E-
^{alias Athelbertus.}
 thelredus, Egelbriktus, (a) Edmundus,
^{qui & Athelstan.}
 (b) Guthurn, (2) Eoric.
 (a) Interregnum Orient: Angl.
 (b) Polyd. fol. 101. addita nescio qua
 caussa Guthran expungit.

De regibus Orientalium Saxonum.

Quorum reges aliis fere semper pare-
 bant regibus; frequentius tamen ac di-
 utius regibus Mercensibus.
 Repetit Saberti genus ab Woden, de-
 inde regum Orientalium Sax: nomina
 recenset.

Polydorus.

Hengistus 1.
 Ofca 2.
 Otha 3.
 Chronicon Cantuar:
 Rex Cantuar: Ermenricus 4.
 cui successit Ethelbertus.
 Polydorus numerat,
 Edbertum,
 Ethelbertum,
 Alricum, filios Uuiſthredi,
 quos adfirmat omnes post pa-
 trem regnasse. Quære igitur
 num Edbertus præcesserit E-
 thelbertum, & num Alricus
 regnarit? Addit Alrico Ed-
 bertum, sive Ethelbertum, &
 sic numerat octodecim reges
 Cantiorum.

Wlfa. Chron: Cantuar:
 Uffa primus rex Estangliæ,
 cui successit Ticta, alias Ti-
 culus.
 (1) Maritus S. Leofrunæ.
 (2) Chron: Cant:
 Post Guthran Hasteine re-
 gnavit in Estanglia. Quo
 mortuo Eoricus regnum in-
 vasisit.

Chron: Cantuar:
 Orientalium Saxonum pri-
^{E Erchenwinus}
 mus rex fuit Arkwinus, secun-
^a
 dus Sledda, 3^s. Sabertus.

(1) Cog: Parvus, Seuardi
filius.

(2) Chron: Cant:
Sebbi regnavit una cum
Sigher, quo mortuo Sebbi so-
lus regnavit.

(3) Chron: Cant:
Post quem filii ejus Sighar-
dus & Suefredus regnaverunt.
Post quorum mortem Offa,
Sigheri regis filius.

(4) Poly: Colredus.

Sexredus
Sewardus
Sigbertus

} filii Saberti.

i Poly: Serredius i
Sabertus, Sexredus, vel Sewardus,

Sigebertus, (1) Sigebertus, Swithelmus,
(2) Sebbi, & Sighere; Sebbi, (3) Sig-
hardus, Offa, (4) Selredus, Swictredus,
Sigericus, Segeredus, Guthrun.

*De regibus Merciorum, ubi Penda genus repetit ab
Woden, superaddens regum Merc: nomina.*

Hic primus Merciorum regum lavachrum regenerationis
accepit, & filiam Ercomberti, regis Cantuar: ac reginæ illius
S. Sexburgæ, S. Ermenildam in conjugem accepit, & ex illa
genuit Cenredum, & Wereburgam virginem sanctiss: Ger-
manus vero ipsius Westanhetanorum rex Sanctus Merewaldus
filiam Ermenredi regis, fratris ejusdem Ercomberti regis, S. Er-
menburgam matrimonio sibi copulavit; & ex ea tres filias,
S. videlicet Milburgam, S. Mildridam, S. Mildgidam, & u-
num filium Sanctum Merewinum, genuit.

Quorum sororem Chineburgam rex Northumbrorum Al-
frid duxit uxorem, quæ, connubio carnalis copulæ pro dei
amore relicto, in monasterio, quod fratres sui Wulpherus &
Edelredus construxerunt, & ab ipsius nomine Chineburgæ
castrum vocatur, monialis efficitur.

Pag. 201.

De Burheredo, rege Merciorum.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est,
& in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Polyd:

Nomina regum Merciorum.

avus. pater.
Crida. Vibbas. Cearlus.

(1) Polydorus Peadam, fi-
liorum Penda natu max: sub-
stituit, sed tanquam beneficia-
rium Meridionalium Mercio-
rum.

(a) Construxit monast:
Croyland.

(2) Kenulphus genus suum
ad Pendam referebat.

Penda, quorundam judicio, i. e. Merc: rex,
Penda (1), Wulferus, Ethelredus,

Vibbæ filius

Chenredus, Ceolredus, (a) Edelbaldus,
alias Egbertus & Egfredus.

Beornredus, Offa, Regferthus, (2) Ke-
nulphus, Kenelmus, Ceolwulphus,

Bernulphus. Poly: Ludicenus.

Beornwulfus, Ludecan, Wiglafus, Be-

Poly: Bertulphus, thredus.

orctulfus, Burheredus, Ceolwulfus.

De regibus Northumbrorum, & primo de regibus Berniciorum.

Repetit Idæ genus ab Woden.

Sup: Edelfrido.

Cui regina sua Acha, regis Ellæ filia, peperit sex filios, Eanfridum, Oslaf, Of-lac, S. Ofwaldum regem, Offam, Of-widum, & filiam unam S. Ebbam ab-batissam.

Quærenda certiora de regibus Berniciorum.

Nomina regum.

Ida filius Eopæ reg: annis 12. 7. 5.
Ida (a), c Adda, Clappa,
alias Fretulfus.
1. 7. 7.
Teodulphus, Freodulfus, Theoderi-
cus, (b) Edelricus, Ethelfridus.
A 5. 24.

De regibus Deirorum.

Repetit Ellæ genus ab Woden.

Qui anno regni sui nono, relicto imperio, monachus factus, & regni regimen patrueli suo Eadberto, Eatæ filio, relin-quens, Lindisfarnensium extitit episcopus.

Sed & Eadbertus anno 19. regni sui monachus efficitur.

Nomina regum Deirorum.

filius Yffi.
Elle, Edelic, Edelfrid, Edwinus (c),
Ethelfridi filius *
*
Ofwaldus, Ofwius, Ecfridus, Alfridus,
Ofredus, Chenredus, Ofricus, Ceolwul-
Egbertus. Ofulphus.
phus, Eadbertus, Ofwulfus, Mol, qui &
Edelwoldus, Alcredus, Edelredus, qui
& Ethelbriktus, Alwoldus, Ofredus,
*
idem cum priore.
Edelbrikt (d), Osbaldus, Eardulfus, Of-
* Dani fuerunt.
brikt, & Elle, Aldene & Eowils,
Regnoldus.
Raghaldus, Sictricus, Guthfertus.

Polyd: numerat Eanfridum inter reges Berniciorum; sed ejus regnum breve fuit.

(a) Henr: Huntingdon ponit Ellam 2. loco.

(b) Ex Chronico Cantuar: monaster: Christi.

Ethelricus duobus vivente Ella; quo mortuo, & filio e-jus Edwino 3. anno suæ ætatis regno expulso ad Orient: Angl: regem Redoualdum, idem A-thelricus super ambas provin-cias quinque annis regnavit.

(c) Chron: Cantuar:

Edwino in regnum succes-sit Ofricus patruelis suus, quem etiam interfecit Cedwalla, cui successit Ofwaldus, frater ejus. Post mortem S. Oswaldi Of-wine de semine regio suscepit regimen regni Deirorum, qui jussione regis Ofwi interfe-ctus est, cui successit Oide-uald filius.

(d) Hic recepit reg:
Lelandus.

Paulo inferius in eodem Chron: Ecfridus filius Ofwi rex designatur.

De regibus Westfaxonum.

Repetit genus Cerdicii ab Woden.

^{Sup: Cedwallam}

Post illum regnavit S. Ine, qui Glefconiam condidit.

Nomina & numerus regum Westfaxonum fere conveniunt cum catalogo Hoveduni, qui multa in suam ex Aluredo historiam transtulit.

Ethelbaldus rex Shireburnæ sepultus.

Ethelbertus rex Shireburnæ sepultus.

^{Sup: Alfridus.}

Hic magno nobilium numero constipatus à patre suo Atulpho Romam mittitur.

Cui regina sua Alswida duos filios, Edwardum & Agelwardum, & tres filias, Agelfledam, Merciorum dominam, Adelgevam sanctimoniam, & Alfridam peperit.

Lincolnshire, cujus caput est Nicolia.

Anno D. 813.

Donus flu: Inde recedentes Anno sequenti, portum Ecfridi regis vastantes, monasterium ad ostium Doni amnis prædaverunt, sed non impune.

Anno D. 854.

Alcher, comes Cantiar. Alcher comes cum Cantuar: & Wada dux cum Sudreis

^{Danos}

acre bellum inierunt contra paganos in insula Thenet. Lelandus. Uterque Angl: dux ibi periit.

^{sup: Dani.}

In Scepege, i. e. in ins: ovium, hyemaverunt.

Vallum à Danis prope Radingum factum. Aliis vallum inter duo flu: Tamesin & Kenetam facientibus.

^{Pag. 202.}

Edredus rex apud Wynburnhamminstre sepultus.

Rex autem Merc: Bugredus Romam perrexit, ibique moriens, sepultus est in ecclesia S. Mariæ apud English scholam.

^{sup: Dacicorum.}

^a: Anno vero sequenti exercitus trium regum venit ad castellum Warham, & intravit in illud.

Sceaftebyri ex fundatione Alfredi.

Anno D. 896. pagani naves suas per Tamensem & Lygeam sursum traxerunt.

: In Northumbriam quoque exercitum Merciorum misit, ut urbem Mancestriam restaurarent, & fortes milites in ea collocarent.

Egbertus, & qui secuti sunt ad tempora Ethelstani, quasi metatores & paratores monarchiæ erant.

^a Sic, cum colo, tam ad hunc locum, quam ad locum paullo inferiorem.

Edredus

Edredus à beato Dunstano Wintoniæ sepultus.

Edwius rex, alias Edwinus, Wintoniæ sepultus.

Autor mentionem facit de superbo Edgari remigio, quem Hovedunus secutus est.

Item mentionem facit de monasteriis ab Edgario conditis & reparatis.

Circiter 4. annum Gul: Mag: Tunc & ecclesiam S. Petri in Wermuthe flamma ^a fuorum ipso inspectante consumpsit.

Ecclesia S. Petri in Wermuth à Malcolino Scotto flammis tradita.

Ecclesia S. Pauli in Girwi flammis consumpta.

Bedæ monasterium violentia Gul: Mag: conflagravit.

Robertus, Gul: Mag: filius.

Reverfus, Castellum Novum super Tine condidit.

Anno 6. regni sui Gul: Rufus civitatem, quæ Britannice vocatur Cairluel, Latine Lugubalia, restauravit, & in ea castellum condidit. Lelandus. Ducentis annis post calamitatem à Danis acceptam deserta mansit Mevania, quæ consueve vocatur Man.

Richardus junior natus, & Gul: Rufus fratres perierunt in nova foresta, & alter etiam Richardus, Rodberti, Normannorum comitis, filius, ibidem periit.

Anno 21. Henrici primi.

Hoc anno rex Henricus, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit ad mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ Britannice dicitur Cairluel, Latine Lugubalia, quam, data pecunia, castello & turribus præcepit muniri. Hæc pugnant cum prioribus.

Lelandus. Autor multa & eleganter scribit de comitibus Northumbriæ in Gul: Notho, quæ forsitan Hovedunus in suam transtulit historiam.

Nomina comitum Northumbriæ à Gul: Notho Aluredi.

Ofulphus (1), Walthevus, Uctredus, Edulfus-Cudel, Aldredus, Edulphus, Si-

(1) Hovedunus addit Oslacum socium in comitatu Ofulpho.

* partem tantum tenuit Northumbr: wardus, Tofti, Morcharus, * Ofulphus, Copsius, Cospatritius, Walthevus, Walcherus episcopus, Albricus, Rodbertus de Mulbreio, quo capto, cessavit comitatus administrari à comitibus, & ex tunc in manu regum, scilicet Gul: Mag: Gul: Junioris, & Henrici mansit.

Hovedunus in Cospatritio facit mentionem Roberti Cuminum, comitis Northumbr:

Aluredus deduxit historiam suam usque ad 29^m. annum Henrici primi.

^a Sic.

Joannes

Pag. 203. *Joannes Severianus scripsit octo libros de nugis curialium, & vestigiis philosophorum. Titulus librorum esse Polycraticus.*

Ex carminibus quæ primo Polycratici libro præfixit.

Hinc suspicor, dedicatum fuisse opus Thomæ Beketo, qui postea archiepiscopus Cant: fuit.

Quæsitus regni tibi cancellarius Angli
Primus sollicita mente petendus erit.

Ex prologo primi libri.

Dum tamen Tolosam cingitis ista aggressus sum, & mercurialibus nugis ademi.

Ex 6°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Nivicollini Britones irruunt, & jam protendunt terminos suos.

Haraldi laus ibidem.

Laus Haraldi.

Vir quidem armis strenuus, & laudabilium operum fulgens insignibus, & qui tam suam, quam suorum, posset apud posteros gloriam dilatare, nisi meritorum titulos, nequitiam patris imitans, perfide præsumpto regno decoloraret.

Cum ergo gentis ^a cognosceret levitatem, quasi pari certamine militiam eligens expeditam, cum eis censuit congregiendum, levem exercens armaturam, perornatus incedens, fasciis pectus, & præduro tectus corio, missilibus eorum leviter objectans ancilia, & in eos contorquens nunc spicula, nunc mucronem exercens, sic fugientium vestigiis inhæsit, ut premeretur pede pes, & cuspidem cuspis, & umbo umbone repelleretur.

Nivium itaque collem ingressus, vastavit omnia, & expeditione in biennium prorogata, reges cepit, & ^b capita eorum regi, qui eum miserat, præsentavit, & usque ad miserationem parvulorum omnem masculum, qui inveniri potuit, interficiens, in ore gladii pacavit provinciam: ^c legem statuit, ut quicumque Britonum exinde citra terminum, quem eis præscripsit, fossam scilicet Offæ, cum telo inveniretur, ei ab officialibus regni manus dextera præcideretur.

Vallum Offæ.

Ex 16°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Dum hoc faciunt milites gloriosi, Nivicollinus indomitus insolescit, inermes Britones intumescunt, ipsosque, qui dicuntur Palatini comites, & regum sanguine gloriantur, fere ad deditionem compellunt, & tributarios faciunt.

Brennus natione Britannus.

Ex 17°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Britannia non dicta Anglia ab adventu Sax: sed longo post tempore, regnante Ecgberto primo Sax: monarcha.

Hunc, inquam, tradunt, de Majori Britannia, quæ ab adventu Saxonum in insulam appellatur Anglia, oriundum.

^a *Ex impress:*

^b *Ex impress:*

^c *Et legem in impress:*

Ex

Ex cap^o. 18°. 6ⁱ. libri.

(a) Enudus quanta virtute Anglorum Dacos Danosque fregerit, motusque compescuerit Noricorum, vel ex eo perspicuum est, quod, ob egregiæ virtutis meritum, quam ibidem potenter exercuit, Cantia nostra primæ cohortis honorem, & primos congressus hostium usque in hodiernum diem in omnibus præliis, obtinet.

(a) Corrupte forsan pro Edmundo Yrenside.

Provincia quoque Severiana, quæ moderno usu & nomine ab incolis Wilteshira vocatur, eodem jure sibi vindicat cohortem subsidiariam, adjecta sibi Devoniam & Cornubiam.

Ibidem.

f. Eustachii, filii Stephani:

Ne tamen obitus ejus gloriæ ducis nostri quicquam detraheret, deditionem Craumeriæ, in cujus subsidium cum patre venerat in valida manu, & numero ampliori, vivus armatus, militum instructus copia, sustinuit præfens & vidit.

Ex 19°. cap^o. 6ⁱ. libri.

Quid moror in commendatione gentis, quam de natura constat esse laudabilem? Beatus Eugenius eam ad quæcunque vellet applicari, dixit esse idoneam, & præferendam aliis, nisi levitas impediret.

Ex cap^o. 25°. 6ⁱ. libri.

Pag. 204.

Ex eo quidem majestatis dicitur crimen, quod persequitur illius imaginem, qui solus, sicut illustris comes Legecestriæ R. modeste proconsulatum gerens apud Britannias, dicere consuevit, veræ & ingenuæ majestatis retinet veritatem.

Ex 19°. cap^o. 7ⁱ. libri.

Robertus, natione Anglicus, Rogeri Siculi cancellarius.

Ex 7°. cap^o. 8ⁱ. libri.

Affumpto namque regni diademate, & pace composita, legatos misit ad exteras nationes, ut à ^a præclaris, aut omnium domibus, quicquid eis mirificum, aut magnificentum videretur, ^b adferrent. Defluxit igitur in ^c insulam^o opulentam, & quæ fere sola bonis suis est in orbe contenta, quicquid magnificentiæ, imo luxuriæ potuit inveniri. Laudabile quidem fuit magni viri propositum, qui virtutes omnium orbi suo volebat infundere. Sed in eo arbitrato laudabilius extitisset, si in gentem, quam armis vicerat, & quam luxuriæ prævicerat magnitudo, legem temperantiæ promulgasset.

Ibidem. Lelandus. Fuit hic Joannes in Italia Joanni Severiano familiaris.

^a Præclaris omnium domibus, *al.* ^b Auferrent *al.* ^c *Ex impressi:*

Joannes thesaurarius Eboracensis, postea à papa factus episcopus Pictavenfis, ut apparet in historia Radulphi de

Vir singularis eloquii, & qui omnibus, quos viderim, trium linguarum gratia præstat. Is quidem est Joannes thesaurarius Eboraci.

^u
Diceto.

Ex cap. 13°. 8i. libri de Caio Caligula imper:

Ociosisque viribus Germaniam Galliamque percurrens, in ora Oceani circa prospectum Britanniae subsistit, Romamque reversus est, belli deficiente materia, & nullo expleto negotio, nisi quod Belinum, Britannorum regis filium, quem pater expulerat, cum paucis in deditionem accepit.

Ex cap°. 19°. 8i. libri.

Sed quia in catalogum imperatorum ille, à quo genti meae nomen est, Severus ^a occurrit, qui adversus Christi nomen tyrannidem gravem exercuit, illum adhuc solum adjiciam, ne Severiae, vel Saresbiriæ, nostrae parcere videar.

Ibidem.

Eboracensis
urbis ma-
gnificentia.

Præfatum vero oppidum in id virium & temeritatis temporis processu excrevit, ut urbibus antiquis audeat se conferre. Hoc ei forte tanti imperatoris ^b contulit sepultura.

Ex cap°. 21°. 8i. libri.

Cum enim Suanus Britanniae insulam, quam ex magna parte occupaverat, vastaret, spoliaret, & membra Christi persecutionibus multis affligeret, indictione census, quem Angli Danegildum nominant, provinciam oneravit, præcepitque possessiones memorati martyris conferre in censum. Supplicatumque est ei: contempsit preces. Missus à martyre religiosus frater, sub interminatione inhibuit, ne ecclesiam Christi, domum martyris, & liberam familiam ejus, tyrannus indebita premeret servitute. Sed impietas ad preces obfurdui, intumuit ad prohibitionem, ad minas induruit, & conviciis & injuriis adficiens humilem nuntium, dei ultricem acceleravit manum, flagellum provocavit, & patientia dei contempta, temeritate cæcus ^c incurrit in mortem.

Lelandus.

Sueno id temporis castra (nisi fallor) habebat apud Gagnesburg, oppidum Lindesiae, ubi tum consilium celebrabat, ut apparet in annalibus Gualteri Coventrensis.

sua beati Edmundi à præfata indictione fisci mansit immunis.

^a *Ex impressi:*

^b *Severi scilicet.*

^c *Ex impressi:*

Nostros tamen temporibus Eustachius, filius Stephani, qui Pag. 205. in ecclesiam Dei favere decreverat, cum omnia pro viribus depopulatus esset, & terram beati Edmundi, cui omnes prædones detulerant, videret opulentam, sibi que non esset, consumptis opibus regni, unde semel & secundo militibus æra procederent, jam enim defecerant donativa, præsidia jam dictæ ecclesiæ depopulatus est, &c. Ut brevi postea exspiraverit, i. e. post octo dies.

Ex capº. 22º. 8i. libri.

Tempore regis Stephani à regno expulsæ sunt leges Romanæ, quas in Britanniam domus venerabilis patris Theobaldi, Britanniarum patris, advicerat. Ne quis etiam libros retineret, edicto regio prohibitum est, & vacario nostro indictum silentium; sed, Deo faciente, eo magis legis virtus invaluit, quo eam amplius nitebatur impietas infirmare.

Ex capº. 23º. 8i. libri.

Adeo quidem, ut, nisi servierit, aut expontificem aut exromanum esse necesse sit. Quis ergo eum servum servorum esse ambigit? Dominum Adrianum, cujus tempora felicia faciat deus, hujus rei testem invoco, quia Ro: pontifice nemo miserabilior est, conditione ejus nulla miserior. Adrianus Anglus papa.

Lelandus.

Ex libris Joannis Severiani passim apparet, eum in Italia bene versatum fuisse. Tum ex vigesimo quarto capite sexti libri conjectura est, notum fuisse Eugenio papæ, & ex 23º. capite octavi libri liquet, familiarem fuisse Adriano, pontifici Romano. Denique ex multis locis constat, eum fuisse cardinalibus & curiæ Romanæ cognitissimum.

Ex Euteticho Jo: Sarisbiriensis, quod opus carmine hexametro & pentametro scriptum, dedicavit Thomæ Becketto, Angliæ cancellario. Laudat autem philosophiam & virtutem, vitia insectatur, idque satyrice.

Invenies lætum Britonem, si caseus adsit;
Plus tamen interdum gaudet adesse libris.
Nam quantum patitur Britonis natura, vel ordo,
Indulget studiis, carminibusque vacat.
Dispensanda domus illi commissa resurgit,
Atque mali a spesies hoc veniente fugit.
Non amat hunc Balathus, non Danus; Pamphilus odit,
Cui nihil est gravius quam residere domi.

Librum al
loquitur
Brito.

a Sic.

*Ibidem.*Odo, alias
Woody.

Odo libris totus incumbit, sed tamen illis,
 Qui Christum redolent, gratia major inest.
 Hic gravis Eumolpis; Encolpius hunc, & Adonis
 Cum Gittone cavent, & Venus ipsa timet.
 Cauta manus Britonis, Odonis & aurea lingua
 Dum Christum loquitur, plenus uterque fide.
 Hi tibi sint comites, illis tua cuncta revela:
 Nam Brito quod ludis, quod sapis Odo probat.

Pag. 206.

Lelandus.

Gul: Meldunensis dedicavit
 quinquelibros de regibus Rod-
 berto comiti Claudiocensi, fi-
 lio notho Henrici primi regis.

*Ex prologo primi libri Gulielmi Mel-
 dunensis de regibus Anglorum ab
 Horfo & Hengisto usque ad tempora
 Henrici primi.*

Elfuuardus
historio-
graphus.

Nam de Eduuardo, illustri & magni-
 fico viro, qui chronica illa aggressus est digerere, ^a præstat
 filere; cujus mihi esset intentio animo, si non essent verba
 fastidio. Lelandus. Hunc in fine prologi, nisi vitium sit li-
 brarii, Elfuuardum appellat.

Ibidem.

Nec vero nostram effugit conscientiam domini Eadmeri so-
 bria sermonis festivitate elucubratum opus, in quo à rege Ead-
 gario orsus usque ad Gulielmum primum raptim tempora per-
 stringit, & inde licentius evagatus usque ad obitum An-
 selmi Archiepiscopi diffusam & necessariam historiam studi-
 osis exhibuit.

*Ex 4°. cap^o. primi libri.*Horfus &
Hengistus
abnepotes
Othoni.
Frigga ux-
or Ot oni.

Erant enim abnepotes illius antiquiss: Woden, de quo om-
 nium pene barbararum gentium regium genus lineam trahit,
 quemque gentes Anglorum deum esse delirantes, ei 4^m. diem
 septimanæ, & 6^m. uxori suæ Frææ, perpetuo ad hoc tempus
 consecravere sacrilegio.

Pag. 207.

*Ex cap^o. 5°. libri primi de regibus, ubi scribit Hengistum
 omnem fere Britannia nobilitatem convivio accepisse.]*

Vortegir-
nus captus.

Primum ad jurgia, mox ad arma ventum. Ita Britones ad
 unum omnes jugulati inter vina animas vomuere. Rex ipse
 captus, datis tribus provinciis, libertatem redemit.

Ex cap^o. 16°. primi libⁱ. de reg:

Quod à quodam Meildulpho (ut ajunt) natione Scoto, eru-
 ditione philosopho, professione monacho, adeo angustis sum-
 ptibus elaboratum, ut inhabitantes ægre cottidianum victum
 expedirent.

^a Tacere præstat filere MS.

Lelandus.

Postea scribit hoc monasterium magna incrementa suscepisse per Eleutherium episcopum, qui ibidem Aldelmum instituit abbatem.

Ex cap^o. 17°. primi lib. de reg:

Actum publice juxta flumen Bladun.

Ex cap^o. xxii^o.

Vicus est modo ignobilis, tunc temporis insignis, in quo frequens virginum chorus, terrenis desideriis castratis, superos suspirabat amores.

Lelandus.

Ibidem scribit ut Cuthburga, Inæ soror, constructo apud Twinburn virginum monasterio, abbas ibidem fuerit.

Twinburn:
Interam-
nium.

Ex cap^o. xxvi^o. de Briethrico, rege Westfax:

S. Ecgberto.

Illo igitur expulso, securo cœperat resolvi otio, cum gens Danorum piratica, rapto vivere assueta, occulte tribus navibus advecta, pacem provinciæ confudit.

Eodem cap^o.

Post Briethricum, qui apud Warham jacet, Ecgbertus thronum conscendit.

Briethricus
rex sepultus
Verhami.

Ex cap^o. xxx^o. de bellis Ethelfridi, regis Northumb:

Testis est horum Degsa lapis in illis regionibus percelebris.

Ex eodem cap^o.

Siquidem germanus Ethelfridi Tedbaldus, caput periculis objectans eo studiosius, quo operam fratri ostentare adfectabat impensius, luctuosam victoriam reliquit, cum omnibus manipularibus suis desideratus. Testis est Legionum civitas, quæ nunc Cestra vocatur, ^a ad id temporis à Britannis possessa, contumacis in regem populi alebat superbiam; ad cujus oppugnationem cum intendisset avimum, oppidani, qui omnia perpeti quam obsidionem mallent, simul & numero confisi, effuse in bellum ruunt, quos ille insidiis exceptos fudit fugavitque, prius in monachos debacchatus, qui pro salute exercitus supplicaturi frequentes convenerant. Quorum incredibilem nostræ ætate numerum fuisse ^b inditio sunt in vicino cœnobio tot semirutæ ecclesiarum parietes, tot anfractus porticum, tanta turba ruderum, quantam vix alibi cernas. Vocatur locus ille Bancor, tunc monachorum famosum ^c receptaculum, nunc mutatus in episcopium.

Ex cap^o. 31°. de Eadwino rege, Allæ regis filio.

Interea & devotioni regiæ serenus deitatis favor arridebat,

^a Quæque ad &c. al. ^b Sic. ^c Ex impress:

adeo ut non solum Britanniae gentes, Angli, Scotti, Picti, sed & Insulae Orchadum, & Mevaniarum, quas nunc Anglesei, i. e. Anglorum insulas, dicunt, & arma ejus metuerent, & potestatem adorarent.

Ex cap. 37.

Laus Benedicti, cog: Episcopi, abbatis Wirrensis.

Hujus industriam & patientiam mirabitur, qui leget librum, quem Beda de ejus vita & reliquorum abbatum suorum composuit. Industriam, quod copiam librorum advexerit; quod artifices lapidearum aedium & vitrearum fenestrarum primus omnium Angliam asciverit. Quippe, studio advehendi cognatis aliquod insolitum, amor patriae & voluptas elegantiae asperos fallebant labores. Neque ante Benedictum lapidei tabulatus domus in Britannia, nisi raro, videbatur, neque perspicuitate vitri penetrata lucem aedibus solaris jaciebat radius.

Lelandus.

Ibidem scribit, hunc Benedictum primo fuisse abbatem monasterii S. Aug: Doroberniae, sed jussu Theodori archiepiscopi cessisse Adriano abbati, deinde transisse ad Transhumbranos.

Ibidem.

Scribit Bedam concessisse nativae 4°. anno Ceoluulphi regis, anno Domini 734°. anno aetatis suae 59°.

Ex cap. 48.

Flaccus Albinus legatus ad Carolum. Bibliotheca Ebor: insignis

Hic omnium liberalium artium armarium, ut ita dicam, & sacrarium fuit, nobiliss:que bibliothecam Eboraci constituit. Cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui a regibus Angliae pro pace missus ad Carolum Mag: imperatorem, & benigne apud eum fatus hospitio, &c. Ibidem etiam de nobili bibliotheca Ebor: per Egbertum episcopum constructa.

Ex cap. 49.

Doctrina Albini.

Ex cap. 51.

Filii regum Anglorum a patribus patronimica sumpserunt, ut filius Edgari Edgaring, filius Edmundi Edmunding vocentur. Communiter vero Ethelingi dicuntur.

Erat enim omnium Anglorum, quos quidem legerim, post Adhelnium & Bedam, doctiss: multisque libris ingenii periculum fecit.

Lelandus.

Et cap. 52°. scribit Albinum a Carolo Mag: constitutum fuisse abbatem monasterii S. Martini.

Ex cap. 61.

Huic Ethelbaldo Bonifacius, archiepiscopus Moguntiacensis, natione Anglus, qui postea martyrio coronatus est, misit epistolam.

Lelandus.

Lelandus.

Fuit hic Bonifacius legatus Germanicus. Ita enim se scribit in epistolæ initio. Et cap. 63°. ponit ejusdem Bonifacii epistolam ad Cuthbertum, archiepiscopum (si recte memini) Cantuariorum.

Ex capite 76°. de Guthredo, rege Merciorum.

Pag. 208.

^r Guthredus, accepta ^b Ethelfinda, filia regis Athulphi, filii Ecgbirchti, affinitate illius & vectigalium pensionem, & hostium ^c deprædationem consolatus est. Sed post 22. annos ab eisdem patria deturbatus, Romam aufugit, ibique apud Scholam Anglorum in ecclesia S. Mariæ tumultatus est.

Gul: Meld: cap^o. 77°.

Scribit Sigebertum regem apud Orientales Anglos scholas Scholæ Orientalium Anglorum. literarum disposuisse.

Ex cap^o. 1°. 2ⁱ. libri.

Prima virium documenta in Britannos, qui eam inf: partem inhabitant, quod Cornugallia dicitur, dedit. Leland: Cornugallia. Ecgbertum signif:

Ex cap^o. 2°. libri 2ⁱ. de regibus, de Ethelulpho rege loquens.

Ibi ergo anno integro moratus scholam Anglorum, quæ, ut fertur, ab Offa, ^d rege Merciorum, primitus instituta, proximo anno conflagraverat, reparavit egregie.

Et eodem lib^o. cap^o. 9°. de schola Ang: loquitur.

Romam, composito regno, abiit, ibique tributum, quod hodie Anglia pensitat, S. Petro obtulit coram 4°. Leone papa, qui etiam antea Elfredum, ejus filium, ad se missum honorifice susceperat, & in regem inunxerat.

Ex cap^o. 11°.

Memorabilis præ ceteris pugna fuit, quam apud Eshedune fecit.

Cap^o. 14°.

Afferit, Etheluardum, Eduardi regis filium, habitum fuisse pro eruditissimo, de quo plura in 18°. cap^o. hujus libri.

Etheluardus, Edouardi senioris filius, vir doctiss:

Erat alter eruditus Æthelwardus, filius Alfredi regis.

Ex cap^o. 15°.

Evocavit ex Mercia Wicciorum episcopum Werefrihum, qui jussu regis dialogorum libros in Anglicum sermonem convertit.

¶ Uuerefridus, episcopus Wicciorum.

^a Burhedus in impress: ^d Regiorum MS.

^b Ethelfuida al.

^c Deprecationem MS.

Ibidem.

Ibidem.

Joannes
Scotus.

Hoc tempore creditur fuisse Joannes Scotus, vir perspicacis ingenii, & multæ facundiæ, qui dudum, concrepantibus belli fragoribus, in Franciam ad Carolum Calvum transierat, cujus rogatu hierarchiam Dionysii Areopagitæ in Latinum de Græco, verbum de verbo, transtulit. Composuit etiam librum, quem de naturæ divisione intitulavit.

Lelandus.

Scribit ibidem, Joannem Scotum, illectum munificentia Ælfredi, venisse, & postea Melduni graphiis discipulorum suorum interfectum fuisse.

Ibidem.

Libri Latini
in linguam
Saxonicam
translati.

Enchiridi-
on Altfredi.

Denique plurimam partem Romanæ bibliothecæ Anglorum auribus dedit, opimam prædam peregrinarum mentium civium usibus convectans. Cujus præcipui sunt libri Orosius, Pastoralis Gregorii, Gesta Anglorum Bedæ, Boëtius de consolatione Philosophiæ, liber proprius, quem patria lingua Enchiridion, i. e. manualet librum, vocavit.

Lelandus.

Fuit hic Ælfredus, ut ibidem refert, causa magni literarum in Anglia incrementi, eoque ad literas promovendas impendio animatum scribit, quod bibliothecæ Anglorum pro maxima parte, sævientibus Dacis, una cum monasteriis conflagrassent. Porro doctos familiares habuit, Pleimundum archiepiscopum Cantuar: Afferionem, Grimbaldum, & Joannem Scotum.

Ex eodem libro capº. XXIIIº.

Itaque magno consensu optimatum ibidem Ethelstanus electus apud regiam villam, quæ vocatur Kingesdune, coronatus est.

Fag. 209.

Ex capº. 23º. de bello, quod Æthelstanus gessit cum Analano, Siberberti filio.

Cui tandem magnis artibus ducum, magnis viribus militum apud Bruneford occurrit.

Lelandus.

Scribit eodem capº. ut Æthelstani gladius, qui eodem bello vagina exciderat, implorata ope S. Aldelmi, vaginæ sit restitutus, & postea pro miraculo in thesauro regum servatus sit.

Ex capº. XXIIIº. de Æthelstano loquens.

Quamquam litteras illum scisse pauci admodum dies sunt quod didicerim in quodam sanè volumine vetusto, in quo scriptor cum difficultate materiæ luctabatur, judicium animi sui non valens pro voto proferre.

Ex

Ex cap^o. 25°.

Rex Eaduardus, post multa in bello & in toga nobiliter consummata, paucis ante obitum diebus urbem Legionum, fiducia Britonum rebellantem, à contumacia compulcuit. Ibique ^{Ferendunum.} præsidio militum imposito apud Ferendunam villam tactus invaletudine vitam finivit, Wintoniæ sepultus.

Ex cap^o. XXVII°. de Æthelstano.

Illosque impigre adorsus, ab Excestria, quam ad id temporis æquo cum Anglis jure inhabitabant, cedere compulit, terminum provinciæ suæ citra Tamaram flu: constituens, sicut aquilonaribus Britannis amnem Walam limitem posuerat.

Ex cap^o. 28°. de muneribus quæ rex Francorum ad Æthelstanum misit.

Ensem Constantini Mag: in quo litteris aureis nomen antiqui possessoris legebatur. In capulo quoque super crassas auri laminas clavum ferreum adfixum cerneret, unum ex quatuor quos Judaica factio dominici corporis aptarat supplicio.

Ex cap^o. 39°. de Dunstano. a ✕

Ipse artium liberalium in tota insula, post regem Ælfredum, reparator munificus.

Ibidem de Æthelwoldo, alias Ethelwulpho, episcopo.

Hujus vitam Uulstanus quidam, cantor Wintoniensis, discipulus ejus scilicet & alumnus, composuit stilo mediocri. ^{Uulstanus autor.} Fe- cit & aliud opus de tonorum armonia, eruditi Angli judicium, homo vitæ bonæ & eloquentiæ castigatæ.

Ibidem. ✕

Et tunc quidem sine honore apud Werham sepeliri jussurunt, invidentes scilicet mortuo cespitem ecclesiasticum, cui ^{Eduardus martyr sepultus Uarami.} vivo invidebant decus regium.

Ex cap^o. 42°. de Ædgari edicto.

Iduallonique, Gualensium regi, edictum imposuerit, ut sibi quotannis tributum trecentorum luporum pensitaret.

Ex cap^o. 44°.

In sylvam Warwelle, quæ vocatur Hareuuode.

Ex cap^o. XLVIII°. de optimatibus Anglorum, tecti ruina in Calnensi consilio oppressis.

Solarium totum repente cum axibus & trabibus dissiluit, & Calna ^{vi-} concidit, omnibus ad terram elisis, solus Dunstanus stans ^{cus.} per unam trabem, quæ superstes erat, probe evasit. Reliqui vel exanimati, vel perpetui langoris compede detenti.

a Hujusmodi signum tum hic, tum paullo inferius.

Ex

Ex cap^o. LV°.

Tunc ægre salvatus ^a, & in altum cum reliquis provectus, ab oriente in austrum, mari Britanniae circuito, ad Sanduicum appulit. Ibi, humano & divino jure contempto, ob-
 Pag. 210. fides, quot habebat, magnæ nobilitatis & elegantiae pueros, ^b manibus & auribus truncatos, quosdam eviravit. Sic in infantes grassatus, & magnum quid egisse gloriatus, patriam petiit.

Ex cap^o. LXVI°. de Eadmundo rege.

f. Danos

Subsecutus est eos è vestigio, &, transito vado quod Brentford dicitur, victoriosa strage delevit.

Ex cap^o. LXXII°.

Apud Menefordam Haroldus mense Aprili defunctus.

Ibidem.

[Lam-
hithc.] Hardecanutus biennio præter decem dies regnans spiritum inter pocula apud Lamuderam juxta Londoniam amisit, & Wintoniae juxta patrem sepultus est.

Ibidem de Hardecanuto.

Haroldi cadavere defosso, caput truncari, &, miserando mortalibus exemplo, in Tamesin projici ^c jussit. Id à quodam piscatore exceptum fagena in cimiterio Danorum Londoniae tumulatur.

Ex cap^o. 72°.

Quod ^d dum importune per Angliam exigitur, duo infestius hoc munus exequentes à Guigorniae civibus extincti sunt. Quapropter comites suos ultus, urbe incensa & depopulata, fortunisque civium abrafis, contumeliam famæ, & amoris suo detrimentum ingessit.

Cap^o. 88°.

Mira sunt quæ scribit de quadam venefica faga, & incantatrice, quæ manebat in Bercheleia.

Cap^o. 96°.

Facit mentionem de Psalterio Quindredæ, quæ cum hunc Psalmum "Deus laudem" inter precandum diceret, & veniret ad hunc versiculum, "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud Deum, & qui loquuntur mala adversus animam meam", oculis in librum effluentibus versiculum polluit.

Cap^o. 190°.

Facit mentionem de palatio regis Edouardi confes: apud Windeleshore. Et 3°. de regibus cap^o. 73°. In villa regia quæ vocatur Windeleshore.

a Suanus scilicet. b Naribus al. c Supple, Hardecanutus. d Tributum sc. quod imposuit Hardecanutus.

Cap^o.

Capo. ultimo 2i. libri.

fili Goduini

De Haroldi regis victoria contra regem Noricorum apud Stanfordsbrig.

Ex 12°. 3i. libri.

Angli enim superius labrum pilis incessanter fruticantibus intonsum dimitunt; quod etiam gentilitium antiquis Britonibus fuisse Julius Cæsar adfirmat in libro belli Gallici.

Angli de more Britannorum barbas radabant.

Ibidem.

Scribit, Gulielmum Nothum, in Anglum venientem, milites exposuisse in terram Hastings, & bellum, quod cum Haroldo gessit, Hastingsense appellat.

Hastingsense bellum.

Ex capo. 20°.

Corpus Haroldi matri repetenti sine pretio misit, licet illa per legatos multum obtulisset, acceptumque apud Waltham sepelivit, quam ipse ecclesiam ex proprio constructam in honore Sanctæ Crucis canonicis impleverat.

Sepultura Haroldi.

Ex capo. 21°. de Gulielmo Notho.

Exoniam rebellantem leviter subegit.

Ex capo. 23°.

Nec multo post, dum fidei immemor superbius provinciam inquietaret, à Roberto de Molbreia, "comite" Nordhumbriæ, cum filio cæsus^b est, humatusque multis annis apud Tine-muthe. Nuper ab Alexandro filio Scotiam ad Dumfermelin portatus est.

Isca à Gulielmo subacta.

Pag. 211,

Ex capo. 61°.

Tunc in provincia Walanorum, quæ Ros vocatur, inventum est sepulchrum Walwein, qui fuit haud degener Arturi ex sorore nepos. Regnavitque in ea parte Britannia, quæ adhuc Walweitha vocatur, miles nominatissimus virtute, sed à fratre & nepote Hastengii, de quibus in primo libro dixi, regno expulsus, prius multo eorum detrimento exilium compensans suum. Communicans merito laudi avunculi, quod ruentis patriæ casum in plures annos distulerit. Sed Arcturi sepulchrum nusquam visitur. Unde antiquitas næniarum ad huc eum venturum fabulatur. Ceterum alterius bustum, ut præmisi, tempore Gulielmi regis repertum est super oram maris 14^m. pedes longum, ubi à quibusdam asseritur ab hostibus vulneratus, & naufragio ejectus. A quibusdam dicitur à civibus in publico epulo interfectus.

Ex capo. 2°. libri 4i. de regibus.

Castella patri sui Tunebrige & Pevenesfel^c effregit.

^a Ex impress: In Cod. nostro est lacuna. ^b Malcolmus nempe. ^c Robertus nimirum comes Normannia.

Eodem libro.

Facit gloriosam mentionem de Hardingo quodam à puero Shireburnæ monacho, qui postea in transmarinis regionibus religionem Cisterciensis ordinis instituit.

Ex 3°. cap^o. 5ⁱ. libri.

David Scotus, Bancornensis episcopus, exposuit, magis in regis gratiam, quam historicum deceret, acclivis.

¶ Pag. 212. *Genus, educatio, & studium Gulielmi Meldunensis, ex prologis 2ⁱ. & 3ⁱ. libri de regibus Ang:*

Ex prologo 2ⁱ. libri.

¶ Diu est quod & parentum cura, & meapte diligentia libris insuevi. Hæc me voluptas jam inde à pueritia cepit. Hæc illecebra mecum parilibus adolevit annis. Nam & ita à patre institutus eram, ut, si ad diversa declinarem studia, esset animæ dispendium, & famæ periculum. Quocirca memor sententiæ, “cupias quodcumque necesse est”, extorsi juventuti meæ, ut libenter vellem, quod non velle honeste non possem. Et multis quidem litteris impendi operam, sed aliis aliam. Logicam enim, quæ armat eloquium, solo libavi auditu. Physicam, quæ medetur valetudini corporis, aliquanto profusus concepi. Jam vero Æthicæ partes medullitus rimatus, illius majestati assurgo, quod per se studentibus pateat, & animos ad bene vivendum componat: Historiam præcipue, quæ jucunda quadam gestorum notitia mores condiens, ad bona sequenda, vel mala cavenda, legentes exemplis irritat. Itaque cum domesticis sumptibus non nullos exterarum gentium historicos constassem, familiari otio quærere perrexi, si quid de nostra gente memorabile posteris posset reperiri. Hinc est, quod, ab antiquo scriptis non contentus, ipse quoque scriptitare incepi. Non ut scientiam meam, quæ pene nulla est, proponerem, sed ut res absconditas, quæ in strue veritatis latebant, convellerem in lucem.

Ex prologo libri 3°. de regibus.

¶ Genus Gul: Ego autem, qui utriusque gentis sanguinem traho. Lelandus. Significat autem his verbis se genus duxisse non solum Meldunensis. ex Anglico, sed & Nortmannico sanguine.

¶ Pag. 213. *De rebus memorabilibus urbis Londinensis hæc, quæ sequuntur, ex libris Gulielmi Meldunensis, quos de regibus scripsit, decerpta sunt.*

Ex primo libro de regibus.

Ea enim urbs ad Orientales Saxones spectat.

Lelandus.

Et postea in eodem cap^o. scribit, Londinum (eversa, ut videtur, Orientalium Saxonum gloria) regibus Merciorum paruisse.

Ex

Ex 2°. cap^o. 2ⁱ. libri de regibus.

Dani piratæ subitis & inopinatis incurſibus multa mala intulere, Londonia, & omni pene Cantia, ſpoliata.] Lelandus. Hæc clades contigit Athelulphi, regis Weſtſax: filii Ecgberti, tempore.

Cap^o. 14°. 2ⁱ. libri.

Appellat Londinum caput regni Merciorum.

Ex cap^o. 52°. 2ⁱ. libri de Londino urbe obſeſſa, regnante Ædelredo, Ædg: filio.

Londonia obſeſſa, ſed à civibus probe deſenſa. Quocirca obſeſſores adſiſti, & deſperantes, poſſe civitatem capi, diſceſſere, totamque provinciam ab oriente vaſtantes, regem ad pecuniam ſexdecim millium librarum ſolvendam coëgere.

Ex cap^o. LXVI°. libri 2ⁱ. de regibus.

Æthelredus rex ſepultus apud S. Paulum Londini.

Ex eodem cap^o. de expeditione Edmundi in Canutum.

S. Edmundus.

Ipe Londoniam contendit, ut bene meritos cives liberaret, quos pars hoſtium ſtatim poſt diſceſſum ſuum incluſerat. Foſſa etiam urbem, qua flu: Tameni non alluitur, foris totam cinxerat, multaque vulnera fecerat & acceperat.

Ex 13°. cap^o. 4ⁱ. libri de regibus.

Judæi, qui Londoniæ habitabant, quos Gulielmus pater è Rothomago illuc traduxerat.

Ex cap^o. 17°. 4ⁱ. libri.] Anno 4°. Gulielmi Ruſi.

Diſcordia ventorum inter ſe diſſidentium ab Euroaſtro veniens XVI. Cal: Novemb: Londoniæ plus quam ſexcentas domos effregit. Cumulabantur eccleſiæ cum domibus, materiæ cum parietibus, &c.

Ex prologo libri primi Gulielmi Melduneniſis de pontificibus. Pag. 214.

Ea urbs ^a eſt Angliæ, nec adeo magna, nec exiliter parva, quæ & poſitione terræ, quippe ſoli affinis maxima ubertate, & integro ambitu murorum, licet multoties Martias fortunas experta, cives ſuos fovet, multorum ſanctorum cineribus copioſa, patrociniis glorioſa, nec fluminis irriguo, nec nemorum oportunitate indiga, &c.

Ex primo libro de pontificibus.

S. Auguſt. & Laurent.

Horum igitur virtutes, quantum veterum relatione addiſcere potuit, Gocelinus quidam, de quo alibi dixi, ſcripſit.

f. Offa rex.

Regnum Merciorum archiepiscopatu inſignire adſectans, epi-

^a Hoc eſt, Cantuaria.

stolis apud Adrianum papam, & fortassis muneribus, egit, ut pallio Lichefeldensem episcopum contra morem veterum efferret, omnesque Merciorum pontifices ei subjugaret, quorum hæc fuere nomina: Denebertus Wigornensis, Wenburtus Legecestrensis, Edulphus Sidnacestrensis, Wulferd Herefordensis, & duos Orientalium Anglorum episcopos, Alchard Helmanensem, Ticfrid Damucensem. Vocabatur autem episcopus Lechefeldensis Aldulphus. Plures enim episcopatus Offa pro potentia sua in Mercii fecerat, & Orientales Anglos, occiso rege eorum Æthelberto, invaserat. Episcopatum vero quidam alias translatis, ut Helmanensis in Norwicensem; quidam alteris uniti, ut Dammucensis in eundem: quidam non omnino extant, ut Legacestrensis & Sidnacestrensis. Remanserant autem quatuor episcopi archiepiscopo Cantuariensi: Londoniensis, Wintoniensis, Rosensis, Selesiensis. Stetit hæc perversitas toto præfulatus Lambriti tempore, &c. Ut Æthelardus, archiepiscopus Cantuar: qui Lambrito successit, tempore Kenulphi regis pristinum honorem recuperaverit, manente tantum episcopi, non archiepiscopi, nomine Lichefeldensi ecclesiæ.

Sideneice-
strc.

↳
Lambritus
archiepif-
copus Can-
tuar:

de ge. Danico.

Tunc Odo, ^a secundus Wiltunensium episcopus, in archiepiscopum 20^l. annis emicuit. Siquidem, præter illos quinque Westfaxonix episcopos, quos Edwardi Senioris tempore Pleimundum consecrasset nescio quotiens dixi, non multo post additus est sextus, qui haberet sedem in Ramefbiri, diocesim in Wiltunensi pago, permanente episcopo in Shireburna, salvaque Parochia Dorfatensis & Beruchensis pagi.

Origo epif-
copatus Ra-
mefbirici-
fis.

Odonis profectio ad Transhumbranos cum Eadmundo & Edreda.

Quin immo cum illis in Nordanhumbros profectus est, non ut prælia faceret, sed ut sanctorum sacros cineres, quorum illa humus olim ferax fuerat, efferret. Unde factum est, ut præcellentiss: patris Wilfridi dirutam per Danos apud ^b Ripum ecclesiam dolenter conspiciatus, ruinis super mausolæum eruderatis, reliquias Cantuariam reverenter transferret. Et, ^c ut clarius patriæ jubar produceret in speculam, heroïco metro vitam illius texi præcepit. Executus est id munus Fridegodus versibus non ita improbandis, nisi quia, Latinitatem perosus, Græcitatē amat, ^d Græcitatē frequentat^l.

¶ Fridego-
dus scri-
ptor.

Pag. 215.

De Odone, archiepiscopo Cantuar:

Quantulum autem est testimonium, quod ei perhibet Of-

^a Sanctus pro secundus in Edit. Savil. male. ^b Ripensem al. ^c Clarissimum Ed. Sav. Nec secus in optimo Cod. MS. quem Eibl. Bodlejane dono dedit doct. ff. Abed. Sellarus. ^d Græcica verba frequentat Ed. Sav. & MS. Sell.

bernus,

bernus, qui eum dicit pro sanctitate & industria sua ab omni Anglorum orbe semper defendendum, nisi Dunstanus successisset?

Guliel. lib^o. de reg: 2°. cap^o. 3°. quo de Dunstano loquens,

Plura, & non contemnenda, de viro volentem dicere revocat Osbernus, Cantuar: cantor, qui ejus vitam Romana elegantia composuit, nulli nostro tempore stilo secundus, musica certe omnium sine controversia primus,

Dunstano successit anno uno Æthelgarus, qui primus in novo monasterio abbas à beato Ethelwoldo Wintoniæ factus.

De Ælþbego, archiepiscopa Cantuar:

Cujus vitam scripsit Osbernus, plenam virtutibus & miraculis.

Loquitur de rebus gestis ab Anselmo.

Prono favore domino Ædmero cedens, qui omnia ita lucide exposuit, ut ea quodammodo subjecisse nostris oculis videatur.

Hic Ædmerus scripsit historiam, in qua perbelle depingit vitam Anselmi Cantuar:

Causa adventus Anselmi in Angliam.

Ut abbatiam apud Cestrum firmaret, quam ejusdem civitatis comes Hugo monachis, potissimum Beccensibus, implere volebat.

De Anselmo.

Obedientiæ pertinax custos, cum archiepiscopus liberæ potestatis esset, rogavit Urbanum papam, ut sibi alium proponeret, cujus jussis vitam disponderet. Is Edmerum exhibuit, cujus Anselmus jussa tanti faciebat, ut, cum eum cubili locasset, non solum sine ejus præcepto non surgeret, sed nec in latus verteret.

Rosa est oppidum situ nimium augustum, ^a sed quia in eo locatum flu: violentiss: alluitur, hostibus sine periculo non accessibile.

Laus Ithamari, 3ⁱ. Rosensum episcopi. Nam primus fuit Justus, 2us. Paulinus.

Anglus quidem ortu, sed in quo ^b nihil perfectæ sanctitatis, quantum ad vitam, nihil elegantiae Romanæ, quantum ad scientiam, desiderares. Ithamarus eruditus.

Clades Rosensis episcopatus.

Æthelredus, rex Merciorum, nescio quo insolenti ^c Can-

^a Non aliter etiam in MS. Selieriano. In Ed. autem Savil: sed quod in ed'ito locatum fluvio volantissimo alluitur, &c. ^b Ex Ed. Savil. & MS. Seller: ^c Ita & MS. Seller: Sed Cantuar: in Ed. Savil.

tuaritæ regis responso incensus, totam Cantiam ferro & flamma premebat, omnesque terras Rofensis episcopatus abolitioni addixerat. Hanc Putta patienti animo complexus ærumnam, ad Sexuulphum, Merciorum episcopum, secessit.

Quo pacto Siuuardus, episcopus Rofensis, ecclesiam suam tantum non desolatam reliquerit, moriens paulo post Nortmannorum adventum in Angliam.

Derelicta ecclesia miserabili & vacua, omnium rerum indigentia intus & extra. Vix enim quatuor canonici erant, qui victu exili, & ipso ad horam vel prece vel pretio comparato, & indumento plebeio vitam tolerarent. Has miseras corrigere volens sapientissimus Lanfrancus archiepiscopus, Ar-

Gundulphus, monachus Cadomensis, fit episcopus Rofensis.

Monachi inducti in ecclesiam Rofensem.

nostum quendam monachum pontificem loco dedit. Sed, eo veloci morte prærepto, Gundulphum æque monachum induxit. Sub eo res ecclesiæ auctæ magnifice, monachi plus quinquaginta facti.

Ex 2º. libro de pontificibus.

[Ecclesiam Pauli apostoli Londoniæ fecit Ethelbertus, rex Cantia.]

Episcopus ordinatus habuit sedem in Pauli apostoli ecclesia, quam Ethelbertus, rex Cantia, fecerat Londoniæ. Ejus enim inclinabatur imperio rex

Orientalium Saxonum Sebirtus, ejusdem ex sore Rricula nepos, ad quem Lundonia spectabat. Antiquitus enim Orientales & Australes Saxones, & Orientales Angli, Cantuaritarum ^a parebant regi, ^b quia illas provincias a Vortegirno, rege Britonum, Hengistus, primus apud Cantiam rex, non bello, sed dolo obtinuit. Post Ethelbertum vero Australes Occidentalium Saxonum ditioni subiecti sunt. Alteris Merciorum reges principabantur, donec & hos & illos Westfaxonum occupavit & subiecit imperium.

Pag. 216. Qui ^c, ampliori ibidem conventu monachorum adunato, ecclesiam ædificationis genere novo fecit. Nec minus, sed & multo ^d magis rex Gulielmus extulit locum magnis redditibus prædiorum, quia ibi regni suscepit insignia.

Cedus 2us. Londinensium episcopus.

Lestingei cœnobium Northumbria.

Ceortesei monasterii origo.

Is fuit secundus Londoniensium episcopus, sed in Northumbria apud Lestingeie, monasterium suum, sepultus.

f. Erkenualdus episcopus.

Quod, per adminiculum cujusdam Fritheuuoldi, qui sub Wulpherio sub-

^a Ex Cod. Sellar. & Ed. Savil. Savil. Codex autem noster habet qui.

^b Sic emendavi. Adstipulanturque MS. Sellar: & Ed. ^c Rex Edwardus sc. ultimus. ^d Majus MS. male.

regulum agebat, opulentia rerum & monachis implevit.

Magnanimitatis ipsius certe est ^a inditium basilica beati Pauli, quam inchoavit Londoniæ.

Mauritius episcopus inchoavit superiorem partem basilicæ Paulinæ.

Chic cœnobium, quod nunc Fanum Osithæ dicitur.

Locus est in diœcesi Londoniensi apud Orientales Saxones, Chic gentili vocabulo dictus, ubi est beatæ Osithæ, in miraculis famosæ virginis, requies. Hunc vir * ille ali-

* Richardus episcopus Londoniæ

quantis terris & regularibus implevit canonicis. Hujus loci fuit primus prior Gulielmus de Corbuil, qui, defuncto Radulpho, Cantuar: archiepiscopo, in illum honorem evehctus est, quem, quamvis monachi trepidassent accipere, quod clericus esset, nihil tamen pœnitendum fecit.

Primus Orientalium Anglorum episcopus fuit Felix, natione Burgundus.

Decursa vitæ meta post XVII. annos episcopatus sepultus est in Dunuic sede, inde translatus ad Seham, quæ est villa juxta stagnum, quod volentibus ire in Ely quondam periculofum navibus, nunc, facta via per palustre harundinetum, transitur pedibus. Sunt ibi ^b inditia dirutæ & à Danis incensæ ecclesiæ.

{ Seham, nunc Some.
{ Salhamum Felix translatus.

Corpus vero Sancti multo post quæsitum, & repertum in Ramesiensi monasterio humatum est.

Tum Bisi, vir venerabilis, à Theodoro archiepiscopo creatus episcopus, quoad ^c propria valetudo permisit, sine crimine vitam duxit. Sed adverso morbo correptus duobus locum dedit.

Bisi episcopus Dunovicensis.

Rexerunt ergo duo episcopi semper provinciam illam usque ad tempus Ecgberti, regis Westsaxonum, quorum unus sedebat in Dunuic, alter apud Helmham.

{ Helmham.
{ Ulmetum sedes episcop:

Tempore Ludecanii, regis Merciorum, incurfantis Orientales Anglos.

Cessarunt episcopatus, & ex duobus unus factus sedem apud Helmham, villam non adeo magnam, accepit.

Post Ethelmerum fuit Helmanensis episcopus Herfastus, qui, ne nihil fecisse videretur, ut sunt Normanni famæ in futurum studiosissimi, episcopatum de Helmham transtulit ad Tethfordum.

Herfastus episcopus Ulmerensis tempore Gulielmi regis.

Post hunc diebus Gulielmi Junioris emit episcopatum Tethfordensem Herbertus, cog: Losinga.

Ita Herbertus domum reversus sedem episcopalem transportavit ad insignem mercimoniis & populorum frequentia, vicum, nomine Norwic. Ibi monachorum congregationem, numero & religione percelebrem, instituit.

^a Sic. ^b Sic. ^c Prospera in MS. Sellar: & Ed. Savil. rectius.

Præterea apud Tethford monachos Cluniacenses instituit.
Hinguar & Hubba Nordanhumborum & Orientalium Anglorum depopulaturi provincias venere.

[Nunc Soham.]

Tunc & sedes episcopalis apud Seham, ut supra dixi, & monasterium Heliense, sanctimonialibus effugatis, incensa, & solo complanata.

Pag. 217.

Fossatum Cnuto rex fieri præcepit, patris sui Suani miserabili fine ad bonum edoctus, &c. Ut S. Edmundus Suanum vel ad mortem percussisset.

Sciebat hæc Cnuto, ideoque nihil non effecit ut Sancto blandiretur. Præter fossatum, quod prælibavi, quod terras Sancti ab omni inquietudine defenderet, denique basilicam animositate regia, quantum illius temporis usus flagitabat, super venerabile corpus construxit, abbatem & monachos instituit, prædia & multa & magna contulit.

sup: S. Edmundi

a

Jacent in ecclesia duo Sancti, Germinus & Botolphus, quorum gesta nec ibi, nec alibi haberi memini, nisi quod primus frater S. Etheldridæ, secundus episcopus fuisse asseritur.

Primum, pro ratione propositi, offerunt se Westfaxes, quibus primo fuit episcopus unus in Dorcestria: mox duo, unus in Wintonia, alter in Shireburna. Duobus tempore regis Edwardi tres additi, Wellensis, Cridiensis, Cornubiensis. Nec multo post sextus in Ramesburia.

Cinegillus, rex Westfax:
Ofuualdus, rex Northumb:
Birinus episcopus Dorcastrensis.

Angilbertus primus episcopus Ventanus.

Wine episcopus Vent:
Angilbertus Galliam repetiit.

Reges igitur ambo dederunt prædicatori suo ad sedem episcopalem Dorcestriam, tunc urbem, modo villam, quam tempore illo reges Westfax: habebant, sed sequenti pontifices Merciorum.

Post eum Angilbertus, natione Gallus, provinciæ præsulatum accepit.

Subintroducto in episcopatum Wintoniæ Wine vocabulo, homine Anglo,

f: Angilbertus.

sed apud Gallos ordinato, infensus abiit.

Hedda plus 30^a. annis in episcopatu flo. uit.

De Hedda, 4°. episcopo Ventanorum, qui floruit tempore Theodori archiepiscopi Cant:

Epistolæ Heddæ. A dhermi scripta ad Heddam.

Hunc Beda dicit officium exercuisse magis insito sibi amore virtutum, quam ullius literaturæ doctrina præditum. Unde non parvo moveor scrupulo, quippe qui legerim illius formales epistolas, non nimis indocte compositas, & Aldelmi ad eum scripta, maximam vim eloquentiæ & scientiæ redolentia.

Ipso defuncto, quia diocæsis ejus ab uno nequibat gubernari

nari idonee ^a pro cinctus spatiositate, divisa est in duas ;
 i. e. Venta.
 una data Danieli, altera Aldhelmo.

Aldhelmus
 primus e-
 piscopus
 Shirebur-
 nensis.

Gul: libro de reg: 1º. capº. 17º.

Adelmus ab Eleutherio, episcopo Ventano; abbas de Mal-
 mesb: designatus.

Eodem libro capº. 22º.

Aldelmus ab Ina factus episcopus, quatuor annos supervixit.

De Adeluoldo, episcopo Ventano, qui floruit sub Ædgaro.

Datur ei cœnobium perexile, Abbendonia dictum, ubi vires
 prudentiæ ^b suæ experiretur.

Clerici episcopatus simul, & alterius ecclesiæ, quæ juxta
 erat, quam Novum monasterium vocabant, data optione, ut
 aut vitam mutarent, aut loco cederent, molliorem partem
 eligentes, exturbati, monachis introductis.

In eadem urbe sanctimonialium fundatum & factum mo-
 nasterium.

Nova ergo ecclesiæ, ut diu desideraverat, *“ fabricata ”* ædi-
 ficata, sublatus est mundo.

Cœnobia, quæ fecerat, post ejus obitum multa diruta,
 cuncta minorata.

De Ælphago.

Adolescens alteravit habitum apud Derherst, tunc exiguum
 cœnobium, nunc antiquitatis inane simulachrum.

A

Est in eadem civitate monasterium, quod quondam rex ^d El-
 fredus ædificaverat, & in eo canonicos posuerat, Grimbaldo
 quodam Flandrensi suadente, qui ibidem magna gloria hu-
 matus, sanctus prædicatur. Sed beatæ memoriæ Adelwoldus,
 canonicis expulsis, monachos posuit, præficiens eis abbatem
 Ethelgarum nomine.

Et erant ambæ ecclesiæ sic vicinæ, parietibus contiguis, ut
 voces canentium aliæ aliis obstreperent, &c. Quo pacto vici-
 nitas illa causa jurgii & odiorum fuerit.

Quapropter nuper illud cœnobium extra urbem translatum P. 218.
 fanus incolitur, liberius insignitur.

Præterea construxit in eadem urbe sanctimonialium cœ-
 nobium Adeluoldus, quibus præposuit Etheldritham virginem
 anum. Fuerat ibi ante hoc monasteriolum, in quo Ædburga,
 regis Edwardi Senioris filia, conversata & defuncta fuerat, sed
 tunc pene destructum.

^a Pro circuitus spatiositate in MS. Seller: & Ed. Savil. Et quidem rectius.
^b E MS. Seller: & Ed: Savil. ^c Delend. Deest enim in Cod. Seller: & in Ed.
 Savil. ^d Alfredus mente conceperat, & Edwardus filius ejus ædificaverat,
 MS. Seller. & Ed. Savil.

In ejusdem episcopatus diœcesi tria sunt monasteria, Certesei, Rumesie, Weruuelle; sed de Certesiensi dictum.

De Weruella scitur, quod Elfrith, uxor regis Ædgari, *a* ædificaverit illud in honore sanctæ Crucis, compuncta privigni sui Edwardi nece indigna, cujus ipsa conficia & autor fuit.

Apud Rumesiam, quod cœnobium præcellentissimus rex Ædgarus instituit, novi jacere duarum virginum corpora, Merwinne & Elfredæ.

In divisione Westfaxonici episcopatus hoc observatum palam est, ut qui Wintoniæ federet, *b* haberet tres pagos, Amtunensem . . . & Sudreientem: alter, qui Shireburnæ, haberet Wiltunensem, Dorfatensem, Berruchensem, Sumerfetensem, Domnoniensem, Cornub:

Shireburn est viculus, nec habitantium frequentia, nec positionis gratia, suavis, in quo mirandum, & pene pudendum, sedem episcopalem per tot durasse secula.

De Assero, episcopo Shireburn:

¶ Asserio. Assero ex S. Dewi evocatus non usquequaque contemnenda scientiæ fuit, qui librum Boëtii de consolatione philosophiæ planioribus verbis elucidavit, illis diebus labore necessario, nostris ridiculo. Sed enim jussu regis factum est, ut levius ab eodem in Anglicum transferretur sermonem.

Postmodum vero Pleimundus archiepiscopus, & rex Edwardus, filius Elfredi, minis & edictis Formosi papæ coacti, quinque episcopos pro duobus fecere; Athelsum ad Wellensem ecclesiam, Edulphum ad Cridiensem, Adelstanum ad Cornubiensem, Frithestanum ad Wintoniensem, Werstanum ad Shireburnensem. Habebat ergo Athelsum Sumerfetam, Edulphus Domnoniam, Athelstanus Cornubiam. Verstano relictæ sunt pagi tres, Dorfatensis, Berchensis, Wiltenfis. Verum non multo post, vivente eodem rege in Wiltenfi pago, proprius factus episcopus Ethelstanus nomine sedem habuit in Ramelbiria.

Wuulfsinus episcopus Shireburnensis, ante abbas Westmonasteriensis.

Institutio monachorum Westmonast:

Monachi per Wuffilnum episcopum Shireburnam occupant.

Hunc Dunstanus archiepiscopus, cum esset Londoniæ episcopus, abbatem apud Westmonasterium fecerat, instructo ad duodecim monachos cœnobiolo, in loco, ubi quondam Mellitus ecclesiam S. Petro fecerat.

Qui confestim in sede episcopali monachos, clericis ejectis, instituit, ne, in tanta contemporaneorum episcoporum sedulitate, dormire videretur.

a Addidi e Cod. Sellar. & Ed. Savil. *b* Ita in MS. nostro, cum lacuna. Atqui legendum potius, e Cod. Sellar. & Ed. Savil. haberet duos pagos, Hamptunensem & Suthiciensem: &c.

Inter profusissimos conviviorum apparatus, qui tunc in Anglia à Danorum tempore exhibebantur, &c. Convivia Danorum.

Post cujus obitum iterum episcopus

non à Wiloduno opp: sed provincia, sic dicto. Wiltoniensis cum Shireburnensi unitus est.

Proinde Meldunense cœnobium sibi ad faciendam sedem concederet, abbatem oportuno sibi casu proxime obiisse. Id rex pro (1) simplicitate, cui pronior quam prudentiæ semper erat, legitime concedendum ratus, tertio ab hinc die (2) dissolvit, &c.

Ut per Goduinum comitem episcopatu Ramesb: ceciderit, episcopique sedes ibidem ab illo cessaverit, utque postea monachus apud S Bertinum factus cœpti pœnituerit, in Angliamque redierit, meliore fortuna electus episcopus Shirebur:

Acceptit ergo Hermannus Shireburnensem episcopatum integrum cum tribus pagis, Eduardo rege dante.

S. Gulielmo Mag:

Sub quo cum, ex canonum decreto, edictum esset, ut sedes episcoporum ex villis ad urbes migrarent, tribunal suum transfudit à Shireburna Saresburiam, quod est vice civitatis castellum locatum in edito, muro vallatum non exiguo, ceteris comitatibus utcumque valens, aquæ penuria laborans adeo, ut miserabili ibi commertio aqua veniat. Illic inchoata novi operis basilica, morte senili tempus dedicationis prævenit. Veruntamen, succedente sibi Osmundo, viro probatissimo, ecclesia ad summam deducta est, & cetera, quæ competeabant, adaucta. Clerici undecunque litteris insignes venientes, non solum libenter retenti, sed & liberaliter coacti ut remanerent.

Librorum copia conquisita cum episcopus ipse nec scribere, nec libros ligare fastidiret.

In Dorsetensi pago sunt abbatia Cerneliensis, Mideltunensis, virorum; Scestoniensis feminarum: præter aliquas, quæ vel omnino destructæ, vel multum imminutæ sunt.

De injuriis in S. Augustinum prædicatorem multa præfatus, hæc subdit,

Eventus vel potius verbum loco indidit vocabulum, ut vocaretur Cernel ex duobus verbis, Hebraïco & Latino. Quod Hel Deus dicatur Hebraice, dixit Augustinus se cernere Deum. Cerne i. st. dicula ii. interpretatio.

a Sic.

I i 2

Ibi

Alfuoldo mortuo, cessavit nomen episcopi Wiltunen: i. e. Ramesbirienfis, tempore Edwardi confess:

Hermannus Flandrenfis causatus penuriam Ramesbiria, Meldunum in sedem episcopalem petit.

(1) Simplicitas Edwardi regis.

(2) Factum, infectum.

Ibi succedentibus annis Edeluoldus, frater Edmundi regis & marty: vitam heremiticam solo pane cibario & aqua trivit.

S. Edeluoldus Cernelii sepultus.

Dedit occasionem posteriori tempore Etheluardo prædixit, ut cœnobium eo loco S. Petro construeret.

Mideltunensem ecclesiam fecit rex Ethelstanus pro anima fratris sui Eduuini, quem pravo corruptus consilio Anglia eiecit. Ibi multas Sanctorum reliquias, ex Britannia transmarina emptas, reposuit. Inter quas eminent præcipue beatiff: Sampsonis ossa, Dolensis quondam archiepiscopi.

Sceaftefbyri.

Sceftonia est vicus modo, quondam urbs, locus in prærupto montium situs. Vetustatis ^a inditium dat lapis, in capitulo sanctimonialium insculptus ita, + à vetustissimi muri ruinis illuc translatus.

Inscriptio. Anno dominicæ incarnationis Ælfrædus rex fecit hanc urbem ^b DCCC. 80°. regni sui octavo.

Elfgina autor Sophoniensis monaster:

Lelandus.

Potuit augere, vel reparare. Alfredus tamen, rex Westfax: primum posuit.

Ibi Elfgina, uxor Edmundi, qui fuit pronepos hujus Ælfrædi, monasterium sanctimonialium fecit, ibidemque carnis exuvias post fatum deposuit.

Eo loci jacet, vel potius jacuit, S. Eduuardus, hujus Sanctæ ex filio Ædgaro nepos, quem novercali fraude inno-

center cæsum cœlum excepit. Et prima quidem sepultura illi apud Werham fuit, quod non longe à loco, in quo occisus fuit, qui Corf vocatur, imminet mari. Jacuit ibi ergo triennio, invidentibus inimicis mortuo cespitem ecclesiasticum, cui vivo invidebant decus regium.

Pag. 220.

alias Lef:

* Forfan, Leonis monasterium. Posteriori tempore pars corporis Lefmonasterium, pars Abendoniam, deportata est.

In Wiltensi pago sunt ^c cœnobio, Malmesbiræ virorum, Wiltoniæ & Ambresbiræ feminarum. De Malmesbir: alias loqui fedit animo. De Ambresbirienti nihil aliud notitiam nostram attigit, nisi quod ab Elfrida, S. Eduuardi interfectrice, & illud & Weruellenense causa pœnitentiæ facta sint. Jacet ibi S. Melorus, cujus profapiæ, cujusve sanctimoniæ, incertum mihi.

Wiltunense cœnobium beata Editha, filia Ædgari, sedem offium suorum, dulcibus exuviis ornat, amore fovet.

Wiltuna est vicus non exiguus supra Wile flu: positus, tantæ celebritatis, ut totus pagus ab eo vocetur.

f. Uuiltunensi sup: Edithæ.

Jacet autem in eadem ecclesia Wlfrith, mater ejus.

^a Sic. ^b DCCCCLXXX. in God. Sellar. perperam. ^c Ista cœnobio: Malmesbiræ MS. Sellar. & Ed. Savil.

In Berruchenſi pago ſunt monaſteria duo, Abbendonienſe & Radingenſe, virorum utrumque. Abbendoniz^a fundaverat cœnobium Ciffa, pater Inæ, mox ipſe Ina, rex Occidentaliſum Saxonum, multique ab origine reges. Sed Elfredi regis tempore, cum barbarica ubique Dani diſcurſarent petulantia, ædificia loci ad ſolum complanata. Tum rex, malorum præventus conſiliis, terras, quæcunque appendices eſſent, in ſuos ſuorumque uſus redegit. At vero rex Edredus, Ælfredi nepos, loci miſeratus ſolitudinem, cuncta reſtituit, &c. Tantumque amoris aſſumpſit in eccleſiam, ut per ſe loca ædificiorum metaretur, & fundamenta jaſtaret, &c. Ut morte præventus imperfectum opus reliquerit.

Inſtitit tamen Athelnuoldus cœptis, ſed antequam ſummam manum rebus imponeret ad epiſcopatum Wintonizæ raptus eſt.

Athelnuoldus abbas Abboduneniſis. Ordgarus abbas Abbodun:

Complevit magiſtri molimina Ordgarus, ab eo in abbatiâ ſubſtitutus, ditatusque eſt locus, & immane quantum exaltatus, &c.

Ibidem de Faritio, qui ex monacho Meldunenſi factus eſt abbas Abbodunenſis, circa tempora Gul: Meld:

Thuſcus genere, arte medicus, ^b civis Aretinus, noſter profecto noſter monachus; cujus laudes effigiare, quia ſucceſſit animo, non quod ipſe commiſcar, ſed ſodalis mei Petri monachi verſus apponam, quibus laudabilis abbatis virtus eniteſcet.] “ Vir probus & prudens”, &c.

Verſus Petri Meldunenſis de laude Faritii, abbatis Abbodu: Lelandus.

Vide num hic ſit Petrus Biturix, qui fuit abbas Meldun: ut apparet in Itinerario Gulielmi Meld:

Erit ergo hoc experimentum ejus eloquentiæ dumtaxat exiguum. Ceterum ipſe alias in pluribus aſſecutus eſt famam altioris gloriæ.

Tertius Weſtſaxonum epiſcopatus fuit apud Wellas, villam in Sumerſetenſi pago, pro copia fonticulorum, ibi ebullientium, ita dictam.

Cum vero ſucceſſiſſet eis Joannes, natione Turonicus, profeſſione medicus, qui non minimum quæſtum illo conſlaverat artificio, minoris gloriæ putans, ſi in villa reſideret inglorius, transferre thronum in Bathoniam intendit. Sed cum id inaniter vivente Gulielmo patre cogitaſſet, tempore Gulielmi filii effecit. Nec eo contentus, totam etiam civitatem in ſuos uſus, & ſucceſſorum uſus, tranſtulit, ab Henrico rege quingentis libris argenti mercatus urbem, in qua balnearum calida-

^a Fundaverunt MS. Sellar. & Ed. Savil. ^b Potius, ut in MS. Sellar. aliisque vet. Codd. civis Aretinus, noſter profecto monachus.

Error Gulielmi Mcl: rum latex emergens autorem Julium Cæsarem habuisse creditur.

Pag. 221. Salubres sunt aquæ illæ lavantibus, sed odore sulphuris primo advenientibus ^a gravis, donec consuetudo sensus horrorem compeſcat.

Ibi rex Offa monasterium posuerat, & Ædgarus, sicut pleaque alia, more suo auxerat, delectatus loci magnificentia, & quod ibi coronam regni susceperat.

episcopus Wellensis

Hanc ergo abbatiam Joannes à rege non gravate obtinuit.

Multa ibi per eum nobiliter incepta & consummata.

Sepultus est in ecclesia S. Petri, quam à fundamentis crexerat magno & elaborato parietum ambitu.

Omnis tractus episcopatus illius in solo Sumerfetenſi pago jacet, habet ^b [que] tres abbatias virorum, Glasconienſem, Athelingenſem, Michelneienſem.

Glasconia est villa in quodam recessu palustri posita, quæ tamen & equo & pede aditur, nec situ nec amœnitate delectabilis. Ibi primus rex Ina, consilio beatiss: Aldhelmi, monasterium ædificavit.

Splenduit locus usque ad Danorum sub Elfredo rege adventum. Tunc enim, ut cetera, desolatus, aliquantis annis notos desideravit incolas. Porro, quicquid turbo bellorum obtriverat, reparavit egregie Dunstanus, qui prius eo loci vitam solitariam monachus actitavit. Postmodum vero liberalitate regis Edmundi omnia quodammodo appenditia, & his multo plura nactus, abbatiam composuit, qualis nusquam in Anglia sit, fueritve.

Jacet ibi Patritius, si credere dignum, natione Britto, beati Germani Antisiodorensis discipulus, &c.

Subsecuti sunt magistrum Indraactus, Hiberniensis ^c reguli filius (cujus indole nihil dulcius, nihil sanctius) & septem comites illius terræ spectabiles: quos ibidem, irruentibus latrunculis, cæfos, in martyres credula consecravit antiquitas.

f. sanctos.

Multos illuc rex Edmundus misit in expeditione aquilonari compertos, & de terra levatos; inter quos Hildam, abbatissam cœnobii de Streneshalch, Ceolfridum, abbatem Wirenſis monasterii. Eum in extrema ætate, dum Romam tenderet, apud Lingonas morte præoccupatum, & sepultum, sed postmodum constat relatum: partem ^d ossuum Aidani, Lindisfarn: episcopi primi.

^a Vel graves legend. ut in MS. Seller. vel olor pro odore reponend. ex Edit. Savil. ^b Tò que è MS. Seller. & Ed. Savil. adjeci. ^c Regis in MS. Seller. & Ed. Savil. ^d Ita & in MS. Seller. Ossium in Ed. Sav.

Prædicatur ibi Benignus confessor, qui non longe hinc anachorita fuit.

Sepulti sunt in eo monasterio reges Edmundus, loci instaurator, & Edgarus, filius ejus.

Adelingea est non maris insula, sed ita stagnorum refusionibus & paludibus inaccessa, ut nullo modo, nisi navigio, adiri queat. Alnetum permaximum in ea cervos, & capreas, multaque id generis bestias continet. Terra solida, vix duobus jugeribus lata, monasteriolum & monachorum officinas habet. Ejus constructor fuit rex Elfredus, qui quondam à Danis pulsus provincia, tutas illic aliquamdiu latebras confoverat. Fecitque ecclesiam, situ quidem, pro angustia spatii, modicam, sed novo ædificandi modo compactam. Quatuor enim postes solo infixi totam suspendunt machinam, quatuor cancellis opere sperico in circuitu ductis. Pag. 242.

Illum fratrem regis Westfax: Kenwalh fuisse, & generis magnitudinem sanctitatis indole inaltasse perseverans est opinio. S. Egeluinus, monachorum Adelingen- sium patronus.

Autor Miceleniensis cœnobii idem qui Mideltunensis, ubi eadem illectus causa similia contulit & villarum & reliquiarum xenia.

septem

Cridia est villula Domnoniæ duodecim millibus ab Exonia.

Livingus, ex monacho Wintoniensi, & abbate Tavistokeni, episcopus Cridiensis, magnæ familiaritatis & potentæ apud Cnutonem regem habitus est.

S. Canutum mag:

Eo apud illum gratiæ processit, ut, defuncto avunculo suo Brithuoldo, qui erat episcopus Cornubiensis, ambos arbitrato suo uniret episcopatus.

Humatus est Tavistochiæ, quo loci multa & spectabilia contulerat.

S: Livingo.

Huic tempore Eduuardi successit Lefricus, apud Lotharingos altus & doctus, qui sedem episcopalem transtulit in civitatem, quæ propter flu: Exam, qui muros lapsu suo allambit, vocatur Exacestra.

Hanc urbem primus rex Æthelstanus, in potestatem Anglorum, effugatis Britonibus, redactam, turribus munivit, muro ex quadratis lapidibus cinxit.

Hic Lefricus, ejectis sanctimonialibus à S. Petri monasterio, episcopatum & canonicos statuit, qui contra morem Anglorum ad formam Lotharingorum uno triclinio comederent, uno cubiculo cubitarent. Cœnobium sacrarum virginum Iscæ à canonicis occupatum.

Est

Unio Cridiensis & Cornubiensis episcopatus. Livingus in Tavensi monasterio sepultus.

Tavenfis
monasterii
origo.
Ordgarus
comes.

Est in Domnonia cœnobium monachorum juxta Tavi flu: quod Tavistoke vocatur, quod per Ordgarum, comitem Domnoniensem, patrem Elfdridæ, quæ fuit uxor regis Edgari surgendi exordium, per Livingum episcopum crescendi accepit auspitium, locus amœnus oportunitate nemorum, captura copiosa piscium. Rumonus ibi sanctus prædicatur, & jacet episcopus.

Cernitur in eodem monasterio sepulchrum Ordgari.

Spectaculoque ducitur enormitas mausolœi filii ejus. Edulphus is vocatus est, giganteæ molis, & immanis roboris, &c. Ut apud Ifcam civitatem ingentis fortitudinis exempla coram

confes:

Edwardo rege ostenderit.

Horodunense monasterium ab Edulpho conditum.

Est præterea in Dorseta nemus juxta Hortunam, quæ modo destructa, tunc ejus liberalitate inter abbatias numerabatur. Ibi mirandæ fortitudinis dabat spectaculum, si quando remissis curis advocaretur in otium. Rivulus juxta saltum, venationis feracem, labitur, ab una ripa in alteram decem pedum spatio. Ille divaricatis pedibus utramque ^a continuabat, parvoque cultro ferarum, ad se actarum, capita levibus & pene irritis ictibus in annem decutiebat. Sed enim tantus talisque, adhuc ætatis calore præfervidus, cessit morti, jussitque se apud Hortunam sepeliri. Veruntamen quia secum quædam ecclesiæ danda demandaverat, prævenit abbatis Sitricii violentia, datorem pariter & data in sua transferens. Sitricius postea sub rege Gulielmo piraticam aggressus, religionem polluit, ecclesiæm sædavit.

Pag. 223.

Cornubiensium fane pontificum succiduum ^b numerumⁿ nec scio, nec appono, nisi quod apud S. Petrocum confessorum fuerit episcopatus sedes. Locus est apud aquilonales Britones supra mare juxta flu: quod dicitur Hegelmithune.

Quidam dicunt fuisse ad S. Germanum juxta flu: Limer supra mare in australi parte.

De episcopis Australium Saxonum.

Is Edeluuard, suadente rege Wulpherio, baptizatus in Mercia beatiss: Wilfridum, à sede sua exulantem, benigno dignatus hospitio, episcopatus etiam sede extulerat in loco, qui Selesige dicitur, nec nisi uno introitu potest adiri, mari undique

f. à Cadwaladro.

circumgiratus. Veruntamen rege (ut dixi) occiso, & Wilfrido, qui ibidem monasterium ædificaverat, domum, reddita pace, regresso, multis annis episcopatus vacavit, spectabatque interim pontificatus administratio ad Wintoniensem antistitem.

^a Continuabat MS. ^b Ordinem in Cod Seller: & Ed. Sav.

Postmodum vero à Nothelmo archiepiscopo factus est ibi episcopus Edbricht, cui successit Ella.

alius fuit à Stigando, archiepiscopo Cant:

Hic Stigandus, à Gulielmo rege ibi factus episcopus, mutavit sedem in Cicestram, diœcesis suæ civitatem prope mare, ubi antiquitus S. Petri monasterium & congregatio fuerat sanctimonialium.

Denique ecclesiam suam, quam à novo fecerat, cum fortuitus ignis (ut dixi) pessumdedisset, liberalitate potissimum regis brevi refecit.

Ratulphus episcopus refecit Cicestresem basilicam.

In ejus diœcesi sunt duo duntaxat cœnobìa è novo facta.

S. Martini de bello, quod rex Gulielmus fundavit, & prorexit in loco, ubi Angliam debellaverat.

S. Pancratii de Lewes, quod, autore Gulielmo comite de Warena, Lanzo quidam Cluniacensis monachus in supremo religionis cacumine locavit.

Ex prologo libri 3ⁱ. de gestis pontificum Anglorum.

Est Eboracum urbs ampla & metropolis, elegantiae Romanæ præferens ^a inditium, à duabus partibus Hufæ flu: ædificata, ^b includit in medio sinu sui naves, à Germania & Hibernia venientes: furori aquilonalium gentium prima semper obnoxia, barbaricos Danorum motus toto tempore, quo dominati sunt ^c Angli, excepit, & ingemuit. Quapropter multis ruinis quassata, ultima peste sub Gulielmo rege concidit; qui urbanis iratus, quod Danis adventantibus receptui & consultui fuissent, prius inedia, mox flamma civitatem confecit. Regionis etiam totius vicos & agros corrumpi, fructus & fruges igne vel aqua labefactari iussit. Ita provinciæ, quondam fertilis, nervi præda, incendio, sanguine succisi. Humus per ^d quadraginta & eo amplius milliaria omnifariam inculta, nudum omnium solum ad hoc usque tempus. Urbes, olim præclaras, turres, proceritate sua in cœlum minantes, agros, lætos pascuis, irriguos fluviis, si quis modo videt peregrinus, ingemit; si vetus incola, non agnoscit. In aliquibus tamen parietum ruinis, qui semirutæ remansere, videas mira Romanorum artificia. Ut est in Lugubalia civitate [Cairleil.] triclinium, lapideis fornicibus concameratum, quod nulla unquam tempestatum contumelia, quin etiam nec appositis lignis & succensis valuit labefactari. Cumbreland vocatur regio, & Cumbri vocantur homines, scripturaque legitur in fronte triclinii, MARIÏ VICTORIÆ. Quod quid sit hæsito, nisi forte pars Cumborum olim his locis infederit, cum fuissent à Mario Italia pulsi. Pag. 224.

^a Sic. ^b E MS. Sellar. & Ed. Savil. ^c Ita & MS. Sellar. Malim tamen Angliæ ex Ed. Sav. ^d Sic etiam exhibet Cod. Sellar. At 60. in Ed. Sav.

Et, quæ Stephanus presbyter de Wilfrido magno verborum agmine egit, in compendium coarctabo.

Ex libro 3°. Gul: Meld: de gestis pontif: Ang.

Basilica Eboracensis ab Wilfrido episcopo consummata.

Basilica, quondam ab Edwino rege, monitu beati Paulini, in Eboraco facta, tecto vacabat. Parietes semirutati, & ruinam plenam minantes, solis nidis avium serviebant. Pro indignitate rei pontifex interno dolore commotus, maceriem solidavit, culmen levavit, levatum plumbeis laminis ab injuria procellarum munivit.

Adeluualdus ab Wilfrido vitæ restitutus.

Vocatus est puer Adeluualdus, & in Ripis postea monachus factus, miraculorum Wilfridi non leve testimonium videbatur.

Verba Wilfridi episcopi.

tamen

Ego tantum monasteria duo, in ea provincia posita, Ripis & Hagustaldeiæ, quæ fundavi, non omittam.

Expulso primitus, ut dictum est, Wilfrido, qui totius Nordanhumbrorum regionis erat episcopus, duo pro eo constituti sunt, in Eboraco Bosa, in Hagustalduno Eata, defunctoque Eata, Joannes pro eo ordinatur. Tempore vero Alfridi regis rediit in episcopatum totum Wilfridus quinque annis, expulsis Joanne de Hagustalduno, & Bosa de Eboraco. Post quinque annos Wilfrido iterum ab Alfrido expulso, illi suis sedibus restituti sunt. Defuncto vero Alfrido, Wilfridus, in concordiam receptus, sedem apud Hagustaldune habuit, Jos. de Beverlaco.

anne in Eboracum migrante, quia jam Bosa defunctus erat. Ei successit in Eboraco Wilfridus presbyter suus, qui transcendit tempora Bedæ. Nam eum illo anno, quo obiit, fuisse in Eboraco episcopum asseverat. Quocirca lis inextricabilis in Cantuarienses & Eboracenses versatur, quia Cantuarienses dicunt, se habere Wilfridum seniore. Contra hæc Eboracenses contendunt, hunc juniorem Wilfridum ab Odone

f. Unilfrido.

archiepiscopo Cantiam translatum. Hoc defuncto, emicuit in pontificale speculum Ecgbertus, frater Ecgberti, ejusdem provinciæ regis.

Albinus.

Hic omnium liberalium artium armarium (ut ita dicam) fuit, & nobilissimam bibliothecam Eboraci constituit, cujus rei testem idoneum advoco Alcuinum, qui dixit in epistola ad Carolum Aug: "Date mihi a exquisitores eruditionis scholasticæ libellos, quales in patria habui per bonam & devotissimam magistri mei Ecgberti archiepiscopi industriam. Et, si placet excellentiæ vestræ, remittam aliquos ex pueris nostris, qui excipiant inde, & revehant in Franciam flores Britannicæ."

a Ita & Cod. Sellar. Sed malim exquisitores, ut in Ed. Sav.

Sepultus

Sepultus est in una porticu cum fratre suo apud Eboracum, Sepultura Ecgberti archiepiscopi.
post 36. annos episcopatus.

Hujus ^a successor senex^b substitutus est Eanbaldus, præfati
Albini discipulus industrius.

sup. archiepiscopus Ebor:
Elfricus tempore Canuti & Hardecanuti fuit, habeturque in Indignum facinus.
hoc detestabilis, quod Hardecanutus, ejus consilio, fratris sui
Haroldi cadavere defosso, caput truncari, &, infami mortali-
bus exemplo, in Tamensem projici jussit.

Quin & Wigorniensibus pro repulsa episcopatus infensus, Pag. 225. Pessimum consilium Elfrici, archiepiscopi Ebor:
autor Hardecanuto fuit, ut, quia ^b pertinatius illi exactoribus
regionum vectigalium obstiterant, urbem incenderet, fortunas
civium abraderet.

Inventa sunt noviter, & in eminentiam elata, Sanctorum
corpora Trumwini episcopi, Oswii regis, & Elfedæ, filiæ
ejus, quæ eidem monasterio post Hildam præfuit, nec non Cedmonis cantoris sepulchrum.
& illius monachi, quem divino munere scientiam cantus ac-
cepisse Beda refert.

Hengstaldeun vocatur locus quindecim ab Eboraco milli-
bus disparatus. Fisco regio famulabatur, quando eum beatæ
memoriæ Wilfridus à beatissima Etheldritha pro aliis posses-
sionibus commutavit. Ibi ædificia, minaci altitudine murorum
erecta, & diversis anfractibus per cocleas circumducta, mi-
rabile quantum expolivit; arbitrato quidem multa proprio,
sed & cementariorum, quos ex Roma spes munificentiae at-
traxerat, magisterio. Ferebaturque tunc in populo celebre,
scriptisque etiam est inditum, nusquam citra Alpes tale esse
ædificium. Nunc qui Roma veniunt idem allegant, ut, qui
Hagustaldensem fabricam vident, ambitionem Romanam se
imaginari jurent. Adeo tot temporum & bellorum injuriæ
vetustatem ædificiis non tulere. Primus ibi fuit episcopus
Wilfrid.

At vero, Wilfrido reverso, & post receptionem sedis de-
functo, successit Acca, vir in primis industrius & sanctus.

Veruntamen non prosperiori fortuna usum quam magistrum
ex chronicis accepi, pulsumque post obitum Bedæ triennio à
sede sua, incertum an regressum.

Exercitus enim Danorum, qui jam tempore Albini metue-
batur, ut alias diximus & dicemus, veniens, habitatoribus ex-
tinctis vel effugatis, habitaculorum tecta
succendit, & secreta cœlo exposuit.
Nunc est Hengsteldeham villa archie-
piscopi Ebor:

Hagustaldunum funditus de-
populatum sub Tidfrido, qui
ultimus fuit episcoporum Ha-
gustald:

Candida Casa vocatur locus in ex-

^a Sic edidi auctoritate MS. Sellar. & Ed. Savil. non successorì cene, ut in Cad. Lelandiano
^b Sic.

tremis Angliæ juxta Scottiam finibus, ubi beatus Ninianus confessor requiescit, natione Britto, qui prius ibidem Christi prædicationem evangelizavit. Nomen loco ex opere inditum, quod ecclesiam ex lapide polito miraculum Britonibus fecerit.

Thomas, ex canonico Bajocensi archiepiscopus Ebor: tempore Gul: regis basilicam Ebor: renovavit.

Ibi, sub extremo Bedæ tempore, primus factus est episcopus Pehtelmus. Ecclesiam à fundamentis inchoatam consummavit.

Turstanus archiepiscopus Ebor:

Obiit sanctissime, post exactum quadriennium mortis Henrici regis, abrenuntians prius episcopatu, & monachus factus apud Pontem fractum, cellam Cluniaci.

[Nunc
Ponfreit.]

De episcopis Dunelmi.

Ex omnibus episcopatibus, qui quondam in Northumbria positi principatum Eboracensium suspiciebant, solus ille, qui apud Lindisfarne fuit, remansit.

Quocirca cum honore debito sacrum corpus ^a apud ^b Ubbenford, incertum an episcopatus sedem, deposuere juxta annem Twede.

Jacuit ibi multis annis usque ad adventum Ethelredi regis.

Error Gul: Meld.
Edmundus episcopus Conocæstrensis, regnante rege Ædelredo, transtulit corpus S. Cuthberti Dunelmum.
Basilica Dunelmi posita.

Sub eo enim præfule ^c multum in modum ecclesiæ promovit prosperitas. Corpus sanctum Dunelmum delatum, basilica ibidem à fundamentis consummata. Multa præterea, quæ nullo unquam apud cives ævo fallax consumet oblivio.

Pag. 226. Dunelmum est collis, ab una vallis planitie paulatim, & molli clivo turgescens in cumulum; & licet situ edito & prærupto rupium omnem aditum excludat hostium, tamen ibi moderni collibus imposuerunt castellum. Ad radices pedis castelli defluit amnis piscosus.

S. Unalcherio.

Gulielmus episcopus tempore Gul: Rufi monachos in Dunelmum induxit.

Successit ei Gulielmus ex abbate S. Karilephi, qui monachos potens in seculo in Dunelmo posuit.

Gul: episcopus novam basilicam Dunelmi inchoavit.

Cumque confidentes episcopi judicassent, ut in ecclesia Dunelmi, quam ipse magnifice inchoaverat, sepeliretur, &c.

Ranulphus episcopus transtulit corpus S. Cuthberti in novam basilicam.

Extulit ergo ejus famam sacri corporis elatio, quod è mausoleo levatum

^a Cuthberti scil. ^b Bubbedford, vel Bubedford, sive Eulbeford al. ^c Eadmundo nempe. cunctis

sanctis volentibus fecit conspicuum, & palam illibatum protulit. Vestes quoque omnes recenti splendore nitentes, calix super pectus, cujus superior pars aurea, inferior onychina esset, facies tam stricte obvoluta sudario, ut nullo abbatis nisu dissociari posset. Caput Ofuualdi regis & marty: inter brachia ejus inventum.

Caput Ofuualdi.

Offa Sanctorum Bedæ & Ceoluulphi regis, qui apud Lindisfarnum monachus, & sanctus fuerat, in singulis saccis ligneis reperta.

Offa Bedæ & Ceoluulphi regis.

Ex libro 4°. Gul: Meld: de gestis pontificum.

Provincia Merciorum quinque modo habet episcopatus, olim forsitan plures.

De episcopis Wigorniensibus. Lelandus. Hic Gul: Meld: viginti 4^{or}. episcoporum nomina nuda recenset à Bosa, primo Wicciorum episcopo, ad Wulstanum 24^m. de quo multa scribit.

S. Wulstano.

Aldwinus erat quidam ab eo factus monachus, isque in vastissimo illo saltu, quod Malvernum vocatur, heremiticam vitam cum Guidone socio exercebat.

Alduinus, qui postea autor fuit Malvernensis monasterii.

De Sampson, Wicciorum episcopo, qui successit Wulstano.

Innoxius ad monachos, nisi quod eis Westbiriam abstulit, ubi Wulstanus monachos posuerat, & privilegio sanctitatis suæ munierat.

Westbiria.

Dioecesis Wigorniensis habet pagos Glocestrensem, Wigorniensem, Waruicensem dimidium.

Glocester est civitas super flumen Sabrinam posita, putaturque à Claudio nominata, qui secundus Ro: imperatorum post Julium Cæsarem Britanniam adiit. Denique Britannice vocatur Caerclau. Meminit quoque Seneca in libello de morte Claudii, barbaros in Britannia eum pro deo colere, & in honore ipsius civitatem ædificare. Ab ea civitate tota regio vallis Glocestriæ vocatur.

Terra omnis frugum opima, fructuum ferax, hinc sola naturæ gratia, illic culturæ solertia; ut quemvis tædiosum per focordiam provocet ad laboris illecebram, ubi centuplicato fœnore responsura sit copia. Cernas tramites publicos pomiferis vestitos arboribus, non ^a insitivæ manus industria, sed ipsius ^b humi⁹ natura. Ipsa se terra sponte subrigit in fructus, eosque sapore & spetie ceteris plurimum præstantes, quorum plures ante annum marcescere nesciant, ut dominis usque ad novos successores præstent officium. Regio plus quam aliæ Angliæ provinciæ vinearum frequentia densior, proventu

^a Insitiva MS. Seller: & Ed. Savil. ^b Humus MS. Lol. Soli Cod. Seller.

uberior,

Pag. 227.

uberior, sapore jucundior. Vina ipsa bibentium ora tristi non torquent acredine, quippe quæ parum debeant Gallicis dulcedine. Villæ innumerabiles, abbatia præstantes, vici frequentes; quibus omnibus accedit ad gloriam flu: Sabrina, quo nullus in hac terra alveo latior, gurgite rapacior, ^a arte piscosior. In eo quotidianus aquarum furor, quod ^b vel voraginem vel vertiginem undarum dicam nescio, fundo ab imo verrens harenas, & conglobans in cumulum cum impetu venit, nec ultra pontem pertendit. Nonnunquam & ripas transcendit, ^c & magna parte circuita terræ victor regreditur. Infelix navis, si quam è latere attigerit. Nautæ certe gnari cum vident illam Higram (sic enim Anglice vocant) venire, navem obvertunt, & per medium secantes violentiam ejus elidunt.

In eadem valle est vicus celeberrimus, Bristou nomine, in quo est portus, ab Hibernia, & Noregia, ceterisque transmarinis terris venientium receptaculum, ^d ne scilicet genitalibus divitiis tam fortunata regio peregrinarum opum fraudaretur commercio.

Aldredus, archiepiscopus Ebor: autor monasterii S. Petri Claudiæ.

Fuit hic Alredus monachus Ventanus, deinde episcopus Wicciorum, qua sede retenta,

^{confess:}

simplicitate Eduuardi factus est archiepiscopus Ebor:

Fanum Osualdi.

Thomas ex canonico Bajo-censi factus fuit archiepiscopus sub Gul: rege.

Est ergo in ipsa civitate Glocestria S. Petri monasterium, quod ibi Aldredum archiepiscopum incepisse non semel dixi. Paucos ibi, & non plus quam tres monachos invenit abbas Serlo, à rege Gulielmo Seniore donum exile adeptus. Sed quantum dei gratia cum illius conspirans industria locum extulerit illum, quis congrua explicet facundia?

Fremunt de S. Osualdo canonici, quod terras, quæ suæ deberent famulari ecclesiæ, Thomas archiepiscopus monachis dederit.

A

In eadem enim urbe tempore regis Elfredi, filia ejus Elfeda cum conjuge suo Edelredo monasterium ædificaverant, nulla parsimonia sumptuum, nulla inopia victualium: illucque ex

^{sup: Osualdi.}

Berdenege. Bardanio reliquias regis transfulerant, quod omnis Mercia eorum pareret imperio. Floruit id cœnobium ad tempus Danorum. Sed, monachis vi hostilitatis dilapsis, cum archiepiscopi Ebor: occasione Wigorniensis episcopatus monaste-

^a Ita è Cod. Sellar. & Ed. Sav. At in MS. Lelandiano amne legitur. ^b Ita etiam in MS. Sellar. Sed in Ed. Sav. utrum voraginem vel &c. ^c Non aliter etiam in Cod. Sellar. Sed & magna vi parte &c. in Ed. Sav. ^d Ita MS. Sell. & Ed. Sav. non, ut in Cod. Lelandiano; ne se scilicet.

rium illud habuissent, canonicos recepit, præcipuamque ibi

Ebor:

Turstanus archiepiscopus exhibuit diligentiam, & in scrinio Elfredæ, & Ethelredæ, comitis Merciorum, sepulchrum. Sancti renovando, & in ecclesia dilatanda. Ubi cum, veteribus fundamentis deturbatis, nova jacerentur, inventa sunt amborum conjugum in porticu australi sepulchra, & corpora antiquam reverentiam prætendentia.

In eodem pago est Winchelcumbense monasterium, quod Kenulphus, rex Merciorum, construxit ingenti, & nostris temporibus incredibili, munificentia, fecitque dedicari ecclesiam à XIII. episcopis, quorum princeps erat Wulfredus, archiepiscopus Cant:

Ibi in illa dedicationis pompa in decem ducum conventu manumisit ad altare regem Cantuaritarum, quem nuper belli jure ceperat captivum, &c. Ibidem de insigni liberalitate & donativo Chenulphi erga omnis generis homines.

Hoc monasterium, ut semper labuntur mortalia in decursum, cum tempore regis Ædgari solo fere nomine staret, per Pag. 2284 beatum Osualdum non nihil resuscitatum est. Factus ibi Germanus abbas, quem de Floriaco secum adduxerat, magno fuit adjumento & religioni, & restaurationi ecclesiæ.

Ibi requiescit pater Chenulphus cum filio Kenelmo, quem genitor septennem Quendridæ sorori alendum reliquerat. Sed illa falso cupiditati suæ regnum pollicita, fraterculum ^{cui} tolendum è medio satelliti, qui alumnus erat, commendavit. Is infontem quasi venatum ducens inter ^a frutesca obtruncatum occuluit.

Ubi loquitur de funerali pompa, qua ductus fuit Kenelmus Winchelcomum.

Ita clericorum vocali cantu, & laïcorum ^b plausu, parricida femina commota, è fenestra cœnaculi, in quo stabat, caput extulit, & forte Psalmum cantabat, "Deus laudem meam," quem à fine nescio quo præstigio ^c retrograde ducens, nitebatur lætitiæ cantantium infirmare. Tum vero vi diviua lumina veneficæ cavis orbibus evulsa cruore versum polluerunt. "Hoc opus eorum, qui detrahunt mihi apud deum, & qui loquuntur mala adversus animam meam." Cruoris signa extant hodie, immanitatem mulierculæ & ultionem spirantia.

Est & monasterium Theokesbiri, quod noviter Robertus, filius Haimonis, favore suo provexit, nec facile memoratu quantum exaltavit.

^a Sic etiam in Cod. Sellar. Nec aliter apud Plinium. Sed in Ed. Sav: fruticeta.

^b Alacri plausu MS. Sellar. & Ed. Sav. ^c Ita etiam MS. Sell. Retrogradum Ed. Sav.

Fuerat illud primitus apud Craneburnam, sed abbatis Giraldi provisione, pro vicini flu: oportunitate, & dominicarum contiguo terrarum, Theokesbiriam aptius locari visum. Simul & videbatur voluntati religiosæ nomen applaudere, quod & Theokesbiria dicatur, quasi Theotocosbiria, i. e. del genitricis curia, vocabulo ex Græco & Latino composito.

Bella scilicet notatio.

Increvit & nostris diebus in eadem provincia Malvernense cœnobium, quod mihi videtur per antiphrasin fortitum esse "vocabulum". Non enim ibi male, sed bene & pulcherrime vernat religio.

Habet & Wigorniensis provincia abbatias Eveshamensem, Perforensem.

Eveshamum.

Eveshamum fundavit beatus Egwinus episcopus. De quo quid miraculi sit quod Beda tacuerit, nondum per me potui advertere, vel per alios addiscere.

Constat eum 3um. Wigorniensem præfulem fuisse, locum illum, quo nunc cœnobium visitur, peculiariter amasse, incultum ante & spinetis horridum, sed ecclesiolam ex antiquo habentem, ex opere forsitan Britannorum.

Wistanus puer regius.

Implebis & tu laude tua hujus paginulæ ^b partem, qui cœnobium idem illustras, felix puer Wistane, filii Wimundi, filii Wiclafii, regis Merciorum, & Elstedæ, filix Celuulphi, qui fuit patruus Kenelmi. Te, inquam, non tacebo, quem Berfertus cognatus nefarie interemit.

Berfertus tyrannus. Wistanus primo sepultus Reopanduni. Wistanus Eveshamum translatus.

Quapropter venerandæ reliquæ levatæ parentum obsequio. Rapendune locatæ sunt, tunc temporis famoso monasterio. Nunc est villa comitis Cestrensis, cujus gloria pro situ vetustatis exoleta, modo Eveshamum (ut dixi) inhabitas.

Perfore fundavit & perfecit monasterium tempore regis Ædgari Ægeluardus, dux Dorsetensis. Pag. 229.

Verum & illud, ut cetera, quanto succubuerit detrimento miserabile, plus sui medietate diminutum.

Majusculam portionem reges Eduardus & Gulielmus contulere Westmonasterio.

Habentur hinc aliquanta felix Edburgæ ossa.

De episcopis Herefordensibus.

Trans Sabrinam pene collimitatur Walensibus civitas Hereford, non grandis, quæ tamen fossatorum præruptorum ruinis ostendat se aliquid magnum fuisse.

• E Cod. Sellar. & Ed. Sav. b E MS. Sellar. & Ed. Sav.

Hujus

Hujus à principio hi fuere episcopi,
Putta, ^a Tirschel, Torhtere, Walstod,
Cuthbert, postea Cantuar: archiepiscopus.

Sed & versus isti, nuper mihi visi,

i. e. Cuthberti episcopi.

antiquitatem viri, quantumque antecessores suos honorificaverit, insinuabunt, & si quid, ab eis ad ornatum domus dei cœptum, ipse studio suo perfecerit.

Hæc veneranda crucis Christi vexilla sacratæ

Cœperat antistes venerandus, nomine Ualstod,

Argenti atque auri fabricare monilibus amplis.

Sed quia cuncta cadunt mortalia tempore certo,

Ipse opere in medio moriens è carne recessit.

Ast ego præfati successor præfulis ipse,

Pontificis, tribuente deo, qui munere fungor,

Quique gero certum Cuthbert de luce vocamen,

(1) Ocyus implevi omissum hoc opus ordine cœptum.

Item super sepulchrum antecessorum:

Qui quondam extiterant famosi, ^{altique} late per orbem,

^b Corpora fena tenet ^c horum, ^d hinc marmor obumbrans.

Tumbaque mirifico præfens fabricata decore

Desuper exsculpto cohibet cum culmine tecta.

Hos ego Cuthbertus, sacri successor honoris, *

Inclusi tumulis, exornatique sepulchris

^e Pontifices. Ex his ternos sacra infula cinxit,

Nomina sunt quorum, Uualstodus, Torhtere, Tirhtel.

Regulus est quartus Milfrith cum conjuge pulchra

Cuenburga; extitit è senis hæc ordine quinta.

Sextus præterea est ^f Othelmi filius Osfrith.

^a Tirtel Ed. Sav. Tirhtel Cod. Sellar. ^b Asteriscus ponitur sub hac voce, uti etiam sub tecta paullo inferius. ^c Ita etiam in MS. Sellar. Sed hominum pro horum in Ed. Sav. ^d Haud fecus in MS. Sellar. & Ed. Sav. Sed signum quoddam sub hinc posuit Lelandus, qui forsitan hoc maluit. ^e Colon mox post sepulchris posuit Savil. neque ullam distinctionem habet post pontifices. Atque ita in Cod. Sell. ^f Ita quoque in Cod. Sell. Oselini in Ed. Sav.

Leonegari
episcopi
cædes.

Herefordia
conflagra-
vit.

Robertus
Lotharin-
gus autor
novæ basi-
licæ Here-
ford:

Robertus
Lotharin-
gus omni-
um artium
peritiffi:

Robertus
Lotharin-
gus redegit
Mariani hi-
storiam in
epitomen.

Pag. 230.

confess:

Hunc tempore regis Eduuardi Grifin, rex Walensium, urbe cremata, expulit sede & vita.

Tempore Gulielmi Mag:

Non multo post accepit sedem illam Robertus Lothar-
gus, qui ibi ecclesiam tereti ædificavit scemate, Aquensem ba-
silicam pro modo imitatus suo, omnium liberalium artium
peritiffimus, abacum præcipue, & lunarem compotum, &
cœlestium cursum astrorum rimatus.] Lelandus. Sunt duo
pulcherrima, juxta ac doctissima, volumina in monasterio
Ædmundoburgensi Roberti Meluadinensis, episcopi Here-
fordensis, super sententias, sive de sacramentis veteris testa-
menti. Hunc ego esse arbitror quem hic Gul: Meld: Ro-
bertum Lotharingum vocat, estque Melundunum forsan op:
Lotharingiæ. Hic Rob: Lothar: ut Gul: in hoc libro scribit,
redegit Mariani Scotti historiam in epitomen.

f. Hereford.

Ornat episcopalem sedem reliquiis suis rex & martyr E-
thelbrichtus, apud Orientales Anglos natus & principatus.
Hunc rex Merciorum Offa pro confirmatione (ut putabat) &
provectu regni nullis extantibus caussis peremit, nefariam rem
in procum filiaë machinatus. Invasitque continuo, eo mortuo,
regnum orientale.

f. Hereford:

In diœcesi præfulatus sunt duo cœnobîa, apud Scrobeshi-
riam & Weneloch.

Scrobeshiriense recens est omnino à Rogero, comite de
Monte Gomerico, constitutum. Ibi monachos locavit ex Sa-
gio, angusto prorsus victu & amictu.

Rogerus de
Monte Go-
merico re-
staurator
Wenlo-
chenfis mo-
nasterii.

Apud Weneloch fuit antiquissima sanctimonialium habita-
tio, ibique beatiff: Milburga, soror sanctæ Mildridæ, neptis
Pendæ, regis Merciorum, ex filio, vitam transegit, & sira est.
Sed locum omnino desertum prædictus comes monachis Clu-
niacensibus implevit.

Sepulchrum virginis clam erat novis advenis, omnibus vide-
licet vetustatis monumentis violentia hostium & temporum
deletis, Noviter vero, dum, inchoata novi templi fabrica,
quidam puer per pavimenta concitatus cursitaret, effracta
mausolei fovea, propalam corpus virginis fecit.

De episcopis Licitfeldensibus.

Lichesfeld est villa exigua in pago Statfordensi longe à fre-
quentia urbium. Nemorosa circa regio: rivulus aquæ pro-
pter fluit. Ecclesia angusto situ erat, antiquorum virorum me-
diocritatem & abstinentiam præferens.

Ibi sanctiff: Cedda & sedit & obiit.

Nam,

Wigorn: & Hereford:

Nam, præter duos episcopatus Merciorum, quos supra recensui, tota reliqua provincia Merciorum & Lindisfarnorum primis annis Christianitatis unum habuit episcopum, singulos singulis succedentes, quorum hæc sunt nomina: Duuma, Cellah, ambo de Scotia. Post hos Trumhere, natione Anglus, Jaruman, Cedda.

Tempore Theodori, archiepiscopi Cantuar:

Sexuulpho duo successerunt, Hedda apud Lichesfeld, Wilfrid apud Legrecestriam. Leicestr: episcopatus.

Wilfrido vi hostilitatis ejecto, ambas tenuit parochias Hedda, & post eum Aldwine. Quo defuncto, tres facti sunt episcopi in illa Diœcesi, Witta Licesfeldensis, Totta Legrecestrensis, Ethead Dorcestrensis.

Adulph, qui tempore Offæ regis accepit pallium.

Adulphus, archiepiscopus Lichesfeldensis.

Petrus. hic tempore regis Gul: Senioris, derelicta Lichesfeld, migravit in Cestram, quæ abest ab eo loco v. & xx. millibus. Cestra Legionum civitas dicitur, quod ibi emeriti Julianarum legionum refedere. ^a Collimitatur aquilonalibus Britannis. Regio, farris, & maxime tritici, ut pleraque aquilonalium, jejuna & inops, pecorum & piscium ferax. Incolæ lac & butyrum delicias habent, qui ditiores sunt carnibus vivunt. Panem ordeaceum & siligineum pro magno amplectuntur. Pag. 231. Transmittitur à Cestra Hiberniam, ^b revehuntur civitati necessaria, ut, quod minus natura soli habet, labor negotiantium apportet.

In urbe fuit ex antiquo sanctimonialium monasterium, nunc per Hugonem, comitem Cestrensem, monachis repletum.

Prædicatur ibi Werburga virgo, filia Wulpherii, regis Merciorum, & Ermenildæ, filiæ Sexburgæ, quæ fuit filia Annæ, regis Orientalium ^c Anglorum, & uxor Erconberti, regis Cantuar: Werburga.

Werburga cœlibatum professa in illa civitate plurimo temporum curriculo bonis emicuit virtutibus.

In eadem civitate (ut dixi) fecit Petrus episcopus sedem in ecclesia S. ^d Petri, positus pauculis canonicis.

At vero successor ejus Robertus iterum sedem in Coventreiam ^e migravit. Erat ^f id in Diœcesi Cestrensi cœnobium à magnificentiss: comite Leofrico ^g ex uxore Godiva constructum, tanto auri & argenti spectaculo, ut angusti videren-

^a Collimitur MS. ^b Revehunturque Cod. Sellar. & Ed. Sav. ^c E Cod. Sell. & Ed. Sav. ^d Ita etiam in Ed. Sav. At in Cod. Sell. pro Petri legitur Johannis, cum voce notandum in margine, ab eadem manu, scripta. ^e Non aliter quoque in Ed. Sav. Migrare fecit Cod. Sell: ^f Sic etiam in Cod. Sell. ^g ^{Id} ^{omittit} Ed. Sav. ^g Ex pro & in MS. Lelandiano.

tur ipsi parietes ecclesiarum thesaurorum receptaculis, miraculo porro visentium oculis.

Robertus
episcopus
Conventu-
ensem ec-
clesiam or-
namentis
spoliat.

Ex una enim trabe quingentas marcas argenti corrasit, &c. Ibidem de ejus rapinis.

Robertus
episcopus
Conventi
sepultus.
Sepultura
Leofrici &
Godivæ.

Coventreixæ habetur brachium Augustini magni, theca inclusum argentea, cernunturque in cœlatura hujusmodi literæ: "Hoc brachium S. Augustini Egelnodus archiepiscopus rediens à Roma emit centum talentis argenti, & talento auri." Ibi ergo jacet Robertus episcopus non ita infamis in omnibus. Nam & ^a jucundus & dapfilis, & magnarum apud Licetfeld ædificationum inchoator exstitit.

In ambabus porticibus Coventreixæ jacent ædificatores loci præcellentissimi conjuges.

De episcopis Legrecestrensis.

[Leicestriæ
episcopi.]

Legracestre est civitas antiqua in mediterraneis ^b Angliæ, cujus episcoporum solum nomina ponam, quia de ipsis nihil aliud ad nos manavit. Totta, Edbertus, Unwona, Werenbert, ^c Rethun, Aldred, Celred, Lewine. Hic tempore regis Edgari conjunxit episcopatus Lindisfarnorum, qui nunc dicitur Lincolnensis & Legrecestrensis.

UnioLegre-
cestrentis &
Dorcestren-
sis episco-
patus.

Tempore Gul: Mag:

Ille ^d primis annis egregia meditatus apud Dorecestram, & aliqua facere ingressus, novissime curam omnem & sedem transtulit ad Lindocolniam civitatem unam ex populosioribus Angliæ, emporium hominum terra marique venientium.

Ibi Remigius in honore dominæ matris fundatam ecclesiam multis canonicis implevit.

Cœnobii
Stouensis
origo.

Remigius in provinc: Lindenfi.
Cœnobium monachorum apud S. Mariam de Stow ex novo fecit.

Bardenei
cœnobium
renovatum.

Remigius.
Alterum apud Bardenei ex veteri favore suo innovavit. Quod eo jucundius erat, quia ipse pro exiguitate corporis pene portentum hominis videbatur.

Translati
monachi
Stouenses
Egnesha-
mum.

Robertus Bloet, Remigii successor.
Monachos enim, qui apud Stow fuerunt, vivens Egneshamum transmigraverat.

Fuit antiquitus in Oxenfordensi civitate monasterium sanctimonialium, in quo requiescit Fridesvuida, virgo sacratissima, Regis filia regis thoros despexit, integritatem suam domino Christo professa.

Ibi ergo femina, virginei triumpho compos, statuit mona-

^a Ita etiam Cod. Sell. Jucundus dicitur & delapsis [pro dapfilis] Ed. Sav. ^b Haud secus quoque in Cod. Sell: Angliæ in Ed. Sav. ^c Reçhun MS. Seller: Bethum Ed. Sav. ^d Remigius sc. episcopus Dorcestrensis.

sterium, & ibidem diebus suis, sponso vocante, subivit fatum.

Tempore vero regis Egelredi, cum Dani, neci adjudicati, in monasterium illud confugissent, pariter cum domibus insatiabili ira Anglorum absumpti sunt.

Sed mox regis pœnitentia purgatum sacrarium, restitutum monasterium.

Nostro tempore paucissimis ibi clericis, qui pro libito viverent, ^a residuis, locus ille datur à Rogero, Saresbiriensi episcopo, Guimundo, excellentis literaturæ, & non aspernandæ religionis canonico. Qui non inoperose commisso infudans muneri, multos ibi canonicos regulariter victuros deo exhibuit.

Pagus Bedefordensis continet abbatiam S. Albani.

Corpus sacratissimum, quod diu in terræ pulvere jacuerat, rex Offa in scrinio collocatum erexit in lumina, basilica pulcherrimi operis, & monachorum numerositate honoravit.

Id cœnobium nunquam omnino ruinæ patuit, sed nostra ætate per Paulum abbatem, agente Lanfranco archiepiscopo, in summum auspiciū religionis evasit.

In Huntendunensi pago sunt Burch, & Ramsfey, & Croiland.

Burch olim ^b Medehastede dicebatur. Sed postquam Kenulphus abbas locum muro ^c cinxit, à similitudine urbis Burch ^[Nunc Peterburch.] vocatus est. Hic beatissimus Adeluoldus monasterium construxit, adeo elaboratis sumptibus & ampliatis possessionibus, ut pene tota circa regio illi subjaceat.

Colunt & fovēt reliquias in eo corporum suorum virgines eximæ, Kinedrida & Kinesuuida, Pendæ regis filiæ. Ambæ ab infantia deo dicatæ nobile propositum ^d triverunt ad senium.

Sed junior non solius sui contenta salute, etiam Offam sponsum cœlibatui consecravit. Is fuit rex Orientalium Anglorum.

Kinesuuidæ, cujus nuptias spreverat, monitu ^e edoctus amores mutare in melius, Romam cum Kenredo, rege Merciorum, & Egwino, Wictiorum antistite, ivit, ubi attonsus in monachum, terrenis suo tempore valescit.

^f Rex sanctus Osuualdus, cujus ibi brachium haberi dicunt nervis, cute, carne integrum, ab antiqua requietionis fede furtim sublatum.

Ramesiensis abbatæ fuit ædificator S. Oswaldus, archiepiscopus

^a Ita Cod. Sell. & Ed. Sav. non residuus, ut in MS. Lelandiano. ^b Lege Medehamstede. Sic enim alibi. Nec aliter in Cod. Sell. & Ed. Sav. ^c Erexit MS. Sell. & Ed. Sav. non adeo recte, ut videtur. ^d Haud aliter quoque in Cod. Sell. At in Ed. Sav. tenuerunt. ^e Offa scilicet. ^f Ornat sodalitatem virginum (ut prædicant) rex sanctus &c. Cod. Sell. & Ed. Sav.

copus Ebor: cooperante Egelwino quodam, Orientalium Anglorum comite.

Sancto ergo favore propensus cœnobium illud opulentissime ^a construxit in palustri quadam uligine situm.

[Nunc So-
ham.]

Felix ibi, Orientalium Anglorum episcopus primus, de Seham, jussu comitis, asportatus, jacet. Sed & duo germani, Egelredus & Egelbrichtus, quos filios patrum sui Egbritus, rex Cantuariorum, in spem regni adolefcere metuens, aliquandiu circa se habitos tandem ab aulæ frequentia removit, contuitum suum eis invidens, &c. Ut à Thunre, ministro Egberti regis, pugione confossi fuerint.

Pag. 233.

Ipse rex pœnitens cædis, forori puerorum partem prægrandem Thanati ad monasterium delegavit ædificandum pro piaculo interfectoris & interfectorum.

Locus erat sepulchri sanctorum in Orientali Anglia, cujus nomen ^b excidit. Quapropter comes provinciæ Egelwinus de obscura levatos ecclesia celebri pompa Ramesiam perduxit.

Jacet Ivo Persa episcopus. Is quondam pertæsus deliciarum, quas illi amplissimus episcopatus administrabat, reliquit clam suis omnia, peregrinationem longissimam, tribus tantum sociis comitantibus, aggressus. Multorum ergo annorum ^c iter permensus, & rusticum se esse habitu pannoso videntibus ementitus, Angliam tandem adnavigavit. Delectatusque admodum ignotæ linguæ barbaric, quod quasi fatuus ab omnibus rideretur, in lutosa provincia substitit, ibique vitam suam, quanta fuit, exegit, &c. Ut S. Ivo cuidam rustico in somnis locum sepulchri sui ostenderit.

Perrectum est igitur, & sepulchrum quæsitum, inventum, apertum, &c. Quo modo fons ibidem in loco mausolæi eruperit.

Croyland est una insularum jacentium in illo tractu orientalium stagnorum, quæ à meditullio terræ orientia, & per centum & eo amplius milia fluentia in mare cum multis & magnis ^d fluminibus impetu suo præcipitantur.

Hic Guthlaçus, non dejecta stirpe oriundus, ephœbus, spreto armorum usu, quo pollebat, cum esset xxv. annorum, solitariam vitam ingressus, xv. ^e deguit annis.

Meritum quoque ejus datur, quod, ad corpus ejus ædificato monasterio, inter tot bellorum turbines, inter tot temporum volubilitates, nullam ærumnam, vel detrimentum sui locus ille persenserit.

Corpus S.
Neoti Cro-
landiam
translatum.

Accessit & novus hospes, sed vetus, apud *f* deum patronus S. Neotus, qui quondam beatissimi Erconwaldi discipulus

^a E MS. Sell. & Ed. Sav. ^b Ita etiam in Cod. Sell. Sed Eastreia pro excidit in Ed. Sav. ^c E Cod. Sell. & Ed. Sav. ^d E MS. Seller; & Ed. Sav. ^e Ita etiam Cod. Sell. & Ed. Sav. Notantque aliquot Grammatici. ^f Dominum Ed. Sav.

apud

apud Einulphesbiri maxima semper veneratione habitus est. Sed illinc pro Danorum incurfione sublatus & deportatus, ut ego accepi, Croilandiam.

Waldephus is est amplæ profapiæ comes, filius Siuardi, magnificentiffimi Northumbrorum comitis. Hic ab Gulielmo Seniore pro cujusdam conſpirationis in fe factæ ſuſpitione comprehenſus, diuque in vinculis tenſus, ultimo capite ſpoliatus eſt, & apud Croiland ſepultus.

Waldephus
comes pro
martyre
habitus.

Heli, ſtagneſium inſularum maxima, ab anguillarum copia ita dicta.

Denique & illorum & omnis pene amnicorum piſcium generis tanta eſt copia, ut ſit advenis miraculo, indigenis pro illorum admiratione ludibrio. Nec minor ^a aquaticarum volucrum vilitas, ut pro uno aſſe de utroque cibo quinque homines, & eo amplius, non ſolum famem pellant, ſed & ſatietatem expleant.

Ibi feliciffima domina Etheldrida prima monaſterium ſtatuit ancillarum dei. Poſt eam Sexburga, ſoror ejus, uxor Ercomberti, regis Cantuar: & mater ſanctiſſ: virginis Ercongotæ, in eodem loco ſub religione & nomine abbatiffæ conſenuit.

Illi ſucceſſit in regimine altera ejus filia Ermenilda, quæ fuit uxor Wulpherii, regis Merciorum, & mater Werburgæ virginis. Hæ tres continuatis ſucceſſionibus abbatiffæ fuerunt, habueruntque ſucceſſivis temporibus multas & regiminis & religionis imitatrices uſque ad tempora Danorum, qui & in ipſas paludes irruentes, habitatricibus effugatis, habitacula ſubruerunt.

Pag. 234

Sed non diu ſolitudo loci ſacratiffimi duravit, annitentibus & rege Angliæ & provincialibus.

Poſiti ergo ad tempus clerici, qui ſacra divina frequentarent.

Adeluuoldus epiſcopus ſanctus, extruſis clericis, monachos induxit, contulitque ibi magna, & quanta quis miretur prædia, omnia ex ſuo mercatus.

Brithnodus, ibi ab Ethelwoldo abbas conſtitutus, tranſtulit ad cœnobium corpus Witburgæ, ſororis Sanctæ Etheldridæ. Jacebat ad hoc tempus illa in rupe ignobili, in quo ipſa pluribus annis cœlebs, & ciborum continens, vitam tranſegerat.

Non enim inſula tunc niſi navigio adiri poterat. Sed noſtra ætas ſolentior vicit naturam, aggeribusque jactis in paludem tramitem terreſtrem præbuit, & inſulam pedibus acceſſibilem fecit.

Terreſtris
hæc ſemita
facta circa
tempora
Gulielmi I.

Habuit ergo hoc cœnobium abbates uſque ad nonum annum Henrici regis. Tunc enim, quia Lincolniſis epiſcopatus diœceſis nimium protendebatur, conſilium habitum eſt, ut apud

^a Aquaticum MS.

Heli constitueretur episcopus, haberetque pagum Grantæ brigensem.

Ego accepi, episcopum Lincolniensem donatum fuisse à rege maneris de Bukden & ik Spaldwelle.

Et, ne Lincolnienfis sumptus suos imminutos quereretur, dedit regia liberalitas ex alieno villam Heliensem, Spallinges vocatam, quæ episcopi damnum sarciret.

Intronizatus est ergo ibi Herveus quidam, qui fuerat Bancornensis episcopus, dimiseratque ^a sedem^{''} spe majorum divitiarum, causatus quod sibi & Walensibus ^b vicinis non conveniret.

In ejus (Helienfis dico episcopi) parochia est Thorney cœnobium. Thorneia ulterior scripto, & contractior spatio, sed prior laudum titulo, paradisi simulachrum, quod amœnitate jam cœlos ipsos imaginetur.

Thorney propter condensitatem dumorum vocata.

At vero Ethelwoldus vepres extirpari, spinas sarciri jussit, jam à principio episcopatus meditatus, omnibus mundi omis- sis, heremiticam exercere ibi vitam. Libabatque, ut poterat, futuræ vitæ primitias diebus quadraginta in remotissima, quam ipse construxerat, ecclesia, solus Deo vacans.

Corpora vero Sanctorum, qui olim in illa heremo diversati fuissent, nec non & aliorum per Angliam, tot advexit, ut omnes anguli pene ecclesiæ pleni sint. Quorum nomina scribere ultro refugio, quia barbarum quiddam stridunt.

Benedictus, cog: Biscop, abbas Wiren- sis, Spinar- nariam translatus.

Solum Benedictum propalare ausim, qui Bedæ nutritus & abbas fuit. Hujus ergo corpus, magno coemptum pretio, Æthelnuoldus Thorneiam advexit, & obscurioribus sanctis lucifluum jubar invexit.

Pag. 235.

Ex prologo Itinerarii, quod scripsit Gul: Meldunensis, de laboriosa Joannis abbatis Meldun: profectioe versus Romam.

Novella Historia Gul: Meld: de Henrico filio Matildis Augustæ. Gul: Meldun abbatis nomen neglexit. coram ortus.

Jam vero in Novella Historia diligenter ad hoc nostra vigilavit oratio.

Ingenuarum mentium (nisi me nimius mei amor fallit) experimento, ut socio nostro cederemus in abbacia suscipienda, qua levi negotio plus quam semel potiri potuissemus.

Ex Itinerario.

Ad portum, qui Scoram appellatur, decem milliariis à S.

Lewis

Pancratio navem ingressi.

Lelandus. Gul: Meldun: non fuit in hoc itinere comes natione Biturix

Joannis abbatis, sed quidam Petrus, monachus ejusdem cœnobii, & post Joannem abbas, à quo Gul: instructus itinerarium scripsit, multis plane rebus memorabilibus refertum.

^a Deest in Cod. Sell. & Ed. Sav. ^b Non aliter etiam in Cod. Sell. Deest autem vicinis in Ed. Sav.

*Ex primo libro Gulielmi Meldunensis,
quem de vita S. Patritii ad monachos
Gleffoburgenses scripsit.*

Pag. 236.

Hunc librum inveni apud
canonicos Christicolas de
Twinham, sive Medimneses,
in provincia Avoniæ littoralis.

Avus ejus Potitus presbyter, pater
Calpurnius diaconus Romanorum mo-
rem, qui tunc temporis in Britannia potentes erant, in voca-
bularum decore tenere. Mater porro Conches, filia Ocmis,

ui Patrit.
& soror Liupida barbariem Britan: sonant. Nec minus ipse, alias Lu-
pida.
Succet cog: à patriæ appellationis more degenerare potuit, Patricius
cog: Succet,
Natus haud procul à mari, per quod in Hiberniam transmittitur. Locus exortus Banauen vicus in Taberniæ campo, ex
metatione tabernaculorum Romanorum, ut constans, nec à
vero dissimilis, fama est, tale nomen sortito. Ostenditur lapis
puerperii conscius, in quo connixa mater sobolem effudit in
lucem. Magna in diem modernum accolarum circa lapidem
frequentia.

Jam vero in fortem Christi regenerandus puerulus exhibitus
est viro sancto, cui Gornias nomen.

De basilica loquens fabricata eo loco, ubi baptizatus
erat S. Patritius.

Aiunt, qui viderunt, ad altaris partem dexteram fontem
esse quadratum, in crucis modum vitreis undis perlucidum,
cujus haustu nihil jucundius intuitu, ni-
hil purius.

Fons miraculo ortus, in quo
Patritius baptizatus fuit.

Banauen vicus, alias Nen-
chor dictus.

Nantchor.
In Banauen igitur vico, qui & Nenchor,
educatus sanctiss: ut par erat, disciplina,
& in ephebum, ævo crescente, provectus, religioni parentum
non defuit.

Assistit ipse sermoni meo aslipulator
idoneus his verbis in confessione sua.

Habebat sororem, ut ante dixi, Lupi-
dam, venerabilium posthæc meritorum
feminam, cujus nunc reliquiæ pausant in
Ardmacha, urbe Hiber: præcipua.

Gul: Meld: frequenter ci-
tat librum Patritij de confes-
sione, in quo res à se gestas,
& vitam suam scripsit.

Patritius à Scottis Hiber-
niensibus, qui littus Britan-
niæ à Circio infestabant, ca-
ptus.

Cum enim Hiberniensium classis,
prædæ allecta facilitate, Britanniam,
more suo, adnavigasset, inter ceteros
captivos & Patritium, jam xviii. annorum adolescentulum,
abduxit.

Ipse certe in confessione causam captivitatis adscribit pec-
catis populi & suis.

Latruncolorum ergo præda factus Patritius venit in ser-
vum, trans aquilonares remotioris Hiberniæ partes distractus.

alias Miluc. Comparavit regionis illius regulus Milcu, filius Boin, pro paucorum nummorum commercio ingenuo potitus, & superbus spolio. Denique, ut splendorem natalium ejus cbulcasset, subulcum instituit.

Ut invento thezauro Patritius se à servitute redemerit.

f. Miluc.

Patritius manumif-
sus.

Ille, metalli fulgore perstrictus oculos, simul & pondere captus, se exorabilem præbuit, & adolescentem manumissum servituti emancipavit.

Patritii re-
ditus in
Britan:

Felicibus ergo ventis in altum provecti, post triduum continentem attingebant, &c. De erroribus Patritii per deserta loca.

Octavo ergo & xx^o. postquam appulerat die post errores multivagos, quos devius secutus inciderat, Patritius terram habitalem vidit. Sed nec longum visu lætatus est, paulo post iterum à prædonibus interceptus, & abductus.

Sexagesimus postea dies vidit Patritium ab omni captivitatis injuria exemptum.

Ita mag: laboribus perfunctus, tandem in patriam, tandem in domum paternam receptui cecinit.

Patritius
Sancti Ger-
mani disci-
pulus.

Cujus disciplinatus duobus de viginti annis non segniter insud . . . scripturarum divinarum lectione quicquid de-
erat plenitudini . . . scientiæ.

Germano

Patritius,
Segetio co-
mitatus,
Romam
petit.

Missus cum eo ab episcopo Segetius presbyter spetiosiore
fecit com

Invenit gratiam in conspectu domini Papæ. Is erat Cæ-
lestinus incarnat. ccccxxii^o. papatum ingressus.
Ab eo Patritius Hiberniam geiii missus, datus
est illis gentibus doctor & apostolus.

Pag. 237.

Idem sane Cælestinus paulo ante Palladium quendam Hi-
berniam ad prædicandum miserat; ut vero autor est Beda
anno domini ccccxxx^o. &c. ut Palladius, pertæsus barbariei,
reversus sit in Britanniam, ubi mortuus est.

Unde colligitur, Patritium eodem anno, quo Palladium, vel
certe sequenti, Hiberniam missum, quia non ultra novem an-
nos Cælestinus protendit pontificatum.

sup. Hiberniæ.

Et hæc Cul: Nec non & præmia dabam regibus, & filiis eorum, qui,
Neld: ex li- propter securitatem meam, mecum ambulabant. Sed tamen
bro Confes- ipsi me avidissime volebant interficere, & quicquid invene-
sionis Patri- runt nobiscum rapuerunt, & me ferro vinxerunt. Quartode-
riti decerpt. runt nobiscum rapuerunt, & me ferro vinxerunt. Quartode-
Patritius in cimo autem die absolvit me dominus de potestate eorum.
vinculis.

Ex 2°. libro de vita Patritii.

De puero Hunna nomine, in Temoria, regione Hiberniæ,
in qua regnum erat Loëgarii, qui nullo modo à Patritio
abesse voluit. Eum

Eum & dignatus est lecto, & insignivit Benigni vocabulo. Hic est Benignus, qui sepultus est Glesfobur-
 Jussit ergo baptizatum in currum suum levare, pronuntians illum futurum heredem regni sui.

Unus erat id temporis ex Britannorum regibus, dubium an adhuc paganus, certe ferocitate deterrimus, nomine Cereticus. Is animum sancti multis conficiebat angoribus hac, quæ sequitur, causa. Crebris enim, ut supra dixi, conflictibus Britanni & Scotti summa vi utrinque decertabant, &, ut sunt incerta bellorum, modo illis, modo his vincentibus, prædæ insignes agebantur. Hinc fiebat, ut Hibern: captivi, qui cecidissent in sortem Ceretici, miseris excruciatum modis, anticiparent mortem supplicii. Hanc cum in omnes exerceret carnificinam, tum maxime in eos, quos Patritius baptizasset, totam fatigabat sævitiam, sæpius infrendens, quod homo Britannus Britannorum inimicis prædicaret verba salutis &c. Ut Patritius Cereticum tantæ crudelitatis admonuerit.

De Maguilio quodam potenti homine Hiberniæ, ad fidem converso prædicatione & miraculis Patritii.

Maguilius autem, involucris mundi expeditus, ad mare contendit. Ibi, ut jussum erat, navi conscensa, regente obedientia, cui parebat, felicibus auris in Mevaniam insulam e-vectus, duos episcopos, assidentes littori, miraculo sui perculit.

f. episcopi

Qui mirati simul & miserati hominem, marinis jactatum periculis, simul & compeditum, de profundo levatum asciscunt, mensæ participant hospitio, ubi & eorum charitate confotus, & dei gratia adjutus, ita in bonum brevi convaluit, ut

f. à compedibus.

non solum divinitus expeditus, sed & episcopus factus, religiosam sui memoriam usque hodie insulæ reliquerit.

Rex Britonum, Munessam nomine, filiam unicam, cui ætatis maturitas, & spetiositas formæ suffragabatur, nuptum dare volebat, &c. Ut illa nullis minis adduci potuerit ad nuptias, quamvis adhuc pagana, utque parentes Patricium de hac re consuluerint, qui statim puellam baptizavit. Quo factò, paulo post obiit virgo.

De talibus quippe (signis & miraculis) sexaginta sex libros compegit antiquitas, sicut ea exercebat per singulas regiones.

Finis 2ⁱ. libri.

Nunc ad ejus in patriam gratiosum reditum, & ad cælum gloriosum transitum, dirigam mentem & stilum.

Lelandus.

Pollicetur hinc Gulielmus scripturum se de reditu Patritii in Britanniam. Sed hætenus in nullo exemplari de reditu scriptum aliquid vidi, nescio an quod ille opus forsan imper-

fectum reliquerit, an quod codices, in quos incidi, mutili fuerint, quorum duos Glessoburgi inveni, ubi Patritium prædicant monachi sepultum esse, reclamante hoc disticho, ex Bedæ (nisi fallor) epigrammatibus desumpto :

“ Calpurnius genuit istum, alma Britannia misit,
“ Gallia nutrit, tenet artus Scottia felix.”

Pag. 238.

Arbitror hic numerum annorum à capite ad calcem confusum & male certum esse, quia vetus codex in unoquoque capite treis numeros diversos referebat, è quibus unus per litteras scriptus erat more apud doctos usitato,

Ex Chronico Mariani Scotti, quod sic incipit : “ In principio Olympiadis “ centesima nonagesima prima.”

Anno D. 394. S. Patritius nascitur in Britannia ex patre Calprun nomine, qui presbyter fuit, filius diaconi nomine Fodit. Mater autem erat Patricii Conches, soror S. Martini de Gallia. Patritius in

baptismo dictus est Sucat, à S. Germano Magonius, à Cælestino papa Patritius, id est, pater civium.

Anno D. 477.

Hengst & Hors cum Virtigerno, Britonum rege, in loco, qui dicitur Egelesthorp, pugnavere, & licet in ea pugna Hors occisus esset, Hengst victoriam habuit, & post hæc cum filio suo Efc regnare cœpit.

Anno D. 479. Hengst & Hetsc in loco, qui dicitur Creanford, cum Britonibus prælium commisere, & ex eis 4. milia virorum in ore gladii peremere; reliqui Cantiam penitus dimisere, & cum magno metu Londoniam fugere.

Anno D. 487. Hengst & Æsc cum Britonibus prope Wippedesleot, i. e. Wippidi tranatorium, pugnaverunt, & 12. duces exercitus cum multis aliis occiderunt; cum unus tantum miles, cui nomen Wipped erat, ex suis in acie corruit.

Anno D. 499, Elle, & ejus tres filii Cymen, Pleucing, & Cissa, cum tribus navibus in Britanniam venere, & in loco, qui vocatur Chimenesora, suas naves appulere, ibique Britones multos occidere, & ceteros in sylvam, quæ Andredefige nominatur, fugavere.

Andredefige
valde sylvæ.

Anno D. 507. Elle cum Britonibus prope Mearcredesburan, hoc est, rivum Mearcredi, pugnans, multos ex eis occidit, & ceteros fugavit.

Anno D. 510. Hengst, postquam regnum Cantuar: xxxiiii. annis strenuissime rexisset, vitæ finem fecit, cui successit Æsca filius suus, & xxiiii. annis regnavit.

Anno D. 513. S. Patritius, Hiberniæ archiepiscopus, annorum 122^m. beatiff: sine quievit.

Ælle & Cissa, filius suus, Andredecestre post longam ob-
fessionem

ANTIQUARIUM COLLECTANEA.

lesionem fregerunt, & ejus habitatores à parvo usque ad minimum peremerunt.

Anno D. 530. Cerdic & suus filius Kinrik regem Brittonum Natanleod, & quinque milia virorum, in ore gladii peremerunt, à cujus nomine illa regio usque ad Cherdicesford Natanleod ^a transit vocabulum.

Anno D. 549. Cerdic ^b & Kinric quarta vice in loco, qui dicitur Cerdicesleage, pugnaverunt cum Brittonibus.

Anno D. 566. Withgar, nepos Cerdici, regis Occidentaliū Sax: mortem obiit, & in Withgarebrig, i. e. in civitate Withgari, sepultus est.

Hic ^c ex reginis sex filios, Addam, Bælricum, Theodricum, Æthelricum, Theodherum, Ofmerum, & sex habuit ex pelli- Pag. 239.
Cerdicii
numerosa
proles.
cibus, Occ, Alricum, Eccam, Ofwold, Sogor, Sogetherum.

Anno D. 574. Kinric, rex Occident: Sax: in loco, qui Serafbirig nominatur, cum Brittonibus dimicavit, eosque Serafbirig, fugavit.

Anno D. 578. Kinric & Ceaulin apud Beranbirig Brittonibus bellum intulerunt, & eos fugaverunt.

Anno D. 590. Ethelbrigt, rex Cantuar: dum regi Occidentaliū Saxonum Ceaulino, & Cuthæ, ejus filio, bellum inferret, ab eis in Cantiam est fugatus, duobus ejus ducibus, Oslauo & Cnebbano, in Wippandune trucidatis.

Anno D. 599. rex Occidenta: Sax: Ceaulin & filius suus Cuthwine in loco, qui vocatur Deorham, cum Brittonibus pugnaverunt, & eorum tres reges, Conmaiel, Condidan, & Farnmeil, cum multis aliis, trucidavere; illisque tres civitates, videlicet Gleaucester, Cirencester, & Bathancester, abstulerunt.

Anno D. 606. in loco, qui dicitur Fethanleah, Ceaulin, rex Cuthæ
cædes.
Occid: Sax: & filius ejus Cutha cum Brittonibus certavere. In quo certamine inter confertissimos Cutha fortiter dimicans ruit. Rex autem Ceaulin victoriam habuit.

^{sup.} Augustinus

Anno 620. Qui regio fultus adminiculo ecclesiam, inibi antiquo Ro. fidelium factam opere, recnperavit, & in nomine S. Salvatoris sacravit.

Anno D. 635. Kinegils & filius suus Ccuichelin in Beandune aciem contra Britones direxere, & pugnantes duo M. 46. ex eis interemere.

^a Lege traxit ex præstantissimo codice Mariani Scotti in Bibl. Bodl. NE. F. 10. 5. Nec aliter apud Florentium Wigorniensem, qui pleraque sua è Mariano surripuit. ^b E MS. Bodl. & Flor. Wigorn: ^c Hæc non de Cerdicio, sed de Ida (qui anno 569. in provincia Berniciorum regnum suscepit, & 12. annis regnavit) intelligenda, si sequamur MS. Bodl. & Flor. Wig. Et quidem in utroque sub anno 569. occurrunt, nec dubito quin ita se habuerint in Cod. Lelandiano.

Anno D. 651. Westfaxonum reges Kinegils & Cwichelin suus filius cum rege Merciorum Penda juxta Cirencestre pugnare, & postea facta pace discessere.

Anno D. 658. Cuichelin, regis Kynegilsi filius, in civitate Dorcic à Birino episcopo baptizatur, & eodem anno defungitur.

Anno D. 660. Birinus episcopus Cuthredum, Cuithelini regis filium, baptizavit in civitate Dorcic.

Eodem anno Felix accepit episcopalem sedem in Dunwic.

Anno D. 697. Wulfhere, rex Merciorum, & Escwine, rex Westfax: in loco, qui dicitur Byndanheafd, pugnauerunt.

Anno eodem. Offensus autem a Wilfrido, Merciorum episcopo, per meritum cujusdam inobedientiæ Theodorus archiepiscopus, eum de episcopatu deposuit, & in loco ejus Saxuulfum episcopum ordinavit, constructorem & abbatem monasterii, quod dicitur Burg, in regione Girviorum. Depositus vero Wilfrith ad monasterium suum Bearuwe rediit, ibique in opt: vitam conversatione finivit.

Forfan
Winfrid
legendum.

sup. Ceaddæ, episcopo Merc.

Pag. 240. De Bearuwe sic scribit in anno 691. Cui rex etiam Wulfhere terram quinquaginta familiarum ad construendum monasterium in loco, qui dicitur Ad Bearuwe, donavit.

Hic b fecit duo monasteria, unum sibi, alterum forori. Suum Certesey dicitur, quod adminiculo Fridewoldi subreguli opulencia rerum & monachis implevit.

Erkenual-
dus.
Frideuoldus
subregulus.
Osher sub-
regulus.

Anno D. 702. & anno 6. Ethelredi, regis Merc: Oshere subregulus, licentia præstantiss: regis Merc: domini sui Æthelredi, terram triginta manentium in loco, qui dicitur Rippel, Frithuualdo, monacho Winfridi episcopi, cujus supra meminimus, dedit, ut ibidem ecclesiasticæ conversationis normam exerceret.

Winfridus
hic ante fu-
erat Ceaddæ
diaconus.

Anno D. 719. Rippandune monasterium adiit, ibique sub abbatissa, nomine Alftrytha, tonsuram, & clericalem habitum, suscepit.

Anno D. 727. Alchfrid, rex Nordanhumbrorum, in Drihelda XIX. Cal: Januar: defunctus est, anno regni sui 20. nec dum impleto.

Anno D. 731. S. Aldelmus obiit.

Anno D. 759. episcopus Scireburnensis ecclesiæ Fortherus, & Frithogytha, Occidentalium Sax: regina, Romam perrexerunt.

Anno D. 776. Dorubernia igne consumpta est.

a Winfrido MS, Bodl. & Flor. Wig. Nec aliter paullo inferius, Recte proinde Winfrid conjecit Lelandus in notula sua marginali. b Erkenualdus sc. Orientalium Saxonum episcopus.

Anno D. 796. Mercii & Cantuarienses pugnaverunt apud ^{Ottanford.} Ottanford.

Anno D. 800. Kynewulfus, rex Westfax: & Offa, rex Merc: propter Benesingtun grave gesserunt prælium; sed Offa victor existens, eandem villam cepit, & possedit.

Anno D. 801. Higbaldus pro Kineulfo apud Soccabirig Lindisfarnæ episcopus consecratur.

Anno D. 807. In loco, qui lingua Anglorum Cealchyce dicitur, litigiosa facta est synodus, & idcirco modicam portionem suæ parochiæ archiepiscopus amisit ^a Jambertus.

Anno D. 810. Synodus apud Pinanhale in Nordanhumbria 4. No: Septembr: celebratur.

Anno D. 816. Rex Northumbrorum Æthelredus 3. Cal: ^{Edboldus} Edboldus Maii à suis interficitur, unde Ceolwulfus, Lindisfarnensis e-^{episcopus.} piscopus, & Edboldus ^b antistes de regno illo exierunt.

Anno D. 834. ^c Wulfredus, Doruvernensis archiepiscopus, & Wibertus, Scireburn: ecclesiæ præful, Ro: perrexerunt.

Anno D. 835. Ecbertus, rex Westfax: Occidentales Britones ab orientali eorum termino ad occidentalem devastavit.

Anno D. 845. Britones in loco, qui dicitur Gavelford, à ^{Gavelforde.} Gavelforde. Domnaniensibus cæsi sunt.

In anno 849. Cui ^d etiam rex Ecbrigtus filium suum commendavit Athelwulfum literis sacris erudiendum.

Anno D. 854. Danici piratæ inhiatores prædæ Scepege de- ^{Pa. 3. 241.} prædati sunt.

Anno D. 855. Ecbrigtus, rex Westfax: apud Carrum cum xxxv. navibus piratarum pugnavit, sed, strage mag: facta, Dani potiti sunt victoria.

^e * Anno D. 862. Athulfus, rex Occident: Sax: apud Car- ^{Carrum.} rum cum triginta quinque navibus Danorum commisit prælium; sed Sax: Danica vicit fortuna.

Anno D. 867. Dux Eanulfus cum Sumerfetenfibus, & Ealhanus episcopus Scireburnensis, & dux Ofricus cum Dorfetenfibus, ad ostium flu: Pedridan, cum Danico exercitu pu- ^{Pedridan} gnantes, & ex eis non modicam stragem dantes, victoriæ pal-^{flu:} mam sunt adepti.

Anno D. 871. Angulfaxonum rex Alfredus in illo pago, ^e qui nominatur Barrocshire, nascitur.

Ibidem. Mater quoque ejusdem Osburh nominabatur, religiosa nimirum femina, nobilis ingenio, nobilis & genere,

^a Jainbertus in MS. Bodl. & Flor. Wig. ^b Ita & MS. Bodl. non antistites, ut apud Flor. Wig. ^c Sic, cum duob. punctis sub u. Et quidem sine u. in MS. Bodl. Flor. tamen Wig. u retinet. ^d Id est, Helmstano, præfuli Wintoniensis ecclesiæ. ^e Asteriscus iste est à manu Lelandi.

quæ erat filia Oslac, famosi pincernæ regis Adelwulfi. quæ Oslac Gothus erat natione. Ortus enim erat de Gothis & Jutis, de femine scilicet Stuf & Withgar, duorum fratrum, & etiam comitum, qui, accepta potestate Vectæ insulæ ab avunculo suo Cerdic rege, & Cynric filio suo, consobrino eorum, paucos Britones ejusdem insulæ accolæ, quos in ea invenire potuerunt, in loco, qui dicitur Withgaraburh, occiderunt. Ceteri enim accolæ ejusdem insulæ ante aut occisi sunt, aut exules aufugerunt.

Anno D. 873. Ceorl, Domnaniæ comes, contra paganos pugnavit in loco, qui dicitur Wicganberh, & Christiani victoriam habuerunt.

[Ut opinor, Aucland.] Eodem anno Ethelwulfus, Westfax: rex, & filius suus Ethelbaldus cum omni exercitu in loco, qui dicitur Aclea, i. e. in campulo quercus, diutissime pugnaverunt, &c. Ut Sax: inauditam Danorum stragem fecerint.

Anno 875. Alhere comes cum Cantuar: & Huda cum Suthregiis contra paganorum exercitum in insula, quæ Saxonice dicitur Teneit, Britannice Ruim, animose & acriter beligeraverunt, &c. Ut tandem uterque comes occubuerit.

sup: Æthelsuidam.

Eodem anno. Athelwulfus rex post pascha filiam suam Burhredo, regi Merc: in villa regia, quæ dicitur Cippanham, nuptiis regaliter factis, ad reginam dedit.

Anno D. 890. Venerabilis rex Alfredus, *b* secundarii tamen tunc ordine fretus, uxorem de Mercia, nobilem scilicet genere, filiam Ethelredi, Gainorum comitis, qui cognominabatur Mucil, *c* subaravit & duxit. Cujus feminæ mater Eadburh nominabatur de regali genere Merc: regis.

pag. 242. Eodem anno. Prædictus Paganorum exercitus Nordambros relinquens, in Merciam venit, & Snotingaham adiit, quod Britannice Tygguocobauc interpretatur, Latine autem speluncarum domus, & in illo loco eodem anno hyemaverunt.

Ibidem de Alfredo, in quadam Cornubiæ ecclesia orante.] In qua S. Gucriir requiescit, S. etiam Neotus pausat.

Ibidem. Erant enim Saxones maxima ex parte in uno anno octo contra paganos præliis populariter attriti.

Ibidem de Alfredo rege. Contra universum paganorum in monte, qui dicitur Wiltune, qui est in meridiana ripa fluminis

a Ita cum duob. punctis sub *u* in Autographo Lelandiano. Huda tamen in MS: Bodl. & Flor. Wig: *b* Secundarius, qui secundum obtinet locum. Alfredus nempe licet puer in Regem unctus à Leone PP. fratribus tamen ejus natu majoribus adhuc superstibus imperare noluerat, secundo post fratrem pro tempore regnantem loco contentus. Videfis Du-Fresnii Gloss. voc. SECUNDARIUS. *c* Id est, arrhabone sibi desponsavit. Rectius proinde subaravit, ut plane legitur in MS: Bodlej.

Guilou, de quo flu: tota illa paga nominatur, cum paucis, & nimium inæquali numero, acerrime belligeravit.

Anno D. 898. Paganorum exercitus nocte de Grantebrige exiens, castellum, quod dicitur Waram, intravit. Ubi monasterium Sanctimonialium inter duo flumina Frauii & Trentæ, & in paga, quæ Sax: dicitur ^a Dornfeta, tutissimo situ terrarum situm est, nisi ab occidentali parte tantummodo, ubi contigua terra.

Ibidem de paganorum exercitu. Versusque inde alium locum, qui Sax: Exancestre, Latine civitas Exæ, dicitur, quæ in orientali ripa flu: ejusdem sita est prope mare meridianum, quod interluit Galliam Britanniamque, inopinate adiit.

Anno D. 900. Frater Hynguari & Haldene cum 23. navibus de Demetica regione, in qua hyemaverat, post multas ibi Christianorum strages factas, ad Domniam enavigavit, ibique à ministris regis cum mille ducentis infelici exitu perperam agens occisus est ante arcem Tinuit, quia in eadem ^{Tinew} arce multi ministri regis cum suis se concluderant confugii causa. Verum pagani cum arcem imparatam, atque omnino immunitam, nisi quod mœnia nostro more erecta solummodo haberet, cernerent, (nec enim effringere moliebantur, quia ille locus situ terrarum tutissimus est ab omni parte nisi orientali) obsidere eam cœperunt, putantes homines illos manus cito duros, fame, siti, & obsidione coactos, quia nulla aqua illi arci contigua est: quod non ita ut putabant evenit. Nam Christiani antequam talem penuriam omnino ^b subire paterentur, divinitus instigati, multoque melius judicantes, aut mortem aut victoriam mereri, diluculo super paganos ex improvise irrumpunt, & à primo tempore hostes hostiliter cum rege suo ^c maxima parte, paucis ad naves per fugam elapsis, prosternunt.

alias filia sup: Alfredi.

Anno D. 911. Soror regis Ethelsuitha, Burhredi, Merciorum regis, regina, est defuncta, & apud Ticinum sepulta. Pag. 2434

i. e. à Bononia.

Anno D. 915. Indeque simul cum suis equis cCL. navibus

sup. exercitus Danorum.

Cantium transvectus, in ostio amnis Limene, qui de sylva mag: Andred nominata, decurrit, applicuit. A cujus ostio 4. milliariis in eandem sylvam naves suas fursum traxit, ubi quandam arcem semistructam, quam pauci inhabitabant villani, diruerunt, aliamque sibi firmiorem in loco, qui dicitur Apul-treo, construxerunt.

^a Recte Dornfeta. Et ita MS. Bodl. non Dornfeta, ut Flor. Wig. impress.
^b Ita etiam MS. Bodl. Decet autem subire in Flor. Wig. ^c Maxima ex parte MS. Bodl. & Flor. Wig.

Mersey
insula.

Anno D. 916. in insulam quandam, intra meatum Colne
sup. Dani.
amnis sitam, fugerunt, &c. Ut ibidem inter hyemandum
ab Alfredo obsessi fuerint.

Beanfleet.
Sceobirig.

Eodem anno. Interea paganorum exercitus de Beanfleet, ut
diximus, fugatus, urbem, quæ lingua Anglorum Sceobirig, in
Eastfloxonia sitam, adeunt, firmamque sibi munitionem ibidem
construunt.

Butting-
dunc.

Ibidem de Ætheredo, Athelmo, & Athelno, ducibus Al-
fredi, quos præter Saxones sequebantur etiam Walli, accolæ
occidentalis ripæ Sabrinae flu: Conglobati itaque in unum,
hostem vadunt insecutum, quem apud Buttingdunc, in ripa
Sabrinae flu: situm, comprehenderunt, & mox, in quam fuge-
rant, munitionem ex utraque parte amnis obsidere cœperunt,
&c. Ut Christiani vicerint Danos.

Merefige.

Anno D. 917. Modicam quandam insulam, Merefige di-
ctam, & in orientali plaga Eastfax: in mari sitam, adeunt.

Ibidem ^a. Nec mora, ex utraque parte amnis obstructuram
fieri mandat. Quod ubi paganis innotuit, uxoribus in East-
anglia denuo commendatis, navibusque relictis, locum, qui
Quatebrygge dicitur, pedestres celeri fuga petunt, constructa-
que sibi munitione, hyemem ibidem exigunt.

Holme.

Anno D. 926. Cantuarienses cum multitudine Danicorum
piratarum in loco, qui Holm dicitur, pugnaverunt, & victores
extiterunt.

In anno 927. Ealswitha regina, mater regis Edwardi, vita
decessit, quæ sanctimonialium monasterium Wintoniæ con-
struxit.

Tettenhale.

Anno D. 933. In provincia Stafordensi in loco, qui dicitur
Trottanhele, inter Anglos & Danos insigne prælium actum
est; sed Angli potiti sunt victoria.

Lygea flu:
Pag. 244.

Anno D. 935. circa festivitatem S. Martini, jussu regis Ed-
wardi, apud Heortfordam inter amnes Meneram, Ficceam,
& Lygeam in plaga septentrionali urbs conditur.

Mealdunc.

Anno D. 936. Relictis quibusdam ad ædificationem urbis
in australi plaga Lygiæ amnis, rex Edwardus post Rogationes
cum majori parte exercitus Eastfloxoniam profectus, in Meal-
dunc castra posuit, ubi tam diu moratus est, donec apud

Witham.

Huitham urbs ædificaretur, & ædificata firmaretur.

Soua flu:

Eodem anno. Æstatis initio Ægelfleda, Merc: domina,
cum Merc: ad Tamwortham perrexit, deque auxilio ipsam
urbem restauravit. Dein Stafordam tendit, & in septentrio-
nali plaga Souæ amnis arcem construxit.

^a Sed anno 918. pro supputatione MS. Boll. & Flor. Wig.

Anno D. 937. Æstatis initio Ægelfleda, Merc: domina, urbem condidit, quæ Eadlþirig vocatur, & in fine autumni alteram, quæ Warwic nominatur.

Forfan, Eil-
leþbyrig.

Ibidem. Captum quoque in campo, Yrcenefeld nuncupato,

sup. Dani.

Erchen-
felde.

Britonicum episcopum Cymelgeac lætantes non modicum, ad naves deducunt secum; quem non multo post 40^a. libris argenti rex redemit Edwardus.

Ibidem. Verum illi nocturno sub tempore in plaga orientali Weced, & rursus in loco, qui Portlocon dicitur, relictis in littore navibus, furtivam prædam agunt. Hinc tanta clade oppressi, quandam insulam, quæ Reoric nominatur, perierunt, ubi tam diu aresiderunt, quousque plures illorum essent fame consumpti.

Reoric in-
sula.

Anno D. 938. Egeifleda, Merc: domina, post nativitatem domini, duas urbes, Cyricbirig videlicet, & Weadbirig, & 3^{am}. Runcofan, ante nativitatem ædificavit.

Anno D. 939. Ante nativitatem Jo: Baptistæ rex invictiss: Edwardus Mældunam usque perrexit, ubi urbem reædificavit, nec prius, quam illam militum custodia munivisset, recessit.

Mealdun-
num ab Fa-
dueardo re-
tauratum.

Ex præcepto ^b regis Edwardi civitas, quæ Toucestre dicitur, ante pascha, & altera post pascha circa Rogationes ^c conditur.

Anno D. 940. Pagani de Northampton & Legerecestre, statuta pace violata, Toucestram adeunt, quam per totam diem impugnantes expugnare moluntur; sed illis, qui intus erant, summis viribus resistentibus, sibi que in auxilium vicinis accurrentibus, omnes in fugam verterunt.

Toucestre.

Deinde frequenter in provincia Bukingamensi noctu super imparatos irruentes, non solum de hominibus, sed & de jumentis prædam agunt, multosque inter Brynpda & Egelbirig interficiunt. Eodem tempore paganorum exercitus, qui Eastangliam & Huntandun inhabitabant, relicta munitione, quam in Huntandun firmaverant, in loco, qui dicitur Temesforda, firmiorem sibi construxere.

Egelbirig,
forfan Eil-
leþbyri.
Huntan-
dune.
Temes-
forde.

Pagani conglobati urbem, quæ Wiganmere dicitur, adeunt, & per totam fere diem impugnare non desinunt. Sed qui intus erant illam viriliter defendebant, hostesque abigebant.

Wigan-
mere.

Eodem anno populus, undecunque collectus, Temesfordiam pergunt, eamque obsident, impugnant, expugnant, incendunt, diruunt, regem paganorum ducemque ^d Togleas cum

Pag. 245.
Temes-
forde.

^a Sic. ^b Hac sub anno 940. non sub anno 939. in MS. Bodl. & Flor. Wig. collocantur. ^c Apud Wiggiamere conditur MS. Bodl. & Flor. Wig. ^d Itam MS. Bodl. Sed Togleam Flor. Wig.

flio suo, comite videlicet Mannano, fratrem quoque illius, ^a omnesque, se defendere volentes, interficiunt, reliquos capiunt, & quæcunque reperiunt, tollunt.

Ibidem de expugnatione Dorbeia per Ægelfledæ exercitum.

Ibidem. Non parva multitudo populi, in unum congregati, unanimiter Colecestram adiit, quam obsidione cingentes

^{sup.} Angli.

tamdiu impugnant, donec expugnent.

Mealdunum.

Ibidem. Ut Dan frustra Mealdunum, Eastfax: oppidum, aliquamdiu obsederint.

Passanham. Touceestre. Ibidem. Non multo post invictiss: rex Edwardus, Westfax: caussa, expeditionem ad Passanham duxit, & tamdiu eam obsedit, donec urbs Touceestra lapideo cingeretur muro.

Ibidem. Aliumque exercitum ad Huntandun è vestigio misit, ut civitatem refarcirent, & renovarent, & in ea custodes ponerent.

Ibidem. Paucis post interjectis diebus, Westfaxonico coadunato exercitu, Colecestram rex adiit, & murum redintegravit, in ea bellicosos cum stipendio posuit.

Anno D. 941. Ægelfleda, Merc: domina, in principio anni cum auxilio dei Legrecestram pacifice acquisivit, & exercitum Danorum, qui ad illam pertinebat, ferme totum in ditionem accepit.

Stanforde.

Ibidem. Post Rogationes cum exercitu Stanfordam ^{sup:} rex.

fectus est, firmamque in australi parte annis Welund arcem munivit, & non solum Danos, qui in septentrionali plaga ejusdem annis arcem tenebant, sed & omnes, qui ad illam pertinebant, in ditionem accepit.

Ibidem. Processu vero temporis prius Mercenses omnes, & Danos Merciam inhabitantes, dein tres reges Britonum, videlicet Howel, Clituuic, & Luthuual cum suis populis in ditionem sui accepit.

Thealwale. Anno D. 942. Autumnali tempore rex invictiss: Edwardus ad Tealweale profectus est, & ad ejus præsidium fortiss: quoque de exercitu suo reliquit.

Mancestre.

Ibidem de Mancestria jussu regis reparata, utque Elfwina, filia Ægelfledæ, Merc: regnum ademerit.

Snotingham.

Anno D. 943. Edwardus Senior ante nativitatem Jo: Baptistæ cum expeditione Snotingham adiit, & in australi parte flu: Treante urbem contra urbem, quæ in altera ripa sita erat, ædificavit, & inter utramque firmum pontem fieri mandavit. Inde cum exercitu ad Bedecanpellan profectus non longe ab ea urbem construxit, & in illa milites, viribus robustos, posuit.

Bedecanwcl.

• Et omnesque *Autographon Leland. contra fidem MS. Bodl. & Flor. Wig.*

sup. obitum Edwardi. sup. Edwardi regis.
 Anno D. 947. ^a Non multo post filius ejus Ælfwardus apud Ealfwardus
 Oxenofordam decessit, & sepultus est. obiit Oxonii.

Anno D. 948. Aldredum quoque, filium Eadulfi, de regia sup. Ethelstanus.
 urbe, quæ lingua Anglorum Bebbanbirig nominatur, expulit.

Anno D. 974. Edredus rex Ebor: archiepiscopum Wulstanum in Luthanbirig arctam posuit in custodiam, quia frequenter apud eum certis de causis accusabatur. Jussit etiam cives Luthanbirig.
 Thetfordenses quam plures occidere, in ultionem abbatis Aldelmi, injuste ab eis occisi.

Anno D. 986. Rex ^b monachos in novo monasterio, & in Middletun collocavit, & illis Ethelgarum, istis Cynewardum abbates constituit.

Anno D. 990. Edgarus monachis in Exancestre congregatis, virum religiosum Sidemannum illis abbatis jure præfecit.

Anno D. 992. Ofulfus, Wiltoniensis præsul, obiit, & in Wiltunia sepultus est.

Anno D. 993. Clito Edmundus, regis Edgari filius, obiit, & in monasterio Rumesige honorifice est sepultus.

Eodem anno Ælphagus, Suthamptonensium dux, obiit, & Glefconix tumulatus est.

Non multo post Ordgarus, dux Domnaniæ, focer regis Edgari, decessit, & in Exancestre sepultus est.

Anno D. 999. In Eastanglia apud villam, quæ Kyrding nominatur, max: synodus celebratur. Kyrding:

Deinde alia apud Calne, regiam villam.

Tertia apud Ambresbyri.

Anno D. 1015. Danorum exercitus Bebbanburg infregit, & omnia, quæ in ea sunt reperta, secum asportaverunt.

In anno D. 1017. ubi loquitur de translatione relliquiarum D. Cuthberti. Tempore namque Bedæ nulla erat cognitio Dunhelmi.

sup. exercitus Ethelredi.
 Anno D. 1022. Insulam tamen, quæ Monege dicitur, de Monege.
 vastavit.

Anno D. 1023. Quare Domnanienses & Sumerfetenfes in unum congregati, in loco, qui dicitur Penho, certamen cum Penho.
 eis ineunt.

Anno D. 1032. per saltum, qui dicitur Chiltern, Oxenofordiam adeunt, eamque devastantes incendunt. Chilterne.
 sup. Dani.

Ibidem. Post Pascha Eastangliam advecti, & propter Gipefwic navibus egressi, ad locum, qui Ringmer dicitur, ubi duces Ulfketelum cognovere cum exercitu confedissee, per-

^a Sub an: 946. collocant MS. Badl. & Flor. Wig. ^b Edgarus sc.
 rexerunt,

rexerunt, & durum cum eo prælium commiserunt, &c. Ut Eastangli primo à Danis, deinde & Grantabrigienfes fugati sint.

sup: Canuto. sup: Edmundus Yrenside.

Pugna apud Scearftan. Anno D. 1038. Cui occurrit in Wiccia in loco, qui Scearftan nominatur.

Eodem anno rex Edmundus Ferreum latus circa festivitatem S. Andreae deceffit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Edgardo sepultus est Glefconia.

Pag. 247. Anno D. 1050. Natus est ^a Hibernienfis probabilis Scottus, cujus studio & labore hæc Chronica præcellens est de diverfis libris coadunata.

Anno D. 1051. Danicum comitem Hacun, qui nobilem matronam Gunnildam, sororis suæ & Wirtegeorni, regis Winidorum, filiam, in matrimonio habuit, quasi legationis caussa

sup. Canutus

in exilium misit. Timebat enim ab illo vel vita privari, vel regno expelli.

In anno 1053. ponit epistolam Canuti ad primates Angliæ, de rebus à se Romæ gestis.

**Alfgivæ re-
giuz genus.** Anno 1057. ostendit, Suanum, Hardecanutum, & Haroldum asseruisse, se filios fuisse Canuti regis & Northamptonensis Alfgivæ ^b filios; vix tamen à quibusdam illud creditum fuisse. Alfgiva filia fuit Alhelmi ducis & Wulfrunæ.

sup: Animehadi Scotti.

In anno 1065. Super cujus sepulchrum Marianus, hujus Chronicæ autor, decem annis ad pedes ejus stans inclusus, missam cantavit.

sup. Suanus, Goduini filius.

Bofanham. Anno D. 1070. At ille ad Bofanham, ubi naves ejus erant, *sup. Beorn comitem, & consobrimum suum.* eum duxit, & in navem introductum duris mox loris vinciri jussit, &c. Ut eum in ostio Dertæ flu: interfecerit.

Anno D. 1073. Regiam vero Edgytham ^c rex, propter iram, quam adversus Godwinum, patrem ejus, habuerat, re-

Warwelle.

pudiavit, & cum una pedisequa ad Waverleiam eam sine honore misit, & abbatissæ custodiendam commendavit.

Anno D. 1074. Marianus Chronographus seculum reliquit, i. e. factus est monachus. At postea attribuit anno D. 1078.

Ibidem Algitha Emme, conjunx regum Ægelredi & Canuti, ii. No: Martii Wintoniæ obiit, & ibi sepulta est.

Anno D. 1075. Griphini, regis Australium Walensium frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit, in

a Ita etiam in Florentio Wig. Rectius autem, meo judicio, in MS. Bodlejano, Marianus Hibernienfis probabilis Scottus; b Delend. c Edwardus sempe.

loco, qui Bulendun dicitur, jussu regis Edwardi, occiditur.

Eodem anno Wintoniæ Godwino comiti, ^a solito ad mensam regi assidenti, suprema evenit calamitas. Gravi etenim morbo ex improvise percussus, mutus in ipsa sede declinavit, & paulo ibidem inferius in veteri monasterio sepultus est.

Anno D. 1077. Siwardus, dux Northanubrorum, Eboraci ^b decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse construxerat, sepultus est.

Reamesbirig, Hermanni sedes episcopalis.

Reamesbyri.

sup: Leovegarus.

Qui anno 1078. xvi. Cal: Julii, à Grifino, Walanorum rege, in loco, qui Clastebyri vocatur, cum clericis suis, & vicomite Agelnotho, & multis aliis, occisus est.

Clestebyri.
Glaftebyri.

filius sororis S. Edwardi.

Anno D. 1079. Radulphus comes xii. Januar: decessit, & in abbacia, quæ Burn vocatur, tumulatus est.

Pag. 248.
Burne monaster.

Anno D. 1087. strenuus dux Westfax: Haroldus in terra Wallanorum, in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio, magnum ^c ædificare jussit ædificium, &c. Ut Cradoc, filius Grifini, regis Sowthwalanorum, ædificium deturbaverit, custodesque interfecerit.

Anno D. 1088. Et in loco, qui Pevenesca dicitur, suam classem appulisse.

Pevenessey.
Gulielmus
Nothus.

Anno D. 1089. Gytha comitissa, mater scilicet Haroldi, regis Anglorum, ac soror Suani, regis Danorum, cum multis

sup: Exancestra.

de civitate fugiens, evasit, & Flandriam petiit.

Anno D. 1091. Duo ^d * Haroldi filii circa nativitatem Jo: Baptistæ denuo cum LXIII. navibus de Hibernia venientes, in ostio flu: Tau applicuerunt, & cum Breona, Bryttonico comite, grave prælium commiserant. Quo confecto, unde venerant rediere.

Tau flu:
Breona
comes.

Ibidem. Normannis Angliam vastantibus, in Northumbria, & quibusdam aliis provinciis, anno præcedenti, sed & præfenti, & subsequenti, fere per totam Angliam, maxime per Northumbriam, & per contiguas illi provincias, adeo fames prævaluit, ut homines equinam, caninam, cattinam, & carnem comederent humanam.

Anno D. 1092. In qua synodo Agelricus, Sowthfax: pontifex, non canonicè degradatur, quem rex sine culpa mox apud Mearlesburge in custodia posuit.

Mearlesburg.

Ibidem. Et in consilio, in loco, qui Pedreda vocatur, celebrato, coram rege, ac Doroberniæ archiepiscopo Lanfranco,

^a Ita quoque in MS. Bodl. Sed more solito in Flor. Wig. ^b E. MS. Bodl. & Flor. Wig. ^c Ædificari in MS. Bodl. & Flor. Wig. ^d Asteriscus est ab ipso Lelando. Nulla tamen discrepantia vel in MS. Bodl. vel in Flor. Wig.

episcopis,

episcopis, abbatibus, comitibus, & primatibus totius Angliæ,

sup: querela Wulstani.

dei gratia adminiculante, est terminata.

Bigot.

Anno D. 1096. Herefordensis comes Rogerus, filius Wilhelmi, ejusdem pagæ comitis, Eastanglorum comiti Radulfo, contra præceptum regis Wilhelmi, sororem suam conjugem tradidit, nuptiasque permagnificas cum plurima multitudine optimatum in Grantebrigenfi provincia, in loco, qui Yxninga dicitur, celebrantes, magnam conjurationem, plurimis consentientibus, contra regem Wilhelmum ibi fecerunt.

Edgytha, eodem anno, regis Haroldi germana, quondam Anglorum regina, Decembr: mense decessit Wintoniæ, cujus corpus, regis jussu, Lundoniam delatum, juxta corpus domini sui regis Edwardi est Westmonasterii tumulatum.

Anno D. 1102. Dunholmensis episcopus Walterus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad caput capræ, ii. Idus Maii, feria quinta, à Northumbr: est occisus, in ultionem necis Liulfi, nobilis ministri.

Pag. 249.

Anno D. 1105. Regina Matilda 4. No: Novembr: feria 5^a. decessit in Normannia, & Cadomi est sepulta.

Anno D. 1110. ubi scribit de conjuratione in Gul: Rufum. Hujus execrandæ rei principes fuerunt Odo episcopus Baiocensis, (qui & comes Cantuar: erat) Robertus etiam, frater ejus, comes Moritunensis; & hic uterque frater fuerat Wilhelmi regis Senioris, sed tantum de matre.

Fratres uterini, Odo comes Cantii, Robertus comes Moridunensis. Gilbertus filius Richardi.

Ibidem. Hinc signa movens, ^a cœptumque aggrediens iter, Tunebrigiam, cui præerat Gilebertus, filius Richardi, contrarium sibi invenit, obsedit, in biduo expugnavit, vulneratum Gilebertum, cum castello, ad deditionem cœgit.

Ibidem. Cum paucis adiit ^b castrum fratris sui Roberti, Moritunensis comitis, quod Pevenessej dicitur.

Ibidem. Accelerat, machinas parat, patrum utrumque ob-

sup. Gul: Rufus.

sidet. Locus ^c erat munitiss: ad expugnationem indies laborat.

sup. Rodbertus Mulbraius.

Ibidem. Qui, congregato exercitu, invasit Bathoniam, civitatem regiam, igne succendit eam, & illa deprædata, transiit in Wilteshire, villasque depopulans, multorumque hominum strage facta, tandem adiit ^d Giluecestram, obsedit, expugnare disposuit, &c. Ut inglorius recesserit.

Forfan, Ivelcestre, quæ nunc Ilchestre.

Ibidem. Wilhelmus de Oue Glavorniensis invadit comitatum.

Anno D. 1115. Rex Scottorum Malcolinus, & primoge-

^a Gul. sc. Rufus. ^b Odo sc. Baiocensis episcopus. ^c Pevenessej nimirum. ^d Giuelceastram in MS. Bodl. & Flor. Wig.

nitus filius ejus Edwardus, cum multis aliis, in Northumbria, die festivitatis S. Britii, à militibus Roberti, Northumbr: comitis, occisi sunt.

regis Scottorum.

sup: Alexander, frater Edgari. i. e. revelationi corporis S. Cutheberti.

In anno 1126. Hic, quia tam sanctæ rei sibi licuit interesse, datis quam plurimis marcis auri & argenti, parari fecit scrinium, in quo sanctum corpus, novis indutum vestimentis, honorifice est reconditum.

Anno D. 1133. Rex Anglorum Henricus Flandrenses, qui Northumbriam incolebant, cum tota supellectile sua in Walloniam transtulit, & terram, quæ Ros nominatur, incolere præcepit.

Anno D. 1135. Comitem Robertum de Belesmo, de Normannia ductum, apud Waram in arctiss: posuit custodia. Wigornia eodem anno conflagravit.

Anno D. 1136. Civitas Cicestra cum principali monasterio per culpam incuriæ III. No: Maii flammis consumpta est.

Anno D. 1139. Secundum regis Henrici præceptum Cicestræ novum opus est inceptum.

Anno D. 1140. Nonis Jul: obiit dominus Florentius Wigorniensis monachus. Cujus subtili scientia, & studiosi laboris industria, præminet cunctis hæc chronicarum chronica.

Lelandus.

Hoc Chronicon, quod in Coriniensi bibliotheca reperi, deductum fuit ad annum ^a D. 1153.

Ex primo libro Henrici Huntingdunensis archidiaconi.

P. g. 150.

Cum autem plurimas insulas habeat Britannia, tres majores habet: Orcadas, de quibus dictum est; aliam Man, vel Eboniam, quæ in umbilico maris inter Hiberniam & Britanniam sita; tertiam Wight, quæ australis, & vergit contra Normanos & Armoricos, qui nunc Britanni dicuntur, sicut in proverbio dicebatur antiquo, quando de iudicibus & regibus sermo fiebat: "Judicabit Britannia cum tribus insulis." Erat autem & civitatibus quondam viginti & octo nobilissimis insignita. Civitatum autem nomina hæc erant:

Caer Ebranc, i. e. Eboracum, Caer Kent, i. e. Cantuaria, Caer Gorangon, i. e. Wigornia, Caer Lud, i. e. Lundo-
nia, Caer Lirion, i. e. Leicestria, Caer Collon, i. e. Colcestria, Caer Glou, i. e. Gloucestria, Caer Cei, i. e. Cicestria,

Lelandus.

Civitatum nomina sunt hic confuse & obscure posita, multa vetera prætermissa, recentiora aliquot adscripta.

^a Ad quem annum pertingit etiam Codex Bodlejanus. Quod vero de Florentio notat, be Continuatione Mariani intelligi debet, qui ante annos aliquam multos ultimum diem obiit.

Lelandus.

Oder deerat in omnibus exemplaribus, quæ ego hactenus vidi. Cambri tamen sua lingua ita vocant.

Monachi Tinenfes dicunt, civitatem fuisse in ulteriore ripa ostii Tinæ flu: Caerurfe nomine, ubi natus erat rex Ofwi.

¹ Segontium non est situm super Tamefin.

Vilodunum caput regni Westfaxonum.

Lelandus.

Ego potius dicerem Ventam fuisse caput. Quanquam & Vilodunum à regibus Westfax: celebratum fuit.

Magnitudo Vectæ.

Verolamium,
Werlamecestre,
Wadlingecestre,
{ Nunc St. Albans.]

Cair Oder Nant Bathon
Caer Oder, i. e. Bristou, Caer Ceri, i. e. Cirecestria, Caer Guent, i. e. Wincestria, Caer Grant, i. e. Grantecestria, quæ modo dicitur Grantebrigia, Caer Luel, i. e. Carlile, Caer Dauri, i. e. Dorecestria, Caer Dorm, i. e. Dormecestria, quæ sita in Huntingdunensi provincia super flu: quod vocatur Nen, penitus destructa est. Caer Lidcoit, i. e. Lincolnia, Caer Merlin, quæ nunc quoque sic vocatur. Caer Guorcon, Caer Cucerat, Caer Guortegern, Caer Urnac, Caer Celemion,

Caer Meguid, Caer Licilitd, Caer Peris, i. e. Porcester, Caer Legion, in qua fuit archiepiscopus tempore Britonum. Nunc autem vix moenia ejus comparent, ubi Usca cadit in Sabrinam. Caer Draico, Caer Mercipit, Caer Segent, quæ fuit super Tamefin, non longe à Redinge, & nunc vocatur Silcestre. Hæc erant civitatum nomina a tempore Romanorum & Britannorum.

De septem Anglorum regnis loquens,

Tertium Westfaxe, cujus caput erat Wiltonia, nunc sanctimonialibus data.

De 4^{or}. publicis stratis.

Primum est ab Oriente in Occidentem, & vocatur Ichenild.

Secundum est ab Austro in Aquilonem, & vocatur Erningstrete.

Tertium est ex transverso à Dorobernia ad Cestriam, & vocatur Watlingstrete.

Quartum, majus ceteris, incipit in Catenes, & desinit in Totenes, scilicet à principio Cornu-Galliæ in finem Scotiæ, & hic callis vadit ex transverso à Zephiro Australi in Eurum Septentrionalem, & vocatur Fossa, tenditque per Lincolniam.

Quæ habet ab oriente in occasum xxx. millia circiter passuum, ab Austro in Boream duodecim, in orientalibus sui partibus mari sex millium, in occidentali trium, à meridiano littore distans.

Passus est autem juxta Verolamium, i. e. Werlamecestre, sive Wadlingeceastre.

^a Nomina nimirum 29. adhibuit. Huntingdunensis etiam exemplaria impressa 29. recensent, licet jam antea 28. solummodo commemorassent. Sed si, ut ista inter se invicem conciliantur, forte cupias, adis Usferii celeberrimi Antiq. Brit. Eccl. p. 33. Edit. fol.

Idem

Idem Drepanam, civitatem Bithiniæ, in honorem martyris Luciani, ibi conditi, instaurans, ex vocabulo matris suæ Helenopolim vocavit.

Ibidem. Helena vero, Britannicæ nobilis alumna, Londoniæ muro, qui adhuc superest, cinxisse ^a fertur, & Colecestriam mœnibus adornasse.

Laus Constantini Mag: ex factis scriniis.

Pag. 1514

Vir primo imperii tempore optimis principibus, ultimo mediis comparandus. Innumeræ in eo animi corporisque virtutes claruerunt. Militari gloria summus, fortuna par & industria: civilibus artibus & studiis liberalibus deditus. Affectator justis amoris, in amicos egregius. Verum insolentia rerum secundarum aliquantum ex illa favorabilis animi docilitate tandem mutatus est.

Anno 8°. adventus Sax: in Britan:

Hengistus igitur & Esc, filius suus, acceptis auxiliis à pa-

Vortimeri

tria sua, & morte juvenis freti, bello se præparant apud Creganford, &c. de cæde & fuga Britannorum.

Creganford locus Cantii, ut ibidem liquet.

Exinde regnavit Hengist, & Esc, filius suus, in Cantia.

Regnum igitur Canticæ incepit VIII°. anno adventus Anglorum.

Initium regni Cantiorum.

Quo in loco innumeram hominum turbam eadem die convertit ad dominum.

Germanus, Verolamii fidei prædicans, multos ad Christum convertit, vel potius ab erroribus revocavit.

Erant autem filii Widgils, filii Uuita, filii Vecta, filii Woden, filii Frealof, filii Fredulph, filii Fin, filii Flotwald, filii Getæ, quem dixerunt filium dei, i. e. alicujus idoli.

Nam id temporis Britanni Christiani erant.

Pugnatum est diu & acriter, donec Hengistus duodecim principes cuneorum prostravit, & vexillis eorum dejectis, & manipulis deturbatis, in fugam coëgit.

Ipse autem multos principum suorum, & gentis, amisit, & quendam magnum principem, qui vocabatur Wipped, ex cuius nomine locum belli illius prædicto nomine vocavit.

In primis dux Ælle venit, & tres filii sui, Cymen, Plenting, & Sciffa.

Ælla, primus rex Sudfax:

Igitur dux Ælle cum filiis suis, & classe militaribus copiis instructissima, in Britannia ad Cymeneshore appulerunt.

Ciffa hic forsan nomen dedit Cicestre, quæ olim caput fuit Sudfax. Hic Ciffa Ællæ successit in regno Sudfaxonum.

Ællæ victoria, & initium regni Sudfax:

Fugati ¹ sunt igitur Britanni usque ad proximum nemus, quod vocatur ² Andredeslege.

¹ Fuga Britannorum.

² Andredeslege fylva.

^a Ex impress.

O o 2

Con-

Convenere reges & tyranni Britonum apud Mecredesburn, & pugnare contra Ælle, & filios suos, & fere dubia fuit victoria.

f. ex Germani venientibus.

Andredes-
cestre urbs
obsessa.

Virtus An-
dredoca-
strensiur.

Pag. 252.

Andredes-
cestre urbs
solo com-
planata.

Fretus igitur copiis ingentibus, obsedit Andredescestre, urbem munitissimam. Congregati sunt igitur Britanni quasi apes, & die expugnabant obsidentes insidiis, & nocte incursum. Nullus dies, nulla nox erat, quibus sinistri & recentes nuntii Saxonum animos non acerbarent. Inde tamen ardentiores effecti, continuis insultibus urbem infestabant. Semper vero dum assilirent, instabant eis à tergo Britones cum viris sagittariis, & amentatis telorum missilibus. Dimissis igitur mœnibus, gressus & arma in eos dirigebant pagani. Tunc Britones, eis celeritate præstantiores, sylvas cursu petebant. Tendentibusque ad mœnia rursum à tergo aderant. Hac arte Saxones diu fatigati sunt, & innumera strages eorum fiebat, donec in duas partes exercitum dividerunt, ut, dum una pars urbem expugnaret, esset eis à tergo contra Britonum excursus bellatorum acies ordinata. Tunc vero cives diuturna fame contriti, cum jam pondus infestantium perferre nequirent, omnes ore gladii devorati sunt cum mulieribus & parvulis, ita quod nec unus solus evasit.

Et quia tot ibi damna toleraverant extranei, ita urbem destruxerunt, quod nunquam postea reædificata est.

Locus tantum quasi nobilissimæ urbis transeuntibus ostenditur desolatus.

Origo regni Westsax: per Certicium, anno adventus Anglorum 71°. anno Domini 519°.

Port, }
Beda, } filii Port.
Megla, }

Victoria Saxonum.

Lelandus.

Portesmouth à Port Saxone nomen non sumpsit.

Anno 48°. adventus Anglorum Certic & Kinric filius suus cum quinque pupibus venerunt ad Ceticeshore &c. ut Britannos aperto Marte vicerint.

^d
Septimo anno post adventum Cirtici, venit Port, & duo filii ejus Beda & Megla, cum duabus navibus maximis, apud Portesmouth.

Duce igitur & populo perempto vel fugato, victoria potiti sunt Port, de quo dicta est Portesmoutha, & duo filii ejus.

^a
Bellum scripturus sum, quod Nazoleod, rex max: Britannorum, egit contra Certic, & Kinric, filium ejus, sexagesimo anno adventus Anglorum.

^a
Nazoleod vero magni nominis erat, & magnæ superbiam, à quo regio illa Nazoleoi dicta est, quæ modo dicitur Certicesford, &c. Ut Certic & Kenric, auxilio Eske, regis Cantiorum,

Certices-
ford,

Cantiorum, & Ællæ, regis Sudfax: Nasoleod vicerint.

Arturii victoria.

Arturii
victoria.

Decimum vero gessit in littore flu: quod nos vocamus Tracte Heuroit.

Loquitur de bellis duodecim Arturii, quibus Sax: attrivit.

Hæc autem bella & loca bellorum narrat quidam historiographus; quæ tamen omnia loca nostræ ætati incognita sunt.

Ignorantia
Henricianæ
ætatis.

Regnum Estfaxe, i. e. Orientalium Saxonum, incepit, quod primus, ut putatur, tenuit Erchenwin, secundum quod ex veteris scripturis conicere possumus, qui fuit filius Offæ.

Regnum
Eastfaxo-
num.

Post Erchenwin vero Slede, filius ejus, qui ducens filiam Ermenrici, regis Cant: sororem scilicet Ethelberhti, genuit ex ea Sebrichtum, qui primus regem Estfaxe conversus est ad fidem.

Certic namque & Cinric, filius ejus, congregatis ingentibus copiis, apud Withland præliati sunt, belloque devictam insulam ceperunt, & innumerabilem hostium stragem fecerunt apud Witgaresbrige XIII°. anno regni sui.

Eandem autem insulam, quæ scilicet Latine Vecta dicitur, dederunt 4°. post hunc anno duobus nepotibus suis, Stuf & Witgar.

Vecta data
Stufo &
Witgaro.

sup. Kinrici.

Decimo autem regni ejus obiit Witgar, & sepultus est apud Witgaresbrige, quæ sic ab eo vocatur.

Sepultura
Witgari,
Witgares-
brige unde.

Regnum Nordhumborum incepit XIII°. anno regni Kinrici. Cum enim proceres Anglorum patriam illam multis & magnis præliis sibi subjugassent, Idam quendam, juvenem nobilissimum, sibi regem constituerunt, qui fuit filius Eoppæ.

Construxit autem Bebbanburg, & circumdedit eam prius sepe, postea muro.

Ida, rex
Nordhum-
brorum,
Bebbam
construxit.

Kinric & Cheulin, filius ejus, XXI°. anno regni sui, pugnaverunt contra Britannos, dubio Marte.

Britanni, quasi vindicaturi confusionem belli, quam circa

quinquennium pertulerant, congregatis viris bellicosis, armis & numero munitis, acies ordinaverunt apud Beranburi.

Ella post eum regnavit xxx. annis, quamvis iste non fuisset filius Idæ, sed filius Iffæ.

Pag. 253.
Ella secun-
dus rex
Nordhum-
brorum,

a F. veteribus scripturis, vel veterum scripturis, sive, ut in impress. veterum scriptis.

rex Westfax:

Prima pugna, quam Saxonum reges in Britannia inter se gessere. Wippandune.

Cheuling nono anno regni ejus, & Cutha frater ejus, viri audacissimi: caussis variis compellentibus, pugnaverunt contra Edelbricht, quoniam regnum eorum viribus superbis introierat. Ingressi vero prælium apud Wippandune duos consules ejus, scilicet Oslaf & Cneban, & innumeram multitudinem cum eis, bello fulminantes occiderunt, &c. De fuga Ethelberti, regis Cantiorum.

Cheulingi anno duodecimo pugnavit Cutha frater ejus cum Britannis apud Bedeanford, quæ modo dicitur Bedeforda, & est modo caput provinciæ circumjacentis.

S. Cutha.

Pugnavit igitur, & vicit cepitque armorum effectu qua-

Legen

tuor castra munita, scilicet Lienberig, Ælesburi, Benesing-

* alias Evesham.

tune, & Ægnesham.

Regnum Orientalium Anglorum. Uffa rex Orientalium Anglorum, à quo Uffingæ.

Regnum Estangle incepit, quod continet Norfolk & Suffolk. Hoc autem regnum primus tenuit Uffa, à quo reges Orientalium Anglorum Uffingas appellant.

rex Westfax:

Cheuling & Cuthwine, filius ejus, XVIII°. anno regni ejus pugnaverunt contra Britones. Tres autem reges eorum, Comagil, Candidan, & Farnimagil acies in eos confertas & splendidas prælii legibus distinxerunt apud Deorham, &c. De Britannorum fuga.

Claudia, Cirencestre, Balnea,

} à Sax: captæ.

Saxones vero, horribiles eis facti, inter sequendum eos tres urbes excellentissimas sibi ceperunt, Gloucestre, Cirencestre, & Bathecestre.

Fedhanlea. Cuthuini cædes. Victores victi.

Cheuling 25°. anno regni sui & Cuthwine pugnaverunt cum Britannis apud Fedhanlea.

Cuthwine, gravi multitudine oppressus, prostratus & occisus est. Victi igitur sunt Angli, & fugæ dati, &c. Ut Cheuling, reparato exercitu, Britannos vicerit.

Regnum Merciorum. Crida rex.

Regnum Merche incepit, quod Crida, ut ex scriptis con-jicere possumus, primus obtinuit.

Pugna inter Edelfridum, regem Nordhumbr: & Redwaldum, regem Estanglorum.

Pugnatum est igitur in finibus Merciorum ad orientalem plagam amnis, qui vocatur Idle, &c. De cæde Reineri, filii Redwaldi, deque cæde Edelfridi, & fuga Northumbrorum.

Genus vekilli, quod Romani Tuffam, Angli vero Tuf appellant.

Decimo

Decimo nono anno Kinegilsi, regis Westfax:

fratres.

Chinigils & Chichelm pugnaverunt contra Pendam apud Cirancestre, &c. Ut post grave prælium ibidem facti sint concordēs.

Percussus est vero per Oswium regem apud annem Winued. Pendæ, regis Merciorum, cædes. unde dicitur, "In Winwede annæ vindicata est cædes Annæ."

Pugna inter Chenwalh, regem Westfax: & Britannos, 17°. anno reg: ejus.

Et fugati sunt à Pennun usque ad Pedredan, & facta est su- Pennun. Pedredan. per progeniem Bruti plaga insanabilis in illa die.

Et insulam Withe ultra positam de- Vecta ab Wulphero, Merciorum rege, capta; sed prius bellavit & obtinuit.

Vecta data ab Wulphero Ædeluoldo, regi Sudfax: fugato Chenuallo, Westfax: rege.

Cui, de lavacro suscepto, dedit in signum adoptionis insulam With. Et, ut eandem insulam ad fidem Christi converteret, misit ilico Epam presbyterum ad prædicandum. Hæc tamen nec dum converti potuit.

archiepiscopus Cant. Tempore Lotharii, regis Cantiorum.

Tenuit Theodorus consilium apud Tedford.

Synodus apud Teotford.

Et gens regni Merche, quæ etiam vocatur Middelengle, Pag. 254. i. e. Mediterrania Anglia.

Tempore Lotharii regis Cantia.

Ædelred igitur, rex Merchensis, urbem Rosensem destruxit, provinciam Kentensem transmeavit, prædam innumerabilem reduxit.

Ex tertio libro.

Unde dicitur, a "Cedwallensium" Denisburn, i. e. rivus Deniff, "Deniff cursus cohercuit," qui locus in Nonus liber Historiæ Henrici Hunting: est de miraculis Sanctorum Anglorum. magna veneratione habetur, ut in libro miraculorum dicitur.

Thanatos, juxta æstimationem Anglorum, familiarum sexcentarum.

Successit autem Sigeberto Swithelm, baptizatus à Cedd in Estanglia in Rendlesham, i. e. mansio Rendli.

Vecta insula est mille & ducentarum familiarum.

Ex 4°. libro.

S. Cedwallam.

Ine regnavit post hunc super Westfaxe xxxviii. annis. Ine Genus Inz. fuit filius Chenred, filii Ceoluold. Cheolwold fuit frater Chinewold, fueruntque ambo filii Cuthwin, filii Cheauling, filii Chenric, filii Certic.

a Pro Cedwallensium, lege, cædes Cedwallæ, & Codd. impress.

Anno

Ædelred,
rex Mercio-
orum, fit
monachus.

Anno domini DCC. Ædelred, filius Pendæ, rex Merche, omnipotentis benignitate visitatus, fit monachus XXIX°. anno regni ejus, & sepultus est apud Bardenei.] Merchi, qui dicuntur etiam Sudhumbri.

Chinredus,
rex Mercio-
orum, fit
monachus.

Cui successit Chinred, cognatus ejus, similis virtute & felicitate. Cum enim quinque annis regnum nobiliter tenuisset, nobilius multo regni sceptrum reliquit. Veniens namque Romam, & monachus ibi factus, Constantino pontificante, usque ad diem permansit ultimum.

Offa, Sig-
heri regis
filius, fit
monachus.

Cum quo etiam Offa, filius Sigeri, regis Orientalium Saxonum, rex, si remansisset, futurus, pari ductus devotione Romam ivit, & monachatum suscepit.

Alfredus, rex Northumbrorum, periit Drifeldæ, cujus ibi sepulchrum etiam nunc extat. Vindicata cædes Ecgfridi, regis Northumbr: Brechtus comes.

Periit apud Drifeld anno regni sui XX°. nec dum completo. Lelandus. Drifeld est op: Eboracensis provinciæ, media fere via inter Vattodunum & Bridlingodunum.

Tunc etiam Berfrid consul restitit superbiæ Pictorum, dimicans inter Heue & Cere. Ubi multitudine magna Pictorum strata ultor extitit regis Ecgfridi & consulis Brehti.

Ine 26°. anno regni sui pugnavit contra Cheolred, regem Merche, filium Ædelredi regis, apud Wonebirih.

Ceolredus,
rex Mercio-
rum, sepul-
tus Liches-
feldæ.

Anno vero sequente idem rex Merche Ceolred mundo exiit, & sepultus est apud Lichesfeld.

Circa annum 27^m. reg: Inæ.

Circa hoc tempus Cuthburg, soror Cunebnrg, constituit abbatiam apud Twinburn, quæ data Ecgfrido, regi Northumbr: sed eo vivente separata.

Thonodunense castrum opus Inæ regis.

Ine 36°. anno regni ejus exercitum in Sudfaxe promovit, pugnavitque contra Sudfexas potenter & victorose, & interfecit eodem prælio Ealdbright, quem prius fugaverat à castro quod vocatur Tantune. Quod quidem Ine construxerat. Sed quia juvenis prædictus Ealbright castrum introierat, qui regius hostis erat, Edelburg regina, uxor Inæ, castrum cepit armis, captumque destruxit, & eum fugere compulit in Sudrei & Sudfexe.

Virtus Edelburgæ reg:

Pag. 255.

Ine rex potens & felix relinquens Adelardo, cognato suo, regnum, Romam petiit, & ibi peregrinans in terris, stipendia promeruit in cælis.

Adelardi, regis Westfax: anno quinto.

Tadwinus.

Brightwoldus archiepiscopus pene 38°. annis obiit, & Tadwinus, qui fuerat præbyter apud Brødune in Merche factus archiepiscopus.

Sumertoun, Antonino Moridunum.

Post biennium Adelbold, rex Merche fortiss: congregato terribili exercitu obsedit Sumertune castris depositis per gyrum. Cumque

Cumque non esset, qui inclusis auxilium ferret, vel includentibus resistere posset, eam recepit in suam.

Somordidum obsequium. Latum imperium Adelbaldi.

Adelald igitur, rex Merchenfis, maxima virtute super reges coætaneos provectus est, omnes provincias Angliæ usque ad Humbrum flu: cum suis regibus sibi subjectas esse voluit, & fecit.

Octavo anno Adelardi, regis Westfax:

d Cantuar:

Tatwinus archiepiscopus, vir religione & prudentia insignis, sacris quoque litteris nobiliter instructus, hominibus ultra non apparuit.

Qui committens prælium erga dominum suum apud Edwines Clive, jure gentium spreto, jure dei occisus est.

Clivus Eduuini. Pugna inter Molle, regem Northumborum, & Osuvinum ducem. Aclea in Sudereia.

Circa hoc tempus concilium fuit apud Acle.

Chineuulphus volens relegare Kineardum, ab Chinewulphus igitur xxxi^o. regni seipso apud Moretum, dum concubinam peteret, occisus est apud Winchestre. [citus est.

Chineardus sepultus in Aclensi monasterio.

Alias Ascenmistre, corrupte forsan pro Axemistre in Devonia.

Kineard, frater Sigebrechtii, regis Westfax: à militibus Chineuulphi regis juvenis autem apud Aclenminster sepultus est.

Ea tempestate Offa, rex Merche, præcepit amputare caput S. Ædelbrichtii.

Gens vero pagana prædaverunt Northumbre, & monasterium Ecgfridi spoliaverunt apud Dunemuth.

Ecgberti regis anno xxxiii^o. redierunt in Angliam. Primum igitur prædaverunt Scepege.

Ex quinto libro.

Ingredientesque Suduriam, regalibus cuneis apud Haclea obviaverunt. Hoc bello vicit Adelwolp Danos.

Misit rex Adeluulphus Aluredum filium suum Leoni Papæ Romam.

Postea vero cum magno honore Romam perrexit, & ibi uno anno conversatus est. Et inde rediens, filiam Caroli Calvi, regis Franciæ, assumpsit in uxorem, & eam secum in hanc patriam adduxit, & cum duobus annis eam tenuisset, hominibus ademptus est, & sepultus apud Wincestre.

Hic primum fuerat episcopus apud Wincestre, sed, Ecgbrito patre suo defuncto, factus est rex, & uxore ducta, quatuor filios genuit, qui omnes post eum reges fuerunt.

Ex historia Scribar Alfredi desumpta.

Po^o ea rediit in Angliam ille magnus exercitus cum omnibus rebus suis ad portum Limene cum ccl. navibus. Qui

TOM. II.

P p

portus

portus est in orientali parte Kent, juxta magnum nemus Andredeslege, quod cxx. millia in longitudine, xxx. in latitudine

Apledre. continet. Egressi vero construxerunt
 Awldre castrum, alias Apul-
 dran, in historia, à quodam ^{un} castrum apud Auldre.
 Alfredi regis familiari scripta. Alfredi regis anno 23°. Daci, qui e-

Pag. 256.

rant in Legecestria, iverunt circum per Nortwales & Northumbre ad Merefige, insulam Estfexe, & post in hyeme traxerunt puppes suas per Tamesim in flu: Luie. Anno vero sequente exercitus, qui erat in Luie, fecit juxta idem flu: castrum quoddam viginti millibus à Londonia.

Venerunt igitur Londonienses ad castrum illud, & cum Dacis pugnantes, quatuor ex ducibus eorum occiderunt, & victoriam in tempore oportuno dedis suis dominus omnipotens, Cum ergo fugissent Daci ad castrum, fecit rex aquam

ⁱ
 Luye findi in tria brachia, ne puppes suas per eam reducere possent. Quod Daci comperientes, relictis puppibus, perrexerunt ad Quatbruge juxta Savernam, & ibi castrum fecerunt & hyemaverunt, commendatis uxoribus suis in Estangle.

^{er}
 Rex vero cum omni exercitu profecutus est eos.

At Londonienses puppes Dacorum relictas, quasdam ad Londoniam duxerunt, quasdam combufferunt.

Alfredi
 laudes.

Alfredus rex cum regnasset xxviii^o. annis & dimidio super totam Angliam, præter illas partes, quæ subditæ erant Dacis, mortis sensit aculeum, de cujus regimine laborioso & inextricabili vexatione versifice proloqui dignum duximus:

Nobilitas innata tibi probitatis honorem
 (Armipotens Alfredus) dedit; probitasque laborem:
 Perpetuumque labor nomen, cui mixta dolori
 Gaudia semper erant, spes semper mixta timori.

^{ra}
 Si modo victor eras, ad crastina bella pavebas.
 Si modo victus eras, ad crastina bella parabas.
 Cui vestes sudore jugi, cui sica cruore
 Tincta jugi, quantum sit ^a onus regnare, probarunt.
 Non fuit inmensi quisquam per climata mundi,
 Cui tot in adversis vel respirare liceret.
 Nec tamen aut ferro contritus ponere ferrum,

^{ff}
 Aut gladio potuit vitæ finire dolores.

^{labores,}
 Jam post exactos vitæ regnique dolores,
 Christus ei sit vera quies, sceptrumque perhenne.

^a Honos MS. Vide autem quid de hisce versibus observaverim in notis ad pag. 217. Vita Spelmanniana Ælfrædi magni. Re-

Rebellio Edelwoldi adversus Eduuardum regem,
fratrem suum.

alias Ethelwardus.

f. sanctimoniale.

Edeluoldus vero, frater suus junior, accepit uxorem, & fa-
savit Winburnam, sine voluntate tam regis quam nobilium
regni. Quapropter ivit rex Eduardus cum exercitu suo ad
Bathan juxta Winburnam. Edeluuoldus autem cum homi-
nibus suis in Winburna permanens, januis clausis, dicebat,
quia ibidem perfisteret, aut occumberet. Nocte tamen inde

S. Dacorum.

recedens, ivit ad exercitum, qui erat in Northumbre.

Eduardus rex anno quinto regni sui constituit inducias
cum Estanglis & Northumbris apud Itingesford.

Eduardus anno nono regni sui construxit Hertfordiam cas-
trum non immensum, sed pulcherrimum, inter Beneficiam, Mi-
meram, & Luie, flumina non profunda, sed clarissima. Eo-

de

dem anno construxit Burgum quendam & Witham in Essex.
Et interea manebat apud Maldon.

Eduardi regis anno undecimo venit mag: navalis exercitus
ab austro ex Lidwicum.

Lidwike.

Anno undecimo Eduardi regis.

Pag. 257.

Rex autem fecit custodiri littora Sabrinæ ex australi parte
à Uuallia usque ad Avenam.

S. Daci.

Ipsi tamen bis furtim exierunt, una vice ex orientali parte
Weced.

Alia vice apud Pordacan.

Et utraque vice pauci evaserunt, qui occisi non essent,
præter illos, qui poterant nare ad pup-
pes, & tunc manserunt in insula Stepen
cum magna miseria, ita quod cibus eis

{ Stepeholm,
Præruptaria, inf:
Sabrinaici maris.

defecit, & multi fame mortui sunt, quia cibum conquerere
nequibant. Tunc recesserunt ipsi in Diomedum, & inde in
Hiberniam.

Eodemque anno rex Eduardus ivit cum exercitu suo ad
Bukingeham, ubi mansit quatuor ebdomadis, fecitque vallum
ex utraque parte aquæ, antequam inde recederet.

Anno 12°. Edwardi.

Fuisse prælium apud Holm inter Kentenses & Dacos ve-
terum scripturæ dicunt.

Decimo 4°. anno Eduardi.

Legecestria renovata est.

15°. anno Ed.

Corpus S. Osuualdi à Bardenei translatum est.

P p 2

16°,

16°. anno Ed.

Angli & Daci pugnaverunt apud Totenhale, & Angli vicerunt.

Eodem anno Edelfled domina, quæ Merche regebat, construxit burgum Brunefburg.

Error Henrici Huntingdunensis.

Ælfleda filia fuit Alfredi regis, & soror Eduuardi Senioris, uxor vero Ethelredi, Merciorum subreguli, quo mortuo ipsa sola regnavit.

Eduuardi regis anno 18°. mortuus est Ethelred, dominus Merche, pater Edelfledæ, qui diu fuerat infirmus, & dedit terram filiæ suæ, quia nullum filium habebat.

Secundo ab hoc anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum apud Scornate, & eodem anno burgum

apud Bruge.

Tertio anno Edelfled, domina Merche, construxit burgum Tameworth in principio æstatis, & ante Augustum illum apud Staford.

Staforda.
Alias Edel-
birch.

Quarto Edelfled, domina Merche, construxit burgum Edefbirith in principio æstatis, & in fine Augusti illud apud Weringewic.

Guerovicum reparatum.

Ciresburch.
Wardeburch.

Quinto construxit burgum apud Ciresburch post natale, & illum apud Wardeburch in æstate, & eodem anno illum apud Runcouen.

Lincolnen.

Brechenau-
mere.

Sexto misit exercitum in Walliam, Wallensibusque victis, fregit Brechannemere, in qua cepit uxorem regis Walensis cum 33. hominibus.

Derby.

Septimo adquisiuit Derebi cum provincia ei appendicia. Cum autem multitudo hostium, intra Derebi conclusa, egredi contra eam non auderet, castellum acerrime inuasit, & in ipso portæ introitu prælii maxima vis exarsit, ubi quatuor duces fortissimi Edelfledæ cæsi sunt. Sed sui nihillominus portam & muros fregerunt.

[Leicester.]

Octavo conquisiuit Leggecaestre, & major pars exercitus, qui ibi erat, sibi subdita est. Eboracensesque illi promiserant, & quidam eorum fidem dederant, quidam vero juraverant, quod forent in auxilium ejus. Post illam autem conventionem ipsa obiit apud Tameworth octo annis ex quo obtinuit dominium Merche, & sepulta est apud Gloucecaestre in porticu S. Petri.

Tame-
worth.

Pag. 258.

Versus Henrici Huntingdun de laude Elfedæ.

O Elfedam potens, ô terror virgo virorum,
Victrix naturæ, nomine digna viri.

• Tu quoque splendidior fieres, natura puellam,
Te probitas fecit nomen habere viri.

• Te quoque spl. f. n. puella MS.

Te mutare ^a decet, sed ^b solum nomina sexus,
 Tu regina potens, rexque trophæa parans.
 Jam nec Cæsarii tantum meruere triumphii,
 Cæsare splendidior virgo virago vale.

Rex Adelstan anno 4°. regni sui Adelstanus, Eduuardi Senio-
 commisit prælium apud Brunenburg, oris filius.
 præliorum maximum, contra Anlaf, Brunenburg nunc Seton di-
 regem Hiberniæ. citur prope Axminster in De-
 vonia. Quære certius.

Edmundus filius Adelstani.

Rex ducens exercitum in illam par-
 tem Merche, quæ diu paganis subdita fuerat, usque ad altissi-
 mum flu: Humbre belli forte Dacos vicit, & v. urbes victo-
 riosus cepit, Lincolniam, Legecestriam, & Stanfordiam, & [Leic:]
 Snotingham, & Derebi.

Expediio Edredi regis, fratris Edmundi, sed jam
 mortui, in Northum: & Scottos.

Northumbros, jugum dominationis suæ ferre nolentes, cum
 valida armatorum manu petiit, totamque sibi conquistavit.
 Inde vero in Scotiam vexilla direxit. Scoti igitur nimio
 terrore percussi sine bello subdiderunt se regi.

filius Ædgari.

Rex autem Ædelred crudeliter destruxerat episcopatum
 Rouceastre. Ædelredi regis anno XIII°.

à Danis prædata.

Exinde Bebbanburg fracta est & spoliata.

Æderedi regis anno 19°. Daci circa Cornugalliam perrexe-
 runt in Savernam, prædantes in Dauen & Sudwales, egredi-
 entes ad Wechport cum ferro & flamma inde reversi sunt Weche-
 c juxta" Penwithstrete ex australi ^d parte", venientesque in Tamere-
 Tamremuth, & inde ad Lidford, fascibus & flammis omnia mouth.
 commendabant, & monasterium Ordulphi apud Elingestoke } Elinge-
 combufferunt. His transactis, perrexerunt hostes in From- } stoke.
 mudam. } Tave-
 stoke.

Finis regni Cantiorum.

Ecgbrightus, rex Westfex, Baldredo Adelstane } filii Ecgbrighti
 fugato, regnum Cantix cum ^c in" domi- } Edeluulphus } monarchæ.
 nio suo tenuisset, Adelstano filio suo illud }
 moriens reliquit. Adelstano vero de- }
 functo, ad fratrem Edeluulphum, regem }
 Westfexe, regnum illud rediit, quod }
 cum hereditario jure Adelbrichto, filio }
 suo, reliquisset, & alius filius ejus Edel- }
 baldus, rex Westfexe, post v. annos }
 periisset, regnum utrumque Adelbrichto subditum est. }
 Ethelbaldus rex.

^a Docet MS. ^b Solam in impress. ^c Circa in impress. ^d Ex impress. ^e Ex impress.

*Ex sexto libro.*Anno domini MIII^o.

Exancestre. ^{sup. ex Dacis.} Quidam Exacestram venerunt, & urbem totam funditus destruxerunt, & omnia spolia secum, cineribus tantum relictis, deportaverunt.

Anno domini MIIII^o.

Northwik. Swein, vir fortissimus, cui deus regnum Angliæ destinaverat, cum navibus multis venit ad Norwic, & eam prædatus est, & combussit.

Theotforde. Exercitus furtim perrexit ad Tedford, & eam prædatam combussit.

Pag. 259. Hida quid. Hida autem Anglice vocatur terra, unius aratri culturæ sufficiens per annum.

Anno MIX^o.

Oxenforde. Perrexerunt per Chiltern ad Oxenford, qua combusta, &c.

Anno MX^o.

Ad festum vero S. Andreae diverterunt ad Northampton.

Anno MXIII^o.

Swein, rex Dacorum, venit per Humbram usque Geinesburg, statimque subditus est ei Uthred, dux Northumbr: & tota gens illa.

Ædelred cum regnasset 37^m. annis post multos labores & anxietates vitæ suæ decessit in Londonia.

Bella ab Edmundo Yrenside, Ædelredi filio, contra Dacos gesta.

Primum apud Peoman juxta Gilinges.

Secundum contra Cnut regem apud Sceorstane.

Tertium Londoniæ, urbe ab obsidione liberata,

Quartam apud Brentford.

Quintum in Cantia.

Sextum in Essex apud Essendune, ubi prodicione Edrici, ducis Merciorum, facta est maxima strages Anglorum.

Septimum in Gloceterhyre, ubi tandem in Olney, insula Sabrinæ, fuit singulare certamen inter Edmundum & Canutum.

Oxenforde. Edmundus post paucos ex hinc dies prodicione occisus est apud Oxenford.

Ubi filius Edrici, in fovea secretaria, consilio patris, delitescens, regem inter celanda bis acuto cultello percussit, & inter viscera ferrum fugiens reliquit.

Cnut rex cum viginti annis regnasset vivere destituit apud Sceaftebiri, & sepultus est Wincestre in veteri monasterio.

Haraldus rex mortem ^a sensit apud Oxenford, & sepultus fuit Westmonasterii.

exul.

Anno XI°. Eduuard.

Godwinus autem consul, & Swein, filius ejus, currentes,

^a Sic.

velis

velis extensis, à Flandria ad insulam Wight ^a prædatus est eam : prædatus est quoque Portland.

Haraldus vero veniens ab Hibernia prædatus est in Porda-

S. Goduinum.

can, & veniens ad patrem suum in With perrexerunt in Pevenese, & inde ad Nesse, & Rumene, & Hith, & in Folcestane, & in Doure, & in Sandwic, & in Shepei, ^b ubique accipientes obsides & puppes. Quidam vero exeuntes Middelton, villam regis, combusserunt.

De Gulielmo Notho versus incerti autoris.

“ Cæsariem, Cæsar, tibi si natura negavit,

“ Hanc, Gulielme, tibi stella cometa dedit.”

Ex septimo libro.

De Gulielmo Rufo.

sup. Roberti

Inde vero castellum Tinemuth conquistavit, & fratrem comitis Northumbr: fulis in eo.

Gulielmus junior x^o. anno reg: fui.

Videns igitur eos plus inexpugnabiles situ terræ quam viribus & armis, fecit parare castella juxta fines Walliæ, & rediit in Angliam.

Sed provincias intolerabiliter vexabat in tributis, quæ nunquam cessabant, in opere aulæ regalis apud Westminstre, in opere muri circa turrim Londoniæ. Pag. 260.

Eodem anno Nicolaus, pater illius, qui hanc historiam Nicolaus. scripsit, mortis legibus concessit, & sepultus est apud Lincolniam, de quo dictum est :

“ Stella cadit cleri, splendor marcet Nicholai,

“ Stella cadens cleri splendeat arce dei.”

sup. Henricus 15.

sup. Robertum

Rediensque anno sequenti in Angliam posuit eum in carde Belesme.

cerem perhennem apud Werham.

Inde ivit rex ad Woddestoke ad locum insignem, ubi rex cohabitationem hominum & ferarum fecerat.

De quo Walo versificator.

Octavus liber continet tres epistolas, sed bene longas ; unam ad Henricum primum, regem Angliæ, de principibus potentiss: totius orbis usque ad Conradum imper: Alteram de origine regum Britannorum, quæ Epitomen continet Galfredi Monumetensis. Tertiam ad Gualterum, consortem suum, de contemptu mundi.

Werham.

Woodstoke

ædificatum

ab Henrico

primo.

Walo poëta.

Epistola

Henrici ad

Guarinum

Britonem

de regibus

Britannicis.

^a Rectius, ut in impress. prædati sunt eam : prædati sunt quoque Portland. ^b Ubi MS.

Ex prologo epistolæ ad Guarinum de regibus Britannicis.

Henricus Huntingdu: Romæ, Hoc tamen anno cum Romam proforsan cum Alexandro, episcopis fecerit, apud Beccensem abbatiam copo Lincol: cui familiaris scripta rerum prædictarum stupens inerat.

Ex epistola ad Guarinum.

Successit ei Marius, à quo Westmaria, Romanis serviens. Hic Cestriam ædificavit.

In fine ejusdem epistolæ.

Quorum si prolixitatem desideras, librum grandem Galfridi Arthuri, quem apud Beccum inveni, requiras.

Ex epistola Henrici Huntingdu: de contemptu mundi.

¶ Quid memorem Gilebertum, cog: universalem, episcopum Londoniensem? Non fuit adusque Romam par ei scientia. Artibus erat eruditissimus; Theorica singularis & unicus; fama igitur celebris & splendidus. Quapropter, cum scholas regeret Nivernis in Gallia, ad summum Londoniæ sacerdotium vocatus est, & exoratus concessit.

¶ Lans Gilberti, episcopi London:

In fine ejusdem epistolæ ad Walterum conf: epistolam dedicavit.

Poëmata Henrici.

Henrici tibi ferta gerens, epigrammata primum, Proelia mox, Veneris gramina deinde tuli.

Liber nonus est de miraculis Sanctorum Anglorum, qui ad verbum fere ex Bedæ historia translatus est, præterquam quod in fine adjiciat aliquot recentiorum Sanctorum vitas.

Ex libro de miraculis.

Simeon abbas inceptor novæ basilicæ Helienfis. Temporibus autem nostris cum ibidem Simeon abbas ecclesiam mundi operis incepisset, transtulit ejus corpus sanctiss: in novam ecclesiam Ricardus, successor ejus, ultimus abbas ejusdem loci. Exinde enim statuti sunt ibi episcopi.

¶ Pag. 261. *Ex libro nono, qui de miraculis Sanctorum Anglorum.*

Rumaldi vitam videbis admirandam apud Buchingham super flu: Usæ.

S. Ivo.

Inventio corporis S. Ivonis.

Lustris post obitum ejus multis tempore regis longævi Ædelredi, qui xxxvii. annis regnavit.

Sancta vero Wulfilda, filia regis Edgari, Berchingæ fuit abbatissa, & ibidem sepulta.

f. Kineburgæ & Kineswidæ.

Tibba Burgi sepulta.

Tibba vero, prædictarum sanctarum cognata, ibidem sepulta. Sancta Edgitha, filia regis Edgari, Wiltoniæ pausat.

Ex

Ex decimo libro.

Venit enim sine mora Stephanus, Thedbaldi, Blefensis con-^{Stephani}fulis, frater, junior eo, vir magnæ strenuitatis, & audaciæ, & ^{genus.}quamvis jurasset sacramentum fidelitatis Anglici regni filiæ regis Henrici, fretus tamen vigore & impudentia regni dia-^{Stephani}dema deum tentans invasit. ^{tyrannis.}

Occurrens igitur ei David circa Dunelmiam concordatus est ei, reddens ei Novum castellum.

Caerloil vero retinuit Scottus concessione regis Stephani.

Filius autem regis David Henricus regis Stephani effectus est, deditque ei rex Stephanus burgum, quod vocatur Huntendonia, in augmentum.

Novum castellum, à Scotto dolo captum, Stephano redditum est.

Lugubalia in potestate Scotti.

Henricus, Scotti filius, fidem dans Stephano, fit comes Huntingdunensis.

Stephanus 3°. anno regni sui.

Advolavit ad Bedefordam, & in vigilia natalis domini, & ^{Buda à Ste-}in toto natali obsedit eam. ^{phano ob-}

Reddita autem ei Bedefordia, in Scotiam promovit exercitum.

Episcopum Saresbiriensem secum duxit ad castellum ejusdem Divise, quo non erat aliud splendidius intra fines Europæ.

Stephanus 7°. anno regni.

Construxit castrum apud Wilton in Hereford provincia.

Octavo anno regni sui Stephanus cepit Gaufridum de Magna Villa apud S. Albanum.

Igitur ut rex liberaret eum reddidit ei turrim Londoniæ, & castellum de Waledene, & illud de Plaisseiz.

Possessionibus igitur carens consul prædictus invasit abbatiam de Ramesei, & monachis expulsis, raptos immisit, & ecclesiam dei speluncam fecit latronum.

Joannes Saresbir: nisi codex sit mendosus, Marimonem appellat.

Robertus Marmiun, vir bellicosus, hoc in ecclesia de Co-^{Marimo.}ventre perversus exegerat.

Ernulphus, Roberti filius, qui ecclesiam incastellatam post mortem patris retinebat, captus est & exoculatus.

Dum autem ecclesia illa pro castello teneretur, ebullivit sanguis à parietibus ecclesiæ, & claustris adjacentis, quod multi quidem & ego ipse oculis meis inspexi.

Tom. II.

{ Gaufridus de Magna villa.
{ Mandevilla.

Suspicio Mandevillam id temporis comitem fuisse Oxfrofaxonum.

Castel: Vallodunense.

Castellum de Plaisseiz.

Gaufridus vi occupat cœnobium Ramesiense.

Cœnobium Conventuense occupatum à Roberto Marmione.

Ernulphus, Roberti filius, exoculatus.

Sanguis è muris Conventuensis ecclesiæ ebullivit. Oculatus testis.

Qq

Decimo

Decimo anno Stephani.

Sed in æstate Robertus consul, & omnis inimicorum regali-um cœtus castellum construxerant apud Ferendon, &c. Ibidem, ut captum sit à Stephano, ope Londoniensium.

Pag. 262.

Lelandus.

Sunt ruinæ (nisi nomen fallit) Sinodunensis castelli non longe ab Walingford, Adjacent & castro de Walingford nescio quæ magnorum operum ruinæ.

Alexander episcopus renovavit testudinem basilicæ Lindensis, igne consumptam.

Robertus de Querceto successit Alexandro in sede Lindensi.

Undecimo rex Stephanus anno magis congregans exercitum castellum construxit, inexpugnabile situ, contra Walingford, ubi Ranulphus, comes Cestrensis, jam regi concordia conjunctus, cum magis interfuit copiis.

Ecclesiam vero suam, quæ combustione deturpata fuerat, subtili artificio sic reformavit, ut pulchrior quam in ipsa sui novitate compareret, nec ullius ædificii structuræ intra fines Angliæ cederet, Anno 13°. Stephani.

Robertus, cog. de Querceto, archidiaconus Legrecestrensis, juvenis omni laude dignus, electus est in episcopum Lincolniensem.

Lelandus.

Hic, Robertus finem dat decimo libro, qui & ultimus est, historiæ Henrici archidiaconi Huntingdunensis, nisi exemplar mancum sit, quod ego mutuo sumpsi à Canonicis Sudovicis, non longe à Portcestre.

Ex historiola de regibus Saxonis incerto autore.

Sup. Bertwulfo.

Athulphus, qui & Ethelwolphus.

Cui Burhredus succedens, filiam Athulfi, regis Westsaxonum, Athelwitham duxit uxorem.

Ibidem de eodem.

Qui mox Romam adiit, ubi non diu vivens defunctus est, & in schola Saxonum in ecclesia S. Mariæ sepultus requiescit.

Huic exuli de Quenberga, filia Creode, regis Merciorum, nati sunt duo filii, Osfrith & Eanfrith, cujus filius extitit Herericus, qui de Bertswith genuit S. Hildam abbatissam, constructricem monasterii quod vocatur Streoneshalh, ac S. Herewitham, Estanglorum reginam.

sup. Ethelstan.

Totius Angliæ monarchiam primus Angul-faxonum obtinuit.

Ceolulphus tantum monachus, non episcopus Lindisfarnensis.

Qui post relicto imperio monachus factus Lindisfarnensium extitit episcopus.

sup. Edward 1°.

Cui regina sua Edgyva Edwinum, Edmundum, Edredum & S. Edburgam, & tres alias peperit filias; quarum unam in conjugem habuit Otto, imperator Ro: alteram Carolus, rex Occidentalium Francorum, tertiam Sithricus, rex Northumbrorum.

brorum. Ethelstanum autem filium primogenitum de Egwina, nobilissima femina, habuit.

Cui comes Haroldus, filius Godwini, Westfaxonum ducis, & Githæ, fororis regis Danorum Suani, patris S. Canuti marty: successit, qui de regina Algiva comitis Alfari filia, habuit filium Haroldum.

Hic de regina Matilda tres filios habuit, Robertum, Wilhelmum, & Henticum. Gul: Conquestor.

In eodem exemplari

Ponit Sunnugnensem ecclesiam, nisi vitium sit librarii, pro Uuiltonensi. At Magefetensem recte pro Herfordensi scribit.

Ex præfatione primi libri Alredi, abbatis Rievallensis, qui est de vita Davidis, regis Scottorum, ad Henricum, ejus appellationis secundum, regem Anglorum. Pag. 263.

Unde divina providentia actum existimo, ut illius mundissimæ manus baltheo te militari cinxerint. S. Davidis
Henricus fecundus baltheo militari à Davide Scotto cinctus.

Ex primo Alredi libro.

Nam cum ipse in toto Scottorum regno tres aut 4^{or}. tantum invenerit episcopos, ecclesiis ceteris sine pastoribus tam morum quam rerum dispendio fluctuantibus, ipse tam de antiquis, quas reparavit, quam de novis, quas ipse erexit, decedens novem reliquit.

Tu quondam ceterarum mendica terrarum, cespite duro famem incolis ingerebas, nunc ceteris mollior atque fœcundior, ex tua abundantia vicinarum regionum inopiam sublevas. Ipse te castellis & urbibus decoravit. Ipse te excelsis turribus extulit. Ipse portus tuos peregrinis mercibus fœcundavit, & aliorum regnorum divitias tuis delitiis aggregavit. Ipse pretiosis vestibus pallia tua villosa mutavit, & antiquam nuditatem tuam bysso & purpura textit. Ipse barbaros mores tuos Christiana religione composuit, &c.

Ex secundo libro Alredi, qui est de genealogia Davidis, regis Scottorum, quam ut altius repetat, perstringit vitas regum Anglorum ab Edeluulpho, Alfredi mag: patre, usque ad Stephanum.

Tu igitur, vir optime, filius es gloriosissimæ imperatricis Matildis, cujus mater fuit Christianiss: excellentiss: Anglorum regina Matildis, filia sanctiss: feminae & reginae Scottorum Margaretæ, quæ nominis sui splendorem morum sanctitate præferbat. Hujus pater Edwardus, qui fuit filius Edmundi invictiss: regis &c. Ibidem genus ducens Henrici ad Ceordic, primum regem Westfaxonum. Genealogia Henrici 2ⁱ.
Matildis Henrici primi uxor.
Henricus 2^s. materno sanguine genus de regibus Saxonis duxit.
Confes:

Geuiffi unde dicti, quo nomine olim Westfaxonones in Anglia dicti.

sup. Ceordic

Alfredus.

u

Qui fuit Elefa, qui fuit Elfa, qui fuit Genuis. Iste fuit caput gentis suæ, à quo tota illa gens nomen accepit.

Qui tantæ fuit probitatis, ut universam Angliam ex australi parte Humbre flu: quæ pluribus regibus eatenus diuisa subiacuerat, suo subjugaret imperio, & ita primus omnium monarcha Angliæ diceretur.

Alfredus, à patre Æthelwulpho Romam missus, unctus est à Leone pontifice Ro.

Cum in eo præsentiam divinæ majestatis scintillantium virtutum inditiis persensisset, tempus & ætatem regnandi regis unctiois sacramento præueniens, sicut quondam Sanctus Samuel puerum

David, ita eum in regem sanctissimus præsul deuotissime consecrauit.

Alfredus 2º. Romæ cum patre.

Verum postmodum cum patre Romam repetens, paternorum bonorum in omnibus cooperatur & adiutor esse promeruit.

Quod quia demonico instinctu corvina effigie deturpauerant, Raven vocabant.

¶ Parabolæ Alfredi.

Pag. 264. 3º Sup. Cuthberti.

Extant parabolæ ejus plurimum habentes ædificationis, sed venustatis, sed jucunditatis.

Qualiter autem sui meminerit 1º peregrini Dunelmensis ecclesiæ libertas & possessio hodieque demonstrat.

Lelandus.

Devolutio regni Angliæ ad Alfredum.

Alfredus minimus natus fuit quatuor filiorum Ethelwulphi, qui, mortuo patre Ecgbrihto, rege Westfaxonum, & Angliæ primo monarcha, ex episcopo Ventano, cogente necessitate, nam prius monachus fuerat.

fit rex, & quatuor genuit filios, Etheluuoldum, Ethelbrichtum, Ædelredum, & Alfredum. Ethelwulphus vero moriens Etheluuoldo regnum Westfaxonum hereditarium reliquit: Ædelbrihto regnum Cantia, Sudfexe & Estfexe. Mortuo post quinque annos Etheluuoldo, Æthelbrichtus, natus proximus, ei in Westfaxonum imperio successit. Hic cum quinque etiam annos Westfaxonones gubernasset, & decem annos Cantios, Sudfaxonones, & Estfaxonones, mortuus est: post quem regnavit tertius natus Ædelredus; & hic quinque etiam annis in regno completis obiit, deditque locum Alfredo natus minimo.

Alfredus in Eduuardo Seniore.

Laus Ælfledæ, sororis Eduuardi.

Adjecit etiam decoris plurimum soror regis Ælfleda, sexu quidem a femina, & animo & virtute plus viro.

Ibidem.

Eduardus autor novi monasterii Ventæ.

Ipse novum monasterium Wintoniæ fundavit, & mater ejus Elfwitha monasterium virginum in eadem civitate.

a Ita è lib. impress. apud X. Script. & è Cod. MS. Laudiano, (in Bibl. Bodl.) F. 25. non femina, ut in autographo Lelandiano.

Alfredus

Alredus in Ethelstano.

Protractum è vagina cultellum facris imposuit altaribus. " Ecce, inquit, beatissime Joannes, sponsionis vadium, ut cum auxilio tuo subactis hostibus, cum prosperitate rediero, digno illud pretio redimam."

post domitos Scottos.

Inde tendens Beverlacum, cultellum suum multarum possessionum, maximæque libertatis, largitione redemit.

Alredus in Edmundo Seniore.

Nimis ægre ferens paganorum reliquias cultura idolorum regni sui fœdare decorem, quinque nobiliss: civitates, Edmundi victoriæ de Dacis. Lincolniam, Leicestram, Stanfordiam, Snotingham, Derebi, quas eatenus incoluerant, de manibus eorum extorsit.

Hic Glastengesbiri beato Dunstano, ut in monachorum habitationem fundaretur, commisit.

Alredus in Edgardo.

Wintoniæ ecclesiam in novo monasterio, quam pater ejus incepit, quam & ipse perfecit, cum maximo honore dedicari fecit.

Alredus ibidem in Ædgardo ponit orationem, sive admonitionem, Edgardi bene asperam & aculeatam in vitam & mores ecclesiasticorum.

Ipse cum octo regibus sibi subditis navem unam intravit. Ad octo autem remos regibus totidem collocatis, ipse in gubernatoris fungebatur officio. Lelandus. Utus est hac pompa Ædgarus in civitate Legionum, quam nunc Castrum vocamus.

Alredus in Ædelredo.

Tunc rex, missis in Normanniam nuntiis, Emmam, filiam Ricardi ducis, sibi in uxorem dari & petiit & obtinuit, cum jam de filia Thoreti, nobilissimi comitis, filium suscepisset Edmundum. Ex Emma deinde duos filios habuit, Elfredum & Edwardum. Tunc rex fortior solito omnes per Angliam Dacos una die, eademque hora, missis epistolis, jussit interfici. Quod Daci transmarini audientes, in furorem versi, duce Swano, cum innumerabili exercitu Angliam intrantes, diffusi sunt per provincias, & dispersi, non ordini, non sexui, non ætati parcentes.

Æthelstanus, profecturus in Scottos, Joannis Beverolacensis sepulchrum invisit.

Liberalitas Æthelstani erga Beverolacenses.

Cura reparandi Glessoburgense monasterium Dunstano ab Edmundo Seniore data.

Dedicatio ecclesiæ novi monaster: Ventæ.

Oratio aculeata Edgardi regis in dissolutam ecclesiasticorum vitam.

Superbum Ædgardi remigium.

Ulus est hac pompa

Singulare certamen inter Edmundo & Canutum. Edmundus Yrenside Glesfoburgi sepultus. Eduuardus coronatus Venz.

Alredus in Edmundo Juniori belle admodum depingit singulare certamen, quod cum Canuto in Olnei, Sabinæ insula, gessit.

Mortuus est rex Edmundus, & Glestingebiri cum avo suo Edgardo sepultus.

Alredus in Eduuardo Juniori.

Wintoniæ die sancto Paschæ ab archiepiscopis Cantuar: & Eboracensi, cunctisque fere regni episcopis, in regem ungitur & consecratur.

Alredus in Gulielmo primo.

sup: Henrico, Davidis, Scotiæ regis, filio.

¶ Alredi educatio.

Cum quo ego pene ab ipsis incunabulis vixi, & puer cum puero crevi, cujus etiam adolescentiam adolescens agnovi, quem, juventutis flores pulsantem, dilexi &c.

Lelandus.

Henrici secundi genus ab Edmundo Junio repetitum.

Edmundus Yrenside, filius Ædelredi infortunati regis, & filiæ Thoreti comitis, moriens habebat duos fratres, Alfredum & Edwardum simplicem, quorum mater erat Emma, Ricardi, Nortmanniæ ducis, filia. Alfredus, consilio Goduini exoculatus, Anguillariæ periit. Eduuardus autem postea rex factus, sine liberis mortuus est. Erant porro Edmundo Yrenside duo filii, Edmundus & Eduuardus, quos Canutus regi Suanorum necandos transmisit. Ille autem immanitatem abhorrens, Salomoni, Hungarorum regi, nutriendos misit. Salomon postea Edmundo filiam suam in uxorem dedit, Eduuardo autem fi-

S. Agatham

liam germani Henrici imperatoris. Edmundus brevi post nuptias sine liberis mortuus est. Jamque Eduuardus simplex in senium vergens, & de herede, quoniam liberis carebat, sollicitus, ad Henricum imperatorem nuntios mittit, qui petant Edwardum ab eo, tanquam regem Angliæ futurum. Imperator lætus Eduuardum cum uxore sua Agatha, germani sui filia, liberisque ejus Edgardo Etheling, Margareta, & Christina, misit. Eduuardus statim post adventum in Angliam non longum supervixit, & statim Eduuardi simplicis regis mors subsecuta est, & Edgarus Etheling, nepos regis, junior visus quam ut regno conveniret, maxime Haroldo regnum omnibus modis ambiente. Unde factum, ut Edgarus, paratis navibus, reditum una cum sororibus ad imperatorem Henricum maturaret. Sed naves tempestate jactatæ sunt in littus Scotticum, ubi è navibus egressi talem cum Malcolino, Scottorum rege, amicitiam inierunt, ut Malcolino nupserit Margareta, Edgari foror,

Rumesiensis

Christina vero fit sacra virgo, & velata est. Margareta deinde peperit Malcolino sex filios, & duas filias. Filiorum tres in Scotia

Scotia reges fuerē, Ædgarus, Alexander, & David. Horum soror Matildis nupsit Henrico primo Anglorum regi. Soror porro Matildis Maria Eustathio, comiti Boloniensi, nupsit. Deinde ex Matilde regina & uxore Henrici primi nata est Matildis, quæ primum data fuit conjux Romano imperatori, secundo nupsit Gaufrido, Andegavensium comiti. De Maria orta est Matildis, quæ in virum accepit Stephanum, comitem Moritonæ, qui postea regnum Angliæ contra datum juramentum invasit. Ex Matilde tandem & Gaufrido Andegavensi ortus est Henricus, qui Stephano vivo una cum matre jus suum in regnum Angliæ etiam armis vendicavit, & post Stephani mortem cum gratia obtinuit.

Ex Prologo historiae Gulielmi Parvi, canonici Novoburgensis cœnobii, quam E. abbatii Rievallensi, dedicavit. Pag. 266.

Galfredus hic dictus est, agnomen habens Arturii.

Qui divinationum illarum nænias ex Britan: transtulit, quibus, ut non frustra creditur, ex proprio figmento multa adjecit.

His quoque addit Islandiam, quæ ultima Tyle, secundum quosdam, dicitur.

✠ Nec unum quidem archiepiscopum unquam habuerunt Britones. Falleris, tu quidem Gulielme.

Liquet, à mendacibus esse conficta, quæcunque de Arturo & Merlino ad pascendam minus prudentium curiositatem homo ille scribendo vulgavit. Lelandus. In summa Galfredum pro mendacissimo habet, etiam in historia regum Britan: qui ante Cæsarem natum fuerunt. Sed quantum Galfredo derogat, tantum Bedæ tribuit.

In primo libro leviter perstringit Gul: Mag: Gul: Rufi, & Henrici 1. facta. In Stephano utcunque plenam aggredditur narrationem.

E primo libro.

Cumque optimates, qui aderant, suaderent, ut regem prostratum erigeret, "sinite, inquit, illum jacere ad pedes Petri." Gul: Mag: humilitas.

Duo enim nobilia sumptuosiss: opere castella, scilicet de Vifas & Shireburnam, construxit. Aluredi, archiepiscopi Ebor: severitas.

Sequenti autem anno rex Stephanus, apud Wiltonam munitionem construens, repentina hostium irruptione contritus, & plurimis suorum amissis, in fugam actus est. Wiltonensis munitio.

Quidam Eboracenses monachi, numero 12. vel 13. ferventes Benedictini facti Cistercienses.
Trustinus archiepiscopus Ebor:
spiritu, &c., Tandem in loco Pascue collocavit, & vocatur locus ille Fontes.

Sane paulo ante à nobili viro Waltero de Espec invitati, & à felicis memoriæ abbate Bernardo directi, monachi Clarevallenenses

vallenses in Ebor: provinciam venerant, & in loco, qui nunc dicitur Rievallis, tunc erat locus horroris & vastæ solitudinis, mansionem acceperant. Lelandus. Autor ibidem scribit integrum caput de origine Bellolandensis monasterii per quosdam monachos Saviniacenses, utque quarto ibidem nacta commoditate locum mutaverint, favente Rogero de Moubrai, qui & Nuburgense cœnobium fundavit. Subsequitur aliud caput integrum de origine Sempringamiensis sectæ. Ibidem extat cap: de quodam Wimundo, Furnesiensi monacho, postea Mervaniæ episcopo factò, qui se ad facinora piratica contra Scottos contulit, utque tandem erutis oculis & excectis testiculis vitam Bellolandiaë finiverit.

cap. 26.

Pueri virides, qui edocti loqui dicebant, se natos in terra S. Martini: sed rogati, ubi illa esset, nesciebant. Color autem una cum annis evanuit.

Ibidem de masculo & femina viridibus pueris, è terra subito exilientibus, ^{luporum} vel saltem in fossa visis, utque mas cito perierit, femella autem edocta loqui cuidam apud Linnam nupserit.

Vicus est in Estanglia, 4. vel 5. ut dicitur, milliariis distans à nobili monasterio beati regis & martyris Edmundi, juxta quem vicum antiquissimæ fossæ videntur, quæ sermone Anglico Wulfes-pittes, id est, luporum fossæ, dicuntur, & vico, cui adjacent, suum nomen indiderunt.

Lupinæ
fossæ.
Wophef-
pitte.

Aliud ibidem caput de prodigiis, id est, de canibus in lapi-

bufone

dicina repertis, & faxo obvolutis. Insuper de rana faxo inclusa, in cujus collo erat cathena aurea. Et ibidem de scipho, furtim ex antro raptò. Ex canibus autem alterum habuit Henricus episcopus Winton:

Fag. 267.
Vipse
streames.

Est vicus, aliquot à mari orientali milliariis distans, juxta quem famosæ illæ aquæ, quas vulgo Vipse vocant, numerosa scaturigine è terra profiliunt, non quidem jugiter, sed annis interpositis, &, factò torrente non modico, per loca humiliora in mare labuntur.

Ex 3. cap^o. 2. libri.

Situs castelli de Scarburg è 2. libro.

Scaroburgus.

Rupes stupendæ altitudinis simul & amplitudinis, & præruptis fere ex omni parte scopulis inaccessa in mare irrumpit, quo tota ambitur, exceptis tanquam faucium quarundam angustis, quas aperit ad occidentem, habens in summo planitiem spetiosam & herbidam, spatiosam autem tanquam sexaginta jugerum vel eo amplius: fonticulum quoque aquæ vivæ è faxo profluentem. In ipsis autem faucibus, ad quas sine labore non ascenditur, turris regia sita est: & sub eisdem faucibus

faucibus urbis initium, in austrum & aquilonem utrumque latus spargentis, frontem vero ad occidentem habentis, & à fronte quidem proprio muro, ab oriente vero rupe castelli munitur. Sane hunc locum memoratus comes Gulielmus cum in Eboracensi provincia plurimum posset, castro construendò idoneum contemplatus, sumptuoso opere naturam juvans, totam rupis planitiem muro amplexus est, & turrin in faucium angustiis fabricavit :

qua processu temporis collapsa, arcem magnam & præclaram ^{Henricus} rex ibidem ædificari præcepit. ^{secundus.}

Hugo de Mortuo mari rebellis castrum regis apud Brugenorth detinuit.

Rex enim, celeriter congregato exercitu, Brigiam obsedit, ^{Erich-} quam post dies non multos fortiter oppugnatam in dedi- ^{north.} tionem accepit.

Leylandus.

Scribit Gul: integrum caput de vita Nicolai Breksper, alias Adriani 4ⁱ. Aliud ibidem cap^m. de hæreticis, è Gasconia in Angliam venientibus. Sequitur & tertium de Godrico & Ketello heremitis.

E libro 3.

Anno regis Henrici 2ⁱ. 27. forma monetæ pub: à falsariis corruptæ, in Anglia mutata est.

Lelandus.

Scribit Gul: causam dissidii inter Henricum patrem & filium ortam fuisse, quod pater secundo & tertio genitum in gubernatione Gallicarum provinciarum prætulisset primogenito.

Natus est ei ex Britannici comitis filia unica filius Posthumus, cui cum rex avus ejus nomen suum imponi jussisset, contradictum est à Britonibus, & solenni acclamatione in sacro baptisate Arturus dictus est.

Gulielmus scribit integrum caput de vitiis & virtutibus Henrici 2ⁱ.

Gulfredus, filius Henrici 2ⁱ. duxit Britannicæ comitis filiam in uxorem.

Arturus Posthumus.

Virtutes & vitia Henrici 2ⁱ.

E 4°. libro.

Liberalitas Richardi regis in Joannem fratrem magnæ postea discordiæ causa inter illos fuit.

Cæsi sunt aliquot ex Judæis, ceteri vero intra castellum recepti ægre evaserunt.

Causa discordiæ inter Richardum & Joannem.

Judæi male multati confugerunt ad Staunfordense castellum.

Castelli
Snotinga-
mienfis .
.....

Est autem idem castellum natura & manu ita munitum,
ut sola inedia, si defensores idoneos habeat, inexpugnabile
videatur.

Pag. 268.

In 1°. cap^o. quinti libri.

Scribit ut Richardus rex emunxerit episcopum Dunelmen-
sem comitatu, quem ei vendiderat.

Gulielmus Parvus deduxit historiam suam ad annum D.
1197^m.

*Ex primo libro annalium Gualteri Hemingburgi, ca-
nonici Gisburnensis cœnobii.*

Lelandus. Exorditus est historiam à Gul: Magno, & usque
ad tempora Joannis regis fidem Gul: Parvi sequitur, è cuius
opere, suppresso auctoris nomine, multa fere ad verbum de-
fumpsit. In hoc tamen Gul: Parvo superior, quod operi caus-
sam præposuerit, cur Gul: Mag: in Angliam cum exercitu
venerit, & præsertim contra Haraldum regem, qui, vivente
Edwardo rege, Eustachium, comitem Bononiensem, Dovari
male tractaverat, cum tamen Edwardi regis sororem in con-

sup: Eustachius.

jugem accepisset.

Gul: Mag: Anno D. 1072. Reversus est Gul: rex usque Dunelmum,
ubi castellum de novo construxit.

Robertus,
Gul: Mag:
filius, No-
vum castel-
lum condi-
dit super
Tinam.

Infectoque negotio rediens super flu: Tine Castellum no-
vum fabricavit.

Animati ergo Wallenses propter recessum regis, castellum
de Montgomery obsederunt ad tempus, & viris, qui in eo fue-
rant, peremptis, tandem illud demoliendo fregerunt.

Anno D. 1111°. civitas Cicestræ cum monasterio igni
succensa est.

Congressus
Calixti
Pont: Ro:
& Henrici
primi. Ne-
legatus un-
quam in
Angliam
sine regis
consensu
veniret.

Post modicum vero temporis venit Calixtus papa Gifor-
tium, ubi occurrit ei rex Henricus, & impetravit à papa, ut
neminem aliquando legatum in Angliam mitteret, nec offi-
cium legati fungi permetteret, nisi hoc postularet ipse.

Anno D. 1129. Fundata fuit domus de Gisburne per Ro-
bertum de Bruis ex consensu Calixti papæ, & Thruftini ar-
chiepiscopi Eboracensis, & etiam ipsius regis Henrici.

Anno D. 1133. Adelolphus, prior S. Oswaldi, primus epif-
copus Carleolensis factus fuit.

Malmesbury
obsessa ab
Henrico 2°.

Auctus igitur ingentibus copiis, confestim munitionem Mal-
mesbiriensem, ubi regis Stephani præsidium erat, obsedit.

E libro 2°. cap^o. de morte Richardi primi.

Declinavitque ad manerium suum de Audeley, quod situm
est ex opposito ejusdem castri, ab interjecto flu: sic nominato
ubi, & unde
dictum. Ca-
stellum de Audeley.

Gaylard constructum à Richardo è regione Audeley.

Gualterus

Gualterus scribit, ut Joannes ex piris intoxicatis, quæ comederat apud Swineshed monasterium, obierit.

Anno D. 1281. 3°. Cal: Aug: combusta fuit magna pars S. Botolphi.

Ceperuntque Wallenses ad castrum de Flynt D. Rogerium de Clifford, quem rex Angliæ ibidem præfecerat.

Anno D. 1289. sept: Cal: Junii ecclesiam nostram Giseburnensem cum multis libris theologiæ, & pretiosiss: novem calicibus, vestimentis, imaginibusque sumptuosiss: ferox flamma consumpsit.

Anno D. 1290. obiit regina Angliæ Alienora, & honorifice sepulta est apud Westmynster Londonii. In cujus honorem spiritualement rex ipse duas pulcherr: cruces marmoreas Londini erexit, unam apud Charing, & alteram in Westchepe

Pag. 269.

Charing
Croffe.

Anno D. 1296. In terra sua valle Anandiæ apud Loch Maban obiit ille nobilis vir, D. Robertus de Bruys, in cœna Domini, qui, ut superius tactum est, circa successionem regni

Lochma-
ban.

coram

Scotiæ cum Joanne Bailliolo eorum rege Anglorum disceptavit, & ut vivens ipse jusserat, sepultus est in domo nostra Giseburn juxta patrem suum.

Giseburna
sepultura
Breosfarum.

In anno etiam D. 1296. Gualterus scribit, ut, Scottis Carleolum obsidentibus, quidam Patritius Scotus explorator in carcere detentus vincula ruperit, carcerique ignem injecerit, unde bona pars urbis conflagravit, utque tandem Scoti obsidionem solverint, & Patritius pœnas dederit.

Anno D. 1296. captum est oppidum de Berwike per Edwardum.

Multa scribit Gualterus de procurfione Scottorum in Northumbriam, utque Augustaldunense monasterium incenderint, & loca vicina depopulaverint.

Hagustal-
dunum.

Gualterus Hemingburg annales suos perduxit usque ad annum D. 1297. & volumen, in quod ego incidi, divisum fuit in trecenta fere capitula.

Ex annalibus Fratris Walteri Coventrensis, quos vel ab ipso Pag. 279.

Bruto inchoans deduxit usque ad primos annos Henrici 3ⁱ. tantum fere defloratoris usus officio. Maxime tamen secutus est Galfredum Monumetensem, Henricum Huntingdunensem, Marianum Scottum, & Hovedunum. Titulum autem operi addidit MEMORIALE.

Codex erat aliquot locis mancus, & annorum numerus male cohærebat. Tum hæc, quæ sequuntur, non ad ordinem, sed ad scribentis usum decerpta.

Mordredus, associatis sibi Saxonibus, Pictis, & Scottis usque ad 70^a. millia obiit Arthuro ad portum Ripe. Ibi occisus est optimus Wallanus.

Ripe corrupte pro Repta-
cester, ubi nunc Richeborow
prope Sandwic.

R r 2

Et

Gulielmus, rex Scotiae.

Et quia filiam suam comiti Bononiae praeter Joannis regis assensum desponderat, venit Joannes rex Berwicum, & confluxit contra eum castrum Berwici, & patriam devastavit. Tunc dedit Gulielmus, rex Scotiae, Joanni regi duas filias suas obsides, & sic Joannes recessit.

Tempore cujus fuerunt duo bella in Anglia inter regem & Barones, primum apud Lewes, secundum apud Evesham.

Isti Henrico fecit homagium Alexander, rex Scotiae, in die S. Stephani apud Eboracum.

Leucium.

Henricus 3us. bello captus, postea per Edwardum filium regno restitutus.

Hujus pater cum esset captus in bello de Lewes per Simonem montis fortis, & regnum amiserat, ipse tamen Eduardus cum adjutorio comitis Gloverniae regnum adquisivit in bello de Evesham, ubi nobilis comes Leircestriae cum nobilioribus regni occisus fuerat.

Alexander Scottus Londini fidem dedit Eduardo primo.

Ibique recepit homagium Alexandri, regis Scotiae, coram omni populo.

Sudregia.

Consilium apud Geagnesburca Suanorege celebratum.

Denique imminente vespera diei, qua in generali placito, quod apud Geagnesburc

sup. Sueno. tenuerat, haec eadem ^r minitans iteravit.

^r Suenonis in S. Edmundum: maledicentia.

Inde annem, quae Atew dicitur, intrant, & navibus exilientes praedatum ia Merciam pergunt.

Edricus Streona proditor.

Magefetes, qui nunc Sterfordens.

Cum Magefetenfibus, & exercitus parte, cui praerat, fugam cepit.

Lelandus. Effendune in Effexia est.

Ecclesia a Canuto in Assenduno constructa, ubi ingens bellum fuit inter ipsum & Edmundum Junioem.

Ecclesia, quam rex Canutus & comes Turkillus in monte, qui dicitur Assendune, construxerant, illis praesentibus, ab Wulstano, archiepiscopo Ebor: & multis aliis episcopis, cum magno honore dedicata est.] Lelandus. Gulielmus Meldunensis libro de regibus 2°. cap^o. LXVII. de Assendunensi ecclesia loquens sic scribit: "Nunc (ut ferunt) mo-

"dica est ecclesia, presbytero parochiano delegata."

Concilium Cirencestriae a Canuto mag: celebratum.

Canutus rex Angliam rediit, & in Paschae festivitate apud Cirencestre magnum consilium habuit.

Triremis magnificentissima a Goduino dono data Canuto regi, cog: Forti,

Goduinus autem regi pro sua amicitia dedit triremem fabrefactam, rostrum deauratum habentem, armamentis optimis

mis instructam, decoris armis, electisque octoginta militibus decoratam. Quorum unusquisque habebat in suis brachiis duas aureas armillas, sexdecim uncias pendentes, lorica tralicem indutam; in capite cassidem ex parte deauratam; gladium deauratis capulis renibus succinctum; Danicam securim, auro argentoque redimitam, in sinistro humero pendentem. In sinistra clypeum, cujus umbo clavique erant deaurati.

Pag. 271.

In dextra lanceam, quæ lingua Anglorum Acegar appellatur. Insuper etiam non sui consilii nec voluntatis fuisse, quod frater ejus cæcatus fuisset, sed dominum suum Haraldum illum facere, quod fecit, jussisse, regi juravit.

† Alfredus ex matre Emma frater Canuti.

Rom comes Magefetenfium.

Fuga Wicciorum ab urbe sua.

Fuga Wicciorum.

Civium vero multitudo in quandam modicam insulam, in medio Sabrinæ flu: sitam, quæ Beverege nuncupatur, confugerant, & munitione facta, tam diu se viriliter adversus suos inimicos defenderant, quoad pace recuperata, libere domum liceret eis redire.

Beverege insula Sabrinæ.

De hac re Marianus scribit.

Interea Suanus comes, Goduini comitis & Sichæ filius, qui, relicta prius Anglia, eo quod Egivam, Leonensis monasterii abbatissam, quam corruerat, in matrimonium habere non licuerit, Danemarchiam adierat, navibus octo rediit.

Leonense monasterium.

f. naves piraticæ. exulum Anglorum & Danorum.

Aliæ vero, Estfaxoniam navigantes, præda circa promon-

C

torium Eadulphi rapta non modica redibant. — Marianus de hac re fusius.

Suardus Dorobernensis archiepiscopi corepiscopus. Bristowham portus.

Corepiscopus.

Leofrici comitis & Godivæ liberalitas.

Leonense etiam & Wenlocanense cænobium, S. q; Joannis baptistæ ac Sæ Wereburgæ monasteria in Legeceaftra sita, & ecclesiam, quam Lindocolniensis præful Ednotus in loco famoso, qui Sanctæ Mariæ Stow Anglice, Latine vero S. Mariæ locus, appellatur, pretiosis ditaverunt ornamentis.

sup. Griphinum.

Haraldus vero, ut eum fugisse comperit, palatium incendere, & naves ejus cum armamentis jussit comburere.

Castellum de Rudland ab Haraldo, qui postea rex fuit, incensum.

Urfus vicecomes Wicciorum.

Odo, episcopus Baiocensis, frater Guliel: senioris, in Gul: Rufum conspirat.

Relinquens Roucestriam cum paucis adiit castellum fratris sui Roberti Moretunensis comitis, quod Pevenesei dicitur. Locus erat munitissimus.

Tempore

Tempore Gul: Rufi.

Robertus de Moubrai invasit Bathoniam, & igne succendit eam.

Idem Robertus.

Tandem adiit Gilnelcestriam, & eam obsedit, & expugnare disposuit.

Westwalani & Southwal.

Tempore Guli: Rufi.

Castrum
Mōense à
Cambris vi
captum. Fregerunt & castellum in Mevania insula, suæque ditioni subjacebant.

Gul: Rufus.

Castellum comitis Roberti Moubrai, ad ostium Tini flui: situm, per duos menses obsedit, & tandem expugnavit.

Gul: R. tempore.

Interea Wallenses castellum Muntgumri fregerunt, & Hugonis, Scrobefbiria comitis, homines in illo non nullos occiderunt. In nova foresta, quæ lingua Anglorum Icenea vocatur.

Anno MCI^o.

Keresburg
op: Nort-
mannia. Civitas Glovornia cum principali monasterio conflagravit. Rex Angliæ Henricus comitem Robertum de Belesmo in Keresburga in custodia posuit.

Anno Domini ^a MCXVIII^o. regnante Henrico primo.

Florentii historiographi mors. ¶ Nonis Julii obiit dominus Florentius Wigorniensis monachus.

Pag. 272.

nothus
Gulielmus & Richardus filii Henrici primi naufragio perierunt. Quem Gulielmus, filius ejus, sequi gestiens, navem ingreditur, copiosa nobilium militum, puerorum, ac feminarum multitudine comitatus. Hi portu maris evecti, mira aëris serenitate freti, freto elapsi, in modico navis, qua vehebantur, rupem incurrens, elisa est, & omnes, qui in ea residebant, excepto rustico uno, marinis fluctibus sunt absorpti.

Anno MCXXX^o,

Nonis Maii civitas Rosensis conflagravit.

Rex Stephanus agminibus congregatis urbem Wicestria pulcherrimam assilivit, & captam deturpavit. Castellum tamen, quod urbi inerat, capere non potuit.

Henricus filius Matildis Augusta.

Jordanus
Stephani
capitaneus. Castellum de Malmesbiri obsedit, moxque cepit. Expugnata tamen urbe, turris excellentissima Jordani, quam regali conservabat imperio, sola fame domabiliis remansit.

^a Atqui supra (pag. 289.) notatur, eum defunctum fuisse anno 1140. Rectius tamen 1118. si Baleum aliosque audiamus.

Henricus

Henricus filius Matildis.

Tertiam obsidionem concessit circa castellum de Stanford, quod tandem ei redditum est.

Stephanus.

Rex autem obsederat castellum de Gapeswic, quod Hugo Bigot contra eum tenebat &c. Ut tandem sit ei redditum.

Henricus.

Notingham petiit, & statim cepit urbem. Illi vero, qui castello urbis inerant, urbem ipsam combusserunt.

Brachium cujusdam clerici, qui dicebatur Edwardus Grimfere, abscidit, & ipsum pariter archiepiscopum in capite vulneravit.

Eduardus Grimfere in caede Thomæ vulneratus.

Ricardus Luci & Humfrede de Boun, anno MCLXXIII^o. Henr. I^o. reg. Combusserunt Berwic, villam regis Scotiæ.

Anno MCLXXIII^o.

Vehemens ignis invasit villam Cantuar: & eam combussit, & fere omnes ecclesias villæ illius, & ecclesiam S. Trinitatis, quæ in ea est, penitus combussit.

Anno MCLXXV^o. Henricus 2us.

Et inde rex misit unum de clericis Rogerum de Hovedune nomine ad ecclesiam Norwicensem, quæ tunc vacabat, defuncto pastore suo, & ad abbatias, quæ tunc vacabant per Angliam.

Ibidem.

Monasterium de Ulmo.

S. Gulielmus.

Et in primis ipse rex Scotiæ, & David, frater ejus, ibidem devenerunt homines prædicti regis de omnibus tementis suis.

Anno MCLXXVI^o.

Joannes Saresbiriensis, qui erat clericus & familiaris Thomæ Cantuar: electus & consecratus est in episcopum Carnotensis ecclesiæ.

Eodem anno dominus rex tradidit Joannam filiam suam nuntiis Gulielmi, regis Siciliae.

Eodem anno Ricardus, comes de Strigul, quem rex fecerat Justitiarium Hiberniæ, obiit.

Eodem anno fecit dominus rex funditus sternere castellum Leircestriæ, & mœnia urbis.

Eodem anno fecit rex sternere castella Rogeri de Mowbray, f. castella de Tresk & Malefard.

Mowbray, Tresk, Malefarte.

Bigot. Fremelingham
Bungey.

Vivianus
cardinalis
in Mevania.

Rex Mevaniensis.

Pag. 273.
Pluit fanguinem in
Vecta.

Henricus & Gaufredus,
filii Henrici 2ⁱ, moriuntur.

Et castella Hugonis Bigot, f. de Fremelingham, & Bungey,

Anno MCLXXVII^o.

Vivianus, cardinalis tituli S. Stephani, & apostolicæ sedis legatus, naves ascendit in Galweia apud civitatem Wittern, & applicuit in insula, quæ vocatur Man, & ibi per quindecim moram fecit, familiariter & honorifice susceptus à rege illius insulæ. Et circa Epiphaniam transnavit inde in Hiberniam.

Eodem anno fanguineus imber cecidit in insula de Wight per duas horas integras.

Anno MCLXXVIII^o.

Civitas Eboracensis combusta.

Anno MCLXXXIII^o.

Obiit Henricus rex filius suus, & deinde Gaufredus filius suus comes Britannia.

Anno MCLXXXVIII^o.

Combusta est abbatia de Glastinbiri.

a *

Eodem anno.

Baldewinus, episcopus Wigorn: electus in archiepiscopum Cantuar:

Anno MCLXXXV^o.

Data potestas Henr: 2°. ut quem vellet filiorum regem Hibernia faceret.

Et in argumentum voluntatis & suæ confirmationis misit ei coronam de penna pavonis, auro intextam.

Anno MCLXXXVI^o.

Robertus de S. Albano Anglus duxit neptem Saladini, regis Babylonæ.

Monasterium S. Germani de Sellebi.

Anno MEXCI^o.

Berengaria, filia regis Navarra, nupsit Richardo, regi Anglorum, in insula de Cipre apud Limefzun.

Anno MEXCI^o.

S. Hugo, episcopus Lincoln: exhumavit corpus Rosamundæ, concubinæ Henrici 2ⁱ. quod erat sepultum in ecclesia monasterii de Godstow cum magna funeris pompa, & jussit in publico cœmiterio plebeio more sepeliri.

Anno MEXCII^o.

Gaufredus, Ebor: archiepiscopus, dedit, & charta sua confirmavit abbatia de Godestow prioratum S. Clementis in Eboraco. Sed moniales S. Clementis, quæ semper ab ipsis ecclesiæ suæ fundamentis liberæ extiterant, noluerunt obedire abbatia de Godstou.

* Asteriscus est à manu ipsius Lelandi.

Anno M^{CX}CIII^o. qui annus ^a 4us. fuit Ricard: reg:

Castella reddita ante adventum Richardi regis.

Comes David, frater regis Scotiæ, & Ranulphus, comes Cestriæ, & comes de Ferreres, cum magno exercitu obsedit Marle-

Davidi comiti.

berg, quod infra paucos dies redditum est ei, falvis membris & vita inclusorum. Similiter redditum est ei castellum de Leancastre, quod Theobaldus Gualterus, frater ejus, custo-
Lancaſtre,
dierat ex parte comitis Joannis. Et mons S. Michaëlis in Cornubia redditus est ei.

Castella reddita eodem anno post adventum Ricardi regis.

i. e. Dunelmensi episcopo.

Castellum de Tikhil reddi-

Tradiderunt ei ad opus regis castellum de Tikhil.

tum à Roberto de la Mare in usus Richardi.

Eodem anno.

Vicesima 8^a. die Marcii, præſente Ricardo rege, post maximos insultus, universi, qui in castro erant, tradiderunt ei castellum.

Snotingham redditum Ricardo regi.

Distichon de morte Richardi.

Istius in morte perimit formica leonem.

Prò dolor ! in tanto funere mundus obit.

Lelandus.

[Sic Tho: Rudburn Wintonensis.]

Hactenus ex Hoveduno multa desumpsit Walterus Conventuensis. Nam Hovedunus deduxit annales usque ad annum domini M^{CC}I^m. Sed à quibus desumpserit reliquam annalium partem, an ipse Gualterus, sua autoritate usus, scripserit, nondum cognitum habeo.

Anno Domini M^{CC}VI°.

Pag. 274.

Stephanus cardinalis presbyter ad titulum S. Chrisogoni, Anglicus natione, sed à domino papa ad ecclesiam Romanam¹, ubi præbendatus erat, & theologiam docebat, accitus, Romæ ad Cantuar: archiepiscopatum &c. Ut, diu expectato Joannis regis consensu, & non transmissio, per litteras, tandem, non consentiente, immo omnibus modis rege reclamante, papa Stephanum in archiepiscopum Romæ consecraverit.

¶ Stephanus Longodunus.
¹ Hic deest. Repono, à Parisiis.

Anno M^{CC}XII°.

Accensa enim ex australi parte Tamesis civitate, & ecclesia beatæ Mariæ canonicorum de Southwerk, cum ad extinctionem incendii multitudo max: pontem transisset, subito pars aquilonaris austro flante corripitur, ^b violentique populo, qui pontem transierat, redire, obstitit ignis, factumque est, ut, illis moram nectentibus, altera etiam pars pontis igne corripere-
tur. Sicque inter duos ignes positi, comprimebant se ad

^a Sextus potius.

^b Violentique MS.

invicem, nihil nisi mortem expectantes. Venientibus autem ad eorum succursum navibus nonnullis, tot se indiscrete ingesserunt, ut, submersis navigiis, universi perierint. Dicuntur tum incendio tum naufragio tria milia periisse.

Anno MCCXII^o. De fuga Roberti, filii Walteri, in Franciam, & fuga aliorum nobilium, vel propter odium, vel metum Joannis regis.

Quorum bonis confiscatis, & castello Roberti, filii Gualteri, apud London nominatissimo, cui nomen castellum Bainardi, cum aliis municipiis demolito, cœpit se rex civilis ad suos habere.

Anno MCCXII^o.

☞ Petrus de Wakefeld pseudovates suspensus.

Anno MCCXIII^o.

Stephanus, episcopus Cantuar: cum gratia Joannis regis venit in Angliam.

Anno MCCXIII^o.

Capti sunt in Anglia pisces insolitæ formæ. Erant quippe scutati & galeati.

Anno MCCXV^o.

Orto tumultu in Northampton, trucidati sunt ab oppidanis plurimi regalium, qui ad præsidii tuitionem ibi stationem habebant. Et post paucos dies in eorum ultionem mag: pars oppidi igne combusta est.

Eodem anno.

Castellum
Rosense à
Joanne rege
vi captum.

Post gravem & longam obsidionem castellum Rosense vi cepit.

s. munitum à quibusdam Ang: proceribus.

Eodem anno.

Joannes rex
in castro
Neuuarci
ex dysente-
ria obiit.

Ibi igitur morbo invalescente diem clausit extremum.
Funus ejus ad Wigorniam detulerunt, sicut armati erant.
& milites ad manum erant.

nam id temporis bellum gessit,

Intestina tamen ejus, eo quod corpulentior esset, in domo Præmonstratensis ordinis, quæ Croxton vocatur, condita sunt.

Anno MCCXVI^o.

sup: Barones.

☞ Extat etiam nunc prope monaster: Heliense moles terræ egestæ, ubi olim erat turris specularis, inditium majoris operis, sed jam collapsi.

Occupaverunt interim insulam de Heli, excepta munitione quadam, ubi regales se incluserant.

Anno MCCXVII^o. Mount Sorel castellum comitis Saeri.

Comes autem Cestriæ, adjunctis sibi multis ex majoribus partis illius, obsedit castellum, cui nomen est Mount Sorel, juxta Leyrcestriam, &c. Ut ad tempus recesserit, impeditus à Roberto, filio Gualteri.

Comes

Comes Cestriae ad castellum de Mountforel cum suis reversus illud cepit, & solo tenuis prostravit.

Mountforel juxta Leicester solo æquatum.

Anno MCCXVIII.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: in Angliam est reversus, qui post generale consilium usque nunc temporis in partibus Romanis est moratus.

Stephanus Cantuar: interfuit generali consilio, quod Innocentius celebravit.

Eodem anno.

Pag. 275.

Ludovicus, filius regis Franciæ, absolutus ab anathemate

Tames

per Sualonem legatum apud Kingeston, quod infestarat regnum Henrici 3ⁱ. juvenis regis contra censuram Ro: Pontificis.

Anno MCCXX.

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, propter quædam negotia Anglicanæ ecclesiæ Romam profectus est, & quia reliquias Thomæ secum detulit, à domino Honorio & cardinalibus honorifice susceptus est.

Stephanus Cantuar: 3°. Romæ. Stephanus transtulit Thomam.

MCCXXII^o.

Ductus est ad consilium, à Stephano Cantuar: Oxonii celebratum, pseudochristus, qui se crucifigi permisit, & cum eo Speudomaria. Lelandus. Postea vivi muro inclusi.

MCCXXIII^o.

Joannes de Brechnes, rex Hierosolymorum, applicuit in Anglia.

Anno MCCXXIII^o.

Castellum de Bedeford, quod erat in custodia cujusdam Falcasii, ab Henrico 3°. obsessum, quia Henricum de Braibroke, Justiciarium regis, illic in vinculis posuerat Gulielmus de

nt

Breauce, frater Falcasii, qui nomine fratris castello præfuerat.

Sed nec sic ira regis deferbuit, quin castrum dirutum terra æquaret.

Lelandus.

Gualterus deduxit annales suos ab anno Domini MCCI^o. in quo Hovedunus historiæ suæ finem facit, usque ad annum MCCXXV^m. quem inchoat, sic ut Hoveduni annalibus, quos defloravit, res gestas viginti quatuor annorum superaddat. Ex his conjectura ducor, Gualterum Conventuensem tempore Henrici 3ⁱ. floruisse.

E libro E. monachi Eveshamensis cœnobii, de vita

Thomæ Beket, episcopi Cantuar:

In ipsa Præfatione sic scribit: "Quatuor præcipui erant " autores, videlicet Joannes episcopus Carnotensis, Alanus " abbas Theokesbiriensis, Gulielmus Supprior Cantuar: & Mr.

* L. Pseudomaria.

§ f 2

" Here-

“ Herebertus de Boseham. Benedictus enim, abbas Burgi, de
 “ sine tantum, & de his, quæ post finem contigerant, scripsit.”

*Ibidem è Catalogo, quem scripsit de viris eruditis
 Thomæ Becheto familiaribus.*

Hæc com-
 parent in li-
 bro, typis
 excusis, de
 vita Thomæ
 Becheti.

Joannes cog: de Saresbiria natione Anglus.

Robertus cog: Filioth natione Anglus, tunc archilevita
 Oxon. Hic propter ipsius clara merita in Herefordensem
 episcopum promotus est.

Reginaldus natione Anglus, sed sicut educatione ita & cog:
 Lombardus, ab aula ad ecclesiam assumptus in Batoniensem
 episcopum promotus est.

Giraldus, cog: Puella, natione Anglus, suæ scientiæ meritis
 in Coventrensem episcopum electus est.

Gilbertus de Glanvilla, natione Anglus, in episcopum Ro-
 fensem assumptus est.

Pag. 276.

Radulphus de Serra, natione Anglus, ob præclara merita
 Remensis ecclesiæ decanus factus est.

Jordanus de Milborn, natione Anglicus, tunc Cicestrensis
 archilevita, & ejusdem ecclesiæ postea decanus.

Matthæus Anglus, sicut natione & cog: Cicestrensis, vigen-
 ingenio, acer, probus, & industrius, postmodum Cicestrensis
 decanus factus.

Gervasius similiter, sicut natione, ita & cog. Cicestrensis,
 juvenis certe tunc sicut in moribus, ita & in literarum scien-
 tia commendabilis. Verum iste cum nec vocaretur patriam
 egressus est cum Thoma archiepiscopo.

Joannes de Tillebiria, vir habens multum pectoris & oris,
 scriba doctus & velox, corpore jam gravis & annosus.

Philippus de Canne, qui corporis & mentis vires in hu-
 mani juris studio jam exhausserat plurimum.

Herveus cog: de London, unde & oriundus.

LL

Alexander lingua patria Tuelin, sicut natione, ita & cogno-
 mento Gualensis, edoctus quidem in litteris, jucundus in verbis.
 Mr. Herebertus natione Angl: cog: de Boseham.

Edwardus cog: Grim, natione Anglus.

Pag. 278.

*Ex Chronico incerti auctoris, quod inveni in cœnobio Canoni-
 corum Barnwellensium, non procul à Granta.*

Athelmus 1us. episcopus Fontanensis.

Aldhelmi
 laus.

Sanctus Aldhelmus, Inæ, regis Westfaxonum, propinquus,
 citharædus erat optimus, Saxonicus atque Latinus poëta facun-
 dissimus, cantor peritiss: doctor egregius, sermone nitidus,
 scripturarum tam liberalium quam ecclesiasticarum eruditione
 mirandus. Extitit enim primo docti viri Maildulphi, deinde
 archi-

archiepiscopi Theodori, & ejus cooperatoris Adriani abbatis discipulus. Hic cum esset Maildulphi urbis abbas, scripsit egregium librum adversus errorem Britonum, cujus lectione multos eorum ad catholicam dominicæ Paschæ celebrationem perduxit. Scripsit & alia multa, utpote vir undecunque doctissimus.

Sexuulphus constitutus episcopus in
Leyrcester.
civitate Leogera.

Sexuulphus episcopus Leogera.

Higebaldi episcopi tempore Dani depopulati sunt Lindisfarnensem insulam, ut nec sacro-sanctis parcerent altaribus. Tunc corpus Sancti Cuthberti quidam Hubbenford deposuere juxta amnem Tuedam, ubi jacuit multis annis usque ad adventum Edredi regis.

Lindisfarna à Dacis depulata.

Cuthebertus mag: translatus ad Hubbenforde.

Cadwaladrus dictus à Beda Ceadwalla juvenis.

Cadwallo dictus à Beda Cedualla senior.

{ Nant Gallon Britannice.

{ Gallebroke Saxonice.

Ceadualla senior.
Ceadualla junior.
Nant Gallon.

Germani Britanniam, peste vacuum, repetebant.

Ex altera historia ejusdem cœnobii incerto autore.

Ethelbaldus, rex Merciorum, insulam Croylandiæ, palis quercinis, quindecim vel eo amplius pedum, in paludem defixis, & terra desuper congesta, fratribus deo & S. Guthlaco ibidem servituris locum illum, sicut finibus distinguitur, cum aliis donavit.

Ædificatio Croylandensis monasterii.

Offa, rex Merciorum, Malmbsbiriense cœnobiolum diripuit.

Cornewalenses. Lelandus. "Quasi" ac si vocares Corneiensis Wallos.

Meldunense cœnobiolum ab Offa diripitum.
Canonici S. Ægidii translati ad Barnewelle.

Anno Domini M^oXCIII^o. fundatio cœnobioli sex canonicorum in ecclesia S. Ægidii Cantabrigiæ per Picotum & Hugelinam ejus uxorem, postea translata Barnewelliam.

Anno D. 1174. Cantuaria cum cathedrali ecclesia conflagravit.

Anno 1176. tempore Henrici 2. mœnia Leircestriæ cum castro demolita sunt.

Anno 1180. Balduinus, abbas de Forda, fit episcopus Wigorn:

Anno 1206. Stephanus Langton, presbyter cardinalis titulo S. Chryfogoni, Angl: natione, sed à domino papa ad ecclesiam à Parisiis, ubi præbendatus erat, & theologiam docuerat, accitus, Romæ in archiepiscopum eligitur Cantuar:

Anno 1212. pons Londinensis igne correptus, flante vento, per incendium suburbii de Southwerk. Pag. 279.

Eodem anno castellum nominatiss: Roberti, filii Gualteri,

quod fuit Londini, vocatum castellum Bainardi, demolitum est.

Petrus de Wakefeld, qui vaticinabatur de morte Joann: regis, suspensus est una cum filio.

Pandulphus legatus electus episcopus Norwicensis anno 1215. **Intestina Joannis regis** sepulta apud Croxton.

Stephanus Langton transtulit corpus Thomæ Beketi.

Anno 1222. **Christus fictitius** in Anglia cum Maria sua muris inclusit.

Castrum **Bedfordiæ** dirutum per Henricum 3. in odium **Falcastii**, ejusdem castri capitanei.

Pag. 280. *Ex historia Nicolai Tripodis, alias Trivet, quam à Stephano inchoavit, & usque ad mortem Edwardi, filii Henrici tertii, deduxit.*

Ex prologo Tripodis in historiam Stephani.

Trivet studuit Parisiis.

Ex Triveti de Stephano historia, quæ sic incipit.] Ut autem commodius.

Gilbertus de Sempringham Anglus, à quo ordo **Sempringamensis**.

Ex Henrico secundo,

Nicolaus Breckspere. Electus est in papam **Nicolaus**, episcopus **Albanensis**, vocatus **Adrianus** quartus. Hic natione **Anglicus** de urbe **S. Albani** oriundus, cum esset abbas **canonicorum regularium S. Rufi** in **Provincia**, ob eximiam religionem ab

Eugenio papa factus est **S. Romanæ ecclesiæ** cardinalis; qui legatione functus in **Norwegiam** pro verbi Dei prædicatione, gentem illam barbaram in lege divina diligenter instruxit, **Romanque** reversus sublimatur in papam.

Henricus 2us. castellum etiam in villa, quæ dicitur **Amandi** villa, super sty: **Wyre** firmavit.

[17 H. 2.] Anno Domini **MCLXX^o**. ossa cujusdam gigantis alluvione maris detecta sunt, cujus (ut ferunt) quinquaginta pedum erat corporis longitudo.

Joannes Saresbiriensis episcopus obiit anno Domini **MCLXXXI**.

Ex Ricardo.

Ricardus canonicus **S. Trinitatis Londini**, **Itinerarium Ricardi** primi regis prosa & metro scripsit. **Metreta**, vulgo a galon.

Ex Joanne.

Galfredi de Vino salvo liber de arte eloquentiæ ad **Innocentium** papam.

Eliandus in territorio **Beluacensi** monachus scripsit historiam ab initio mundi ad sua tempora.

Abbatia de Bello loco & de ¹ Gode-
stow fundata à Joanne rege.

Ex Henrico 3°.

Joannes de S. Egidio & Alexander
de Hales, doctores in sacra Theologia
ambo, & Anglici natione. Quorum
Joannes in domo fratrum Predicatorum
sermonem faciens ad clerum, cum sua-
fisset paupertatem voluntariam, ut verba suo exemplo con-
firmaret, descendens de Ambohe habitum fratrum recepit,
& in eodem reversus ad pulpitem sermonem explevit. Occa-
sione ejus fratres habuerunt duas scholas infra septa sua, re-
sumente eo lectiones suas post ordinis ingressum ad importu-
nam instantiam. Suaviss: quippe moralizator erat, ut satis
considerare poterit, qui libros ejus inspexerit, propria manu
emendatos. Fuit etiam non minus in arte medicinae exper-
tus, utpote qui tam Parisiis quam in monte Pessulano rekerat
in eadem, de cujus curis & prognosticationibus referuntur
plurima admiranda.

Alexander vero, qui fratrum Minorum ordinem ingressus
est, summam Theologiae illis temporibus perutilem conscri-
psit cum diligentia maxima & labore.

Stephanus Cantuariensis super totam bibiam fecit Postillas,
& eam per capitula, quibus nunc utuntur moderni, distinxit;
qui dum Parisiis in Theologia regeret, factus est tituli S. Chry-
sogoni presbyter cardinalis.

Alexander, Cestrensis episcopus, scripsit Postillas super
Psalterium.

Robertus Bacon, frater Predicator, fuit socius S. Edmundi
Cantuariensis in scholis Oxoniae. Iste Bacon legebat in scholis
S. Eduardi Oxoniae.

Frater Ricardus Fizaker Exoniensis diocesis, comes Baconis,
super Sententias scriptum suis temporibus perutile composuit,
& super Psalterium usque ad Psalmum septuagesimum Postil-
las edidit pulcherrimas, moralitatibus suavissimis intermixtas.

Radulphus, frater Predicator, scripsit vitam S. Ricardi,
episcopi Cestrensis.

Robertus Grostest excellentis vir sapientiae fuit, ac lucidif-
simae doctrinae, totiusque exemplar virtutis. Qui licet de sua
^a Sudfolchia Norwicensis diocesis originem traxerit, tamen
bonam naturae indolem praecipis scripturarum exercens pro-
duxit animum generosum; qui cum esset magister in artibus,
super libros Posteriorum compendiose scripsit, tractatus etiam
de Spera, & de arte compoti, multaque alia in Philosophia
utilia ^b edidit, doctor vero in Theologia, in triplici lingua

^a Sudfolchiae MS. ^b Edit. MS.

eruditus,

Origo monasterii de Bello
loco.

¹ Gaalterus Conventuensis
videtur significare, Henricum
2^m. vel condidisse, vel auxisse,
hoc monasterium in Rosamundae
suae gratiam.

Pag. 281.

Radulphus
scriptor.

eruditus, multa de glossis Hebræorum extraxit, & de Græco multum transferri fecit, ut puta testamenta duodecim prophetarum, & libros Dionysii, quorum novam translationem perlucide commentavit. Præ ceteris autem familiarem habuit fratrem Adam de Marisco, Bathoniensis ^a diocesis, ordinis Minorum, in sacra Theologia doctorem eximium & famosum, ob cujus adfectionem libros suos omnes conventui Fratrum Minorum Oxoniæ legavit.

Frater Robertus de Kilwardeby, episcopus Cantuar: Extant ejus tractatus de tempore, de universali, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Thomas Trivet miles, Justiciarius itineris de corona, fuit pater fratris Nicolai Trivet.

Ex Edwardo.

✕ Frater Joannes de Derlington ordinis Prædicatorum, confessor quondam regis Henrici 3ⁱ. autoritate papali in regno Angliæ collector efficitur decimarum, cujus studio & industria editæ sunt concordantiæ magnæ, quæ Anglicanæ vocantur.

Anno Domini MCCLXXVII^o.

Castellum
de Abreost-
with prope
Lanpeder.

Rex apud Lanpaderuale castrum contra insultus Walensium ædificavit.

Anno 7°. Eduardi 1ⁱ.

Frater Joannes de Pecham, Cicestrensis diocesis, de ordine
alias videlicet in Anglia.

Minorum, venit in Angliam, à domino papa in Cantuar: episcopum consecratus. Hic Parisiis & Oxoniæ lectiones suas resumpserat. Deinde minister Provincialis Angliæ, ac tandem lector palatii in Ro: curia factus fuit, qui ordinis sui zelator præcipuus, carminum dictator egregius, affatusque pompatici, mentis tamen benignæ & admodum liberalis.

Dag. 282.

Anno septimo Eduardi 1ⁱ.

✕ Frater Joannes Derlington ex collatione papali factus est Dubliniensis archiepiscopus. Obiit anno 12°. ejusdem Edwardi.

Anno Domini MCCLXXVIII^o.

Rex Angliæ filiam comitis Leicestriæ, apud insulas Sillui-
ras captam, principi Walliæ uxorem dedit.

Castrum in insula, quæ Anglesey dicitur, Bellum mariscum voluit appellari.

Anno Domini MCCXCVI^o.

Scotti prioratum Hagustaldensem cum tota villa incendio destruxerunt.

Edwardus cathedram regalem Scottiæ Westmonasterium transtulit, ut illic esset sedes missam celebrantium.

Nautæ Gernemutenses.

^a Sic.

Ex

*Ex annalibus ¹ Jo: abbatis de B. quem à domino
Monjoio mutuo sumpsi.*

Pag. 283.

Anno Domini CLXXXV^o. subversum est templum Apollinis [†] Joannes abbas forsan de Burgo. apud Westmonasterium, quod tunc Thorney vocabatur, & cœpit ædificari ecclesia S. Petri.] Lelandus. Id temporis Thorney non vocabatur. Est enim Thornei vocabulum Saxon: Saxones vero ea ætate Britanniaë erant ignoti.

Chronicon, cui titulus Flores historiarum, autore fratre Matthæo. [†] Matthæus scripsit Flores histor:

Anno DCCLX. defuncto Cuthberto, Cantuar: archiepiscopo, Berenguinus successit, vir prudens, & in literali scientia eruditus.

Gulielmus Meld: libro de pontificibus primo.

Huic Breguinus tribus annis substitutus.

Anno MCCXXXV^o. obiit Hugo, episcopus Lincoln: cui successit Robertus Grostest.

Anno MCCXLI^o. Robertus Grostest, episcopus Lincolnienfis, vir in Latino & Græco idiomate peritissimus, testamenta duodecim patriarcharum fidei interpretatione de Græco transtulit in Latinum, quæ per multa tempora incognita & abscondita per invidiam Judæorum fuerunt.

Anno MCCLIII^o. Grostest apud Bukedene obiit.

Mors Roberti Grostest. Bugdene.

Anno MCCLIII^o. cogitavit papa Innocentius 4us. in vita sua (ut generaliter fertur) ossa Roberti, Lincoln: episcopi, extumulasse, & extra ecclesiam projecisse. Nocte sequente apparuit illi idem episcopus pontifical: redimitus, vultuque sereno, & intuitu austero, voceque terribili ipsum papam sic affatur, pungens illum in latere cuspide bâculi pastoralis:

“ Senebalde papa, proposuistine ossa mea, in mei & ecclesie
“ Lincoln: opprobrium, extra ecclesiam projicere? Unde
“ hæc tibi temeritas? Nullam potestatem in me habere te
“ dominus amodo patietur. Scripsi tibi in spiritu humilitatis,
“ ut errores tuos corrigeres, sed tu monita salubria contem-
“ psisti. Væ igitur, qui spernis, nonne & tu spernêris? Et
“ sic recedens ipsum papam quasi lancea transverberatum de-
“ reliquit cum suspiriis gemiscentem.”

Innocentius 4us. Senebaldus antea vocatus.

Platina tantum scribit, mortuum fuisse Neapoli.

Anno MCCXLVIII^o. & anno regis Henrici 3ⁱ. Robertus Bacon ^{Franciscanus.} Mors Roberti Baconis. & Robertus Fizaker, fratres Prædicatores, & clerici, in finibus Christianorum, ut creditur, non habentes pares, ab hoc seculo transferunt. Mors Roberti, alias Ricardi Fizacrii.

Anno MCCLI^o. comitissa de Arundel fundavit ecclesiam fan-

Linne

ctimonialium prope Leune, quæ Marham appellatur.

Hactenus de episcopis & viris eruditis.

TOM. II.

T t

Ex

Ex annalibus Joannis, abbatis de B. de regibus.

- Scotti unde. Primo Sottes, postea Scottes dicti.
 Dicti Scotti, quasi ex diversis gentibus compacti. Scot enim illud dicitur, quod ex diversis rebus in unum acervum congeritur.
- Galfredum Monemuten: circumloquitur. Brutus scriptor chronicorum Gallicorum.
 Woden Mercurius. Frea Venus.
 Genorium oppidum in Cambria, ubi Vortegirnus delituit.
 Mos deferendi draconem pro insigne belli apud Britannos ab Uthero rege defluxit, cui cog: Pendragon.
 Cissa filius Ællæ, regis Australium Sax: de cujus nomine Cicestria, quam ipse fundavit, nomen sortita est.
 Occultavit se rex Arturus moribundus, ne casui tanto insultarent inimici, amicique confusi molestarentur.
- Pag 284. Gaufridus, episcopus S. Asaph, historiam Britonum, quam ab excidio Trojæ inchoavit, terminavit hoc modo.
 Anno DCCXCVII^o. obiit Offa, rex Merciorum, & sepultus est Bedefordiæ in quadam capella extra urbem super ripam flu: Ufæ.
 Offa sepultus Budæ, quam probabilius est in peregrinatione Romæ periisse.
 Shepei. Shepei, i. e. ovium insula.
- 1
 Suanewic. Marino in loco, qui dicitur Suanewic.
 Kinwic. Hinguar & Hubba perempti ante arcem Kinwic.
 at x. Stura flu: in Estanglia.
- Wirehal forsan legendum.
 Ad Legecestriam, quæ Anglice Wihal dicitur, confugerunt. In portu flu: nomine Uthermare.
- Leyrcestre.
 Ligeria ab Henrico secundo Nobilis civitas Legecestriæ, cujus diruta anno domini MCLXXIII^o. muri indissolubiles videbantur, per regem Henricum funditus est destructa.
 Clarius hæc scribit Hovedenus in anno 1174°. Anno MCCXXXIII^o. Henricus 3us.
 Domus Conversorum Londini. domum Conversorum Londini ædificavit.
- Anno MCCXLV^o.
 Charta Joannis regis de tributo combusta Lugduni in cubiculo Papæ.
- Castrum. Anno MCCXLV^o. Henricus 3us. castrum de Gannoch construxit in Anglesei ad reprimendos insultus Wallensium.
 Castrum Wigeniorum.
- ¶
 Radulphus Baldochius, cujus Chronicon extat in Fauo Pauli Londini. Anno MCCXCII^o. facit mentionem De Chronicis Radulphi de Baldoke.

Lelandus.

Non possum certo adfirmare, mihi tamen per suspicionem visus est codex historiæ Joannis, abbatis de B. uno mancus quaternione. Quare quo tempore floruerit non dum percognitum habeo.

E libello incerti autoris de vita Ethelberti marty:

Æthelredus pater Ethelberti, genitrix Leofruna.

Symbritha ex Australi Saxonia oblata in matrimonium Ethelberto.

Oswaldus quidam persuasit Ethelberto, ut filiam Offæ, regis Merciorum, in uxorem acciperet.

At non casu fortuito, sed sic præordinante domino, in loco,
sup. Ethelberti.

qui Luda dicitur, caput carro cecidit.

Regia dehinc munificentia ad construendum ibidem monasterium locum eundem dicat.

Erat, ut præfati sumus, idem locus olim temporis à terræ incolis Fernalege dictus. Posterius nomen mutaverunt, & eundem locum Hereforde mystica significatione nuncupaverunt. Siquidem Hereforde patria lingua exercitus vadum sonat Latina.

Ex libellulo incerti autoris de recentioribus aliquot archiepiscopis Cantuar: quem à Monjoio mutuo accepi. Pag. 185.

Anno MCCXCVº.

Robertus de Winchelsei, magnus theologus, electus episcopus Cantuar: Fuerat archidiaconus Estsaxonix, studueratque Parisiis & Oxoniæ. Robertus Winchelseus.

Simon de Mepham, doctor Theologiæ, ex canonico Ciceriæ Cantuariensis archiepiscopus, scripsit statuta provincialia. Obiit anno domini MCCCXXXIIIº. Simon Mepham.

Thomas Bredwardine, mag: theologus, oriundus ex parochia de Hertfeld, Cicerstrensis diocesis, electus in Cantuariensem archiepiscopum. Fuit regi à confessionibus. Bredwardenus archiepiscopus Cant.

Lelandus.

Irreperunt etiam in hunc de pontificibus libellulum hæc, quæ de Flacco Albino sequuntur.

Orationes missales composuit, & feria 1ª de Trinitate, secunda de sapientia, 3ª de Spiritu Sancto, 4ª de charitate, 5ª de apostolis, 6ª de cruce, sabbato de S. Maria celebrare instituit.

Ex tabula annalium Osneiensis cænobii.

Anno D. 1071º.

Ædificatum est castellum Oxonii per Robertum de Olleio primum, qui venit de Normannia in Angliam cum Gulielmo Bastard.

Anno D. 1074. fundata est capella S. Georgii in castro Oxon.

Anno D. 1129. fundata est ecclesia S. Mariæ in insula Ofeney per D. Robertum de Olleio secundum, cui primus Prior Radulfus præfuit.

Robertus de Olleio primus obiit anno D. ^a 1149.

Robertus de Olleio secundus sepultus est, ut ante voverat, apud Einisham.

Capella S. Georgii in castro Oxon: data est canonicis Ofeneiæ.

Wigodus primus abbas Ofneiæ obiit.

Henricus de Olleio primus, filius & heres Roberti secundi.

D. Henricus de Olleio secundus obiit anno D. 1232. & sepultus est apud Ofeney ante mag: altare.

Anno D. 1235. Richardus, canonicus Ofenensis, factus est abbas Dorkecestriæ, & Ricardus, cantor Ofenensis, abbas ^b Hoholuestre.

Anno D. 1472. D. Thomas Tredington, canonicus de Tredington, electus est per D. Lincoln: ad prioratum de Torkefey.

Anno D. 1485. Thomas Banbury electus fuit in priorem de Burcestre.

Ordo Nigrorum canonicorum sub beato Augustino incepit anno D. ^c 395.

Ordo Nigrorum monachorum incepit anno D. ^d 590.

Ordo Cartusienfis incepit anno D. ^e 186.

Ordo Præmonstratensis, videlicet Alborum canonicorum, incepit anno D. 1119.

Pag. 186. Ordo fratrum Prædicatorum sub beato Dominico 1198.

Ordo fratrum Minorum sub D. Francisco 1206.

Ordo Cisterciensium monachorum anno D. 1094.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit domum de Afshe-
ruge anno D. 1283.

Edmundus, comes Cornubiæ, fundavit abbatiam Regalis loci in Northofeney anno D. 1281.

Anno D. ^f 143. bellum Salapiæ commissum inter regem Henricum quartum & Henricum Percey, comitem Northumbriæ, vincente rege.

^g 1157. A nativitate Sereniff: regis Richardi, dicti cor

Leonis, in palatio regis apud Oxon.

^a Sic, cum signo sub 4. ^b Sic, cum signo sub Hoholuestre. ^c Sic, cum signo. ^d Sic, cum signo sub 9. An rescribend. 595, vel 596? ^e Sic, cum signo sub numero. An 1080, vel 1086? Non aliter sane quam 1186. legend. si fides Apographo Galeano. Sed scriba pro arbitrio mutavit. ^f Sic in Cod. nostro. Responend. 1403. Hæc sectio unciis inclusa est in Apographo Galeano. Nescio quam ob causam. ^g Ita in MS. nostro, cum signo. Vide quid de Richardi nativitate notavit Hist. & Antiq. Oxon. Auctor. lib. 1. p. 53. Anno

Anno D. 1138. commissum est grave bellum in Mora de Cowton juxta Northalreton, ubi multa millia Scottorum interfecta à paucis.

Anno D. 1263. rex Henricus intravit ^a Oxoniam.

1267. à discumfitura facta apud Cestrefelde in comitatu Derbiæ.

Anno D. 1300. Ela comitissa de Warwike obiit, & Ofneiz sepelitur.

Petrus Gaveston fugiens è custodia comitis Penbroke, per Guidonem, comitem Warwike, apud Dadington capitur, & usque castrum Warwik ducitur, & in loco, qui dicitur Gaverisshich, in præsentia nobilium decollatur.

Paganus de Tipetoft interfectus in bello de Striveline in Scotia, fugiente Edwardo 2°.

Thomas, comes Lancastriæ, per Andream de Herkeley accusatus, captus fuit apud Borowbrige, & juxta Pontfreyt decollatus.

Thomas Colepeper tractus & suspensus apud Winchelsey.

Joannes Mautravers.

Anno D. 1326. Hugo Dispensator, comes Wintoniæ, apud Bristoliam, & Hugo Dispensator filius apud cum Simone de Radingo tracti erant & suspensi.

Edmundus, comes de Arundel, apud Salapiam captus, & apud Herford decollatus.

Edwardus secundus coronam resignavit Edwardo filio suo apud Kenelworth, & eodem anno 20. die Septembris obiit apud Berkeley.

Pag. 287. vacat.

Ex epistola Rogeri Baconis ad Clementem pont: Ro:

Pag. 288.

Quod probare potestis per sapientes famosiores Christianos, quorum unus est frater Albertus de ordine Prædicatorum; alius est Wilhelmus de Shirwoode, thesaurarius Lincoln: ecclesiæ in Anglia, longe sapientior Alberto.

¶
Gul: Shirwoode.
Robertus Capito.

Sed solus unus scivit scientias ut Lincoln: episcopus.

Non sunt enim nisi duo perfecti, scilicet Mr. Joannes London, & Mr. Petrus de Macharii curia Picardus.

Leylandus.

In hac epistola mentionem subinde facit majoris & minoris operis sui.

Nam per duos annos, quibus specialiter laboravi in studio sapientiæ, neglecto censu vulgi, plus quam duo milia librarum ego posui in his propter libros secretos, experientias varias, & linguas, & instrumenta, & tabulas, & alia, tum ad quærendum amicitias sapientum, tum propter instruendos auditores.

^a Vide *ibid.* pag. 111, 112, 113.

Et

¶
 Joannes
 Londoni-
 ensis. Hic
 erat nuntius
 Baconis ad
 Clementem
 pont: Ro:

Et propter hoc consideravi unum adolescentem, quem quinque aut sex instrui feci in linguis, & mathematicis, & perspectivis, in quibus est tota difficultas earum quæ mitto.

Nam procul dubio nullus est inter Latinos, qui in omnibus, quæ scribo, possit ad tot respondere, propter modum quem teneo, & quia eum instruxi.

Quamvis viginti annorum, aut 21. ad plus.

Non remansit unus Parisiis, qui plus novit de philosophiæ radicibus, quanvis flores & fructus non dum produxerit propter juvenilem ætatem.

Juvenis 15. annorum venit ad me, & pauper non habens unde viveret.

Lelandus.

Multa ibidem scribit Bacon de continenti vita Joannis Londinensis.

¶
 Adam de
 Marisco.

Et paulo post ibidem obiter laudat Adamum de Marisco Franciscanum.

Robertus
 Capito.

Nullus scientias, nisi dominus Robertus episcopus Lincoln: per longitudinem vitæ & experientiæ, & studiositatem, & diligentiam, quia scivit mathematicam & perspectivam, & potuit omnia scire simul cum hoc, quod tantum scivit de linguis, quod potuit intelligere sanctos, & philosophos, & sapientes antiquos. Sed non bene scivit linguas ut transferret, nisi circa ultimum vitæ suæ, quando vocavit Græcos, & fecit libros Grammaticæ Græcæ de Græcia & aliis congregari.

Pag. 289.

¶
 Aluredus
 Angl:
 Joannes
 Londinius.

Alii vero, qui infinita in Latinum converterunt, ut Gerardus Cremonensis, Michaël Scotus, Aluredus Anglicus, Hermannus Alemannus.

Puer vero Joannes portavit crySTALLUM sphericum ad experiendum, & instruxi eum in demonstratione & figuratione rei occultæ. Nec est aliquis in tota Italia, aut Parisiis duo qui possunt dare causam sufficientem in hac parte.

E libello Rogerii Baconis de descriptione locorum.

Ptolemæus in Almagesto de plana erravit de situ Britannia Majoris & Minoris, sicut est manifestum cuilibet.

Sequitur fratrem prædictum, quem rex Franc: Ludovicus misit ad Tartaros anno D. 1253. qui perlustravit regiones orientis & aquilonis, & loca in medio mundi his annexa.

Mauri barbæ pro Medis.

Unde ad Pelusium una pars sup: Nili descendit, & ad Memphim, quæ est Damietta, recurrit.

E libro Baconis de utilitate linguarum (sic enim inscriptum inveni) qui alius est ab epistola longa quam ad Clementem Ro: scripsit. Mihi tamen, ut è lectione collegi, potius esse videtur

videtur ejus liber de studio sapientiae. Liber autem sic incipit: "Quatuor sunt consideranda circa sapientiam."

Secundum principale, quod est in causa erroris in studio sapientiae his temporibus, est, quod à 40. annis surrexerunt quidam de studio, qui seipso creaverunt in magistros & doctores studii theologiae & philosophiae, cum tamen nunquam didicerunt aliquid dignum, nec volunt nec possunt propter statum suum.

Totaliter dimiserunt vias antiquorum sapientum, quorum aliquos vidimus nostri temporis, scilicet D. Robertum quondam episcopum Lincoln: D. Thomam episcopum S. David in Wallia, & fratrem Adam de Marisco, & magistrum Robertum de Marisco, & Mr. ^a Lu & Gul. de Shirwoode, & alios.

Solus dominus Robertus, propter longitudinem vitae suae, & vias mirabiles, quibus usus est prae aliis hominibus, scivit scientias, non quia Graecum & Hebraeum scivit sufficienter, ut per se transferret, sed habuit multos adjutores: omnes alii ignoraverunt scientias.

Robertus
Capito.

Dormit igitur ecclesia, quia nihil facit in hac parte, nec aliquis à 70. annis fecit, nisi quod dominus Robertus, episcopus Lincoln: tradidit Latinis de libris B^{ti}. Dionysii & Damasceni, & aliquibus aliis doctoribus sacris. Mirum est de negligentia ecclesiae, quia à tempore Damasi papae non fuit aliquis summus pontifex, nec aliquis alius inferior, qui sollicitus fuit de pro ecclesiae per translationes, nisi dictus D. Robertus.

Ex annalibus Matthaei Parisiensis, monachi S. Albani. Pag. 299.

Et ¹ inventa sunt plus quam nongenta millia librarum in auro & argento praeter lapides pretiosos.

Regina Alienor, quae per annos fere decem à thoro patris separata sub arcta carceris tenebatur custodia, &c.

Confestim manavit sanguis ex naribus regis defuncti.

Judaei Eboraci incolentes miseris modis se interficiunt.

Anno D. 1190. facit mentionem Radulphi de Diceto.

Eodem anno.

Fecit turrim Londoniarum fossato profundissimo circumcingi, sperans se posse Tamisiae fluente in orbem ducere.

Radulphus de alta ripa archidiaconus Colecestrensis.

Lelandus.

Ultimus annus regni Henrici 2. Matthæo initium est historiae.

¹ Thesaurus Henrici 2ⁱ.

Richardus rex matrem e carcere liberat.

Adveniente Richardo nares defuncti Henr: sanguinem emiserunt.

Gulielmus
episcopus
Eliensis
cancel:Ang.

^a Sic, cum lacuna & duobus punctis sub u.

Anno D. 1191.

- Inventum** **Inventa sunt apud Glasconiam ossa famosiss: regis Britan:**
Arturii sepulchrum. **Arthuri, in quodam vetustissimo recondita sarcophago, circa**
 quod duæ antiquiss: pyramides stabant erectæ, in quibus li-
 teræ exaratae erant, sed ob nimiam barbariem & deformita-
 tem legi non potuerunt. Inventa sunt autem hac occasione.
 Dum enim ibi effoderent, ut quendam monachum sepelirent,
 qui hunc locum sepulturæ vehementi desiderio in vita præ-
 optaverat, quoddam reperiunt sarcophagum, cui crux plumbea
 supposita fuerat, in qua exaratum erat: "Hic jacet inclytus
 " Britonum rex Arthurus in insula Avallonis sepultus." Locus
 autem ille paludibus undique inclusus olim insula Avalonis,
 id est, pomorum insula, est vocatus.
- Lelandus.** **Magister Joannes de Cella Prior Cellæ de Walingford.**
Incriptio crucis à **Apologus de mercatore Veneto, è spelunca una cum leone**
Matthæo **& dracone per rusticum liberato.**
vitiata.
- Walingford** **cella forsan**
S. Albani.

Anno 1199.

- Ecclesia de** **Hubertus, Cantuar: archiepiscopus, ecclesiam de Lemheia,**
Lambithe **quam Balduinus prædecessor suus in honorem S. Thomæ**
solo com- **martyris fundaverat, & ipse fere consummaverat, procuran-**
planata. **titibus monachis Cantuar: summoque pontifice imperante, pro-**
priis sumptibus ad sui & multorum ignominiam complanavit.

Anno 1200.

- Quinque** **Paulo ante nativitatem dominicam apparuerunt de nocte**
lunæ. **quinque lunæ.**
Guldeford.
Colliftrigium, a Pyllory.
- Pag. 291.** **Electio Stephani de Langton in episcopum Cantuar: causa**
discordiæ inter Joannem & pontificem Ro.

Anno 1211°.

Rex apud album monasterium magno exercitu congregato
 profectus est in Walliam.

Anno 1213.

- Cædes Petri** **Petrum præfatum, qui in castello de Corf in vinculis tene-**
heremita. **batur, jussit rex caudis equorum alligatum ad villam de War-**
ham per plateas trahi, & ibidem cum filio ejusdem Petri pa-
tibulo suspendi.

In anno D. 1214.

Recitat nomina viginti & duorum abbatum sui cœnobii,
 videlicet ab Willegodo, primo abbate, ad Gulielmum, cujus
 tempore annales scripsit.

Brienus de insula. Lelandus. Forfan ponit insulam simpli-
 citer pro Vecta.

- Eboracenses, sed frustra, e-** **Elegerunt magistrum Simonem de**
legerunt Simonem Langtune **Langtune, fratrem archiepiscopi Can-**
in suum archiepiscopum. **tuar:**

Anno

Anno 1216°.

Wilelmo, a comiti Albemariæ, tradidit castra de Rokingham, de Sauueia, & castellum Wilelmi de Colevile, quod Biham appellatur.

sup. Jo. rex.

Eodem anno.

Cepit itaque homagium & fidelitatem ab omnibus baronibus.

Barones Ang: jurant in verba Ludovici, filii regis Galliarum.

Eodem anno.

Deinde ad Odiham, municipium episcopi Winton: Ludovicus vicus se contersens, turrim obsedit.

Odiham.

Eodem anno.

Ad castellum de Laford hospitaturus perrexit, ubi maxima corporis peregrinatus molestia in castro vix ad castellum de Newark equo vehente pervenit.

Sleford castellum.

Ibidem.

Abbas canonicorum Croxtoniarum, peritissimus in physica, medicus regis.

Sup. Henr: rex. sup. Gul de Albeneio.

Tradidit ei castellum de Lidford ad custodiendum.

Lidford.

Anno 1221°.

Loelinus, rex Walliarum, cum exercitu copioso castellum, quod Buet appellatur, obsedit.

Bowelth. Buet castellum.

Eodem anno.

Castellum montis Gomerici reparatum & firmatum.

Mons Gomericus.

Anno 1223.

Quo pacto crux de Bromholm delata sit in Britanniam. Est autem Rupella portus in Pictavia.

Anno 1224.

Castellum quoque illud fecit rex complanari.

Ibidem.

Falcarius enim, proditor cruentus, ecclesiam S. Pauli Bedefordiarum diruerat ad sui castri structuram & munimen.

Castellum Bedefordense concidit.

Anno 1225.

In urbe Legrecestrensi obiit quedam puella inclusa religiosa, quæ per septennium ante obitum nullum omnino gustaverat cibum, nisi quod diebus dominicis corporis & sanguinis domini communionem accepit.

Pag. 202. Inedia.

Anno 1228.

Stephanus, Cantuar: archiepiscopus, apud Siindonam, manerium suum, vii Idus Jul: diem clausit extremum.

inter Arundel & Chichester.

Obitus Stephani Longoduni, archiepiscopi Cantuar:

Eodem anno.

Venit ad quoddam habitaculum albi ordinis Cridia vocatum quod Waltensibus erat receptaculum, sicut regi fuerat

Cridia monasterium conflagravit.

Castellum intimatum. Injecto igitur ad jussionem regis igne in ædificiis
Stultitia illis omnia in favillas redegerunt, &c. Ut Hubertus, regis
Huberti di- justiciarius, ibidem castellum firmaverit, quod postea ab Wal-
stum, An- lenfibus solo complanatum fuit.
glie Daw
Hubert.

Anno 1229.

Beccles. Refert ut, orta seditione inter scholasticos, Alanus de Bec-
Fernham. cles, Nicolaus de Fernham, Joannes Blundus, Radulphus de
Blunt. Maideston, Gulielmus de Dunne, omnes Angli, iidemque
Maidestone. doctissimi, Lutetiam Parisiorum reliquerint.
Dunne.

Religio. Miles hosti pepercit crucem ulnis amplectenti.

Clementia Malo enim rex fatuus reputari ac remissus, quam crudelis
Henrici 3). tyrannus ac vir sanguinum in eum, qui diu mihi meisque
erga Hu- antecessoribus in multis servivit periculis.
bertum de
Burgo.

Anno 1233.

Joannes Cassatus est Joannes Blundus electus Cantuar:

Blundus Eodem tempore.

canonicus Ro: Bacon regem in concionibus libere admonuit, ut
Ebor: malos consiliarios excluderet.

Eodem anno.

Grosmonde. Ad castellum de Grosmund cum exercitu suo divertit, &c.
Quo pacto Wallenses Henricianos rebus fere omnibus in
belli usum comparatis spoliaverint.

Eodem anno.

Domus Conventorum Londini, & Hospitale prope pontem
Oxonii ab Henrico 3. fundata sunt.

Anno 1235.

Mortuo Hugone Robertus Grostest in episcopum Lincol-
niensem electus fuit, & Radingi 3. No: Junii ab Edmundo
Cantuar: episcopo consecratus.

Anno 1238.

Fama Roberti heremitæ apud Knareburc claruit.

Anno 1239.

Pag. 293.
Nicolas
Fernham
oblatum.
Cæstræ e-
piscopatum
recusavit.

Elegerunt igitur magistrum Nicolaum de Fernham, virum
optime literatum, & quod pluris est, multiplici virtutum gra-
tia decoratum, statura elegantem, discreto sermone facundum,
vultu & gestu maturum & modestum, &c. Ibidem ut episco-
patum oblatum prorsus refutaverit.

Anno 1240.

Ubi Balduinum de Ripariis, juvenem elegantem, scilicet
die natalis domini, baltheo cinxit militari, & comitatu Vectæ
investivit.

Eodem anno.

Balenæ circiter undecim, præter alias belluas marinas, in
littore maris Angli: contermino mortuæ, & quasi aliquo cer-
tamine læsæ.

Anno 1241.

Magistrum Nicolaum de Fernham, virum moribus & scientia commendabilem, in episcopum & pastorem animarum suarum. Rexerat autem ipse dictus N. in artibus Parisiis per plures annos. Deinde de arte medicinæ Bononiæ, in qua claruit, graciosus & peritus excellenter, &c. Ut postea ad Theologiam se transfulerit, & tandem ut, suadente Othone, Ro: sedis legato, accitus fuerit ab Henrico rege in familiaritatem & consilii partes.

Nicolaus Fernham volens nolens fit episcopus Du-nelmensis.

Eodem anno.

Rex Henricus unum feretrum ex auro purissimo & gemmis pretiosis fecit ab electis aurifabris Londini, ut in ipso reliquiæ beati Edwardi reponerentur.

Anno 1242.

Transtulit è Græco de verbo ad verbum in Latinum, co-adjuvante magistro Nicolao Græco, clerico abbatis S. Albani.

sup. testamenta 12. patriarcharum.

Grosteff. Testamenta duodecim patriarch: è GræcainLatinam linguam versa.

Anno 1244.

Grifinus è turri Londinensi evadere cupiens, fracta cervice expiravit.

Nicolaus Græcus.

Eodem anno.

Angli sero consilium inibant de excutiendo jugo papistico.

Anno 1245.

Rex cum exercitu suo moram facit apud Gannoc ad quoddam castrum firmandum, quod jam ibidem firmatur fortissimum.

Et ibidem.

Est autem quoddam marinum brachium parvum, ascendens & descendens sub castro prædicto, ubi nos manemus, tanquam portus, ubi naves sæpe venerunt in mora nostra victualia deferentes de Hibernia & de Cestria.

Situs castelli de Gannoc.

Ibidem.

Ut Ricardus, comes Cornub: Davida Wallensem nimium familiariter in castro suo nomine Tintagoil acceperit.

Tintagoil castellum.

Anno 1247.

Particula sanguinis Christi à magistro Templi è terra sancta ad Henricum 3. missa, quam ille Westmonasterii reposuit.

Pag. 294 Sanguis Christi.

Anno 1248.

Simon de Langton, archid: Cantuar: Stephani, Cantuar: archiepiscopi, frater, obiit.

Obiit quoque anno sub eodem Jo: Blundus, cancellarius ecclesiæ Ebor:

Eodem anno.

Ut frater Matthæus Parisiensis, jubente Innocentio, pontif: Ro: Norwegiam petierit, utque ibidem monasterium S. Benedicti

dicti de Holm, opus Canuti regis, qui & in Anglia aliud ejusdem nominis condidit, ad veram religionis normam reduxit.

Anno 1249.

Petrus de Vineis, apud Fredericum veneficii convictus, exoculatus fuit, tandemque in carcere se ipse interfecit.

Anno 1250.

Monachus quidam Armeniæ, Georgius, nomine, apud S. Ivonem in Angli: obiit & sepultus.

Anno 1251.

Quibus ædificatum impensis monasterium de Hayles, quod tempestate in mari jactatus voto se facturum promiserat.

Castrum de Walingford reparatum.

Mihi autem Matthæo Parisiensi super hæc edoceri cupienti, ne falsa huic libro infererem, sub indubitata certitudine comes significavit, quod omnibus sumptibus computatis in ipsius ecclesiæ constructione decem millia marcharum exposuerit, addens quoddam verbum memorabile, immo & commendabile: "Utinam deo complaceret, ut omnia, quæ in castro de Walingford expendi, tam sapienter & tam salubriter expendissem."

Abbas de Bokle & abbas de Begeham.

Anno 1252.

Magister Joannes de Basingestoke, archidiaconus Legrecetriæ, vir quidem in trivio & quadrivio experientissimus, Græcis ac Latinis literis ad plenam eruditus, viam universæ carnis ingressus est, &c. Ut Robertus Grostest ab eodem didicerit testamenta duodecim patriarcharum inter Græcos extare, id quod ab ipsis audiverat Græcis cum Athenis studeret.

Joannes Basingus studuit Athenis.

Ibidem.

Memoratus insuper Joannes quoddam scriptum transtulit de Græco in Latinum, in quo artificiose & compendiose tota vis Grammaticæ continetur, quod idem magister Donatum Græcorum appellavit. Item aliud composuit, in quo particulæ sententiarum per distinctiones dilucidantur, quod sic incipit: "Templum dei, quod est perutile." Item aliud scriptum ab Atheniensibus habuit. Et paulo post in illo scripto probatur ordo evangeliorum. Nec prætereundum quod mihi, hæc scripturo, familiariter consuevit enarrare. Quædam puella, filia archiepiscopi Atheniensis, nomine Constantina, non dum vigesimum agens annum, virtutibus prædita, omnem trivii & quadrivii noverat difficultatem. Et paulo infra ibidem: Hæc magistra fuit magistri Jo: & quicquid boni scivit in scientia, ut sæpe asseruit, licet Parisiis diu studiret & legisset, ab ea mendicaverat. Hæc puella pestilentias, tonitrua, eclipsem, &c. quod mirabilius fuit, terræ-motum prædicens, omnes auditores infallibiliter præmunivit.

Pag. 295.

Anno

Anno 1252.

sup: Wintoniæ.

Obiit autem ipsa comitissa 13°. Cal: Novembr: & sepulta est apud Brakele, ubi & alia ejusdem comitis uxor est intumulata. Ipsa nempe domus ab antecessoribus suis fundata est. Brakeley.

Anno 1253.

Ut Matthæus Parisiensis, edoctus à Richardo de Wiche & Roberto Bacon Prædicatore, vitam S. Edmundi, archiepiscopi Cantuar: scripserit.

Lelandus.

Matthæus Parisiensis passim per annales mentionem facit libri Additamentorum à se editi. Matthæi Parisiensis liber Additamentorum.

Lelandus.

Matthæus in annalibus suis mentionem non facit historiæ à se scriptæ de abbatibus & rebus Albanensis cœnobii. Matthæi liber de rebus gestis Fani Albanani.

Eodem anno.

Cum dies caniculares suam exercuissent malitiam episcopus Lincoln: Robertus apud Bagedunam, manerium suum, decubuit graviter infirmatus. Vocavit igitur ad se quendam fratrem de ordine Præd: Mag: Joannem de S. Ægidio, in arte peritum medicinali, & in theologia lectorem eleganter eruditum, & crudientem, ut ab eo corporis & animæ reciperet consolationem, &c.

Ibidem.

Obiit S. Lincoln: episcopus Robertus apud Bukedonam in nocte S. Dionysii, domini papæ & regis redargutor manifestus.

Lelandus.

Explicit Chronicon Matthæi Parisiensis in anno D. 1253, qui fuit xxxvii^s. annus regni regis Henrici 3ⁱ.

Ex Chronico cujusdam Thomæ Franciscani ad Simonem de Esseby Franciscanum de rebus à sua secta, & præcipue in Anglia, gestis. Pag. 296.

Ordo Minorum incepit anno D. 1206.

Anno D. 1224. anno 8. Henrici 3ⁱ. venerunt Minores in Angliam, quatuor scilicet clerici, & quinque laici. Clerici fuerunt frater Agnellus Pifanus diaconus; 2^s. frater Richardus de Kingesthorp, natione Anglicus, sacerdos & prædicator, ætate provecior, qui primus extitit qui citra montes populo prædicavit in ordine; 3^s. Richardus Devonienfis, natione Anglus, ordine acolitus; 4^s. Gulielmus Esseby novitius, Anglus etiam.

Conduxerunt sibi domum Londini in Cornehul, & construxerunt sibi cellas.

Frater Richardus Ingerwrde & Richardus Devonienfis con-

S. Alba. conduxerunt sibi domum Oxonii in parochia S. Albæ.
 Jactis fundamentis religionis iidem profecti Northamptonam conduxerunt domum in parochia S. Egidii.

Thomas de Hispania. Primus Gardianus Oxonii Wilhelmus Esseby adhuc novitius.
 Cantabrigiæ primus Gardianus frater Thomas de Hispania.
 Frater Joannes de Gernemuta, vir mag: sanctitatis, qui postea obiit Noringhamiæ, & sepultus est inter canonicos Selfordiæ.

Adam de Exonia post ingressum profectus est ad papam Gregorium 9. à quo missus est ad prædicandum inter Saracenos, sed apud Barlete obiit.

Intravit autem Adam de Marisco apud Wigorniam.

Post hos intravit frater Jo: de Reading, abbas scilicet Osneia.

Post hunc Mr. Richardus Rufus, tam Oxon: quam Paris: fama clarissimus.

Primo receperunt ^a Cantabriæ fratres villæ Burgenfes, assignantes eis veterem synagogam, quæ erat contigua carceri.

Apud Salisbury dedit aream fratribus D. rex Henricus, ecclesiam vero ædificavit quidam Burgenfis, nomine Richardus

^s
^b Pude. Post per cives introducti sunt in villam, ubi nunc sunt,
 ++

Frater Hugo de Baldok, Philippus de London, Wilhelmus de Esseby, primi ex Minoribus prædicabant in Anglia.

Promovit autem plurimum Prædicantes adventus fratris Haymonis de Faversham, qui cum 3^s. aliis magistris apud S. Dionysium famosus prædicator intravit.

Primo custos fuit Parisiis, postea lector: ^s ^c conu positus est
 ++

Bononiæ & Paduæ. In legatione quoque in Græciam ad

^d natam principem à piæ memoriæ Gregorio missus est.
 ++

Venit autem in Angliam cum fratre Haymone frater Wilhelmus de Coleville senior, cujus germana postmodum in ecclesia cathedrali Cicestriæ pro castitate observanda sævisime jugulata est.

Pag. 297. Richardus Rufus cum Haymone profectus est in Franciam, & ad curiam contra Helyam turbatorem ordinis.

Venit & tunc temporis Radulphus de Rosa, magnus Prædicator & familiariss: Henrico, postea Gregorii papæ pœnitentiarius. Obit in curia plenus dierum.

Venit & tunc frater Henricus de Reresby, qui postea datus

^a Sic in Autographo Lelandiano. Sed Cantabrigiæ in Apogr. Galeano. ^b Sic, cum S supra P, & signo sub u. ^c Sic, cum s supra u, & signo sub linea. ^d Sic, cum virgula supra lin. & signo infra,

fuit in Ministrum Scotiæ cum esset vicarius custodis Oxon: sed præventus fuit morte. Mortuus est Leycestriæ, cui successit Joannes de Kechene, Gardianus de London.

Sub fratre Haymone in nonnullis locis facta est arearum ampliatio.

Sub fratre Wilhelmo de Abyngdon mutatus est locus Ebor: locus Bristol: locus de Brugewater, locus de Grymmesby, & locus Oxon:

Frater Agnellus fecit scholam honestam ædificari in usus fratrum Oxon: ubi legebat Grostest, postea episcopus Lincoln: Cui successit in lectione Mr. Petrus, postea episcopus in Scotia. Deinde Mr. Jo: de Weseham, qui postea decanus fuit Lincoln: & episcopus Coventrensis. Post quem legit magister Thomas Walleus, postea episcopus S. Davidis.

Unde minister gener: Helias misit pro Philippo Wallensi, & fratre Adam de Eboraco ut Lugduni legerent.

Fratrem quoque Vincentium de Coventre frater Albertus in adventu suo lectorem London: germanumque fratrem suum Henricum Cantuar: lectorem constituit. Et sic paulatim per diversa loca positi sunt lectores, scilicet frater Wilhelmus de Leycestria Herfordiæ, frater Gregorius de Bosel Leycestriæ, frater Gilbertus de Cranford Bristollia, frater Joannes de Weston Cantabrigiæ, frater Adam de Marisco Oxoniæ.

Ita ut ante abolitionem fratris Wilhelmi de Nottingham essent in Anglia 30^a. lectores.

Anno D. 1308. legit Oxoniæ primus fratrum Adam de Marisco. 2°. frater Radulphus de Coleburg, qui prius Parisiis laudabiliter rexerat. 3°. frater Eustachius de Normanvyle, prius Mr. artium, doctor decretorum, & cancellarius Oxon: 4°. Thomas de Eboraco. 5°. frater Richardus Rufus Cornubiensis, qui eo tempore, quo frater Helias turbavit religionem Parisiis, ingressus est. Postea legit cursorie Sententias Parisiis, ubi mag: & mirabilis philosophus judicatus est. 6°. frater Jo: Walleus. 7°. frater Thomas Dokking. 8°. frater Henricus Brisingham. 9°. frater Wilhelmus de Heddele. 10°. frater Thomas de Bungey. 11°. frater Joannes Peccham, qui incepit Parisiis, & resumpsit Oxoniæ, tandem episcopus Cantuar:

Legerunt Cantabrigiæ frater Vincentius de Coventre, frater Jo: de Weston, frater Wilhelmus Pictavenis, frater Humfredus. Pag. 298.

Frater Haymo, Anglicus, sextus ab Helia fuit minister generalis. Lelandus. i. e. totius ordinis Franciscani.

Haymo Romæ commendatus papæ per Richardum Somerton Cardinalem.

Romæ in cap^o. quo depositus fuit frater Helias, minister generalis.

generalis. Haymo electus fuit in ministrum totius Angliæ. Lelandus. Postea electus fuit in ministrum generalem.

Mortuus est Haymo fenex Anagninæ, ad quem visitandum dignatus est venire Innocentius 4us.

Floruit Gul: de Notingham Oxon: tempore Joannis de Parma, 8. ministri generalis, cui successit Bonaventura, mag: ille theologus.

Consueverunt in ipso die ingressus, si vellent, profiteri. Sicque fecit frater piæ memoriæ Rogerus Bacon.

Frater Gul: de Notingham & frater Petrus de Twekesbyri ostenderunt D. Papæ Innocentio quæ suus statuerat prædecessor.

Frater Haymo per unum annum ministravit in Anglia, & postea in generalem electus est. Successit autem ei vicarius suus frater Gul: de Notingham.

Nicolaus
Anglus, e-
piscopus
Assisensis.

Frater Nicolaus, qui, cum laicus esset, literas didicit in Anglia, postea confessor Innocentii 4ⁱ. & episcopus Assisii factus est. Lelandus. Si recte memini, S. Franciscus natus fuit Assisii.

Frater Eustachius de Merc, vir famosæ religionis.

Frater Robertus de Turnham, gardianus Linnæ, tanquam signifer cum cruce signatis in terram sanctam profectus est.

Augustinus
Notingham
episcopus
Laodicensis.
Gul: No-
tingham o-
biit Genuæ.

Frater Augustinus Gul: de Notingham Germanus Innocentio 4°. familiaris, postea episcopus Laodicensis.

Igitur postquam circiter quatuordecim annos idem Wilhelmus provinciam Angliæ rexisset, in cap^o. Metensi absolutus est, pauloque post Januæ ex peste obiit.

Pag. 299.

Decerpta è chronico cujusdam, ut videtur, defloratoris Matthæi Parisiensis, sed incerti nominis, qui

Orditur historiam ab ipsa Richardi 1ⁱ. coronatione. *tamen multa interserit, quæ nusquam in Matthæo comparent.*

Anno D. 1221.

Albencius
comes A-
rundel.

Obiit Wilhelmus de Albineto comes de Arundel in partibus transmarinis à Damietta rediens, & corpus ejus per Thomam monachum S. Albani in Angliam transportatur apud Wilmundesham, cujus ipse patronus fuit, tumulandum.

Ibidem.

Mons Go-
mericus
castrum.

Rex Henricus, propter loci oportunitatem, castrum munitioniss: firmavit, & ipsum à situ loci montem Gomicum nominavit.

Anno 1229.

Robertus de Bingham electus Sarum apud Septoniam inus consecrationis suscepit, qui fabricam ecclesiæ suæ non segniter profectus ipsam feliciter consummavit.

Joannes Prior de Hertford, videlicet cujusdam cellæ ad ecclesiam S. Albani pertinentis.

Anno

Anno 1237.

Richardus, Dunelmensis episcopus, migravit ad Dominum, apud Tharentam in Wiltshire, ecclesiam monialium, nam prius fuerat episcopus Sarum. quam fundaverat, accipiens sepulturam.

Alencester. Leland. Nunc Alcester à vulgo vocatur.

Anno 1241.

Obiit magister Robertus de Somercote Cardinalis.

Anno 1242.

erat hæc giganteæ molis mulier.

Comitissa de Biard cum filio suo Gascone, accepto stipendio, militavit sub Henrico rege.

Anno 1244.

David, princeps Walliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ei ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certæ pecuniæ summam, marchas scilicet quingentas. Cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Ang: præjudicium & jacturam.

Anno 1245.

David cum suis complicitibus castrum, quod Mouchant dicitur, occupavit, & ipsis, quos invenit, trucidatis, solo tenus complanavit.

Anno 1248.

frater Stephani, archiepiscopi Cantuar:

Obierunt Robertus Bacon, Richardus Fizaker, Simon de Langeton, & Joannes Blundus.

Anno 1250.

alias Senchiæ.

Edmundus, Cinciæ, & Richardi, comitis Cornubiæ, filius, natus est apud Berkhamstede.

Anno 1251.

Comitissa de Arundel fundavit unam ecclesiam sanctimonialium non procul à Len, quæ Marcham dicitur.

Leune

Anno 1254.

Helias Judæorum, qui fuerunt Londini, episcopus, cum suis omnibus Angliam non rediturus reliquit.

Ibidem.

Papa per literas obtulit regi Henrico regnum Siciliae & Apuliæ in usum Edmundi sui. Lelandus. Dolus hic fuit pacificus, ut Conradum regem debilitaret.

Anno 1262.

Bona pars palatii Westmonasteriensis conflagravit.

Anno 1264.

sup. de Lewis.

Nudius 3us. ante bellum maxima pars London in Westchepe proditorie incensa est.

Tom. II.

X x

Anno

Pag. 300:
Marham
cœnobi-
olum
sacrarum
virginum
uno supra
Pentenev
milliario.

Anno 1255.

sup. multi nobiles, ab Henrico exheredati.

Insulam de Axholm occupaverunt.

Hundeslau. Planities de Hundeslau.

Anno 1283.

Rex Edwardus apud Aberconwey ad pedes montis Snou-
doniæ fecit erigi castrum forte.

Ibidem.

Portio dominicæ crucis magna, quæ lingua Wallensium
Croizneth dicebatur, domino regi Angliæ cum multis famosis
reliquiis tradebatur.

Ibidem.

Constantini sepul-
chrum. Apud Caier Naruan corpus maximi principis patris impe-
ratoris nobilis Constantini erat inventum, & rege jubente, in
ecclesia honorifice collocatum. Corona quondam famosi regis
Britonum Arthuri regi Angliæ cum aliis jocalibus reddebatur.
Sic ad Anglicos gloria Wallensium, invite Anglorum legibus
subditorum, per dei providentiam est translata.

Anno 1286.

Alienora, Edwardi regis mater, facta monialis de Ambref-
biri, servata tamen dote integra.

Anno 1287.

Apmeredu

Wallenses, instigante quodam D. Rees Ameduc, rebellare
cœperunt &c. Ut multi ex Anglis, dum cuniculos effode-
rent, ruina muri castelli de Drossan oppressi fuerint.

Anno 1313.

Buttelef-
den [Com:
Buck:] Magister Wilhelmus de Boys, qui vivens nobilitatem suam
probis moribus decoravit, in morte quoque sua infra domum
religiosorum apud Buttelefden, ubi sepulturam selegerat, cre-
bris claruit miraculis.

Lelandus.

Adam Mu-
remutensis
historio-
graphus. Ab anno D. 1325. usque ad annum 1346. defloravit Adamum
Muremutensem, canonicum S. Pauli Londin: deinde nititur
autoritate cujusdam fratris J. de R. monachi Westmonasterii-
ensis, cujus chronicon desinit anno D. 1367.Pag. 301. Symeon, monachus & Præcentor Dunelmensis ecclesiæ,
scripsit compendiolum, instar epistolæ, de archiepiscopis
Eboracensibus, ad Hugonem, Eboræ: ecclesiæ decanum.Dunelmum
obfessum
anno D.
969. Symeon scripsit libellulum de obsidione Dunholmi per
Malcolmum, Scottorum regem, tempore Ethelredi regis,
filii Edgari, & de comitibus Northumbriæ.Waltheof, qui comes fuerat Northanhumbrorum, sese in Beb-
banbure incluserat, &c. Ut Uéthredus, ejus filius, loco pa-
tris, senio confecti, Malcolmum regem fugaverit, multis prius
ex Scottis interfectis.

Pro

Pro merito suæ strenuitatis dedit ei comitatum patris sui, adjungens etiam Eboracensium comitatum.

Liberalitas
Ethelredi in
Uthredum.

Lelande.

Hic Uthredus primum duxit in uxorem Ecgfridam, filiam Alduni, episcopi Dunholmensis, quæ postea ab illo dimissa monialis facta est, & Dunolhmi diem obiens sepulta est in

cœmiterio. Ex hac genuerat Alfredum, qui post Eadulfum cog: Cudel, patrum suum, comes fuit, & Turebrandum interfecit. Postea duxit in uxorem Sigen, filiam Styr. Tertio Ælgivam, filiam Ethelredi regis, ex qua habuit filiam Aldgitham.

Die statuto cum intrasset ad regem de pace locuturus, per insidias cujusdam potentis, nomine Turebrant, cognomento Hold, milites regis, qui post velum extensum per tranversum domus absconditi fuerant, subito profilientes loricati in

Cædes Uthredi per Canutum regem & Turebrandum.

Wiheaul comitem cum suis XL. viris principalibus, qui secum intraverant, obruncaverunt.

Quo occiso, frater ipsius Eadulf, cog: Cudel, ignavus & valde timidus, ei successit in comitatum. Timens autem ne Scotti mortem suorum, quos frater ejus, ut supradictum est, occiderat, in se vindicarent, totum Lodoneium ob satisfactionem & firmam concordiam eis donavit. Hec modo Lodoneium adjectum est regno Scottorum.

Eadulf frater Uthredi comitis. Lodoneia contigua Mariæ Merisæ Tucei.

Carl magnifice fatis & accurate comitem suscepit in domum suam, sed post exhibita convivia dum eum, nihil suspicantem, quasi honoris gratia deduceret in sylvam, quæ Rife-wud vocatur, interfecit, ubi usque hodie locum occisionis parvula de lapide crux ostendit.

Carl, filius Turebrandi, occiso Al-

Erant nanque filii Carl convivantes in domo fratris sui majoris in Seterington non longe ab Eboraco, quos inopi-

fredo comite, vindicavit necem patris sui.

nate qui missi fuerant præoccupantes, sæva clade simul peremerunt præter Cnutonem, cui pro insita illi bonitate vitam permiserunt. Sumerlede, qui usque hodie superest, ibi non aderat. Deletis filiis & nepotibus Carli, reversi sunt, multa in variis speciebus spolia reportantes.

Comes Waltheof, qui fuit filius filiarum Aldredi, interfecit progeniem Carli.

ubi Radulphus Bigotus habitabat.

++ Leland. Seterington distat aliquot passuum millibus à Malduno.

Ex historia Symeonis monachi, Præcentoris Dunholmensis ecclesie, quam scripsit de regibus Anglorum & Danorum à tempore Bedæ usque ad ultimos annos Henrici primi, regis Angliæ; ita tamen ut ante præscriptam historie inchoationem incipiat à geneologia regum Cantianorum, & vitam

Pag. 302g

a Sic, cum duob. punctis sub u.

X x 2

Ethelberti

Ethelberti & Ethelredi martyrum, & filiorum Eormenredi, qui fuit filius Eadbaldi, & frater Erconberti regum Cantia, scribat, ac præterea adsuat genealogiam regum Northanhumbrorum, multa interferens de abbatibus cum Wermutenfis tum Girovicensis cœnobii, ac etiam de Beda.

Ex vita S. Ethelberti & Ethelredi.

Talia gerebantur in villa regali, quæ vulgari dicitur Eastrige pronuntiatione.

Tandem salubri reperto consilio, ut ad famosissimum gestarentur monasterium Watrinense vocitatum.

Eormenburga, alias Domneva.

Thanatos insula pene tota à cervâ circumgirata.

S. mulier humili responsione subinfert, ut tantum terræ illi concederet, quantum cervâ, quam sibi nutriverat, in una die divino instinctu pede perageret.

Continuo suscipitur cum armis equoque Dunor novo terræ hiatu.

Qui locus à transeuntibus Dunerhleage vocatur.

Origo monasterii S. Maræ in Thanato.

In hac insula ecclesiam almæ dei genitricis Mariæ, perpetuæ virginis, in memoria innocentum Christi martyrum fratrum suorum constituit, filiamque suam, bonæ indolis virginem, Mildrytham appellatam, ecclesiasticis in transmarinis partibus disciplinis eruditam, postmodum ibi constituit cum septuaginta sanctimonialibus, à sancto archiepiscopo Deus dedit consecratis, inibique congregavit.

E genealogia regum Northanhumbrorum.

Ida rex annis regnavit undecim. Glappa uno regnavit anno. Adda octo annis. Æthelric septem annis. Theodoricus

quatuor. Fripupold septem. Hussa septem. Ethelfrîde, fortissimus regum, viginti & octo. Eaduuinus Christianus & martyr xvii. Oswaldus Christianissimus 8. Oswius viginti & 8. Ecgfrîdus quindecim. Alfrîdus novemdecim. Osfredus undecim. Coenredus duobus. Osfrîcus undecim. Ceoluulphus octo annis.

Monasterium Petri.

Ecgfrîdi regis anno quarto constructum est quoddam nobile monasterium in Wiremuth.

Monasterium Pauli.

Sed & aliud est cœnobium constructum in loco, qui dicitur At gyrum.

Easteruinus, abbas monasterii S. Petri, patruelis erat Benedicti abbatis.

Leland.

Quæ scripsit Symeon de vitis Benedicti, Ceolfrîdi, & Easteruini, excerpta sunt à Beda, qui illorum vitas scripsit.

Mortuo

Mortuo Benedicto, & Easteruino, Ceolfridus utrique monasterio præfuit.

Sexto decimo postquam monasterium fundaverat anno, Pag. 303.
quievit in domino pridie Id: Januar: Mors Benedicti abbatis.
Ceolfridus. Ceolfridus,

Jubente pariter & juvante Benedicto, monasterium S. Pauli fundavit, perfecit, rexit, ac deinde utrique monasterio viginti & octo annis solerti regimine præfuit.

sup. Ceolfridus.

Tres bibliothecas acquisivit, duas utrique monasterio reliquit.

Novus abbas, jubente Ceolfrido, electus est antequam Romam versus proficisceretur. †

Eligitur ergo Hæetbyrtus, vir bonus & justus, qui erat discipulus Sigfridi abbatis, ad cujus consecrationem Acca episcopus invitatus est.

Pervenit autem Lingonas miles emeritus circa horam diei tertiam, VII. Cal: Octob: applicavitque in pratis ejusdem civitatis. Contigit autem, dei dispositione, ut ipso die circa horam decimam migraret ad dominum, cujus beatum corpus sepultum est in ecclesia sanctorum martyrum Speusippi & Eleusippi.

Hæc quæ ^a secuntur adsuta historiæ Bedæ, tanquam continuatio temporum.

Anno D. 732. Acca episcopus de sua sede est fugatus.

Anno D. 734. ordinatus est Friothuberht Haugustaldensis ecclesiæ episcopus.

Anno D. 740. Acca episcopus obiit XIII°. Cal: Novembr: Corpus vero ejus ad orientalem plagam extra parietem Haugustald: ecclesiæ sepultum est. Duæque cruces lapideæ, mirabili cælatura decoratæ, positæ sunt, una ad caput, alia ad pedes, ejus, in quarum una, quæ scilicet ad caput est, literis insculptum est, quod in eodem loco sepultus sit.

In translatione reliquiarum Accæ episcopi.

Inventa est etiam super pectus ejus tabula lignea, in modum altaris, facta ex duobus lignis, clavis argenteis conjuncta, sculptaque est in illa hæc scriptura: "Almæ Trinitati, agiæ & Sophiæ, Sanctæ Mariæ."

Cum ipse ad huc esset adolescens, nutrireque in domo fratris sui cujusdam presbyteri, qui sæpe fatam Haugustald: Aldredus, regebat ecclesiam, antequam donatione venerabilis memoriæ Thomæ 2ⁱ. Ebor: archiepiscopi, canonicis regularibus, qui ibidem usque hodie deo serviunt, tradita esset. qui postea fuit canonicus Haugustaldensis.

Edricus, qui illuc primus canonicorum à viro venerabili Thoma archiepiscopo missus est.

^a Sic, uti etiam alibi, ut sæpius notavimus.

sup. Fdricus.

De quo cum aliquam partem fodisset, reperit thecam ligneam non admodum magnam, quam aperiens invenit duo figilla plumbea, insculptis litteris, quid intus continerent, intimantia. In quorum altero scriptum erat, quod de sancto Acca reliquiae intro haberentur.

Malcholmus, rex Scottorum, dum totam depopularetur Nordanhumbriam, pepercit Haugustaldensi ecclesiae.

Anno D. 740. Arwine, filius Eadulphi, occisus est.

Hunbeanna
& Alberht
reges Ori-
ent: Angl:

Anno D. 749. Ælfwald, rex Orientalium Anglorum, defunctus est, regnumque Hunbeanna & Alberht sibi diviserunt.

Anno D. 750. Æadberht rex Kiniwulfum episcopum in urbem Bebban captivum adduxit, basilicamque beati Petri obsidebat.

Anno D. 756. Æadberht rex XVIII. anno regni sui, & Unust, rex Pictorum, duxerunt exercitum ad urbem Alclwith,

con

pag. 304. ibique Britones in deditionem receperunt prima die mensis Aug: Decima autem die ejusdem mensis interiit exercitus pene omnis quem ^a [duxit] de Ouama ad Niwanbirig, i. e. ad novam civitatem.

Eodem anno Balthere anachorita obiit.

Eildon hilles veri notable yet about Menros.

Eldunum secus Melros, ut super annotatum erat in veteri codice.

Anno D. 759. Ethelwald, qui & Mol dictus erat, regnare incipit. Cujus tertio anno inchoante graviss: juxta Eldunum gestum est bellum 8. Id: Aug: in quo cecidit Oswine post triduum feria prima.

Anno 764. Multae urbes, monasteriaque, atque villae per diversa loca, nec non & regna repentino igne vastatae sunt; verbi gratia Stretburg, Venta civitas, Homwic, Lundonia, Eboraca, Donacestre, aliaque multa loca illa plaga concussit.

Hoc anno obiit Ceolwulf monachus, antea rex.

Anno D. 765. Ethelwald regnum Nordanhumbrorum amisit in Wynkanheale 3. Cal: Novembr: Cui Alcred, profapia Idæ regis exortus, ut quidam dicunt, successit.

Anno 766. Frithuberht, episcopus Haugustaldensis, obiit x. Cal: Januar: episcopatus sui anno xxxii^o. cui Alchmund successit.

forfan Crag

Cragus.

Anno 767. Etha anachoreta obiit in Cric, qui locus distat ab Ebor: civitate x. milliariis.

Keteric
bridge.

Anno D. 769. Ceteracte succensa est ab Eanredo tyranno, & ipse infelix eodem anno incendio periit.

Anno 773. Hadwinus, Migensis ecclesiae antistes, & Lenthfrith pro eo est surrogatus.

Eodem anno Wulfhaeth, abbas Beverlacensis, obiit.

^a Ex impress.

Anno

Anno 774. Alcredus rex, à suis destitutus, exulavit in Bebbanburc, postea apud Cynoht, regem Pictorum.

Anno D. 780. Osbald & Ethelheard congregato exercitu

Bearn, patrium Elfwaldi regis, in Seletune succenderunt x. Cal: Januar:

Anno D. 781. Alchmundus, episcopus Haugustal: cum XIII. annis rexisset ecclesiam, obiit, & sepultus est propter Accam in cœmiterio.

Translatæ fuerunt ejus reliquiæ post ducentos quinquaginta annos in ecclesiam Haugustaldensem per Alfredum, presbyterum Dunelmensem.

Anno D. 786. Botwine, abbas Ripensis ecclesiæ, obiit.

Anno D. 788. Ælfwaldus rex a Sicgan patritio occisus est 9. Cal: Octobr: in loco, qui dicitur Scythlecestre.

Cujus anno 2º. Eardulf dux captus est, & ad Ripum perductus, ibique occisus, & cetera. Ut die postero in ecclesia vivus inventus sit.

Anno 790. Ethelred factus episcopus Haugustaldensis.

Anno D. 791. filii Elfwaldi regis ab Eboraca civitate vi extracti, & de ecclesia principali per promissa fallaciæ abducti, miserabiliter sunt perempti ab Ethelredo rege in Wonwaldremere, quorum nomina fuerunt Celf & Celwine.

Celf } filii Elfwaldi.
Celwine }

Eodem anno abbas Ethelherdus Hludensis monasterii ad eandem sedem est electus.

Ethelherdus abbas Hludensis successit Lamberhto in episcopatu Cantuar:

Anno D. 797. Ethelbertus, episcopus Hagustal: obiit 17. Cal: Novembr: in loco, qui dicitur Barton; corpus vero ejus ad Hestaldesige perlatum est, & à fratribus sui cœnobii sepultum. Electus est pro eo Headred in episcopum.

Anno D. 798. conjuratione facta ab intersectoribus Ethelredi regis, Wada dux in illa conjuratione cum eis bellum inivit contra Eardwlfum regem in loco, qui appellatur ab Anglis Billinghamoth, juxta Walalege, & ex utraque parte plurimis interfectis, Wada dux cum suis in fugam versus est.

Eodem anno, qui est tertius Cenwlfii prædicti regis, synodus congregata est in loco, qui appellatur Pincahalth, præfidente Eanbaldo, archiepiscopo Ebor:

Anno 799. Beorda, princeps Merciorum, qui & Hildegils vocabatur, defunctus est.

Eodem anno. Moll quoque dux paulo post, jussione urgente Eardulfi regis, occisus est.

Anno D. 800. Heardred, episcopus Haugustald: anno 3. episcopatus sui obiit, pro quo Eanbright electus est & ordinatus episcopus in loco, qui dicitur Apud Tettingaham.

Eodem anno Alchmund, filius Alcredi regis, ut dicunt quidam, à tutoribus Eardulfi regis est apprehensus, ejusque jussione cum suis profugis occisus.

Gegenforde
monaster:

Anno D. 801. Edwine, qui & Eda dictus est, quondam dux Nordanhumborum, tunc vero per gratiam Salvatoris mundi abbas, in dei servitio roboratus, velut miles emeritus, diem clausit ultimum. Sepultus est quoque in monasterio suo, quod appellatur Æt Gegenforde, honorifice in ecclesia.

Eodem anno post exercitus congregatos concordia facta inter Eardulfum, regem Nordanhumborum, & Kenulfum, regem Merc:

Eodem anno Hathuberth, episcopus London: obiit.

sup: Offa

Vallum
Offa.

Qui vallum magnum inter Britanniam atque Merciam, & de mari usque ad mare, facere imperavit.

sup: Westfaxonum.

Mater vero Alfredi regis Osburg appellata est.

Dani anno D. 849. hyemaverunt in insula, quæ dicitur Scepege, i. e. insula ovium.

In insula, quæ Saxonice Thenet, Britannico fermone Ruim, appellatur.

Mancusa in se continet 30. denarios. Lelandus. Hoc adscriptum erat in margine vetusti codicis.

Anno D. 867. Ealhstan, Scireburnen: ecclesiæ episcopus, vitam & vitam deseruit temporalis seculi, postquam episcopatum per annos 40. honorabiliter rexerat, qui in pace ecclesiæ requiescit, sepultus decenter in sede sui episcopatus.

Snoting-
ham unde.

Anno D. 868. paganorum exercitus Nordanhumbros reliquit, Snotingham pessimo adventu visitavit & adiit, quæ civitas Britannico fermone Tignocebanc dicitur, Latina interpretatione speluncarum domus.

Anno D. 876. ad Exancestre diverterunt, quod Britannice dicitur Cairwifce, Latine Civitas aquarum.

sup: Alfredus, rex Westfax:

Pag. 306.
Petra Ec-
berti ubi.
Coit maur.
Celwoode.

Anno D. 877. venit ad Petram Ecgberti, quæ est in orientali parte saltus, qui Anglico eloquio dicitur Mucel pūdu, Latine vero magna sylva, Britannico more Coit maur. Post tertium diem venit cum magno exercitu ad locum, qui dicitur Eðandune, &c. De victoria Alfredi contra Danos.

sup: Danorum exercitus.

Anno D. 879. Cirencestre adiit, quæ Britannico appellatur

K

elogio Cair Ceri.

¶
Æthelstane.
Wcrwulph.

Æthelstanum quoque & Werwulfum sacerdotes insignes de Mercia ad se invitarat, eo quod hi præstantius atque profusius in divinæ legis eruditione pollebant. Eadward

Eadward & Ethelward, Æthelfled, Ethelgive & Elfthride.

Ethelward itaque, junior filius ejus, ludis literariæ disciplinæ subditus, emicuit cum plurimis militum puerulis, nobilibus scilicet & ignobilibus. Hæc ex Af-
fcriptione hi-
storiogr:
defumpta.

In anno D. 938. Pace itaque facta, terminus utriusque regni erat Wetlingastreat. Edmundus ad australem plagam, Onlaf ad aquilonalem regnum tenuerunt.

Anno D. 948. Edmundus rex occisus, & frater ejus Edredus, cultor justitiæ, regnum suscepit.

Anno D. 949. Wulstanus, Ebor: archiepiscopus, proceresque Northumbrenses, omnes in villa, quæ dicitur Taddenes scylf, egregio regi Anglorum Edredo fidei iuramentum juravere, sed non diu tenuerunt. Lelandus. Adscriptum erat in margine, Taddesclif:
Pontefract:
Kirkeby.
“ Taddenes scylf tunc erat villa regia, quæ nunc vocatur Romanæ Pontefract, Anglice Kirkeby.”

Ibidem è recapitulatione annorum regis Alfredi.

Cunecestre sex millibus passuum distans à Dunelmo,

Ex continuatione temporum per eundem Symeonem,

sup: Eduardo. sup: Dani.

Pacem cum eo faciunt anno D. 906. in loco, qui lingua Anglorum Ytingaford dicitur.

Deinde Steffordam tetendit, & in septentrionali plaga Ytinga-
forde.
Stefford.

Stouæ amnis arcem construxit. Urbem condidit quæ Wara. Stouæ su.
Stouæ amnis arcem construxit. Urbem condidit quæ Wara. Stouæ su.
Stouæ amnis arcem construxit. Urbem condidit quæ Wara. Stouæ su.
Stouæ amnis arcem construxit. Urbem condidit quæ Wara. Stouæ su.

Edredus rex anno D. 950. totam Northumbriam devastat, in qua devastatione monaster: quod dicitur In Hripun, à S. Wilfrido episcopo quondam constructum, igne est combustum.

Anno D. 952. Eadredus Wulstanum, archiepiscopum Ebor: in Suthanbirig arctam posuit in custodiam.

Anno D. 971. Ordgarus, dux Domnaniæ, focer regis Eadgari, decessit, & in Exancestre est sepultus.

Anno D. 977. In Eastanglia apud villam, quæ Cirtling nominatur, max: synodus celebratur.

Anno D. 993. Exercitus Danorum Bebbanburc infregit, & omnia, quæ in ea sunt reperta, secum asportavit.

Anno D. 997. Deinde, Penwithstreat regirato, in ostium sup. Dani.
flu: Tamaræ, Domnaniam & Cornubiam sequestrantis, deVectis navibus profliant, nulloque prohibente usque ad Lidfordam suum incendium continuant.

Anno D. 1001. Domnanienses & Sumerfetenses à Danis victi in loco, qui dicitur Penho.

Anno D. 1013. Suanus, pater Canuti, ab Anglis in regem Pag. 307.
susceptus est.

Anno D. 1016. Ægelredus XIII. Indictione IX. Cal: Maii,
xxxvii. regni sui anno.

feria 2^a. Londoniæ defunctus est.

Bella inter
Edmundum
Ferreum &
Canutum.
Penum
juxta Gil-
lingham
Forest &
opp.

Eodem anno Dei fretus auxilio audacter in Dorsetania occurrit, & in loco, qui Pennum appellatur, juxta Gillingham
sup: Danis.
cum eis confixit.

Secundum bellum contra Danos commisit apud Scarftan in Hwuiccia.

Tertium bellum cum Danis habuit prope Brentford.

Quartum prope Ottanforde, quo bello fugati sunt Dani, qui Scepege petierunt.

Quintum apud Essendune in Eastfaxoniam.

Deorhufte.

Ambo reges ad locum, qui Deorhirst nominatur, in unum convenerunt. Eadmundus cum suis in occidentali ripa Sabrinæ, Canutus vero in orientali cum suis. Deinde uterque rex in insulam, quæ Olanegge appellatur, & est in ipsius fluminis medio sita, trabariis advehitur. Ubi pace, amicitia, fraternitate & pacto & sacramentis confirmata, regnum dividitur. Dein armis ^a mutuatis & vestibus, tributoque, quod classicæ

++

manui penderetur, statuto, ab invicem discesserunt. Lelandus. Sunt qui scribunt, duellum commissum fuisse in Olanegge inter Eadmundum & Canutum.

Post hæc rex Eadmundus Ferreum latus circa festivitatem Andreæ apostoli xv. Indictione decessit Londoniæ, sed cum avo suo rege pacifico Eadgaro sepultus est Glesconia.

Anno D. 1018. ingens bellum apud Carrum gestum est inter Scottos & Anglos inter Hutredum, filium Waldef, comitem Northumbrorum, & Malholm, filium Cyneth, cum quo fuit in bello Eugenius Calvus, rex ^b Clutinensium.

Clutinens.
fes.

++

Anno D. 1035. Canutus, rex Anglorum, ante suum obitum super Noreganos Suanum filium suum regem constituit, super Danos vero Hardecanutum suum & Emmæ reginæ filium regem locavit; Haroldum vero filium suum ex Hamtunensi Ælgiva regem Anglorum constituit, & postea hoc anno ii. Idus Novembris feria 4^a. apud Sceftesbiriam vita decessit, & Wintoniæ in veteri monasterio fatis honorifice sepelitur.

Rom Magefetenfium comes.

Beverege, insula Sabrinæ fluminis: præsidium civium è Vigornia fugientium.

Anno D. 1053. Grifini, regis Australium Walensium, frater, Res nomine, propter frequentes prædas, quas egit in loco,

^a Sic, cum signo sub voce. Mutuatis tamen etiam in impressis. ^b Sic cum signo sub u. Lutinensium in impressis.

qui

qui Bulendune dicitur, jussu regis Edwardi occiditur, & Glavorniam caput ejus ad regem in Epiphania domini est allatum.

Anno D. 1055. Siuuardus, dux Northumbrorum, Eboraci decessit, & in monasterio Galmanho, quod ipse contruxerat, sepultus est.

Anno D. 1056. magnæ vir sanctitatis Herefordensis episcopus Ethelstanus 4. Id: Febr: in episcopali villa, quæ Bosanbirig vocatur, decessit. Cujus corpus Herefordam delatum in ecclesia, quam ipse à fundamentis construxerat, est tumularum. Pag. 303.

Anno 1058. Aldredus, Wigorniensis episcopus, ecclesiam, quam in civitate Glavornia à fundamentis construxit, in honore principis apostolorum Petri honorifice dedicavit, & postea regis licentia Wulstanum Wigorniensem monachum à se ordinatum abbatem constituit ibidem.

Anno D. 1065. strenuus dux Westfaxonum Haroldus in terra Britonum in loco, qui Portascith nominatur, mense Julio magnam ædificari jussit ædificium, &c. Ut Caradocus, filius Grifini, regis Southwallanorum ædificium demolitus sit. Portascith.

Anno D. 1069. Misit rex Gulielmus Northumbris ad aquilonalem plagam Tinæ comitem Rodbertum, cog: Cumini, 3°. regni sui anno.

Eodem anno. Cœnobium S. Germani de Seley sumpsit exordium.

Anno D. 1070. Infinita Scottorum multitudo, ducente Malcolmo rege, per Cumbreland traducta est versus orientem, divertens universam Tesedale, & ejus finitima loca ultra citraque feroci vastavit depopulatione. Ubi autem ventum est ad locum, qui dicitur Anglice Hundredeskelle, Latine autem Centum fontes, trucidatis ibidem quibusdam gentis Anglicæ nobilibus, rex, parte exercitus retenta, partem per viam, quam venerant, cum infinita præda domum remisit. &c. Ut terram S. Cutberti vastaverit una cum parte Cliveland.

Tunc & ecclesiam S. Petri in Weremuth flamma suorum,

sup: Malcolmo.

ipso inspectante, consumpsit.

Cospatritius comes strenuus Cumbreland invadit. Erat enim eo tempore Cumbreland sub regis Malcolmi dominio, non jure possessa, sed violenter subjugata.

Y y 2

Mal-

Cuminus quidam duo ferarum septa lapideis muris cinxit, Wannop, alter: nomen mihi excidit. Murorum vestigia adhuc extant. Ædificavit etiam castrum in ostiis Tarseti amnis, ubi cadit in Tinam. Crux Cumini ex lapide quadrato 2. p. m. ab Hexham. Hic interim notandum, & Cuminios celebres fuisse etiam inter Scottos. Quare cum Cumini Normanni, præfecti Gul: ducis, apud Northumbr: breve fuerit imperium, notandum, an hæc Cuminiis Scottis attribuenda sint.

Malcolmus, offensus prædatione Cospatricii, iussit Scottis, ut nulli gentis Anglicæ parcerent. Unde incredibili immunitate multi à Scottis interfecti.

Anno D. 1072. Gul: rex, habens in comitatu suo Edricum, cog: Sylvaticum, cum navali & terrestri exercitu in Scotiam profectus est. Sed ubi rex Angl: Scotiam intraverat, rex Malcolmus in loco, qui dicitur Abernithi, occurrit ei, & homo ligius suus devenit.

Sequitur in veteri codice

Integrum caput de genealogia comitum Northumbriæ.

Anno D. 1080. Dunholmensis episcopus Walcherus, genere Lotharingus, in loco, qui dicitur Ad Capræ caput, occisus est à Northumbrensisibus.

Eodem anno.

Robertus,
Gul: Mag:
filius, condi-
dit Novum
castellum.

Pag. 309.

Sed cum pervenisset ad Eggleburch, nullo confecto negotio reversus, Castellum novum super Tine flu: condidit.

E vita S. Edithæ ab incerto autore edita.

Editha nata in Kemelinthia Cantia.

Radbodo Remensis & Benna Treverensis præceptores Edithæ.

Editha locata inter sacerdotes Vilodunenses.

Eadgitha, Edgari germana, abbas de Tameworth in provincia Stafordenfi.

Ælfgiva avia Edithæ.

Wultrudis, Edithæ mater, Vilodunensi monasterio sepulta in mausoleo marmoreo.

S. Editha ibidem sepulta.

Canutus rex feretrum, in quo reliquiæ S. Edithæ nunc servantur, auro & gemmis ornavit.

Anno ^b D. 1092. Civitas Londoniæ maxima ex parte incendio conflagravit.

Eodem anno. His actis, rex in Northumbriam profectus, civitatem, quæ Britannice Carleil, Latine Lugubalia vocatur, restauravit, & in ea castellum ædificavit. Hæc enim civitas, ut illis in partibus allæ nonnullæ, à Danis paganis ante ducentos annos diruta fuit, & ad id tempus mansit deserta.

Anno D. 1093. Ecclesia nova Dunelmi est incepta.

Eodem anno obiit Paulus, abbas S. Albani. Iste Paulus, contra interdictum monachorum Dunelmensium, ecclesiam de Tinemuth, quam ipsi possederant, per violentiam Roberti comitis ingressus est.

^a Scottos MS. ^b Recurrit Symeon Dunelmensis.

Eodem

Eodem anno rex Scottorum Malcholmus, & primogenitus ejus filius Edwardus, cum multis aliis in Northumbria die S. Bricii à militibus Rodberti Mulbrai, Northumbrorum comitis, occisi sunt juxta Alne fluvium.

Corpus vero regis, cum suorum nullus remaneret, qui terra illud cooperiret, duo ex indigenis carro impositum in Finemathe sepelierunt.

sup: Westwallani.

Anno D. 1094. Fregerunt & castellum in Mevania insula, eamque suæ ditioni subjeciebant.

sup: Gul: Rufus.

Anno D. 1100. In loco, quo rex occubuit, prisca temporibus ecclesia fuerat constructa.

Nova foresta, quæ lingua Anglorum Ytene nuncupatur.

Anno D. 1117. Secundum regis Henrici præceptum apud Cirencestram novum opus est inceptum.

Anno D. 1121. Henricus rex facta longa terræ incisione fossato à Torkesey usque Lincolniam per derivationem Trentæ flu: fecit iter navium.

Eodem anno Radulphus, Dunelmensis episcopus, murum incepit à boreali parte cancelli ecclesiæ, & perduxit usque ad arcem castelli.

Eodem anno castellum apud Northam incepit super ripam Twede in loco, qui Ethamesford dicitur.

Anno 1122. Sibylla, regina Scottorum, filia Henrici regis, subita morte decessit III. Id: Jul:

Eodem anno Henricus post festum S. Michaëlis, Northumbranas intrans regiones, ab Eboraco divertit versus mare occidentale, consideraturus civitatem antiquam, quæ lingua Britonum Cairleil dicitur, Latine vero Lugubalia appellatur, quam data pecunia castello & turribus præcepit muniri.

Northam.
Ethames-
forde.
Sibylla, fi-
lia Henr:
regis.
Pag. 310.

^u
Woodestoc, id est, sylvarum locus.

Adscriptum in margine Codicis.

^a * Stephanus, comes Bononiensis, postea rex Angliæ, dedit abbati Gaufrido Saviniensi villam, scilicet Tulket, in provincia, quæ vocatur Acmundernes, super ripam flu: Ribble, ad abbatiam construendam ordinis sui, & ibi fere per tres annos permanerunt.

Origo ab-
batia de
Furnesse.
Acmun-
dernes.

Anno 1123. rex Henricus transfretavit in Normanniam, ubi si quid adversi per Gulielmum, fratris sui filium, oboriretur, sicut jam futurum ei nuntiabatur, ipse regia reprimeret virtute.

^a Asteriscus est ab ipso Lelando. Hæc autem in textu occurrunt apud X. Scriptores.

Gul:

sup: monachi elegerunt.
 Gul: de Curbellio, quem modestæ vitæ virum ac litteris bene eruditum familiarem habuerant, utpote cum venerandæ memoriæ archiepiscopo Anselmo sæpissime ac familiariter conversatum. Fuerat autem primo Dunelmensis ecclesiæ episcopi Ranulfi clericus, postea meliorandæ vitæ gratia apud Cice regularis canonicus effectus, tandem ad archiepiscopatum Cantuar: promovetur.

Gul: de Curbellio, archiepiscopus Cantuar:

Chic, nunc Fanum Osthæ in Ostfælonia.

Apud su: Twedam, qui Northumbriam & Loidam dividit.

Anno D. 1129. Rex Henricus venit Wintoniam, ibique filio sororis suæ Henrico, qui apud Cluniacum ab infantia nutritus erat monachus, Wintoniensis ecclesiæ dedit episcopatum, adjuncta ei in augmentum honoris abbatia Glasconiz.

Hæc, quæ secuntur, subscripta erant historiæ Symeonis monachi, quæ finem fecit anno D. 1129.

Explicit historia suavis & sanctæ memoriæ Symeonis, monachi & præcentoris ecclesiæ S. Cuthberti Dunelmi, annorum ccccxxix. & mensium quatuor.

Continuatio historiæ xxv. annorum per Joannem Priorem Haugstaldensem.

Anno D. 1130. Aschetillus, primus Prior ecclesiæ Haugstaldensis, obiit 15. Cal: Aprilis. In quem pro urbana morum elegantia & honestate tam clericorum quam laïcorum confluerant vota. Qui & eundem locum, sub vastitate hostili in solitudinem redactum, operosis officinis, canonicos suos rebus necessariis, claustrum quoque honestis institutis plene procuraverat. Robertus Biseth, canonicus ejusdem loci, successit.

Anno D. 1132. Gualterus Espec, vir magnus & potens in conspectu regis & totius regni, monachos Cistertiensis observantiæ, directos à Barnardo, abbate Clarævallis, recepit, & posuit in solitudine Blachomour, secus aquam Riæ, à qua cœnobium eorum Riævallis dicitur. Cum quibus missus est Guilielmus, primus abbas eorum, vir consummatæ virtutis, & excellentis memoriæ.

Fig. 311. Horum æmulantes arduum propositum insolitæ conversationis Richardus, Prior cœnobii S. Mariæ Eboraci, & seniores ejusdem loci cum eo, non sine seditiosa contradictione sui abbatis Galfridi & conventus, egressi sunt eodem anno 2. Cal: Januar: & construxerunt cœnobium de Fontibus juxta Hripun, dante eis possessionem Trufino, archiepiscopo Ebor: in quo præfuit primus eorum abbas, prædictus Prior Richardus, vir in ecclesiasticis negotiis experientissimus.

a Cum tribus punctis sub e.

Anno

S. Oswaldo.

Anno D. 1133. Aldulfus, Prior de ^a Nostla, ad urbem Nunc Nostla

Carleol, quam rex Henricus initiavit ad sedem episcopalem, datis sibi ecclesiis de Cumbreland & Westmarilande, quæ adjacuerunt archidiaconatui Ebor: Dedit etiam simul rex episcopatum de Hely Nigello, nepoti Rogeri episcopi de Saresbiri.

Alizæ

Anno 1136. Stephanus, comes Bononiensis, filius fororis Henrici regis, frater Theobaldi, comitis de Blauio, & Henrici, episcopi Wintoniæ, fumpsit infulas regni Cal: Januar:

Eodem anno David, rex Scotiæ, non immemor sacramenti, quod Henrico, filio Matildis imperatricis, juraverat, munitiones Cumbrelandiæ & Northumbriæ optinuit præter Bebbanburch.

Henricus, filius Davidis, regis Scotiæ, homagium fecit regi Stephano Eboraci, in augmentum honoris de Huntingdon, datis ei Dunecastre & Carleol. Ceteras munitiones & terras, Dunecastre. quas occupavit rex David, restituit. Rex autem David receptum filium suum noluit ad Stephanum remittere.

Anno 1138. Veneruntque legati regis Scotiæ ad Stephanum, postulantes Northumbriam dari filio ejus Henrico. Quod abnuente rege Stephano, induciæ solutæ sunt.

David, rex Scotiæ, obsedit Werc.

Jordanus de Bussley, nepos Walteri Espec, capitaneus opp: de Werc, sprevit obsidionem Davidis.

Wilhelmus, filius Dunethan, nepos Davidis regis, cum parte exercitus præmissus, in villa Waredon, quæ est contermina Waredon mil: ab Hexham passibus, ubi brachiorum confluentia. locis Haugustaldensibus, confedit.

Subsecutus est rex David cum filio & copiis, & in Chorbrige usque post Purificationem S. Mariæ consistens res provinciæ perturbare non omisit.

Adjacet autem basilica hæc ecclesiæ Haugustaldensi.

Ecclesiola S.

Persecuti sunt trans Tinam provinciales, qui confugerant ad solitudines, & in loco, qui dicitur Tamefeld, irruentes in multitudinem totius provinciæ quietam & securam, omnes trucidaverunt, & copiosam prædam abduxerunt.

Tamefeld

in Dunelmia 3. pass

mil: citra

Doruentam

flu:

David rex iterum Northumbriam repetit.

Northam, castrum episcopi Dunelmensis, obsideri fecit, & citius oppidanos ad deditionem compulit, ipsumque oppidum subruere præcepit.

Hoc bellum factum est inter Anglos, Pictos, & Scotos a Cliderhou, Cliderhou. die 15. ante nativitatem S. Joannis Baptistæ, in quo Wilhelmus, filius Dunechan, victor fuit.

^a Sic, cum duobus punctis sub l. Nostlia habent alia exemplaria.

Pag. 312.

Eodem anno fundata & facta est illa inclyta abbatia S. Mariæ de Bechlanda à nobiliss: viro Rogero de Molbreio, qui eam prædiis & possessionibus, magnisque pasturis & sylvis optime fundavit.

Eodem anno Werc oppidum per conditiones Scotto tra-

David

ditum ab Anglis. Eos rex, XXVIII. caballis donatos, cum armis suis dimisit liberos, oppidum funditus evertens.

David, Scottorum rex, invadit provinciam Eboracensem.

Adjunxit se illi commilitonem cum sua militari manu Eustachius, filius Joannis, cui rex Stephanus Bahanburch abstulerat

Eustachius.

Habuit autem idem in Northumbria castrum munitiss: Alnewic, & aliud in Eborasciria, scilicet Malton.

archiepiscopus Ebor:

Trustinus animavit Anglos ut cum Scottis confingerent.

Fuerunt autem hi principes Anglorum, qui contra Scottos in bello Standardico pugnaverunt.

Wilhelmus de Alba Marla comes; Gualterus de Gaunt; Rodbertus de Brus; Rogerus de Mulbray; Gualterus Espec, Wilhelmus de Percy; Bernhardus de Baillol; Richardus de

Stute

Gil

Curceio; Wilhelmus Fossard; Rodbertus de Stuthavilla; Il-

bertus de Lesceio. hunc ipsum, & patrem ipsius Rodbertum de Lesceio Henricus rex ejecit è regno Angliæ. Mortuo rege, Wilhelmum Transversum, qui ex datione regis honori, f. Pontifracto, præfedit, miles quidam Paganus de honore illo occidit, & iste Ilbertus honorem jure patrimonii possedit. Aduit & cum suis copiis de Notinghamscira Wilhelmus Peverel, & Robertus de Ferris de Derbiscira, Galfridus Halfalin.

Gul: Trans-
versus oc-
cupat Pon-
temfra-
ctum.

Qui omnes procedentes versus Alverton in campo quodam de feudo S. Cutberti Standart, id est, malum navis, erexerunt vexillum S. Petri, & S. Joannis de Beverlac, & S. Wilfridi Ripun in eo suspendentes, & corpus Domini superimponentes, ut esset signifer & dux prælii illorum.

sup: Scotti.

Qui omnes à campo dilapsi farcinas suas à se rejicientes, in

H

ignominiam hujus rei locus ille Baggamor vocatus est.

Comes Hol-
dernes.
Comes
Derby.

Rex Stephanus lætatus super his successibus Wilhelmum de Albamarla comitem in Eboracisciria fecit, & Rodbertum de Ferres comitem in Derbisciria.

Sequitur in veteri codice carmen rithmicum Serlonis monachi, fratris Radulphi abbatis de Parcho, de bello Standardico.

Sequitur

Sequitur ibidem libellus Alredi Rievallensis abbatis de bello Standardico, data opera à Joanne Priore Haugustaldensi suæ Historiæ insertus, ex quo (sup: libello Alredi) hæc quæ secuntur exscripta sunt.

Adfuit & Walterus Espec, vir senex, & plenus dierum, acer ingenio, in consiliis prudens, in pace modestus, in bello providus, amicitiam focis, fidem semper regibus servans. Erat ei statura ingens, membra omnia tantæ magnitudinis, ut modum excederent, & tantæ proceritati congruerent. Capilli nigri, barba proluxa, frons patens & libera, oculi grandes & perspicaces, facies amplissima, tractitia tamen, vox tubæ similis facundiam, quæ ei facilis erat, quadam soni majestate componens. Erat præterea nobilis carne, sed Christiana pietate nobilior, nempe cum liberis careret heredibus, licet ei strenui nepotes non deessent, de optimis tamen quibusque possessionibus suis Christum fecit heredem. Nam in loco amœnissimo, Kircham nomine, monasterium Regularium condidit clericorum, multis illud donariis ornans & ditans possessionibus. Insuper & palatia sua, thalamos suos, cellaria sua in servorum Christi habitacula commutans. Cisterciensem quoque ordinem, cujus vix famam audiverat Anglia, favente sibi glorioso rege Henrico, in has partes advexit, suscipiens fratres de monasterio nobilissimo Clarevallensi per manum à deo dilecti abbatis Bernardi. Qui venientes in Angliam anno D. 1132. hæsti locum in valle profundissima super ripam Riæ flu: unde ipsum monasterium Riævallis nomen accepit, multos suæ religionis fama ad optimam æmulationem incitaverunt. Unde in brevi multiplicati super numerum, plurima in regnò utroque, Angliæ scilicet & Scotiæ, cœnobia condiderunt. Nam prædictus Walterus, non dum tantis factus beneficiis, in territorio Wardunensi famosissimum per eosdem fratres fundavit monasterium. Waverlenses quoque fratres, qui hætenus quasi in Angulo latuerunt, cognito, quod ejusdem essent ordinis, Cisterciensium monasteriorum auxerunt numerum. Ita alii ab ipsis Riævallensibus procreati, alii eorum exemplo provocati multis cœnobiis insulam clariorem reddiderunt. Unde nec immerito cœnobium Riævalense ceteris, quæ in Anglia sunt ejusdem ordinis, fama & religione præcellit.

Ibidem est oratio Gualteri Espec ad Anglos pugnatuos, artis & omnium adfectuum plenissima.

Oratio ibidem Rodburti de Brus ad David, regem Scottorum. Quæ secuntur ex annalibus Joannis, Prioris Haugustaldensis, sumpta sunt, quemadmodum & supra.

David rex duas sorores habuit, Mariam & Matildem quæ accepit Henrico regi. Mariam vero comes Bononiensis ad-

Pag. 313.
Qualis
Espec.

Origo monasterii de Kircham.

Origo Riævallis monasterii.

Verodunum.
Fratres Waverlenses.

sumpsit in matrimonium, & genuit ex ea hanc Matildem, heredem suam. Hanc enim cum comitatu Bononiensi Stephanus duxit in uxorem, habuitque ex ea filios Eustachium & Wilhelmum, qui immatura morte absque liberis defuncti sunt.

Eustachius }
Gulielmus } fil: Steph: regis.

Origo novi monasterii juxta Morpeth. Eodem anno, id est, 1138. quidam vir potens in Northumbria cepit in sua possessione apud castrum, quod dicitur Morpeth, monachos de Fontibus VIII. No: Januar: qui construxerunt cœnobium, s. novum monasterium vocatum. Quibus hoc ipso anno circa Epiphaniæ diem Galfridus, episcopus Dunelmi, benedixit abbatem Rodbertum, sanctum virum. Quos libenter fovit prædictus vir, scilicet Ranulfus de Merley.

Pag. 314. Anno D. 1139. Instantia reginæ Anglorum pax convenit inter duos reges, Henrico, filio regis Scotiæ, apud Dunelmum accipiente comitatum Northumbriæ. Confirmata est hæc concordia per reginam & Henricum, filium regis Scotiæ, Dunelmi quinto Idus Aprilis coram comitibus & baronibus Angliæ, datis obsidibus à Scottis in firmamentum fidei. Qui & accepit conjugem Ada, sororem Wilhelmi comitis de

Henricus princeps Scottorum duxit Ada in uxorem.

Warene, & Walerami comitis de Mellant, & Rodberti comitis de Legecestre, habuitque ex ea filios Malcolmum, Wilhelmum, & David.

Eodem anno mortui sunt & Gualterus de Gaunt & Rodbertus de Ferres.

sup: Matildem imper.

Eodem anno Stephanus rex obsessam intra quoddam castellum & ad deditionem coactam ex indiscreta animi simplicitate ad Bristouam libere ire permisit.

^a Eodem anno.

Inimicitia inter Ranulfum, comitem Cestriæ, & Henricum, principem Scottorum.

Ranulfus, comes Cestriæ, insurrexit in inimicitias in eum propter Carleol & Cumbrelande quam jure patrimonii sibi reposcebat.

Eodem anno.

forfan Richmondiæ.

Galcluth castellum.

Alanus comes nocturno furto ascendens per murum irrupit cum suis in castellum de Galcluth, posseditque castellum ipsum

marla

cum thesauro copioso, ejecto Wilhelmo de ^b Albamh cum suis.

Hotun castrum.

Idem Alanus, comes Richemundiæ, firmavit castrum ad

u

Forfan Strifhuton.

Hoton, s. terram episcopi Dunelmi, & aggravata est manus ejus super Ripun & homines loci illius.

^a Potius anno 1141. ut apud X. Script. ^b Ita in Cod: nostro. Sed Albanii Anno

Anno D. 1142.

sup: Walterum, archidiaconum: Londoniensem. sup: Gul: Eboracensis.
 Quem proficiscentem ad regem idem comes interceperat,
 & in castro suo de Bitham incluserat.

Eodem anno.

Stephanus rex Lincolniae captus, & ductus ad Bristou.

Gul: de Clerfeis, prudenter elapsus de comitis Ranulphi manibus, in Thiccehil castrum suum se recepit. Purefei, a-
lias Clerfeis.
Tichil.

Alanum, comitem de Richemunt, evocatum ad colloquium suum, Ranulfus comes apprehendit, & castrum de Galcluit, Galcluith.
 & thesaurum in eo repertum sibi resignare coegit multa famis
 a afflictione.

Galfredus Boterel, frater Alani, comitis de Richemunt, vir Boterelle.
 strenuus, apparuit in bello Lincoln: quo captus est Stephanus.

Eodem anno. Rodbertus quoque Biseth, Prior Haugstaldensis, audita electione ejus, statim domum suam exposuit & fratres, & sub Bernardo, abbate Claræ-vallis, monachatu se contradidit.

Anno sequente Richardus confirmatus est Prior Haugstaldensis.

Wintringam super flu: Humbræ.

Anno D. 1144. Wilhelmus Cumin cum armatis irrupit in monasterium, monachosque circa corpus beati Cuthberti prostratos in angustia spiritus reperiens, iussit trucidari.

Eodem anno. Comes Ebor: Wilhelmus, inimicitias ad- Gulielmus
Albemarle,
comes E-
bor:
 flictus Ranulphi comitis Cestriæ & Gileberti de Gant, mo-

Brel
 nasterium S. Mariæ de Bridlington castrum sibi fecit. Alanus

etiam, comes de Richemunt, apud Ripun armatus cum armatis irrumpens in ecclesiam, Wilhelmum archiepiscopum secus corpus beati Wilfridi irreverenter dehonestavit.

um

Radulfus Nuuel episcopus Orcadas.

Anno D. 1145. Wilhelmus juvenis, nepos Wilhelmi Cumin, apud Merrington ecclesiam Sancti Johannis Evangelistæ vallo circumcinxit, & custodiam militum ibi disposuit.

Anno D. 1146. Wilhelmus, primus abbas Riævallis, defunctus est. Pag. 315.
 Præfuit pro eo Mauritius, à puero educatus in claustrum Dunelmensi, monachus, & ad disciplinam rigoris Cisterciensis voto perfectionis se transferens. Quo post modicum officio abbatis eodem fervore perfectionis renuntiante, substitutus est pro eo Ethelredus abbas.

Defunctus est & Richardus, 2us. abbas de Fontibus, cui successit Henricus Murdac.

a Affixione MS.

Z Z 2

Anno

Anno 1150. Henricus, filius Gaufridi, comitis Andegavenfis venit Carleol. Excepit eum rex David magna reverentia, & militiæ cingulo donavit eum, cooperantibus sibi Henrico filio suo & Ranulpho comite Cestriæ.

Remisit autem idem Ranulfus indignationem, qua Carleol patrimoniali jure reposcere consueverat, fecitque homagium eidem regi David. Convenit enim inter eos sermo, ut pro Lanecastre. Carleol haberet honorem de Lanecastre, filiusque Ranulphi comitis ducturus foret uxorem unam de filiabus Henrici, filii regis Scotiæ.

Coldric munitiuncula. His diebus venit rex Stephanus Eboracum, munitiunculamque Coldric in manus civium diruendam tradidit.

Processitque rex David cum copiis suis ad Lanacastram.

Stephanus rex ædificaturus erat castellum Beverlaci. Revocatus est autem ne castrum ibi construeret, beati Joannis evidenti revelatione conterritus & comminatione.

Anno D. 1151. Gilibertus, episcopus Olisiponis, prædicans in Anglia, plurimos sollicitavit in Hispaniam proficisci, Hispanim obseffuros & expugnatuos.

Ranulphus, comes Cestriæ, quiddam priscarum insidiarum novare velle in regem Stephanum deprehensus est, & artificissimæ custodiæ traditus; qui & expositus plurimo tormento & afflictioni, Lincolniam & alias munitiones suas regi restituit. Post multos autem dies, pro se dato obside Gileberto de Clara comite, nepote suo, à vinculis solutus, omnia, quæ promiserat, irrita fecit, obsidemque periculo exposuit.

Anno 1152. Et rex tunc cum exercitu suo confirmavit Wilhelmum, filium Dunecani, nepotem suum in honorem

de Scipton & Craufa, munitiunculamque ab hostibus constructam effregit, ejectisque militibus diruit.

Anno D. 1153. Matildis, regina Angliæ, uxor Stephani regis, ^a obiit, sepultaque est in villa regia Fefresham, in qua conventum monachorum & mansionem eorum ipsa disposuerat.

Henricus princeps, filius Davidis, regis Scotiæ, & nepos Stephani regis, obiit.

^{sup:} Henricus, archiepiscopus Ebor:

Querelam etiam fecit apud Carleol regi Davidi super foresta sua, quam vastaverunt homines regis, qui operabantur in argentaria.

^{sup:} Henricus, archiepiscopus Ebor:

Idem in præbendis ecclesiæ S. Osuualdi ^b Glaucestriæ canonicos regulares induxit, prælato eis Unfredo Priore literato & religioso de conventu Lantonæ.

^a Ex impress. ^b Punctum sub o.

• Nicolaus

* Nicolaus Prior de Brincaburg.

Brincaburg circa partes Co-
keti annis.

Magister vero Laurentius divertens
ab eis, apud S. Albanum monachorum se
contradidit institutis, post paucos annos
à rege Henrico Westmonasterii ^b simi-
liter prælatus, amoto abbate Gervasio,
filio regis Stephani, qui res loci illius juveniliter dissipavit.

¶
Laurentius ex Dunelmensi
factus Albanensis, & tandem
Westmonasteriensis abbas.

David, rex Scotiæ, obiit apud Carlel.

Pag. 316.

Obiit Eustachius, filius regis Stephani.

Simon Sylvanectensis, comes Northamptoniæ, & Ranul-
phus, comes Cestriæ, obierunt.

Ex Alredi, abbatis Rievallensis, libellulo de quadam sacerdote Pag. 317.
impudica Wetadunensis monasterii, à vinculis divinitus
post pœnitentiam soluta.

Inter monasteria virginum, quæ vir venerabilis, ac deo di-
lectus, pater & presbyter Gilbertus per diversas Angliæ pro-
vincias in fervore construxit, unum in provincia Eboracensi
situm est in loco, qui aquis & paludibus septus ex re nomen

^c
habet, diciturque Watton, id est, humida villa. Qui quon-
dam, ut refert venerabilis Beda, magno sanctarum mulierum
pollebat examine, ubi & beatus pontifex ^c Joannem puellam,
ob incautam sanguinis diminutionem fere desperatam, salubri
tactu & oratione sanavit.

Ex libello Stephani, primi abbatis cœnobii Mariani Eboraci,
quem scripsit de origine & fundatione ejusdem cœnobii.

Anno D. 1078. & 12. regni Wilhelmi mag: regis Angliæ, ^{Stephanus}
habitum monachicæ religionis apud Withebeiam suscepit. ^{monachus}

i. e. Withbeia.

Witthebe-
ensis.

Eo nanque in loco quidam fratres, tunc temporis heremi-
ticam vitam ducentes, ipsum locum in melius renovare cu-
piebant.

His vero fratribus, quibus sociatus sum, præerat quidam
Remfridus.

Is quippe apud locum, qui Gerua dicitur, in Northanhum-
brorum partibus, prius aliquanto tempore commoratus, ibique
divinæ contemplationi vacans, solitarius extitit, &c. Ut
multi fratres ad eum postea confluerunt.

S. Gerua.

Locus autem ille, quamvis ad ejus introitum fuisset fera-
rum & avium habitatio, olim tamen in eo extitit fervorum
dei ibi degentium fertilis constipatio.

Ipsis mœrentibus vale-dicens, solitariam vitam ducendi

^a *Quæ sequuntur sub anno 1154. in impressis collocantur.* ^b *Nullimenter in*
impressis. ^c *Sic*

gratia Withebeiam venit. Sed ibi quoque, audita ejus fama, plures ei sociati sunt.

sup: Stephanus.

Quibus ego quoque conjunctus habitum sanctæ religionis in eodem loco suscepi.

Remfridus pariter omnisque congregatio ipsius consilio annuens & imperio, totius monasterii mihi imposuerunt &c. Ut sit abbas electus.

Quidam ex baronibus regis Wilhelmus de Percey, qui locum ipsum nobis donaverat, videns locum nostrum nuper desertum in multis meliorari, multa adversa, tam per se quam per suos, nobis ingerebat, ac boni pœnitens si quo modo nos ab eo effugare posset, arte qua poterat laborabat.

sup: piratæ & latrones.

Atque ad ultimum una nocte conglobati, facto impetu, omnes nos in fugam convertentes, omnia nostra diripuerunt, ac sublatis omnibus, quosdam ex nobis captos ad ignotas terras perduxerunt.

sup: Wilhelmi.

Lestingeham monaster:

Erat autem non longe ab Withbeia in ipsius regis dominio locus quidam, qui vocatur Lestingeham, tum nimirum vacans, sed olim monachorum in eo habitantium frequentia & religione egregius.

Pag. 319. Hunc ergo locum, à rege nobis datum, paulatim restaurare, & quæ habitationi monachicæ erant necessaria, paulatim cœpimus ædificare.

Stephanus abbas Withbeiensis electus, curavit consecrari se in abbatem Lestingamiensem.

Subiit animo, ut ad ^a Lestingeham, quia sub sola regis potestate erat, monachus professus, ejusdem quoque loci abbas consecraret.

Inevitabili toties memorati Wilhelmi de Percey violentia coacti, jam quidem publice & injuste ablata nobis Withbeia, ad prædictum locum, qui dicitur Lestingeham, ibi saltem manere cupientes, per jussionem regis transmigravimus.

Ibi quoque, nescio quo dei judicio, latrones circumquaque debacchantes nos persecuti sunt, & res nostras sæpe rapientes, mœrere ^b inedicibili corda nostra perculerunt.

Erat eo tempore quidam comes, nomine Alanus, nobiliori Britonum prosapia exortus, Eudonis videlicet nobilis comitis Britannicæ filius, cum essem in seculo familiariter mihi conjunctus in amicitia. Quendam ecclesiam, in honore

^a Item mox post Lestingeham addit Mon: Angl: T. I. p. 384. col: 2. sed contra fidem Lelandi, & codicem vetustum Bodleianum. ^b Ita etiam Cod: vet: Bodl: non irradicibili, ut ediderunt Monastici Angl: confarinatores.

S. Olavi constructam, juxta civitatem Eboracensem habebat. Præfatam ecclesiam cum 4. acris terræ, ad construendas officinas, nobis se daturum promisit; atque ut in ipsa ecclesia, in primis licentia à rege accepta, sedem abbatiae nostræ propter loci munitionem transferremus, dulciter persuasit.

Ibidem, ut Thomas, Ebor: archiepiscopus, asseruit terram ab Alano datam sui juris esse.

Cum Eboracum venisset ^a, ecclesiam nostram, in qua tunc temporis morabamur, adiit, vidensque quia brevis & angusta nobis ad habitandum esset, terram ad jaciendum fundamentum alterius ecclesiæ primus aperuit, terras etiam, quas hic inferere non est necessarium, ad sustentationem monachorum ecclesiæ nostræ, liberas & quietas ab omni regali exactiōe perpetualiter possidendas tradidit. Comes etiam Alanus burgum, quem extra civitatem juxta ipsam ecclesiam habebat, libenter, annuente rege, nobis in perpetuum donavit. Actum est autem hoc anno D. 1088. Paucis autem admodum diebus elapsis, mortuus est amicus noster comes Alanus, atque rex pro ejus anima villas, quæ dicuntur Cliftona & Ouretona, nobis dedit, quæ erant de beneficio ejus.

*Ex epistola, sive libellulo, Turstini archiepiscopi ^b * Ebor: ad Gul: archiepiscopum Cantuar: de origine Fontanensis cœnobii per monachos Mariani cœnobii Eboraci.*

sup: olim Mariani cœnobii.

De his tresdecim VIII. abbates fuerunt, Richardus Prior primus abbas de Fontibus; Richardus sacrista 2°. abbas de Fonti-

Hæc annotata erant in margine codicis.

olim Marianus.

bus; Robertus de Southwel abbas de Kirkestede; Gervasius suprior abbas de Parco; Gualterus Eleemosynarius 2. abbas de Kirkekester; Ranulfus abbas de Norwegia; Alexander abbas de Kirkestal. Gaufridus Pictor, Gregorius, Thomas, Haimo, Gamellus monachi obiierunt. Ranulfus cantor solus recessit eadem ecclesia venit, qui & primus abbas de Melfa fuit.

Ex libello incerti autoris de adulterio, quod Ælla, rex Deiorum, commisit cum uxore cujusdam Ærnulfi Seafar, ditissimi mercatoris, & Eboracensis.

Pag. 320.

Ærnulfus quod Latine interpretatum dicitur aquilinus.

Lingua enim Anglorum Seafar appellatus, quod Latine Pontivagus dici potest.

Seafar.

Ælla id temporis morabatur non longe ab eadem villa, apud quandam videlicet suam mansionem, sex inde c milleariis distantem, quam & ipse construxerat, & de suo nomine Ælle-

Ællefuorda villa Ællæ regis,

^a Gul: sc. Rufus.

^b Asteriscus est ab ipso Lelando.

^c Sic.

Hæc autem mansio regis XXIIII. ab Eboraco distabat miliaris.

sup: dist: ab Eboraco.

Becwida,
villa Æar-
nulfæ Sca-
fari.

Becwida vero XVIII. per eandem viam. Becwida quippe dicebatur illa mulieris possessio.

In veteri codice erant quædam fragmenta epigram-

Huntindun.

maton Henrici archidiaconi I

De Invidia.

Nequius invidia nihil est, nihil æquius illa.

Nanque nec auctori parcat acerba suo.

Ex libellulo quodam de vita Gildæ, autore veteri.

Prædicabat omni dominica die apud maritimam ecclesiam, quæ stat in Pebidiauc regione, in tempore Trifuni regis innumerabili multitudine a illo audiente.

Arturius.

Gildas Arturio semper cupiebat obedire. Confratres tamen ejus regi rebellabant prædicto, nolentes pati dominum. Hueil major natu belliger assiduus, & miles famosissimus, nulli regi obedivit, nec ipsi Arturio.

Finito anni spatio & scholaribus recedentibus b à studio, S. abbas Cadocus & Gildas doctor optimus adierunt duas insu-

las, scilicet Ronneth & Echin. Cadocus intravit proximiorrem Guallia, Gildas adjacentem Angliæ.

Gildas fundavit in honore sanctæ & individuæ Trinitatis oratorium, & juxta illud suum cubiculum, non in illo tamen suum lectum, sed sub alta rupe positum.

sup: Gildam.

Venerunt piratæ qui adfixerunt illum.

Reliquit insulam, ascendit naviculam, & ingressus est Glas-

coniam cum magno dolore, Melua rege regnante in æstiva

tyranno

regione. Obsessa est itaque ab Arturio rege cum infinita multitudine propter Guennumar uxorem suam violatam & raptam à prædicto iniquo rege, & ibi ductam, propter refugium inviolati loci, propter munitiones arundineti, ac fluminis, & paludis, causa tutelæ.

Gleslibiri ex ordine primi vocabuli, scilicet Gles Anglice, vitrum Latine, beria civitas. Leland. vel rectius, cu

pag. 321.

E 31°. cap. 1. libri historiae Ranulphi, alias Radulphi, Hygedeni, monachi Castrensis.

Plinius libro 2. Thile à sole nomen habet.

a F. illum b Gildas vero prædicabat in civitate Ardmaca. c Evavit in eod: nostro. E Galeano proinde restitui, in cujus etiam margine, i. e. Sumerf: ad-
jiciuntur. cap^o.

cap^o. 35.

Duo Patritii, unus episcopus, alter abbas.

cap^o. 37. Leland.

Multis locis è Beda defumptis probat, Scottiam ab eo Hiberniam frequenter vocari.

Ibidem.

Scotti quasi Scythæ dicti.

cap^o. 38.

Ad ^a LLine'' in Northwallia

Est insula permodica,

Quæ Bardefeia dicitur.

A monachis incolitur,

Ubi tam diu vivitur,

Quod senior præmoritur.

Ibi Merlinus conditur

Sylvestris, ut asseritur.

Ibidem de Merlino Sylvestri.

Ad sylvam tendens propere,

Arthuri regis tempore,

Prophetavit apertius

Quam Merlinus Ambrosius.

Ibidem.

Ad ortum amnis Conwey,

Ad clivum montis Erery,

Dinas Embreis, ut comperi,

collem

Sonat montem Ambrosi.

Ibidem.

Ruthland in confinibus

Tetengel est fons modicus,

Qui non marinis ^b motibus

Die bis undat fluctibus;

Sed undis crebro deficit,

Undis vicissim sufficit.

Ibidem.

Ad Basingwerk fons oritur,

Qui sacer vulgo dicitur.

cap^o. 40.

Alfredus Beverolacensis.] Hoc est à loco, qui Penwith-
streate dicitur, xv. leugis ultra Michaelsstow in Cornubia, us-
que ad Catenes, quæ est trans Scotiam. In latitudine habet
plus quam ducenta milia passuum à Menevia, quæ est in ex-
tremo Walliæ, usque Gernemutam in Norfolkia.

Pag. 322.

Longitude
Britan:

^a Neuyñ al.
Edit. Galeana.

^b Sic, cum puncto sub t. Lege, moribus, è Codd. Bodl. &

Versus Alfredi Beverolacensis.

Illam quidem longe celebri splendore beata
Glebis, lacte, fanis supereminet insula cunctis.

Insula prædives, quæ toto non eget orbe,
Et cujus totus indiget orbis ope.

Insula prædives, cujus miretur, & optet,
Delicias Salamon, Octavianus opes.

E cap^o. 42. de mirabilibus Angliæ.

Peketoum: Apud Peketon ventus egreditur de cavernis terræ tam valide, ut si vestes injectes ejiciat.

Ibidem, autore Girardo Cambrensi :

Dea flu. Quod singulis mensibus, ut asserunt accolæ, vada sua solet mutare. cap^o. 43.

Vallum Officiæ. Insuper & rex Offa, ad perpetuam regnorum Angliæ & Walliæ distinctionem habendam, fecit fossam prælongam, quæ ab Austro juxta Bristoliam sub montibus Walliæ jugiter se extendit in Boream, fluminaque Sabrina & Dea.

cap^o. 45.

[**Fosse.**] Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab Austro in Boream extensa, quæ incipit ab angulo Cornubiæ in Totesnes, & terminatur in fine Scotiæ apud Catenes.

Ranulphus.] Verius tamen, secundum ^a aliquos, incipit in Cornubia, tendensque per Devoniam, & Somersete, juxta ^b Twekesbyri, supra Cotefwolde, juxta Coventre, usque Leyrcestre procedit. Indeque per vasta plana versus ^c Vulturum^o progrediens, apud Lyncoln terminatur. Leland. The English Interpretation of this printed hath for versus Vulturum toward Newark.

[**Wallingstreat.**] Watingstreat tendens per transversum prioris viæ, videlicet ab Euro-Austro in Zephyrum Septentrionalem, incipit à Dovaria, transiens per medium Cantia, ultra Tamisiam, juxta London, ad occidentem Westmonasterii, indeque procedit ^d ad S. Albanum ad occidentem per Dunstapulam, per Strato-ford, per Toucester, per ^e Weddunam, ad austrum Lilburne, per ^f Atherston, usque ad montem Gilberti, qui modo Wreken dicitur. Deinde transcendit Sabrinam, juxta Wrekecester, tenditque ad Stretton, & inde per medium Walliæ usque ad Caerdigan, & in mare Hibernico terminatur.

Fig. 323.

Ermingstreat tendens à Zephyro in Eurum, & incipit à Menevia in Westwallia, procedens usque ad portum Harmonis, qui modo dicitur Sowthampton.

Rekenildstreat tendens ab Aphrico in boream Vulturna-

^a Alios Codd. Bodl. alique. ^b Tettesbury al. & sic Codd. Bodl. ^c Newark Codd. Bodl. alique. Neque aliter exempli Angl. ut notavit ipse Lelandus. ^d Juxta pro ad in Codd. Bodl. alisque. ^e Ita & Codd. Bodl. Wedmam autem in Ed. Gal. ^f Sic etiam in Codd. Bodl. Atherfcotiam Ed. Gal.

lem, & incipit à Menevia prædicta, tenditque per Wigorniam, per Wicombe, per ^{ir}Brimingham, Lichefeld, Darbe, Chesterfeld, Eboracum usque ad ostium Tinæ flu:

cap^o. 47. de urbibus.

Leland.

Charrey, corrupte forsan pro " Cair cei, Chicestre, quæ olim apud Saxones Cissancester. Cair Segent, id est, Silcestre super Tamesim non longe à Reding.

Silchester
longiuscule
distat à
Tameci.

Ibidem.

Snotingham, quod sonat speluncarum mansio, quas Dani, ut ferunt, ibidem perhendinantes excaverunt de sub saxo.

Ibidem de Lincolnia.

Forfan eam rex Lud fundavit.

Ibidem.

Leyrcestre sita in meditullio Loëgræ, super amnem Soram, & super fossam plateam regalem.

Loëgræ.
Sora: qui
flu: antiqui-
tus Liger,
& Legra.

cap^o. 48. de Alcluit.

Tandem circa annum domini 870. vastantibus Danis partes Transhumbranas, destructa est & illa.

Volunt alii, quod Alclúith sit urbs illa, quæ nunc vocatur Burgham. Burgham, in borealibus finibus Westmerland, juxta Cumbreland, super flu: Edune sita, cujus miranda adhuc apparent vestigia.

Ibidem.

Hagustaldensis ecclesia locus est 80. millibus passuum ab Eboraco ad Zephyrum borealem disparatus.

Ibidem, loquens de urbe Legionum super Uscam.

Hoc in loco Amphibalus, doctor Albani, extitit oriundus.

Ibidem de Deua, quæ vulgo Westchester.

Cujus fundator ignoratur. Hæc est urbs, quam rex Northumbriæ Ethelfridus contrivit. Tandem per Ethelfledam, Merciorum dominam, egregie reparata & adaucta fuit.

Numismata quoque Julii Cæsaris, & aliorum illustrium inscriptione insignita, aliquando sunt effossa.

Cestria de castro nomen quasi Castria sumpsit.

Pag. 324.

cap^o. 49. de provinciis.

Et ergo sciendum, quod provincia Eboraci solummodo se extendit hodie ab arcu Humberæ flu: usque ad flu: Teise: & tamen sunt in eo 22. hundredi.

Yorkshyre, Durhomyshyre, Northumbreland, Cairlielshire, Cumbrelandshyre, Applesbyshyre cum Westmerland, Lancastreshyre, quæ continet quinque modicas Shiras.

* Recte conjicit Lelandus. Adspulantur etenim Codd. nostri, & Ed: Gal.

Describente Angl: Gul: Mag:

præter Cornubiam.

Inventi sunt 36. & dim. villæ 52. m. 80^x. ecclesiæ parochiales 45. m. & duæ, Feoda militum ^a 75. m. de quibus religiosi habent 28. millia & quindecim.

cap^o. 50.

Interpretatur vocabula Saxonica ad leges pertinentia.

cap^o. 51°. de Limitibus septem regnorum.

Pag. 325.

cap^o. 56.

Quando fedes Lindisfarnensis apud Kungestre sive Cunin-
gesburg ponebatur, qui locus hodie Ubbanford super Tuedam
dicitur. Leland. Errat hic Ranulphus. Nam Cuningcestre
hodie truncato vocabulo Chestre appellatur, distatque à Du-
nelmo plus minus quinque passuum millibus. Ubbanford au-
tem hodie Norham appellatur.

cap^o. 6. 5ⁱ. libri.

Cujus ^b corpus postmodum etiam cum corpore Gueneveræ,
uxoris suæ, sub anno domini 1180°. tempore regis Henrici
2ⁱ. repertum est, & ad ecclesiam translatum, sicut refert D.
Giraldus distinctione 1. cap^o. 18. qui tunc vixit, & ossa Ar-
thuri contrectavit.

Ibidem super illo loco Henrici Huntingdunensis, ubi lo-
quitur de bellis ab Arthuro in Britannia gestis, & præ-
cipue super Duglas flu: qui est in regione de Juës.

Hodie flu: ille vocatur Dugles, & currit sub urbe de Wigan,
per decem millia à Merse distante in comitatu Lancastriæ.

cap^o. 7°. 5ⁱ. libri ubi loquitur de prælio inter Ethelber-
tum, regem Cant: & Ceaulinum, regem Westfax: &
Cutham ejus fratrem.

Sed ab eis fugatus est, duobus ex ejus ducibus apud Gilban-
dunum occisis, & hoc fuit primum bellum inter Saxones.

cap^o. 10. 5ⁱ. libri.

Alia chronica dicit, quod Sebertus, rex Orientalium Ang:

sup:

construxit ecclesiam S. Pauli. Justum vero constituit episco-

pum apud urbem Dorubrevi, quæ modo Rouecestre dicitur à
quodam primario Roffe, distans à Dorobernia 24. milliaribus.

cap^o. 18. 5. libri.

Hanc autem Werburgam Sanctimonialem præfecit patruus
suus rex Etheldredus in quibusdam monasteriis virginum, vide-
licet apud Trikingham, Wedunam, & Hamburgam. Sed a-
pud primam obiit, & apud 3^{am}, ut ipsa vivens jusserat, sepulta

^a 60015. in Ed. Gal. Quin & alia etiam variant exemplaria, cum in hoc
numero tum in numeris precedentibus. Idcirco è libro magno censuali emendari
debent. ^b Id est, Arthuri regis.

fuit,

fuit, ubi per trecentos annos usque ad Dacorum adventum incorrupta jacuit. Denuo hyemantibus Danis apud Repingdune, & fugato rege Burdredo, Hamburgenses cives, sibi timentes, cum feretro, corpus virginis continente, tum primum in pulverem resoluta ad Legecestriam, quæ nunc Cestre dicitur, tanquam ad locum tutissimum contra stragem barbaricam confugerunt.

cap^o. 22. 5ⁱ. libri de Aldhelmo.

Pag. 326.

Scriptit egregios libros de virginitate, de termino Paschali, de veteris ac novi testamenti floribus, de charitate, de sensibilibus rerum natura, de regulis pedum metricorum, de metaphrasmo, de metrico dialogo.

cap^o. 28.

Sed & S. Almundus martyr, filius Aluredi, regis Northumbriæ, qui in parte Ethelmundi venerat, occubuit, cujus corpus apud Album monasterium primo, deinde apud Darbeiam urbem in ecclesia aquilonali, suo nomine constructa, reconditur. Leland. Hoc bellum gestum erat inter Ethelmundum, ducem Merciorum, & Weofstanum, ducem Wiltonensium.

Almundi
cædes.
Ethelmundus
subregulus
Merciorum.

cap^o. 30. 5ⁱ. libri.

Dani cum multa classe apud Occidentales Britones in loco, qui dicitur Curvalia, applicuerunt, & foedus cum Britonibus iniverunt, qui simul conglobati, fines regis Ecgberti invaserunt. Sed apud Hegifedon superati sunt.

Ibidem.

Rex ipse tradidit Mudwennæ, in Angliam venienti, terram, ^{unam} pro duobus virginum monasteriis condendis, in Arden apud Polleswortham, quod usque hodie extat.

Quæ tandem apud insulam Andrefeiam juxta Burtoniam post septennem inclusionem in domino obdormivit.

Insula S.
Andræ.
Mudwennæ
obitus.

cap^o. 32°. 5ⁱ. libri. Tempore Ællæ, tyranni Northumbriæ.

Dani destruxerunt urbem Alcluit, & à partibus Northumbriæ transierunt ad Eastangliam per annum hyemantes apud Thetford, quo quidem anno Hinguar & Ubbo S. Edmundum occiderunt.

E cap^o. 1°. 6ⁱ. libri.

Ac etiam Joannem monachum de ultimis Walliæ finibus de monasterio S. Davidis Meneviæ ad se vocavit.

Ibidem.

Hamburgenses indigenæ, qui quinque milliaribus à Rependon distant.

cap^o. 4. 6ⁱ. libri. tempore Edwardi Senior:

Civitas Cairlegion, sive Legecestria, quæ modo Castria dicitur, ope Etheldredi, ducis Merciorum, & Ægelfledæ, uxoris suæ,

suæ, post contractiones per Danos factas restaurata est, & novis muris circumdata, & pene ad duplum quam prius restaurata, ita ut castrum, quod ab olim ibidem extra muros juxta aquam positum fuerat, nunc intra muros urbis situetur.

pag. 327.

cap. 5. 6. libri. Edwardus Senior.

Rex, audita morte sororis suæ, subjugavit sibi Tamworth & Snotingham, ubi construxit novam urbem ex parte australi contra antiquam urbem, ponens pontem super Trentam inter utranque urbem.

Ibidem.

Rex Edwardus Senior condidit urbes de Toucestre, & Wigmore, & destruxit munitionem, quam Dani fecerant apud Temesford.

Rex Edwardus construxit urbem apud Thilewale, quæ est in borealibus finibus Merciorum juxta aquam de Mersey, ubi posuit custodiam militum.

Mersey

Inde transiens aquam restauravit urbem de Manchester, quæ

finibus

est in australibus partibus Northumbrorum. Leland. Ponit Manchestre tanquam urbem Northumbrorum, eo quod provincia Lancastriæ olim fuerit sub ditione regis Northumbr:

cap. 11. 6. libri.

In sylva de Werwel, quæ nunc Harewood dicitur. Leland. ubi cœnobium erat sacrarum virginum.

cap. 15. 6. libri. anno quo nupsit Emma Ethelredo regi.

Quo & anno fundatum est monasterium Burtoniæ super Trentam per quendam optimatem Ulricum Spot.

cap. 17.

In Dorsetania provincia juxta Gillingham contra Edmun-

sup. Canutus.

dum Irenside pugnavit.

cap. 28. ex histor. Gul: Meldun:

Nam manibus & pedibus pennas nescio qua nexuerat arte.

cap. XXIX.

Apud Hastinum in loco, qui dicitur Pevenesey.

cap. 1. libri 7i.

Rex Gul: mag: firmavit castrum apud Notingham, & aliud apud Lincoln, & duo castra apud Eboracum.

cap. 3. 7. libri.

Hic quoque composuit librum ordinalem ecclesiastici officii, quod consuetudinarium vocant, quo fere tota Anglia, Wallia, & Hibernia utitur. Dictavit etiam vitam S. Aldhelmi.

cap. 4. 7. libri.

Et redacta est hæc descriptio in unum volumen, postaque est in Archivis regis apud Wintoniam.

cap.

Oliverius
monachus
volabat.
Adventus
Gul: Nothi
in An-
gliam.

cap^o. 10. 7. libri.

Gul: Meld. Quidam Hardingus, Stephanus nomine, à puero Shireburnæ monachus Scotiam tandem adiit. Postremo Franciam conscendit, ubi liberalibus artibus intendens, divini amoris stimulos accepit, & Romam tandem cum quodam condiscipulo suo adiit, &c. Postea Burgundiam venit, & ingressus in Molismo magno & amplo monasterio crinem deposuit. Leland. ubi cum vidisset nimium luxum, cogitavit de arctiori vita, & loco mutando.] Ranulphus. Soli 18. monachi cum abbate Hardingo monasterium illud dimittunt, &c. Igitur Cistercium adeunt, locum prius saltuosum, nunc monasterium famosum, &c. Post hoc anno gratiæ 1135. ordo ille per quendam Gualterum Espek in Angliam adductus fuit, constructo monasterio Cisterciensis ordinis apud Rivallem.

Pag. 328.
Stephanus
Hardingus
primus ab-
bas Cister-
tiensis con-
nobii.

Gualterus
Espek con-
struxit Ri-
vallenfe
monaste-
rium.

cap^o. 16. 7. libri.

Hi nempe congregati ex reliquiis Hospitaliorum, sedem sibi statuerunt in porticu templi Hierosolymitani, qua de re vocati sunt milites templi, &c.

Qui tandem ob ignominiosam apostasiam, & in Christum blasphemias, circa annum gratiæ 1312. sub papa Clemente 5°. deleti sunt.

cap^o. 17. 7ⁱ. libri.

Robertus, quondam comes Normanniæ, & frater Henrici primi, obiit apud Cairdif. Sed sepultus est apud Gloverniam ante magnum altare.

Eodem tempore.

Fundatus est prioratus de Northton in provincia Cestriæ à Gulielmo, filio Nigelli.

Eodem tempore.

Fundatum est monasterium de Cumbremere in eadem provincia.

cap^o. 18.

Thrustanus, Eboracensis archiepiscopus, eximius fundator monasteriorum Hagustalduni, Fontium, aliorumque octo, suscepto habitu monachico apud Pontem fractum in bona senectute obiit.

22°. cap^o. 7. libri.

secundus.

Rex Henricus duxit primo exercitum in Walliam, & firmavit castellum de Rudlande, & fundavit monasterium de Basingwerke.

cap^o. 25°. 7ⁱ. libri.

Cujus mores & actus Stephanus Cantuariensis luculenter descripsit. Ac ne præsens historia careat insigniis tantiducis, libellum Stephani cursum statui deslorare.

Stephanus Cantuar: historiographus. Hic forsan idem est qui scripsit vitam Thomæ Becketi.

cap^o.

cap^o. 26. 7. libri, in expeditione in terram sanctam.

Rex Franciæ, delicta suorum dissimulans, nomen Agni fortitus est. Rex vero Angliæ nihil inultum relinquens nomen Leonis promeruit.

cap^o. 34. 7. libri.

Pag. 329.
Charteley.
Beeston.
Deulencres
monasterium.

Ranulphus, comes Cestriæ, rediens de terra sancta, ædificavit castra de Charteley, & de Beeston, & abbatiam de Deulencres albi ordinis, ad quorum sumptus castrorum cepit tallagium per totam terram suam.

Leland. Scribit in eodem cap^o. de maximis sumptibus, quos Stephanus Cantuar: profundebat in translatione Thomæ, canalibus vino fluentibus.

Ibidem.

Unde & expensas, quas Stephanus in hac solennitate exhibuit, 4us. ejus successor Bonifacius vix perfolvit.

cap^o. 34. 7. libri.

Sepultura
comit: Cestriæ.

Ranulphus, comes Cestriæ, Lincolnæ, & Huntingdune, obiit apud Walingford, & sepultus est apud Cestre in capitulo monachorum cum progenitoribus suis, cui successit Joannes Scoticus, filius sororis suæ. Iste autem Ranulphus decessit sine liberis, habens quatuor sorores, quarum senior Matilda nupsit Davidi, comiti Scotiæ, de quibus processit Joannes iste. Secunda soror Mabilia nupsit comiti de Arundel. Tertia Hagnes nupsit comiti Darbeie Gulielmo de Fer-

Auicia

rariis. Quarta Hawisia nupsit comiti Wintoniæ Roberto Quincy.

cap^o. 35. 7. libri.

Polyd: adjunctus opera
Boethii Hectoris de hac re non infeliciter scribit fol. 323.

Joannes Scoticus, comes Cestriæ & Huntingdoniæ, obiit sine liberis apud Darenhawle vii^o. Idus Jun: & sepultus est apud Cestre. Unde, quia terra sua gaudebat regali prærogativa, comitatus ejus ad regias manus devenit, datis aliis terris heredibus suis sororibus in compensationem, ne tam præclara dominatio inter colos feminarum dividi contingeret. Habuit nempe iste Joannes 4. sorores, Margaretam, quæ

alias Alano

* Poly: duas puellas nupcrat.

nubens Joanni de Galwey genuit ^r puellam Devergoyl, de qua nupta Joanni Bailoil processit Joannes de Bailoil, rex Scotiæ. Altera soror Isabella nupsit Roberto de Bruse. Tertia soror Matilda obiit sine liberis. Quarta soror Alda nupsit Henrico de Hastings.

cap^o. 37. 7. libri.

Interim milites Simonis tenuerunt castrum de Kenelworth per dimidium annum contra totius Angliæ exercitum.

cap^o.

cap^o. 38. 7. libri.

Rex Edwardus Walliam adiens castrum de Flint de novo **Flinte.** fundavit, castrum de Ruthland firmavit, ubi Lewelinus subdidit se regi, dando pro transgressione l. m. librarum, & pro insula de Anglesea m. marchas per annum, &c. Ibidem de rebellione Lewelini ejusque cæde, & de Davide ejus fratre suspenso & in partes diviso. Sic fuit hic Lewelinus ultimus principum Walliæ.

39^m. caput apertissime, & fere ab ovo, causas imperii Anglorum in Scottos ^a recenset." **Pag. 331.**

Ibidem.

Mentionem facit de Radulpho Bruze historiographo.

cap^o. 40. 7. libri.

Obiit sine prole Edmundus, comes Cornubiæ, filius Richardi, comitis Cornubiæ, & regis Alemanniæ, qua de causa rediit comitatus ille ad coronam.

Ibidem.

sup. primus.

Rex Edwardus dedit filio suo Edwardo principatum Walliæ, & comitatum Cestriæ.

cap^o. 41. 7. libri.

Rex Edwardus obiit die translationis S. Thomæ juxta Cairiel apud Burgum super fabulum 35°. regni sui anno.

cap^o. 43. 7. libri.

Rex Angliæ captus est apud castrum de Nethe in Westwallia, sed apud castrum de Kenelworth custodiendus demandatur.

Lelandus.

Ranulphus Castrensis deduxit historiam suam usque ad annum D. 1348°.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Oxon. in bibliotheca collegii Exoniensis.

Anno D. 1376. obiit Simon Langham card: apud Avinionum, quod ipse à fundamentis reparaverat. Ossa quoque ejus post 3. sepulturæ annum delata sunt ad Westmonasterium, ubi nunc quiescunt humata.

Videtur esse error in numero annorum sequentium. Simon Langham.

Anno 1357. Liberatus est David le Bruze de diutina custodia 11. annorum, qua tenebatur in castello de Odiham, magna Oltham: mediante redemptione.

Anno 1359. Circa hæc tempora rex Edwardus castrum de Windesore, ubi natus fuerat, pulchris ædificiis splendide decoravit, & in eo liberam capellam collegialem ordinavit. Et hoc idem fecit in palatio suo de Westminstre, consulente

^a Adjeci.

Wikam. eum ad hoc D. Gul. Wikham, quem rex de paupere clerico assumens constituit supervisorem operum suorum.

Anno 1361. Edwardus, princeps Walliæ, duxit in uxorem comitissam Cantia, relictam D. Thomæ Holand, quæ olim separata fuit à comite Sarum caussa dicti militis.

Eodem anno D. Joannes de Gaunt, filius regis, factus est dux Lancastriæ ratione uxoris suæ, filia & heredis Henrici, quondam ducis Lancastriæ.

Pag. 332. ^a Anno 1359. Normanni cum modica classe Angliam ap
++

Winchelfy. Winchelse Idibus Mart. appulerunt, ipsamque vil-
lam in runt, quosdam occiderunt, & ex parte com-
buserunt.

Anno 1365. natus est Edwardo, principi Walliæ & Aquitania, filius Edwardus vocatus, qui 7. ætatis suæ anno vitam finivit.

Eodem anno D. de Cowsey Gallus apud Windesore duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Angl.

Anno D. 1366. Burdegalis natus est Edwardo principi secundus filius suus Richardus, quem Richardus, rex Armorum, de sacro fonte levavit.

Anno 1369. mense Aprili Leonellus, filius regis Edwardi, & dux Clarentiæ, cum electa multitudine nobilium Angl. transivit versus Mediolanum ad ducendum filiam Galeatii in conjugem, cum qua haberet medietatem domini Mediolanensis. Tandem matrimonio inter eos gloriose celebrato, ipse dux circa festum nativitatis beatæ Mariæ diem clausit extremum.

Leonelli
mors.

^b Anno 1370. regina Angliæ, mulier nobiliss. obiit, quæ
++

apud Westmonasterium honeste humatur.

Hake-
wodde.

Circiter hæc tempora floruit famosus miles Angl Jo-
annes Haukewoode, habens secum illam albam comitivam
superius nominatam, quæ nunc contra ecclesiam, nunc contra
præfatos dominos bella fovebat, multa & magna ibi mirabilia
operatus est cum suis.

Papam sei-
licet, & du-
cem Medic-
lanensem.

Anno 1372. Comes Penbrochiæ, capitaneus classis Angl.
captus cum multis nobilibus à classe Hispanica in ipsis faucibus
portus Rupellarum.

Anno 1375. Simon Sudbyri translatus ab episcopatu Lon-
don: ad Cantuar:

Alicia Porres, concubina Edwardi 3.

Petrus de la Mare, delator facinorum Aliciæ Porres, carceri
in Notingham deputatur.

Anno 1375. obiit Edwardus le Dispenfer, miles probus &

^a Sic, cum signo sub 5.

^b Sic etiam cum signo sub 0.

audax in castro suo de Cairdif, & in ecclesia monachorum de Tewkesbyri honestæ traditur sepulturæ.

Circa annum D. 1376. surrexit in Universitate Oxon. qui- Wiclif.
dam Mr. Joan: Wiclif de partibus borealibus secularis doc-
tor in theologia, tenens publicis scholis & alibi hæreticas & W
erroneas. ac statutis universalis ecclesiæ contrarias & ab-
furdas ones, & præcipue contra monachos, & alios
religiosos possessionatos, ac ut suam hæresim contra insultan
. fortius ac latius propalaret, accivit sibi c Pag. 333.
unius sectæ simul in Oxon: habitantes, longis vestibibus de ruf- Seçta Wicli-
seto indutos, & nudis pedibus incedentes, hujusmodi er- vistarum.
rores in populo ventilantes, & palam in eorum sermonibus
prædicantes.

Lelandus.

Deinde scribit, ut papa bullas miserit ad archiepiscopum
Cantuar: & episcopum London: ut Wiclivum & ejus fau-
tores in custodiam traherent: utque tandem, præfente Joanne
de Gaunt duce Lancastriæ, caussa ab episcopis apud S. Pau-
lum Londini tepide ventilata fuerit, & postremo ut Wiclivo & Joannes de
suis indictum silentium. Sed tandem contemplatione Domi- Gaunt fau-
norum easdem opiniones & pejores reassumentes in eorum tor Wic-
malitia fortius perstiterunt. Eodem vero dictæ examinationis levi.
die S. Pauli London ad quoddam verbum minatorium, ex ore
ducis Lancastriæ episcopo London: prolatum, illico Londoni-
enses, graviter hæc & alia ferentes, unanimiter consurrexe-
runt, & armis assumptis, si ipsum invenissent occidissent, at-
que hospitium suum de Savoy igne consumere festinabant. Savoy.
Sed episcopus London: ne hoc fieret magna instantia im-
pedivit.

Ex annalibus assutis exemplari Polychronicon quod est Pag. 334-
Oxon: in bibliotheca collegii Regalis.

Robertus Knollis Anglus Normanniam & Britanniam mi- Knollys.
serabiliter depopularus est.

Circiter annum D. 1359 Mortuus est Armachanus die S. Armachanus
Edmundi regis, cujus ossa succedente tempore in Hiber-
niam delata sunt, & apud Dundalke, ubi natus fuit, sepul-
turæ traduntur.

Circa idem tempus D rex ad instigationem Gulielmi Wi-
kam in castro de Windeshore multa bona ædificia fecit pro-
fiteri, & alia plurima pulchra & sumptuosa reædificari.

Anno 1363. obiit Simon Islepe, archiepiscopus Cantuar: Colleg:
qui fundavit unum collegium Oxon: pro monachis ecclesiæ Cantuar
Christi Cantuar: & secularibus ad invicem, ita quod monachi
principales essent ejusdem; sed monachi expulsi post ejus mor-
tem favore successoris sui Simonis Langham &c. Ut mona-
chi, facta ad Ro: sedem appellatione, collegium postea re-
cuperaverint.

Leonellus. Leonellus, dux Clarentiæ, filius Edwardi 3. qui filiam Galeatii, ducis Mediolanensis, in uxorem duxit, obiit non sine suspitione veneni.

Obiit ducissa Lancastriæ, filia Henrici boni, ducis Lancastriæ, & in ecclesia S. Pauli sepelitur.

Circiter ultimos annos Edwardi 3. Thomas, nobilliss: comes de Warwike, ex peste Caleti obiit. Corpus ejus postea in ecclesiam collegiatam beatæ Mariæ de Warwike delatum est.

Utrethus. Circiter hæc eadem tempora inter alios oratores missus est Utrethus, doctor theologiæ, ad pont: Ro: ut superfederet reservationibus beneficiorum & episcopatum in Anglia.

Impetum facturi erant Londonienses in Joannem de Gandavo, ducem Lancastriæ, quod contumeliosum nescio quid dixerat episcopo London: in caussa Joannis Wiclif.

Lelandus.

Ego alias legi hunc impetum in Joan: Gandavum factum, quia in vinculis tenebat Petrum de la Mere, nobilem Hereforden: provintia, & delatorem facinorum Aliciæ Porres, quam Edwardus 3. in delitiis habuit.

Offenham & Ambrefey maneria abbatis de Eveshamo.

Simon Langham. Cujus corpus apud Roupas juxta Avinionum inter fratres Cartusienfes in ecclesia nova, quam à fundamentis fecerat construi, est sepultum, & processu temporis ossa ejus inde ad Westmonaster: delata.

Pag. 335. *Ex paralipomenis, exemplari Polychronici, quod est Oxon. in bibliotheca Magdalenaici collegii, adjunctis.*

Anno D. . . . dux Lancastriæ Henricus apud Leyrcestre obiit, ubi & sepelitur.

Genus Gul: Wikam. Gul: Wikam de infimo genere utpote credebatur fervilis conditionis.

Circa annum 1300. 11. die mensis Januarii natus est in castello de Anglham in Vasconia Edwardus, primogenitus Edwardi principis, qui postea circa ætatis annum 7. in Vasconia ab hoc seculo est substractus.

Isabella, filia Edwardi 3. nupsit Windesforæ D. de Cowfey, qui fuit obses pro rege Franc. in Anglia.

Edwardus Niger princeps. Dicebatur quod erat in Vasconia intoxicatus.

Venit rex Navatræ ad Edwardum 3. ad manerium suum de Claringdon.

Filiæ Petri regis Hispaniæ. Dux Lancastriæ & comes Cantabr: frater suus, redierunt in Angliam de Vasconia cum duabus sororibus, filiabus Petri quondam regis Hispaniæ jugulati, quarum seniorem duxit in uxorem, comes juniorem accepit.

Naufragium classis, destinatæ ad ducem Britannia, cujus præfectus erat Joannes de Arundel, frater comitis de Arundel.

Capitanej

Capitanei Cantianæ feditionis.

Jac Sheepe, Jioz Wrawe, Tom Tilar, Wat Miller, Hob Carter, & Jak Straw.

Cancellarium & thesaurarium inventos decapitaverunt, & alios quindecim trucidaverunt in turre London. Sumentes caput archiepiscopi in hasta, super quam prius fixum erat caput Joannis Munsterworth, posuerunt super pontem London.

D. Wilhelmus Ufford, comes Suthfolchiæ, morte repentina Ufford. præventus, in aula Westmonaster: diem clausit supremum.

Soror regis Boëmiæ & imper: Alemanniæ, nomine Anna, futura regina Angl: applicuit ad Doverum.

Scoti ceperunt castrum de Werke super Twede.

Edmundus Bromefeld de Burgo Edmundi fuit electus in abbatem Burgi ab episcopo Ro: sed rex eum admittere noluit. Postea electus fuit in abbatem S. Crucis Burdegalis, quod munus quia sprevit Vindeforæ in carcere detentus fuit. Bromefeld.

Versus abbatiam de Alencestre in ditioe abbatis Eove- Pag. 336. shamia.

Eodem anno quo Wiclif obiit Edwardus le Burser factus est [1384. 8. R. 2.] capitaneus Gandavensium, ipsis petentibus.

Cardinalis de Angl. dominus Gul: Elston, quondam monachus Norwicensis. Gul: Elston Card.

Eodem anno orta est dissensio instinctu juvenum inter regem & ducem Lancastriæ, unde substraxit se ad castellum suum de Pontfraet; sed paulo post redierunt in gratiam, mediante Joanna, matre regis.

Victoriæ Richardi regis, qui Scotorum magnam partem ultra mareoticum fugavit, qua expeditione Edinburgus conflagravit una cum abbacia vicina, & Menros, Cistert: ord: cœnobio.

Joanna, mater Richardi regis, ob mœrorem Joannis Holland [a filii] sui obiit, & apud Stanford sepulta est. Joanna, mater Richardi 2. regis.

Thomas de Wodestok, comes de Bokingham, factus est dux Gloverniæ [9. R. 2. 1385.]

Edmundus de Langeley, comes Cantabr: factus dux Ebor: [9. R. 2. 1385.]

Michael de la Pole, regni cancellarius, factus comes Southfolchiæ [9. R. 2. 1385.]

Comberworth hæreticus, sectator Wiclifi, ductus ad castrum de Banbyri, deinde abjuratus fuit generosus de provincia Oxon: Comberworth hæreticus.

Rex Armeniæ expulsus regno suo per Tartaros venit in Angl: tractaturus de pace inter regem Franc: & Angl: Quod cum secundo tentasset, non est in Angliam admissus, quia spe prædæ rediturus erat.

a Fratris scripserat Lelandus. Mutavit Burtonus.

Joannes,

Johannes, dux Lancastræ, cum exercitu petiit Hispaniam nomine regni sibi per uxorem debiti, &c. Ut multi ex ejus militibus dysenteria perierint. Tandem data pecunia duci Lancastræ: conventum est, ut rex dum viveret Hispania potiretur, posteaque ad Joannem ducem & ejus heredes deveniret.

Michael de la Pole.

Michael Pole, cancellarius Angl. in parlamento, quod rex per proceres coactus collegit, prodicionis damnatur: sed postea Caletum fugit & ad . . . Parisios ubi obiit, & ejus opes Vermarchio Dublinæ, una cum illo exul adeptus est.

Pag. 337.
Percy cog:
Hatespurre.
Gualterus
Disse.

Henricus Percy junior, quem Scotti vocaverunt Hatespur propter innatam sibi probitatem.

Gualterus Disse Carmelita, confessor ducis Lancastræ, non profectus est in Hispaniam una cum duce, sed privatim ab Urbano 6. cum in gratiam ducis, tum maxime ut corraderet pecuniam, in diversas regiones legatus Apostolicus missus est. Per hunc Petrus Pateshul, frater Augustin: accepto diplomate deposuit habitum.

Petrus Pateshul.

Pateshul postea Wiclevistis adhæsit, & prædicans Londini contra fratres Augustin: in ecclesia Sancti Christophori magnas turbas excitavit, ita ut ejus fautores cœnobio fratrum Augustin: ignem injecturos se comminarentur. Postea scripsit famosos libellos contra fratres Augustin: Fuerunt milites, qui hanc sectam coluerunt, Gulielmus Nevel, Ludovicus Cliford, Joan: Clenbow, Richardus Sturry, Thomas Latimer, Joannes Montague, qui Sanctorum imagines in ecclesia sua apud Schenel deturbavit.

Thomas Ver repudiavit uxorem suam. Reygate.

Divortium filiæ Isabellæ, filiæ Edwardi 3. fuit causa discordiæ inter Robertum Ver, ducem Hiberniæ, & ducem Glocestriæ.

Et primo misit ad castellum de Reygate ad arrestandum comitem de Arundel.

Dux Glocestriæ & alii nobiles perduxerunt exercitum in defensionem ad Haringay.

Burforde.

Exercitus nobilium pugnavit contra Thomam Ver, ducem Hiberniæ, & eum vicit juxta Burforde prope Bablake. Sed Ver ibidem fuga elapsus est.

Nicolaus Brembre miles, qui voluit Londino nomen Novæ Trojæ apponere, & se ejus ducem nominare.

Duglas, capitaneus Scottorum, ab Henrico Percy interfectus. Ipse tamen postea à Scottis captus est.

Barnewelle monaster: id est, Puerorum fons.

Parlamentum Cantabrigiæ. Quo tempore D. Thomas Tri- veth, cum rege versus Burnewel cœnobium, ubi rex jacebat, equitans, cecidit, & casu attritus paulo post obiit.

Papa creavit Edmundum Bromefeld episcopum Landaven'em.

Hoc parlamento Jo: de Gaunt, dux Lancastræ, erigitur in ducem Aquitaniæ, & etiam filius ducis Eboracensis in comitatum

tatum de Ruthelande, cui rex contulit castrum de Okam. Okam castrum.

Hoc anno mense Maii venit dux Gelriæ in Angliam.

Anno D. 1392. tentum est consilium apud Staunford.

Anno * 1393. 7. die Junii apud Sheene Anna regina diem Pag. 338. * [16. R. 2.] clausit extremum, propter quod rex ejus mortem dolendo illud nobile manerium solo prosterni fecit. Cum ista regina venerunt à Boëmia in Angliam abusiones illæ execrabiles, sotulares scilicet cum longis rostris, Anglice Crakowes vel Pykes, dimidiam virgam largiter habentes, ita ut oporteret eos ad tibiam ligari cum cathenis argenteis.

Dns Rogerus, comes de Marche, inter eos fuit nequiter occisus, & membratim dilaceratus.

Eodem anno obierunt in æstate Constantia, ducissa Lancastriæ, & Maria, comitissa Darbeizæ, & apud Leircestre sepultæ sunt. De ista Henricus comes Darbeizæ 4. filios procreavit, & duas filias Blanchiam & Mariam.

Succedente tempore Jo: de Gaunt, dux Lancastriæ, Catarina Suinesford duxit in uxorem, quam concubinam multo tempore, vivente uxore Constantia, carnaliter cognoverat, de qua etiam 3. filios genuit, Joannem Beufort episcopum Lincoln: & alium Henricum, & duas filias, de quibus una comitissa Westmerland, altera Northumbriæ fuit, quos omnes per papam legitimavit.

Richardus rex arrestari fecit Richardum comitem de Arundel. Et ipse ducem Gloverniæ in castro de Plashey ægrostantem cepit.

Thomas Holand, comes Cant: in fata decessit.

Richardus rex in Parlamento de Westminstre habuit fatellites, nempe duo millia sagittariorum Castrensis ^a provincie.

Comes de Warwic in judicium vocatus se ipsum condemnavit, & multis lachrymis vitam servavit. Postea missus fuit in Man insulam à D. Scrope capitaneo custodiendus.

Henricus Lancastre comes Derbiæ factus fuit dux Herfordiæ, Edmundus Langeley comes Ruthland dux Aumarliæ, Thomas Holand comes Cantie dux Suryæ, Joannes Holand comes Huntingdon dux Excestræ, Thomas Mowbray comes Notingham dux Norfolchiæ, Joannes Beufort comes Sumerfetæ marchio Dorcestriæ, D. Thomas de Spenser comes Glocestriæ, D. Radulphus de Nevile comes Westmerlandiæ, Thomas de Percy comes Wigornizæ, D. Scrope comes de Wileshire.

Et super hoc ipse convictus adjudicatus est ad perpetuum carcerem in insula de Jersey. Pag. 339. D. Joannes Cobham exul.

Lelandus.

Hic Cobham non longe ante è nobili factus est monachus Cartusianus.

^a Provincie in *Apographo Galeano.*

Duellum designatum à rege Bristolliaë inter Anglum & Scottum, sed cum pugna instaret Anglus causse renuntiavit, unde tractus & suspensus est.

Duellum Conventriaë designatum inter Henricum Lancastre ducem Herfordiaë, & Thomam Mowbray ducem Norfolchiaë. Sed eo instanti, quo erant pugnaturi, rex litem dimisit, & exilium decenne Henrico multam imposuit, perpetuum vero exilium Thomæ.

Jo: de Gaunt, dux Lancastriaë, diem clausit extremum in castro de Leyrcestre, & Londini apud S. Paulum sepultus est.

Richardus rex, audito adventu Henrici filii Jo: de Gaunt, reliquit Hiberniam, & cum exercitu applicuit juxta castrum de * Barclowly, ubi parum requievit.

* Corrupte
forfan pro
Conwey.

D. Gul. Scrope thesaurarius Angliaë, D. Gul. Greene & D. Joannes Bussche milites decollati sunt Bristolliaë, jubente Henrico Lancastre.

Richardus rex clam recessit ad castrum de Flint.

Henricus Lancastre exul applicuit in Bridlington & Hulle.
Lelandus.

Ego alias legi applicuisse illum apud Grimesby.

Concordia facta inter Henricum Lancastre & ducem Ebo-

racensem apud Berkeley castel.

Heres Thomæ Woodestok, ducis Glocestriaë, ab Henrico Lancastre accersitus inter redeundum ab exilio mare periit.

Richardus rex ductus ad castrum de Conwey.

Thomas comes de Warwik exul in Mevania revocatus per Henricum Lancastre.

Pag. 341. *Ex chronico incerti auctoris quod est Oxon: in biblioth:
Lindensis collegii.*

Alwius Cel-
redi regis
frater.

Celredus, rex Merciorum, secundum Gul: Malmesbiriensem, 5^s. successit. Hic fuit filius Ethelredi, qui Kenredo in regno successit, qui sicut virtute mirabilis, ita immatura morte miserabilis fuit. Siquidem non ultra 8. annos regno satisfaciens Lichefeld conditus est, relicto Ethelbaldo herede pronepote Pendæ, ex Alwio fratre.

Longa Spata.

Anno D. 1222. in festo S. Magdalenaë Wilhelmus Longa Spata, comes Sarum, deo & ordini Cartusiaë dedit manerium suum de Hethorp. Sed quia hi qui ad locum illum ordini suo^a competentem non innuebant, Ela nobilis mulier, relicta
++

Henetoun.

prædicti comitis, transtulit eos ad manerium de Hentona, & in parte ejusdem manerii fundavit ecclesiam eorum anno D. 1227. 8. Idus Novembris. Quæ postea monasterium

Lacok.

sanctimonialium construxit in manerio suo de Lacok, & earum

^a Sic, cum signo sub c.

habitum

habitu sumpsit anno D. 1236. & postea abbatissa earum facta est, & commissam sibi domum multis annis feliciter rexit.

Anno D. 1277. in vigilia S. Lucæ evangel: obiit Beatrix ^{Beatrix de Famestaiz,} de Famestaiz, regina Alemanniæ, uxor regis Richardi, fratris ^{uxor Richardi, regis Ro:} Henrici 3. & sepulta est ad domum fratrum Minorum Oxon. ^{Merctoun.}

Eodem anno in vigilia Apostol: Simonis & Judæ obiit D. ^{Merctoun.} Walterus de Mereton, episcopus Rosensis, qui contulit multa bona scholaribus Oxon.

Anno D. 1457. spoliata est villa de Fowe per pyratas.

Eodem anno mense Augusti spoliata est villa de Sandwic per pyratas.

E libro Richardi de Bury alias Angervile, episcopi Dunelmensis, cui titulus Philobiblon.

Cum cancellarii videlicet ac thesaurarii fungeremur officio. ^{Angraville;} Nunc ad sedem Ro: nunc curiam Franciæ mittebar. sup. ab Edwardo 3.

Libros omnes & singulos, de quibus catalogum fecimus specialem, concedimus & donamus intuitu charitatis scholaribus in aula N. Oxon. degentibus in perpetuam elemosynam.

Complevit libellum Auklandiæ 24. die Januarii anno D. 1344. ætatis suæ anno 58. pontificatus sui anno 11.

E libro cui titulus Flores historiæ.

pag. 342.

Ablecorica quoque 345. scripsit. sup. Patritius.

Patritii nomen accepit quo tempore episcopus factus est à Matthæo archiepiscopo.

Matthæus frater scripsit opus, cui titulus Flores historiæ, teste Joanne abbate de Byri.

Ordinati sunt etiam cum eo Ansilus, Ifernus, & ceteri nonnulli ad ordinationes inferiores, ut sub ipso duce militarent. ^{Ansilus. Ifernus.}

Regnavit pro eo Cissa filius, de cujus nomine Cicestria, Cicestria, quam ipse fundavit, nomen accepit.

Arturus in Britanniam rediens in Rutupi portu, qui modo Arturius; Sandwich dicitur, applicuit.

Castellum de Bamburc construxit, quod prius ligneis palis, postea muro circumivit. ^{sup. Ida, rex Northumbr:}

Cornubia, quæ Cornuwallia à quibusdam dicitur, eo quod in mare se quasi cornu ostendat.

Anno D. 616. Ethelbertus, rex Cantia, cum regnasset annis 56. obiit.

Quinchelinum vero in loco, qui lingua Anglorum Quinchemelham usque hodie dicitur, interemit. sup. Edwinus, rex ^{Quinchemelham.} Northumbrorum.

- S. Peters in the Walle on Essex Shore. Ithamcestre in ripa Pentæ amnis. Filii Ermenredi, patruī Ecberti, regis Cantiaē, à Thunner occisi sunt in Estrey, villa regia.
- Watrinense monasterium. Tandem provisum est ut ad Watrinense monasterium se-
peliendi deducerentur.
Trumher de natione Ang. sed à Scottis doctus & ordina-
tus abbas erat in monasterio, quod dicitur In Geding, ubi
Geling monaster: Oswinus rex interfectus est.
- Nomina quorundam antiquiss: episcoporum London. Post Erkenwaldum sederunt Walderus, Ingualdus, Egulfus,
tus
Wigerus, Eadbright, Edgarus, Kenewalthus, Eadbaldus, Hed-
bertus, Osmundus, Ethelnothus, Celbertus, Renulphus, Suith-
wulphus, Eadstannus, Wulfus, Ethelwardus, Estanus. Sederunt
autem hii omnes in cathedra Londoniensi usque ad tempora
Edwardi senioris, regis Angl: quorum omnium adeo exo-
levit memoria, ut nec eorum acta, vel etiam mausolea
sciantur.
- Sup. Cedwallæ.
Cujus mater soror Pendæ, regis Merc. erat. Nam Cad-
wallo, pater ejus, duxerat in uxorem sororem Pendæ. Vix
Coludeshurch. à patre sacratiss: virgo impetravit, ut apud Coludeshurb fan-
ctimonialis efficeretur, ubi Ebba, amita viri sui Ecfridi, erat
abbatissa.
- Cedwallæ genus. Afferunt enim Angli, Cedwallam filium fuisse Ke . . .
tini regis Westfaxonum. Britones autem affirmant, illum
Caduallonis fuisse filium.
- Pag. 343. Gaufridus Monemutensis historicus, postea episcopus S.
Asaphi.
Davidis.
- Withredus & Suchardus fratres. Ipsi postea in villa Dovernensium in honore S. Martini
ecclesiam in loco, eis assignato à sancto præfato, in qua Præ-
bendar: posuerunt, & multis eos rebus simul ac terris di-
vites effecerunt.
- Wilfridus. Synodo juxta flu: Nid collecta, quo tempore Osredus rex
regnavit, in præsulatum suæ ecclesiæ receptus est.
- Mercii, qui Sowthumbri dicuntur, interfecerunt Eastritham,
Ethelredi, Merciorum regis, uxorem.
- Willebrordus, natione Britannus, Frefonum apostolus.
- Brithricus, comes Northumbriæ, volens Ecfridi regis ne-
cem vindicare, à Piëtis interfectus est.
- Abbas Adamnanus ex Hy insula Hiberniæ.
- Roma
Inde vero rediens apud Lirinensem insulam se monacho-
rum cœtui conjunxit.
- Benedictus Bishop, abbas Weren-
mutensis. a Legend. Kiniberti, de genere Ceaulini, regis Westfaxonum, si sequamur
Codd. impress:

Efferus,

Al
Efferus, comes Northumbriæ, pugnans contra Pictos Alferus comes North-
 dicavit necem Ecberti regis. umbr:

Higebaldus, dux Inæ regis, à Britannis interfectus.
 Est enim locus ille undique mari circumdatus præter ab oc- Selesey inf.
 cidente, unde habet ingressum quasi ad jactum fundæ.

Erant autem numero inter servos & ancillas quasi ducenti
sup: Wilfridus.
 & quinquaginta, quos omnes baptizavit.

Anno D. 719. **Ceolredus**, rex Merciorum, obiit, & apud
 Licefeld sepultus est.

Anno D. 720. **Ingels**, frater Inæ regis, obiit. Quo utique
 tempore **Cuthburga** apud Winburnam monasterium construxit.

Hæc **Cuthburga** data fuerat **Ecfrido**, regi Northumbrorum,
 sed eo vivente separata est.

Cuthburga & **Quenburga** sorores Inæ & Ingels.

Erant enim doctrinæ & scholæ Anglorum à tempore **Au-** Anglia
gustini per Ro: pont: interdictæ propter assiduas hærefes, quæ scholis in-
 in adventu Anglorum in Britanniam natæ sunt dum pagani terdicta.
Christianis miscerentur. Sed Angli tunc scholam Romæ ha-
 buerunt.

Anno D. 732. **Ceolwulphus** rex captus, & attonsus, & re-
 missus est in regnum.

Anno D. 734. **Ethelbaldus**, rex Merciorum, castellum de Somerton
Somerton obsedit, & in suam potestatem redegit. castellum.

Sergius pont: Ro: **Bedam** per literas accersivit.

Nothelinus, Cantuar: archiepiscopus, obiit anno D. 739.

Ecbertus, archiepiscopus Eboracensis, pallium, quod à tem-
 pore **Paulini** primi prætermisum erat, revocavit.

Eadbertus, Northumbrorum rex, **Kinewulphum** episcopum Pag. 344.
 in custodia apud **Banburc** tenuit, basilicamque **S. Petri** in
Lindisfarne obsideri præcepit.

Anno D. 752. **Cutheredus**, rex Occidentalium Saxonum,
 apud **Beorford** pugnavit cum **Ethelbaldo** rege, & vicit.

Iste est 8. è regibus Angl: qui pro a tempore regno æter- Eadbertus,
 num accepit. rex North

Sedulius in Præfatione operis Paschalis **Getæ** meminit, ad Geta.
 quem aliquot Saxonum reges genus suum referunt.

Cum sua gentiles studeant figmenta poetæ

Grandiloquis pompare modis, tragicoque boatu,

Ridiculove **Getæ**.

Offa Merciorum regnum non mediocriter dilatavit.

Epistola **Caroli Magni** ad **Offam**.

Offa, rex Merc. pugnans contra **Kenulphum**, regem Occi- Bensington
 dentalium Sax: castrum de **Bensington** in suam potestatem castrum.
 redegit.

a L. temporali.

C c c 2.

Kinhardus,

JOANNIS LELANDI

Kinhardus, frater Sigeberti regis, qui Kenewulphum, regem Occidentalium Sax: interfecit, interfectus, postea apud Re-
pendune famosum monasterium sepultus est.

Anno D. 789. Adrianus papa misit oratores in Angliam, & concilium celebratum est apud Calchuit, in quo Ecfrius, Offæ filius, coronatus est.

Anno D. 792. Synodus in Finkhaul celebrata.

Offa peregre Romam profectus est, ut cum episcopo Ro: de ornando S. Albani monasterio, quod pridem ædificare inceperat, ageret.

Offa pont: Ro: Romescot concessit ex 20. Angli: provinciis in quibus dominabatur, & postea, confectis suis negotiis, domum reversus est.

Offley villa.
Manifest:
vanitas.

Offa (ut fertur) in Offeia villa obiit: corpus vero ad Bedforde delatum, extra urbem in capella super Usam flu: sepultum fuit, quæ postea violentia flu: corruit.

Anno D. 800. Ecclesiæ de Hertenes & de Tinemuth spoliatæ sunt à Danis.

Walafus,
rex Merc:

Walafus successit Ludecano in regno Merc: sed continuo à rege Ecberto expulsus fuit.

Ethelstanus
nothus.

Ecbertus, rex Occident: Sax: præter quatuor filios legitimos Ethelstanum nothum habuit.

Pedredes-
muth.

Dani Angliam vastaverunt per annos fere 230.

Dani à Semurotrigibus & Durotrigibus apud Pedredesmuthæ victi sunt.

Pag. 345.
Wantyng.

Anno D. 849. natus fuit in Wantyng, villa regia Barocensis provinciæ, Alfredus, Ethelwulphi, regis Westfaxonum, & Asburgæ filius.

Conspiratio nobilium in Ethelwolpnum, quod Alfredum Romæ in regem, posthabitis aliis filiis suis natu majoribus, inungi fecerat.

[Nottingham.]

Snotingham.

Snotingham autem Britannice Tinguebauc dicitur, Latine domus speluncarum.

Tinguebauc. Vide num legendum Teguibauc, id est, domus nivearum speluncarum.

Tinense monasterium Sanctimonialium à Danis deprædatum.

S. Edmundus cum male cum Danis pugnasset ad Thetford urbem vicinam fugit, ubi captus est, ac non multo post interfectus apud Eglefdon.

i. e. apud Wercham.

Monaster:
de Wercham.

Est ibi monasterium Sanctimonialium inter duo flu: Frawe & Trent.

Cestre, quo Lindisfarnensis episcopi sedes translata fuit anno D. 882. olim Cunegecestre dicebatur.

Anno D. 898. Dani cum sex galeis ostium flu: Uthermare ingressi sunt &c. Ut partim ab Alfrido terrestri pugna victi, partim naufragio perierint.

Ex

Ex concubina Egwina primogenitum Athelstanum suscepit. Ex secunda regina Alflæda, Elfelini comitis filia, Ethelwardum & Edwinum generavit, & sex filias, quarum Ealflæda sanctimonialis cum sorore Ethelhilda apud Wiltonam requiescit. Ceteras nuptui tradidit. Quarum prima Eadgiva Othoni, Romanorum imperatori tradita est, Eadhilda Carolo, regi Franc. Eadgytha Syrico, regi Northambriæ: Algiva Hugoni, ducis Roberti filio. Edwardus etiam ex Editha conjugè Edmundum & Eadredum genuit.

Ethelwolphus Clito, filius patruelis Edwardi, ad Danos deficiens, inter duo fossata S. Edmundi cum multis ab Edwardo interfectus est.

Anno D. 914. Elflæda, Merc: domina, restauravit castrum de Staunford juxta Weland flu:

Anno D. 918. Edwardus rex reparavit mœnia Colecestriæ. Colecestre.

Anno D. 922. Ethelwardus, Edwardi regis germanus, obiit.

Elflæda, neptis Æthelstani, vidualem vitam Glefconia duxit.

Ethelwardus, Edwardi Senioris primogenitus, inter legitimos cita morte patrem secutus est.

Ethelstanus aotus rex factus Edwinum fratrem inter legitimos secundogenitum timens, vi illum correptum, & cum uno armigero in cariota cymba impositum mari commisit, ubi Edwinus, tædio affectus, in mare se præcipitavit. Armiger postea corpus D. sui à Dorobernia in Whitland ad terram perduxit, & honorifice sepelivit. Pag. 346.
Edwini, f-
lii Edwardi
Senioris,
cædes.

Anno D. 941. Analaphus, rex Northumbrorum, ecclesiam S. Baltheri in Tinningham igne cremavit.

Edgarus, Edmundi & Algivæ filius.

Duunail, rex Cambrorum, ab Edmundo victus.

Edmundus rex obiit anno D. 946. & sepultus est Glefconia.

Edmundus rex reliquit duos filios Edwinum & Edgarum.

Edwinus 4. annis in regno pessime functis obiit anno D. 959. & Winton: in novo monasterio sepulturam accepit.

Ordmeri

Edgarus ex Elflæda, Ordgari comitis filia, Edwardum postea martyrem genuit. Ex Aldritha regina, Ordgari comitis filia, relicta Ethelwoldi, comitis Orientalium Anglorum, Edmundum & Ethelredum genuit. Proles Ed-
gari.

Ex Wiltruda concubina S. Editham genuit.

Anno D. 971. Edmundus, Edgari regis filius, obiit.

Anno D. 1001. inventum est corpus S. Ivonis 8. Cal. Maii.

Nobilis dux Ethelstanus occisus est Shrobesbiria à perfido duce Edrico per Godwinum percussorem anno D. 1006.

Gunilda, filia Canuti & Emmæ, nupsit Henrico imperatori.

Dani die S. Bricii per totam Angl. subito jugulati, & Gunildis, soror Suani regis, ab Edredo duce interfecta, postea

postea Suanum immifericordem reddiderunt.

in Wigorn: provincia.

Pugnatum apud Scaaritan inter Edmundum Irenside & Suanum.

Anno D. 1077. Paulus monachus Cadomensis, nepos Lanfranci, creatus est abbas S. Albani per ipsum, & totus ordo monasticus in Anglia reffloruit coadjuvante Lanfranco.

Remigius
episcopus.

Anno D. 1085. Suadente Remigio, episcopo Dorcastrensi, qui prius fuit monachus de Fescamp, Gul: Magnus fundavit abbatiam de Bello.

Ex Matilda liberos plures suscepit, Robertum, Richardum, Gulielmum, & Henricum.

Anno D. 1094. obiit Alwinus, fundator Bermundesh.^{cy}

Fig. 347.

Anno D. 1020. Gulielmus & Ricardus, filii Henrici 1.^{nothus} naufragio perierunt.

Anno D. 1121. Henricus primus Londini duxit in uxorem

Atheliciam, comitis Lovaniæ filiam.

Anno D. 1165. regina Alienora, uxor Henrici 2ⁱ. peperit filiam, quam vocavit Joannam, postquam peperit filium, quem vocavit Philippum.

Anno D. 1166. regina Alienora peperit Joannem.

Anno D. 1168. Henricus adhæsit Frederico imperatori contra Alexandrum papam, qui Thomæ Cantuar: exuli favebat.

Et fecit rex abjurare in Anglia obedientiam papæ Alexandri à puero duodeno ad hominem senem.

Anno D. 1173. Gulielmus, abbas Rading: assumptus est in archiepiscopum Burgedalensem, cui successit in abbatia Joseph.

Anno D. 1176. Joanna, filia Henrici regis secundi, nupsit regi Siciliae.

Junior filia regis nupsit regi Apuliae.

Comes Gulielmus de Arundel sepultus est apud Wimumdesham.

Luci.
[23 H. 2.]

Stroode.

Anno 1178. Richardus Luci iusticiarius Angliæ fundavit conventualem ecclesiam in honore Thomæ apud Westwoode in territorio Rosensi.

Anno 1185. Heraclius, patriarcha Hierosolymit: & Rogerus, magister Hospitalis, venerunt ad Rading, & Henrico 2°. obtulerunt regnum Hierosolymit:

Eodem anno terræ-motus magnus apud Lincoln:

Anno D. 1186. Galfredus, Henrici 2ⁱ. filius, & comes Britannia, obiit 14. Cal: Septembr: & sepultus est Parisiis

in ecclesia D. Mariæ infra chorum Canonic:

Hactenus è floribus Historiarum. Quæ sequuntur scripta erant inter alia multa in eodem codice, sed manu recentiore.

Rex Joannes timebat Arturum, nepotem suum, filium Galfredi, comitis Britanniae, ne eum regno ejiceret.

Anno D. 1202. captus Arturus cum à Joanne & Angl: & Normanniam repeteret, tanquam hereditatem suam, conjectus est Rothomagi in carcerem, ubi paulo post evanuit.

Anno 1207. Otho imper: venit in Angliam.

Eodem anno Izabella regina peperit Henricum primogenitum.

Anno D. 1209. Henricus, dux Saxoniae, frater Othonis, venit in Angliam.

Anno D. 1213. Joannes rex prostravit castellum Roberti, filii Gualteri. Pag. 343.

Eodem anno obiit Robertus de Salopesbyri, episcopus de Bangor, & sepultus est in medio foro de Salop. quoniam ita desideravit.

Interdictum tempore Joannis duravit sex annis, 14. septimanis, & duobus diebus.

Anno D. 1216. Insula Eliensis depopulata per Falcasium.

Anno D. 1220. Inceptum est novum opus capellæ beatæ virginis apud Westminstre per Henricum 3.

* Anno D. 1221. Joanna, Senior soror Henrici 3. nupsit Alexandro, regi Scottorum, Eboraci, quo tempore & Hubertus de Burgo duxit Alexandri regis sororem in uxorem.

Anno D. 1223. Joannes de Brenes rex Hierusalem, & magister Hospitalis venerunt in Angliam pro subsidio terræ sanctæ.

Anno D. 1230. Dux Saxoniae fugiens imper: offensum venit in Angliam.

Sidingborne in Cantia.

Anno D. 1233. Mortuus est Warinus Basset in obsidione castri de Cairdif & assultu.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, regis primogenitus, apud Westminstre 14 Cal: Julii.

Eodem anno Hubertus de Burgo, comes Cant: resignavit Blanchum castrum, Grosmont, Steanfrith, & Heatfeld.

Anno D. 1240. Richardus, comes Cornubiæ, & frater Henrici 3. appulit apud ubi præclare se gessit contra Saracenos.

Eodem anno Joannes, filius Roberti, vir nobilis, inter barones plagæ borealis obiit.

Anno D. 1241. Petrus de Sabaudia, avunculus reginæ, venit

* Asteriscus est à manu Lelandi.

in

in Angliam, cui rex Henricus 3. comitatum Richemundiam dedit.

Eodem anno nova mœnia circa turrim London: sicut anno proxime elapso & nocte, admirantibus multis, corruerant.

Eodem anno obiit Somercote Cardinalis Angl.

Eodem anno obiit Izabella, imperatrix Ro: soror regis Angl. Susceperat enim imperator prolem ex ea prosperam, scilicet filium & filiam.

Petrus de
Subaudia,
comes
Riche-
monte.

Eodem anno Petrus de Sabaudia, comes Richemondiam, resignat castra nobilia, quæ susceperat à rege custodienda, ipsi regi. Lelandus. Hoc pacto declinabat invidiam nobilitatis Anglicæ.

Anno D. 1242. Quidam Gul: de Marisco, genere Hibernus, exul ab Anglia, Lundey insulam occupavit, & mercatores Bristolienfes spoliavit. At postea captus cum 16. sociis Londini pœnas dedit.

Pag. 349. Regina Alienora Burdegali peperit Beatricem.

Hugo de Lacy, Bellator nominatus, in Hibernia obiit.

Anno D. 1243. Beatrix, comitissa Provinciæ, mater reginarum Angl. & Franc. in Angliam venit. Duxit autem secum Cinciam filiam suam & Reimundi comitis, quæ Westmonasterii nupsit Richardo, fratri Henrici 3.

Anno D. 1244. Beatrix, comes Provinciæ, splendidissime accepta Walinfordæ à Richardo genero suo.

Eodem anno quidam Martinus nuntius à papa missus strenue spoliavit viros ecclesiast: in Angl.

Radulphus de Nova villa, cancellarius Angl: construxit palatium suum prope Stronde à fundamentis.

Publica Anglorum queremonia contra avaritiam nuntiorum papæ in Anglia.

Joannes de Toletto, monachus Cisterciensis, natione Anglus, nuntius imper. Ro: ad papam.

David, princeps Walliæ, emit " A à pont: Ro: in præjudicium Henrici 3.

Anno D. 1245. natus est Edmundus, Henrici 3. & Alianoræ filius, Londini, die S. Marcelli.

h
Montcaute.

Eodem anno D. princeps Northwalliæ castrum de Monthaut combussit.

Anno D. 1247. quidam frater Francisc: à papa in Angl: missus strenue abrasit pecuniam.

a Sic, cum notula, aliquid deesse significante. De hac re sic Matthæus Westmonasteriensis: Ipsis quoque temporibus David, princeps Northwalliæ, ad alas papalis protectionis confugere proponens, terram suam obtulit ab ipso tenere, reddendo inde sibi unam certam summam pecuniæ, ut dicitur, quingentas marcas; cui perhibetur dominus papa favorem præbuisse, in magnum regni Angliæ præjudicium & jacturam.

Anno D. 1252 Simon de Monte forti, comes Leyrcestriae, coram rege graviter accusatus custodiam Vasconiae perdidit.

Anno D. 1262. palatium regis Westmonasterii pro maiore parte conflagravit.

Anno D. 1263 Leolinus, princeps Walliae, consilio Simonis de Monte forti castra regis Angli: Gifard & Gannoc destruxit.

Anno D. 1272. 15. Cal: Decembr: Henricus 3. post 55. annos & dies 20. coronationis suae, anno aetatis suae 65. obiit.

Anno D. 1272. Reimundus Vasconicus à papa in Angli: missus multos pecunia fortiter emunxit.

Anno 1274. Edwardus 1. & Alienora, soror regis Hispaniae, coronantur Westmonasterii 14. Cal: Decembr: Coronationi intererant rex Scotiae & Joannes comes Britanniae cum suis uxeribus, sororibus scilicet Edwardi regis.

Anno 1277. Leolinus miser Walliae misericordiam Edwardi implorans successores suos principatu finaliter privavit.

Anno D. 1278. Leolinus, princeps Ualliae, duxit in uxorem Pag. 350.
A. filiam Simonis Montis fortis & sororis Henrici 3^{ti}.

Anno D. 1282. Leolius, "princeps" Walliae, & David, frater ejus, rebellaverunt. Rex ulterius volens procedere navibus subsistentibus fecit erigi pontem magnum in aquis de Conewey, &c. Ut multi per pontem transituri territi subito adventu Wallensium in aquis perierint.

Leolini caput ad Edwardum perductum.

David, Leolini frater, tractus ab equis Salapiae & suspensus.

Anno D. 1284. Edwardus, primogenitus Edwardi primi, natus est apud Cairnarvan.

Alphonfus, regis filius, post Walliam subjugatam obtulit ad pheretrum S. Edwardi Westmonasterii aureolam cum aliis jocalibus Leolini, quondam Walliae principis.

ⁿ
Alphonfus juvenis duodenus die S. Magdal: obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Anno D. 1287. Guido, filius Simonis de Monte forti, inter capitaneos Gallicae classis, qui Siciliam invadere parabant, captus est, & in Sicilia carcere clausus obiit.

^b * Joannes, filius ducis Brabantiae, duxit in uxorem Margaretam, filiam regis Angli:

Anno D. 1291. Alienora, mater Edwardi primi, quae in habita religionis per annos 4. menses 11. & sex dies duxerat apud Ambresbyri, ibidem obiit & sepulta est.

Anno D. 1292. Rees Ameruduc Wallus, persecutor Anglorum, captus est, & Berwicum adductus, tractus, & suspensus fuit.

^a Adjecti. ^b Asteriscum adposuit ipse Lelandus.

Eodem anno Baillio, rex Scotiæ, fecit homagium regi Edwardo apud Novum castrum super Tinam.

Anno D. 1294. Conan, incentor Wallorum, captus est, & Herefordiæ tractus & suspensus. Morganus postea & Madocus regis misericordiam flagitaverunt, & consecuti sunt.

Edmundus, frater Edwardi I. comes Leyrcestriæ, Hugo Lacy, comes Lincolnæ.

Anno D. 1296. 30. die Mali Edwardus primus cepit castrum de Berwike.

Ibidem commentarii diales rerum memorabilium quas Edwardus in Scotia gessit.

Pag. 351. Joannes, rex Scotiæ, per scripturam se reddidit Edwardo, Parlamentum apud S. Edmundum.

Joannes, comes Hollandiæ, Elisabetham, Edwardi regis filiam, in uxorem accepit.

Rex agens Westmonasterii obtulit S. Edwardo regalia regni Scotiæ, tribunal scilicet, sceptrumque aureum cum corona.

Anno D. 1298. pugnatum est inter Scottos & Angl: die S. Mariæ Magdal: in campo prope Fonchirche, ubi ceciderunt ex Scottis 200. equites, peditum vero 40. millia. Gul: Waleys capitaneus Scottorum hoc bello.

Anno D. 1299. Edwardus primus duxit in uxorem Cantuar: Margaretam, sororem Philippi, regis Franciæ.

Anno D. 1300. Parlamentum apud Lincoln:

Rex dedit principatum Walliæ & comitatum Cestriæ Edwardo primogenito suo.

Edmundus, comes Cornubiæ, obiit sine liberis, relinquens regem heredem suum.

Anno D. 1301. Margareta regina apud Woodstoke peperit filium, qui Edmundus vocatus est.

Anno D. 1303. castrum de Strivelin extortum è manibus Anglorum per Scottos.

Castellum de Brihin in Scotia ab Edwardo rege captum, prius occiso Thoma Maille, castri capitaneo.

Radulphus de Baldok ex decano S. Pauli fit episcopus ejusdem ecclesiæ.

Anno D. 1304. castrum de Strivelin, cui præfuit Gul: Olierd, ab Edwardo rege non sine multa vi receptum est.

Anno D. 1305. Gul: Waleys Scottus captus fuit, & postea tractus & suspensus Londini.

Anno D. 1306. Margareta, regina Angl: apud Winchestre peperit filiam, nomine Alienoram.

Corrodia data militibus regis per abbates & priores.

Pugna inter Robertum Pseudoregem Scotiæ, & Almaricum de Valentia comitem Pembrochiæ, prope Methfen in Scotia.

Simon Frisel, antesignanus Scottorum, captus, & Londini postea tractus ac suspensus.

Hic annus, videlicet 1306. finem imposuit exemplari collegii Magdalenaici.

E libris Eulogii historiarum, qui numero quinque sunt, & scripti, ut quibusdam conjecturis ducor, à quodam monacho Malmesbir: Pag. 352.

Moram tandem cepit sub castello de Bladon, quod Saxonice vocabatur Ingelbourne castel, quod constructum fuit à Dunwallone Molmutio ante incarnationem ad annos 641. Civitas quondam ibi fuerat, quæ penitus destructa fuit ab alienigenis. Castellum tamen se custodivit munitum, quod per multum tempus post incarnationem stetit sine habitatione. Propinqua regia habitatio, & ejus manerium tam paganorum quam Christianorum erat apud Cairdurburg, quod nunc dicitur Burkeburg, vel aliter dicitur Brokenberge.

Aldelmus migravit ad D. anno D. 709. & in capella S. Michaëlis, quam ipse fecerat, à beato Egwino sepultus est. Tenuit baculum pastoralem, datum ab Eleutherio episcopo Winton: annis 32. Tenuit baculum episcopatus annis 4. à Brightwaldo archiepiscopo datum.

Postea, propter metum Danorum, S. Aldelmi corpus translatum fuit in capitulum monachorum.

Prima honorifica translatio Aldelmi facta est per Dunstanum tempore Edwii regis. Secunda à S. Osmundo, episcopo Sarum: quo tempore Guarinus fuit abbas Malmesbiriensis.

Ferunt Aldelmum fuisse nepotem Inæ regis.

Dicunt quidam moniales fuisse habitantes juxta castellum de Ingelburne in quadam villula nomine Ylanburg, Saxonice vero Burton, quæ tota die stupratæ fuerant à castellanis, & ideo archiepiscopus Sax eas avellebat.

Creditur moniales morasse ubi nunc est hospitale leproforum juxta pontem.

Tempore Edwii regis monasterium Malmesbiriense fuit desolatum à monachis.

Lelandius.

Hic Edwius expulsis monachis induxit canonicos quos vocant seculares.

Henricus senior fecit includere parchum de Wodestok de terris liberorum hominum circumjacentium.

Anglia terra ferax, & fertilis angulus orbis, &c. Versus de laudibus Angliæ scripti erant à quodam Henrico.

Et flu: Vaga, quod aliter dicitur Wy, apud castrum de Strogoile.

Roborarium de Wodestok.
Henricus scriptor.

Pag. 353.
Lignum in
faxum de-
generans.
Vallum
Ostæ.

Juxta monasterium Wimburnense prope Batom est nemus fructuosus, cujus ligna si in aquam, vel terram vicinam per annum jacuerint, in faxum convertuntur.

Offa ad perpetuam regnorum Angliæ & Walliæ memoriam & ditionem habendam fecit fossam perlongam, quæ ab austro juxta Bristollum sub montibus Walliæ jugiter se extendit in boream, fluviosque Sabrinae & Deæ in eorum pene primordiis transcendit, & sic usque ad ostium flu: Deæ juxta Cestriam, & ultra juxta castrum de Flint sub colle carbonum in mare se extendit.

Mona.

Ad boream Waullæ jacet insula Monia, quod Saxonice dicitur Anglesey.

Mcvania.

Ad occasum Scotiæ jacet Eubonia, quæ alio nomine dicitur Man. Fere sunt ejusdem quantitatis, sed non qualitatis.

Insula Vecta continet in se 30. miliaria in longitudine. Distat à littore sex milliariis.

Monia continet tres Cantaredas terræ. Est autem Cantareda spatium terræ centum villas continens.

Eubonia inter Hiberniam & Scotiam in umbilico maris adjacet, continens in se duas insulas, quarum prior ad austrum & situ amplior & ubertate felicior. In ea vigent fortilegia, superstitiones, & præstigia inter mulieres. Hæc insula ab initio à Scotorum gente fuerat inhabitata.

Via Publi-
ca.

Quarum viarum prima & maxima dicitur Fossa, ab austro in boream extensa, quæ in angulo Cornubiæ incipiens apud Totenes, per Devoniam, Somersetiam, per Bathoniam, Cirstriam, Cotefwold, juxta Coventriam, usque Leircestriam, per Lincolniam, per Dunelmiam, ad Berwicum, tandem in fine Scotiæ apud Catenes determinatur.

Secunda via principalis dicitur Watelingstreate, tendens ab Euro-austro in Zephyrum Septentrionalem. Incepit enim à Dovaria, tendens per medium Cantæ juxta London per S. Albanum, Dunstaplam, Stratfordam, Toucestriam, Lilleburne, per montem Gilberti juxta Salapiam, deinde per Stratton, & per medium Walliæ usque Cairdigan.

Tertia via dicitur ^a Belinstreat [Erminstrete] tendens à

Pag. 356.
Portus Am-
monis San-
dewiche
non Ham-
pton.

Zephyro in austrum. Incipit enim à Menevia in Westwallia, & protenditur usque ad portum Hammonis, quæ modo dicitur Hampton.

[Rikemildstrete]

Quarta via dicitur ^b Lemstreate, tendens ab Aphrico in

^a Sic, cum signo. De scriptura nimirum dubitaverat Lelandus. Erminstrete proinde (quod uncis inclusi) adscriptit Burtonus. ^b De hæc etiam voce hæsitaverat Lelandus. Signum igitur subjectit. Burtonus vero Rikemildstrete (quod item uncis inclusimus) supra lineam scripsit.

boream.

boream. Incipit enim à Menevia, & procedit per Herford,

Wigorn. Wicum, Bernungham, Lichefeld, Derby, Chestre-
feld, per Eboracum usque ad ostium Tini flu:

Isa nascitur à quodam fonticulo juxta Tetbiriam prope Ortus Ili-
Circestriam. dis flu:

Sabrina transit primo versus orientem usque Salapiam.
Inde vergit ad austrum usque Briges.

Cantuariam construxit rex Rudhudibras.

Salapia Britannice dicebatur Penguerne à dumis in illo
monticulo excrefcentibus.

Leyrcestriam construxit rex Leyr super amnem Sore, ubi
est medium Loëgriæ.

Modo dicitur Edanburg à quodam rege Edan ibi regnante Edanburgh.

tèmpore Edfridi, regis Northumbrorum.

sup: Ebrancus.

Fecit aliam civitatem in borea, nomine Alcluit, cujus muri Alcluit ubi.
vestigia patent adhuc, licet incognita. Fundata erat super ripam de
de Sulwhat, & anno D. 870. à Danis omnino destructa.

Annus ille olim separabat Britones à Pictis.

Wiltshire olim dicta Severia propter gentis sævitiam.

Lancastre continet in se quinque modicas Shiras, Ueester-
by, Salfordiam, Leylandiam, Blakburniam, & territorium Sulwhat.
Lancastræ, quæ usitato ibidem vocabulo vocantur Hundredi. Ridicula in-
terpretatio,
cum sit Se-
veria tra-
per: dicta

Eborac olim continebat totam terram, quæ est ab Hum-
bro flu: usque ad Twede. Nunc terram ab Humbro ad Tinæ
ostium continet.

Edwius rex fecit monasterium Malmesbiriense stabulum
clericorum.

Anno D. 1214. comes Cestriæ Ranulphus in parlamento Luxuria Jo-
London: increpavit Joannem regem, quod violaverat tot filias annis regis
& uxores nobilium & procerum regni sui. Angl:

Circa annum D. 1264. Henricus 3. de London: declinans
cepit castrum de Kingeston, quod erat comitis Glövernæ.
Deinde perrexit Winchelseiam.

Anno D. 1272. Theobaldus Placentinus archidiaconus
London. Hic devotionis causa cum Edwardo ad Achon
transiens in papam eligitur, & ^b Gregorius v

Eodem anno 1272. Monasterium in villa Norwici con- Pag. 357.
structum malitiose per cives combustum est, &c. Ut plurimi
è civibus pro hoc scelere tracti & suspensi fuerint.

Anno D. 1283. Edwardus 1. tenuit parlamentum apud
Acton Burnel.

^a *Legz, Leodiensis, & Platina & Papebrochio.* ^b *Decimus erat hujus nominis.*

Anno D. 1298. paulo ante bellum de Fonkirke a dextrariis Edwardi I. territus tumultuoso clamore regem ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus posteriores pedes allidens duas ei costas confregit, qui nihilominus equum alium conscendens, progredientem ad prælium exercitum comitari non omisit. In hoc prælio Brianus Jay, præceptor militiæ templi Angliæ, strenuus miles, occisus est.

Penrith, nunc vulgo Perith.

Anno D. 1306. Rex apud Lanercost commorans misit justitios ad Berwicum.

Commisum est letale bellum in episcopatu Dunelmæ ad unam leucam de civitate, in loco, qui dicitur Nevils Crosse, inter Anglos & Scotos, sed dei auxilio Angli triumphaverunt.

Lelandus.

Autor Enlogii in Prologo scribit, se terminum historiæ imposuisse annum D. 1362. Hæc tamen inter alia in exemplari sequebantur.

Restauratio
castri de
Windelesor.

Anno D. 1364. Rex curiosus factus est circa castellum de Windelesore reparandum, ita ut cementarii Angliæ a parte meridiana usque ad Trentam flu: servitio regis sunt mancipati, tum propter aliud castellum, quod ne novo ædificavit, quod dicitur Shepey. Distat modico a London: super Tamesim.

Pag. 358.

Ex quodam Chron: monaster: Christi Cantuar:

Vindicata cædes monachorum Banchoresiam.

Ethelfr: rex Northumbr:
" Qui iterum collecto exercitu venerunt in urbem Legecestriæ.

Bledericus ^a dux Cornubiæ, Margadus rex Demetiæ, & Cadwanus Venedotiæ, vulneratoque Ethelfrido ipsum cum suis in fugam propulerunt, &c. Ut Cadwanus electus sit in regem Britan:

Richbertus, vir gentilis, Edwinum, regem Northumbrorum, interfecit.

Burna.

Cedwallo rex auxilio Pendæ, regis Merc: S. Oswaldum, regem Northanhumb: in loco, vocato Burne, interfecit cum multis milibus armatorum.

Oswius, rex Northanhumb: ^b anno 58. ætatis suæ.

Kenwalk, rex Westfax: 30. anno regni sui defunctus est, cujus uxor Sancta Sexburga, secundum Anglicam chronicam, regnavit uno post illum anno, sed, secundum Bedam, Kens & Eskwinus subreguli regnum inter se diviserunt, & post mortem Keni Eskwinus solus regnavit.

Lotharius.

Ecbertus, rex Cantiorum, nono regni sui anno mense Julio obiit, succedente sibi in regno fratre suo Lethere, quod & ipse per annos novem ac menses VII. tenuit.

^a Dextrarii erant equi majores, & cataphracti, quibus utebantur potissimum in bellis & præliis. Ita Dufresnius. A voce nimirum dextræ, quippe qui a dextris ire vel incedere, & latus dextrum tegere solebant. ^b Subintelligend: obiit, vel defunctus est.

Cadwallo, rex Britan: completis XLVIII. annis senio infirmitate gravatus 15. Cal: Decembr: obiit.

sup: Lothar: regem Cant:

Post quem Edricus, filius Ecberti fratris sui, anno uno ac dimidio reg:

Barbaris prævalentibus non vocabantur Britones sed Gualenses.

Alfridus, rex Northumbr: in Drifelda 19. Cal: Januar: defunctus est anno regni sui 20. Successit in regnum filius suus Osied puer octo circiter annorum, & 11. annis reg:

Dani vero cum tot sibi regiones subdidissent partiti sunt eas inter se, ceciditque fors provinciæ Northumbrorum super Halfden & Eowil, qui in ea XXVI. annis regnaverunt.

Gutran rex, qui & Athelstane, post novem annos susceptæ fidei obiit, & sepultus est apud Orientales Anglos in villa regia, quæ vocatur Hadleghe.

Hadelega

Pace positus centurias, quas Hundredas vocant, & decimas, quas Thyezingges, instituit.

Ethelstanus rex, Edwardi & Egwinæ filius, coronati apud Kingeston ab Athelino, Cantuar: archiepiscopo.

Ethelstanus regnavit annis sexdecim. Obiit Glocestriæ, sepultus Malmesbyriæ.

Edmundus, frater Athelstani, juvenis annorum 18. coronatus ab Odone, archiepiscopo Cantuar: apud Kingeston. Edmundus terram Cumbriorum depopulans, Malcolino, regi Cumbria Scottorum, eo pacto illam dedit, ut sibi terra & mari fidelis data Scotto. esset. Cum regnasset quinque annis & 7. mensibus a latrunculo Leo nomine occisus est apud Pukelecirce, & Pukelekirke. sepultus Glesconia.

Ediva, uxor Edwardi regis, & mater Edmundi, sepulta in eccl

Ædredus, 3. Edwardi filius, coronatus ab Odone Cantuar: Pag. 359. apud Kingeston, obiit decimo anno regni sui. Dedit ecclesiæ Christi Cantuar: ossa S. Audoeni, Rotomagensis archiepiscopi.

Edwinus, filius Edmundi regis, coronatus apud Kingeston ab Odone Cantuar: Peractis 4. regni sui annis Edwinus Monachomastix.

Edgarus, rex Merciorum, & frater Edwini, eligitur in regem 16. anno ætatis suæ, divisaque regna copulavit. Edgarus Philomachus.

Coronatus fuit in civitate Athamam.

Imposuit tributum annuum trecentorum luporum regi Lupi Wallensium.

Edgarus cum per totam Angliam 16. annis regnasset obiit:

Edwardus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Monachi, ab Edgardo introducti, ab Alfero, principe Merc: è mo-

è monaster: expulsi, & clerici cum uxoribus introducti.

Elfrida, Edwardi noverca, pœnitentiam egit Werwellæ, ubi & obiit.

Ethelredus, Edgari filius, coronatus à Dunstano apud Kingeston.

Edmundus Fer: latus patri successit, & coronatus London: à Livingo Cantuar:

Canutus London: consecratus à Livingo Cantuar:

Halfden, unus ex principibus Canuti, dedit Saltwoode eccles: Christi Cantuar:

Canutus obiit Shestesbiræ.

Haroldus coronatus London: ab Agelno Cantuar:

Pars septentrionalis Angliæ forte obvenit Haroldo, Hardecanuto australis.

Hardecanutus, mortuo Haroldo, totum regnum Angl: obtinuit. Coronatus est London: ab Agelno Cantuar:

Gunilda, soror Hardecanuti, nupsit Henrico Ro: imper: postea accusata adulterii, sed judicio purgata.

Edwardus, filius Ethelredi, coronatus Wintoniæ ab Edsio Cantuar:

* Haroldus coronatus London: à Stigando Cantuar:

& Matildis, filia: Malcolini Scotti.

Matildis, filia Henrici primi, nupsit Henrico imperatori; quo mortuo, jubente patre, nupsit Gaufrido, comiti Andegavensi, ex quo tres filios suscepit, Gulielmum, Henricum, & Gaufridum.

Matildis
uxor Hen-
rici 1.

Matildis, Henrici primi mater, obiit, & sepulta est Westmonasterii.

Henricus secundo duxit in uxorem Ataliciam, filiam Godefridi, ducis Lotharingiæ, ex qua genuit Gul: qui postea naufragio perit.

Matildis imperatr: dedit ecclesiæ Christi Cantuar: capellum S. Martini in Dovora, Slyndon & castellum de Rosa Cantuar: ecclesiæ restituit.

Pag. 360. Stephanus rex, filius Alæ, sororis Henrici primi & comitis Blefensis.

Robertus, comes Glocestr: nothus Henrici primi, reduxit Matildem imperatricem sororem suam in Angliam.

Matildis imperatr: insolentia sua Londinensium & multorum nobilium animos à se alienavit.

Robertus, comes Glocestr: & Gul: comes Warene Wintoniæ capti ab Henrico episcopo Winton: fratre Stephani regis, unde rex Stephanus pro illis à vinculis solvitur.

Henr: comes Andeg: occurrit Stephano regi cum exercitu apud Malmesbiry, ubi per proceres utrinque de concordia

Legs, uxor: 1111

gebatur. Deinde publico conventu Henricus, comes Winton: designatus successor Steph:

Henricus 2. initio regni sui Hugonem de Mortuo mari, & Robertum, magni Milonis filium, in finibus Walliæ ad deditionem coëgit.

Henricus 2. confilio Richardi, archiepiscopi Cantuar: clericos ab ecclesia de Waltham expulit, & Canon: reg: induxit.

Henricus junior rex, filius Henr: 2. vivente patre obiit in Norman: & sepultus est Rotomagi.

Secunda coronat: Richardi regis facta Winton:

Arturum vero & milites, qui cum eo capti erant, misit rex Joannes in Angl: & in arctam custodiam Arturum posuit. Unde postea diffamatus est, quod eum manu propria occiderit.

Henricus, filius Joannis, Gloverniæ a Stephano, Cantuar: archiepiscopo, in regem unctus est.

Anno D. 1217.

Bellum inter Henricum regem & ejus barones, quibus auxilio fuit Ludovicus, regis Gal: filius, apud Lincoln: 14. Cal: Jun: rege victore. Comes enim Perticensis ibidem interfectus est. Comes Winton: captus, Robertus filius ejus, comes Hereford. Robertus filius Gualteri, Gilbertus de Clara, Gul: de Moubay, Girardus de Furnival, Gilbertus de Gaunt, Stephanus frater ejus, Nicolaus de Stotville, & Richardus frater ejus, Richardus de Mounifichet, Gaurinus de Mount-

chancy, Rogerus de Cresci, Radulphus de Toeni, Rogerus frater ejus, Gaufridus de Say, Henricus filius comitis David, & Philippus frater ejus, Mauricius de Gaunte, Gul: de Huntingfeld, Gul: de Hastings, Nicolaus de Kene, Gul: de Ros, Oliverus de Eyncourte, Robertus de Ropele, Robertus de Grille, Gul: de Coleville . . . tus de Norburgh, Radulphus de Cheveduc, J . . . de Bassingbourne, Radulphus Murdak, Anselmus de Kente, Gul: de Fyenes, Gaufr: de S. Leodegario, Gualterus frater ejus, Gul: Maudut, Henr: de Brambroke, Adam filius Gul: Simon de Kyme, Robertus

Pag. 361

Marmion, Joan: de S. Helena, Gul: Martel, Joan: de Sanford, & cum hiis omnibus 300. milites, quorum multos secum duxit Ludovicus, filius regis Franciæ, de partibus transmarinis.

Henricus rex dedit fratri suo comitatum Cornubiæ.

Stephanus, archiepiscopus Cantuar: obiit in Cantia apud Slindon, cui successit Richardus le Graunt, cancellarius Lincoln: qui statim postquam de Roma rediit mortuus est, cui successit Edmundus de Abyndon, thesaur: Sarum, cui postea successit Bonifacius de Sabaudia, præpositus Beluacensis.

Richardus,
comes
Glover:

Anno D. 1258. Henr: rex celebravit parlamentum apud Oxford. Eodem anno Richardus, comes Gloverniæ, occurrit Richardo, regi Alemanniæ, nec prius illum terram intrare permisit, quam fidem daret de servandis in parl: Oxon: constitutis.

Richardus, comes Glocestr: postea opposuit se cum aliis baronibus principi, inter quos erat Simon de Monteforti, comes Leyrcestriæ. Richardus statim pollicitationibus pertractus in partes regis.

Eschemeresfeld.

Richar: co: Glover: obiit in Cantia apud Eschemeresfeld.

Simon de Monteforti, comes Leyrcestr: & sui adhærentes confœderaverunt se cum Leolino principe, cujus auxilio terras Rogeri de Mortuo mari, Thomæ Corbet, & Rogeri de Clifford devastavit, & castra de Radenor & Wigmore cepit.

Simon, filius Simonis de Monte forti, captus Northampton, una cum illis, qui oppidum & Castrum contra regem defendebant.

Toune-
bridge.
Pons Ro-
berti.
Gilbertus
de Clare.
Lyfun.

Edwardus, filius regis, combussit castrum de Tonbruge, & postea per bellum & pontem Roberti venit ad Winchelse.

Comes Glover: in bello de Lewes adhæsit Symoni de Monte-

W

forti: Joannes de Garena, Gul: de Valentia, Galfridus de Lyfun, Hugo Bigod, Rogerus de Mortuo mari fugere ex parte D. regis.

Simon de Monteforti, & Henricus ejus filius, & Hugo Dispenser ab Edwardo principe, opera comitis Gloverniæ, qui post bellum de Lewes à Simone defecerat, occisi.

cum homagium faceret

Pag. 361.

Lewelinus, princeps Walliæ, absens in coronatione Edwardi, causam præbuit, ut rex Northwalliam depopularetur.

Edwardus rex fecit Thomam de Weylond, justitiarium suum, regnum abjurare.

Comes Gloverniæ Gilbertus de Clare desponsavit D. Joannam de Acre, filiam regis Edwardi.

Et D. Joannes, filius ducis Brabantia, accepit alteram filiam regis, nomine Margaretam.

Rex Edwardus exulavit omnes Judæos ab Anglia.

Edmundus, frater Edwardi regis, obiit in Baiona.

Rex Edwardus duxit in secundam uxorem Margaretam, sororem regis Francia, ex qua genuit duos filios, Thomam & Edmundum.

Edwardus, primogenitus Edwardi regis, duxit in uxorem Isabellam, filiam regis Francia.

Ex

Ex annalibus Adami Muremutensis, canonici Londinenſis quos Pag. 363.
inchoavit in anno domini 1321. & abſolvit in anno 1380.
tempore Richardi ſecundi regis. Hujus libri copiam mihi
fecit Tucca eques, una cum hiſtoria Trivetii.

Ex annalibus cujuſdam monachi S. Albani, quos reperi in bi- Pag. 364.
bliotheca Tinemutenſi. Exorditur anno Domini MCCLIX^o.
anno vero Henrici 3ⁱ. 43°. & deſinit in primis annis
Henrici 4ⁱ.

Anno Henrici 3ⁱ. 48.

Rex autem declinans à civitate Londoniarum cepit caſtrum
 de Kingeſton, quod erat Glovernæ.

Henricus 3us. non obſtante vulgi fabula, medium Oxonium
 penetrat.

Beatus Robertus Groſteſt familiaris Simoni, comiti Leir-
 ceſtriæ.

Robertus de Ferrariis, comes Derbiæ, apud caſtrum, quod
 Cheſterfeld dicitur, captus eſt anno Henrici 3ⁱ. 51°.

Gulielmus de Albamarla comes de Holdernes.

Anno Henrici 3ⁱ. 56°.

Gregorius decimus caſſato electo Cantuariæ epiſcopatum Robertus
 ejuſdem eccleſiæ contulit fratri Roberto de Kilwardebi, qui Kilwardbe.
 eodem anno à prioratu provinciali fratrum ſuorum, quem
 11^m. annis gesserat, abſolutus fuerat, & etiam ad idem re-
 electus officium. Erat nempe de ordine fratrum Prædicato-
 rum, qui non ſolum religioſæ vitæ ſanctitate, ſed ſcientia &
 doctrina clariffimus habebatur. Nempe ante ordinis ingreſ-
 ſum Pariſiis rexerat in artibus. Cujus in hiſ peritiam, præ-
 cipue quoad Grammaticam & Logicam, redacta in ſcriptis

* Aſteriſcum adpoſuit ipſe Lelandus.

docent monumenta. Post ingressum vero ordinis studiosus in divinis scripturis originalibusque sanctorum patrum, libros Augustini fere omnes aliorumque doctorum plurium per parva distinxit capitula; sententiam singulorum sub brevibus annotando. Extant tractatus ejus de tempore, de Universalis, & de ortu scientiarum curiosus utilisque libellus.

Gregorius decimus revocavit decimas ad matricem ecclesiam; nam antea dabant pro arbitrio cuicumque sacerdoti.

[Breton]

Joannes * Becton, Herefordensis episcopus, qui admodum peritus fuit in juribus Anglicanis, librum scripsit perutilem de eisdem. Floruit tempore Henrici 3i. & Eduardi 1i.

Anno 7°. Eduardi primi.

Obolus, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars deparii in medio divisi, fit rotundus.

Sepulchrum
Hen. 3.

Anno octavo sui regni Eduardus 1us. ex Gallia advexit porphyriticum marmor, ex quo sepulchrum patris Westmonasterii ornavit. Lelandus. Ex crustis & reliquiis porphyretici marmoris facta sunt ibidem pulcherrima pavimenta tessellata illa.

Tessellata
pavimenta.

Eodem anno quinque arcus Pontis Londinensis vi & mole glaciei corruebant.

Castrum Rodolanum in Wallia.

Anno 11°. Edwardi primi à conquestu apud Carnarvan inventum est corpus patris Constantini imperatoris, & jubente rege, in ecclesia honorifice collocatum. Corona etiam famosi Arthuri, quondam regis Britonum, regi Angliæ cum aliis joçalibus reddebatur.

Plurimi nobiles oppressi in obsidione castelli de Drufelan in Wallia ruina mœniorum anno Eduardi 1i. 16°.

Fig. 365.

Villa Botolphi spoliata & incensa per Robertum Cameraarium armigerum anno Edwardi 1i. 16°.

Anno 18°. Eduardi 1i.

Multæ pyramides cruciferæ erectæ, qua funus ducebatur defunctæ reginæ, uxoris Eduardi regis.

Anno 19°. regni sui rex Eduardus 1us. jussit omnes bibliothecas Angliæ, Walliæ, & Scotiæ perscrutari, ut pernosceret quid juris in regno Scotiæ haberet.

Anno 22°. Eduardi primi Robertus de Winchelsei, doctor sacræ Theologiæ, à papa Cælestino confirmatus, & in archiepiscopum Cantuar: in curia consecratus, Angliam veniens, Joanni de Munemuta, doctori Theologiæ, episcopatum Lاندافensem autoritate papali contulit.

a Includum, est à manu Burtoni, qui & Johannes Breton in margine scripsit.
b Adjeci.

Nivicollini capitaneo Madoco incenderunt oppidum & castrum de Carnarvan anno Eduardi 1ⁱ. 22°.

Eduardus 1us. anno 23°. regni sui construxit castellum de Bello Marisco in Anglesia insula.

Eodem anno Doverum & spoliatum & incensum à Francis, occiso Thoma fene monacho.

Anno 24°. Eduardi 1ⁱ. Hagustaldunense cœnobium à Scottis incensum.

Anno 27°. Eduardi 1ⁱ. Thesaurus Ballioli Scotti, in Angliam transfretantis, interceptus, & ad regem allatus. Inter cetera inventa fuit corona regia regni Scottorum aurea, & sigillum commune Scotiæ.

Anno 31°. Eduardi primi Benedictus [11.] papa Gulielmum de Makelesfeld, doctorem Sacræ Theologiæ, ordinis Prædicatorum, natione Anglum, diœcesis Coventrensis, titulo S. Sabinæ presbyterum fecit Cardinalem, qui antequam junior ad eum perveniret in fata concessit.

Makelesfeld.

Cujus morte cognita, papa fratrem Gualterum de Winterburne, similiter ordinis Prædicatorum, regis Angliæ confessorum, Saresbiriensis diœcesis, ad eundem titulum cardinalatus promovit.

Anno 33°. Edwardi primi Clemens [5.] papa Thomam de [Joyce]

Jort, doctorem sacre Theologiæ, ex ordine Prædicatorum, natione Anglum, presbyterum Cardinalem fecit tituli S. Sabinæ.

Eodem anno Clemens papa fecit Antonium de Beeke, episcopum Dunelmensem, patriarcham Hierosolymitanum.

Anno Domini MCCCLXI^o. Joannes de Gaunt ex comite Richemundiæ factus dux Langcastriæ.

Anno 1362°.

Decretum Simonis Isep, archiepiscopi Cantuar: de abrogandis quorundam sanctorum festis diebus.

Idem decrevit, non plus dari sacerdotibus pro annuo stipendio quam sexaginta sex solidos & octo denarios.

¹ Sillerinus, ² abbas ordinis S. Benedicti Marciliac, patre Anglicus, doctor egregius, & auditor in curia, electus in papam, & vocatus Urbanus quintus.

¹ Platina.

Pag. 366.

Gulielmus Grisant, postea Urbanus quintus.

Anno Domini MCCCLXIII^o. Joannes, rex Franciæ, obiit Londini in palatio Sabaudiensi.

² Platina sic scribit: abbas Sancti Victoris Massiliensis.

Anno Domini MCCCLXVIII^o. Simon Langham, archiepiscopus Cantuar: qui successit Simoni Isep, fit cardinalis. Obiit autem MCCCLXXVI^o.

a A manu Burtoni.

Wiclivus, doctor Theologiae, incepit docere errores suos anno Domini MCCCLXXVII^o. ultimis annis Eduard 3ⁱ.

Eodem anno.

Ria oppidum à Gallis direptum & incensum.

Vecta insula à Gallis spoliata, domusque ibidem incensae primo anno Ricardi secundi.

Hastingium oppidum maritimum eodem anno à Gallis incensum.

Virtus Philipoti, mercatoris Londinensis, per mare claruit.

Bromefelde
card:

Edmundus Bromefeld, monachus S. Edmundi, factus est à papa Romae lector sacri palatii, & commensalis ejusdem anno Domini MCCCLXXIX^o. postea factus episcopus Landavenfis.

Anno Domini MCCCLXI^o. Sabaudiense palatium conflavit violentia rusticorum, Londini tumultuantium.

Chronica majora fratris Thomae de Walsingham apud Sanctum Albanum.

Quinto anno Ricardi 2ⁱ. Joannes Wrawe, presbyter & seductor rusticorum, suspensus est.

Anno octavo Ricardi 2ⁱ. die Thomae Cantuar: martyr Wiclef per omnia membra tactus paralyfi est, die autem S.

☞ Silvestri obiit.

Eodem anno.

Adam Eston, quondam monachus Norwicensis, sed postea factus cardinalis, desecratus est ab Urbano una cum quinque aliis cardinalibus, nomine conspirationis, ut papa palam praedicavit. Sed postea Adamus per Bonifacium dignitati suae restitutus fuit.

Eston card:

Platina scribit, septem cardinales ab Urbano 6°. Nuceriae captos, ex quibus quinque facis involuti postea, & in mare praecipitari.

Robertus Veer, comes Oxonii, factus marchio Dubliniae.

Idem 9°. anno Ricardi 2ⁱ. factus est dux Hiberniae.

Michaël Poole, mercatoris filius, sed regis cancellarius, factus est comes Suthfolchiae.

Petrus Pateshul, frater Augustinensis, sectator Wiclevi anno 9°. Ricardi 2ⁱ.

Dux Gelriae in Angliam venit anno 15°. Ricardi 2ⁱ.

Castrum
Leonis.

Castrum de Holt, alias castrum Leonis, in finibus Walliae.

Henricus Beuford, filius Joannis ducis Lancastriae, & Catarinae Suineford, admodum juvenis factus episcopus Lincoln: fere per vim detruso Joanne de Bokingham sene episcopo anno Richardi 2ⁱ. 21°.

Fig. 367.

Gulielmus Norham heremita vaticinabatur captivitatem Ricardi secundi regis.

Castrum de Silice, Anglice Flint.

☞ Processus 31. articulorum, quorum decimus fuit, quod, contra receptam regni libertatem, papam in rebus, quae coronae &

& juris dignitatem spectabant, in partes suas attraxisset.

Henricus, dux Lancastriæ, rejecto Ricardo, jus regni & imperium, tanquam heres Henrici 3ⁱ. ex ejus filio Edmundo, cog: Gibbofo, sibi vendicavit.

Lelandus.

In fine Annalium bellissime depingit omnes ceremonias atque veteres ritus, quibus nobilitas Angliæ in coronatione regis utitur.

Joannes Gouerus.

In quodam Chronico, compendio carmine scripto, & libris ejus de somnio adsuto, in hac opinione est, ut plane adfirmet, regem Richardum voluntaria prorsus inedia periisse.

Prætera annotaverat nescio quis in margine codicis Goueriani, Richardum 2. cibum & potum omnino reppulisse ubi intellexerat, Hollandum, comitem Cantiorum, & Spenserum cum suis contra Henricum 4. conspirantibus à vulgo Cirencestriæ fuisse occisos.

Inventio patris & matris S. Brendani.

Pag. 369.

Anno D. 1199. contigit in quadam Angli: patria, scilicet provintia Salopesbiriensi, apud pagum, quæ Ludelania nuncupatur, quod pagenses ejusdem oppidi decrevissent ecclesiam suam, quod brevis esset ad continendam se plebem contingentem, longiorem construere. Quocirca oportuit quendam

terre tumulum magnum ad occidentem ecclesiæ solo coequare, qua murus ejusdem debuit extendi. Cumque præmissum collem fodiendo complanassent, invenerunt tria mausolæa lapidea, & corpora Sanctorum decentia; quæ dum aperuissent, repperunt 3^m. Sanctorum reliquias hoc scripto in uno bustorum in schedulam composito, quæ prius intrinsecus cera, exterius vero plumbo fuerat involuta, his verbis Angli: expressis: "Hic requiescunt S. Fercher, pater Brendani, beata

"pignora, Sancti scilicet Ibernienfes, pulcher lapide & solo
"inclusa. Sancta quoque Corona, mater prælibati Brendani,
"matertera videlicet Columkilli, electi Dei. Sanctus
"Cochel, germanus ejusdem Sanctæ. Hic nempe quindenis
"degueruat annis, dum Sanctorum Britan: adirent patrocini-
"nium post obitum Ludæ increduli." Quorum deposita clerici
"ejusdem ecclesiæ ab humo levantes, in archa lignea posuerunt,
"eademque in ecclesiam gestantes decenti locello collocaverunt
"3. Id: Apr: operientes, quoad dominus aliquas virtutes eorum
"meritis & intercessionibus patrare dignetur, cui laus, honor, &
"gloria in secula. Amen.

Hæc in meam gratiam transcripsit è schedula quadam Clebirius, abbas quondam Durenfis Ferulegæ Maifeuctum.

E libello

E libello de locis, quibus S. in Angl: requiescunt.

Rex vero Edgarus Glesconia in theca argentea honorifice locatur.

In vico quodam, qui dicitur Hefelb^m, S. Wulfricus, vir mi

In Branc^ona S. Brannocus, vir miraculis clarus, pausat.

In villa quadam juxta Thorich flu: beatus martyr Joannes pausat, qui ex una parte flu: decollatus, caput proprium inter brachia amplexus flu: illud: quod inter ripas mag: spatium perhibetur habere, transvadavit, & super alteram ripam posuit, & in utroque loco in ejus honore ecclesia habetur.

In vico, qui vocatur Chetelhampton, S. Hyeritha virgo quiescit.

In villa, quæ Mudwennestow dicitur, S. Mudwenna quiescit.

Reliquiæ beatæ Hildæ abbatissæ in monasterio Glesconienii.

S. Werburga apud Cestram.

S. Wenefreda Salapiæ.

S. Milburga apud Weneloch.

S. Ælwinus apud Culnam.

S. Brenwaldus apud Bamptonam.

S. Domnanuerdh apud Beckeleiam.

S. Romwaldus apud Bukingham.

In monasterio Heliensi S. Etheldrida, S. Wiburga, S. Sexburga soror ejusdem, S. Ermenilda filia Sexburgæ.

Apud Ramefey S. Ivo, Ethelredus, & Ecbertus, qui permissione regis Egberti à Thunner occisi sunt.

S. Herbertus martyr apud Huntedune.

Sacra Botolphi ossa ab Icanno à beato Ethelwaldo, Wintoniensi episcopo, translata, & trifarie divisa, caput apud Ely, medietas corporis Westmonasterii, reliqua pars Thorneiæ reconditur.

In territorio urbis Lincoln: S. Hibaldus confessor.

Ripon.

* S. Joannes archiepiscopus Ebor: S. Brithunus abbas discipulus ejus, & S. Wolfritha.

confessor

Apud Eboracum S. Gulielmus martyr, ejusdem urbis archiepiscopus, S. Egbertus & S. Boso archipræsules, & S. Everilda abbatissa, quam pagani cum omni conventu suo interfecerunt.

Godricus Anachoreta Dunolmi, & capita Oswini & Oswaldi regum & martyrum.

In monasterio Lindisfarnensi Eata, & Alfridus, & Eadbertus ejusdem loci episcopi, & Ccoluulphus rex & confessor, & Oildualdus Anachoreta.

Pag. 370.

Apud Tinemutham S. Oswinus rex & martyr, & S. Herebaldus abbas ejusdem loci.

* Asteriscus est à manu Lelandi.

Apud

Apud Lindisfarnum in crypta beati Petri S. Aidanus, ejusdem urbis episcopus.

In monasterio Penelech S. Tuda episcopus.

In monasterio Streneshaul Hilda abbatissa, S. Ælfleda, & pater ejus rex Oswius, & mater ejus Eanfleda, & pater matris ejus Edwinus, & Trumwinus episcopus, cum multis aliis.

Apud Beghinges S. Beghinga virgo.

Apud Burton super Trent Modwenna.

Excerpta ex veteri codice Ceortefegano.

S. Cuthburga sepulta in Winburnan minster.

S. Frædefulda in Oxenforde.

th

S. Cudmannus in Stenig prope Brembre flu.

flu:

S. Dioma apud Ware Stow, quod vocatur Ceorlingburg, prope aquam de Winrisc.

S. Beocca abbas, & S. Ebor presbyter, & S. Fritheuale rex de Astapeled apud Ceortese.

Erkenualdus abbas de Ceortefey monasterii à Fritheualdo instituti.

S. Merwenna abbatissa & Æthelfleada in Rumefige prope annem Trestau.

Hæc, quæ sequuntur, scripsit Thomas Gascoyne, doctor Theologiae Oxonii, anno D. 1441. edoctus à Joanne Horn octogenario, qui fuit parochialis sacerdos de Luterworth quæ tempore Wiclivi obiit. Pag. 371.

Mr. Joannes Wiclif Angl: per D. Thomam Arundel, archiepiscopum Cantuar: fuit post mortem suam excommunicatus, & postea per D. in sacra Theologia Oxon: scilicet Richardum Flemyng, Eborac: diœcesis, tunc episcopum Lincoln: fuit exhumatus, & ossa ejus combusta, & cineres in aquam juxta Lutterworth projectæ ex mandato Martini quinti. Et iste Wiclif fuit paralyticus per duos annos ante mortem suam, & anno D. 1384. obiit in die S. Sylvestri, & in eodem anno in die S. Innocentium audiens missam in ecclesia sua de Luterworth, circa elevationem sacramenti altaris, decidit percussus & specialiter in lingua, ita quod nec tum, nec postea loqui potuerit usque ad mortem.

Ex Chronico incerti autoris.

Wiclif studuit in collegio Cantuar: & indutus ruffeta veste longa nudis pedibus incedebat.

Ex Chronico incerti autoris, quod reperi Oxon: in biblioth: colleg: Lindenfis.

Anno D. 1457. Reginaldus Pecok, natione Wallicus, doctor

Theologiae, & episcopus Ciceſtren: qui ingenio & literatura pollens veteres hæreſes renovavit.

Male ſenſit de Euchariftia, & de ſanctionibus eccleſiæ.

Damnatus fuit apud Lambhith à Thoma Cantuar: epifcopo & clero.

Recantavit errores ſuos apud D. Paulum.

Ejus libri partim Londini partim Oxon: combuſti ſunt.

E libello quodam de cauſſa contentionis inter Henricum regem & Thomam Bcket.

Nomina nobilium ſubſcripta recognitioni privilegiorum tempore Henr. 2ⁱ. anno D. 1164.

Robertus comes Legreſtre, Reginaldus comes Cornub: Joannes comes Andeg: Robertus comes Clarenſis, comes Galfridus de Mandevilla, Hugo comes Ceſtre, comes Patri- cius, Gul: comes de Ferrariis, Richardus de Luci, Reginal: de S. Walerico, Rog: Bigot, Reginal: de Warena, Richerius de Aquila, Gul: de Braioſa, Richardus Canville, Nigellus de Moubray, Simon de Bello campo, Humfridus de Boum, Mat- theus de Hereford, Gualterus de Meduane, Manaffes Biſet dapifer, Gul: Mallet, Gul: de Curci, Robertus de Dunſtan- ville, Jocelinus de Baillol, Gul: de Lanualle, Gul: de Caiſ- nero, Galfridus de Ver, Gul: de Haſtinges, Hugo Morville, Simon filius Petri, Gul: Mailduit camerarius, Petrus de Mara, Alanus de Nova villa.

Pag. 372.

*Ex Chronic: veteri, quod mutuo ſumpſi à
Monachus quidam S. Joan: de Colceſtre autor.*

Anno D. 1095. fundata eſt eccleſia S. Joan: Colceſt: ab Eu- done dapifero.

Eudo dapifer obiit anno D. 1120. & Roaſia ejus uxor anno ſequenti.

Anno D. 1131. eccleſia S. Pauli combuſta.

Anno D. 1144. obiit Gaufridus de Mandeville.

Anno D. 1153. obiit Simon comes Northamton.

Anno 1155 natus eſt Henricus, filius Henrici 2. & Alia- nræ, & baptizatus ab Huberto, Cantuar: epifcopo, in eccleſia. Hoc etiam anno fundata eſt eccleſia de Snapes.

Anno ſequenti nata eſt Matildis, & baptizata in eccl: Chriſti London:

Anno D. 1163. Duellum factum inter R. de Munford & Henricum de Eſſex vi. Id: Apr: apud Redinge, quem Rober- tum Henricus in campo ſemivivum reliquit.

Anno 1166. Gaufridus de Mandevilla junior cum duceret
W
exercitum in Gallias

Galielmus

Gulielmus comes Southfax & Arundel.

Anno D. 1170. comes Richardus, filius Gill: in obsequio regis pluribus congregatis in Hiberniam navigavit. Ibi à quodam rege susceptus, filiam ipsius regis in uxorem duxit. Cujus auxilio idem Richar: partem sibi plurimam virtute subjugavit. Qua de causa, jubente rege Henr: mater ipsius Richar: Isabella nomine, apud Saesbiriam in carcerem violenter est intrusa.

Doura pro Dover.

Anno D. 1171. visus est draco miræ magnitud: apud S. Ositham de Chich per terram prope ferri. Ex cujus motu quaedam domum incendit.

.....

over

Anno D. 1172. apud villam, quæ dicitur Andieura, sacerdos quidam ante altare in oratione prostratus fulminis ictu percussus est, & cito vitam finivit. Similiter quendam laicum ignis cœlestis accendit, quem frater ejus liberare volens, eidem periculo subjacuit.

Anno D. 1173. Henricus, filius Henrici 2ⁱ. Winton: coronatur à R. archiepiscopo Rotomagen: jussu patris sui.

Eodem anno orta discordia inter Henricum patrem & filium regis.

Vigilia S. Mancii ductu comitis Leyrcestræ applicuerunt Flandrenses apud Waleton, ^{ie} ^b qui cum essent impotentes ex-

pugnare patriam sævissime populatam, relinquentes, suscepti sunt à comite Hugone in Framelingham.

Applicuit iterum Flandrense navigium. Comes Leircestr: ex duobus appulsis navigiis fidentiore componens exercitum, à Framelingham usque in Gipewicum transitum fecit, & sociatis sibi subsidiariis agminibus prædicti Hugonis, inde proficiscens, invasit castellum, quod dicitur Hageneth, eoque populato reversi sunt in Framelingham.

Ibidem de adventu comitissæ suæ ad Oreforde, utque post

..... captus sit comes Leircestr: ab Henricianis inter S. . . . mundum, & villulam, quæ dicitur S. Martini de Fornham.

Reversi iterum Flandrenses, depopulantur. Nordovicum, Pag. 373. duce Hugone Bigot, anno D. 1174.

Comes David, frater regis Scotiæ, castellum de Huntingdon sufficienter munivit. Inde Leicestre veniens, associatis sibi oppidanis, totam provinciam turbavit max: prædas agendo.

^a Sic, cum octo punctis.

^b Sic, cum punctis tribus.

Anno 1177. Hugo Bigot, comes ^a Flandriæ, & Gul: de

Mandeville profecti sunt in terram sanctam.

Anno D. 1177. canonici reg: ingressi sunt ecclesiam de Waltham.

Anno D. 1178. Gul: Mandeville reversus est ab Hierosolymis in Angliam.

Anno D. 1180. canonici de Perendune migraverunt Maldoniam, habitatiunculam sibi constituentes in feudo R. Mantel.

Prior de Horsam, alias S. Fidei.

Anno D. 1184. Ranulphus de Glanville liberavit castrum ab obsidione Wallensium.

Lisne monasterium,

Abbas de Salesby.

Prior de Snape fit abbas Colcestr:

Fantom
Stephani.

Anno D. 1187. archiepiscopus Cantuar: extra muros Cantuar: novæ ecclesiæ amplitudine pergrandis fundamenta jact, in quam, ut dicitur, ab ecclesia Christi Cantuar: rege concedente, sedem episcopatus transferre molitus est, introductis ibidem canonicis secular: quibus & præbendas partim ex suis, partim ex ecclesiis monachorum contulisse asseritur, &c. Ut papa archiepiscopi inceptis se opposuerit.

Anno 1189. dux Saxonum, gener regis, jussu imper: à patrio solo exulans, venit in Angl: traditusque est ei episcopatus Winton: ad sui sustentationem.

Anno 1190. Gul: cog: de Force filiam comitis de Auber-marle ducit uxorem. G. filius Petri totum honorem comitis Gul: à rege grandis pecuniæ largitione obtinet.

Comes de Lecestre & comes de Ferriers iter Hierosolymam aggressi in fata concedunt.

Ranulphus de Glanville apud Acres in exercitu moritur.

Anno 1191. Exheredati quidam in occidentalibus Angl: partibus latrocinia exercent, à quibus Staford incenditur. Conventria & aliæ villæ depopulantur.

Anno 1193. castellum de Windeshore obsidetur, dum Joannes fratris sui regnum invadere tentat.

Castellum de Suinesey [^b obsidetur] à Gualsensibus, at ab Angl: defenditur.

Transfertur sedes episcop: Bathon: ipsius abbate episcopo Wigorn: effecto.

Anno 1194. castellum de Merlebyri obsidetur & capitur, similiter & Tikhille.

Fig. 374. Comes Albericus moritur.

Anno 1196. castellum Aubermarkæ à rege Franc: capitur, & solo æquatur.

^a Sic, cum signo. ^b Adjecti.

Annq

Anno 1197. Richar: rex in villa, quæ Andeley vocatur, ad Andeley-archiepiscopum Rotomagen: spectante castellum firmat.

Robertus, prior de Herlea, monachus S. Petri Westmonaster: Abbatissa de Alnestow.

Alnestow.

Anno 1202. Richardus de Munfichet moritur.

➔ Anno 1204. rex Angl: Joannes concedit Alberico de Ver jus suum de comitatu Oxoniæ, & efficit comitem, accingens eum ditiss: gladio.

Verus donatus comit: Oxon:

Anno 1207. Otho, nepos regis Angl: & rex Aleman: apud

Or

Areswell in Angl: applicuit, & brevi in patriam suam redit.

Orwelle.

Anno 1207. natus est Henricus, filius Jo: regis.

Anno 1208 Joannes rex omnia castella Gul: de Braels in manum suam capit, & ea cuidam Brabantio, nomine Gerardo de ^a Atie, custodienda tradidit, &c. Ut Gul: filius Gul: de Braels, indigne factum tulerit.

Robertus Prior de Waleton.

Anno 1209. Henricus, dux Sax: frater Othonis, regis Alemanniæ, apud Gernemuth applicuit.

Richardus, filius Joannis regis, nascitur.

Computatio fisci, quæ apud Westmonaster: omnibus diebus solebat exerceri, per regem Joannem transfertur Northamton.

Scaccarium regis transfertur Northamton.

Anno D. 1210. Robertus de Turneham obiit.

Anno D. 1211. castellum D. Londoniensis de Storteforth imperante rege diruitur.

Castellum de Storteforde, ubi nunc carceres episcopi London: in Hertfordshire.

Lewelinus, princeps Di. regis Angl: sibi videns pernecessariam, cum vires resistendi non haberet, totam terram Gualliæ citra Snawdune Joanni regi Angl: jure hereditario concessit, & de parte residua ipsum & successores suos facit heredes, nisi de filia regis, quam in uxorem habuit, prolem susciperet.

Magnatibus suis exheredationem & minas Joannes intentabat, & præcipue Roberto filio Gualteri, & Roberto filio Rogeri, & Eutachio de Vesci.

Anno 1212.

Robertus filius Gualteri cum uxore & liberis fugit in partes transmarinas. Castellum ejus in London, quod dicitur castellum Bainardi, cum omnibus in eo constructis solo tenus æquatur.

Idonea priorissa de Wikes.

Prioratus de Wikes prope Arwich.

Robertus filius Walteri terris suis restitutus.

Anno D. 1214. Albricus de Ver comes Oxon. obiit.

Anno 1231. Richar: comes Cornubiæ, duxit sororem Gul: Marecalli, relictam Gileberti, comitis Gloverniæ, qui hoc anno obiit.

Pag. 375.

^a Puncta sub ti.

Autor *ann-*
nalium de
se ipso lo-
quitur.

Eodem anno rex fecit cellam converforum London: Hoc anno conversus sum die Purificationis B. Mariæ.

Anno D. 1232. Joannes de Bello campo fecit rotundam tabulam.

Hoc anno natus est Henricus, primogenitus Richar: comitis Cornub:

Anno 1233. Rogerus Bigot & H. de Ver comites efficiuntur.

Anno 1234.

Richardus Mariscalus occiditur. Successit Gilebertus.

Anno 1235. Rogerus de Quincy efficitur comes Winton: Et rex de Man miles.

Anno D. 1239. natus est Edwardus, primog: regis.

Anno 1240. nata est Margeria, filia regis.

Anno 1241. G. Mariscallus perit in Torneamento.

Anno D. 1243. Hugo comes de Arundel obiit, & sepultus est in monaster: suo de Wimundesham. Nata est Beatrix, filia regis, in Vasconia.

Anno 1244. concordia facta apud Novum castrum super Tinam inter Anglum & Scottum.

Anno D. 1245. Edmundus, filius regis secundus, natus est.

Rex firmavit castrum munitissimum, quod vocavit Gannoc,

ex opposito de Snawdune ex ista parte annis.

Anno 1247. Gul: de Valence, dictus frater regis ex parte matris, à domino rege accinctus est cingulo militari.

Anno 1248. obiit Matildis Bigot, comitissa Waren & Norfolk.

Rogerus Bigot, comes Marecallus, quorundam æmulorum instinctu, ut dicitur, procurat divortium fieri inter ipsum & comitem.

Anno 1249. Hauisa de Lanualley, uxor Joannis de Burgo, obiit, & sepulta est Colcestriæ in capitulo cum parentibus suis.

Robertus de Ver, filius Hugonis de Ver, comitis Oxon: accepit conjugem Aliciam, filiam Gileberti de Sanford, cum tota hereditate paterna.

Gul: de Longa spatha, comes Saresbir: occisus à paganis in terra sancta.

Anno 1252. domus de Marham sanctimonialium incorporata est or: Cistert:

Abbatia de Sibeton in Suthfolc;

Pag. 376.

Ex annalibus Thomæ Wike, canonici de Osenev.

Anno D. 1066. Gulielmus dictus Le Bastarde, dux Normanniæ, venit in Angliam.

Haraldus rex, coxa præter nates præcisa, letaliter vulneratus est.

Guli-

Gulielmus Longespe, filius Rollandi, primi ducis Norman:
Anno D. 1077. obiit Heremannus, episcopus Shirebur-
nensis, qui transtulit sedem episcopalem de Shireburne ad ca-
strum veteris Saresbyriæ.

Anno D. 1086. Gul: rex Angliæ regnum describi fecit.

Anno D. 1106. Robertus Curtoise, dux Norman: captus est
ab Henr: rege, fratre suo, & exoculatus in Angliam missus est.

Anno D. 1114. Exsiccata est Tamisia, & mare se retraxit
per decem milliaria duobus diebus.

Anno 1123. Mortuo Roberto, Lincoln: episcopo, successit
Alexander, frater Rogeri, Sarum episcopi. Hic Rogerus pau-
per capellanus de partibus transmarinis adhæsit regi Henrico
adhuc junioris ætatis, & factus est ejus capellanus. Quo in
regem sublimato, factus est ejus cancellarius, & quasi totius
regni administrator. Deinde, volente rege, factus est episco-
pus Sarum: qui pro nimio superbiæ fastu ædificavit duo mu-
nitiss: castra, Shireburne scilicet & Devifas. Ejectus post-
modum in sublime, fratrem suum Alexandrum de Gallia in
Angl: evocavit, quique, fratre procurante, factus est Lincoln:
episcopus, & fraternæ superbiæ non tepidus æmulator, con-
struxit castra de Newark, Lafforde, & Banbyri.

Anno D. 1129. Robertus de Oyli fundavit monasterium de
Ofeney.

Anno D. 1137. tempore Stephani regis commissum est
grave prælium inter Normannos & Wallenses apud Cairdi-
gan, in quo pluribus interfectis repulsi sunt Normanni.

Anno D. 1138. Matildis imperatrix evocavit in auxilium
virum nominatiss: & potentem fratrem suum Robertum, comi-
tem Glocest: quem pater suus rex Henricus de non legitimo
concubitu progenuerat; in quo sibi usque adeo complacebat,
ut filiam unicam & heredem cujusdam comitis Gloucestrensis
conjugali sibi matrimonio copularet, castraque munitiss: Bri-
stolle & Marleberge, & alias terras ampliss: assignaret.

Anno D. 1147. fundata est abbat: Brueriæ or: Cistert: ^a

Henricus primogenitus Henr: 2ⁱ. Richardus 2°. Gaufridus

++ ++

3. Joannes 4. genitus.

Anno D. 1174. Randulphus de Glanville, Barnardus de Pag. 377-
Bailliol, Gul: de Vescy, Robertus de Stotewille, regis Angl:
fautores, cum paucis exercitibus occurrerunt, habitoque con-
gressu cum Scottis prope castrum Alnewike regem Scotiæ ce-
perunt, totumque ejus exercitum vel ceperunt vel interfece-
runt. Deinde regem in castro de Richefont custodiæ man-

^a Sic, cum a, perisca in margine, & cum duob. signis sub primogenitus.

cipaverunt.

cupaverunt. Captus est ibidem cum rege Scottorum adjutor
ejus præcipuus, Robertus comes Leyrcestr:

↳ Anno D. 1173. Richardus Lucy, cui, absente rege, regni
cura commissa fuit, obsedit Leycestriam & cepit, muros præ-
stravit, & solo tenus complanavit.

Petrus de Pontefracto pseudopropheta tempore Joannis, re-
gis Angl:

Anno D. 1216. rex Joan: in monasterio de Swinisheved,
quod est in provintia Hollandiæ, intoxicatus est, ut dicebatur.

Anno D. 1219. Gulielmus senex Marefcallus, comes Pen-
brochiæ, miles strenuiss: & per orbem nominatiss: obiit.

Anno D. 1220. fundata est nova ecclesia de Saresbiry.

Eodem anno Hubertus de Burgo tutor & custos designatus
Henrici 3ⁱ. jam 14. annum agentis.

Anno D. 1224. Gulielmus Marefcallus duxit sororem Hen-
rici 3. in uxorem, quo mortuo, illa votum castitatis fecit, sed
postea nupsit Simoni de Montefort, comiti Leircestr:

Eodem anno Henricus 3. in odium Lewelini, principis
Walliæ, fundavit castellum de Montgomery.

Anno D. 1231. Gul: Marefcallus junior venit de Britan: in
Angl: & Isabellam sororem suam, comitissam Glocestr: re-
lictam Gilberti de Clare, Richardo comiti Cornub: matrimo-
nio copulavit, & post dies 15. obiit.

Richardus Marefcallus, frater ejus, successit ei in hereditatem.

Anno D. 1232. Petrus de Rupibus, episcopus Winton: ac-
cusavit Hubertum de Burgo, comitem Cantix, apud regem,
ut Petrum de Rivallis, nepotem suum, promoveret.

Anno D. 1232. obiit Randulphus, comes Cestriæ, in ca-
stello de Walinforde.

Anno D. 1233. Gravis dissensio orta est inter D^m. regem &
Richardum Marefcallum, adeo ut, invalescente contentione,
rex disseisiret ipsum, & præcipuos fautores suos, Hubertum de
Burgo, Gilbertum Basset, & Richardum Siwardum, de omni-
bus terris eorum in Angl: & commisit eos Petro de Rivallis,
& fecit prosterni domos eorum.

Fuga Huberti de Burgo ad Austecliffe, & inde ad castellum
de Strogil, i. e. Chepstow.

Gilb: Ma-
refcallus
obiit An. D.
1241. suc-
cessit ei
Walterus
Marefcal-
lus, frater
ejus.

Richar: Marefcallus, victus bello ab Hugone & Waltero de
Lacy, & Mauritio, filio Giraldi, post 15. dies obiit ^a in castello
suo de Kildar, cui successit Gilbertus frater ejus.

Gul: de Mareis, pyriticam exercens, occupavit Pag. 378.
Lundey, inf: Sabrini flu: anno D. 1238.

Baldewinus, comes insulæ, profectus est cum Richar: co-
mite Cornub: in terram sanctam ^b.

^a A. D. 1234. ut ex Edit. Galeana colligimus.

^b Anno viz. 1240.

alias Senchia.

Anno D. 1243. Quintia nupsit Richardo, comiti Cornubiæ, apud Wallingforde.

Anno 1244. regina peperit Edmundum secundo-genitum.

Anno D. 1258. intoxicatus est Richardus, comes Glocestriæ, & Wilhelmus de Clare, frater ejus, per quendam de militibus Gualterni de Scoteney, sicut vulgo dicebatur.

Anno D. 1261. rex Angl: recepit castellum de Dover, quod Hugo de Bigot occupaverat.

Eodem anno D^s. Walterus de Merton factus custos regii sigilli.

Henricus de Hastings, Joan: de Vesey, G: de Lucy, Nicolaus de Segrave, R: de Veteri ponte, Gul: de Montehanesy, De monte Canusio. capita Baronici belli. Et hi quidem postea adjunxerunt sibi Simonem de Monteforti cum multis aliis nobilibus.

Anno D. 1263. Simon de Monteforti cum baronibus castrametatus est in parco de Istelworth.

Istelworth, manerium Richardi regis Ro. incensum & diriptum à Londinensibus.

Londonienses incenderunt & diripuerunt palatium Richardi, regis Ro: quod habebat in suburbio Westmonaster:

Maneria præcipue Di. Gul: de Valentia, regis Germani, quia alienigena fuit, incenderunt.

Anno D. 1264 intravit urbem Oxon: contempta Frediswidanorum superstitione.

Eodem anno opp: videlicet Northampton & Notingham cum castris recepta à regis militibus.

Henricus 3. cum Richardo fratre, & Edwardo filio suo, ac multis nobilibus aliis, captus est in conventuali ecclesia de Lewes.

Comes de Waren, Gul: de Valentia, Hugo de Bigot, capto rege, fugerunt ad castrum de Pevenesey, & inde in Franciam.

Gilbertus, comes de Gloucestre, H. Dispensarius, & Joannes, filius Joannis, tenuerunt post victoriam donati à Simone de Monteforti, postea ejus imperio agre audientes erant, & maxime comes de Gloucestre.

Princeps Edwardus in custodia Simonis de Monteforti existens Herefordiæ, opera Thomæ de Clare, fratris comitis Gloucestriæ, evasit.

Joannes Giffard singul: decus militiæ post comitem Gloucestr: Pag. 379.

Polydoro Cynthia, Paulo Æmilio Sanctia.

Fratres Henrici 3ⁱ. regis. Electus Winton: Gul: de Valence, Galfridus & Guido de Lizignano, & Petrus Sabaudus avunculus reginæ.

Istelworth, ut ego arbitror, non longe abest à monasterio de Siont

Gul: de Bardolf, designatus custos castri de Notingham à baronibus, tradidit illud, inconsultis illis, regi.

Pons Veroc-
conienfis.

Pons Wigorn: ab Edwardo principe confractus ne pertransiret Simon de Monteforti.

Gloucestr: cum castro recepta ab Edwardo principe per conditiones.

Wintonia civitas capta à baronibus.

Simon de Monteforti occisus in bello Eoveshamensi per Edwardum principem, & comitem Gloucestr:

Recepto à Regiis castello de Dover, uxor Simonis de Monteforti in Franciam transfretavit cum Americo & Richardo filiis suis.

Bromefeld
castellum.

Simon de Monteforti junior occupat insulam de Axholme, adjuncto sibi Joanne Deyville, & Baldewino Wake qui fraudulenter evaserat de castro de Brunisfeld à Joanne Giffard, cujus captivus fuerat.

Simon junior de Monteforti insulæ de Axholme cessit per conditiones ab Edwardo principe oblatas.

Comes Ferrariensis, adjuncto Baldewino Wake, & Joanne Deyville, & aliis, castra ponit apud burgum de Cestrefelde, ubi postea per Edwardum principem, & Henricum primogenitum Richardi, regis Ro: Ferrariensis victus & captus est, & Windeforam missus in custodiam.

Adam de Gurdon devastans cum aliis partes meridionales victus est & captus ab Edwardo principe prope sylvam de Awelton.

Helienfis insula occupata ab exheredatis, à quibus & Nordovicum & Linum postea direptum.

Henricus 3. redditum sibi castrum de Kenelworth tradidit Edmundo filio suo secundo-genito.

Anno 1265. Pontifex Ro: cassata electione Gul: decani Ebor: qui circa festum S. Nicolai de curia rediit Ebor: contulit archiepiscopatum cuidam de ordine fratrum Minorum,

Bonaventura electus in archiepiscopum Ebor: Baldewinus Wake evasit ex castello de

ome
Brunfeld, quæ in custodia erat Joannis Giffard.

dicto Bonaventura, qui timens pelli suæ ne forte furiam Angl: quæ nondum sedata fuit ad plenum, sibi sentiret infestam, tantæ celsitudinis dignitatem episcopo Ro: resignavit.

Joannes de Eyville & Robertus de Wileby capitanei exheredatorum qui occupaverunt Heliensem insulam.

Anno 1265.

Cairufke.

Simon de Monteforti occupavit Cairufk, castrum domini-comitis Gloucestr: & Novum portum, vicum maritimum: sed comes Gloucestr: utrumque paulo post recuperavit.

Pag. 380.

Anno D. 1267. Gilbertus de Clare, comes Glocestriæ, urbem Londinensem occupat & firmat.

Henricus Pedo pyrata.

Henricus

Henricus de Hastings factus capitaneus exheredatorum
 nis: Eliensem occupantium.

Anno D. 1269. D^s. Edmundus, regis Angl. secundo-geni-
 tus, unicam filiam comitis Albemarlæ, cui ex successione pa-
 terna comitatus Albemarlæ, cujus redditus & proventus non
 exiles, sed amplissimi dinoscuntur, & ex materna comitatus
 Devonizæ, & dominatus insulæ jure hereditario compete-
 bat, solenni sibi connubio copulavit.

Eodem anno Henricus, primogenitus Richardi, regis Ro: &
 Byarra.

comitis Cornubiæ, duxit filiam nobilis Gastonis de Byerra. Nupt: Ri-
 Richardus, rex Ro: duxit in uxorem filiam Theoderici de chard, re-
 Falkemonte Alemanni. gis Ro:

^u
 Tonebrige & Heneley mu- Tounebrige }
 nitiones Dⁱ. de Clare, comitis Heneley } castella {
 Glocestr: } in Cantia.
 } in Warwicia.

Anno 1270. Alanus de la Zusche à comite de Warena in
 ipso foro judiciali Westmonasterii gladiis impetitus, & in fuga
 tam graviter vulneratus, ut postea inde mortuus sit.

Joannes & Henricus, filioli Edwardi
 principis, commissi custodiæ & curæ Joannes } fil: Eduardi
 Richardi, regis Ro: dum ipse abiret in Henricus } princ:
 militiam terræ sanctæ.

Turris ecclesiæ S. Mariæ de arcibus Londini cecidit.

Henricus, primogenitus Richardi, regis Alemanniæ, occi- Cædes
 fus est Viterbii in Italia à Simone de Monteforti juniore, cujus Guidone Henrici, fi-
 corpus postea in Angl: delatum est, & in monasterio Heyles lii Richar-
 tumulatum. di, regis Ro:

Anno D. 1271. Joannes, principis Edwardi primogenitus,
 obiit, & Westmonasterii sepultus est.

Hoc anno obiit D^s. Philippus Basset.

Hoc anno obiit ex paralyfi Richardus, rex Ro: in castro
 de Bercamstede.

Anno D. 1272. inopinata inundatio aquarum, erumpentium
 de cavernis terræ, partem max: civitatis Cantuariensis operuit,
 ubi nunquam prius aquæ currere visæ sunt. Ita quod vio-
 lentia gurgitis, impetuose currentis, domos plures & ædificia
 diruendo in planitiem convertebat, viros & mulieres, tam
 senes quam parvulos, submergebat.

Eodem anno Edmundus, filius regis Alemanniæ, comes
 Cornub: Margaretam, Gilberti comitis Glocestr: sororem,
 duxit in uxorem.

Henricus Lacy hoc anno factus miles & comes Lincoln:

Anno D. 1274. obiit nobiliss: D^s. uxor Edmundi, fratris Pag. 382

regis Edwardi primi, cui hereditaria successione pertinebat comitatus Albæmarlæ, patre videlicet diu ante defuncto, cui sola hereditario jure successit, & si matrem adhuc superstitem supervixisse potuisset, comitatus insulæ & Devonizæ simili ratione sibi competisset. Cujus interitus, immo etiam privatio tantorum dominatuum, animum mariti non mediocriter contristavit,

Gastonus de Biarre, homo Francus, traditus est Stephano de Pencestre militi, & custodi castri Oxon:

Anno D. 1275. Edmundus, frater Edwardi primi regis, dominam reginam Navarræ & heredem conjugio sibi copulavit.

Emericus de Monteforti navigaturus in Walliam a Bristolienfibus captus est, & in custodiam detrusus: sed postea precibus Franci liberatus est.

Philippus de Eya, vir clarus, sepultus in monasterio de Ofeney.

Anno D. 1277. Edwardus rex magnam partem max: sylvæ inter Cestram & terram Lewelini defecuit. Duo castra munitiss: pro situs aptitudine cœpit ædificare, videlicet Le Flint & Rutheland.

Mona insula ab Eduardinis militibus eodem anno capta.

Lewelinus, princeps Walliæ, duxit Wigorn: in uxorem filiam Simonis de Monteforti.

Convivium
rotundæ tabulæ.
Kenelworth
nomen forsitan sum-
psit à Ke-
nelmo.

Anno D. 1279. Rogerus de Mortuo mari celebravit convivium rotundæ tabulæ in castro de Kenelworth.

Anno D. 1281. Edmundus de Mortuo mari cepit Lewelinum, principem Walliæ, & ejus caput Edwardo regi transmisit.

Anno D. 1282, Edwardus rex celebravit pascha in monasterio de Aberconwey Cistert:

Richardus de Knapwelle Dominicanus, hæreticus.

Anno D. 1286. Holandia submersa, & maxima pars villæ S. Botolphi.

Pag. 382.
Robertus
Tiptotus
præfectus
Cambriæ.
Thomas de
Cl. ra obiit
in Hibernia
1287.

Tutela principatus Walliæ commissa ab Edwardo Roberto de Tibetot.

Una die quater fluxit mare & refluxit.

Monasterium de Spaldinges & oppidum de Gernemuth dispendia magna acceperunt aquarum inundatione.

Anno D. 1288. bona pars opp: S. Botolphi conflagravit.

1287.
Pag. 383.

Gul: filius Stephani, Scriba in C Angl: & diaconus in capella Thomæ Becket, & ejus convictor, scripsit patroni sui vitam non inerudite, cui libro præfixit libellum de situ & nobilitate Londini.

Ex libello de situ Londini.

In ipso prologo libelli scribit, se interfuisse concilio Northamptonæ, cum fugam ornaret Thomas Beketus, & morti ejus Cantuariæ interfuisse.

Inter

Inter nobiles urbes orbis quas fama celebrat, civitas Londonia, regni Anglorum sedes, una est quæ famam sui latius diffundit, opes & merces longius transmittit, caput altius extollit. Felix est aëris salubritate, Christiana religione, firmitate munitionum, natura situs, honore civium, pudicitia matronali, ludis etiam quam jucunda, & nobilium est fœcunda virorum. Quæ singula femotim libet inspicere.

Tum in Londonia, tum in suburbio, tredecim majores ecclesiæ conventuum, præter minores parochias 127. A religione.

Habet ab ^{occidente} a oriente arcem Palatinam, ab ^{occidente} duobus castris munitissima.

Portas habet 7.

Londonia similiter ab austro murata & turrita fuit, sed fluxus: Muri urbis ad meridiam: piscosus Tamesis, mari influo refluoque qui illac allabatur, mœnia illa tractu temporis alluit, labefactavit, dejecit.

Item sursum ab occidente palat: reg: continet super fluxum eundem, ædificium incomparabile, cum antemurali & propugnaculis, 2. millibus ab urbe, suburbano frequenti continuante.

Item ab Euroaquilone sunt pascua, rivi, molendina, & saltus, latebræ ferarum, videlicet damarum, cervorum, aprorum, & taurorum sylvestrium.

Fons Sacer, fons Clericorum, fons Clementis in suburbiis præcipui.

Londonia tempore Stephani ostentabat equitum 20. millia, peditum ^b 40.

Tres principales ecclesiæ Londoniæ scholas ex privilegio habebant.

Scholastici Londini in literis frequenter pericula faciebant. Publicæ coquinæ prope ripam Londini.

Celebre spectaculum nobilium equorum venalium Londini sexta feria. Ibidem certamina equorum. In eodem campo forum bovinum, ovinum, & porcinum. Pag. 384.
vinum . . .
efeldæ

Londonia per regiones distinctas consules & vicecomites habet. Habet senatoriam dignitatem & magistratus minores.

Habet eluviones & aquæductus.

Solæ pestes Londini immodica stultorum potatio & frequens incendium.

Londonia pro theatralibus ludis habent miraculorum & passionum sanctorum repræsentationes.

Singulæ scholæ singulas pilas habent.

a Voces supra lin. sunt à manu ipsius Lelandi, qui nimirum ita legend. censuit. Aliter tamen in Codice Marefchallano, quem diligenter & accurate edidimus sub finem octavi voluminis Itinerarii Lelandi. b 60 in Ed. nostra prædicta à Cod. Marefchallano.

Singulis diebus dominicis in Quadragesima exit in campos juvenum recens examen in equis bellicosus, & certamine primis, quorum quisque aptus in gyros currere doctus equos. Erumpunt à portis catervatim filii civium laici, instructi lanceis & scutis militaribus: juniores hastilibus ferro dempto præfurcatis simulachra belli cient, & agonisticam exercent militarem.

In feriis paschalibus ludunt quasi prælia navalia, ubi victus nonnunquam in profluentem cadit.

In festis tota æstate juvenus se exercet saltu, arcu, læcta, jactu lapidum, & choreis.

In festis diebus hyeme tauri & ursi publice canibus exagitantur.

Ubi autem fossa, proxima muris aquilonalibus, congelatur, super glaciem lapsu pedum ludum nonnunquam invicem se palis petentes.

Cives suum jus venandi habent in Middlesex, Herfordshire, & tota Chiltre.

Omnes fere episcopi, abbates, & magnates Angliæ, quasi cives & municipes sunt Londini, sua ibi habentes ædificia præclara, ubi se recipiunt, ubi divites impensas faciunt.

Londonia Matildem imper: & Henricum 3. regem protulit.

E libro Gul: filii Stephani, civis London: de vita Thomæ.

Thomas Beketus sub Roberto priore aliquandiu in monasterio de Mereton educatus.

Thomas adolescens studuit Parisiis.

Thomas vicecomitum clericus London:

Thomas per Baldewinum archid. & Eustachium, fratres Bononienses, hospites patris sui, familiaris factus Theobaldo
villam Cantuar.

Thomas Rogerum de Ponte episcopi, unum de suis olim
es ductus clericis, ad archiepisc: promovit Ebor:

Hic Rogerus de Ponte episcopi primum invidet Pag. 385.
Rogerus de Thomæ Beketi.
Ponte episcopi.

Thomas refugium habuit apud Gualterum, fratrem Theobaldi archiepiscopi, & tum archid: Cantuar: postea vero episcopum Rosensem.

Thomas primum habuit ecclesiam S. Mariæ in littore London, ex dono Joan: Wigorn: episcopi, postea accepit ecclesiam de Otheford ex dono Theobaldi archiepiscopi.

Postea habuit præbendam London: & alteram Lincoln:

Thomas deinde studuit legibus Bononiæ per annum, & postea Autisiodori.

Thomas factus diaconus & archid: Cantuar:

Thomas opera Henrici, Winton: episcopi, factus cancellar: Angl: Flandrenses

S. Marie
hille.
Vita Thomæ
Beket.

Flandrenses opera Thomæ Angl: expulsi, & castella, quæ de novo multa firmaverant, diruta.

Thomas palatium regis, ruinam minans, Londini incredibili celeritate reparat.

Thomas sibi perquirebat præposituram Beverlaci, donationem præbendarum de Hastings à comite Augensi, turrim London: cum servitio militum addictorum, castellariam Eye cum honore septies 20. militum, & castrum Berchamstede.

Thomas decanus de Hastings. Comes Augensis. Eye castrum.

Robertus canon: de Mereton confessor Thomæ.

Richardus de Ambli, vir mag: profapiæ, clericus Thomæ.

Henricus rex filium & heredem suum Thomæ alendum & docendum commisit.

Thomas singulis diebus mag: erogabat dona.

Thomas secrete passus est flagra à Roberto priore S. Trinitatis London: & Cantuar: à Thoma presbytero S. Martini.

Henricus 2. opera Thomæ perfecit orient: partem ecclesiæ monaster: de Mereton.

Henricus ante pascha jejunabat & vigilabat apud Mereton.

Robertus de Melum Anglus, qui studuerat in Gallia, opera Thomæ factus episcopus Herefordensis.

Robertus de Melum.

Et Gul: monach: S. Martini de campis, qui etiam in Gallia studuerat, factus est abbas Ramesiæ.

Rex Henr: videns pauperem hyeme tenuiter vestitum, Thomam pene reluctantem pallio spoliat, & pauperi dat.

Thomam, in Gallia apud S. Gervasium ægrotantem, reges Angl: & Franc: invisebant.

Auketinus, prior Legestræ, Roma rediens, manica Thomæ tunicam vituperat.

Thomas 52. clericos in obsequio suo dum esset Cancellar: habet.

Thomas orator missus ad regem Franc: pro Margareta, ejus filia, quæ nuberet Henr: Henr: filio, ingentem comitatum & m supellest: splendorem secum tulit.

Mirabilis rex Angl: cujus cancellar: talis ac tantus incedit.

Vox Francorum.

Pons Isaræ.

Pontoys.

Thomas in reditu à Gallia Guidonem de Lavall, regis impugnatorem, cepit, & in carcerem trussit.

Thomas 700. milites habuit in obsidione Tolos si usus fuisset consilio Thomæ urbem cepisset

Et postea ex suis 700. equites, 1200 stipendiar merentes

Thomas eques Ingelramum equitem Francum prælio vicit, Pag. 386. & ejus equum præripuit.

Gilbertus habitu monachus vinum vel carnes non gustans, ex Herefordensi factus est episcopus London: Hic solus Henrici factum non probavit, quod Thomam ex bellatore archiepiscopum fecerat.

Gilbertus episcopus Hereforden:

Henricus,

Henricus, filius Henrici regis, & Richardus Luci, cum aliis magnatibus interfuere consecrationi Thomæ.

Alexander papa 3. misit Thomæ pallium per Joan: Saresbiriensem.

Thomas usus est convictoribus monachis ac clericis honestiss: ac literatiss:

Rogerus comes de Clare. Vide num legendum, Richardus. Radulphus de Diceto legit Rogerus.

Thomas intendebat revocare castrum de Tunebridge à Rogero comite de Clare, quod ab ecclesia Christi Cantuar: ^a alienata fuerat, & hoc accessit ei ad cumulum indignationis.

Hic comes de Clare omnes fere nobiles propinquitate habebat sibi adhærentes. Et forem pulcherr: totius regni habebat, quam rex aliquando viderat.

Thomas ecclesiam de Einesford Laurentio cuidam donavit. Gul: de Einesford, dominus villæ, hominem Laurentii extulit. Thomas Gul: excommunicavit. Hinc altera mali causa crevit Thomæ.

Contentio apud Dunestaple inter Simonem, filium Petri, & Philip: de Broi, canonicum de Bedeford, qui sacerdotio suo ad annum multatus est, quod Simonem verbis parum honestis exacerbaverit.

Gul: Malus vicinus, nepos Eudonis, comitis Britan: Engelgerus de Boum, Hugo de Gundevilla, Hugo de Mandevilla, Richardus Humex constabularius, Gul: filius Joannis.

¶
Mr. Radulphus canon: eccles: London: in divina pagina doctor præcipuus.

Eduardus Grime crucifer Thomæ.

Simon de Creil miles abbas S. Augustini.

¶
. . . Saresbirienfis ab adolescentia de bonis eccles. Cantuar: educatus.

. ter Hereberti
. ham extremis vitæ
. s sacerdos fuit.

Concilio de Clarendune interfuit Thomas, sed decretis regis Henr: non sine summa difficultate subscripsit.

Robertus archid: Oxfordensis, & postea episcopus Herford: familiaris ac clericus Thomæ.

☞ Duo Joannes Saresbirienfes familiares Thomæ, quorum alter fuit electus à rege in episcopum Pictavensem, alter exulabat.

Thomas repulsus à colloquio regis apud Wodestok.

Thomas venit Northamptonam ad concilium, jubente rege; sed primo unum è servis miserat, id quod rex graviter tulit.

Quæsitæ ratio ecclesiarum vacantium tempore cancellar: Thomæ.

Joannes de Planeta & Radulphus de Diceto

Dici archid: London: ecclesiæ indolebant infelicitati Thomæ.

^a F. alienatum.

Rex Gul: qui acquisivit Angl: potuit lippus de Calna
 clericos suos domare. Odo, frater ejus, London: familiaris
 & Stigandus, archiepiscopus Cantuar: Thomæ.
 exemplo sunt. annes Teifun baro

Thomas fugit à Northamptona in fautor Herberti.
 Cantiam: inde in Galliam. es honoris de . . . ode.

Gul: de Albeni, comes Arundel, cum as Ridel ar
 aliquot episcopis ad pont: Ro: missus ab Cantuar: & Ri
 Henrico rege contra Thomam. hid: Pic

Comes Arundel nomine regis polli- . . . liares Thomæ.

cetur auctarium denariorum Petri in
 Angl: nomine Henrici, ut Thomam dignit: privaret.

Guido, clericus regis, decanus de Waltham.

Thomas exul studebat literis.

am

Stephanus de Okatona, Aluredus de Wathemestede, Alanus
 de Croindon in carcere fuerunt London: tanquam Thomæ
 familiares, sed pecunia redemerunt se.

Nigellus de Saccavilla, regis sigillifer, excommunicatus à
 Thoma.

Alanus de Nova villa, Hierosoly: iturus, ab excommunicat:
 absolutus à Gilberto, episcopo London:

E chronico Joannis Hardingi, qui rithmis vernaculis Anglo- Pag. 387.
rum historiam scripsit. Floruit autem tempore Henrici
quinti, Henrici 6^{ti}. & Edouardi 4ⁱ.

Walter of Oxforde an historiographer.

Sum say that Alcluith was the cyte that now is cawled
 Dounbriton.

Sum say that it stode at the ende of the Picthe walle.

Sum say that it was the cyte that now ys cawled York.
 Leyland. This hath no shadow of trewth.

Bladud when he had studied at Athenes brought Philoso-
 phers with hym yn to Britayne, that tawght at Staunford as in
 an univerte. Leland. This is like a dreame.

King Leyre made a temple of Janus at Leyrcestre, wherin
 he was buried.

Condage made a temple of Mars at Perth, that now is
 cawled S. Johns towne yn Scotlande. he also made the tem-
 ple of Minerva in the cyte of Bangor.

Belinus made the cite of Cair uske, now cawled Cairlegion.

King Hely was buried at Hely.

Claudius the emperour landed at Cairperis.

Ruteport, now cawled Sandwiche.

Scottes, that is to say a collection of many yn to one.
 Leland. Thys etymon pleaseth not me.

TOM. II.

H h h

Coile

Coile set his daughter Helene to lerning.

Wher than he made Thongcastel as menne told }
In Lindeley, that now is castre on the wold. }

The castel of Genoren builded by Vortiger nere the ryver
of Guay.

Hengist beheded at Conanboro in Kent.

Uther Pendragon builded a castel cawllid Pendragon.

Uther besegyng the town of Verolame, wherin Hengiste
funnes lay, rased fore the walles therof.

At port Ritipine, that now is Dovar. Leland. Afore he
cawllid yt Sandwiche.

Arturius.

The last batayle betwixt Arthure and Modred was by the
Ryver of Camblayne. Leland. corrupte pro Alaune.

Eata bishop of Exham apon Tine.

Pag. 388.

Anglesfeld in Barkshire.

Uthermar flu:

{ As Colman notified
In his cronicle and his cataloge
{ Entitled also wel in his dialoge.

King Edmunde Irenside an Knute faught in the isle of Olney.
Rees, other wise cawllid Richarde.

William Rufus builded the new castel apon Tine, and
caused the town to be walled. Leland. This is clene false
as concerning the towne waulle.

Harding, at the motyon of king Henry the v. bowght in
Scotland for iiii. C. and fyfye markes certen writynges of
homage made by the Scottesche king onto king Henry the 2.
and his mother Mawde emperesse.

King Henry the 2. fowndid the priory of Newsted.

Pag. 389.

Ex historia Fabiani.

cap^o. 4.

The fawle of Gogmagog, now cawllid the fawle of Dover,
where Corineus threwe down Gogmagog.

cap^o. eodem.

Luddes town, which by shortnes of speche is now cawllid
Lundon.

cap^o. 9°.

The flower of histories yn Frenche.

cap^o. 17.

Glamargan, the which is to fay in Englische Morgan's land.

cap^o. 28.

Moliuntius made the townes of Malmesbiry, and the Vyes.

cap^o. eodem.

Concordia

Templum Pacis made by Moliuntius, wher now Blakewel
hawle

hawle stondeth. Leland. But the table of Fabian's chronicle (as I remember) sayith, that templum Concordiæ stode where the chyrch of temple barre stondyth now. But as for the old worke of Blakewel hawle, that at this day remaineth, with owt fayle was the Synagog of the Jues.

cap^o. 30.

Gilbertus hylle, that now is cawld the Wreken.

cap^o. 43.

King Peridurus made the town of Pykering.

cap^o. 47.

Lud walled Lndon, and made Ludgate.

Lud buried in Portlud, or Ludgate.

cap^o. 55.

Gloceter afore the tyme of Cladius was cawld Cairfeoth. Leland. This ys manifestly false.

cap^o. 70.

A feld nere Winchester cawld Maesurlan.

Guanus and Melga sent by Gratianus and Valentianus to molest the Britons that favored Maximus.

Leland. Thes wordes that folow were writen in the margine of the 83. chapitre.

Thong castel stondeth with in iiii. myles of Feversham by the Tamise side, not far from Quinborow, which is now forfaren, and is cawld of the borderers Thong castel. Leland. Howbeyt, as Fabian sayith, yt ys taken of autors for a town in Lindefey. But Fabian errith sumwhat in the site of the castel.

cap^o. 88.

Cole moore.

cap^o. 89.

The cyte of Ambry now cawld Salisbury. Leland. . . .

cap^o. 90.

Est Angles which is Norfolk and Sowthfolke.

cap^o. 104.

Nicol town, the which after sum miene is named Watwike. Leland. to no purpose.

Pag. 390.

Ibidem.

Leland. Fabian, if he were not deceyved yn the name, Arturius, sayeth, that holy Gildas maketh mention of the valiantnes of Arthure. Wherefore he had an other exemplary then the printed, wher in by open wordes ys no mention of Arthure. More lykely yt is, that he had the folisch booke falsely intituled with Gildas name. For such a one remaineth yet in diverse libraries.

Rutupi-
num.

[Rutupi-
num Ethel-
berts palace
by Sand-
wich.]

Leland. Yn the margine of the 109. chapitre Fabian speketh meately wel of Ethelbertes palayce by Sandwic ; but he knew nothing that yt was the self place that the Romayns cawld Rutupinum.

cap^o. 120.

Sainct Paules chirch yn London was begon to be builded after sum writers of Sigebertus, King of Effax.

cap^o. eodem.

A citizen of London, at the exciting of King Ethelbert, builded a chyrch yn Thorney, now cawliid Westmynstre.

cap^o. 129.

Fabian maketh mention of an old registre that should be yn Paulis chirch yn London, conteyning the fundation of yt, with diverse other old thinges concerning Englisch chroniques.

cap^o. 141.

In the mynstre of Deirewood, or Beveile.

cap^o. 162.

A down in Sowthery cawld Ocle.

cap^o. 180.

Edward the sunne of Alured repaired Manchester defaced by the Danes warre.

cap^o. 185.

John Lidgate, monke of Byri, made a treatise of king Athelstan, and Gui of Warwike that slew Colbrond the Dane.

cap^o. 196.

The body of S Edward the martyr was translated to the abbay of Leof nere Herford.

cap^o. 197.

Ye shaul understande, that at this day the cyte of London had most building from Ludgate toward Westmynstre, and litle or none wher the chese or hart of the cyte ys now, except that in divers places were housing, but they stooode owt of ordre. So many townes or cytes, as Cantorbury, York, and divers other in England, passed London yn buylding at those dayes, as I have seene or know by an old booke, cawld Domes day, sumtyme being in the Guyld hawl of London. But after the conquest yt encreased, and shortly passed al other.

Fig. 391.

cap^o. 198.

Lord Dane turned to Lurdayne.

cap^o.

cap^o. eodem.

Suamus bet down the walles of Exceter.

cap^o. 199.

Alphegus, bishop of Cantorbury, martyred of the Danes at Grenewich by London.

cap^o. 200.

Canutus closed the lande of S. Edmund with a deepe ditch.

cap^o. 204.

Okeford, or Otford.

cap^o. 209.

Hardycanute was buried the seconde tyme in saynct Clementes chyrch yard by side temple barre.

cap^o. 219.

Lindetingham, or Notingham.

Ibidem.

King William made a castel at Lyncoln.

cap^o. 222.

Fyer began in the chyrch of S. Pawle, and after brent a great part of London, anno 22. Gul: nothi.

cap^o. eodem.

The fyrst charter that was grawnted to London was by king Wylliam conqueror, and ys wryten yn Saxon conteyn- ing not past 1x. lines.

cap^o. 226.

Smithefeld was a place vacant where menne layed ordure, and was also a place of execution.

cap^o. 232.

The cyte of Nicol, now cawlded Lincoln.

cap^o. 233.

The castel of Warwike, or Warwel.

cap^o. eodem.

The water of Urine, or Urne.

cap^o. eodem.

The abbay of Coggeshaul made by king Stephyn.

In the prologe before the actes of Richard the first.

The booke cawlded Dome(s)day yn Saxon speche whereyn the custumes, lawes, and names of the portgreves, or rulers, of London, before the tyme of Richard the first, were wryten, was imbefeled or lost by negligence.

Anno 1209.

Page 392. The mayre and shryves of London began in king John's day.
Afore king John's tyme London bridge was made of
tymbre.

Anno D. 1298.

The tower yn the ward of Cornhil was broke up, and the
prisoners let owt.

Anno 1409.

Guild haule was begon. Tempore Henrici 4.
The executors of the testament of Whyttington builded
the Westgate of London yn the beginning of king Henry
the vi. days.

2.11

1.1
2.2
3.3
4.4
5.5
6.6
7.7
8.8
9.9
10.10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

301 Law 1. 1. 2.

